ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΥΣ

Γ΄, επίπεδο

«...και καλή επιτυχία»

ΕΛΕΝΗ ΔΕΜΙΡΗ-ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΟΥ
ΡΟΥΛΑ ΚΑΜΑΡΙΑΝΟΥ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΥΣ

Γ΄ επίπεδο

«...και καλή επιτυχία»

ΣΥΝΟΔΕΥΕΤΑΙ ΑΠΟ CD

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ επαγγελματική κατάρτιση

Ελένη Δεμίρη-Προδρομίδου, Ρούλα Καμαριανού-Βασιλείου
Νέα Ελληνικά για μετανάστες, παλιννοστούντες, πρόσφυγες και ξένους Γ΄, Δ΄ επίπεδο
«…και καλή επιτυχία»

Πρώτη έκδοση Αύγουστος 2004

Ο Χρήστος Δήμος έκανε μέρος της εικονογράφησης
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΙΩΝ Δέσποινα Καλογεράκη
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ Ειρήνη Τσομπάνη

© 2003, Εκδόσεις **ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**
και
Ελένη Δεμίρη-Προδρομίδου, Ρούλα Καμαριανού-Βασιλείου

ISBN 960-375-632-6
ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 3632
Κ.Ε.Π. 642, Κ.Π. 006/04

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα
τηλ.: 211 3003500, fax: 211 3003562
http://www.metaixmio.gr • e-mail: metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση
Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 210 3647433, fax: 210 3610750
Υποκατάστημα Βόρειας Ελλάδας
Ολύμπου 81, 546 31 Θεσσαλονίκη
τηλ.: 2310 250075, 2310 260085, fax: 2310 260085

Βιβλιοπωλεία ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
- Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα
  τηλ.: 210 3647433, fax: 210 3610750
- Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα
  τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581
- Ολύμπου 81, 546 31 Θεσσαλονίκη
  τηλ.: 2310 250075, 2310 260085, fax: 2310 260085

ISO 9001
ΕΣΥΔ No 110 EN 45012 Accredited
CERT Quality Assurance ISO 9001
QMSCERT® No 04/1230/279
QMSCERT® No 04/1230/279.1

Στους Έλληνες ομογενείς μας
απανταχού της γης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ 21
ΕΙΣΑΓΩΓΗ 23

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Πλανήτης Γη – Κόσμος

Α. Το παγκόσμιο χωριό σε αριθμούς
Λεξιλόγιο 29
Κείμενο 30
Ασκήσεις προφορικές 31

Β. Στρατιά αστέγων στην πλούσια Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση)

α. Τρία εκατομμύρια «απόκληροι» του... ισχυρού κράτους πρόνοιας κοιμούνται στους δρόμους της Δυτικής Ευρώπης 32
Λεξιλόγιο 32
Κείμενο 33
Ασκήσεις προφορικές 34

β. Στο περιθώριο και οι μετανάστες 35
Λεξιλόγιο 35
Κείμενο 35
Ασκήσεις προφορικές 36

γ. Οι δήμοι αναλαμβάνουν να λύσουν το πρόβλημα των αστέγων 36
Λεξιλόγιο 36
Κείμενο 37
Ασκήσεις προφορικές 37

Γ. Κώδικες ειρήνης – Μικρός δεκάλογος για ειρηνιστές
Λεξιλόγιο 38
Κείμενο 40
Ασκήσεις προφορικές 42

ΑΣΚΗΣΕΙΣ 42
Γραπτές Α – ΣΤ 42
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ 48
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ 49
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ 52

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Παιδιά – Παιδεία – Επαγγελματικός προσανατολισμός – Εργασία

Α. Αγγλικά, γαλλικά, κομπιούτερ, καράτε, πιάνο

Λεξιλόγιο . . . 53
Κείμενο . . . 55
Ασκήσεις προφορικές . . . 56

Β. α. Όταν η απόσταση δεν αποτελεί εμπόδιο

Λεξιλόγιο . . . 57
Κείμενο . . . 58
Ασκήσεις προφορικές . . . 59

β. Εκπαίδευση με... ειδικές ανάγκες

Λεξιλόγιο . . . 59
Κείμενο . . . 59
Ασκήσεις προφορικές . . . 60

Γ. Τεστ για επιλογή επαγγέλματος

Λεξιλόγιο . . . 60
Κείμενο . . . 60
Ασκήσεις προφορικές . . . 61

ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 62

Γραπτές Α – Ε . . . 62
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 68
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 69
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 72

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επικαιρότητα

Α. Θα γίνει καλύτερη η τηλεόραση

Λεξιλόγιο . . . 73
Κείμενο . . . 74
Ασκήσεις προφορικές . . . 74

Β. Διαφήμιση

α. Ιστορία της διαφήμισης

Λεξιλόγιο . . . 75
Κείμενο . . . 76
Ασκήσεις προφορικές . . . 77

β. Καταναλωτισμός

Λεξιλόγιο . . . 77
Κείμενο . . . 78
Ασκήσεις προφορικές . . . 78

γ. Η δύναμη του καταναλωτή καθορίζει την υγεία της φύσης και των ανθρώπων

Λεξιλόγιο . . . 78
Κείμενο . . . 79
Ασκήσεις προφορικές . . . 79

Γ. Τουρισμός – Κάθε πέρσι... και καλύτερα
Λεξιλόγιο . . . 79
Κείμενο . . . 80
Ασκήσεις προφορικές . . . 81
Δ. Μια κωμόπολη χάνεται κάθε χρόνο σε τροχαία ατυχήματα
Λεξιλόγιο . . . 82
Κείμενο . . . 83
Ασκήσεις προφορικές . . . 84
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 84
Γραπτές Α – ΣΤ . . . 84
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 90
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 93
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 95

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Μάστιγες της σύγχρονης κοινωνίας
Α. Ναρκωτικά . . . 97
Λεξιλόγιο . . . 97
Κείμενο . . . 97
Γενικές έννοιες και όροι για τα ναρκωτικά . . . 98
Ασκήσεις προφορικές . . . 99
Β. Αλκοολισμός . . . 99
Λεξιλόγιο . . . 99
Κείμενο . . . 100
Ασκήσεις προφορικές . . . 100
Γ. Aids . . . 101
Λεξιλόγιο . . . 101
Κείμενο . . . 101
Ασκήσεις προφορικές . . . 102
Δ. Βία και εγκληματικότητα . . . 102
Λεξιλόγιο . . . 102
Κείμενο . . . 103
Ασκήσεις προφορικές . . . 103
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 104
Γραπτές Α – Θ . . . 104
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 110
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 111
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 114

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ευ Ζην
Α. Ακριβή μας υγεία... . . . 115
Λεξιλόγιο . . . 115
Κείμενο . . . 116
Ασκήσεις προφορικές . . . 117

Β. Ασθένειες . . . 117
α. «Κρυφές» αλλεργίες: μύθοι και πραγματικότητα . . . 117
Λεξιλόγιο . . . 117
Κείμενο . . . 118
Ασκήσεις προφορικές . . . 119
β. Αϋπνία: συχνότερη στις γυναίκες και τους ηλικιωμένους . . . 119
Λεξιλόγιο . . . 120
Κείμενο . . . 120
Ασκήσεις προφορικές . . . 120
Γ. Εναλλακτικές μορφές θεραπείας . . . 121
α. Όμοια για... τα όμοια. Ομοιοπαθητική: ένα φυσικό θεραπευτικό σύστημα . . . 121
Λεξιλόγιο . . . 121
Κείμενο . . . 122
β. Πώς η τεχνική εισαγωγής βελονών στο δέρμα ενισχύει τη φυσική άμυνα του οργανισμού. Τα μυστικά του βελονισμού . . . 122
Λεξιλόγιο . . . 122
Κείμενο . . . 123
γ. Η λογική του διαλογισμού . . . 124
Λεξιλόγιο . . . 124
Κείμενο . . . 125
Ασκήσεις προφορικές . . . 125
Δ. Κέντρο ψυχολογικής υποστήριξης . . . 126
Λεξιλόγιο . . . 126
Κείμενο (Γελοιογραφία) . . . 126
Ασκήσεις προφορικές . . . 126
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 127
Γραπτές Α – Ε . . . 127
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 130
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 132
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 135

ΕΚΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Πλανήτης Γη: Βιόσφαιρα, Γεωλογικά φαινόμενα

Α. Βιόσφαιρα . . . 137
α. Τα σπήλαια της Βόρειας Ελλάδας . . . 137
Λεξιλόγιο . . . 137
Κείμενο . . . 137
Άσκηση προφορική . . . 138
β. Απολιθώματα εκατομμυρίων ετών από τη ζούγκλα της Μακεδονίας . . . 138
Λεξιλόγιο . . . 138
Κείμενο . . . 139
Άσκηση προφορική . . . 139

γ. Οι αλυκές της Μεσογείου . . . 139
Λεξιλόγιο . . . 139
Κείμενο . . . 140
Ασκήσεις προφορικές . . . 140
δ. Η ανεκτίμητη αξία του δάσους . . . 141
Λεξιλόγιο . . . 141
Κείμενο . . . 141
Άσκηση προφορική . . . 142
Β. Γεωλογικά φαινόμενα . . . 143
α. Σεισμοί . . . 143
Λεξιλόγιο . . . 143
Κείμενο . . . 144
Ασκήσεις προφορικές . . . 145
β. Ηφαίστεια – Η «δραστήρια» Αίτνα βρυχάται και απειλεί . . . 146
Λεξιλόγιο . . . 146
Κείμενο . . . 146
Άσκηση προφορική . . . 146
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 147
Γραπτές Α – ΣΤ . . . 147
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 151
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 153
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 156

ΕΒΔΟΜΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ρύπανση – Οικολογία

Α. Ρύπανση . . . 157
α. Ποια χημικά μάς απειλούν . . . 157
Λεξιλόγιο . . . 157
Κείμενο . . . 158
Ασκήσεις προφορικές . . . 159
β. Απορρυπαντικό σχέδιο δράσης – Το φαινόμενο του θερμοκηπίου . . . 159
Λεξιλόγιο . . . 159
Κείμενο . . . 161
Ασκήσεις προφορικές . . . 162
Β. Οικολογία . . . 162
α. Το Οικολογικό κίνημα . . . 162
Λεξιλόγιο . . . 162
Κείμενο . . . 163
Ασκήσεις προφορικές . . . 164
β. WWF ΕΛΛΑΣ . . . 164
Λεξιλόγιο . . . 164
Κείμενο . . . 165
Ασκήσεις προφορικές . . . 166

γ. Μεταλλαγμένα προϊόντα . . . 167
Λεξιλόγιο . . . 167
Κείμενο . . . 167
Ασκήσεις προφορικές . . . 168
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 169
Γραπτές Α – Ε . . . 169
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 175
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 176
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 179

ΟΓΔΟΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επιστήμη, Βιοτεχνολογία, Διάστημα

Α. Επιστήμη . . . 181
Διαστάσεις – Τα μυστήρια του χρόνου . . . 181
Λεξιλόγιο . . . 181
Κείμενο . . . 182
Ασκήσεις προφορικές . . . 183
Β. Βιοτεχνολογία . . . 184
α. Ο νέος κόσμος που έρχεται . . . 184
Λεξιλόγιο . . . 184
Κείμενο . . . 184
Άσκηση προφορική . . . 184
β. Η τεχνολογία του... κινητού . . . 185
Λεξιλόγιο . . . 185
Κείμενο . . . 185
Άσκηση προφορική . . . 186
γ. Οικονομία – Ηλεκτρονικό εμπόριο . . . 187
Λεξιλόγιο . . . 187
Κείμενο . . . 189
Ασκήσεις προφορικές . . . 191
Γ. Διάστημα . . . 191
Λεξιλόγιο . . . 191
Κείμενο . . . 192
Ασκήσεις προφορικές . . . 192
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 193
Γραπτές Α – Δ . . . 193
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 196
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 198
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 201

ΕΝΑΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Από τον Όμηρο στη νεοελληνική λογοτεχνία

Α. Όμηρος . . . 203
Ασκήσεις προφορικές . . . 203

Λεξιλόγιο . . . 203
Κείμενα – λεξιλόγιο . . . 205
Β. Νεοελληνική λογοτεχνία . . . 206
α. Ποιητικός λόγος (ποίηση) . . . 206
β. Πεζός λόγος (πεζογραφία) . . . 207
Ασκήσεις προφορικές . . . 207
Γ. Ποίηση . . . 208
α. Δύο Έλληνες νομπελίστες ποιητές . . . 208
Γιώργος Σεφέρης (βιογραφία) . . . 208
Λεξιλόγιο . . . 208
Από τη συλλογή «Μυθιστόρημα» (ποίημα) . . . 209
Ασκήσεις προφορικές . . . 209
Οδυσσέας Ελύτης (βιογραφία) . . . 209
Λεξιλόγιο . . . 209
Από το «Άξιον Εστί» (ποίημα) . . . 210
Ανάλυση των έξι πρώτων στίχων . . . 210
Άσκηση προφορική . . . 210
β. Άλλοι Έλληνες σημαντικοί ποιητές . . . 211
Κωνσταντίνος Καβάφης (βιογραφία) . . . 211
Λεξιλόγιο . . . 211
Η Ιθάκη (ποίημα) . . . 211
Ασκήσεις προφορικές . . . 212
Γιάννης Ρίτσος (βιογραφία) . . . 212
Λεξιλόγιο . . . 212
Επιτάφιος (ποίημα) . . . 213
Λεξιλόγιο . . . 213
Ασκήσεις προφορικές . . . 213
Δ. Πεζογραφία . . . 214
Νίκος Καζαντζάκης (βιογραφία) . . . 214
Λεξιλόγιο . . . 214
Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά (απόσπασμα) . . . 215
Ασκήσεις προφορικές . . . 215
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 216
Γραπτές Α – Ε . . . 216
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 220
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 222
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 225

ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δημόσιος βίος – Πολίτευμα, Εκλογές, Δικαιοσύνη

Α. Πολίτευμα . . . 227
Λεξιλόγιο . . . 227
Κείμενο . . . 228
Ασκήσεις προφορικές . . . 229

Β. Εκλογές . . . 229
Λεξιλόγιο . . . 229
Κείμενο . . . 229
Ασκήσεις προφορικές . . . 231
Γ. Δικαιοσύνη . . . 231
α. Δικαστήρια . . . 231
Λεξιλόγιο . . . 231
Κείμενο . . . 232
Ασκήσεις προφορικές . . . 234
β. Είναι δικομανείς οι Έλληνες; . . . 234
Λεξιλόγιο . . . 234
Κείμενο . . . 234
Άσκηση προφορική . . . 235
γ. Δίκες που συγκλόνισαν το πανελλήνιο τις τελευταίες δεκαετίες . . . 235
Λεξιλόγιο . . . 235
Δίκη της Χούντας (κείμενο) . . . 235
Δίκες βασανιστών και του Πολυτεχνείου (κείμενο) . . . 236
Λεξιλόγιο . . . 236
Δίκη της τρομοκρατικής οργάνωσης «17 Νοέμβρη» (κείμενο) . . . 237
Λεξιλόγιο . . . 237
Άσκηση προφορική . . . 237
ΑΣΚΗΣΕΙΣ . . . 237
Γραπτές Α – Γ . . . 237
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 241
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 242
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ . . . 244

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ – ΣΥΝΤΑΞΗ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Επανάληψη Α΄ & Β΄ Επιπέδου . . . 247
Άρθρα
Οριστικό . . . 247
Αόριστο . . . 247
Ουσιαστικά
Αρσενικά: -ος, -οι / -ης, -ες / -ας, -ες / -ας, -άδες / -ης, -ηδες / -ές, -έδες / -ούς, -ούδες / -ής, -είς . . . 247
Θηλυκά: -α, -ες / -η, -ες / -η, -εις / -ος, -οι / -ά, -άδες / -ού, -ούδες / -ω . . . 248
Ουδέτερα: -ι, -ια / -ο, -α / -μα, -ματα / -ος, -η / κρέας / γεγονός / προϊόν . . . 249
Υποκοριστικά: -άκι / -άκης / -άκος / -ούλης / -ούλα / -ίτσα / -άκι . . . 250
Ουσιαστικά με δύο γένη στον πληθυντικό αριθμό . . . 250

Επίθετα
-ος, -η, -ο / -ος, -α, -ο / -ός, -ιά, -ό / -ύς, -ιά, -ύ / -ής, -ιά, -ί / -ης, -α, -ικο / πολύς, -λή, -ύ. 250
Παραθετικά Επιθέτων
θετικός – συγκριτικός – υπερθετικός – απόλυτος υπερθετικός (περιφραστικά) 252
Αντωνυμίες
Προσωπικές 253
Κτητικές 253
Ερωτηματικές 253
Δεικτικές 253
Αόριστες 253
Αναφορικές 253
Οριστικές 253
Ρήματα
Ενεργητική φωνή 254
Ενεστώτας (α′ & β′ συζυγίας) 254
Αόριστος (α′ & β′ συζυγίας) 254
Μέλλοντας απλός (α′ & β′ συζυγίας) 254
Υποτακτική απλή (α′ & β′ συζυγίας) 254
Προστακτική απλή (α′ & β′ συζυγίας) 255
είμαι / πάω / ακούω / λέω / τρώω 255
Σχηματισμός αορίστου (α′ συζυγίας) 255
Σχηματισμός αορίστου (β′ συζυγίας) 255
Παρατατικός (α′ & β′ συζυγίας) 256
Μέλλοντας συνεχής (α′ & β′ συζυγίας) 256
ήμουν / είχα / ήξερα / άκουγα / έλεγα / υπήρχα / ζούσα 256
Υποτακτική συνεχής (α′ & β′ συζυγίας) 257
Προστακτική συνεχής (α′ & β′ συζυγίας) 257
Παρακείμενος (α′ & β′ συζυγίας) 257
Υπερσυντέλικος (α′ & β′ συζυγίας) 257
Συντελεσμένος μέλλοντας (α′ & β′ συζυγίας) 257
Μεσοπαθητική φωνή 258
Ενεστώτας (α′ & β′ συζυγίας) 258
Παρατατικός (α′ συζυγίας) 258
Μετατροπή από την ενεργητική στην παθητική φωνή 258
Επιρρήματα: τοπικά / χρονικά / τροπικά / ποσοτικά / βεβαιωτικά-διστακτικά 259
Αριθμητικά 259
Απόλυτα: 1-1.000.000 259
Τακτικά: 1ος-100ός 260
Προθέσεις 260
Σύνδεσμοι 260
Σχηματισμός λέξεων: παραγωγή / σύνθεση 261
Φωνητική: Συλλαβισμός / Τελικό -ν 262
Επαναληπτικές ασκήσεις Α′ & Β′ Επιπέδου 1-30 263

Γ΄ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ουσιαστικά

Αρσενικά: -έας, -είς . . . 291
Άσκηση . . . 291
Ουδέτερα: -ιμο, -ίματα . . . 292
Άσκηση . . . 292
φως / -αν / -εν / μηδέν / -ύ / δάκρυ . . . 293
Άσκηση . . . 293
Ουσιαστικά με δύο γένη . . . 294
Άσκηση . . . 294
Ουδέτερα ουσιαστικά μόνο στον πληθυντικό αριθμό . . . 295
Άσκηση . . . 295

Επίθετα

-ης, -ης, -ες . . . 296
Ασκήσεις . . . 296
Αρχαιόκλιτα: -ύς, -εία, -ύ . . . 298
Άσκηση . . . 299
-άς, -ού, -άδικο . . . 300
Άσκηση . . . 300

Παραθετικά Επιθέτων

Μονολεκτικά . . . 301
Ανώμαλα μονολεκτικά . . . 301
Ελλειπτικά . . . 301
Ασκήσεις . . . 303

Αντωνυμίες

Προσωπικές . . . 306
Ασκήσεις . . . 308
Αναφορικές . . . 313
Ασκήσεις . . . 314
Αόριστες . . . 317
Άσκηση . . . 317
Αυτοπαθείς . . . 318
Άσκηση . . . 318

Ρήματα

Μεσοπαθητική φωνή . . . 318
Αόριστος (α΄ συζυγίας) . . . 318
Σχηματισμός αορίστου (α΄ συζυγίας) . . . 319
Αόριστος (β΄ συζυγίας) . . . 320
Σχηματισμός αορίστου (β΄ συζυγίας) . . . 320
Ρήματα που παρουσιάζουν δυσκολίες στον παθητικό αόριστο . . . 321
Ασκήσεις . . . 321
Μέλλοντας απλός (α΄ & β΄ συζυγίας) . . . 323
Ασκήσεις . . . 324
Υποτακτική απλή (α΄ & β΄ συζυγίας) . . . 326

Άσκηση . . . 327
Προστακτική απλή (α′ & β′ συζυγίας) . . . 328
Άσκηση . . . 329
Παρακείμενος (α′ & β′ συζυγίας) . . . 331
Ασκήσεις . . . 331
Υπερσυντέλικος (α′ & β′ συζυγίας) . . . 333
Άσκηση . . . 333
Συντελεσμένος μέλλοντας (α′ & β′ συζυγίας) . . . 334
Άσκηση . . . 335
Παρατατικός (α′ & β′ συζυγίας) . . . 336
Άσκηση . . . 337
Μέλλοντας συνεχής (α′ & β′ συζυγίας) . . . 338
Άσκηση . . . 339
Υποτακτική συνεχής (α′ & β′ συζυγίας) . . . 340
Άσκηση . . . 341
Προστακτική συνεχής (α′ & β′ συζυγίας) . . . 342
Ασκήσεις . . . 342
Δυνητική ενεργητικής & παθητικής φωνής (α′ & β′ συζυγίας) . . . 343
Ασκήσεις . . . 344
Ευχετική ενεργητικής και παθητικής φωνής (α′ & β′ συζυγίας) . . . 346
Άσκηση . . . 347
Υποθετικές προτάσεις . . . 349
Ασκήσεις . . . 350
Μετοχή ενεργητικής φωνής . . . 358
Ασκήσεις . . . 359
Μετοχή παθητικού παρακειμένου . . . 361
Σχηματισμός παθητικής μετοχής παρακειμένου (α′ συζυγίας) . . . 361
Σχηματισμός παθητικής μετοχής παρακειμένου (β′ συζυγίας) . . . 361
Παθητική μετοχή από ενεργητικά ρήματα που δεν έχουν παθητική φωνή . . . 361
Ανώμαλες μετοχές παθητικού παρακειμένου . . . 362
Ασκήσεις . . . 362
Μετοχή παθητικού ενεστώτα . . . 364
Άσκηση . . . 364
Ιστορικός ενεστώτας . . . 365
Άσκηση . . . 366
Διάθεση του ρήματος . . . 366
Φωνή του ρήματος . . . 367
Αποθετικά ρήματα . . . 368
Άσκηση . . . 368
Ρήματα σε -αίνω . . . 369
Ασκήσεις . . . 370
Επιρρήματα: τοπικά, χρονικά, τροπικά, ποσοτικά, βεβαιωτικά – διστακτικά – αρνητικά . . . 371
Ασκήσεις . . . 371
Παραθετικά επιρρημάτων από επίθετα . . . 373

Ανώμαλα παραθετικά επιρρημάτων 374
Άσκηση 374
Προθέσεις 375
Ασκήσεις 377
Σύνδεσμοι 378
Άσκηση 379
Μόρια 379
Άσκηση 380
Αριθμητικά 380
Απόλυτα, τακτικά 380
Πολλαπλασιαστικά, αναλογικά, αριθμητικές πράξεις 381
Ασκήσεις 382
Επιφωνήματα 383
Άσκηση 383
Σχηματισμός λέξεων: Παραγωγή 384
Άσκηση 384
Σύνθετα και παρασύνθετα ρήματα στον παρατατικό και τον αόριστο 385
Άσκηση 386
Φωνητική: συλλαβισμός, συμφωνικά συμπλέγματα, παράλληλοι φωνητικοί τύποι, σημασιολογικά ζεύγη 386
Ασκήσεις 387
Επαναληπτικές ασκήσεις 389

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Λύσεις των ασκήσεων των Ενοτήτων – Κείμενα κατανόησης προφορικού & γραπτού λόγου 397
Λύσεις των ασκήσεων Μορφολογίας – Σύνταξης 425

Ευρετήριο 455

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το βιβλίο *Νέα Ελληνικά για μετανάστες, παλιννοστούντες, πρόσφυγες και ξένους* ***Γ′, Δ′ επίπεδο*** **«*... και καλή επιτυχία*»** απευθύνεται στους παλιννοστούντες Έλληνες, στις νεότερες γενιές των απόδημων Ελλήνων καθώς και στους ξένους, οι οποίοι είναι σε θέση να καταλαβαίνουν και να ανταποκρίνονται σε κάποιες ουσιαστικές λεπτομέρειες του προφορικού και γραπτού λόγου.

Με τη διδασκαλία αυτού του βιβλίου οι σπουδαστές αποκτούν την ευχέρεια **α**. να καταλαβαίνουν πολυσύνθετα στοιχεία της ελληνικής γλώσσας, **β**. να ανταποκρίνονται και να εκφράζουν τις απόψεις τους παίρνοντας μέρος σε σύνθετες συνομιλίες, **γ**. να καταλαβαίνουν κείμενα από τον Τύπο (εφημερίδες, περιοδικά), επίσημα έγγραφα κτλ., **δ**. να αποτυπώνουν στο γραπτό λόγο με σαφήνεια και ακρίβεια τις απόψεις τους σε θέματα όχι μόνο καθημερινά αλλά και πιο εξειδικευμένα-επιστημονικά.

Για το λόγο αυτό, οι διδασκόμενοι ασκούνται με τα κατάλληλα γλωσσικά στοιχεία (λεξιλόγιο, μορφολογία-σύνταξη), ώστε να αποκτήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται σ' αυτό το επίπεδο.

Επίσης, σ' αυτή την έκδοση περιλαμβάνονται: Μορφολογία – Σύνταξη – Ασκήσεις και λύσεις των ασκήσεων του **Δ′ επιπέδου.**

Τέλος, το παρόν βιβλίο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των εξετάσεων για την Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας του **Γ′ και Δ′ επιπέδου.**

ΕΛΕΝΗ ΔΕΜΙΡΗ-ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΟΥ
ΡΟΥΛΑ ΚΑΜΑΡΙΑΝΟΥ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν βιβλίο, βασισμένο στην επικοινωνιακή προσέγγιση διδασκαλίας μιας ξένης ή δεύτερης γλώσσας, απευθύνεται σε διδασκόμενους την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη/ξένη γλώσσα.

Πρόκειται για διδακτικό βιβλίο προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις των εξετάσεων για την Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας **Γ′ επίπεδο**.

Δομή του βιβλίου

Η δομή αυτού του βιβλίου είναι ίδια με τη δομή των βιβλίων του Α′ και Β′ επιπέδου. Δηλαδή αποτελείται από **δύο μέρη**, ανεξάρτητα το ένα από το άλλο, και το **παράρτημα**.

- Το **πρώτο** μέρος περιέχει **δέκα ενότητες** με διαφορετική θεματική η καθεμία, σύμφωνα με το *«αναλυτικό εξεταστικό πρόγραμμα για την Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας»* του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Το **δεύτερο** μέρος περιέχει τη **μορφολογία και τη σύνταξη** της Νέας Ελληνικής, σύμφωνα με την ύλη που προβλέπεται γι' αυτό το επίπεδο (με μικρές μόνο αποκλίσεις) στο *«αναλυτικό εξεταστικό πρόγραμμα για την Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας»*.

Κάθε ενότητα του πρώτου μέρους αποτελείται από τρία ή περισσότερα **μέρη**, όλα απολύτως σχετικά με τη θεματική της ενότητας, με **κείμενα αυθεντικά** (με ελάχιστες μόνο αλλαγές όπου αυτό θεωρήθηκε απαραίτητο) από τον Τύπο, τη λογοτεχνία κτλ.

Σε κάθε μέρος **προτάσσεται το λεξιλόγιο** με την / τις ερμηνεία / -ες κάθε λέξης με παραδείγματα, καθώς και παράγωγα, συνώνυμα, αντίθετα, εκφράσεις, έτσι ώστε ο διδασκόμενος να λαμβάνει μια πλήρη και σαφή γνώση αυτής.

Η **επιλογή των λέξεων** έγινε με βάση **α**. τη σπουδαιότητά τους στην κατανόη-

ση του κειμένου ειδικά, **β**. τη συχνότητα και χρηστικότητά τους στην ελληνική γλώσσα γενικότερα.

Το λεξιλόγιο προηγείται των κειμένων, καθώς αυτό, όταν εφαρμόστηκε στην τάξη, είχε ευρύτατη αποδοχή από τους διδασκόμενους, που το θεώρησαν άκρως λειτουργικό και βοηθητικό. Έτσι **α**. ο δάσκαλος καλεί τους διδασκόμενους να διαβάσουν μία φορά μόνοι τους το λεξιλόγιο, **β**. στη συνέχεια όλοι μαζί (δάσκαλος και διδασκόμενοι) διαβάζουν μία μία τις λέξεις με τα παραδείγματα, τα παράγωγα, συνώνυμα κτλ. Για οικονομία χώρου, παραδείγματα χρήσης της λέξης δίνονται με συντομία μέσα σε παρένθεση χωρίς, συνήθως, να επαναλαμβάνεται η λέξη, κάτι που γίνεται από το δάσκαλο και τους διδασκόμενους. Π.χ. *διακριτικός, -ή, -ό (άνθρωπος, ντύσιμο, ζωή*), στην τάξη δίνεται: *διακριτικός άνθρωπος, διακριτικό ντύσιμο, διακριτική ζωή,* τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούνται σε προτάσεις από τους διδασκόμενους, π.χ. ο μεγάλος καλλιτέχνης ζει μια διακριτική ιδιωτική ζωή, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας κτλ.

Στο τέλος κάθε μέρους ακολουθούν **προφορικές ασκήσεις** και / ή **παιχνίδια ρόλων** (με την ένδειξη ☛), με σκοπό να εμπλέκονται οι διδασκόμενοι σε ποικίλες επικοινωνιακές καταστάσεις σχετικά με το θέμα που μόλις έχουν διδαχτεί και να έχουν έτσι την ευκαιρία να αναπτύσσουν τις απόψεις τους στο συγκεκριμένο θέμα με ταυτόχρονη χρήση του νέου λεξιλογίου.

Έχουν παραλειφθεί προφορικές ασκήσεις κατανόησης των κειμένων, για να αποφευχθεί μονότονη ή κουραστική επανάληψη όμοιων ερωτήσεων, όπως π.χ.

- πείτε τι καταλάβατε
- πείτε το κείμενο με δικά σας λόγια
- πείτε μια περίληψη του κειμένου
- πείτε το κείμενο ως εξής: αρχίζει ένας από σας, συνεχίζει ένας άλλος, μετά ένας τρίτος, έως ότου τελειώσει το κείμενο
- υπογραμμίστε με μπλε στιλό τα σημεία του κειμένου που κατά την κρίση σας είναι πιο σημαντικά
- υπογραμμίστε με κόκκινο στιλό τα σημεία του κειμένου που σας δυσκόλεψαν πιο πολύ και προσπαθήστε να τα αποδώσετε με απλά λόγια.

Μετά την ολοκλήρωση όλων των μερών της ενότητας, ακολουθούν ποικίλες **γραπτές ασκήσεις**, που κυρίως αποσκοπούν στην εμπέδωση του λεξιλογίου.

Η ενότητα τελειώνει με **ασκήσεις προετοιμασίας για τις εξετάσεις Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας**, δηλαδή **α**. κατανόησης προφορικού λόγου (το κείμενο περιέχεται στο CD), **β**. κατανόησης γραπτού λόγου και **γ**. παραγωγής γραπτού

λόγου (με ένα γράμμα φιλικό και ένα τυπικό), κατά τα πρότυπα των εξετάσεων για την Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας, Γ΄ επίπεδο.

Το **δεύτερο μέρος** του βιβλίου περιλαμβάνει:

α. γενική επανάληψη της μορφολογίας-σύνταξης του **Α΄ & Β΄ επιπέδου** με αναλυτικούς πίνακες και επαναληπτικές ασκήσεις

β. μορφολογία και σύνταξη του **Γ΄ επιπέδου**, που δίνονται όπως ακριβώς και στα δύο προηγούμενα επίπεδα.

Το παράρτημα περιλαμβάνει **α**. τις λύσεις των ασκήσεων των ενοτήτων, **β**. τα κείμενα της κατανόησης του προφορικού λόγου και **γ.** τις λύσεις των ασκήσεων της μορφολογίας-σύνταξης.

Σ' αυτή την έκδοση, μετά το παράρτημα, έχουν προστεθεί λεξιλογικές, επαναληπτικές ασκήσεις για κάθε ενότητα, τις οποίες οι διδασκόμενοι εκτελούν μετά το τέλος της κάθε ενότητας.

Ακόμη, στο τέλος του βιβλίου έχουν προστεθεί: Μορφολογία – σύνταξη του Δ΄ επιπέδου με ασκήσεις και λύσεις των ασκήσεων (όπως απαιτείται στις εξετάσεις για την Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας, Δ΄ επίπεδο).

Για την άσκηση της **κατανόησης του προφορικού λόγου** ακολουθείται η ίδια διαδικασία με τα προηγούμενα επίπεδα, δηλαδή:

- μετά την εκφώνηση της άσκησης, ο δάσκαλος αφήνει στους διδασκόμενους 30΄΄, για να δουν τι πρέπει να κάνουν
- βάζει μπρος το CD player και οι διδασκόμενοι ακούνε το κείμενο
- τους αφήνει 3΄, για να εκτελέσουν την άσκηση
- γυρίζει πίσω το CD (στην αρχή του κειμένου), ώστε να ακουστεί το κείμενο άλλη μία φορά
- αφήνει στους διδασκόμενους 2΄, να ελέγξουν την άσκηση.

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Ενότητες

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Πλανήτης Γη – Κόσμος

Α. ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΩΡΙΟ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε προσεκτικά τα κείμενα που ακολουθούν.

αιχμαλωσία, η = η κατάσταση κατά την οποία κάποιος χάνει την ελευθερία και ανεξαρτησία του με βία // αιχμαλωτίζω, -ομαι, αιχμάλωτος, -η, -ο (πολέμου κτλ.)

αναλογία, η = συγκριτική σχέση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα συγκεκριμένα πρόσωπα ή πράγματα ως προς το μέγεθος, την ποσότητα ή το βαθμό (ποσοστιαία αναλογία, αναλογίες υλικών στο γλυκό, π.χ. δύο προς ένα, οι αναλογίες του σώματος)

αναλφάβητος, -η, -ο = ο τελείως αγράμματος, που δεν ξέρει ανάγνωση και γραφή //ο αναλφαβητισμός

ευλογημένος, -η, -ο = αυτός που έχει ευλογηθεί (έχει δεχτεί τη Θεία Χάρη) από το Θεό // ευλογώ, -ούμαι, η ευλογία

εύπορος, -η, -ο = πλούσιος (ευ + πόρος: που έχει οικονομικά αγαθά ή χρήματα) // ≠ άπορος

κουμπαράς, ο = μικρό δοχείο (πήλινο ή πλαστικό) με μικρό άνοιγμα (σχισμή), από το οποίο τα μικρά παιδιά ρίχνουν χρήματα για αποταμίευση

στέγη, η = η σκεπή στην επάνω επιφάνεια ενός κτιρίου που το προστατεύει από εξωτερικές συνθήκες / το σπίτι ως χώρος κατοικίας (συζυγική, θεατρική, πολιτική στέγη, προσφέρω στέγη) // στεγαστικός, -ή, -ό (δάνειο) / άστεγος, -η, -ο = ο χωρίς στέγη

συλλαμβάνω, -ομαι = (αόριστος: συνέλαβα, μέλλοντας: θα συλλάβω) πιάνω κάποιον και τον εμποδίζω να φύγει, αιχμαλωτίζω / σχηματίζω στο νου μου κάτι σπουδαίο (ιδέα κτλ.) / μένω έγκυος // η σύλληψη, ασύλληπτος, -η, -ο

υποσιτισμένος, -η, -ο = αυτός που τρέφεται (σιτίζεται) με ανεπαρκή τροφή σε ποσότητα ή θρεπτικά συστατικά

Αν περιορίζαμε όλη την ανθρωπότητα σ' ένα χωριό 100 κατοίκων, αλλά διατηρούσαμε τις αναλογίες όλων των λαών, τότε αυτό θα αποτελούνταν από:

- 57 Ασιάτες • 21 Ευρωπαίους • 14 Αμερικανούς • 8 Αφρικανούς
- 48 άνδρες • 52 γυναίκες
- 30 λευκούς • 70 έγχρωμους
- 30 Χριστιανούς • 70 μη Χριστιανούς
- 89 ετεροφυλόφιλους • 11 ομοφυλόφιλους
- 6 πρόσωπα θα κατείχαν το 59% του παγκόσμιου πλούτου. Και τα έξι θα προέρχονταν από την Αμερική
- 80 θα είχαν μη ικανοποιητικές συνθήκες κατοικίας
- 70 θα ήταν αναλφάβητοι
- 50 θα ήταν υποσιτισμένοι
- 1 θα πέθαινε • 2 θα γεννιούνταν
- 1 θα είχε κομπιούτερ
- 1 θα είχε πτυχίο πανεπιστημίου

- Αν σήμερα το πρωί ξυπνήσατε υγιείς και όχι άρρωστοι, τότε είστε πιο τυχεροί από 1 εκατομμύριο ανθρώπους, οι οποίοι δεν πρόκειται να ζουν την επόμενη εβδομάδα.
- Αν δεν ζήσατε ποτέ έναν πόλεμο, ούτε νιώσατε τη μοναξιά της αιχμαλωσίας, την αγωνία του τραυματισμού και την πείνα, τότε είστε πιο τυχεροί από 500 εκατομμύρια ανθρώπους του κόσμου.
- Αν μπορείτε να πηγαίνετε στην εκκλησία χωρίς το φόβο ότι θα σας απειλήσουν, θα σας συλλάβουν ή θα σας σκοτώσουν, τότε είστε τυχερότεροι από 3 δισεκατομμύρια ανθρώπους.
- Αν έχετε λογαριασμό στην τράπεζα, λίγα λεφτά στο πορτοφόλι και λίγα ψιλά σε έναν κουμπαρά, τότε ανήκετε στο 8% των εύπορων ανθρώπων αυτού του κόσμου.
- Αν έχετε φαγητό μέσα στο ψυγείο σας, αν είστε ντυμένοι, αν έχετε μια στέγη πάνω από το κεφάλι σας και ένα κρεβάτι, τότε είστε πλουσιότεροι από το 75% των κατοίκων αυτού του κόσμου.
- Αν διαβάζετε αυτό κείμενο, είστε διπλά ευλογημένος γιατί: 1. κάποιος σάς έχει σκεφτεί, 2. δεν ανήκετε στα δύο δισεκατομμύρια ανθρώπους που δεν ξέρουν να διαβάζουν.

☛ Δώστε ο καθένας μια απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Αν έχετε μόνο λίγα λεφτά στην τσέπη σας, πώς θα τα ξοδέψετε έτσι ώστε να είναι «απόλυτα χρήσιμα»;

β. Αν σας δώσουν τη «δύναμη» να αλλάξετε μόνο ΕΝΑ πράγμα στον κόσμο, ποιο θα είναι αυτό;

γ. Πείτε τρία «χείριστα» κακά της ανθρωπότητας και τρία «άριστα» καλά.

δ. Πείτε ποιους θεωρείτε «ευτυχισμένους» ανθρώπους, ποιους λίγο δυστυχισμένους και ποιους πολύ δυστυχισμένους.

ε. Σκεφτείτε και περιγράψτε έναν κόσμο χωρίς... χρήματα!

☛ Δύο ή τρεις από σας είστε μέλη μιας ομάδας... εξωγήινων! Σας έστειλαν στον πλανήτη Γη να «καταγράψετε» τις συνθήκες που επικρατούν εκεί. Με μια «ματιά» διαπιστώνετε τα στοιχεία του παραπάνω κειμένου, παίρνετε δυο «ανθρώπους» αιχμαλώτους και γυρίζετε στη βάση σας, όπου κάνετε αναφορά στον αρχηγό της ομάδας σας.

☛ Είστε ο αρχηγός μιας ομάδας εξωγήινων. Έχετε στείλει στον πλανήτη Γη τρία μέλη της ομάδας σας να διερευνήσουν τις συνθήκες που επικρατούν εκεί. Τώρα ακούτε την αναφορά τους σ' εσάς.

☛ Είστε ο ένας από τους «ανθρώπους»-αιχμαλώτους. Ακούτε τις ερωτήσεις των εξωγήινων και απαντάτε εναλλάξ σε καθεμία από αυτές.

☛ Είστε ο άλλος από τους «ανθρώπους»-αιχμαλώτους. Ακούτε τις ερωτήσεις των εξωγήινων και απαντάτε σε καθεμία από αυτές. Όμως... δε συμφωνείτε στις απαντήσεις σας με τον άλλο άνθρωπο και... μαλώνετε!

☛ Όλη η υπόλοιπη τάξη είστε εξωγήινοι. Συζητάτε πώς μπορείτε να βοηθήσετε αυτόν τον καημένο πλανήτη να βγει από το... χάλι του. Καταθέτει ο καθένας σας την πρότασή του. Το ίδιο και οι... «άνθρωποι»-αιχμάλωτοι.

Β. ΣΤΡΑΤΙΑ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΛΟΥΣΙΑ Ε.Ε. (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ)

α. Τρία εκατομμύρια «απόκληροι» του... ισχυρού κράτους πρόνοιας κοιμούνται στους δρόμους της Δυτικής Ευρώπης

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

δημοσιότητα, η = το να γίνεται κάτι ευρύτατα γνωστό (το φως της δημοσιότητας) // δημοσιεύω, η δημοσίευση, το δημοσίευμα, δημοσιεύσιμος, -η, -ο

δομώ, -ούμαι = χτίζω (κτιριακό συγκρότημα, μια κοινωνία κτλ.) // η δόμηση, δομικός, -ή, -ό (υλικά)

εθελοντικός, -ή, -ό = ενέργεια, πράξη κτλ. κάποιου που την κάνει με τη θέλησή του // εθελοντής, -ντρια, ο εθελοντισμός

εκτιμώ, -ιέμαι (-ώμαι) = τιμώ πολύ, αναγνωρίζω ή προσδιορίζω την αξία // η εκτίμηση, ο εκτιμητής

εμφανίζομαι = παρουσιάζομαι // η εμφάνιση, εμφανίσιμος, -η, -ο

ζητιανεύω = ζητώ ελεημοσύνη (δηλ. μικρή, υλική βοήθεια) παρακαλώντας να με βοηθήσουν (για τη φτώχεια, τη δυστυχία μου κτλ.), επαιτώ // ζητιάνος, -α = ο επαίτης, η επαιτεία

ισχυρίζομαι = υποστηρίζω (λέω τη γνώμη μου για) κάτι με επιμονή // ο ισχυρισμός, ο ισχυρογνώμων = αυτός που παράλογα ή αδικαιολόγητα επιμένει στη γνώμη του

καταγράφω, -ομαι = γράφω σε κατάλογο κτλ. επίσημα στοιχεία // η καταγραφή, ο καταγραφέας, καταγεγραμμένος, -η, -ο

καταφύγιο, το = τόπος όπου πηγαίνουμε για ασφάλεια ή προστασία // καταφεύγω

παραδέχομαι = δέχομαι κάτι για σωστό, αναγνωρίζω κάποιον για άξιο // παραδεκτός, -ή, -ό, η παραδοχή

παρατηρώ, -ούμαι = βλέπω, εξετάζω προσεκτικά / έχω διαφορετική γνώμη / ελέγχω, μαλώνω // η παρατήρηση, η παρατηρητικότητα, παρατηρητικός, -ή, -ό, παρατηρητής, -τρια, το παρατηρητήριο

προστατεύω, -ομαι = προφυλάγω κάποιον από κακό, υπερασπίζομαι // προστάτης, προστάτιδα και -ισσα και -ις, η προστασία, προστατευτικός, -ή, -ό, προστατευόμενος, -η, -ο (είδος χελώνας κτλ.)

συχνότητα, η = το να γίνεται κάτι συχνά, αριθμός επαναλήψεων φαινομένου σε ορισμένο χρόνο (η συχνότητα μιας λέξης, των τροχαίων ατυχημάτων, ραδιοφωνική συχνότητα, εκπέμπω σε μια συχνότητα)

τρομακτικός, -ή, -ό = αυτός που προκαλεί τρόμο / τεράστιος, εκπληκτικός // τρομάζω, το τρόμαγμα, ο τρόμος, τρομερός, -ή, -ό, η τρομάρα

υποστηρίζω, -ομαι = ισχυρίζομαι, προσπαθώ να αποδείξω ότι η άποψή μου είναι σωστή / βάζω στήριγμα από κάτω, υποβαστάζω / βοηθώ υλικά ή ηθικά // η υποστήριξη = υλική ή ηθική βοήθεια ή τεχνική / έγκριση και ενίσχυση προσώπων, ιδεών, απόψεων (οι ιδέες του βρήκαν θερμή υποστήριξη απ' όλους) / τοποθέτηση στηρίγματος από κάτω (φράγματος), το υποστήριγμα, υποστηρικτής, -τρια

χορηγώ, -ούμαι = καταβάλλω σε κάποιον χρηματικό ποσό ή του παρέχω δικαίωμα // ο χορηγός, η χορηγία = η δαπάνη, η καταβολή δαπάνης, η χορήγηση = η πράξη του χορηγώ

Οι εικόνες αστέγων, που προσπαθούν τη νύχτα να βρουν καταφύγιο από το κρύο μέσα σε μεγάλα χαρτόκουτα ή σε υπνόσακους και να κερδίσουν μερικά χρήματα την ημέρα ζητιανεύοντας, είναι καθημερινές και επαναλαμβανόμενες σε όλες τις μεγάλες αμερικανικές μεγαλουπόλεις. Όμως, εμφανίζονται πλέον με αυξανόμενη συχνότητα και στη Δυτική Ευρώπη, όπου τα νούμερα των αστέγων φτάνουν σε επίπεδα παρόμοια με αυτά που παρατηρήθηκαν μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου.

Αν και δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Εθνικών Οργανώσεων που δουλεύουν με τους αστέγους (FEANTSA) έδωσε πρόσφατα στη δημοσιότητα μια μελέτη, σύμφωνα με την οποία τουλάχιστον τρία εκατομμύρια Δυτικοευρωπαίοι είναι άστεγοι αυτό το χειμώνα.

Το φαινόμενο, ωστόσο, είναι παγκόσμιο, αφού στις ΗΠΑ ο αριθμός των αστέγων φτάνει τα δύο εκατομμύρια, ενώ, σύμφωνα με τον ΟΗΕ, ο αριθμός των αστέγων παγκοσμίως αγγίζει τα 100 εκατομμύρια.

Το τρομακτικό, όμως, δεν είναι τα τρία εκατομμύρια των αστέγων, αλλά το γεγονός ότι ο αριθμός αυτός είναι μικρότερος του πραγματικού.

Η εθνική στατιστική υπηρεσία της Γαλλίας, για παράδειγμα, παραδέχεται πως

ο αριθμός των 86.500 αστέγων που έχει καταγράψει βασίζεται μόνο στον αριθμό των ενηλίκων που επισκέφτηκαν έστω μία φορά ένα καταφύγιο αστέγων.

Παρόμοια είναι η κατάσταση και στη Βρετανία, όπου η κυβέρνηση ισχυρίζεται πως υπάρχουν μόλις 600 άστεγοι σε όλη τη χώρα, ενώ, όσοι δουλεύουν στα καταφύγια στο Λονδίνο, ισχυρίζονται πως μόνο στην πρωτεύουσα ζουν 1.000 άστεγοι.

Αδυναμία καταγραφής

Το πρόβλημα της ακριβούς καταγραφής γίνεται εντονότερο, εξαιτίας των διαφορετικών ορισμών που δίνουν οι ευρωπαϊκές χώρες στη λέξη άστεγος. Στην Ιταλία μόνο όσοι κοιμούνται στους δρόμους θεωρούνται άστεγοι, στη Φινλανδία, όμως, ως άστεγος θεωρείται και όποιος βρίσκει προσωρινό κατάλυμα σε συγγενείς ή σε καταφύγια, όπως και ο κρατούμενος που πρόκειται να αποφυλακιστεί σύντομα και δεν έχει στέγη.

Στην Ευρώπη, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, το κράτος πρόνοιας έχει δομηθεί έτσι ώστε να προστατεύει και να υποστηρίζει τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις, κάτι που σημαίνει πως μεγάλο μέρος των αστέγων της Δυτικής Ευρώπης δε βρίσκεται στο δρόμο επειδή έχει χάσει τη δουλειά του, αλλά εξαιτίας άλλων λόγων, όπως η σεξουαλική κακοποίηση μέσα στην οικογένεια, ο αλκοολισμός, τα ναρκωτικά ή τα ψυχολογικά προβλήματα.

Μέχρι σήμερα η απάντηση των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων στο πρόβλημα των αστέγων ήταν η χορήγηση διάφορων επιδομάτων. Στη Γαλλία άνεργος πολίτης άνω των 25 ετών δικαιούται επίδομα ανεργίας της τάξεως των 400 ευρώ το μήνα, στη Βρετανία οι άνεργοι παίρνουν 50-80 ευρώ την εβδομάδα, ενώ στη Γερμανία οι άστεγοι δικαιούνται ένα επίδομα 9 ευρώ την ημέρα.

Όμως, κοινωνικοί λειτουργοί και κοινωνιολόγοι συμφωνούν πως η λύση δεν είναι μόνο τα επιδόματα. «Δε λύνεις κανένα πρόβλημα με το να δίνεις μόνο λεφτά, χωρίς να φροντίζεις να δημιουργείς θέσεις εργασίας και απλά να πιστεύεις πως με τα επιδόματα οι άστεγοι θα μπορέσουν να βρουν σπίτι και να ζήσουν μια φυσιολογική ζωή» επισημαίνει στο «Τάιμ» ο Μάρτιν Χιρς, πρόεδρος μιας γαλλικής εθελοντικής οργάνωσης που διευθύνει καταφύγια και παρέχει σπίτια σε αστέγους.

Χ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ, *Έθνος της Κυριακής*, 2-3-2003

☛ Πείτε τους λόγους για τους οποίους μένουν οι άνθρωποι στο δρόμο.

☛ Πείτε τη διαφορά μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε. όσον αφορά τους αστέγους.

☛ Πείτε τις διάφορες ερμηνείες της λέξης «άστεγος», όπως αναφέρονται στο κείμενο.

- ☛ Πείτε τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος των αστέγων: α. σύμφωνα με το κείμενο, β. που εσείς θεωρείτε καλύτερους.
- ☛ Δύο ή τρεις από σας είστε άστεγοι. Σε μία ομάδα πολιτών συζητάτε το πρόβλημά σας και λέτε για ποιο λόγο είστε άστεγοι. Θεωρείτε πως είναι υποχρέωση της πολιτείας να σας αντιμετωπίσει σωστά και να σας βοηθήσει ουσιαστικά.
- ☛ Δύο ή τρεις από σας είστε εύποροι πολίτες και συζητάτε με αστέγους για το πρόβλημά τους. Τους ρωτάτε για ποιους λόγους έμειναν άστεγοι και απαντάτε στην «απαίτησή» τους για βοήθεια.

β. Στο περιθώριο και οι μετανάστες

Μάθετε τις λέξεις,
διαβάστε το κείμενο και...

βιασμός, ο = ο εξαναγκασμός σε συνουσία (ερωτική πράξη) χωρίς τη θέληση κάποιου // ο βιαστής, βιάζω, -ομαι
διεκδικώ = απαιτώ με νόμιμα μέσα // η διεκδίκηση (εδαφικές ή εργατικές διεκδικήσεις, διεκδίκηση της πρώτης θέσης για μετάλλιο κτλ.), διεκδικητής, -τρια, διεκδικητικός, -ή, -ό
ξυλοδαρμός, ο = τα συνεχή χτυπήματα που δέχεται κάποιος (ξύλο + δέρνω)
περιέρχομαι σε μια κατάσταση = φτάνω σε μια ορισμένη κατάσταση, σε αδιέξοδο ή δύσκολη θέση

Στην Ευρώπη παρατηρείται ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών που ζουν στους δρόμους, καθώς μόνο οι νόμιμοι μετανάστες έχουν δικαίωμα να διεκδικήσουν επιδόματα.

Οι περισσότερες οργανώσεις συμφωνούν πως στην Ευρώπη το πρόβλημα των αστέγων δεν πηγάζει τόσο από οικονομικές αιτίες: «Μιλάμε για ανθρώπους που έχουν πέσει θύματα βιασμού ή ξυλοδαρμών σαν παιδιά, που είδαν τους γάμους τους να διαλύονται, που έχασαν αγαπημένα τους πρόσωπα, που υποφέρουν από ψυχολογικά προβλήματα», εξηγεί κοινωνικός λειτουργός σε καταφύγιο αστέγων στο Δουβλίνο.

Πράγματι, σύμφωνα με το βρετανικό Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, το 40%

των αστέγων στη Βρετανία έχει περιέλθει σε αυτή την κατάσταση λόγω χωρισμού από αγαπημένα πρόσωπα.

Χ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ, *Έθνος της Κυριακής*, 2-3-2003

☛ Πείτε τους λόγους που μένει κάποιος χωρίς στέγη, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο.

☛ Πείτε τρόπους τιμωρίας αυτών που βασανίζουν καθ' οιονδήποτε τρόπο συνανθρώπους τους.

☛ Είστε υπουργός στο Υπουργείο Πρόνοιας. Καλείτε τον επικεφαλής της Οργάνωσης για την Προστασία των Αστέγων και του ανακοινώνετε πως θα διαθέσετε ένα μεγάλο χρηματικό ποσό για την προστασία των αστέγων. Του/Της ζητάτε να σας πει πώς ακριβώς θα χρησιμοποιήσει τα χρήματα.

☛ Είστε επικεφαλής της οργάνωσης για την Προστασία των Αστέγων. Από το Υπουργείο Πρόνοιας σας καλούν και σας παρέχουν ένα μεγάλο χρηματικό ποσό που θα διαθέσετε για τους αστέγους. Πείτε πώς θα το διαθέσετε, τι μέτρα θα πάρετε, για να τους βοηθήσετε ουσιαστικά.

γ. Οι δήμοι αναλαμβάνουν να λύσουν το πρόβλημα των αστέγων

Μάθετε και αυτές τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

αντιμετώπιση, η = το να βρίσκομαι πρόσωπο με πρόσωπο με κάποιον ή κάτι // αντιμετωπίζω, -ομαι, αντιμέτωπος, -η, -ο

απογραφή, η = η καταγραφή και απαρίθμηση σε ειδικούς καταλόγους του πληθυσμού μιας χώρας ή των οικονομικών αγαθών // ο απογραφέας, απογραφικός, -ή, -ό

βραχυπρόθεσμος, -η, -ο = αυτός που έχει μικρή χρονική διάρκεια, που λήγει σύντομα ≠ μακροπρόθεσμος, -η, -ο (βραχύς, -εία, -ύ = σύντομος, με μικρή διάρκεια)

δημοτικές αρχές, οι = ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο

δραστηριοποιώ, -ούμαι = βάζω κάποιον (ή κάτι) σε ενέργεια, να ενεργήσει, να δράσει με εντατικό ρυθμό // δραστήριος, -α, -ο, η δραστηριότητα

ενεργός, -ή (-ός), -ό = αυτός που ενεργεί, δεν έχει παθητική στάση και συμπεριφορά (υπηρεσία, ηφαίστειο, πολιτική κτλ.) // ενεργώ, η ενέργεια, ενεργητικός, -ή, -ό

(άνθρωπος, χαρακτήρας, φωνή), η ενεργητικότητα = η δύναμη για δράση, ενεργειακός, -ή, -ό (πλούτος, πηγή, κρίση, πρόβλημα)

προκύπτει, -ουν = δημιουργείται ως αποτέλεσμα (προκύπτουν κέρδη) / παρουσιάζεται ξαφνικά (προέκυψε πρόβλημα) / βγαίνει ως συμπέρασμα (π.χ. από τις έρευνες προκύπτει ότι η φωτιά οφείλεται σε εμπρησμό)

στρατηγική, η = ο σχεδιασμός και η εκτέλεση πολέμου / ο σχεδιασμός και ο συντονισμός ενεργειών για να πετύχουμε ένα στόχο πολύ σημαντικό // στρατηγικός, -ή, -ό (βιομηχανία στρατηγικής σημασίας)

συμμετοχή, η = η ενεργητική παρουσία σε κάτι μαζί με άλλους // συμμετέχω, συμμέτοχος, -η, -ο

συσσίτιο, το = το φαγητό που ετοιμάζεται σε μεγάλες ποσότητες και μοιράζεται σε άτομα (στρατιωτικό, μαθητικό, απόρων κτλ.) // σιτίζω = παρέχω τροφή, η σίτιση, ο σιτιστής, ο σίτος-το σιτάρι

Για να λυθεί το πρόβλημα, απαιτείται πρώτα απ' όλα μια ακριβής απογραφή των αστέγων και μια πιο ενεργός συμμετοχή των δημοτικών αρχών στην αντιμετώπισή του.

Στη Γερμανία, όπου δραστηριοποιήθηκαν οι δημοτικές αρχές για τη δημιουργία καταφυγίων και την οργάνωση συσσιτίων, ο αριθμός των αστέγων έπεσε από τους 590 χιλιάδες το 1997 στους 390 χιλιάδες το 2000, ενώ στη Βρετανία ψηφίστηκε το περασμένο καλοκαίρι νόμος σύμφωνα με τον οποίο τα δημοτικά συμβούλια είναι υποχρεωμένα να παρουσιάσουν μια στρατηγική για την αντιμετώπιση του προβλήματος των αστέγων μέχρι το τέλος του 2003. Η ελπίδα, όμως, των αστέγων είναι μηδαμινή. «Οι κυβερνήσεις πληγώνουν τους ανθρώπους. Όλα τα προγράμματα είναι βραχυπρόθεσμα και τίποτα καλό δεν προκύπτει» λέει ένας άστεγος.

Χ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ, *Έθνος της Κυριακής*, 2-3-2003

☛ Ένας από σας είναι μέλος του δημοτικού συμβουλίου και προτείνει ορισμένες λύσεις για το πρόβλημα των αστέγων, όπως π.χ. επιδόματα.

☛ Ένας από σας είναι επίσης μέλος του δημοτικού συμβουλίου. Δε συμφωνεί με τη λύση των επιδομάτων και προτείνει κάτι άλλο.

☛ Ένας από σας είναι επίσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου της αντιπολίτευσης. Δε συμφωνεί με τους δύο προηγούμενους και κατηγορεί το δήμαρχο ως υπεύθυνο αυτής της κατάστασης.

Γ. ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Μικρός δεκάλογος για ειρηνιστές

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε τα κείμενα που ακολουθούν.

ακραίος, -α, -ο = αυτός που βρίσκεται στο τελευταίο όριο, αυτός που ξεπερνά τα όρια του μέτρου και φτάνει στην υπερβολή (θέση, άποψη, οπαδός, πολιτική)
αναβιώνω = (για ήθη, έθιμα) επαναφέρω κάτι που είχε ξεχαστεί ή εγκαταλειφθεί
ανάγω, -ομαι = προσδιορίζω την αρχή, την καταγωγή ενός πράγματος / αναφέρομαι
ανταμοιβή, η = πληρωμή για κάποιες υπηρεσίες, πράξεις (δίκαιη, των κόπων κτλ.) // ανταμείβω
βεβήλωση, η = η παραβίαση και μόλυνση ιερών χώρων (των τάφων, των εικόνων κτλ.) // βεβηλώνω, βέβηλος, -η, -ο
διαδήλωση, η = δημόσια και οργανωμένη προβολή ενός αιτήματος, μιας διεκδίκησης
διαμαρτυρία, η = εκδήλωση με την οποία κάποιος μόνος του ή σε ομάδα δείχνει την αντίθεσή του σε κάτι που το θεωρεί άδικο ή παράνομο // διαμαρτύρομαι, οι «Διαμαρτυρόμενοι» = οι Προτεστάντες
εκδοχή, η = ιδιαίτερη και διαφορετική από άλλες άποψη, αντίληψη, ερμηνεία γεγονότος κτλ. (άλλη, διαφορετική, αληθοφανής, πιθανή, απίθανη, πειστική)
εκεχειρία, η = προσωρινή διακοπή του πολέμου ύστερα από συμφωνία
επικαιρότητα, η = όλα τα σημαντικά γεγονότα του παρόντος
επινίκια, τα = γιορτές για κάποια νίκη, ο εορτασμός της νίκης
επί τροχάδην = στα γρήγορα
εύληπτος, -η, -ο = που μπορούμε να τον καταλάβουμε εύκολα, που παίρνεται εύκολα
έχω την τιμητική μου = βρίσκομαι στο κέντρο του ενδιαφέροντος

κατακλυσμός, ο = πολύ δυνατή, ραγδαία βροχή που προκαλεί πλημμύρες (του Νώε)
κατά πόδας = από κοντά
λιτός, -ή, -ό = αυτός που αρκείται σε λίγα / απλός, χωρίς πολυτέλεια ή στολίδια // η λιτότητα, λιτοδίαιτος, -η, -ο
μεσουρανώ = βρίσκομαι στο ανώτατο σημείο της ακμής, επιτυχίας, γι' αυτό έχω μεγάλη φήμη ή δόξα
πάνθεον, το = 1. ρωμαϊκός ναός στον οποίο λατρεύονταν όλοι οι θεοί, 2. όλοι οι θεοί και τα μυθολογικά πρόσωπα μιας θρησκείας, 3. μεγαλοπρεπές κτίριο όπου έχουν ταφεί ένδοξες προσωπικότητες, 4. όλες οι ένδοξες προσωπικότητες
παραλλαγή, η = λίγο διαφορετική ποικιλία ενός πράγματος σε σχέση με το αρχικό ή το πρωτότυπο (τραγουδιού, κειμένου, μουσικής) / στο στρατό: φόρμα, στολή // παραλλάσσω, -ομαι
πικέτα, η = χαρτόνι όπου είναι γραμμένα συνθήματα // η πικετοφορία
πρωτοστατώ = αρχίζω πρώτος μια ομαδική ενέργεια, κίνηση κτλ. παρακινώντας και τους άλλους // πρωτοστάτης
ράμφος, το = το οξύ κεράτινο στόμα των πουλιών
ρήση, η = λόγος, φράση (ρήση μεγάλων αντρών)
σηματοδότηση, η = η τοποθέτηση ειδικών σημάτων ή χαρακτηριστικών που δίνουν μια ιδιαιτερότητα σ' ένα πράγμα
σκάω μύτη = εμφανίζομαι
στεριά, η = το τμήμα της γης που δεν καλύπτεται από νερά, η ξηρά (η στεριά και η θάλασσα)
στοιχειοθετώ, -ούμαι = βοηθώ κι εγώ στη διαμόρφωση μιας κατάστασης, άποψης κτλ., θεμελιώνω // η στοιχειοθέτηση
συγκλίνω = ξεκινώντας από διαφορετικό σημείο κατευθύνομαι προς το ίδιο σημείο με κάποιον ή κάτι άλλο
σύνθημα, το = μια λέξη ή μια πολύ σύντομη έκφραση που τη δέχονται και άλλοι, ηχητικό ή οπτικό σήμα
χαβαλέ = λέξη για να δηλώσουμε ότι κάνουμε κάτι χωρίς προσπάθεια, χαλαρά // χαβαλεδιάζω, ο χαβαλές

«***Ο πόλεμος, παιδιά, είναι μόνο μια πιστολιά μακριά»* Rolling Stones**
Στις μαζικές, αντιπολεμικές διαμαρτυρίες σε όλο τον πλανήτη, πρωταγωνιστές είναι οι άνθρωποι, όμως και τα σύμβολα έχουν την τιμητική τους. Νικητής το σύμβολο της ειρήνης, που γίνεται ξανά πιο επίκαιρο από ποτέ. Το ακολουθεί όμως κατά πόδας η εικόνα — το ομοίωμα του... πλανητάρχη σε διάφορες εκδοχές, τα χρώματα του ουράνιου τόξου και δεκάδες άλλα σύμβολα, λογότυπα και συνθήματα που στοιχειοθετούν ένα πολύχρωμο μωσαϊκό που συγκλίνει σε ένα κοινό «ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ».
Αξίζει να δούμε επί τροχάδην την ιστορία, το παρελθόν και το παρόν, συμβόλων και φράσεων που (ξανα)μπήκαν στην καθημερινότητά μας.

1. **Το σήμα της ειρήνης** προέρχεται από το ναυτικό κώδικα σηματοδότησης με σημαίες και συμβολίζει τα γράμματα N και D (Nuclear Dirament – Πυρηνικός Αφοπλισμός).

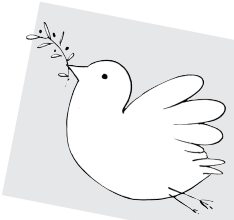

2. **Το περιστέρι με τον κλάδο ελαίας** θεωρείται πουλί της ειρήνης. Κάποιοι ανάγουν την πρώτη εμφάνιση του περιστεριού ως συμβόλου ειρήνης στην Παλιά Διαθήκη, όπου ο Νώε, μετά τον κατακλυσμό, έστειλε μια αθώα περιστερά να βρει στεριά κι εκείνη επέστρεψε με έναν κλάδο ελαίας στο ράμφος. Στην αρχαία Ελλάδα ο κλάδος ελαίας ήταν σύμβολο της ολυμπιακής εκεχειρίας και επινίκια ανταμοιβή των Ολυμπιονικών.

3. **«Κάντε έρωτα όχι πόλεμο»:** Σύνθημα που μεσουράνησε άλλες εποχές και αναβίωσε στις μέρες μας. Πρόσφατα οι Κουβανοί διαδηλωτές προτίμησαν μια άλλη εκδοχή του: «Κάνεις έρωτα, όταν κάνεις επανάσταση».

4. **Το ουράνιο τόξο** πρωτοστάτησε ως σημαία στις αντιπολεμικές διαδηλώσεις της Ρώμης, αλλά δεν έλειπε και από εμάς. Ενώ, όμως, αυτό των καιρικών φαινομένων εμφανίζεται μετά τη βροχή, στις διαδηλώσεις «σκάει μύτη» πριν ξεσπάσει η μπόρα του πολέμου.

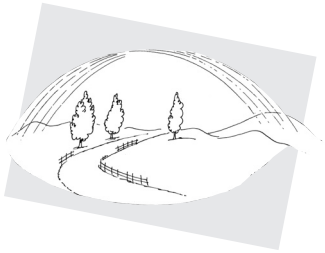

5. **«Δώστε μια ευκαιρία στην ειρήνη» («Give peace a chance»):** Για κάποιους όχι το καλύτερο τραγούδι του Τζον Λένον (το «Imagine» είναι καλύτερο), παρ' όλ' αυτά πρωτοστατεί στο πάνθεον των ειρηνιστικών τραγουδιών όλου του κόσμου.

6. **«Οφθαλμός αντί οφθαλμού αφήνει τον κόσμο τυφλό», Γκάντι:** Ο Ινδός εθνικός ηγέτης και πατέρας της «παθητικής αντίστασης» έρχεται άλλη μια φορά στην επικαιρότητα μέσω της παραπάνω φράσης και όχι μόνο.

7. **«Δεν μπορείς ταυτόχρονα να εμποδίζεις τον πόλεμο και να προετοιμάζεσαι γι' αυτόν», Αϊνστάιν:** Ρήση του μεγάλου φυσικού. Βέβαια υπάρχει και το «αν θέλεις ειρήνη, προετοίμαζε πόλεμο», που αποδίδουν σ' ένα Λατίνο στρατηγό.

8. **Απαγορευτικό σήμα «Η Τροχαία στην υπηρεσία της ειρήνης»:** Ο απαγορευτικός κόκκινος κύκλος με τη γραμμή μπορεί να φιλοξενήσει εντός του ό,τι θέλετε: Βόμβες, τη λέξη WAR και πολλά άλλα. Απλό, λιτό και εύληπτο.

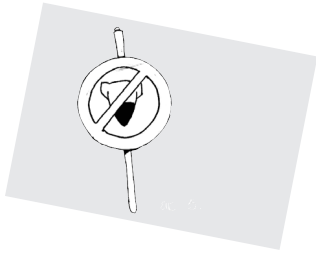

9. **Η αστερόεσσα – με μικρές παραλλαγές:** «Φαντάζει ωραία καμένη η σημαία» λένε πολλοί, όταν πρόκειται για την αμερικανική σημαία. Όσο κι αν η βεβήλωση εθνικού συμβόλου αποτελεί αδίκημα, ο αντιαμερικανισμός (ακόμα και ο ακραίος), είτε μας αρέσει είτε όχι, είναι πλέον σύνηθες φαινόμενο.

10. «Κρεοπωλείον τα... αδέλφια»: Κατά γενική ομολογία, οι καλύτερες αντιπολεμικές πικέτες είναι αυτές που κάνουν όχι ακριβώς χαβαλέ, αλλά στρατευμένη πλάκα. Με τα πρόσωπα όσων αρχίζουν έναν πόλεμο, διεκδικούν ένα Όσκαρ μαύρου μεν ειρηνόφιλου δε χιούμορ.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΠΟΛΙΤΗ, *Ελευθεροτυπία*, 26-2-2003

- ☛ Πείτε ποιο από τα παραπάνω σήματα ειρήνης σάς φαίνεται πιο καλό.
- ☛ Πείτε άλλες φράσεις-συνθήματα για την ειρήνη που γνωρίζετε.
- ☛ Δώστε ο καθένας ένα χαρακτηρισμό για τον πόλεμο.
- ☛ Πείτε ο καθένας μια τιμωρία για όσους προκαλούν πόλεμο.
- ☛ Ένας από σας «δέχεται» πως ο πόλεμος είναι βέβαια το χειρότερο κακό του κόσμου, όμως, καμιά φορά, είναι αναγκαίος...
- ☛ Ένας από σας δηλώνει πως δε δέχεται με τίποτα τον πόλεμο από τη στιγμή που ο άνθρωπος, ως νοήμον ον, μπορεί με το διάλογο, τη σύνεση, την καλή διάθεση να λύσει όλα τα προβλήματα που ανακύπτουν στις σχέσεις του με τους άλλους.

Ασκήσεις

A *Ταιριάξτε τις λέξεις της πρώτης στήλης με τις λέξεις της δεύτερης, γράφοντας τον αριθμό από την πρώτη στήλη στο κουτάκι δίπλα στη σωστή λέξη της δεύτερης στήλης, για να έχετε νοηματικές φράσεις, όπως στο παράδειγμα.*

α

A		**B**	
σύλληψη	1	Θεού	
οι αναλογίες	2	της αγάπης σου	
ζητιάνος	3	κουμπαράς	
ευλογία	4	των ειδήσεων	
καταφύγιο	5	εργασία	
αιχμάλωτος	6	φιλμ	
εκτίμηση	7	ιδέας ***– παράδειγμα***	**1**
εθελοντική	8	δάνειο	
η δημοσίευση	9	πηγές	
η εμφάνιση	10	χώρισμα	
στεγαστικό	11	υποσιτισμένες	
δομικά	12	της κατάστασης	
προστατευτικό	13	του σώματος	
ενεργειακές	14	άγριων ζώων	
		υλικά	
		πολέμου	

β

A		**B**	
στρατηγικής	1	της θέλησης	
τρομακτικός	2	του πληθυσμού	
ο βιασμός	3	δάνειο	
η διεκδίκηση	4	στα κέρδη	
το φως	5	σημασίας ***–παράδειγμα***	**1**

βραχυπρόθεσμο	6	αρχές	
συμμέτοχος	7	γερόντων	
απογραφή	8	ηφαίστειο	
συσσίτιο	9	η καταγραφή	
δημοτικές	10	δικαιωμάτων	
ενεργό	11	ο ξυλοδαρμός	
		αντιμετώπιση	
		θόρυβος	
		της δημοσιότητας	

Β *Ταιριάξτε και τις λέξεις αυτών των στηλών ώστε να σχηματίσετε* ***α. αντίθετα – αντώνυμα*** *και* ***β. συνώνυμα****, όπως στο παράδειγμα.*

α. αντίθετα – αντώνυμα

Α		**Β**	
εύπορος	1	απροστάτευτος	
συλλαμβάνω	2	εγγράμματος	
υγιής	3	ελεύθερος	
ομοφυλόφιλος	4	το αδιέξοδο	
αναλφάβητος	5	άπορος ***– παράδειγμα***	1
αιχμάλωτος	6	άστεγος	
προστατευτικός	7	ελευθερώνω	
η διέξοδος	8	ασθενής	
		ετεροφυλόφιλος	

β. συνώνυμα

A		B	
ζητιάνος	1	χτίζω	
προέρχομαι	2	παρέχω	
δομώ	3	συμπεραίνεται	
ισχυρίζομαι	4	τρέφω	
χορηγώ	5	επαίτης ***– παράδειγμα***	1
ενεργητικότητα	6	υποστηρίζω	
προκύπτει	7	φοβερός	
σιτίζω	8	στοιχειοθετώ	
τρομακτικός	9	κατάγομαι	
		δραστηριότητα	

Γ *Παρακάτω έχετε μικρά κείμενα από τα οποία λείπουν κάποιες λέξεις. Αυτές βρίσκονται στους πίνακες που ακολουθούν μαζί με άλλες. Εσείς επιλέξτε την κατάλληλη, γράφοντας τον αριθμό της από το κείμενο δίπλα στη σωστή επιλογή, όπως στο παράδειγμα.*

- ✔ Οι δύο εμπόλεμες πλευρές αποφάσισαν την ανταλλαγή .....**1**..... τις αμέσως επόμενες μέρες.
- ✔ Τώρα το όνειρό σας για δικό σας σπίτι το κάνουμε πραγματικότητα. .....2..... δάνεια από την τράπεζά μας που συμφέρουν.
- ✔ Από την αστυνομία ανακοινώθηκε πως .....3..... του επικίνδυνου κακοποιού είναι πλέον γεγονός.
- ✔ Η Στατιστική Υπηρεσία, τις αμέσως προσεχείς μέρες, θα κάνει .....4..... του πληθυσμού της χώρας.
- ✔ Το .....5..... συμβούλιο της πόλης αποφάσισε .....6..... για όλους τους .....7..... δημότες του, καθώς και την παροχή .....8..... στους

…….9……., σε κτίριο του Δήμου που θα διαμορφωθεί ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν.

η σύλληψη	δομικά	παρατηρητών
η υποστήριξη	στεγαστικά	απόρων
η διεκδίκηση	παραδεκτά	αιχμαλώτων – ***παράδειγμα*** 1

χορηγούς	απογραφή	υποσιτισμένους
άπορους	καταγραφή	άστεγους
επαίτες	παραδοχή	αιχμαλώτους

δομικό	στέγης	τη χορήγηση
δημοτικό	δόμησης	τη σίτιση
διεκδικητικό	προστασίας	την υποστήριξη

Δ *Ποια λέξη σχηματίζεται στο ΙΚ, αν συμπληρώσετε όλες τις οριζόντιες;*

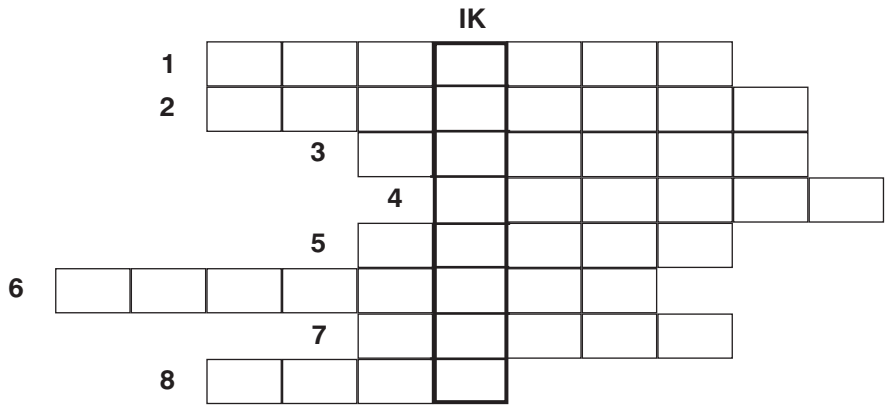

1. τέτοιες απόψεις θεωρούνται και επαναστατικές
2. γιορτές μετά τη νίκη
3. το στόμα των πουλιών
4. διαρκεί λίγο
5. απλός
6. μολύνω

7. αναφέρω ως αρχή
8. ...από τη ζέστη

Ε *Συμπληρώστε την κατάλληλη λέξη, όπως στο παράδειγμα.*
αναβίωση εθίμων ***– παράδειγμα***

1. επί .....
2. έχω .....
3. ..... του Νώε
4. ..... τραγουδιού
5. κατά .....
6. ..... θέση
7. ..... του αγώνα
8. ..... μεγάλου ανδρός
9. ..... των κόπων μου

ΣΤ *Γράψτε σύνθετα με τις λέξεις που ακολουθούν, όπως στο παράδειγμα.*

καιρός	επικαιρότητα ***– παράδειγμα***
βίος	
νικώ	
θεός	
αλλάζω	
κλίνω	
λαμβάνω	
δέχομαι	
ουρανός	
σήμα	

Κατανόηση προφορικού λόγου

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD μια συζήτηση ανάμεσα σε δύο δημοσιογράφους και τον καλεσμένο τους, σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί σε χώρες του Τρίτου, κυρίως, Κόσμου. Καθώς ακούτε τη συζήτηση, κρατήστε σύντομες σημειώσεις κάτω από τους τίτλους, όπως στο παράδειγμα. Οι σημειώσεις που πρέπει να κρατήσετε είναι ***δεκατρείς (13),*** *χωρίς το παράδειγμα.*

21ος αιώνας:

1. 815 εκατομμύρια άνθρωποι πεινούν **–** ***παράδειγμα***

2. ……

Αναπτυσσόμενες – Χώρες της Ν. Αφρικής

1. ……

2. ……

3. ……

4. ……

5. ……

Αιτίες της εξαθλίωσης

1. ……

2. ……

3. ……

4. ……

Βαλκανικές χώρες

……

Χώρες της πρώην ΕΣΣΔ

1. ……

2. ……

Κατανοηση γραπτου λογου

Μπροστά σας έχετε δύο κείμενα που είναι χωρισμένα σε παραγράφους. Στον πίνακα που ακολουθεί, υπάρχουν τίτλοι για κάθε παράγραφο των κειμένων. Ταιριάξτε τίτλους και παραγράφους, γράφοντας στον πίνακα τον αριθμό της κατάλληλης παραγράφου, όπως στο παράδειγμα. Οι αριθμοί που πρέπει να σημειώσετε είναι ***δώδεκα (12)****, χωρίς το παράδειγμα.*

Αναμένεται μείωση πληθυσμού της Γης κατά το δεύτερο μισό του 21ου αιώνα

Η αύξηση του πληθυσμού της Γης τις τελευταίες δεκαετίες αναμένεται να ανακοπεί, με αποτέλεσμα να μειωθεί σημαντικά ο παγκόσμιος πληθυσμός μετά το 2050. Τα αίτια αυτής της μείωσης είναι η υπογεννητικότητα που επικρατεί στον πλανήτη μας και η αύξηση των θανάτων από τη μάστιγα του αιώνα, τον ιό του AIDS.	1
Έρευνες και μελέτες επιστημόνων της Δημογραφικής Υπηρεσίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αναφέρουν ότι όλες οι προγενέστερες εκτιμήσεις που αφορούν τον αριθμό των κατοίκων του πλανήτη μας κατά το δεύτερο μισό του 21ου αιώνα αναπροσαρμόζονται κατά 400 εκατομμύρια άτομα.	2
Διακεκριμένος επιστήμονας της Δημογραφικής Υπηρεσίας, υπεύθυνος του πληθυσμιακού τομέα του ΟΗΕ, αναφέρει ότι, ενώ οι ως τώρα μελέτες έδειχναν ότι ο πληθυσμός της Γης κατά το δεύτερο μισό του 21ου αιώνα θα ήταν 9,3 δισεκατομμύρια άτομα, με τις πρόσφατες μελέτες υπολογίζεται ότι θα είναι 8,9 δισεκατομμύρια.	3
Σύμφωνα με τις τελευταίες απογραφές του πληθυσμού του πλανήτη μας υπολογίζεται ότι σήμερα, το 2003, η Γη έχει 6,3 δισεκατομμύρια κατοίκους.	4
Ερευνητές και επιστήμονες εκτιμούν ότι το γεγονός της μείωσης των κατοίκων της Γης γύρω στα 400 εκατομμύρια άτομα οφείλεται σε δύο λόγους. Πρώτον: στην πτώση του ρυθμού των γεννήσεων και δεύτερον: στους θανάτους από τον ιό του AIDS.	5
Επίσης, επιστήμονες αναφέρουν ότι ο ιός του AIDS θεωρείται ως ιός μαζικής καταστροφής και προβλέπεται για τις επόμενες δεκαετίες ραγδαία εξάπλωσή του.	6

Για τους παραπάνω λόγους αναφέρεται συγκεκριμένα ότι μετά το 2050 αναμένεται μείωση του παγκόσμιου πληθυσμού κατά τρία τέταρτα.	7
Τέλος, αναφέρεται ότι προβλέπεται η γεννητικότητα σε πολλές χώρες να μειωθεί κάτω από το 1,85 παιδιά ανά οικογένεια, αριθμό που μέχρι πρότινος τον θεωρούσαν ως κατώτατο πιθανό όριο γεννητικότητας.	8

Η πείνα δεν αφορά μόνο τα γκέτο και τους άστεγους

Η Second Harvest, φιλανθρωπική οργάνωση των ΗΠΑ, έδωσε κάποια συγκλονιστικά στοιχεία για το έτος 2001. Σύμφωνα με αυτά, 23.000.000 Αμερικανοί ζήτησαν κι έλαβαν ενίσχυση για τα τρόφιμα.	9
Το 40% των νοικοκυριών που έλαβαν αυτή τη βοήθεια είχαν τουλάχιστο ένα μισθωτό και αυτό το στοιχείο δείχνει πως το πρόβλημα της πείνας δεν αφορά μόνο τους άστεγους και τους μακροχρόνια ανέργους.	10
Από τα αμερικανικά νοικοκυριά που έλαβαν βοήθεια σε τρόφιμα, το 45% δήλωσε ότι καταφεύγει στο συγκεκριμένο πρόγραμμα γιατί έχει να διαλέξει αν θα αγοράσει τρόφιμα ή αν θα πληρώσει τους λογαριασμούς για φως, νερό, τηλέφωνο, ενώ για το 35% το δίλημμα ήταν «τρόφιμα ή καταβολή ενοικίου». Με βάση τα στοιχεία διεθνών οργανώσεων, περίπου 39 εκατομμύρια Αμερικανοί (15,1%) ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.	11
Με δεδομένο ότι η φτώχεια είναι σχετικό μέγεθος, στις ΗΠΑ δεν έχει καμία σχέση με τη φτώχεια σε άλλες χώρες του Δεύτερου και Τρίτου Κόσμου.	12
Από τα 39 εκατομμύρια των φτωχών Αμερικανών, το 40% έχει δικό του σπίτι, το 64% ιδιωτικό αυτοκίνητο, το 56% φούρνο μικροκυμάτων, το 25% πλυντήριο πιάτων και το 91% έγχρωμη τηλεόραση. Το 29% έχει δύο ή περισσότερες έγχρωμες τηλεοράσεις, αγαθά άγνωστα για τους φτωχούς του Τρίτου Κόσμου.	13

Μακεδονία της Κυριακής, 2-3-2003

400 εκατομμύρια περισσότεροι θάνατοι	
Πείνα και ομάδες πολιτών	
Ακριβής υπολογισμός του παγκόσμιου πληθυσμού	
Μέτρα για τον περιορισμό των γεννήσεων	
Οι προβλέψεις για τη γεννητικότητα καταρρίπτονται	
Προσδιορισμός της «φτώχειας» στις ΗΠΑ	
Η συμβολή του ΟΗΕ στο πληθυσμιακό πρόβλημα του πλανήτη	
Ο πληθυσμός της Γης θα έχει μειωθεί στα τέλη του 21ου αιώνα ***– παράδειγμα***	**1**
Ο αριθμός των κατοίκων του πλανήτη μας σήμερα	
ΗΠΑ και τρόφιμα	
Αίτια της μείωσης του πληθυσμού της Γης	
Μέτρα για τον περιορισμό των γεννήσεων στο παρελθόν	
Πρόβλεψη για το AIDS	
Σημαντική μείωση του πληθυσμού στον πλανήτη	
Πλούτος και φτώχεια: έννοιες σχετικές	
Επίσημες εκτιμήσεις για τον παγκόσμιο πληθυσμό σε μερικά χρόνια από τώρα	
Εισοδήματα και πάγιες δαπάνες των Αμερικανών	

Παραγωγη γραπτου λογου

α. *Είστε μέλος μιας οργάνωσης που σκοπό έχει την αποστολή βοήθειας (τροφίμων, φαρμάκων κτλ.) σε χώρες του Τρίτου Κόσμου. Η ανάγκη για περισσότερους εθελοντές είναι πολύ μεγάλη, γι' αυτό στέλνετε γράμμα σ' ένα φίλο σας που μένει σε άλλη πόλη και του ζητάτε* ***1****. να γίνει κι αυτός ενεργό μέλος της οργάνωσης,* ***2****. να καλέσει και άλλους συμπολίτες του να γίνουν μέλη της οργάνωσης έτσι ώστε όλοι μαζί να στέλνουν βοήθεια σε όσους τη χρειάζονται. Γράψτε το γράμμα. (200 λέξεις)*

β. *Σε ένα άρθρο γνωστής εφημερίδας μεγάλης κυκλοφορίας διαβάσατε για τα δεινά που προκαλεί ο πόλεμος. Η εφημερίδα ζητά από τους αναγνώστες της να καταθέσουν τις απόψεις τους πάνω σ' αυτό το θέμα. Εσείς στέλνετε μια επιστολή στην οποία εκφράζετε την άποψή σας για τον πόλεμο και αναφέρετε τη σημασία που έχει η ειρήνη για όλη την ανθρωπότητα.*
Γράψτε την επιστολή. (200 λέξεις)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Παιδιά – Παιδεία – Επαγγελματικός προσανατολισμός – Εργασία

Α. ΑΓΓΛΙΚΑ, ΓΑΛΛΙΚΑ, ΚΟΜΠΙΟΥΤΕΡ, ΚΑΡΑΤΕ, ΠΙΑΝΟ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αγχωμένος, -η, -ο = αυτός που έχει άγχος // αγχώνω, -ομαι, το άγχος = συναισθηματική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από έντονη δυσφορία και οφείλεται σε φόβο ή ανησυχία

αναπτυξιακός, -ή, -ό = αυτός που έχει σχέση με την ανάπτυξη και συντελεί σ' αυτήν (αναπτυξιακό πρόγραμμα, αναπτυξιακή πολιτική κτλ.) // αναπτύσσω, -ομαι, ανα(ε)πτυγμένος, -η, -ο, αναπτυσσόμενος, -η, -ο

αντιρεαλιστικός, -ή, -ό = αντίθετος με την πραγματικότητα ≠ ρεαλιστικός, -ή, -ό // ο ρεαλιστής, ο ρεαλισμός

αποδίδω, -ομαι = θεωρώ κάτι ως αιτία ενός πράγματος (το έγκλημα αποδίδεται σε λόγους τιμής, μη μου αποδίδεις λόγια που δεν είπα) / εκφράζω με ακρίβεια (η δήλωσή του δεν αποδόθηκε σωστά) / παράγω ικανοποιητικά (αποδίδει καλύτερα στην καινούρια του δουλειά) / δίνω (πίσω) (χρέος, δικαιοσύνη, τιμές, χαιρετισμό, σημασία, αξία) // αποδοτικός, -ή, -ό = που αποδίδει, αποφέρει κέρδος, όφελος = παραγωγικός, -ή, -ό (επιχείρηση, δουλειά καλλιέργεια) // η απόδοση, η αποδοτικότητα (αύξηση, μείωση της αποδοτικότητας)

γονικός, -ή, -ό = σχετικός με τους γονείς (γονική μέριμνα, άδεια, παροχή)

διαπρέπω = έχω μεγάλες επιτυχίες σε έναν τομέα, γι' αυτό γίνομαι γνωστός, διακρίνομαι ανάμεσα σε άλλους // διαπρεπής (επιστήμονας, πολιτικός)

δοκιμασία, η = έλεγχος, εξέταση (γραπτή – προφορική δοκιμασία), ταλαιπωρία // δοκιμάζω

επιδημία, η = εξάπλωση μιας αρρώστιας σε μία περιοχή και σε σύντομο χρονικό διάστημα

επιτάχυνση, η = αύξηση της ταχύτητας ≠ η επιβράδυνση // επιταχύνω, -ομαι

επιτυχία, η = το αποτέλεσμα του πετυχαίνω – επιτυγχάνω // η επίτευξη (των σχεδίων, των στόχων), το επίτευγμα = κάτι πολύ σημαντικό που πετυχαίνει κάποιος (επιστημονικό, τεχνολογικό), πετυχημένος ή επιτυχημένος, -η, -ο, επιτυχών, -ούσα, -όν

ερέθισμα, το = κάθε αιτία που διεγείρει κάποιον να αντιδράσει, να κινήσει το ενδιαφέρον (οπτικό, ακουστικό, εξωτερικό, εσωτερικό, μηχανικό, χημικό, ηλεκτρικό) // ερεθίζω

εφόδιο, το = ό,τι είναι απαραίτητο σε ένα άτομο για να μπορέσει να αντιμετωπίσει με επιτυχία προβλήματα στην επαγγελματική, κοινωνική, οικογενειακή ή προσωπική ζωή // εφοδιάζω, -ομαι, ο εφοδιασμός

κατάθλιψη, η = ψυχική κατάσταση θλίψης και βαθιάς μελαγχολίας // καταθλιπτικός, -ή, -ό

καταλήγω = φτάνω, τελειώνω, τερματίζω σε κάποιο σημείο (ο δρόμος καταλήγει στο δάσος, οι συνομιλίες κατέληξαν σε αποτυχία, καταλήγω σε κάποιο συμπέρασμα) / πεθαίνω (ο ασθενής κατέληξε) // η κατάληξη, καταληκτικός, -ή, -ό (ημερομηνία)

πληθώρα, η = μεγάλη ποσότητα, μεγάλος αριθμός, πλήθος, αφθονία (πληθώρα αγαθών)

πολυπραγμοσύνη, η = η ασχολία με πολλά

προσθέτω, προσθέτομαι και προστίθεμαι (προς + τίθεμαι, τίθεσαι, τίθεται, τιθέμεθα, τίθεστε, τίθενται) = αθροίζω, αυξάνω, συμπληρώνω, επεκτείνω (2+2 ίσον 4), (νέα άρθρα στο νόμο), (έναν ακόμη όροφο στην οικοδομή), (αλάτι στο φαγητό), (δεν έχω να προσθέσω τίποτα άλλο σ' αυτά που είπα) // προσθήκη, η = συμπλήρωση, επέκταση (παράνομες προσθήκες σπιτιού), αυτό που προστίθεται, το συμπλήρωμα (προσθήκες σε κείμενο), πρόσθετος, -η, -ο (πρόσθετες δαπάνες, προσωπικό)

Τα σημερινά παιδιά είναι πνιγμένα κι αγχωμένα. Το εβδομαδιαίο πρόγραμμά τους περιλαμβάνει τις πέντε παραπάνω ασχολίες, με διάφορες παραλλαγές στο άθλημα και το μουσικό όργανο. Κι αν κατά τύχη παρουσιάσουν αδυναμία σε κάποιο σχολικό μάθημα, τότε στη λίστα προστίθενται τα ιδιαίτερα στα μαθηματικά, τη γλώσσα κ.ο.κ. Οι σημερινοί γονείς έχουν βαλθεί να μετατρέψουν τα παιδιά τους σε ολοκληρωμένους ανθρώπους το αργότερο από τα οκτώ τους χρόνια. Το πρόβλημα δεν είναι τόσο η πληθώρα των ασχολιών, όσο η υποχρέωση των παιδιών να διαπρέψουν σε ό,τι κι αν κάνουν. Έτσι η πίεση αυτή ξεπερνά συχνά τα όριά τους.

Σύμφωνα με μια στατιστική, το 4% των παιδιών και των νέων υποφέρουν από μόνιμο άγχος και κατάθλιψη, που αποδίδονται στις συνεχείς δοκιμασίες, τα αποτελέσματα των εξετάσεων και το καθημερινό στρες.

Συγγραφέας παιδικών βιβλίων, μιλώντας σε παιδιά από επτά ως δεκατεσσάρων χρονών, ανακάλυψε ότι τα παιδιά νιώθουν συχνά κουρασμένα από τη γονική παρουσία και επιθυμούν να τα αφήσουν στην ησυχία τους.

Οι γονείς, όμως, θεωρούν ότι πρέπει να δημιουργήσουν γύρω στα παιδιά τους ένα περιβάλλον γεμάτο ερεθίσματα και να γεμίσουν το χρόνο τους με εξωσχολικές δραστηριότητες. Ακόμη και το παιχνίδι δεν εκτιμάται γι' αυτό που είναι, αλλά οφείλει να έχει αναπτυξιακές προεκτάσεις.

Η τάση αυτή ξεκινά, βέβαια, από τις καλύτερες προθέσεις κι είναι φυσικό οι γονείς να θέλουν να δώσουν στα παιδιά τους όσο το δυνατό περισσότερα εφόδια, για να αντιμετωπίσουν ένα σκληρό κι ανταγωνιστικό κόσμο. Στην πορεία, όμως, χάνουν το μέτρο και τα παιδιά καταλήγουν να αισθάνονται υποχρεωμένα να διακρίνονται και να αριστεύουν παντού. Πράγμα το οποίο είναι αδύνατο και αντιρεαλιστικό. Οι ειδικοί επισημαίνουν ότι είναι αναγκαίο για τα παιδιά να μάθουν τι σημαίνει επιτυχία και τι αποτυχία.

Το μόνο θετικό της όλης υπόθεσης είναι ότι ο κίνδυνος αυτής της «πολυπραγμοσύνης» έχει αρχίσει να γίνεται αισθητός. Πολλοί ψυχολόγοι χαρακτηρίζουν το φαινόμενο του «πολυπρογραμματισμού» της παιδικής δραστηριότητας εθνική επιδημία, και ότι η επιτάχυνση της νοητικής ανάπτυξης επιτυγχάνεται σε βάρος

της κοινωνικής και συναισθηματικής εξέλιξης του παιδιού. Είναι άλλωστε γνωστό ότι οι πιο ισορροπημένοι ενήλικοι είναι εκείνοι που χάρηκαν την παιδική τους ηλικία.

επιμέλεια Λήδα Παπαδοπούλου, *Ελευθεροτυπία*, Σάββατο 1-3-03

- ☛ Πείτε ποιο θεωρείτε ένα κανονικό ημερήσιο πρόγραμμα για παιδιά 12 χρονών.
- ☛ Πείτε ο καθένας το πρόγραμμα που είχατε σ' αυτή την ηλικία.
- ☛ Πείτε τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην υγεία του παιδιού ένα φορτωμένο πρόγραμμα.
- ☛ Είστε γονιός και αγωνιάτε για το μέλλον του παιδιού σας. Πιστεύετε ότι όσο πιο πολλά εφόδια αποκτήσει, τόσο λιγότερα προβλήματα θα αντιμετωπίσει αργότερα στη ζωή του και τόσο μεγαλύτερες προοπτικές θα έχει για ένα καλό μέλλον.
- ☛ Είστε γονιός και θεωρείτε ότι «κάθε πράγμα στον καιρό του». Εσείς επιθυμείτε το παιδί σας, παράλληλα με το σχολείο του, να βιώσει όλες τις χαρές της παιδικής του ηλικίας. Είστε, λοιπόν, κατά του φορτωμένου προγράμματος.

Β .

α. Όταν η απόσταση δεν αποτελεί εμπόδιο

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

γνωστικός, -ή, -ό = μυαλωμένος, ο αναφερόμενος στη γνώση (γνωστικό πεδίο = η επιστημονική περιοχή που κάποιος γνωρίζει), (γνωστικό αντικείμενο = το επιστημονικό αντικείμενο ή ο τομέας που κάποιος γνωρίζει)

διαδικασία, η = μεθοδευμένη σειρά ενεργειών που οδηγούν σε ένα αποτέλεσμα (νομική, εκλογική, χρονοβόρα, συνοπτική)

διευκρίνιση, η = η εξήγηση που δίνεται για να γίνει κάτι πιο σαφές και κατανοητό // διευκρινίζω

εντάσσω, -ομαι = τοποθετώ μέσα σε μια τάξη, κατηγορία, σε ένα σύνολο κάποιον ή κάτι // η ένταξη (μιας χώρας στην Ε.Ε.)

επεκτείνω, -ομαι = αυξάνω σε έκταση / εξαπλώνω σε διάφορους τομείς // η επέκταση, επεκτατικός, -ή, -ό

κατάρτιση, η = συστηματική διδασκαλία που δίνει τις απαραίτητες γνώσεις για κάποιον τομέα (επιστημονική, τεχνική κτλ. κατάρτιση) // καταρτίζω, καταρτισμένος, -η, -ο

παρέχω, -ομαι = δίνω, προσφέρω (υποστήριξη, ευκαιρίες, εφόδια, υπηρεσίες, εγγυήσεις) // η παροχή (υπηρεσιών)

πεδίο, το = περιοχή, τομέας

προοπτική, η = μελλοντική δυνατότητα ή σχεδιασμός (του κόμματος, του τουρισμού) (επάγγελμα χωρίς προοπτική)

πρόσβαση, η = ο τόπος, το πέρασμα, η προσέγγιση από όπου μπορεί κανείς να πλησιάσει κάπου

συναφής -ής, -ές = που έχει άμεση σχέση ή ομοιότητα με κάτι

Τη δυνατότητα της συστηματικής ενημέρωσης και επαγγελματικής κατάρτισης προσφέρει το πρόγραμμα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με τίτλο: «Επιμόρφωση και Εξειδίκευση Πτυχιούχων με τις μεθόδους της Εκπαίδευσης εξ Αποστάσεως», που εντάσσεται στο πλαίσιο των «Προγραμμάτων Σπουδών από Απόσταση» του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε πτυχιούχους ανώτατων ιδρυμάτων, που επιθυμούν να επεκταθούν σε νέα γνωστικά και συναφή πεδία και η απόσταση αποτελεί εμπόδιο.

Για να ανταποκριθεί ο νέος επιστήμονας στις απαιτήσεις του επαγγέλματός του, οφείλει να ενημερώνεται συνεχώς, καθώς επιστήμη και τεχνολογία εξελίσσονται ταχύτατα.

Με τη μέθοδο διδασκαλίας «εξ αποστάσεως» επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος.

Θα διδαχτούν κατ' αρχάς τέσσερα μαθήματα (Ψηφιακή επεξεργασία εικόνας και ήχου, Νέες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και εφαρμογές στη σχολική τάξη, Ελληνικά ως ξένη γλώσσα και Διδακτική Φυσικής και Αστρονομίας) με προοπτική επέκτασης του προγράμματος και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα. Στο καθένα από αυτά θα συμμετάσχουν 25 άτομα. Τα μαθήματα θα διαρκέσουν ένα εξάμηνο και στο τέλος θα γίνουν εξετάσεις. Το πρόγραμμα έχει δική του ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο που παρέχει σχετικές πληροφορίες.

Η διαδικασία:

Όσοι γίνουν δεκτοί στο πρόγραμμα, θα έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα του Διαδικτύου. Σ' αυτή θα υπάρχει το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό για κάθε τομέα, το οποίο θα περιλαμβάνει:

- διδακτέα ύλη αποθηκευμένη στην κατάλληλη ηλεκτρονική μορφή στο Διαδίκτυο
- βιβλιογραφία, επιστημονικά συγγράμματα, βιβλία on-line, διάφορα ηλεκτρονικά βοηθήματα
- ασκήσεις πάνω στα μαθήματα, που μπορεί να είναι αρχεία ή προγράμματα εκτελέσιμα από το διδασκόμενο
- ωρολόγιο πρόγραμμα για προκαθορισμένες ηλεκτρονικές συναντήσεις, για την εκτέλεση παραδόσεων ή ομαδικών ασκήσεων

Τέλος, αυτοί που θα πάρουν μέρος στο πρόγραμμα μπορούν να ζητούν διευ-

κρινίσεις και με μηνύματα να δίνονται οι απαντήσεις από τους υπεύθυνους των μαθημάτων.

Σπουδές & σταδιοδρομία, Περιοδική έκδοση του Γραφείου Διασύνδεσης του Α.Π.Θ., τεύχ. 1, Ιανουάριος 1999

☛ Πείτε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της εκπαίδευσης από απόσταση.

☛ Πείτε αν πήρατε μέρος σε παρόμοιο πρόγραμμα και αν ναι, ποια είναι η γνώμη σας.

β. Εκπαίδευση με... ειδικές ανάγκες

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

βαρήκοος, -η, -ο = που δεν ακούει καλά
γλιτώνω = απαλλάσσω κάποιον από κάτι (από βέβαιο θάνατο, από τα βάσανα, από έναν μπελά), («από του χάρου τα δόντια», «από το στόμα / τα νύχια / τα δόντια του λύκου», «φτηνά τη γλίτωσα»), (αγόρασα σπίτι και γλίτωσα από τα νοίκια)
διανύω, -ομαι = κινούμαι κάνοντας μια διαδρομή σε ορισμένο χώρο / βρίσκομαι ή εξελίσσομαι σε ορισμένο χρονικό διάστημα
εφικτός, -ή, -ό = κατορθωτός ≠ ανέφικτος
υποδομή, η = σύνολο προπαρασκευών (έργα υποδομής), ό,τι αποτελεί βάση για τη δημιουργία ενός έργου (οικονομική, πνευματική)

Μπορεί να διανύουμε το Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, αλλά έχουμε ακόμη μακρύ δρόμο μπροστά μας, ώσπου να πραγματοποιήσουμε αυτό που συχνά λέμε, ότι «τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν ίσα δικαιώματα στην εκπαίδευση».

Η αλήθεια είναι ότι έχουν γίνει αρκετά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης γίνονται προσπάθειες από πλευράς τεχνικής υποδομής για τη διευκόλυνση και μετακίνηση αυτών των ατόμων, ώστε η πρόσβαση και η παρακολούθηση των μαθημάτων στα «κανονικά» σχολεία να είναι εφικτή.

Επίσης λειτουργούν αρκετά τμήματα ένταξης αυτών των ατόμων στην πρωτο-

βάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που συστεγάζονται με τα «κανονικά» σχολεία, ώστε η κοινωνικοποίηση των παιδιών αυτών να γίνει πιο εύκολη.

«Η δημιουργία Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση γλίτωσε τα παιδιά μας από τα ιδρύματα» αναφέρουν κάποιοι γονείς.

Το ΤΕΕ ειδικής αγωγής, το ειδικό γυμνάσιο, το σχολείο κωφών και βαρήκοων, η σχολή τυφλών και τα τμήματα ένταξης προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες αυτών των παιδιών. Σ' αυτά τα σχολεία φοιτούν άτομα από 14 ως 22 χρονών, όπου μαθαίνουν να αυτοεξυπηρετούνται, αλλά και να ασχολούνται με διάφορες δραστηριότητες, ώστε να νιώθουν ισότιμα με τα άλλα παιδιά και όχι παιδιά ενός κατώτερου Θεού.

Μακεδονία της Κυριακής, 2-2-2003

☛ «Τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι άτομα με ειδικές ικανότητες». Αναλύστε αυτή την πρόταση.

☛ Πείτε τρία τουλάχιστον πολύ σημαντικά οφέλη που προσφέρει η εκπαίδευση στα παιδιά με ειδικές ικανότητες.

Γ. ΤΕΣΤ ΓΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ενδόμυχος, -η, -ο = που βρίσκεται κρυμμένος στο βάθος της ψυχής (σκέψη, επιθυμία, ευχή, πάθος, πόθος), (τα ενδόμυχα της ψυχής / της συνείδησης)
μεσολάβηση, η = παρέμβαση (ενός φίλου, χρονικού διαστήματος), η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του μεσολαβώ // μεσολαβώ, μεσολαβητής, -τρια
μηχανογραφικό δελτίο, το = έντυπο καταγραφής στοιχείων για να οργανωθούν μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή

«Ούτε μία, ούτε δύο, ούτε δέκα, αλλά 348 ερωτήσεις έπρεπε να απαντήσω, για να μάθω τελικά ότι έχω κλίση στα παιδαγωγικά, την ενημέρωση και τις καλές τέχνες»

λέει ένας μαθητής λυκείου. Κι αν πρόκειται για έναν άνθρωπο που έχει αποφασίσει τι θέλει να κάνει στη ζωή του, τότε αποκαλύπτονται απλώς κάποιες ενδόμυχες επιθυμίες. Για ένα μαθητή που το επαγγελματικό του μέλλον φαντάζει βουνό, το *Μέτρον Τεστ* μπορεί να αποδειχθεί μια πολύτιμη πυξίδα.

Το *Ηλεκτρονικό Μέτρον Τεστ* δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα, όπως:

- Ποιο είναι το επάγγελμα που μου ταιριάζει;
- Ποιες σχολές με οδηγούν σε επαγγέλματα που μου ταιριάζουν;
- Ποιες είναι οι προοπτικές αυτών των επαγγελμάτων στην ελληνική αγορά εργασίας;
- Πώς θα συμπληρώσω το μηχανογραφικό μου δελτίο για τις πανελλήνιες εξετάσεις;

Αυτά, βέβαια, είναι μόνο μερικά από τα ερωτήματα που απασχολούν τους μαθητές από τις πρώτες τάξεις ακόμη του λυκείου.

Για τη δημιουργία αυτού του τεστ εργάστηκε ομάδα ερευνητών-ειδικών επιστημόνων και ήδη άρχισε να εφαρμόζεται σε ορισμένα σχολεία.

Σύμφωνα με τους δημιουργούς του, το *Μέτρον Τεστ* διερευνά την προσωπικότητα, τις κλίσεις, τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα κάθε ατόμου και προσδιορίζει τα επαγγέλματα εκείνα που του ταιριάζουν. Ταυτόχρονα καταγράφει ποια από τα επαγγέλματα αυτά έχουν θετικές ή περιορισμένες προοπτικές στην ελληνική αγορά εργασίας για τα επόμενα πέντε δέκα χρόνια.

Μέθοδος και διαδικασία:

Το τεστ γίνεται άμεσα μέσω Η/Υ, είναι ιδιαίτερα εύχρηστο, γίνεται χωρίς τη μεσολάβηση τρίτων, ενώ παράλληλα οι απαντήσεις που δίνονται ελέγχονται ως προς την ειλικρίνειά τους.

Ο ενδιαφερόμενος, χρησιμοποιώντας έναν προσωπικό κωδικό που παρέχεται από την επιστημονική ομάδα, ανοίγει στην οθόνη του υπολογιστή του το τεστ και απαντά με ένα «ναι» ή ένα «όχι». Οι απαντήσεις του αποστέλλονται μέσω Διαδικτύου στον κεντρικό υπολογιστή του συστήματος, ο οποίος επεξεργάζεται τα δεδομένα και εκδίδει άμεσα τα τελικά αποτελέσματα.

Μακεδονία της Κυριακής, 24-11-2002

☛ Πείτε ο καθένας με ποια κριτήρια έχετε επιλέξει ή σκέφτεστε να επιλέξετε το επάγγελμά σας.

☛ Αναφέρετε κριτήρια που αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την επιλογή επαγγέλματος για πολλούς ανθρώπους.

Ασκήσεις

Α *Ταιριάξτε τις λέξεις της πρώτης στήλης με τις λέξεις της δεύτερης, γράφοντας τον αριθμό από την πρώτη στήλη στο κουτάκι δίπλα στη σωστή λέξη της δεύτερης, για να έχετε νοηματικές φράσεις, όπως στο παράδειγμα.*

αναπτυξιακά	1	το 21ο έτος της ηλικίας του	
επιδημία	2	των συγγενών	
πρόσβαση	3	έργα – ***παράδειγμα***	1
διανύει	4	ταχύτητας	
συναφείς	5	άτυπης πνευμονίας	
ένταξη	6	εργασιακού	
επέκταση	7	γνώσεων	
μεσολάβηση	8	βοηθήματα	
κατάρτιση	9	στο Διαδίκτυο	
πληθώρα	10	εκπαιδευόμενων	
		επιστήμες	
		πλαισίου	
		σχεδίου πόλεως	
		στο κοινωνικό σύνολο	

Β *Ταιριάξτε τις λέξεις της πρώτης στήλης με τις λέξεις της δεύτερης στήλης, ώστε να έχετε **συνώνυμα**, όπως στο παράδειγμα.*

παίρνω μέρος	1	σώζω	
ρεαλιστικός	2	αφήνω	
μεσολαβώ	3	αφθονία	
γλιτώνω	4	πραγματικός	
πληθώρα	5	διακρίνομαι	
διαπρέπω	6	παρεμβαίνω	
εφικτός	7	συμμετέχω – ***παράδειγμα***	1
οφείλω	8	αντιλαμβάνομαι	
επεκτείνω	9	εξαπλώνω	
ο διδασκόμενος	10	χρεώνω	
		κατορθωτός	
		καλύπτω	
		χρωστώ	
		ο μαθητής	

Γ *Ταιριάξτε τις λέξεις της πρώτης στήλης με τις λέξεις της δεύτερης στήλης, γράφοντας τον αριθμό από την πρώτη στήλη στο κουτάκι της δεύτερης στήλης δίπλα στη σωστή λέξη, ώστε να έχετε **αντίθετα – αντώνυμα**, όπως στο παράδειγμα.*

αντιρεαλιστικός	1	αφαιρώ	
προσθέτω	2	υπανάπτυκτος	
εφικτός	3	δραματικός	

ισορροπημένος	4	επιβράδυνση	
επιτυγχάνω	5	στενόχωρος	
θετικός	6	ρεαλιστικός – ***παράδειγμα***	1
αναπτυγμένος	7	αντιφατικός	
υπεύθυνος	8	αρνητικός	
συναφής	9	ανεύθυνος	
επιτάχυνση	10	ανισόρροπος	
		ανέφικτος	
		καθυστέρηση	
		αποτυγχάνω	
		άσχετος	

Δ *Συμπληρώστε τα κενά, γράφοντας δίπλα σε κάθε αριθμό το κατάλληλο γράμμα, αφού επιλέξετε τη σωστή λέξη, από τον πίνακα που ακολουθεί, όπως στο παράδειγμα.*

Το εργασιακό άγχος έχει **1 α** **(*παράδειγμα*)** του να …….**2**……. στη ζωή μας, χωρίς …….**3**……. να το αντιληφθούμε. …….**4**……. στο σώμα μας και την υγεία μας …….**5**……., όπως διαταραχές στην όρεξη, ημικρανίες, πόνους στους μυς, …….**6**……. στην αναπνοή, ταχυκαρδία, υψηλή πίεση και, τέλος, …….**7**……. ή κατάρρευση.

Δέκα πρακτικές συμβουλές για να καταπολεμήσετε το εργασιακό άγχος

1. Πάρτε βαθιές …….**8**……. .
2. Κάντε μια βόλτα, …….**9**……. από το εργασιακό περιβάλλον.
3. Πείτε «όχι», όταν δεν έχετε χρόνο ή η δουλειά δεν είναι …….**10**……. .
4. Να σχολάτε νωρίς, …….**11**……. στην ώρα σας.
5. Χαλαρώστε τις …….**12**……. που έχετε από τον εαυτό σας. Όλοι περιμένουμε πολλά από τον εαυτό μας.

6. Να κάνετε ερωτήσεις και να …….**13**……. με τους συναδέλφους σας.
7. Ξεκινήστε τις «δυσάρεστες» εργασίες νωρίς, για να …….**14**…….!
8. …….**15**……. τα πράγματα. Δείτε τις μεγάλες δουλειές σαν μια σειρά από βήματα που πρέπει να κάνετε ένα κάθε φορά.
9. Αφήστε τον εαυτό σας να γελάσει, ειδικά όταν αισθάνεστε …….**16**…….
10. Ζήστε το παρόν. Μη σπαταλάτε χρόνο …….**17**……. πόσο ήταν καλύτερα τα πράγματα στο παρελθόν ή πόσο θετικότερα μπορούν να γίνουν στο μέλλον.

Ελεύθερος Τύπος, 23-7-2002

1	**α.** τους τρόπους **– *παράδειγμα***	β. τους φόβους	γ. τους κινδύνους
2	α. παραχωρεί	β. εισχωρεί	γ. προχωρεί
3	α. καν	β. πάντα	γ. έτσι
4	α. Προσκαλεί	β. Προκαλεί	γ. Συγκαλεί
5	α. συμπτώματα	β. παραπτώματα	γ. συμβάντα
6	α. φραγμό	β. ευκολία	γ. δυσκολία
7	α. εγχειρίσεις	β. λιποθυμίες	γ. αναλύσεις
8	α. αναπνοές	β. ασκήσεις	γ. εκπνοές
9	α. επιδράστε	β. αντιδράστε	γ. αποδράστε
10	α. ενδιαφέρουσα	β. ενδιαφερόμενη	γ. αδιάφορη
11	α. όπως	β. καθώς	γ. έστω
12	α. αντιρρήσεις	β. απαιτήσεις	γ. επιπλήξεις
13	α. επικοινωνείτε	β. συγκοινωνείτε	γ. κοινοποιείτε
14	α. μπερδεύετε	β. ξεμπερδεύετε	γ. ξελύνετε
15	α. Απλοποιήστε	β. Πραγματοποιήστε	γ. Μεγαλοποιήστε
16	α. παραποίηση	β. συμπίεση	γ. καταπίεση
17	α. αναλογιζόμενοι	β. εργαζόμενοι	γ. καταπιεζόμενοι

Ε *Για να δείτε αν έχετε εργασιακό άγχος, συμπληρώστε το παρακάτω τεστ. Διαλέξτε μία από τις παρακάτω απαντήσεις και γράψτε το αντίστοιχο γράμμα στο κουτάκι δίπλα στην κάθε ερώτηση.*

α. Σχεδόν ποτέ

γ. Συχνότατα

β. Κάποιες φορές, αλλά όχι συχνά

δ. Είναι τρόπος ζωής

1	Σας υποδεικνύουν να εκτελέσετε διαφορετικά την εργασία σας; Σας δημιουργείται η εντύπωση ότι έχετε περισσότερα αφεντικά από ένα και δεν ξέρετε ποιες εντολές να υπακούσετε;	
2	Εργάζεστε σε ανθυγιεινό περιβάλλον (με καπνούς, θόρυβο ή τον κίνδυνο να σας έρθουν... αντικείμενα στο κεφάλι) ή είναι το περιβάλλον εργασίας σας καταπιεστικό; Εργάζεστε μόνος / -η συχνά και αισθάνεστε ότι ζείτε σε «χώρο απομόνωσης»;	
3	Έχετε τη συνήθεια να εργάζεστε με «ηρωικό ωράριο» (πέρα από το οκτάωρο), χωρίς να κάνετε καθόλου διάλειμμα;	
4	Αισθάνεστε «κολλημένοι» σε μια θέση με περιορισμένες ευκαιρίες δημιουργικότητας; Έχει χαθεί η «πρόκληση» από τη δουλειά σας ή τέλος πάντων... βαριέστε που ζείτε, όταν εκτελείτε μια εργασία;	
5	Νιώθετε ότι δεν αμείβεστε αρκετά (ειλικρινά τώρα...) ή σας προσφέρονται ευκαιρίες εξέλιξης;	
6	Είναι η θέση εργασίας σας άβολη; Η καρέκλα σάς προκαλεί πόνους στην πλάτη; Η εργασία η ίδια σάς προκαλεί σωματικούς πόνους;	
7	Έχετε την αίσθηση ότι ο χρόνος για να φάτε ή να επισκεφθείτε την τουαλέτα είναι περιορισμένος κατά τη διάρκεια της ημέρας;	

8	Ανησυχείτε συχνά μήπως βρεθείτε ξαφνικά στον... «Κάτω Κόσμο» της ανεργίας;	
9	Η πολιτική της εταιρείας ή οι συνθήκες με τους συνεργάτες σας σας κάνουν να αισθάνεστε φόβο, όταν πηγαίνετε για δουλειά, ή ευνοούν άλλους συναδέλφους;	
10	Είναι αδιευκρίνιστες οι αρμοδιότητές σας; Νιώθετε ότι οι ευθύνες σας αλλάζουν μέρα με τη μέρα ή διαρκώς επεκτείνονται;	
11	Αισθάνεστε ότι η τεχνολογική υποδομή στο γραφείο αλλάζει συνέχεια; Αισθάνεστε συνεχή πίεση να μάθετε νέα συστήματα Η/Υ τον ελεύθερο χρόνο σας, για να συμβαδίζετε με την εξέλιξη;	
12	Έχετε ηθικά κωλύματα στη δουλειά που κάνετε ή για την εταιρεία για την οποία εργάζεστε; Νιώθετε πίεση να εκτελέσετε εργασίες που αντιβαίνουν τις προσωπικές σας αρχές;	
13	Πώς τα πάτε με το αφεντικό σας; Αισθάνεστε ότι οι ανησυχίες, οι ανάγκες και η γνώμη σας δε λαμβάνονται καθόλου υπόψη;	
14	Έχετε επιφορτισθεί με αρμοδιότητες, αλλά όχι και την εξουσιοδότηση να έχετε πρόσβαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες ώστε να τις διεκπεραιώσετε;	
15	Πιστεύετε ότι η δημοτικότητα και οι δημόσιες σχέσεις είναι πιο σημαντικές στην εργασία σας από την αποδοτικότητα;	

Αν έχετε περισσότερες απαντήσεις α:
Άγχος; Τι είναι αυτό; Συνεχίστε να κάνετε αυτό που κάνετε. Έχετε καταφέρει να βρείτε την ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων της δουλειάς και της προσωπικής ζωής. Είστε σε ένα χώρο όπου σας ακούνε, σας σέβονται και μπορείτε να ρισκάρετε.

Αν έχετε περισσότερες απαντήσεις β:
Εξαιρετικός αυτοέλεγχος. Συνήθως τα καταφέρνετε μια χαρά σε όλες τις εργασιακές συνθήκες. Να προσέχετε, όμως, τον εαυτό σας γιατί τα συμπτώματα του άγχους μπορεί να σας... επισκεφτούν.

Αν έχετε περισσότερες απαντήσεις γ:
Ο φίλος σας το άγχος. Πιθανότατα αισθάνεστε ευερέθιστοι, αβοήθητοι και επιρρίπτετε ευθύνες στον εαυτό σας και μάλλον σας είναι δύσκολο να κάνετε τη δουλειά σας. Προσοχή! Ξεκινήστε με μικρά πράγματα, για να πάρετε ξανά τον έλεγχο της επαγγελματικής σας ζωής. Πείτε «όχι» σε μια δουλειά, όταν δεν προλαβαίνετε, σχολάτε στην ώρα σας, περπατήστε λίγο και έτσι μάλλον θα μειώσετε το άγχος σας.

Αν έχετε περισσότερες απαντήσεις δ:
Έχετε χτυπήσει κόκκινο! Είναι ώρα για σοβαρές παρεμβάσεις. Αλλάξτε τον τρόπο ζωής σας. Προσπαθήστε να ανακαλύψετε τι σας αγχώνει και αλλάξτε το.

Ελεύθερος Τύπος, 23-7-2002

Κατανόηση προφορικού λόγου

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD οδηγίες για το πώς θα σχεδιάσετε την επαγγελματική σας πορεία. Στον πίνακα που ακολουθεί, υπάρχουν οι τίτλοι των οδηγιών. Καθώς ακούτε το CD, σημειώνετε στο κουτάκι δίπλα στην κάθε οδηγία τον αριθμό της, όπως στο παράδειγμα. Θα συμπληρώσετε ***εννέα (9)*** *αριθμούς (από το 2 ως το 10).*

___	Ιεράρχηση ρεαλιστικών και πραγματοποιήσιμων επαγγελματικών στόχων που να ταιριάζουν με τις ικανότητές σας και τις ανάγκες της αγοράς.
___	Έρευνα επαγγελμάτων αρχίζοντας ακόμη και από τα φοιτητικά χρόνια.
___	Ικανότητα στις διαπραγματεύσεις, ώστε να καλυτερέψετε τη ζωή σας.
___	Πολλές και εξειδικευμένες γνώσεις, εφόδια, για να εξασφαλίσετε το μέλλον σας.
1	Έρευνα της ελληνικής και παγκόσμιας αγοράς εργασίας. ***– παράδειγμα***
___	Η παγκοσμιοποίηση λύνει τα προβλήματα εργασίας.
___	Κοινωνικές επαφές και άριστες δημόσιες σχέσεις.
___	Γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών σας από τους εργοδότες σας.
___	Συστηματική αναζήτηση εργασίας, χωρίς να αποκλείετε και τις μικρές εταιρείες.
___	Γνώση της διαδικασίας μιας συνέντευξης.
___	Μην αλλάζετε επάγγελμα κάθε τόσο.
___	Προβάλετε ή ακόμη διαφημίστε τα προσόντα σας, την εικόνα σας και τη φήμη σας.

Κατανόηση γραπτού λόγου

*Διαβάστε το κείμενο της στήλης **Α** που είναι χωρισμένο σε παραγράφους. Στη στήλη **Β** είναι οι τίτλοι των παραγράφων. Ταιριάξτε τις παραγράφους με τους τίτλους, γράφοντας στη στήλη **Β** τον αριθμό της παραγράφου που ταιριάζει, όπως στο παράδειγμα. Οι σωστές απαντήσεις είναι **δέκα (10),** χωρίς το παράδειγμα.*

Ισόβια αναζήτηση γνώσης

1	Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος για τη διά βίου εκπαίδευση (ΔΒΕ) αποτέλεσε πάγιο αίτημα για πολλά χρόνια της ελληνικής κοινότητας. Ιδιαίτερα όταν έγινε αντιληπτό πως οι κανόνες αγοράς πλέον αλλάζουν μετά το άνοιγμα των συνόρων.
2	Για την εκπλήρωση του παραπάνω αιτήματος το Υπουργείο Παιδείας προωθεί προσχέδιο νόμου, που δεν είναι σίγουρο αν τελικά τύχει της δέουσας προσοχής, γιατί τα ανώτατα ιδρύματα εκφράζουν τις επιφυλάξεις τους.
3	Σας παρουσιάζουμε τα βασικά σημεία του προσχεδίου για τα προγράμματα της ΔΒΕ και πώς αυτή ορίζεται.
4	• Οι κάτοχοι πτυχίων ανώτατης εκπαίδευσης, τίτλου απολυτηρίου λυκείου ή αντίστοιχου τίτλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εσωτερικού ή εξωτερικού, ηλικίας άνω των 25 ετών, μπορούν να πάρουν μέρος στα προγράμματα της ΔΒΕ.
5	• Αυτά αποβλέπουν στην επιμόρφωση, τον εμπλουτισμό, την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων όσων συμμετάσχουν.
6	• Σε κάθε ίδρυμα ανώτερης (ΤΕΙ) και ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ) θα ιδρυθεί με νόμο ένα Ινστιτούτο Διά Βίου Εκπαίδευσης (ΙΔΒΕ). Προγράμματα ΙΔΒΕ θα μπορούν επίσης να πραγματοποιηθούν για συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, μέσω των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ).
7	• Η φοίτηση στα προγράμματα ΔΒΕ μπορεί να είναι μικρής ή παρατεταμένης διάρκειας, μερική ή εντατική, με ευέλικτο ωράριο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Η διδασκαλία μπορεί να γίνεται ακόμη και τις νυχτερινές ώρες, τα Σάββατα, τις αργίες ή κατά την περίοδο των θερινών διακοπών.
8	• Τα προγράμματα ΔΒΕ είναι δυνατόν να διεξάγονται ακόμη και με μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με χρησιμοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών.

9	• Σε περίπτωση που ο αριθμός των υποψηφίων είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων, η επιλογή τους θα γίνεται με δημόσια κλήρωση.
10	• Η παρακολούθηση των προγραμμάτων οδηγεί στη χορήγηση α. Πιστοποιητικού Επιμόρφωσης β. Πιστοποιητικού Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης.
11	• Η επιτυχής παρακολούθηση προγράμματος ΔΒΕ ενός φορέα, π.χ. του Πανεπιστημίου Κρήτης, αναγνωρίζεται και μεταφέρεται σε οποιοδήποτε άλλο συναφές πρόγραμμα ΔΒΕ άλλου φορέα, π.χ. του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, ύστερα από εισήγηση του ακαδημαϊκού υπευθύνου.

Μακεδονία της Κυριακής, 30-3-2003

Περιεχόμενο του προσχεδίου	
Χρόνος σπουδών	
Ανάγκη για συνεχή γνώση – ***παράδειγμα***	**1**
Τίτλοι σπουδών	
Σκοπός των προγραμμάτων της ΔΒΕ	
Εναλλακτική πρόταση παρακολούθησης των προγραμμάτων της ΔΒΕ	
Αβέβαιο το μέλλον του προσχεδίου για τη ΔΒΕ	
Αμοιβή εκπαιδευτών	
Καταβολή διδάκτρων	
Σε ποιους απευθύνεται η ΔΒΕ	
Διαπανεπιστημιακές ρυθμίσεις	
Τρόπος εισαγωγής των υποψήφιων εκπαιδευομένων στη ΔΒΕ	
Υποχρεώσεις των εκπαιδευομένων	
Φορείς υλοποίησής τους	

Παραγωγή γραπτού λόγου

α. *Γράψτε ένα γράμμα σε ένα φίλο σας, όπου θα του εκθέσετε τους προβληματισμούς σας για το επάγγελμα ή τις σπουδές που σκέφτεστε να κάνετε. (200 λέξεις)*

β. *Σύλλογος γονέων παιδιών με ειδικές ανάγκες ζητά από το Υπουργείο Παιδείας καλύτερη μέριμνα για τα παιδιά τους, όσον αφορά την εκπαίδευση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την εργασία. Γράψτε μία επιστολή προς τον υπουργό, τις προτάσεις σας και τις ιδέες σας. (200 λέξεις)*

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Επικαιρότητα

Α. ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

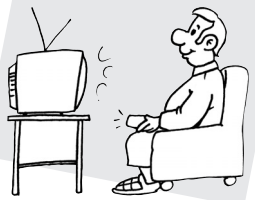

απαραβίαστο, το = το δικαίωμα που απαγορεύεται να μην το τηρήσει κανείς, να το αθετήσει // απαραβίαστος, -η, -ο / παραβιάζω, η παραβίαση

αποβλέπω = επιδιώκω, προσπαθώ να πετύχω κάτι, έχω ως στόχο ή σκοπό / στηρίζω τις ελπίδες μου

δεοντολογία, η = η θεωρία των καθηκόντων και των υποχρεώσεων, το σύνολο κανόνων που δεσμεύουν κάποιον ηθικά στην εκτέλεση των καθηκόντων του

διατεθειμένος, -η, -ο = που είναι πρόθυμος, που δέχεται να κάνει κάτι / διαθέτω, -ομαι και διατίθεμαι = έχω κάτι δικό μου (περιουσία, εξυπνάδα, ικανότητες, φίλους στην κυβέρνηση / τον ελεύθερο χρόνο μου) / προσφέρω (το ξενοδοχείο διαθέτει πισίνα) / δίνω (το κράτος διέθεσε κονδύλια) / ξοδεύω (μεγάλα ποσά για την ανακαίνιση του σπιτιού μου) // η διάθεση, διαθέσιμος, -η, -ο, η διαθεσιμότητα

έννομος, -η, -ο = που είναι σύμφωνος με το νόμο

κυρωτικός, -ή, -ό = που καθιστά κάτι έγκυρο, επικυρωτικός ≠ ακυρωτικός // κυρώνω, -ομαι, η κύρωση (οι κυρώσεις στους παραβάτες)

μετάδοση, η = η ενέργεια και το αποτέλεσμα του μεταδίδω (φωτιάς, νοσήματος, ήχου, ηλεκτρισμού, γνώσεων, μηνύματος) // μεταδίδω = ενεργώ έτσι ώστε να εξαπλωθεί, να επεκταθεί σε ευρύτερο σύνολο ή σε έκταση ή σε άλλα σημεία (ραδιοφωνική μετάδοση = εκπομπή)

παραβαίνω = αθετώ, παραβιάζω κάτι συμφωνημένο // η παράβαση (του νόμου, καθήκοντος), (τροχαία παράβαση)

σύγχυση, η = η κατάσταση που δημιουργείται από την ασάφεια, την αντιφατικότητα ή την έλλειψη τάξης (στις αρμοδιότητες, εννοιών π.χ. ελευθερίας – αναρχίας) / διανοητική (σύγχυση φρενών) / (ταραχή από θυμό, αγωνία, στενοχώρια) / (τρέμω από τη σύγχυση)

σχολαστικά = με σχολαστικότητα // σχολαστικός, -ή, -ό με τους τύπους και τις λεπτομέρειες, μέχρι υπερβολής (σχολαστική νοικοκυρά)

ύποπτος, ο = που με βάση κάποιες ενδείξεις θεωρείται ότι έκανε κάτι κακό (δουλειά, πρόσωπο, συμπεριφορά, συναλλαγές, συμπτώματα) // η υποψία, υποψιάζομαι

Ριζικές αλλαγές για το καλό των τηλεθεατών αναμένεται να φέρει στο τηλεοπτικό τοπίο ο νέος κώδικας του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) για τα ραδιοτηλεοπτικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ).

Αναφέροντας ενδεικτικά κάποιες αλλαγές ή τροποποιήσεις, ο νέος κώδικας κρίνει νόμιμους τους περιορισμούς για το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, για τη μετάδοση βίας και αντικοινωνικής συμπεριφοράς, την απαγόρευση δραματοποιημένων ειδήσεων, για την προστασία των ανηλίκων και υπόπτων, τον έλεγχο της ακρίβειας των ειδήσεων, την υποχρέωση διόρθωσης κτλ.

Επίσης, προβλέπει ότι η ζωή όλων, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων προσώπων και των προσώπων της επικαιρότητας, είναι σεβαστή και απαραβίαστη.

Όσον αφορά τα δελτία ειδήσεων, πρέπει να τηρούν σχολαστικά τους κανόνες δεοντολογίας, να μην αποβλέπουν στον εντυπωσιασμό κατά τρόπο που να δημιουργεί υπέρμετρη ανησυχία στους πολίτες, να αποφεύγουν τη σύγχυση ειδήσεων και σχολίων και να παρουσιάζουν ισότιμα όλες τις εκδοχές, εκεί όπου υπάρχουν περισσότερες από μία ερμηνείες των γεγονότων.

Οι δημοσιογράφοι, απαντώντας στις προτάσεις του ΕΣΡ, είπαν πως δεν είναι διατεθειμένοι να παραβούν τη δεοντολογία τους.

Ωστόσο, με την πιστή εφαρμογή του νέου κώδικα, είναι δυνατό να προστατευθεί το έννομο συμφέρον του τηλεοπτικού κοινού.

Είναι ευνόητο ότι, σε περίπτωση που δεν τηρηθούν οι κανόνες, το ΕΣΡ θα προχωρήσει στην άσκηση κυρωτικού ελέγχου.

Μακεδονία, 23-2-2003

☛ Τηλεόραση: Το Μέσο που μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση. Πείτε πώς μπορούμε να το πετύχουμε αυτό.

- ☛ Η Τηλεόραση μπορεί να ασκήσει κακή επιρροή στα παιδιά. Πείτε πώς μπορούμε να το αποφύγουμε αυτό.
- ☛ Πιστεύετε πως η Τηλεόραση είναι η μεγαλύτερη ανακάλυψη της τεχνολογίας. Έχει αλλάξει τη ζωή μας, προσφέροντάς μας ψυχαγωγία αλλά και γνώσεις, που άλλοτε θα χρειάζονταν πολλά χρόνια για να τις αποκτήσει κανείς.
- ☛ Πιστεύετε πως η Τηλεόραση ενέχει τρομερούς κινδύνους και μπορεί να ασκήσει κάκιστη επιρροή στα παιδιά μας. Εξάλλου, τα προγράμματά της δεν έχουν ποιότητα και μεταφέρουν την εγκληματικότητα από τους δρόμους στο σπίτι. Και ένα σωρό άλλα κακά.

Β. ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

α. Ιστορία της διαφήμισης

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ανακουφίζω, -ομαι = μειώνω σωματικούς ή ψυχικούς πόνους (τα φάρμακα μας ανακουφίζουν, τα λόγια του με ανακούφισαν) / βοηθώ οικονομικά // η ανακούφιση

δρω = αναπτύσσω δράση, δραστηριότητα, ενεργώ αποτελεσματικά // η δράση, δραστικός, -ή, -ό, δραστήριος, -α, -ο, η δραστηριότητα, ο δράστης

εξυμνώ, -ούμαι = επαινώ έντονα, μιλώ με θαυμαστά λόγια

επίδειξη, η = προσκόμιση, παρουσίαση, προβολή πραγμάτων ή προϊόντων, ικανότητας ή ενέργειας για ενημέρωση ή εντυπωσιασμό / (επίδειξη μόδας)

κήρυκας, ο = αυτός που αναγγέλλει κάτι στο πλήθος μεγαλόφωνα, διαλαλητής // κηρύτ(σσ)ω, -ομαι, η κήρυξη

στυλώνω, -ομαι = δυναμώνω, τονώνω // ο στύλος

συνιστώ = συμβουλεύω κάποιον να χρησιμοποιήσει κάτι

υιοθετώ, -ούμαι = αποδέχομαι, εγκρίνω και εφαρμόζω μια ιδέα, μια πρόταση ή μια ενέργεια / υιοθετώ ένα παιδί = αναγνωρίζω επίσημα και νομιμοποιώ ως δικό μου ένα ξένο παιδί // υιοθετημένος, -η, -ο, η υιοθεσία

υποκινώ, -ούμαι = παρακινώ, παροτρύνω, προσπαθώ να προκαλέσω κάτι (απεργία, ταραχές, κινητοποιήσεις) // η υποκίνηση, ο υποκινητής
χώνευση, η / χώνεψη = η πέψη (καλή χώνεψη!) // χωνεύω
ώθηση, η = παρότρυνση, προτροπή, σπρώξιμο // ωθώ, -ούμαι

Η εμπορική διαφήμιση ήταν γνωστή από τους πρώτους ιστορικούς χρόνους. Στην αρχή περιοριζόταν στην απλή επίδειξη του είδους. Με το πέρασμα του χρόνου απέκτησε... φωνή. Μια δυνατή φωνή εξυμνούσε τις ιδιαίτερες ιδιότητες και τα σπάνια πλεονεκτήματα του εμπορεύματος. Στην αρχαία Ελλάδα και στη Ρώμη επαγγελματίες «εμπορικοί κήρυκες» έκαναν αυτή τη δουλειά με αμοιβή. Αλλά υπήρχαν και πινακίδες που τις κρεμούσαν στους δρόμους και οι οποίες συνιστούσαν ορισμένα προϊόντα. Το ίδιο γινόταν και στη μεσαιωνική περίοδο.

Τη μεγάλη ώθηση στη διαφήμιση έδωσε η τυπογραφία. Οι πρώτες διαφημίσεις σε εφημερίδα εμφανίστηκαν το 17ο αιώνα. Το 1657 το κοινό του Λονδίνου μάθαινε πως «στο στενό πίσω από το χρηματιστήριο, πουλιέται πρωί και βράδυ το ποτό που ονομάζεται “καφές” και που είναι υγιεινό, στυλώνει την καρδιά, υποβοηθάει τη χώνευση και ανακουφίζει το πνεύμα...».

Από τότε πέρασε πολύς καιρός και η διαφήμιση εξελισσόταν.

Σήμερα η διαφήμιση είναι μια σύνθετη και πολύπλοκη τεχνική που δανείζεται πολλά από τις επιστήμες και τις τέχνες: ψυχολογία, κοινωνιολογία, στατιστική, καλές τέχνες, γραφικές τέχνες, θέατρο, κινηματογράφο κτλ.

Είναι μια μορφή πληρωμένης, δημόσιας ανακοίνωσης ή μηνύματος, από μια πηγή προς το κοινό.

Σκοπός της διαφήμισης είναι:

- να γνωρίσει το κοινό τα προϊόντα ή υπηρεσίες ή ιδέες ή επιτεύγματα που αυτή η πηγή θέλει να παρουσιάσει
- να υποκινήσει το κοινό να δείξει ενδιαφέρον γι’ αυτά
- να το πείσει (αν χρειάζεται) ότι έχει περισσότερα πλεονεκτήματα από άλλα
- να το υποκινήσει (στην ουσία να το υποχρεώσει) να δράσει, για να αγοράσει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, να υιοθετήσει τις ιδέες ή τις απόψεις της πηγής που στέλνει το μήνυμα.

Δ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ, *Εισαγωγή στη διαφήμιση*, εκδ. «Το σύγχρονο εργοστάσιο», Αθήνα, 1978

☛ Πείτε ποιος είναι ο ρόλος της διαφήμισης στην καθημερινή ζωή και στη σύγχρονη κοινωνία γενικότερα.

☛ Είστε κατά της διαφήμισης, γιατί πιστεύετε ότι κατά κανόνα παραπλανά με αποκλειστικό σκοπό το κέρδος, αδιαφορώντας για την ποιότητα των προϊόντων ακόμη και για την υγεία των καταναλωτών.

☛ Είστε υπέρ της διαφήμισης, γιατί πιστεύετε ότι, εκτός του ότι ενημερώνει τους καταναλωτές (οι οποίοι μπορούν να επιλέξουν τα διαφημιζόμενα προϊόντα που θα αγοράσουν), προσφέρει εργασία σε εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, καθώς σ' αυτή στηρίζονται σχεδόν όλοι οι τομείς του εμπορίου, αλλά και άλλων κλάδων (π.χ. τουρισμός), και προτείνετε μέτρα για έλεγχό της.

β. Καταναλωτισμός

Μάθετε τις λέξεις, διαβάστε το κείμενο και...

άπειρο, το = το χωρίς όρια διάστημα
διογκώνω, -ομαι = αυξάνω πολύ ένα ήδη μεγάλο ποσοτικό μέγεθος // η διόγκωση
ευτελής, -ής, -ές = για κάτι που η ποιότητά του είναι πολύ χαμηλή (άνθρωπος, μέσα, πράξεις, κίνητρα)
πλασματικός, -ή, -ό = που δεν είναι πραγματικός ή αληθινός, που είναι φανταστικός, εικονικός (χρόνος υπηρεσίας, υπερωρίες, ανάγκες)
ποικίλος, -η, -ο = πολύμορφος, που παρουσιάζει διαφορετικά είδη ή διάφορες μορφές (μουσικό πρόγραμμα, απόψεις, δραστηριότητες, αντιδράσεις) // ποικίλλω, η ποικιλία
υποδούλωση, η = στέρηση της ελευθερίας ενός λαού ή ατόμου, σκλαβιά // υποδουλώνω, -ομαι
υποχωρώ = μετακινούμαι προς τα κάτω ή πίσω (ο στρατός, η στέγη, το φράγμα, το έδαφος κάτω από τα πόδια μου) / επιδέχομαι τις απόψεις ή τις αξιώσεις κάποιου // η υποχώρηση, η υποχωρητικότητα, υποχωρητικός, -ή, -ό
φθείρω, -ομαι = καταστρέφω κάτι σιγά σιγά, βαθμιαία, σταδιακά (το κάπνισμα, το ποτό, το ξενύχτι, οι καταχρήσεις μάς φθείρουν), (τα ρούχα, τα παπούτσια φθείρονται / οι αξίες, οι θεσμοί) // η φθορά, φθαρτός ≠ άφθαρτος

Ένας από τους παράγοντες που οδήγησε την κοινωνία μας στον καταναλωτισμό ή ακόμη και στον υπερκαταναλωτισμό είναι οι διαφημίσεις.

Πού μας οδηγεί ο καταναλωτισμός; αναρωτιούνται πολλοί. Οι απαντήσεις είναι ποικίλες:

1. Διογκώνει στο άπειρο τις απαιτήσεις ατομικής κατανάλωσης, ώστε να μας δημιουργεί πλασματικές ανάγκες.
2. Ο άνθρωπος γίνεται σκλάβος της κατανάλωσής του. Πρόκειται για μια υποδούλωση αναγκαστική.
3. Ο σημερινός άνθρωπος ποτέ δεν είναι ικανοποιημένος με αυτά που έχει. Θέλει κι άλλα κι άλλα... κι ακόμη περισσότερα. Έτσι όλο και πιο σκληρά δουλεύει, για να κερδίσει περισσότερα χρήματα, για να αγοράσει περισσότερα υλικά αγαθά, αδιαφορώντας για άλλες πολύτιμες ανθρώπινες αξίες.
4. Ο καταναλωτισμός δημιουργεί έναν άνθρωπο αχόρταγο, που τον οδηγεί στην έλλειψη ευτυχίας και ασφάλειας.
5. Όσο για την ποιότητα των προϊόντων, αυτή υποχωρεί συνεχώς κάτω από την πίεση της ποσότητας και του κέρδους. Έτσι κατασκευάζονται ευτελή προϊόντα, που θα φθαρούν γρήγορα και θα πρέπει να αντικατασταθούν.

☛ Πείτε τι σημαίνει για σας να γίνουμε «συνειδητοί καταναλωτές » και πώς μπορούμε να γίνουμε τέτοιοι. Εσείς είστε «συνειδητοί καταναλωτές»;

☛ Ποιότητα ή ποσότητα; Πείτε ποια στάση έχετε υιοθετήσει εσείς απέναντι σ' αυτές τις παραμέτρους.

☛ Πείτε πόσο και αν βοηθάει η οικογένεια και το σχολείο στην καταπολέμηση της υπερκατανάλωσης.

γ. Η δύναμη του καταναλωτή καθορίζει την υγεία της φύσης και των ανθρώπων

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

τροπικός, -ή, -ό = που είναι από τροπικές χώρες, κοντά στον Ισημερινό

υποβαθμίζω, -ομαι = κατεβάζω το ποιοτικό επίπεδο (υποβαθμισμένη περιοχή), μειώνω τη σπουδαιότητα ≠ αναβαθμίζω // υποβάθμιση ≠ αναβάθμιση (του φυσικού περιβάλλοντος, της πολιτικής ζωής, του θέματος, του ζητήματος)

Οδηγίες προς τους καταναλωτές για περιβαλλοντικά σωτήριες συνήθειες:

Η καταναλωτική μανία στον πλανήτη μας είναι μια από τις σημαντικές αιτίες οικολογικής καταστροφής. Γι' αυτό πρέπει να αποφεύγουμε προϊόντα που υποβαθμίζουν το περιβάλλον. Μερικές συνήθειες που θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε είναι οι εξής:

- Να χρησιμοποιούμε προϊόντα από ανακυκλωμένα και ανακυκλώσιμα υλικά.
- Να αποφεύγουμε προϊόντα σε μεγάλες συσκευασίες.
- Να αποφεύγουμε αντικείμενα από τροπική ξυλεία, ελεφαντόδοντο, άγρια ζώα κτλ.
- Να αγοράζουμε ηλεκτρικές συσκευές που εξοικονομούν ενέργεια.
- Να χρησιμοποιούμε το αυτοκίνητό μας όσο το δυνατό λιγότερο.
- Να αποφεύγουμε τα αεροζόλ και τα προϊόντα που περιέχουν χλώριο.

Όμως, η απάντηση στο πρόβλημα δεν είναι μόνο η σωστή κατανάλωση. Είναι κυρίως η λιγότερη και υπεύθυνη κατανάλωση, με σεβασμό στον πλανήτη μας, τους συνανθρώπους μας και τις επόμενες γενιές.

Μακεδονία, 2-3-2003

☛ Πείτε ποιες από τις παραπάνω οδηγίες τηρείτε εσείς.

☛ Πείτε κι άλλες οδηγίες που δεν αναφέρονται στο κείμενο.

Γ. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Κάθε πέρσι... και καλύτερα

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

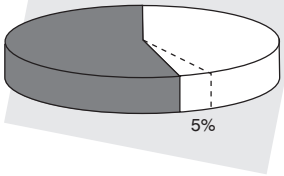

απώλεια, η = χάσιμο, καταστροφή, στέρηση υλικού ή πνευματικού αγαθού (εθνικών εδαφών, χρόνου, χρημάτων, συνείδησης, όρασης, ακοής, μνήμης) / θάνατος / διαφυγή ουσίας ή μορφής ενέργειας (θερμότητας, ισχύος) μείωση (βάρους)

επενδυτικός, -ή, -ό = που αφορά την επένδυση χρημάτων και ιδίως κεφαλαίου σε οι-

κονομική επιχείρηση, σε βιομηχανία, γεωργία, βιοτεχνία (δημόσιες, ιδιωτικές) // ο επενδυτής, η επένδυση (μαρμάρινη, ξύλινη, γούνινη, μουσική επένδυση σε ταινία), (σε γη, σε χρυσό), (πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων), επενδύω

επικείμενος, -η, -ο = που πρόκειται να γίνει σύντομα (σεισμός, πόλεμος, εκλογές) // επίκειμαι = βρίσκομαι κοντά

προσέλκυση, η = η πράξη του προσελκύω // προσελκύω = φέρνω κάποιον κοντά μου, τραβώ προς το μέρος μου (πελάτες, αγοραστές, επισκέπτες), (το ενδιαφέρον, την προσοχή του ακροατηρίου, τα βλέμματα των περαστικών)

προσιτός, -ή, -ό = που μπορεί κανείς να τον πλησιάσει

προώθηση, η = μετακίνηση προς τα εμπρός (των μονάδων του στρατού, ανθρωπιστικής βοήθειας), (των διαπραγματεύσεων, των σχεδίων, των ελληνικών κρασιών στη διεθνή αγορά, του βιβλίου) / υποστήριξη σε κάποιο πρόσωπο για να καταλάβει υψηλή θέση // προωθώ, -ούμαι

πτωτικός, -ή, -ό = που χαρακτηρίζεται από μείωση ή ελάττωση ≠ ανοδικός // πίπτω-πέφτω

συνειδητοποιώ, -ούμαι = αντιλαμβάνομαι κάτι σε όλο του το βάθος και την έκταση // η συνειδητοποίηση, συνειδητοποιημένος, -η, -ο (νέος εργάτης)

συντελεστής, ο = καθετί που συντελεί, βοηθάει σε κάτι (η εργασία συντελεστής της οικονομίας), (μιας οργάνωσης, μιας παράστασης) / στα μαθηματικά: σταθερός πολλαπλασιαστής μιας μεταβλητής ποσότητας (ο φόρος θα υπολογίζεται με συντελεστή 2%) / δόμησης, βαθμολογίας // συντελώ, -ούμαι = συμβάλλω

Η έλλειψη προβολής και διαφήμισης, ο βασικός λόγος της πτώσης του τουρισμού. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί έναν πολύ προσιτό οικονομικά προορισμό, δε βρίσκεται καν στην πρώτη δεκάδα της προτίμησης των τουριστών.

Φέτος, μειωμένες από 2,5% μέχρι και 5% εμφανίζονται, με βάση τα στατιστικά στοιχεία, οι αφίξεις τουριστών στη χώρα μας, ενώ παράγοντες του τουρισμού ανησυχούν για τη συνέχιση της πτωτικής πορείας στην τουριστική κίνηση και τον επόμενο χρόνο.

Ο βασικότερος λόγος απώλειας τουριστών φέτος και προβληματισμού για την επόμενη χρονιά είναι η απουσία της προβολής και της διαφήμισης της Ελλάδας στο εξωτερικό, η οποία θα έπρεπε να γίνει έγκαιρα και με τον καλύτερο δυνατό προγραμματισμό.

Αντίστοιχη μείωση και μάλιστα σε αρκετά μεγάλο ποσοστό προέκυψε και στις διανυκτερεύσεις που σημειώθηκαν στη χώρα μας, παρόλο που πολλές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μείωσαν αρκετά τις τιμές τους.

Ακόμη πιο δυσάρεστη γίνεται η κατάσταση, αν θέλουμε να κάνουμε σύγκριση με ανταγωνίστριες προς εμάς χώρες, όσον αφορά την προσέλκυση των τουριστών.

Κι όλα αυτά τη στιγμή που θεωρούμαστε και είμαστε ένας πολύ προσιτός, οικονομικός προορισμός σε σύγκριση με άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς.

Σύμφωνα με μελέτη που έγινε, αυτή η αισθητή διαφοροποίηση με τις υπόλοιπες –ανταγωνίστριες– χώρες οφείλεται στο ότι όλες σχεδόν έχουν συνειδητοποιήσει τη σημαντικότητα του τουρισμού ως συντελεστή μελλοντικής οικονομικής ανάπτυξης.

Γι' αυτό το λόγο πρέπει να επικεντρώσουμε τη σύγχρονη πολιτική μας στη δημιουργία υποδομών, στην αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού μας προϊόντος, στη δυναμική προώθηση νέων μορφών τουρισμού, στην ανάδειξη και προβολή του τουριστικού προϊόντος σε παγκόσμια κλίμακα, μέσα από αποτελεσματικά προγράμματα προώθησης και διαφήμισης, καθώς και σε συνεργασίες με αξιόλογες επιχειρήσεις οργάνωσης ταξιδιών του εξωτερικού. Ακόμη, πρέπει να δοθούν επενδυτικά κίνητρα στις τουριστικές επιχειρήσεις και να δημιουργηθούν υποδομές σε συνδυασμό με τους επικείμενους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Έθνος της Κυριακής, 17-11-2002

☛ Πείτε τη σημασία του τουρισμού στην οικονομία της Ελλάδας και των άλλων χωρών και γενικότερα. Ποιοι τομείς ευεργετούνται ιδιαίτερα απ' αυτόν (π.χ. ξενοδοχεία).

☛ Πείτε ποιοι παράγοντες παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην απόφασή σας να περάσετε τις διακοπές σας σ' έναν τόπο.

☛ Ποια είναι τα πλεονεκτήματα που διαθέτει μια χώρα και η Ελλάδα ειδικότερα, ως τουριστική χώρα, τα οποία πρέπει να εκμεταλλευτεί;

Δ. ΜΙΑ ΚΩΜΟΠΟΛΗ ΧΑΝΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ ΣΕ ΤΡΟΧΑΙΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

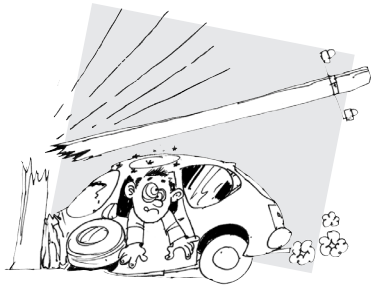

απόσπαση, η = αποκοπή (βράχων, εδαφών από εχθρούς) / επίτευξη στόχου με πειστικό ή δόλιο τρόπο (ομολογίας, χρημάτων) / μετάθεση υπαλλήλου σε άλλη θέση // αποσπώ

διεξάγω, -ομαι = ολοκληρώνω ένα έργο με την εκτέλεση επί μέρους ενεργειών, κάνω (δικαστική έρευνα, διαπραγματεύσεις, αγώνες, δίκη) (αόριστος: διεξήγαγα, παθητ. διεξήχθηκα) // η διεξαγωγή (των εκλογών, των εξετάσεων, της δίκης)

εκ ή εξ = από (αρχαία πρόθεση)

έκκληση, η = κάλεσμα για βοήθεια, συμπαράσταση (εκκλήσεις ραδιοφωνικού σταθμού για βοήθεια)

κατανέμω, -ομαι = διαμοιράζω κάτι με ακρίβεια και μεθοδικά, διαιρώ σε μέρη ή ομάδες // η κατανομή (ψήφων)

κόπωση, η = καταπόνηση, κούραση σωματική, πνευματική (ιατρική: τεστ κοπώσεως)

μάστιγα, η = για κάτι πολύ καταστρεπτικό, ιδίως βλαβερό για τους ανθρώπους

παθών, -ούσα, -όν = αυτός που έπαθε από κάποιον άλλο κάτι κακό // παθαίνω, το πάθημα, η πάθηση = η αρρώστια

συνδράμω = παρέχω συνδρομή, βοήθεια (πρέπει όλοι να συνδράμουμε τους πρόσφυγες, ο σύλλογος θα συνδράμει το έργο του σχολείου) // η συνδρομή, συνδρομητής, -τρια

Μπορεί στον τομέα του τουρισμού να μην είμαστε ανάμεσα στους δέκα πρώτους, αλλά στα τροχαία κατέχουμε την πρωτιά.

«Τρομερή μάστιγα έχουν καταντήσει τα τροχαία ατυχήματα και δυστυχήματα τα τελευταία χρόνια και το πρόβλημα αυτό έχει πάρει ανεξέλεγκτες κοινωνικές διαστάσεις». Αυτό τονίζει ο γενικός διευθυντής της Τροχαίας και απευθύνει έκκληση σε όλους τους οδηγούς, τους φορείς και τους εκπροσώπους των ΜΜΕ να συνδράμουν, ώστε να μετριαστεί το φαινόμενο αυτό και να σωθούν εκατοντάδες ανθρώπινες ζωές.

Ο ίδιος ειδικότερα αναφέρει: «Τα τροχαία δυστυχήματα σε διεθνή κλίμακα αποτελούν την τρίτη αιτία θανάτου, μετά τις καρδιοπάθειες και τον καρκίνο, ενώ σε ηλικίες 15 ως 44 ετών είναι η πρώτη αιτία θανάτου». Στην Ελλάδα κάθε χρόνο, σε σύνολο 23.000 ατυχημάτων, χάνουν τη ζωή τους 2.200 άνθρωποι, περίπου 4.000 τραυματίζονται σοβαρά, εκ των οποίων πολλοί μένουν ανάπηροι. Άλλοι, περίπου 32.000, τραυματίζονται ελαφρά. Κάθε μέρα, λοιπόν, έξι συνάνθρωποί μας χάνουν τη ζωή τους σε τροχαίο δυστύχημα. Απολογισμός τραγικός, που ισοδυναμεί με την απώλεια μιας κωμόπολης κάθε χρόνο. Χωρίς καμιά υπερβολή, σε αυτό τον ακήρυχτο πόλεμο ο αριθμός των νεκρών και των τραυματιών μπορεί να συγκριθεί με τον αντίστοιχο αριθμό παθόντων σε χώρες όπου διεξάγονται πολεμικές επιχειρήσεις.

Οι βασικές αιτίες

Το τροχαίο ατύχημα συνθέτουν τρεις παράγοντες: ο άνθρωπος, το όχημα και το οδικό δίκτυο, το περιβάλλον. Το μεγαλύτερο ποσοστό ευθύνης στατιστικά, περίπου 80%, έχει ο άνθρωπος με την τριπλή ιδιότητά του ως οδηγού – επιβάτη – πεζού και το άλλο 20% κατανέμεται στους άλλους παράγοντες. Από τα στατιστικά στοιχεία προκύπτει επίσης ότι οι βασικές αιτίες ατυχήματος που αφορούν τον παράγοντα άνθρωπο είναι:

- υπερβολική ταχύτητα
- αντικανονικό προσπέρασμα
- είσοδος στο αντίθετο ρεύμα
- οδήγηση σε κατάσταση μέθης
- μη χρήση ζώνης
- μη χρήση κράνους (για οδηγούς δικύκλων)
- παραβίαση προτεραιότητας
- επιθετική οδήγηση
- επιδεικτική οδήγηση

- απόσπαση προσοχής
- κόπωση οδηγού

Προσοχή, λοιπόν, οδηγοί! Είμαστε σε περίοδο ειρήνης και όχι πολέμου. Δεν επιτρέπονται τόσοι θάνατοι.

☛ Πείτε ποια από τις παραπάνω αιτίες θεωρείτε εσείς ως την κυριότερη ενός τροχαίου.

☛ Γιατί στην Ελλάδα γίνονται τόσο πολλά τροχαία; Πώς το εξηγείτε εσείς;

Ασκήσεις

Α *Ταιριάξτε τις λέξεις της πρώτης στήλης με τις λέξεις της δεύτερης, γράφοντας τον αριθμό από την πρώτη στήλη στο κουτάκι δίπλα στις σωστές λέξεις της δεύτερης, ώστε να έχετε ολοκληρωμένες προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.*

Αυτή η εκδοχή είναι πολύ	1	το παυσίπονο που πήρα.	
Επιβάλλονται κυρώσεις	2	ταχύτητας.	
Η μετάδοση	3	μόδας.	
Παραμένει ασύλληπτος ο δράστης	4	στους προσιτούς.	
Με ανακούφισε από τον πονοκέφαλο	5	του εγκλήματος.	
Είχε μεγάλη επιτυχία η επίδειξη	6	στους φοροφυγάδες.	
Ένα φιλικό μου ζευγάρι υιοθέτησε	7	πιθανή. ***– παράδειγμα***	1
Πέτυχε μεταξύ των πρώτων	8	το ποσό, που αρνήθηκα να το πάρω.	

Ήταν αναμενόμενη η κήρυξη	9	την Τροχαία.	
Ήταν τόσο ευτελές	10	της επιδημίας ήταν ραγδαία.	
		μάστιγας της ανθρωπότητας.	
		του πολέμου.	
		ένα αγοράκι.	
		στις εξετάσεις.	

Β *Ενώστε και τις λέξεις αυτών των στηλών, ώστε να σχηματίσετε* ***α. αντίθετα – αντώνυμα*** *και* ***β. συνώνυμα****, γράφοντας τον αριθμό της λέξης από την πρώτη στήλη στο κουτάκι της δεύτερης, όπως στο παράδειγμα.*

α. αντίθετα – αντώνυμα

1	υποχωρώ	αναβαθμίζω	
2	υποδούλωση	παράνομος	
3	φθορά	ανοδικός	
4	υποβαθμίζω	κατανάλωση	
5	προσιτός	προχωρώ **– *παράδειγμα***	1
6	πτωτικός	ακύρωση	
7	κόπωση	απρόσιτος	
8	μείωση	σύγκριση	
9	επικύρωση	ελευθερία	
10	έννομος	αφθαρσία	
		αύξηση	
		ξεκούραση	

β. συνώνυμα

1	απόσπαση	νόμιμος	
2	πάθηση	άπειρος	
3	απώλεια	πέψη	
4	πλασματική	φθορά	
5	διατεθειμένος	αποκοπή **– *παράδειγμα***	1
6	έννομος	αποβλέπω	
7	υποκινώ	χάσιμο	
8	χώνεψη	παροτρύνω	
9	ώθηση	πρόθυμος	
		σπρώξιμο	
		εικονική	
		αρρώστια	

Γ *Εξηγήστε τις παρακάτω λέξεις, όπως στο παράδειγμα.*

1. νόμιμος = σύμφωνα με το νόμο **– *παράδειγμα***
2. μόνιμος = ...

3. η ακρίβεια των ειδήσεων = ...
4. η ακρίβεια της αγοράς = ...

5. το σχόλιο = ...
6. το σχολείο = ...

7. ο πολίτης = ...
8. ο πωλητής = ...

9. η πρόταση = ...
10. η πρόθεση = ...

11. η πιστή γυναίκα = ...
12. η πίστη στο Θεό = ...

13. γνωστός = ...
14. γνωστικός = ...

15. πολύπλοκος = ...
16. πολύπλευρος = ...

Δ *Εξηγήστε τη διαφορά ανάμεσα στα ζευγάρια λέξεων, όπως στο παράδειγμα:*

ανακυκλωμένα προϊόντα – *ανακυκλώσιμα* υλικά **– *παράδειγμα***
τα προϊόντα που έχουν ανακυκλωθεί
τα υλικά που μπορούν (είναι κατάλληλα) να ανακυκλωθούν

1. *εργαζόμενη* γυναίκα – *εργάσιμη* μέρα
.....
.....

2. (καλά) *διατηρημένο* διαμέρισμα – *διατηρητέο* κτίριο
……
……
3. *καταναλωτική* κοινωνία – *καταναλώσιμα* είδη
……
……
4. *εμφανισμένο* φωτογραφικό φιλμ – *εμφανίσιμη κοπέλα*
……
……
5. *κατοικημένος* οικισμός – *κατοικήσιμο* σπίτι
……
……
6. *εξαιρέσιμος* – *εξαιρετέος*
……
……

Ε *Πείτε τη σημασία των παρακάτω εκφράσεων που έχουν την αρχαία πρόθεση* ***εκ*** / ***εξ****, αλλά τις χρησιμοποιούμε και σήμερα, όπως στο παράδειγμα.*

1. εκ των οποίων = από τους οποίους **– *παράδειγμα***
2. εκ των προτέρων = ……
3. εκ των υστέρων = ……
4. εξ απροόπτου = ……
5. εκ δεξιών = ……
6. εκ πείρας = ……
7. εξ αίματος (συγγένεια) = ……
8. (τον γνωρίζω) εξ όψεως = ……
9. εκ πρώτης όψεως = ……
10. εξ ακοής = ……
11. εξ ονόματός μου = ……
12. εκ μέρους μου = ……
13. εκ των πραγμάτων = ……
14. εξ ουρανού = ……
15. εξαρχής = ……

16. εξίσου =.....
17. εξαιτίας =.....
18. εξάλλου = ...

ΣΤ *Ο Αντώνης σκοπεύει να κάνει διακοπές με οργανωμένο γκρουπ σε ένα κοσμοπολίτικο και πολιτισμένο μέρος, ενώ ο Βασίλης θέλει να περάσει περιπετειώδεις διακοπές, μακριά από τον πολιτισμό. Στο πρακτορείο ταξιδίων που πήγαν, τους έδωσαν οδηγίες, οι οποίες, όμως, ήταν μπερδεμένες. Μπορείτε να τις ξεχωρίσετε εσείς, ποιες ήταν για τον Αντώνη, γράφοντας στο κουτάκι της κάθε οδηγίας το γράμμα **Α** και ποιες για το Βασίλη, γράφοντας το γράμμα **Β**, όπως στο παράδειγμα. Οι οδηγίες είναι **εννέα (9)** για τον καθένα.*

Ο δεκάλογος του καλού τουρίστα

Α	Πάρε όσες αποσκευές θέλεις, θα σου χρειαστούν πολλά ρούχα για τις κοσμικές εξόδους – άλλωστε εσύ θα τα κουβαλάς; ***– παράδειγμα***
	Μην ξεχάσεις τον ελβετικό σουγιά σου. Μπορεί να μη σε σώσει στη δύσκολη στιγμή, τουλάχιστον θα έχεις να κόβεις τα νύχια σου περιμένοντας το επόμενο καραβάνι.
	Πάρε όσο λιγότερες αποσκευές μπορείς μαζί σου. Κι αν σου χαλάσει το μοναδικό σου παντελόνι, φτιάχνεις μία φούστα από χόρτο, σαν αυτές που φοράνε οι ντόπιοι.
	Να αγοράσεις videocamera από εκεί που θα πας. Ποιος πολιτισμένος άνθρωπος τραβάει πια φωτογραφίες...
	Και χειμώνας να είναι, μην ξεχάσεις το μαγιό σου. Όλα τα grand ξενοδοχεία έχουν κλειστή πισίνα.
	Βιβλιαράκι με τοπικές φράσεις και λέξεις δε χρειάζεσαι. Αναλαμβάνει ο αρχηγός της εκδρομής τι θα τρως και τι θα πίνεις και να είσαι σίγουρος ότι θα απολαμβάνεις πολυτελή γεύματα.
	Να έχεις μαζί σου οδηγό με φράσεις στην τοπική διάλεκτο. Δεν υπάρχει συναρπαστικότερο πράγμα απ' το να ψάχνεις τη φράση «πικρίζω στο βράσιμο» (όντας μέσα στο καζάνι).

☐	Μην ξεχάσεις επίσημο ένδυμα. Λέτσος θα μπαίνεις στα casino;
☐	Μαγιό τζάμπα θα πάρεις, γιατί στο Νίγηρα κυκλοφορούν πιράνχας.
☐	Μην ξεχάσεις να πάρεις ένα σακουλάκι με χάντρες και γυαλάκια. Μπορεί να μη μασάνε πια οι άγριοι, τουλάχιστον θα σε δουν σαν γραφικό – και μπορεί να τη γλιτώσεις.
☐	Αν κάπου σου αρέσει υπερβολικά, απλά πες στον αρχηγό ότι θα γυρίσεις με το επόμενο group.
☐	Πάρε ένα άδειο σακ βουαγιάζ μαζί σου – μην ψάχνεις την τελευταία στιγμή πού θα βάλεις τα ψώνια που θα πάρεις από τα επώνυμα μαγαζιά που θα ψωνίσεις.
☐	Κοίτα να έχεις πάντα μετρητά μαζί σου, γιατί το ATM «στουπώνει» στη Σαχάρα απ' τον αέρα και την άμμο.
☐	Αν κάπου σου αρέσει υπερβολικά, θες δε θες, θα μείνεις κι άλλο, καθώς τον τελευταίο άνθρωπο που ήξερε να οδηγεί αυτό το σαράβαλο τον δάγκωσε χθες μια ταραντούλα και πέθανε...
☐	Αν σε αγχώνει να κρατάς χρήματα, απλά ξέχασέ τα. Υπάρχει μέρος στον κόσμο χωρίς ATM πια;
☐	Και videocamera να έχεις πάρει μαζί σου, πάλι δε θα έχεις, γιατί θα την έχεις ανταλλάξει με τα πράγματά σου που σου έκλεψαν στην Κολομβία.
☐	Μην ξεχάσεις τη φωτογραφική σου μηχανή. Αν είσαι στο Ζαμβέζη και δεις το ποταμόπλοιό σου να φεύγει χωρίς εσένα, τράβα το μια φωτογραφία να το βλέπεις, γιατί ξαναπερνάει μετά από ένα μήνα.
☐	Η φωτογραφική μηχανή δεν είναι απαραίτητη. Άλλωστε, σε όλα τα διάσημα μέρη υπάρχουν επαγγελματίες φωτογράφοι με Polaroints για μια αναμνηστική.

Μακεδονία της Κυριακής, «Επιλογές», τεύχ. 327, 26-3-2002

Κατανόηση προφορικού λόγου

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD συμβουλές προς τους οδηγούς. Καθώς ακούτε την κάθε συμβουλή, επιλέγετε τη σωστή σύμφωνα με όσα ακούτε, βάζοντας ένα ✔, όπως στο παράδειγμα.

1. Το απότομο φρενάρισμα και πάτημα στο γκάζι

α	χαλάει τη μηχανή του αυτοκινήτου.	
β	δε βοηθάει στο να αποφύγουμε το μποτιλιάρισμα.	
γ	συντελεί στο να κάψουμε περισσότερη βενζίνη. ***– παράδειγμα***	✔

2. Για να κάνουμε οικονομία στη βενζίνη, να οδηγούμε

α	με λίγο μικρότερη ταχύτητα ή σύμφωνα με τον Κ.Ο.Κ., να μη σταματάμε απότομα στο σηματοδότη και στις κατηφόρες να αφήνουμε το όχημα να κυλάει.	
β	προσεκτικά στους δρόμους και να σβήνουμε τη μηχανή σε μεγάλη κατηφόρα.	
γ	σύμφωνα με τον Κ.Ο.Κ και ποτέ κάτω από το κανονικό όριο ταχύτητας.	

3. Οικονομία και ταχύτητες

α	Η ένδειξη στο στροφόμετρο πρέπει να είναι στο κόκκινο.	
β	Κατεβάζουμε την ταχύτητα κάτω από την πέμπτη σε ανοιχτούς δρόμους.	
γ	Προσοχή στις ενδείξεις του στροφόμετρου και χρήση πέμπτης ταχύτητας.	

4. Εξοικονόμηση καυσίμων και ενέργειας κατά το ξεκίνημα επιτυγχάνεται

α	στα σύγχρονα αυτοκίνητα χωρίς ζέσταμα και στα παλιά χωρίς μαρσάρισμα.	
β	στα παλιά με ζέσταμα της μηχανής και στα σύγχρονα με μαρσάρισμα.	
γ	στα σύγχρονα πατώντας δυνατά το γκάζι και στα παλιά πατώντας απαλά το γκάζι.	

5. Για την ασφάλειά μας, για καλύτερη απόδοση του αυτοκινήτου μας, για σεβασμό στο περιβάλλον και για οικονομία, πρέπει

α	τα λάστιχα του αυτοκινήτου μας να είναι τόσο φουσκωμένα, όσο προτείνει ο κατασκευαστής.	
β	να φροντίζουμε να είναι το αυτοκίνητό μας σε καλή μηχανολογική κατάσταση.	
γ	να γίνεται έλεγχος του αυτοκινήτου κάθε φορά που πρόκειται να ταξιδέψουμε.	

6. Για μικρότερη κατανάλωση βενζίνης

α	η αεροδυναμική του αυτοκινήτου μας δεν παίζει κανένα ρόλο.	
β	να βάζουμε τις μεγάλες αποσκευές στη σχάρα και τις υπόλοιπες στο πορτ μπαγκάζ.	
γ	να μη φορτώνουμε υπερβολικά τη σχάρα και το πορτ μπαγκάζ του αυτοκινήτου μας.	

7. Για οικονομία επίσης στα καύσιμα

α	καλό είναι να αποφεύγουμε τις άσκοπες μετακινήσεις μας, οργανώνοντάς τες μεθοδικά.	
β	να αποφεύγουμε όσες υποχρεώσεις απαιτούν μετακίνηση με το αυτοκίνητό μας.	
γ	να συνδυάζουμε τις μετακινήσεις μας σύμφωνα με την περιοχή που είναι η δουλειά μας.	

8. Αν έχετε δύο αυτοκίνητα, χρησιμοποιήστε

α	το μεγάλο για να χωράνε και οι συνάδελφοί σας, όταν τους παίρνετε μαζί σας.	
β	το μικρό ή το μεγάλο ανάλογα με τον προορισμό σας.	
γ	το μικρό καθημερινά για τη δουλειά σας, παίρνοντας μαζί σας και τους συναδέλφους που βρίσκονται στο δρόμο σας.	

9. Χρησιμοποιείτε τα μέσα μαζικής μεταφοράς, γιατί

α	έτσι γλιτώνουμε την κυκλοφοριακή συμφόρηση.	
β	είναι πιο οικονομικά.	
γ	μας βολεύουν στη μετακίνησή μας προς το γραφείο.	

10. Αν αποφασίσετε να αγοράσετε αυτοκίνητο, προτιμήστε ένα

α	που να είναι τελευταίας τεχνολογίας.	
β	που να μην καίει πολύ βενζίνη.	
γ	που να σας εξυπηρετεί.	

Κατανοηση γραπτου λογου

*Διαβάστε προσεκτικά το παρακάτω κείμενο, όπου υπάρχουν υπογραμμισμένες φράσεις και δίπλα ένας αριθμός. Στον πίνακα που ακολουθεί, δίνονται οι ερμηνείες αυτών των φράσεων. Βάλτε τον αριθμό της φράσης στο κουτάκι δίπλα στη σωστή ερμηνεία, όπως στο παράδειγμα. Οι σωστές απαντήσεις είναι **δέκα (10)** (από το 2 ως το 11), χωρίς το παράδειγμα.*

Στο νέο κώδικα που αφορά τις ειδησεογραφικές **(1) (– *παράδειγμα*)** και πολιτικές εκπομπές των ραδιοτηλεοπτικών ΜΜΕ προβλέπεται μεταξύ άλλων, ότι:

- Ανακρίβειες ή παραπλανητικές δηλώσεις (2) διορθώνονται αμέσως στην ίδια ή παρόμοια εκπομπή.
- Δεν επιτρέπονται παραπλανητικά σκηνοθετικά τεχνάσματα.
- Απαγορεύεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που μπορεί να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό (3), την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις (4) σε βάρος του από το κοινό, ιδίως λόγω φύλου, φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, ιδεολογίας, ασθένειας, γενετήσιου προσανατολισμού κτλ.
- Δεν επιτρέπεται η απεικόνιση και δημοσιοποίηση ιδιωτικών στιγμών ή συνομιλιών πολιτικών χωρίς την άδειά τους (5), ούτε μετάδοση εικόνων που έχουν ληφθεί χωρίς προειδοποίηση.
- Πρέπει να αποφεύγεται κάθε αδιάκριτη παρέμβαση (6) σε προσωπικό πόνο ή πένθος και ιδίως η παρουσίαση σκηνών ή ατόμων σε στιγμές πένθους, οδύνης, απόγνωσης ή αγανάκτησης (7).
- Απαγορεύεται η μετάδοση πληροφοριών που υποκλάπηκαν με παράνομες παρακολουθήσεις τηλεφώνων, κρυφές κάμερες ή μικρόφωνα κτλ.
- Ο δημοσιογράφος δικαιούται να μην αποκαλύπτει την πηγή της πληροφόρησής του (8).
- Όσοι καλούνται σε δημόσια συζήτηση, να ενημερώνονται έγκαιρα για τους όρους διεξαγωγής της εκπομπής και τα πρόσωπα που συμμετέχουν (9), ενώ η άρνηση συμμετοχής δεν πρέπει να σχολιάζεται δυσμενώς.
- Δεν επιτρέπεται η λήψη συνεντεύξεων από άτομα που η κατάστασή τους μαρτυρεί έλλειψη νηφαλιότητας.
- Απαγορεύεται η παρουσίαση ή συνέντευξη ανήλικου δράστη εγκληματικών ενεργειών ή ύποπτου δυστυχήματος (10).

- Απαγορεύεται επίσης η παρουσίαση ή συνέντευξη ανήλικου θύματος (11) ή μάρτυρα.

Μακεδονία, 23-2-2003

	τη μείωση της αξίας κάποιου, το διασυρμό
	ανάμειξη από ανάρμοστη περιέργεια και χωρίς λεπτότητα και σεβασμό
1	έχουν σχέση με τα νέα, τα γεγονότα, τα συμβάντα **– *παράδειγμα***
	να δώσει θάρρος, ώστε να ξεπεράσει τις δυσκολίες
	τα άτομα που παίρνουν μέρος
	που είναι σίγουροι ότι ήταν η αιτία του δυστυχήματος
	που λέγονται για να παρασύρουν κάποιους σε εσφαλμένα συμπεράσματα και να τους ξεγελάσουν
	μεγάλης απελπισίας ή έντονης δυσαρέσκειας
	χωρίς να τους το επιτρέψουν
	αυτά που αναφέρονται, ώστε να ενθαρρύνουν το συνομιλητή
	θύματος κάτω των 18 χρονών
	χωρίς το ενδιαφέρον τους
	άσχημες μεροληπτικές κρίσεις και συμπεριφορές
	θύματος ανεξαρτήτως ηλικίας
	που υποψιάζονται ότι προκάλεσε δυστύχημα
	φανερώνει από πού έχει πάρει / αντλήσει όσα έμαθε

Παραγωγη γραπτου λογου

α. *Ο φίλος σας είναι καινούριος οδηγός. Εσείς έχετε πολλά χρόνια δίπλωμα οδήγησης και μεγάλη εμπειρία. Του γράφετε ένα γράμμα, όπου του δίνετε συμβουλές για την οδήγηση και του αναφέρετε κάποιες δικές σας εμπειρίες. (200 λέξεις)*

β. *Πρόκειται να γίνουν αλλαγές στον κώδικα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Ο διευθυντής του Συμβουλίου θα ήθελε και τις γνώμες και απόψεις των ακροατών και τηλεθεατών. Εσείς ακούτε συχνά ραδιόφωνο και βλέπετε επίσης συχνά τηλεόραση. Έτσι έχετε άποψη. Γράψτε ένα γράμμα στο διευθυντή για τις απόψεις σας, τις προτάσεις σας και τις ιδέες σας. (200 λέξεις)*

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Μάστιγες της σύγχρονης κοινωνίας

Α. ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

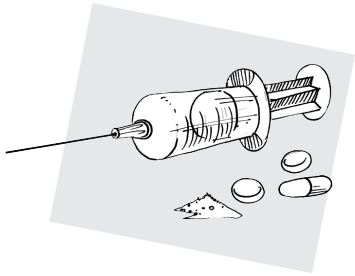

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αφοπλισμός, ο = μείωση ή κατάργηση του στρατιωτικού εξοπλισμού ενός κράτους // αφοπλίζω, -ομαι

επαγγελία, η = (γη της επαγγελίας) χώρα όπου ο Θεός όρισε ως τόπο εγκατάστασης των Εβραίων / πολύ εύφορη και πλούσια χώρα

επιπολαιότητα, η = η ιδιότητα που η σκέψη, οι ενέργειες, η συμπεριφορά κάποιου χαρακτηρίζονται από προχειρότητα, έλλειψη προσοχής ή σοβαρότητας ή βιασύνη // επιπόλαιος, -η, -ο

ερειπωμένος, -η, -ο = που έχει μεταβληθεί σε ερείπια, έχει υποστεί φθορές ή βρίσκεται σε κακή κατάσταση (για κτίριο ή κτίσμα) // ερειπώνω, -ομαι, το ερείπιο

ευφορία, η = συναίσθημα μεγάλης ψυχικής, ευχάριστης διάθεσης / πλούσια παραγωγή, καρποφορία // εύφορος, -η, -ο (κάμπος, χώρα, γη)

μακάβριος, -α, -ο = που έχει σχέση με το θάνατο και προκαλεί φρίκη

προσδοκία, η = αναμονή με ελπίδα για κάτι καλό, θετικό // προσδοκώ, -ούμαι

στέρηση, η = η ενέργεια που έχει σαν αποτέλεσμα να αφαιρείται από κάποιον κάτι που του ανήκει, το έχει ανάγκη ή του είναι απαραίτητο, έλλειψη (τροφής, μητρικής αγάπης, ζωή γεμάτη στερήσεις), (σύνδρομο στέρησης) // στερώ, -ούμαι

Η χειρότερη μάστιγα του αιώνα μας, τα ναρκωτικά, απειλεί θανάσιμα την ανθρωπότητα. Εκατομμύρια άτομα σε όλο τον κόσμο είναι δούλοι κάποιου είδους ναρκωτικού και, μέρα με τη μέρα, αρπαγμένοι από μια ψευδαίσθηση, οδηγούνται στο θάνατο. Την πρώτη θέση σε αυτή τη μακάβρια πορεία κρατούν σταθερά οι νέοι.

Το θέμα των ναρκωτικών είναι ίσως της ίδιας σπουδαιότητας με εκείνο του

αφοπλισμού και της ειρήνης. Γιατί, αν δε θέλουμε μια ανθρωπότητα ερειπωμένη και νεκρή από τα πυρηνικά όπλα, δε θέλουμε επίσης μια ανθρωπότητα ερειπωμένη ψυχικά και σωματικά από τα ναρκωτικά.

Η έλλειψη ιδανικών, η διαλυμένη οικογένεια, το άγχος της επιβίωσης και της επιτυχίας συντελούν στην εξάπλωση των ναρκωτικών.

Γιατί καταφεύγουν στα ναρκωτικά.

Πολλοί, σαν μια πράξη φυγής από το δυσάρεστο κόσμο της πραγματικότητάς τους. Με τα ναρκωτικά καταφεύγουν σε μια «εικονική πραγματικότητα», που τους παρέχει μια πρόσκαιρη ευδαιμονία. Σ' αυτόν αναζητούν τη «γη της επαγγελίας» των ονείρων τους, το «χαμένο παράδεισο» των προσδοκιών τους από τη ζωή.

Άλλοι, από μίμηση προς ένα νέο τρόπο ζωής, από περιέργεια ή επιπολαιότητα και άλλοι υπό την επίδραση της μόδας ή κάποιων «ιδεολογιών», ή για να γίνουν δεκτοί σε κάποιες συντροφιές. Χωρίς οι δυστυχείς να έχουν επίγνωση ότι οδηγούνται σε «τεχνητούς παραδείσους», ότι ξανοίγονται σ' ένα δρόμο χωρίς γυρισμό, ότι μπαίνουν σ' ένα λαβύρινθο χωρίς διέξοδο, ότι παίζουν ένα παιχνίδι που το όνομά του είναι θάνατος.

Γενικές έννοιες και όροι για τα ναρκωτικά

Η κατάχρηση είναι η υπερβολική χρήση μιας ουσίας πέρα από τον παραδεκτό τρόπο ή όριο.

Ο εθισμός είναι η συνήθεια που αποκτά κανείς να χρησιμοποιεί μια ουσία με σκοπό να αισθανθεί πάλι και πάλι το συναίσθημα της ευφορίας την οποία προκαλεί αυτή η ουσία, οπότε δημιουργεί μία εξάρτηση.

Η εξάρτηση είναι ψυχολογική, από την ευχάριστη δράση μιας ουσίας, ή σωματική, από τις δυσάρεστες συνέπειες της διακοπής μιας ουσίας, οι οποίες οδηγούν και στην καταναγκαστική χρήση.

Η τοξικομανία χαρακτηρίζει κυρίως τη συμπεριφορά του ατόμου μετά από στέρηση της ουσίας για κάποιο διάστημα.

Το σύνδρομο στέρησης είναι το σύνολο των συμπτωμάτων που παρατηρούνται ύστερα από στέρηση του οργανισμού από την ουσία προς την οποία έχει αναπτυχθεί κυρίως σωματική εξάρτηση.

Η αντοχή είναι η κατάσταση η οποία αναπτύσσεται με τις επαναλαμβανόμενες δόσεις μιας ουσίας. Όσο αναπτύσσεται η αντοχή, μικραίνει η διάρκεια της δράσεως της ουσίας με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι δόσεις σε μικρά χρονικά διαστήματα για να έχει η ουσία το ίδιο αποτέλεσμα.

Περιοδικό, «Κοινωνικά προβλήματα», Εκδόσεις Βασίλης Κωστόπουλος

☛ Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι το πρόβλημα των ναρκωτικών έχει πάρει παγκόσμια τεράστιες διαστάσεις;

☛ Ένας φίλος/μια φίλη σας/ή ένας συγγενής σας είναι χρήστης ναρκωτικών. Πώς θα τον/τη βοηθήσετε;

Β. ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΣ

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

αναστολή, η = (στον πληθυντικό) για δισταγμό με κίνητρο ηθικού περιεχομένου (άνθρωπος χωρίς αναστολές) / προσωρινή διακοπή (αναστολή απεργίας) // αναστέλλω

δηλητηρίαση, η = εισαγωγή τοξικής ουσίας σε οργανισμό, που προκαλεί βλάβη στην υγεία ή προκαλεί το θάνατο // δηλητηριάζω, το δηλητήριο, δηλητηριώδης, -ης, -ες

διαταραχή, η = ανωμαλία στην κανονική λειτουργία ενός οργανισμού ή τμήματός του (της καρδιάς, των νεφρών, του αναπνευστικού, του κυκλοφορικού συστήματος) / (ψυχικές και σωματικές διαταραχές) // διαταράσσω, -ομαι, η διατάραξη (των φιλικών, επαγγελματικών, κοινωνικών σχέσεων, της κοινής ησυχίας, της δημόσιας τάξης)

ευφραντικός, -ή, -ό = που προξενεί μεγάλη ευχαρίστηση, χαρά

λήθη, η = λησμονιά

περιεκτικότητα, η = χωρητικότητα, η ποσότητα που περιέχει ή μπορεί να περιέχει κάτι μέσα του // περιέχω, -ομαι, περιεκτικός, -ή, -ό, το περιεχόμενο

σύνδρομο, το = σύνολο συμπτωμάτων που χαρακτηρίζουν μια αρρώστια (αυχενικό σύνδρομο) / σύνολο φαινομένων που χαρακτηρίζει κάποια κατάσταση (σύνδρομο αποτυχίας, στέρησης)

συνετός, -ή, -ό = που ενεργεί ύστερα από ώριμη σκέψη, μυαλωμένος, φρόνιμος, γνωστικός (άνθρωπος, έμπορος, πράξη) // η σύνεση

Οινόπνευμα και οινοπνευματώδη ποτά

Το οινόπνευμα χρησιμοποιήθηκε για την παρασκευή ευφραντικών ποτών από τους αρχαιότατους χρόνους. Τα οινοπνευματούχα ποτά τα χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να ξεχνά τα βάσανά του, τις πίκρες του και τους καημούς του. Αλλά και για να τραγουδά τις χαρές του, τις επιτυχίες και τις νίκες του, στα γλέντια και στις διασκεδάσεις του. Δεν είναι επικίνδυνα, όταν γίνεται συνετή και μετρημένη χρήση. Όμως, η κατάχρηση των οινοπνευματωδών είναι πολύ διαδεδομένη και συχνά πολλοί καταφεύγουν σ' αυτή για λήθη.

Οι ενέργειες του οινοπνεύματος στον εγκέφαλο

Είναι ανάλογες με την περιεκτικότητα της ουσίας στο αίμα. Μέχρι 0,5% η διάθεση είναι καλή. Από 0,55 και πάνω αρχίζουν οι εγκεφαλικές λειτουργικές διαταραχές, που κυμαίνονται από την ελαφρά θόλωση του μυαλού, την εξασθένηση της μνήμης, μέχρι τη νάρκωση και αυτόν το θάνατο από παράλυση του κέντρου αναπνοής.

Ο μεθυσμένος χάνει τον αυτοέλεγχό του και ενεργεί χωρίς αναστολές, βγαίνει από τα πλαίσια που έχει χαράξει η λογική, ο ποινικός νόμος, η κοινωνία, η ηθική. Προχωρεί στην ικανοποίηση του πάθους του, χωρίς επίγνωση των πράξεών του.

Το μεθύσι είναι οξεία δηλητηρίαση με το οινόπνευμα, ενώ η χρόνια δηλητηρίαση οδηγεί στον αλκοολισμό, που είναι τυπική μορφή της τοξικομανίας. Το οινόπνευμα, υπό τη μορφή των οινοπνευματούχων ή ευφραντικών ποτών, με τον καιρό μπορεί να προκαλέσει εθισμό, εξάρτηση, καταναγκαστική χρήση και τοξικομανία με έντονο σύνδρομο στέρησης.

Περιοδικό, «Κοινωνικά προβλήματα», Εκδόσεις Βασίλης Κωστόπουλος

- Έτυχε ποτέ σας να μεθύσετε; Πώς αντιδράσατε υπό την επήρεια του αλκοόλ;
- Πώς αντιμετωπίζετε ένα μεθυσμένο;
- Ποια μάστιγα θεωρείτε χειρότερη, τα ναρκωτικά ή τον αλκοολισμό και γιατί;
- Αλκοολικοί άντρες και αλκοολικές γυναίκες. Πιστεύετε ότι η κοινωνία τούς αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο ή όχι; Ποιους κατακρίνει πιο πολύ και για ποιο λόγο;

Γ. AIDS

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

αποστειρωμένος, -η, -ο = που έχει απαλλαγεί από κάθε παθογόνο μικρόβιο (αποστειρωμένη γάζα) // αποστειρώνω, η αποστείρωση

έκκριση, η = παραγωγή και εκβολή υγρού (για ζωικούς οργανισμούς), (έκκριση σάλιου) // εκκρίνω, -ομαι, το έκκριμα

λεμφοκύτταρο, το = ονομασία των λευκών αιμοσφαιρίων που κυκλοφορούν στη λέμφο (στο υγρό που κυκλοφορεί στο αίμα μέσω αγγείων)

μετάγγιση, η = μεταβίβαση αίματος από ένα άτομο σε άλλο

σάλιο, το = το υγρό που εκκρίνεται στο στόμα (καταπίνω – στέγνωσε το σάλιο μου), (μου τρέχουν τα σάλια, δεν υπάρχει σάλιο – δραχμή, ευρώ)

σύριγγα, η = σωληνοειδές όργανο με βελόνα και έμβολο για ενέσεις

Το AIDS είναι μεταδοτική αρρώστια που προκαλείται από έναν ιό, που, όταν εισέλθει στα λεμφοκύτταρα του ανθρώπου, τα καταστρέφει. Το κύτταρο δεν μπορεί να απαλλαχτεί από τον ιό, έτσι, όταν ο άνθρωπος προσβληθεί από αυτόν, παραμένει για όλη του τη ζωή φορέας του ιού.

Ο φορέας μπορεί να παραμείνει υγιής, χωρίς να παρουσιάζει κανένα απολύτως σύμπτωμα. Απ' όσα γνωρίζουμε μέχρι σήμερα, μερικοί φορείς αρχίζουν να εμφανίζουν συμπτώματα της αρρώστιας ύστερα από λίγα χρόνια.

Ο ιός βρίσκεται στο αίμα και σε όλες τις εκκρίσεις του ανθρώπου που περιέχουν στοιχεία αίματος. Γι' αυτό μεταδίδεται με το αίμα, τη σεξουαλική επαφή και από τη μητέρα στο έμβρυο, αν η μητέρα είναι φορέας.

Σήμερα το αίμα που δίνεται για μετάγγιση, καθώς και τα παράγωγά του, ελέγχονται για αντισώματα προς τον ιό. Γι' αυτό δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος από μετάγγιση.

Οι γιατροί, οι οδοντίατροι και το νοσηλευτικό προσωπικό χρησιμοποιούν αποστειρωμένα ή μιας χρήσης εργαλεία και επομένως δεν υπάρχει κίνδυνος μετάδοσης.

Κίνδυνο, όμως, διατρέχουν οι τοξικομανείς που μοιράζονται την ίδια σύριγγα.

Τέλος, είναι δυνατό να μεταδοθεί (δυσκολότερα όμως και σπανιότατα) από ιατρικά εργαλεία ή διάφορα αντικείμενα που μπορεί να έχουν αίμα και δεν έχουν αποστειρωθεί, όπως π.χ. ξυραφάκι, οδοντόβουρτσα, όργανα που χρησιμοποιούνται κατά το βελονισμό, περιποίηση νυχιών, τρύπημα αυτιών, τατουάζ κτλ.

Το AIDS δε μεταδίδεται:

α. μέσω του σάλιου, δακρύων και άλλων σωματικών υγρών (ιδρώτας κτλ.)
β. μέσω του φαγητού
γ. από τις τουαλέτες
δ. από τους κοινόχρηστους χώρους
ε. από τα κουνούπια
στ. από τα οικιακά ζώα που δεν έχουν —και ούτε μεταδίδουν— το AIDS.

Περιοδικό, «Κοινωνικά προβλήματα», Εκδόσεις Βασίλης Κωστόπουλος

☛ Πείτε πώς αντιμετωπίζει η κοινωνία έναν ασθενή ή φορέα του AIDS.

☛ Ένας φίλος ή συγγενής σας έχει προσβληθεί από AIDS. Πείτε πώς τον αντιμετωπίζετε εσείς.

☛ Πώς προστατεύετε τον εαυτό σας από το AIDS;

Δ. ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αμείλικτος, -η, -ο = που χαρακτηρίζεται από έλλειψη διάθεσης για επιείκεια, αυτός που δε μαλακώνει η καρδιά του, σκληρός, δύσκολος (τιμωρός, εχθρός, νόμος, πραγματικότητα, ερωτήματα)

ανάπλαση, η = αναδημιουργία, αναμόρφωση προς το καλύτερο (οικονομική, κοινωνική, πολιτική / ενός λαού, μιας χώρας, μιας πλατείας) // αναπλάθω, -ομαι

αποκαθιστώ, αποκαθίσταμαι (αποκατασταίνω, αποκατασταίνομαι) = επαναφέρω κάτι στην προηγούμενη κατάσταση, επανορθώνω (μια βλάβη, τις ζημιές, μια αδι-

κία, τις τηλεπικοινωνίες, τη λειτουργία του αεροδρομίου που διακόπηκε, τη δημοκρατία, την αλήθεια), (αποκαταστάθηκε η υγεία μου) /εξασφαλίζω οικονομικά (αποκατέστησε όλα του τα παιδιά), (αποκαταστάθηκε επαγγελματικά) // η αποκατάσταση (κτιρίου)

αποτρέπω, -ομαι = εμποδίζω να συμβεί κάτι κακό // η αποτροπή (επεισοδίων, του κακού)

έξαρση, η = πολύ μεγάλη αύξηση των περιπτώσεων που αφορούν κάτι (ποιητική, πατριωτική, θρησκευτική, πνευματική, συναισθηματική, της γρίπης, της εγκληματικότητας, της χρήσης ναρκωτικών)

κλονισμός, ο = ταλάντευση, διασάλευση μιας σταθερής και ήσυχης κατάστασης (της οικονομίας, του γάμου) / διαταραχή της ψυχικής υγείας (νευρικός, ψυχικός)

Η βία και η εγκληματικότητα είναι πανάρχαια φαινόμενα και παρατηρούνται από τότε που εμφανίστηκε και ο άνθρωπος. Όμως στις μέρες μας υπάρχει έξαρση. Υπάρχει βία παντού: στην οικογένεια, στα γήπεδα, στις διεθνείς σχέσεις, στην πολιτική. Αλλά και τα αίτιά της βρίσκονται παντού: στην ανεργία και στη φτώχεια, στη διάδοση των ναρκωτικών, στον κλονισμό της οικογένειας, στην έλλειψη ιδανικών, στους οικονομικούς ανταγωνισμούς, στην κρίση των ηθικών αξιών, στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης που ωραιοποιούν τους εγκληματίες.

Για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της εγκληματικότητας και της βίας, πρέπει πάνω απ' όλα να αρχίσουν οι προσπάθειες από τα σχολεία για την ηθική ανάπλαση των νέων. Στη συνέχεια να καταπολεμηθεί η ανεργία και τα ναρκωτικά, να ισχυροποιηθεί ο θεσμός της οικογένειας και να εφαρμοστεί από την πολιτεία μια κοινωνική πολιτική, όπου θα δίνονται ίσες ευκαιρίες εργασίας, μόρφωσης, εκπαίδευσης και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου.

Οι νόμοι επίσης θα πρέπει να είναι αμείλικτοι, ενώ κάθε δράστης θα πρέπει να τιμωρείται με το βαθμό της εγκληματικότητάς του και τις προοπτικές της κοινωνικής του επανένταξης. Αν όλοι οι εγκληματίες μετά την αποφυλάκισή τους αποκατασταθούν επαγγελματικά, θα αποτραπούν από νέα εγκλήματα.

Φυλλάδιο, «Κοινωνικά προβλήματα», Εκδόσεις Βασίλης Κωστόπουλος

☛ Πείτε τι πρέπει να κάνει η κοινωνία για την «κοινωνική επανένταξη» των εγκληματιών.

☛ Πιστεύετε πως η θανατική ποινή ορθώς έχει καταργηθεί και λέτε τους λόγους.

☛ Πιστεύετε πως η θανατική ποινή κακώς έχει καταργηθεί και θα έπρεπε να υφίσταται για ορισμένα πολύ σοβαρά κακουργήματα. Λέτε τους λόγους.

Ασκησεις

Α *Ταιριάξτε τις λέξεις των δύο στηλών των παρακάτω πινάκων για να έχετε σωστές φράσεις, σημειώνοντας τον αριθμό της λέξης της πρώτης στήλης δίπλα στην κατάλληλη λέξη της δεύτερης, όπως στο παράδειγμα.*

α.

1	Γη	ευφορίας	
2	επιπόλαιη	σκηνή	
3	ερείπια	εργασιών	
4	αίσθημα	διαταραχή	
5	αποστειρωμένη	της επαγγελίας – ***παράδειγμα***	1
6	μακάβρια	δηλητηρίαση	
7	σύνδρομο	συνετός	
8	αναστολή	εκκρίσεις	
9	οξεία	σπιτιών	
10	ψυχική	προσδοκία	
		απόφαση	
		στέρησης	
		γάζα	

β.

1	αμείλικτος	της βλάβης	
2	μετάγγιση	κλονισμός	
3	ανάπλαση	χρηστών	
4	επαγγελματική	βιασμός	
5	αποκατάσταση	της εγκληματικότητας	
6	νευρικός	εξουσίας	
7	ο θεσμός	κριτής – ***παράδειγμα***	1
8	επανένταξη	λήθη	
9	κατάχρηση	περιοχής	
10	έξαρση	σάλιο	
		αίματος	
		της οικογένειας	
		αποκατάσταση	

Β *Γράψτε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων.*

1. η λήθη = ...
2. η αναστολή = ...
3. η περιεκτικότητα = ...
4. ο εθισμός = ...
5. η ανάπλαση = ...

Γ *Τώρα γράψτε τα αντίθετα των παρακάτω λέξεων.*

1. παραδεκτός ≠ .....
2. ο αφοπλισμός ≠ .....

3. συνετός ≠ .....
4. η νίκη ≠ .....
5. η εξάρτηση ≠ .....

Δ *Στον παρακάτω πίνακα έχετε σε δύο στήλες κάποιες λέξεις και την ερμηνεία τους. Ταιριάξτε την κάθε λέξη με την ερμηνεία της, γράφοντας δίπλα στην κάθε ερμηνεία τον αριθμό της λέξης που αντιστοιχεί, όπως στο παράδειγμα.*

	Λέξεις	**Ερμηνείες**	
1	έκκριση	κατεστραμμένος	
2	αφοπλισμός	μεγάλη αύξηση	
3	επιπολαιότητα	ροή υγρών του σώματος – ***παράδειγμα***	**1**
4	ερειπωμένος	αγωνίζομαι να επικρατήσω σε βάρος κάποιου	
5	προσδοκώ	χάνω κάθε ελπίδα για βελτίωση της κατάστασης	
6	στερούμαι	χωρίς ιδιαίτερη σκέψη	
7	αναζητώ	αφαίρεση όπλων	
8	ανταγωνίζομαι	εξαφάνιση με μυστηριώδη τρόπο	
9	αποκαθίσταμαι	δεν έχω κάτι που το θέλω ή το χρειάζομαι	
10	έξαρση	περιμένω με λαχτάρα και ελπίδα	
		ψάχνω να βρω	
		επανέρχομαι στην προηγούμενη κατάστασή μου που είχε διαταραχθεί	

Ε *Εξηγήστε τις παρακάτω λέξεις, οι οποίες υπάρχουν σ' αυτή την ενότητα.*

1. κατάχρηση: .....
2. καταφεύγω: .....

3. συντελούν: .....
4. δόση: .....
5. σύριγγα: .....
6. κοινόχρηστος: .....
7. καταπολεμώ: .....
8. προοπτική: .....
9. αμείλικτος: .....
10. εξάπλωση: .....

ΣΤ *Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα.*

Ρήμα	**Ουσιαστικό**
αντέχω – ***παράδειγμα***	η αντοχή
επαγγέλλομαι	
ερειπώνω	
εξαρτώμαι	
εθίζομαι	
αναστέλλω	
διαταράσσω	
αποστειρώνω	
παρασκευάζω	
μεταδίδω	
(εν)λείπω	
ανταγωνίζομαι	
ωραιοποιώ	
ισχυροποιώ	
αξιοποιώ	

Ζ *Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις **διαταραχή** ή **διατάραξη.***

1. Είχε πολλά προβλήματα υγείας. Οι γιατροί διέγνωσαν …… στη λειτουργία των νεφρών του, αλλά και στο κυκλοφορικό του.
2. …… της κοινής ησυχίας τιμωρείται αυστηρά.
3. Υποφέρει από ψυχικές …… γι' αυτό παίρνει αντικαταθλιπτικά χάπια.
4. Μια ομάδα διαδηλωτών προέβη σε βιαιότητες με αποτέλεσμα …… της δημόσιας τάξης. Πολλοί απ' αυτούς συνελήφθησαν.
5. Ύστερα από τη διαφωνία τους σε πολιτικά θέματα, επήλθε μια …… στις σχέσεις τους, που δεν έχει αποκατασταθεί ακόμη.

Η *Εξηγήστε τι σημαίνουν οι παρακάτω φράσεις με την πρόθεση **εν**, όπως στο παράδειγμα.*

1. εν κινήσει = (βρισκόμενος)	**σε κίνηση – *παράδειγμα***
2. εν ψυχρώ =	……
3. εν περιλήψει =	……
4. εν τω μεταξύ =	……
5. εν ονόματι του νόμου =	……
6. εν γνώσει =	……
7. εν αγνοία =	……
8. εν μέρει =	……
9. εν τούτοις =	……
10. εν ενεργεία =	……
11. εν αποστρατεία =	……
12. εν χρήσει =	……
13. εν καιρώ =	……
14. εν συνόλω =	……
15. εν ριπή οφθαλμού =	……
16. εν ανάγκη =	……
17. εν αναμονή =	……
18. εν αντιθέσει =	……
19. εν πάση περιπτώσει =	……
20. εν πρώτοις =	……

Θ *Στον πίνακα που ακολουθεί, έχετε την αρχή προτάσεων στη στήλη **Α** και τη συνέχεια και το τέλος τους στη στήλη **Β**. Ενώστε την αρχή με το τέλος των προτάσεων, γράφοντας στη στήλη **Β** τον αριθμό της σωστής πρότασης απο τη στήλη **Α**, όπως στο παράδειγμα. Στη στήλη **Β** υπάρχουν και τέσσερις προτάσεις που δεν έχουν «αρχή» στη στήλη **Α**.*

Προτάσεις για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών

Α		**Β**	
1	Για να αντιμετωπιστεί η μάστιγα των ναρκωτικών, θα πρέπει:		κέντρα αποτοξίνωσης σε αστικά κέντρα.
2	Το σύστημα σωφρονισμού των ανηλίκων να διαμορφωθεί ριζικά, έτσι ώστε να «αναμορφώνει» και όχι		τις σπείρες ναρκωτικών που δρουν διεθνώς.
3	Να δημιουργηθούν σύγχρονα		σωματικά και ψυχικά εξαρτημένοι.
4	Να ενημερωθούν οι νέοι υπεύθυνα γύρω από τους κινδύνους των ναρκωτικών	1	να τιμωρούνται αυστηρά οι έμποροι του «λευκού θανάτου». ***– παράδειγμα***
5	Να γεμίσει η τοπική αυτοδιοίκηση τις γειτονιές		άγχος κτλ.), που σπρώχνουν τους νέους στα ναρκωτικά.
6	Να συνεργαστούν οι κυβερνήσεις, για να εξαρθρώσουν		γιατί κανείς άλλος δεν ευθύνεται.
7	Να αντιμετωπιστούν τα κοινωνικά προβλήματα (ανεργία, επιδίωξη κέρδους,		να «παραμορφώνει» τους ανήλικους τοξικομανείς.
8	Να συμφιλιωθούν οι νέοι		για να μην τους ενημερώνουν.
			καθώς γνωρίζουν όλοι τα αποτελέσματα.
			από τα σχολεία, τα ΜΜΕ, τους γονείς τους.
			με την πραγματικότητα.
			με πολιτιστικά και ψυχαγωγικά κέντρα.

Ενημερωτικό φυλλάδιο, Εκδότης-συντάκτης Κωστόπουλος Βασίλειος

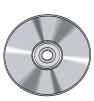

Κατανόηση προφορικού λόγου

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD κάποιες απόψεις σχετικά με το πώς να αποφεύγουμε ή να αντιμετωπίζουμε τα προβλήματά μας, ώστε να κερδίσουμε «το παιχνίδι» της ζωής. Καθώς ακούτε το CD, κρατήστε σύντομες σημειώσεις κάτω από τους τίτλους, όπως στο παράδειγμα. Οι σημειώσεις που πρέπει να κρατήσετε είναι ***δώδεκα (12),*** *χωρίς το παράδειγμα.*

Πώς θα βρείτε το στόχο σας στη ζωή:
Σχέσεις: με συνδυασμό του έρωτα με την καθημερινή ζωή ***– παράδειγμα***
Οικογένεια: .....
Δουλειά: .....
Υγεία: .....
Ελεύθερες ώρες: .....

Τα συστατικά της επιτυχίας:
....., ..., ..., ...

Επτά χρυσοί κανόνες
1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....

Κατανόηση γραπτού λόγου

Διαβάστε το κείμενο σχετικά με τα ναρκωτικά και την απεξάρτηση, που είναι χωρισμένο σε παραγράφους. Κάθε παράγραφος έχει το δικό της τίτλο. Στον πίνακα που είναι μετά το κείμενο βρείτε τον κατάλληλο τίτλο και σημειώστε τον αριθμό της κάθε παραγράφου δίπλα στον τίτλο που της αντιστοιχεί. Οι αριθμοί που θα σημειώσετε είναι ***έντεκα (11)*** *(από το 2 ως το 12), χωρίς το παράδειγμα.*

1	Το ζήτημα της χρήσης ναρκωτικών απασχολεί σοβαρά εδώ και χρόνια την ελληνική κοινωνία. Η έλλειψη υπηρεσιών πρόληψης και θεραπείας αποτελεί μία από τις παραμέτρους του προβλήματος. Όπως γίνεται σαφές, υπάρχει μεγάλη ανάγκη δημιουργίας νέων υπηρεσιών σε όλη τη χώρα και ιδιαιτέρως στην περιφέρεια. **– *παράδειγμα***
2	Το πρόβλημα των ναρκωτικών επηρεάζει όλους και απαιτεί τη συμβολή του καθενός από εμάς για να αντιμετωπιστεί. Συχνά, ωστόσο, η δημιουργία τέτοιων υπηρεσιών σε νέες περιοχές συναντά επιφυλάξεις ή και φόβους των κατοίκων, οι οποίοι διατυπώνουν μια σειρά από ερωτήματα.
3	Οι υπηρεσίες αυτού του είδους είναι στελεχωμένες από ειδικούς, οι οποίοι μπορούν να δώσουν επιστημονικά τεκμηριωμένες απαντήσεις και αποτελεσματική βοήθεια στους τοξικομανείς. Το προσωπικό τους παρέχει ψυχολογική στήριξη και ενημέρωση στις οικογένειες που μέλος τους αντιμετωπίζει αυτό το πρόβλημα. Για τα εξαρτημένα άτομα παρέχουν θεραπεία για απεξάρτηση και ψυχολογική στήριξη και προετοιμασία για κοινωνική επανένταξη.
4	Προϋπόθεση για να ενταχτεί κάποιος στο πρόγραμμα τέτοιων κέντρων και υπηρεσιών είναι να το θέλει ο ίδιος, να έχει αποφασίσει να αλλάξει τρόπο ζωής και συμπεριφοράς και να έχει συμφωνήσει να τηρεί τους βασικούς κανονισμούς του κέντρου.

5	Εφόσον τηρεί τις παραπάνω προϋποθέσεις, το άτομο εντάσσεται σε ένα καθημερινό πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει ατομικές και ομαδικές συναντήσεις, ψυχολογική στήριξη, περαιτέρω ευαισθητοποίηση για τη σταδιακή μείωση και διακοπή της χρήσης, εκπαιδευτικές δραστηριότητες και προετοιμασία για ένταξη σε θεραπευτική κοινότητα.
6	Τα προγράμματα αυτά έχουν ως σκοπό την προσωπική αλλαγή του ατόμου και την υιοθέτηση από μέρους του ενός νέου συστήματος αξιών και ενός νέου τρόπου ζωής που αντιδιαστέλλεται προς τη χρήση των ουσιών.
7	Τα κέντρα αυτά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ως πυρήνες πρόληψης των ναρκωτικών. Ευαισθητοποιούν την τοπική κοινωνία, ενισχύοντας τη θωράκισή της ενάντια στα ναρκωτικά.
8	Αυτό επιτυγχάνεται και μέσω της συνεργασίας με άλλους φορείς και υπηρεσίες της πόλης, δημιουργώντας έτσι ένα ισχυρό δίκτυο πρόληψης.
9	Τα κέντρα αυτά συμβάλλουν στην αναβάθμιση της περιοχής κάνοντας ποικίλες επεμβάσεις. Μερικά παραδείγματα: διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, δημιουργία θερινού κινηματογράφου, τακτικός καθαρισμός των πλατειών, εκστρατεία ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης, εκδηλώσεις με σκοπό τη γνωριμία και κατανόηση μεταξύ των θεραπευόμενων και των τοπικών κοινωνιών.
10	Η ύπαρξη και η λειτουργία κέντρων απεξάρτησης σε ορισμένες περιοχές φοβίζει πολλούς από τους κατοίκους τους. Κάνουν όμως μεγάλο λάθος. Κι αυτό αποδεικνύεται από τις περισσότερες από 50 μονάδες που λειτουργούν σήμερα, χωρίς ποτέ να έχουν αποτελέσει πηγή προβλημάτων.
11	Οι λόγοι είναι ότι οι περιοχές αυτές «σηματοδοτούνται» ως «καθαρές» από ουσίες που ταυτίζονται με την απεξάρτηση. Έτσι αποφεύγονται από αυτούς που κάνουν χρήση και διακίνηση και δε δημιουργούνται «πιάτσες».
12	Εφόσον στα μέρη που λειτουργούν τέτοιες μονάδες δε δημιουργούνται πιάτσες, εφόσον μέσω των προγραμμάτων τους γίνεται σωστή ενημέρωση σε γονείς και σχολεία γύρω από την πρόληψη και εφόσον οι φορείς της περιοχής στηρίζουν αυτά τα κέντρα με ποικίλους τρόπους, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος για τους νέους της περιοχής να εμπλακούν με τα ναρκωτικά.

Ενημερωτικό φυλλάδιο ΚΕ.Θ.Ε.Α. (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων)

	Προϋποθέσεις για την αποφυγή «παρενεργειών» από την εγκατάσταση Κέντρων απεξάρτησης σε κατοικημένες περιοχές
	Τα ναρκωτικά στις αρχές του 20ού αιώνα
1	Ναρκωτικά και σύγχρονη κοινωνία – ***παράδειγμα***
	Επιφυλάξεις στη δημιουργία κέντρων απεξάρτησης από τους κατοίκους
	Κέντρα απεξάρτησης και εθελοντισμός
	Κέντρα απεξάρτησης και «καθαρές» περιοχές
	Κέντρα απεξάρτησης και τοπική κοινωνία
	Αντιδράσεις στη δημιουργία νέων υπηρεσιών αντιμετώπισης του προβλήματος των ναρκωτικών
	Συνεργασία κέντρων απεξάρτησης και οικογενειών των «ασθενών»
	Επίσημοι φορείς – Κέντρα απεξάρτησης στη μάχη της πρόληψης
	Επίσημοι κρατικοί φορείς και ειδικό επιστημονικό προσωπικό
	Κέντρα απεξάρτησης και περιβάλλον
	Προγράμματα των υπηρεσιών απεξάρτησης ναρκωτικών
	Στόχοι των κέντρων και υπηρεσιών απεξάρτησης
	Απεξάρτηση και αθλητισμός
	Οι υπηρεσίες στήριξης των ναρκομανών
	Ένταξη εξαρτημένου ατόμου σε κέντρα απεξάρτησης

Παραγωγή γραπτού λόγου

α. *Ο γιος σας / η κόρη σας σπουδάζει / δουλεύει σε μια άλλη πόλη. Πληροφορείστε ότι ο φίλος / η φίλη του / της έχει μπλεχτεί με τα ναρκωτικά. Ανησυχείτε πολύ μήπως και το δικό σας παιδί παρασυρθεί, γι' αυτό του / της στέλνετε ένα γράμμα στο οποίο τον / τη συμβουλεύετε να μείνει μακριά από τα ναρκωτικά και τον / την παροτρύνετε να βοηθήσει το / τη φίλο / φίλη του / της να ξεφύγει οπωσδήποτε από αυτά. Γράψτε και ό,τι άλλο νομίζετε. (200 λέξεις)*

β. *Το Κέντρο απεξάρτησης ναρκωτικών ουσιών «Ιθάκη», σε συνεργασία με τις δημοτικές αρχές της πόλης σας, καλεί όσους θέλουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά στον αγώνα καταπολέμησης των ναρκωτικών ουσιών, με ενημέρωση πόρτα πόρτα των πολιτών (γονέων και παιδιών-νέων) για τις καταστροφικές συνέπειες από τη χρήση αυτών των ουσιών, καθώς και τη θεραπεία για τους χρήστες. Εσείς θέλετε πολύ να προσφέρετε υπηρεσίες γι' αυτό το σκοπό. Στέλνετε, λοιπόν, μία επιστολή προς την αρμόδια επιτροπή, στην οποία αναφέρετε τους λόγους της συμμετοχής σας. (200 λέξεις)*

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ε υ Ζ η ν

το προλαμβάνειν κάλλιον εστί του θεραπεύειν

Α. ΑΚΡΙΒΗ ΜΑΣ ΥΓΕΙΑ…

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αναπηρία, η = έλλειψη αρτιμέλειας (σωματική ή πνευματική) // ο ανάπηρος (πολέμου), αναπηρικός, -ή, -ό (σύνταξη, καροτσάκι)

αντιστρόφως ή αντίστροφα = αντίθετα σε μια διεύθυνση ή διάταξη / γυρισμένα προς τα πίσω ή ανάποδα (στις π.Χ. χρονολογίες μετρούμε αντίστροφα) // αντιστρέφω, -ομαι / η αντιστροφή, αντίστροφος, -η, -ο (αντίστροφη μέτρηση, αντίστροφα κλάσματα)

εκτοξεύω, -ομαι = πετώ κάτι προς ορισμένη κατεύθυνση ή στόχο με μεγάλη δύναμη (πύραυλο, διαστημόπλοιο) / εκστομίζω, επιτίθεμαι λεκτικά (ύβρεις, απειλές, κατηγορίες) / για κάτι που αυξάνεται υπερβολικά (οι τιμές στα ύψη) // η εκτόξευση

εξαντλώ, -ούμαι = τελειώνω κάτι χρησιμοποιώντας το ή καταναλώνοντάς το, ξοδεύω ως το τέλος (όλα τα μέσα), (εξαντλούνται τα προϊόντα, τα βιβλία) / εξασθενίζω (τον εξάντλησε ο πυρετός) / ερευνώ κάτι πλήρως (ένα θέμα, μια συζήτηση) // η εξάντληση, εξαντλητικός, -ή, -ό (πορεία, μελέτη, εργασία)

εξωγενής, -ής, -ές = που προκαλείται ή προέρχεται από εξωτερικά αίτια (παράγοντες, δυνάμεις, αίτια) ≠ ενδογενής, -ής, -ές

καταρρέω = (αόρ. κατέρρευσα) πέφτω, γκρεμίζομαι, σωριάζομαι (κατέρρευσε η στέγη, η γέφυρα) / εξαντλούμαι σωματικά ή ψυχικά ή ηθικά (από αρρώστια, γηρατειά κτλ.) // η κατάρρευση (της οικονομίας, ενός πολιτικού συστήματος)

λαμβάνω, -ομαι = παίρνω, δέχομαι κάτι, είμαι ο παραλήπτης (το δέμα, την επιταγή) / με ουσιαστικά: το λόγο, τροφή, (= τρέφομαι), την τιμή / έχω να λαβαίνω = μου χρωστούν // θέση // τα μέτρα μου // κάτι λαμβάνει χώρα (= συμβαίνει, γίνεται) // γνώση (= μαθαίνω) // υπόψη μου (= υπολογίζω, μου γνωστοποιείται κάτι) / κάτι

λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις // η λήψη (μέτρων, φωτογραφιών, καλή – κακή λήψη των τηλεπικοινωνιών), λήπτης, -τρια (οργάνου σώματος)

μονοσήμαντα = έχοντας μόνο μία σημασία (λέξη, έκφραση) // μονοσήμαντος, -η, -ο ≠ πολυσήμαντος, -η, -ο

νοσώ = είμαι άρρωστος, ασθενώ / βρίσκομαι σε κακή κατάσταση (η οικονομία, η εκπαίδευση κτλ.) // η νόσος (μεταδοτική, ανίατη, κληρονομική κτλ.) ≠ η ανοσία, το νόσημα (χρόνιο, ανίατο) (καρδιακά, παιδικά), νοσηρός, -ή, -ό = που μπορεί να προκαλέσει αρρώστια (κλίμα, κατάσταση), που είναι σε μη φυσιολογικά όρια (περιέργεια, φαντασία, ιδέες, σκέψεις), η νοσηρότητα (μιας κατάστασης, του κλίματος), (σύνθετα: το νοσοκομείο / νοσοκόμος, -α, νοσοκομειακός, -ή, -ό (γιατρός, περίθαλψη, αυτοκίνητο κτλ.), νοσογόνος, -α, -ο (γονίδια, αίτια κτλ.)

ραγδαίος, -α, -ο = που γίνεται ξαφνικά και με ορμή (βροχή, εξέλιξη κτλ.)

υπέρογκος, -η, -ο = που είναι υπερβολικά ογκώδης, τεράστιος, υπερβολικός (έξοδα, χρηματικά ποσά, τιμές)

Στην Ελλάδα για χαιρετισμό έχουμε υιοθετήσει μια ευχή: «γεια», δηλαδή «υγεία». Για την υγεία ξοδεύονται υπέρογκα ποσά από κράτος και πολίτες. Ποσά δυσανάλογα με την ποιότητα υπηρεσιών που προσφέρει το Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) και ξοδεύονται σχεδόν μονοσήμαντα για τη θεραπεία της αρρώστιας, σωματικής ή ψυχικής.

Η καλή υγεία, όμως, είναι μια έννοια που δεν εξαντλείται σ' αυτό το σκοπό. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ) έχει ορίσει ως «υγεία» την κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο την έλλειψη ασθένειας και αναπηρίας. Στο πλαίσιο αυτό καλεί την παγκόσμια κοινότητα και τα κράτη να προάγουν την υγεία των πολιτών, λαμβάνοντας υπόψη το συγκεκριμένο κανόνα και να ασκήσουν πολυεπίπεδες δράσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας.

Ο πατέρας της ιατρικής επιστήμης Ιπποκράτης αναφέρει ότι «η υγεία καθορίζεται από την ισορροπία ανάμεσα στις δυνάμεις του περιβάλλοντος και την ατομική συμπεριφορά».

Σήμερα, η ιατρική επιστήμη δέχεται ότι κάθε άνθρωπος στη διάρκεια της ζωής του έχει 10%-20% πιθανότητες να νοσήσει σοβαρά από κάποιο παθολογικό αίτιο. Το υπόλοιπο 80-90% της καλής ή της κακής υγείας του εξαρτάται από εξωγενείς

παράγοντες. Τέτοιοι είναι: η ποιότητα της διατροφής του, η ποιότητα του αέρα που αναπνέει και του νερού που πίνει, οι καταχρήσεις που κάνει, το επίπεδο της διαβίωσής του, σε πόσο ασφαλείς και υγιεινούς χώρους εργάζεται.

Υγεία και πόλεμος είναι έννοιες αντιστρόφως ανάλογες όχι μόνο διότι σε καιρούς πολέμων σημειώνεται ραγδαία αύξηση στους τραυματισμούς που προκαλούν τα αντίπαλα πυρά σε ένστολους ή αμάχους. Στις εμπόλεμες περιοχές οι οικονομίες των κρατών κλονίζονται και καταρρέουν, η ανεργία εκτοξεύεται στα ύψη, οι υποδομές καταστρέφονται, οι λαοί υποσιτίζονται, τα φάρμακα λιγοστεύουν ή εξαφανίζονται, το φυσικό περιβάλλον υποβαθμίζεται και μολύνεται. Όλα αυτά αποτελούν γόνιμο έδαφος για να αναπτυχθεί η αρρώστια.

ΜΑΡΟΥΛΑ ΠΛΗΚΑ, *Μακεδονία της Κυριακής*, 3-11-2002

☛ Πείτε ποιον θεωρείτε εσείς «υγιή άνθρωπο».

☛ Πείτε πόσο προσέχετε την υγεία σας και τι κάνετε για να την έχετε πάντα.

Β. ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

α. «Κρυφές» αλλεργίες: μύθοι και πραγματικότητα

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ανταποκρίνομαι = βρίσκομαι σε αντιστοιχία, συμφωνία / είμαι ανάλογος ή αντάξιος (στις προσδοκίες, στη δουλειά μου) / δέχομαι κάτι (σε μια πρόσκληση) / ανταπαντώ (στα αισθήματά μου, στον έρωτά μου) // η ανταπόκριση (στα αισθήματα), (στα μέσα συγκοινωνίας), (απεσταλμένου ενός Μέσου Μαζικής Ενημέρωσης), ανταποκριτής, -τρια (ενός ΜΜΕ)

αντιφλεγμονώδης, -ης, -ες = που καταπολεμά μια φλεγμονή, έναν ερεθισμό ιστών του σώματος από χημική ή μικροβιακή αιτία (φάρμακο)

αποκαλύπτω, -ομαι = κάνω φανερό, ορατό κάτι που ήταν κρυμμένο / φανερώνω, κάνω γνωστό (ένα μυστικό, ένα σκάνδαλο) / εμφανίζομαι (του αποκαλύφτηκε ο Θεός) // η αποκάλυψη, αποκαλυπτικός, -ή, -ό, τα αποκαλυπτήρια (ενός αγάλματος)

ασθματικός, -ή, -ό = που έχει σχέση με το άσθμα (βρογχίτιδα) // το άσθμα = πάθηση με βήχα και δυσκολία στην αναπνοή, δύσπνοια, ο ασθματικός = που πάσχει από άσθμα

βρώση, -η = τροφή, φαγητό // βρώσιμος, -η, -ο = φαγώσιμος, που μπορούμε να τον φάμε

δερματίτιδα, η = φλεγμονή του δέρματος

διαπιστώνω, -ομαι = καταλαβαίνω, γνωρίζω κάτι ύστερα από έλεγχο ή έρευνα (σοβαρές παρανομίες κατά τον έλεγχο των βιβλίων), (διαπιστώθηκε ο θάνατός του) / βεβαιώνομαι (η αλήθεια των λόγων του) // η διαπίστωση

εκδήλωση, η = ενέργεια, πράξη, συμπεριφορά που φανερώνει ψυχική, διανοητική κατάσταση ή διάθεση ή νόσο (χαράς, λύπης, μιας αρρώστιας) / ομαδική δημόσια πράξη με την οποία εκφράζεται άποψη, στάση (καλλιτεχνική, πολιτική κτλ.) // εκδηλώνω, -ομαι, εκδηλωτικός, -ή, -ό (τύπος, χαρακτήρας, άνθρωπος, τρόπος)

εντοπίζω, -ομαι = προσδιορίζω ακριβώς τον τόπο που βρίσκεται κάποιος ή κάτι (ο κλέφτης, η πυρκαγιά) / διαπιστώνω (ένα λάθος) // ο εντοπισμός (της πυρκαγιάς), η εντόπιση

ευαισθησία, η = η ιδιότητα κάποιου που είναι ευπαθής (στο στομάχι, στο κρύο), έχει λεπτά αισθήματα ≠ η αναισθησία // ευαίσθητος, -η, -ο (στο κρύο, στον πόνο, στο στομάχι)

ρυπογόνος, -α, -ο = που παράγει ρύπους στο περιβάλλον // ο ρύπος = η λέρα, η βρομιά, ρυπαίνω, -ομαι = λερώνω, βρομίζω, η ρύπανση (του περιβάλλοντος)

συμβάλλω, -ομαι = παίρνω μέρος, συμμετέχω στην επίτευξη ενός σκοπού / καταλήγω σε κοινό σημείο με άλλον (ένας ποταμός σε άλλον) / συμβάλλομαι = κάνω συμβόλαιο // η συμβολή, συμβεβλημένος, -η, -ο (γιατρός με το δημόσιο)

Τα τελευταία χρόνια έχει διαπιστωθεί μία σημαντική αύξηση στη συχνότητα εκδήλωσης των αλλεργικών παθήσεων. Το 1972, στις ευρωπαϊκές χώρες, το ποσοστό του πληθυσμού που έπασχε από ατοπική δερματίτιδα ανερχόταν στο 4% περίπου, σήμερα όμως αγγίζει ήδη το 12%. Παρόμοια αύξηση έχει καταγραφεί και στις υπόλοιπες αλλεργικές παθήσεις. Μελέτες έδειξαν ότι και στην Ελλάδα η αύξηση στη συχνότητα των αλλεργικών παθήσεων αποτελεί πλέον μια πραγματικότητα. Η ατμοσφαιρική ρύπανση συμβάλλει στην ανάπτυξη αναπνευστικών αλλεργιών. Τα διατροφικά αντιοξειδωτικά συμπληρώματα, και ιδίως οι βιταμίνες Ε και C, ωφελούν τα ασθματικά άτομα, τα οποία εκτίθενται σε ρυπογόνα του αέρα.

Οι τροφές αποτελούν μία από τις κύριες πηγές αλλεργιογόνων. Σε πολλές περιπτώσεις ευθύνονται τα λεγόμενα «κρυφά αλλεργιογόνα» των τροφών, δηλαδή πρωτεΐνες που αποκαλύπτονται στον οργανισμό μετά την κατανάλωση της τροφής. Γεγονός είναι ότι η τροφική αλλεργία περιορίζεται συνήθως σε μία ή δύο τροφές. Η ευαισθησία σε πολλά φαγητά είναι εξαιρετικά σπάνια και επομένως είναι αβάσιμες οι δίαιτες που απαγορεύουν τη βρώση μεγάλου φάσματος τροφών.

Η πολυφαρμακία αποτελεί το κύριο αίτιο της αυξανόμενης συχνότητας των αλλεργικών αντιδράσεων στα φάρμακα. Τα πιο συχνά φαρμακευτικά αλλεργιογόνα είναι τα αντιβιοτικά και τα αντιφλεγμονώδη. Η φαρμακευτική αλλεργία περιορίζεται συνήθως σε ένα είδος φαρμάκου και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα η αντίληψη ότι όποιος εμφανίζει αλλεργική αντίδραση σε ένα φάρμακο, πρέπει να αποφεύγει γενικά τη λήψη φαρμάκων.

Στην πραγματικότητα, με τη σωστή αλλεργιολογική διερεύνηση παρέχεται πάντα η δυνατότητα να εντοπιστεί ένα ασφαλές, από αλλεργιολογικής άποψης, φάρμακο για κάθε περίπτωση και για κάθε ασθενή.

Ι. ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, ιατρού αλλεργιολόγου,
Αγγελιοφόρος της Κυριακής, Πανόραμα, «Υγεία»

☛ Είστε αλλεργικοί; Αν ναι, πείτε από τι ακριβώς υποφέρετε και πώς το αντιμετωπίζετε.

☛ Πείτε αλλεργιογόνους παράγοντες στη σημερινή εποχή.

☛ «Παθαίνω αλλεργία μ' αυτό τον άνθρωπο». Εξηγήστε αυτή την πρόταση και πείτε αν κι εσείς «παθαίνετε» τέτοιου είδους αλλεργίες.

β. Αϋπνία: συχνότερη στις γυναίκες και τους ηλικιωμένους

Μάθετε τις λέξεις,
διαβάστε το κείμενο και...

διακρίνω, -ομαι = αντιλαμβάνομαι τη διαφορά (ένα γνήσιο έργο τέχνης από ένα πλαστό, το σωστό από το λάθος), (η λογική διακρίνει τον άνθρωπο από τα ζώα) / διαιρώ σε κατηγορίες (τα ζώα σε άγρια και ήμερα) / για ιδιότητα σε μεγάλο βαθμό (τον διακρίνει η ειλικρίνεια, η εντιμότητα) / ξεχωρίζω από τους άλλους (ως επιστήμονας, καλλιτέχνης) / αντιλαμβάνομαι με τις αισθήσεις μου (τον διέκρινα από μακριά, τη γεύση του καλού κρασιού, μια ειρωνεία στα λόγια του) // η διάκριση, διακριτικός, -ή, -ό = που συμπεριφέρεται με προσοχή ώστε να μη γίνει ενοχλητικός (άνθρωπος, ντύσιμο, ζωή) ≠ αδιάκριτος, -η, -ο, η διακριτικότητα

κατασταλτικός, -ή, -ό = ικανός να περιορίσει, να συγκρατήσει, να καταπαύσει, να καταπραΰνει ≠ διεγερτικός, -ή, -ό (φάρμακα, μέτρα, μηχανισμοί του κράτους // καταστέλλω, -ομαι, η καταστολή

κεφαλαλγία, η = πονοκέφαλος

Επιδημιολογικές μελέτες στο γενικό πληθυσμό έδειξαν ότι το 35% δεν είναι ικανοποιημένο με την ποιότητα του ύπνου του. Σοβαρό πρόβλημα με τον ύπνο αντιμετωπίζει το 18% του πληθυσμού. Η αϋπνία είναι συχνότερη στις γυναίκες, στους ηλικιωμένους και στα άτομα με κοινωνικοοικονομικά προβλήματα.

Από τις επιδημιολογικές μελέτες προκύπτει ότι η αϋπνία είναι σύμπτωμα όπως η κεφαλαλγία και έχει ποικίλη αιτιολογία. Ανάλογα με το χρόνο εμφάνισής της κατά τη διάρκεια της υπνικής περιόδου, τη διακρίνουμε σε περιστασιακή και χρόνια. Η περιστασιακή οφείλεται κυρίως σε καταστάσεις στρες, λόγω γεγονότων ζωής.

Η χρόνια αϋπνία, που είναι η σοβαρότερη μορφή αϋπνίας, σχετίζεται συνήθως με ψυχιατρικές διαταραχές. Άλλα αίτια μπορεί να είναι σωματικά νοσήματα, η λήψη ψυχοδιεγερτικών ουσιών, η απότομη διακοπή κατασταλτικών του κεντρικού νευρικού συστήματος, οι διαταραχές του καρδιακού ρυθμού κ.ά.

Μακεδονία της Κυριακής, 2-2-2003

☛ Πείτε τι κάνετε όταν έχετε αϋπνία.

☛ Ο φίλος / η φίλη σας υποφέρει από αϋπνία και σας τηλεφωνεί τη νύχτα. Πώς αντιδράτε; Παίξτε το τηλεφώνημα.

Γ. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

α. Όμοια για... τα όμοια
Ομοιοπαθητική: ένα φυσικό θεραπευτικό σύστημα

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αγωγή, η = ψυχική, πνευματική, σωματική διάπλαση του ανθρώπου, ιδίως του νέου / (ιατρική) τρόπος, μέθοδος θεραπείας μιας αρρώστιας / ανατροφή, εκπαίδευση ανηλίκων / (νομική) έγγραφη προσφυγή σε δικαστήριο / πολιτική αγωγή = οι παράγοντες σε μια δίκη από την πλευρά των κατηγόρων

επέμβαση, η = ενέργεια που γίνεται για να επηρεάσει μια δραστηριότητα (της αστυνομίας) / προσθήκες ή διορθώσεις (σε κείμενο) / (ιατρική) εγχείρηση / μεσολάβηση (του ΟΗΕ) / ανάμειξη σε ξένες υποθέσεις (διπλωματική, στρατιωτική, πολιτική) // επεμβαίνω

επίσπευση, η = κάνω κάτι γρηγορότερα απ' ό,τι είχα αρχικά σχεδιάσει (των εκλογών, των εξετάσεων) // επισπεύδω = επιταχύνω

εστιάζω, -ομαι = επικεντρώνω την προσοχή μου σε κάτι (το ρεπορτάζ εστιάζεται σε ασήμαντες λεπτομέρειες) / (φυσική) συγκεντρώνω σε ορισμένο σημείο φωτεινή δέσμη // η εστία = τόπος διαμονής, κέντρο (του πολιτισμού), τόπος όπου συμβαίνει κάτι (της φωτιάς, της μόλυνσης, της θερμότητας), ονομασία ιδρυμάτων (φοιτητική εστία)

ίαση, η = θεραπεία, γιατρειά // ιάσιμος, -η, -ο, ιαματικός, -ή, -ό (λουτρά)

ορυκτός, -ή, -ό = που βγαίνει από τη γη με εκσκαφή (ορυκτές ύλες = τα υλικά που βγήκαν μέσα από τη γη), (πλούτος μιας χώρας)

παρασκεύασμα, το = η ουσία που έχει παραχθεί με χημικές μεθόδους, μείγμα φαρμάκων για θεραπευτική χρήση // παρασκευάζω, -ομαι, παρασκευαστής, -τρια / η παρασκευή (φαγητών, τροφίμων, φαρμάκων, οξυγόνου)

Πρόκειται για ένα φυσικό σύστημα αγωγής για παθήσεις κάθε είδους. Λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τα σωματικά, αλλά και τα συναισθηματικά συμπτώματα. Αυτή είναι η διαφορά της ομοιοπαθητικής απ' την κλασική ιατρική: η τελευταία εστιάζει στο σύστημα και προτείνει θεραπευτική αγωγή με φάρμακα, προκειμένου να αντιμετωπίσει την ασθένεια, καταστέλλοντας ουσιαστικά το ίδιο το σύμπτωμα. Η ομοιοπαθητική αντίθετα αντιμετωπίζει το σύμπτωμα ως το φυσικό οδηγό που δείχνει το δρόμο προς την ίαση. Με άλλα λόγια, η ομοιοπαθητική στηρίζεται σε φυσικούς νόμους και ενεργοποιεί τη ζωτική δύναμη που έχει κάθε ζωντανή ύπαρξη, επαναφέροντας το άτομο στην αρχική φυσική του κατάσταση. Εκτός από αυτό, όμως, τα ομοιοπαθητικά φάρμακα διαφέρουν, γιατί δεν είναι χημικά παρασκευάσματα. Αντίθετα, προέρχονται από φυτικές, ζωικές και ορυκτές ύλες. Βεβαίως, η ομοιοπαθητική δεν μπορεί να θεραπεύσει μηχανικές βλάβες —σπασμένα μέλη για παράδειγμα– και άλλες παθήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν με χειρουργικές επεμβάσεις. Μπορεί, όμως, να λειτουργήσει μετά την επέμβαση, για την επίσπευση του χρόνου ίασης.

Ρεπορτάζ: ΖΩΓΙΑ ΚΟΥΤΑΛΙΑΝΟΥ, *ΝΕΑ*, «Ζω στη Θεσσαλονίκη», Σαββατοκύριακο, 1-2/2/2003

β. Πώς η τεχνική εισαγωγής βελονών στο δέρμα ενισχύει τη φυσική άμυνα του οργανισμού. Τα μυστικά του βελονισμού

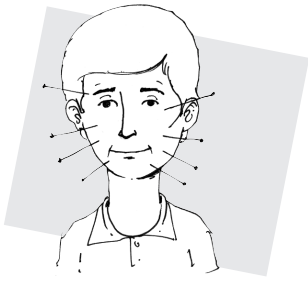

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ανώδυνος, -η, -ο = που δεν προκαλεί πόνο ≠ επώδυνος (ανώδυνος τοκετός)

αποκλείω, -ομαι = κλείνω έξω / δεν επιτρέπω, απαγορεύω τη διέλευση (αποκλείστηκαν από το χιόνι τα χωριά), τη συμμετοχή (από το διαγωνισμό) / αποκλείεται (απρόσωπο) = δεν είναι δυνατό // ο αποκλεισμός, αποκλειστικός, -ή, -ό = που ανήκει μόνο σε έναν (πώληση, διάθεση, αντιπροσωπεία, νοσοκόμα), η αποκλειστικότητα = το δικαίωμα που έχει κάποιος και μόνο αυτός πάνω σε κάτι (στην έκδοση του βιβλίου, σε ρεπορτάζ)

γαστρεντερικός, -ή, -ό = σχετικός με την κοιλιά, το στομάχι και τα έντερα // η γαστρεντερίτιδα = φλεγμονή του στομάχου και του εντέρου, ο, η γαστρεντερολόγος = ο ειδικός γιατρός

εμβοή, η = βουητό (εμβοές ώτων = βουητό στα αυτιά) (αρχαία: ους, ωτός, ώτα, ώτων = αυτί)

ενδείκνυμαι = για ό,τι πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως κατάλληλο για την επιτυχία αποτελέσματος, πρέπει, επιβάλλεται (η λήψη αυστηρών μέτρων, αλλαγές), (φάρμακο κατά της γρίπης, χειρουργική επέμβαση) / ενδείκνυται: πρέπει (να καταφύγεις σε ειδικό γιατρό) ≠ αντενδείκνυται // ενδεικτικός, -ή, -ό (στοιχεία, φαινόμενα, πίνακας), η ένδειξη (καλής θέλησης, φιλίας, διαμαρτυρίας), (ενδείξεις για την ενοχή τους, όχι όμως αποδείξεις), (σε μια μηχανή του μετρητή), ενδεδειγμένος, -η, -ο = κατάλληλος

ενιαίος, -α, -ο = που υπάρχει, παρουσιάζεται, δρα ως ένα (κόμμα, στάση)

ενισχύω, -ομαι = κάνω πιο ισχυρό, δυνατό, ανθεκτικό (την άμυνα της χώρας, τη θέση μου, έναν αγώνα) // η ενίσχυση, ο ενισχυτής (συσκευή)

έξη, η = συνήθεια

καταρράκτης, ο = ασθένεια του οφθαλμού με αποτέλεσμα την ελάττωση της όρασης (γεροντικός, τραυματικός), (ώριμος να χειρουργηθεί)

παρενέργεια, η = δράση φαρμάκων που είναι επιβλαβής για το χρήστη (επικίνδυνες) / αρνητική εξέλιξη (στην αγορά από το ευρώ)

πρωτόγονος, -η, -ο = για άνθρωπο που έζησε στους προϊστορικούς χρόνους σε άγρια κατάσταση (άνθρωπος, κοινωνία, πολιτισμός, ήθη και έθιμα) / για κάποιον που αναφέρεται στον πρωτόγονο άνθρωπο (σκέψη, συμπεριφορά, συνθήκες, μέσα (= απαρχαιωμένα)

φαρυγγίτιδα, η = φλεγμονή του φάρυγγα (οξεία, χρόνια)

Το 1963 ανακαλύφθηκε σε έναν τάφο στη Μογγολία μια πρωτόγονη «βελόνα» ηλικίας 4.000-10.000 ετών. Η βελόνα είναι πέτρινη, έχει μήκος 4,5 εκατοστά και ονομάζεται «Ιμπιάν». Αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι χρησιμοποιείτο για βελονισμό, έστω και με πρωτόγονη μέθοδο.

Ο βελονισμός είναι μία από τις αρχαιότερες ιατρικές μεθόδους, ενισχύει τη φυσική άμυνα του οργανισμού και βελτιώνει τη λειτουργία του. Η τεχνική μπορεί να έχει διάφορες παραλλαγές, συνήθως, όμως, εξασκείται με την ανώδυνη εισαγωγή βελονών στο δέρμα σε βάθος λίγων χιλιοστών και την παραμονή τους για 15 έως 20 λεπτά.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 800 γιατροί βελονιστές, ενώ στο νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ λειτουργεί από το 1983 ιατρείο πόνου στο οποίο παρέχεται θεραπεία με βελονισμό. Ο βελονισμός δρα χωρίς παρενέργειες. Επιπλέον, οι βελόνες είναι μιας χρήσεως, αποκλείοντας την πιθανότητα μετάδοσης νοσημάτων. Είναι ακόμη σημα-

ντικό να τονιστεί πως πρόκειται για μια συμπληρωματική θεραπεία στη μία και ενιαία ιατρική.

Περιπτώσεις όπου ενδείκνυται ο βελονισμός

1. Αναπνευστικές παθήσεις (αλλεργική ρινίτιδα, κοινό κρυολόγημα, οξεία βρογχίτιδα, βρογχικό άσθμα)
2. Νευρολογικές παθήσεις (κεφαλαλγία, ημικρανία κτλ.)
3. Οφθαλμικές παθήσεις (μυωπία, καταρράκτης κτλ.)
4. Στοματική κοιλότητα (οδονταλγία, πόνος από εξαγωγή δοντιού, οξεία και χρόνια φαρυγγίτιδα κτλ.)
5. Γαστρεντερικές παθήσεις
6. Μυοσκελετικές παθήσεις

Ακόμη: Έλεγχος έξεων (κάπνισμα, παχυσαρκία, ναρκωτικά), βελτίωση αθλητικής δραστηριότητας, τόνωση ανοσοποιητικού συστήματος, μείωση στρες, άγχος, κατάθλιψη, αϋπνία, νευρικότητα, εμβοές ώτων κτλ.)

ΜΑΡΙΑ ΜΠΕΛΙΒΑΝΗ-ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ, ιατρός, βελονίστρια,
Μακεδονία της Κυριακής, 15-12-2002

γ. Η λογική του διαλογισμού

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

ανάπαυση, η = ξεκούραση (η Κυριακή είναι ημέρα αναπαύσεως, δουλεύει χωρίς ανάπαυση, διακοπή για μεσημεριανή ανάπαυση), τόπος αναπαύσεως = το νεκροταφείο, στάση γυμναστικής-χαλάρωμα // αναπαυτικός, -ή, -ό (καναπές)

αφή, η = μία από τις πέντε αισθήσεις της οποίας τα αισθητήρια όργανα βρίσκονται στο δέρμα, αίσθημα αφής) // απτός, -ή, -ό = που γίνεται αντιληπτός με τις αισθήσεις (απτές αποδείξεις και όχι αβέβαιες ενδείξεις)

γαλήνη, η = κατάσταση απόλυτης ησυχίας, σχεδόν ακινησίας (μετά την τρικυμία έρχεται η γαλήνη), εσωτερική, ψυχική ηρεμία // γαλήνιος, -α, -ο (θάλασσα, τοπίο, βλέμμα, πρόσωπο, ζωή, άνθρωπος), γαληνεύω (η θάλασσα, ο καιρός, η ψυχή, το πρόσωπο)

διαλογισμός, ο = βαθιά σκέψη

έγκειται = βρίσκεται (Πού έγκειται η δυσκολία του προβλήματος;)

Ανακαλύψτε τη μία και μοναδική άσκηση που μπορεί να βελτιώσει την ψυχοσωματική σας υγεία. Βασίζεται στην τεχνική του διαλογισμού, είναι πολύ εύκολη και, αν την εκτελείτε τακτικά, διώχνετε το άγχος και προσφέρετε πνευματική γαλήνη στον εαυτό σας.

Ο διαλογισμός είναι μια πηγή αληθινής ικανοποίησης και η διαφορά του σε σχέση με τον ύπνο ή τη χαλάρωση έγκειται στο ότι απαιτεί ενεργό, πνευματική προσπάθεια και όχι παθητική, ολοκληρωτική ανάπαυση.

Για να ξεκινήσετε το διαλογισμό, πρέπει κατ' αρχάς να συγκεντρώσετε την προσοχή και την ενέργεια μέσα σας.

Η ΑΝΑΣΑ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

Κλείστε τα μάτια. Χαλαρώστε. Μην εστιάζετε την προσοχή σας σε σκέψεις ή εικόνες, απλά παρακολουθήστε τους ρυθμούς της ανάσας σας.

Αργά αργά κάνετε εισπνοή και αργά αργά εκπνοή. Από τη μύτη η είσοδος του αέρα, από το στόμα η έξοδος.

Παρατηρείτε την καρδιά σας να χτυπά αργά, μετρημένα.

Νιώθετε στις άκρες των δακτύλων μια ευαισθησία αφής, μια γλυκιά ζεστασιά, συνέπεια της σωστής κυκλοφορίας του αίματος σε όλο το σώμα.

Εκτελέστε αυτή τη διαδικασία 10 με 20 λεπτά κάθε μέρα, μία φορά πριν από το πρωινό και μία μετά το μεσημεριανό ή το βραδινό σας γεύμα.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΡΓΑΡΗ, *Τα Νέα*, «Ταχυδρόμος», Υγεία

☛ Πιστεύετε ότι οι εναλλακτικές μορφές θεραπείας είναι ένας πολύ καλός τρόπος αντιμετώπισης προβλημάτων υγείας, χωρίς τη χρήση γνωστών φαρμάκων που προκαλούν πολλές παρενέργειες.

☛ Πιστεύετε ότι οι εναλλακτικές θεραπείες δεν έχουν ουσιαστικά αποτελέσματα και πολλές φορές μπορούν να αποβούν και επικίνδυνες για την υγεία.

Δ. ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε τη γελοιογραφία.

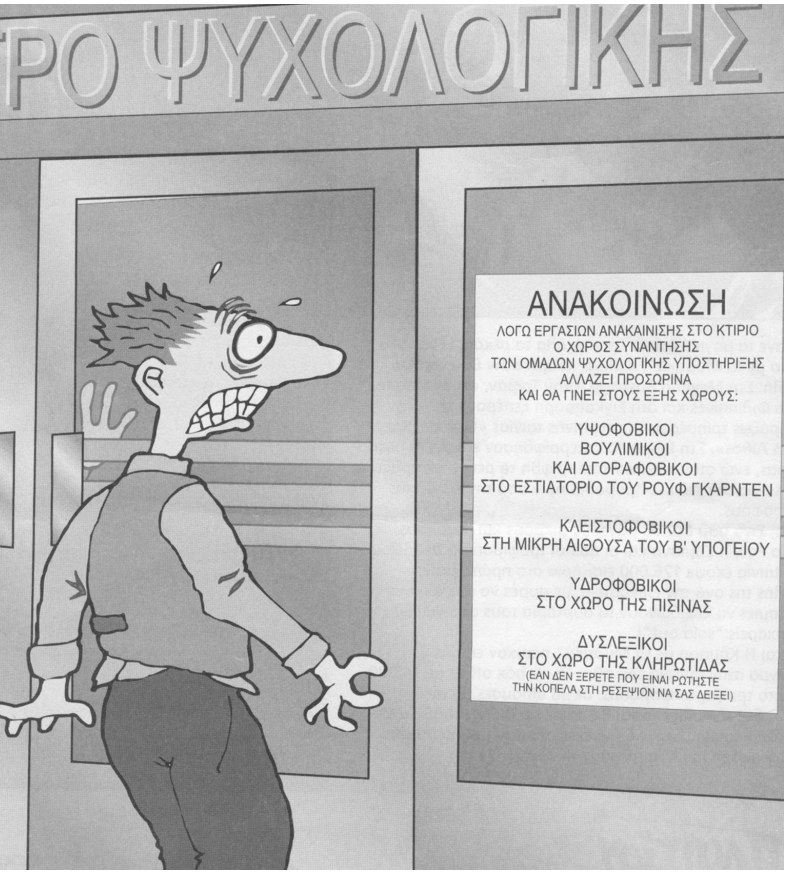

ΗΛΙΑΣ ΤΑΜΠΑΚΕΑΣ, *Ελευθεροτυπία*, «9», τεύχ. 128, 11-12-2002

αγοραφοβικός, -ή, -ό = που φοβάται παθολογικά την πολυκοσμία // η αγοραφοβία

ανακαίνιση, η = γενική επισκευή (κτιρίου, καταστήματος, σπιτιού) // ανακαινίζω, -ομαι

βουλιμικός, -ή, -ό = που έχει πολύ μεγάλη (παθολογική) όρεξη // η βουλιμία

δυσλεξικός, -ή, -ό = που πάσχει από διαταραχή του μηχανισμού της ανάγνωσης και της γραφής, ανεξάρτητα από το βαθμό ευφυΐας του // η δυσλεξία

κλειστοφοβικός, -ή, -ό = που φοβάται παθολογικά τους κλειστούς χώρους // η κλειστοφοβία

προσωρινά = για λίγο χρόνο // προσωρινός, -ή, -ό, η προσωρινότητα

υδροφοβικός, -ή, -ό = που φοβάται παθολογικά το νερό // η υδροφοβία

υψοφοβικός, -ή, -ό = που φοβάται παθολογικά το ύψος // η υψοφοβία

☛ Έχετε καμία από τις παραπάνω φοβίες; Αν ναι, πώς την αντιμετωπίζετε;

☛ Πώς βοηθάτε ένα δικό σας άνθρωπο να ξεπεράσει τις φοβίες του;

Ασκήσεις

Α *Διαγράψτε αυτό που δεν ταιριάζει, όπως στο παράδειγμα.*

1. εκτοξεύω: **–** ***παράδειγμα***
α. μια ρουκέτα, **β.** ~~μια αιτία~~,
γ. ένα βέλος, **δ.** μια βρισιά

2. καταρρέει:
α. από το άγχος, **β.** το μπαλκόνι,
γ. ο καταρράκτης, **δ.** ο σοσιαλισμός

3. ανταποκρίνομαι:
α. στην αγάπη της, **β.** στις υποχρεώσεις μου,
γ. στις απαιτήσεις του, **δ.** στη ρύπανση

4. διακρίνεται:
α. στον περιορισμό, **β.** η γνησιότητά του,
γ. για την τιμιότητά του, **δ.** στις σπουδές

5. επέμβαση:
α. φιλική, **β.** αναπηρική,
γ. χειρουργική, **δ.** γονική

6. λαμβάνει:
α. χώρα, **β**. υπόψη,
γ. τα μέτρα του, **δ**. την επικοινωνία

7. αποκλείεται:
α. να έρθω, **β.** από τις εξετάσεις,
γ. στο βιβλίο, **δ.** από την κακοκαιρία

8. ενισχύεται:
α. το έτος, **β.** ο άνεμος,
γ. το σήμα της τηλεόρασης, **δ.** ο στρατός

9. ανάπαυση:
α. ψυχής, **β.** μεσημεριανή,
γ. του τοπίου, **δ.** μετά την κούραση

10. νοσεί:
α. η κληρονομιά, **β.** η παιδεία,
γ. η νοσοκόμα, **δ.** η οικονομία

Β *Γράψτε τις αντίθετες λέξεις, όπως στο παράδειγμα.*

1. πολυσήμαντος ≠ μονοσήμαντος **– *παράδειγμα***
2. ενδογενής ≠ .....
3. φλεγμονώδης ≠ .....
4. αναισθησία ≠ .....
5. αδιάκριτος ≠ .....
6. ανίατος ≠ .....
7. επώδυνος ≠ .....
8. αντενδείκνυμαι ≠ .....
9. διεγείρω ≠ .....
10. ανασφαλής ≠ .....
11. εμφανίζομαι ≠ .....

Γ *Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμες κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, όπως στο παράδειγμα.*

Μου <u>φανέρωσε</u> όλη την αλήθεια κι έμεινα μ' ανοιχτό το στόμα. <u>αποκάλυψε</u> **– *παράδειγμα***

1. Αυτά τα τρόφιμα, ύστερα από υγειονομικό έλεγχο, κρίθηκαν ακατάλληλα <u>προς βρώση</u>. .....
2. Είχε τέτοια ομίχλη, που δεν μπορούσα <u>να ξεχωρίσω</u> τίποτε. .....
3. Υπέφερε χρόνια από <u>πονοκεφάλους</u>, αλλά ευτυχώς τώρα είναι καλύτερα. .....
4. Η εξέλιξη της ιατρικής και της βιολογίας είναι τόσο ραγδαία τα τελευταία χρόνια, που οι πιο πολλές αρρώστιες είναι σήμερα <u>ιάσιμες</u>. .....
5. Ο γαστρεντερολόγος διέγνωσε, ύστερα από σειρά εξετάσεων, ότι <u>τα κοιλιακά άλγη</u>, που έχει τόσον καιρό, είναι νευρικής φύσεως. .....
6. Κανένας δεν μπορεί να το αμφισβητήσει ότι το κάπνισμα είναι μια κακή <u>συνήθεια</u>. .....
7. Του δάνεισα πριν από μήνες 1.000 ευρώ, μου έδωσε προχθές τα 400 και <u>μου χρωστάει</u> άλλα 600. Να δούμε πότε θα τα πάρω. .....

8. Ύστερα από δέκα ώρες δουλειάς, νομίζω ότι δικαιούμαι λίγη <u>ανάπαυση</u>. .....

9. Οι γιατροί τού είπαν ότι <u>επιβάλλεται</u> για την πάθησή του μια πιο ήρεμη και χαλαρή ζωή. .....

Δ *Ταιριάξτε την πρώτη με τη δεύτερη στήλη, γράφοντας τον αριθμό της πρώτης στήλης στο κατάλληλο κουτάκι της δεύτερης, ώστε να έχετε μια πλήρη νοηματικά πρόταση, όπως στο παράδειγμα.*

1	Είναι να τον θαυμάζεις με		υπάρχει τεράστια διαφορά ως προς τις παροχές ιατρικής περίθαλψης.
2	Αν και ήταν κατά των εναλλακτικών μορφών θεραπείας,		θέαμα που είδε στο νεκροτομείο.
3	Μεταξύ των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών	1	πόσο σθένος αντιμετωπίζει το πρόβλημα υγείας που έχει. – ***παράδειγμα***
4	Η εξάπλωση της επιδημίας, μετά		φθείρει την υγεία του.
5	Τα περισσότερα φάρμακα χορηγούνται		να αποφεύγει τελείως την έκθεση στον ήλιο.
6	Υπέστη νευρικό κλονισμό ύστερα από το μακάβριο		υιοθέτησε τη μέθοδο του βελονισμού και είχε καλά αποτελέσματα.
7	Η έξαρση της νόσου		μόνο με ιατρική συνταγή.
8	Του συνέστησαν οι γιατροί, για να μην επιδεινωθεί η δερματοπάθεια που τον ταλαιπωρεί,		δεν του χορηγήθηκε κανένα φάρμακο.
			οφείλεται στη μη έγκαιρη λήψη προληπτικών μέτρων.
			τα δραστικά μέτρα που πάρθηκαν παγκοσμίως, είναι υπό έλεγχο.

Ε **α**. *Πείτε τι σημαίνουν οι παρακάτω εκφράσεις.*

β. *Συμπληρώστε τα κενά με τον αριθμό των εκφράσεων που ακολουθούν, όπως στο παράδειγμα.*

1. Ο επικεφαλής, **2.** επί μακρόν, **3.** επ' άπειρον, **4.** επί τόπου **– *παράδειγμα***, **5.** ως επί το πλείστον, **6.** επί του παρόντος, **7.** επ' αμοιβή, **8.** επί των ημερών μας, **9.** Επί τούτου, **10.** Επί παραδείγματι, **11.** εφ' όρου ζωής

Μετά τη σφοδρή σύγκρουση των δύο οχημάτων ο ένας οδηγός εξέπνευσε .....**4**..... **(*παράδειγμα*)**, πριν έρθουν τα ασθενοφόρα. Ο άλλος, βαριά τραυματισμένος, διακομίστηκε στο νοσοκομείο, όπου χειρουργήθηκε από ομάδα γιατρών. ..... γιατρός της ομάδας ενημέρωσε τους συγγενείς του ότι ο ασθενής ..... διέφυγε τον κίνδυνο, αλλά, αν και το απεύχεται, θα έχει προβλήματα με την όρασή του ..... . Τους καθησύχασε λίγο βέβαια, λέγοντάς τους ότι ..... η επιστήμη εξελίσσεται ραγδαία. ....., τα laser μπορεί να βελτιώσουν την κατάστασή του. ..... πρόκειται να καλέσουν έναν εξειδικευμένο γιατρό στα laser. Βέβαια αυτός θα τον κουράρει ..... και ..... . Τέτοιου είδους θεραπείες δε διαρκούν φυσικά ....., αλλά ..... τέσσερα με πέντε χρόνια.

Κατανόηση προφορικού λόγου

*Θα ακούσετε δύο φορές στο CD για τις συνέπειες του καπνίσματος και την καινούρια εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας. Στον πίνακα που ακολουθεί, καθώς ακούτε το CD, σημειώνετε σταυρό **(+)** δίπλα σε κάθε πρόταση που συμφωνεί με το κείμενο, όπως στο παράδειγμα. Οι σταυροί που πρέπει να σημειώσετε είναι **δέκα (10),** χωρίς το παράδειγμα.*

1	Το Υπουργείο Υγείας με εγκύκλιο επιτρέπει το κάπνισμα μόνο σε καπνιστήρια. ***– παράδειγμα***	+
2	Καπνιστήρια θεωρούνται μικροί χώροι ειδικά διαμορφωμένοι για τους καπνιστές.	
3	Η δημιουργία καπνιστηρίων δεν είναι υποχρεωτική.	
4	Το κάπνισμα σε όλα τα γραφεία ιδιωτικών ή δημόσιων υπηρεσιών επιτρέπεται μόνο στα καπνιστήρια.	
5	Το Υπουργείο Υγείας απαγορεύει τελείως το κάπνισμα καθώς και τη δημιουργία καπνιστηρίων σε χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης.	
6	Σε χώρους μακράς αναμονής το κάπνισμα επιτρέπεται κατ' εξαίρεση.	
7	Στα εστιατόρια και τις καφετερίες οι καταστηματάρχες είναι υποχρεωμένοι να δημιουργήσουν κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο για τους καπνιστές, σε ποσοστό μικρότερο του μισού του καταστήματος.	
8	Με βάση την εγκύκλιο, όσοι δε συμμορφώνονται, τους επιβάλλονται ποινές, όπως χρηματικό πρόστιμο, ακόμη και φυλάκιση.	
9	Αρμόδιοι για τις κυρώσεις όσων δε συμμορφώνονται με την εγκύκλιο είναι οι υγειονομικές και αστυνομικές αρχές.	
10	Στα μέτρα που επιβάλλονται από το Υπουργείο Υγείας για το κάπνισμα οι επιστήμονες είναι επιφυλακτικοί.	
11	Πολλά τροχαία δυστυχήματα οφείλονται στην υπερβολική χρήση νικοτίνης.	
12	Παθητικοί καπνιστές θεωρούνται όσοι ζουν με καπνιστές.	
13	Ακόμη και για τους παθητικούς καπνιστές υπάρχουν επιπτώσεις στην υγεία τους.	
14	Μεγάλος είναι ο αριθμός των ατόμων που πεθαίνουν από το κάπνισμα. Υπολογίζεται ένας θάνατος το λεπτό.	
15	Το ποσοστό των εφήβων καπνιστών σε όλο τον κόσμο αρχίζει να μειώνεται σταδιακά.	

16	Στις καπνίστριες γυναίκες, ενώ το ποσοστό παλιά ήταν κάτω από το 20%, σήμερα πλησιάζει το 30-35%.	
17	Ο μέσος όρος ζωής όσων καπνίζουν μειώνεται κατά οκτώ χρόνια.	

Κατανοηση γραπτου λογου

*Διαβάστε προσεκτικά το κείμενο με συμβουλές για τις πρώτες βοήθειες σε περίπτωση μικροατυχήματος. Στον πίνακα που ακολουθεί, σημειώστε ένα σταυρό **(+)** κάτω από το **ΝΑΙ** και δίπλα στις προτάσεις που συμφωνούν με το κείμενο και κάτω από το **ΟΧΙ** δίπλα στις προτάσεις που δε συμφωνούν, όπως στο παράδειγμα. Οι σταυροί που πρέπει να σημειώσετε είναι **δέκα (10)**, χωρίς το παράδειγμα.*

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Αν κοπείτε ή σε περίπτωση μικροτραύματος

- Πριν αρχίσετε να περιποιείστε την πληγή, πλύνετε καλά τα χέρια σας με σαπούνι και νερό.
- Αμέσως καθαρίστε την πληγή με μπόλικο νερό της βρύσης, έτσι ώστε να φύγουν όλα τα ξένα σώματα που πιθανόν έχουν κολλήσει πάνω στο τραύμα.
- Βάλτε σε μια γάζα οξυζενέ και απολυμάνετε το τραύμα. Οι γάζες που θα χρησιμοποιήσετε πρέπει να είναι αποστειρωμένες.
- Όταν από μία πληγή τρέχει αίμα, βάλτε μια γάζα πάνω στην πληγή και πιέστε τη δυνατά, ώστε να σταματήσει η αιμορραγία.
- Αφού βάλετε αντισηπτική σκόνη πάνω στο τραύμα, καλύψτε το με μια γάζα ή με αυτοκόλλητο επίδεσμο.
- Μη χρησιμοποιείτε βαμβάκι, γιατί πιθανόν να κολλήσει πάνω στην πληγή.
- Αλλάζετε τη γάζα ή τον αυτοκόλλητο επίδεσμο μια δυο φορές τη μέρα ή συχνότερα, αν λερωθεί ή βραχεί.

Αν χτυπήσετε και δημιουργηθούν μώλωπες, δηλαδή μελανιές

- Πάρτε παγάκια, βάλτε τα μέσα σε μια πετσέτα και τοποθετήστε τα πάνω στο μέρος που χτυπήσατε. Αφήστε τα περίπου ένα τέταρτο της ώρας. Αν η μελανιά είναι μεγάλη και έντονη, αφήστε τα παγάκια περισσότερο χρόνο.

- Την επόμενη μέρα και ώσπου να ελαττωθεί η μελανιά βάζετε επάνω της κομπρέσες, μια φορά κρύες και μια φορά ζεστές, αρκετές φορές τη μέρα.
- Αν το χτύπημα είναι σε κάποιο σημείο του κεφαλιού και ζαλίζεστε ή κάνετε εμετό ή ακόμη αν έχετε παροδική απώλεια μνήμης, ίσως πάθατε διάσειση, γι' αυτό πρέπει να σας δει γιατρός ή να πάτε στο νοσοκομείο.

Αν καείτε και πάθετε εγκαύματα

- Αμέσως αφαιρέστε πάνω από το έγκαυμα οτιδήποτε υπάρχει πάνω σ' αυτό, όπως π.χ. ρούχα. Βγάλτε επίσης ό,τι άλλο υπάρχει πάνω ή δίπλα στην καμένη περιοχή, όπως ρολόι, δαχτυλίδι, βραχιόλι κτλ., γιατί μπορεί να πρηστεί η καμένη περιοχή.
- Πάνω στο έγκαυμα ρίξτε αρκετό δροσερό νερό ή βάλτε δροσερές κομπρέσες, ποτέ όμως παγωμένο νερό ή παγάκια.
- Σε περίπτωση που δημιουργηθούν φουσκάλες με υγρό, προσέξτε να μη σπάσουν και να μην προσπαθήσετε να τις σπάσετε εσείς μόνοι σας.
- Αν το έγκαυμα δεν είναι εκτεταμένο και έντονο, βάλτε επάνω απλά ένα αντιβιοτικό τζελ και από πάνω μια γάζα.

Σε περίπτωση λιποθυμίας

- Αν δείτε ότι κάποιος έχει λιποθυμική τάση, πείτε του να παίρνει βαθιές και αργές εισπνοές.
- Αν λιποθυμήσει, ξαπλώστε τον κάπου ανάσκελα με σηκωμένα τα πόδια. Τα πόδια του να βρίσκονται ψηλότερα από το κεφάλι και για να το πετύχετε αυτό στηρίξτε τα σε μια καρέκλα ή βάλτε μαξιλάρια από κάτω ή κρατήστε τα εσείς ψηλά.
- Ξεκουμπώστε τα ρούχα του και χαλαρώστε ό,τι φοράει, όπως ζώνη, γραβάτα, για να μην τον σφίγγουν.
- Κάντε χώρο γύρω του, ώστε να αναπνέει ελεύθερα. Αν είστε σε ανοιχτό μέρος, απομακρύνετε τους ανθρώπους από γύρω του, αν πάλι βρίσκεται σε κλειστό χώρο, ανοίξτε τα παράθυρα για να αναπνέει καθαρό αέρα.
- Μην του δώσετε να πιει τίποτε όση ώρα είναι αναίσθητος, γιατί μπορεί να πνιγεί.
- Όταν όμως συνέλθει, δώστε του κάτι γλυκό να πιει, εκτός από αλκοόλ, και μην του επιτρέψετε να καπνίσει.
- Αν ο λιπόθυμος δεν ανακτήσει σύντομα τις αισθήσεις του και αντιληφθείτε ότι δεν αναπνέει, δείτε αν έχει σφυγμό κι αν ναι, κάντε του τεχνητή αναπνοή εσείς αν ξέρετε ή φωνάξτε κάποιον που ξέρει.
- Όταν συνέλθει και δεν ξέρετε την αιτία της λιποθυμίας, συμβουλέψτε τον να επισκεφτεί ένα γιατρό.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Αν πρόκειται να φροντίσετε ένα μικροτραύμα ή κόψιμο, καθαρίστε τα χέρια σας με νερό και οξυζενέ και μετά πλύνετε το τραύμα με καθαρό νερό. ***– παράδειγμα***		+
2. Σε περίπτωση που το τραύμα αιμορραγεί, βάλτε αμέσως επάνω στην πληγή αντισηπτική σκόνη απαλά και με προσοχή για να μην πονέσει και για απολύμανση.		
3. Σε μια ανοιχτή πληγή μη χρησιμοποιείτε βαμβάκι για να την καθαρίσετε ή να την απολυμάνετε, αλλά αποστειρωμένη γάζα.		
4. Ο πάγος είναι σωτήριος για μώλωπες, αλλά αν ο χτυπημένος αισθανθεί κάποια ζάλη, πάτε τον στο γιατρό για να είστε σίγουροι.		
5. Αν κάποιος καεί, βγάλτε ό,τι έχει πάνω στην καμένη περιοχή και τοποθετήστε αμέσως παγωμένες κομπρέσες.		
6. Αν η καμένη περιοχή είναι μεγάλη και δημιουργηθούν φυσαλίδες, σπάστε τες για να φύγει το υγρό και βάλτε αμέσως μια γάζα με αντιβιοτικό τζελ.		
7. Αν κάποιος λιποθυμήσει, αφού του βγάλετε ό,τι στενό φοράει, τοποθετήστε τον ανάσκελα με σηκωμένα πόδια.		
8. Στη λιποθυμία, φροντίστε με κάθε τρόπο ώστε ο ασθενής να μπορεί να αναπνεύσει ελεύθερα.		
9. Όταν ο λιπόθυμος συνέλθει, χρειάζεται οπωσδήποτε να πιει κάτι γλυκό, ακόμα και αλκοολούχο ποτό, αλλά προσοχή: να μην καπνίσει.		
10. Σ' έναν λιπόθυμο που καταλαβαίνετε ότι δεν αναπνέει, είτε πιάνετε είτε όχι το σφυγμό του, να του κάνει κάποιος που ξέρει τεχνητή αναπνοή, ώσπου να έρθει ο γιατρός.		
11. Όταν δεν ξέρετε από τι λιποθύμησε, θα χρειαστεί να τον εξετάσει γιατρός.		

Παραγωγη γραπτου λογου

α. *Η φίλη σας υποφέρει από αϋπνίες. Εσείς, αν και δεν είστε γιατρός, έχετε διαβάσει πολλά πάνω σ' αυτό το θέμα. Της γράφετε ένα γράμμα και της λέτε τι ξέρετε σχετικά με τις αϋπνίες και της δίνετε κάποιες συμβουλές. (200 λέξεις)*

β. *Είστε γιατρός της κλασικής ιατρικής και είστε αντίθετος με κάθε είδος εναλλακτικής ιατρικής (βελονισμό, ομοιοπαθητική κτλ.). Γράφετε ένα γράμμα στον ιατρικό σύλλογο εκθέτοντας τις απόψεις σας και κάνοντας κάποιες προτάσεις. (200 λέξεις)*

ΕΚΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Πλανήτης Γη: Βιόσφαιρα, Γεωλογικά φαινόμενα

Α. ΒΙΟΣΦΑΙΡΑ

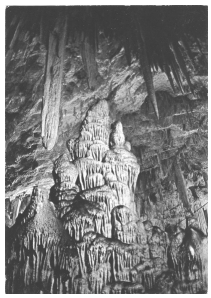

α. Τα σπήλαια της Βόρειας Ελλάδας

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αρκούδα, η = μεγαλόσωμο θηλαστικό με πλούσιο τρίχωμα, που ζει στα δάση

παλαιοντολόγος, ο = επιστήμονας που ασχολείται με τα λείψανα και τα ίχνη των ζωικών και φυτικών όντων από παλιότερες γεωλογικές εποχές, τα οποία διατηρήθηκαν μέσα σε πετρώματα // η παλαιοντολογία, παλαιοντολογικός, -ή, -ό

πόλος, ο = καθένα από τα δύο άκρα ενός πραγματικού ή φανταστικού άξονα, γύρω από τον οποίο στρέφεται η σφαίρα (βόρειος, νότιος πόλος της γης) / κέντρο ενδιαφέροντος (έλξης)

συγκεκριμένος, -η, -ο = που τον έχουν καθορίσει με ακρίβεια (προτάσεις, προθεσμίες, κατευθύνσεις, πληροφορίες, στόχοι, σκοποί, θέματα, παραδείγματα) ≠ αόριστος / που γίνεται αντιληπτός με τις αισθήσεις ≠ αφηρημένος (έννοιες) // συγκρίνω, -ομαι

ύαινα, η = σαρκοφάγο θηλαστικό που ζει στην Αφρική και την Ασία και τρέφεται με πτώματα ζώων

Αποτελούσαν και αποτελούν πάντα αντικείμενο θαυμασμού. Η αρχιτεκτονική τους, δημιούργημα της φύσης, γίνεται πόλος έλξης για χιλιάδες λάτρεις των συγκεκριμένων χώρων. Στην Ελλάδα έχουν ανακαλυφθεί περίπου 7.000 σπήλαια.

Η ζωή στα σπήλαια είναι ένα θαύμα που εξελίσσεται στο απόλυτο σκοτάδι, την απόλυτη ησυχία, σε ένα μικροκλίμα με υψηλή υγρασία και σχετικά χαμηλή θερμοκρασία (16-18 βαθμούς Κελσίου).

Το σπήλαιο αποτελεί ένα φυσικό αρχείο πληροφοριών. Εδώ έμπαιναν ζώα και άνθρωποι να μείνουν, να γεννήσουν, να πεθάνουν. Η μορφή διατήρησης των οστών τους είναι εκπληκτική, γι' αυτό οι πληροφορίες που προκύπτουν από τα ευρήματα των σπηλαίων είναι πολύ σημαντικές για τους παλαιοντολόγους. Από αυτή την άποψη το σπήλαιο των Πετραλώνων, λίγα χιλιόμετρα έξω από τη Θεσσαλονίκη, είναι το μοναδικό σε παλαιοντολογικό υλικό σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η ηλικία της πανίδας του είναι 700.000-200.000 χρόνων. Υπήρξε κατοικία υαινών, αρκούδων και λιονταριών.

ΣΤΕΛΙΝΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΔΟΥ, *Μακεδονία της Κυριακής*, 10-11-2002

☛ Αν έχετε επισκεφτεί κάποιο σπήλαιο, πείτε ποια αισθήματα σας προκάλεσε το περιβάλλον σ' αυτό.

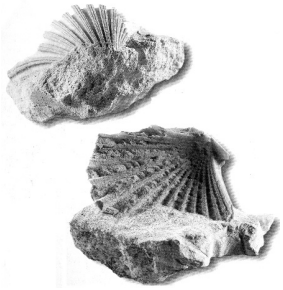

β. Απολιθώματα εκατομμυρίων ετών από τη ζούγκλα της Μακεδονίας

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

αιλουροειδές, το = ονομασία σαρκοφάγων θηλαστικών: τίγρεις, πάνθηρες κ.ά.

βοοειδή, τα = γενική ονομασία μεγάλων τετράποδων, μηρυκαστικών ζώων με κέρατα, που είναι εξημερωμένα και χρησιμοποιούνται για το κρέας, το γάλα τους ή σε γεωργικές εργασίες: μοσχάρια, αγελάδες, βόδια κ.ά.

ελάφι, το = δασόβιο, θηλαστικό, μηρυκαστικό ζώο με λεπτά και ψηλά πόδια, αρμονικό και ωραίο κορμό και (στο αρσενικό μόνο) κέρατα στο μέτωπό του, που διακλαδίζονται σε διάφορα σχήματα // ελαφίσιος, -α, -ο (τρέξιμο, βάδισμα, πάτημα, κρέας)

ευνοώ, -ούμαι = υποστηρίζω, προτιμώ (μια λύση) / για κάτι που βοηθάει (ο καιρός, οι συνθήκες μάς ευνοούν), για κάτι που δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για να αναπτυχθεί (η υγρασία ευνοεί την ανάπτυξη πράσινου) // ευνοούμενος, -η, -ο (του υπουργού)

σαβάνα, η = μεγάλη έκταση με χαμηλή βλάστηση και διάσπαρτα δέντρα στις τροπικές περιοχές (του Μεξικού, της Αφρικής)

χοίρος, ο = γουρούνι // χοιρινός, -ή, -ό (κρέας, μπριζόλα, λίπος, λουκάνικα)

Πέντε με δέκα εκατομμύρια χρόνια π.Χ. στην περιοχή της Μακεδονίας επικρατούσαν κλιματολογικές συνθήκες σαβάνας. Στο πέρασμα των αιώνων, ίσως και χιλιετιών, οι κλιματολογικές συνθήκες άλλαξαν. Τα πυκνά δάση που δημιουργήθηκαν ευνόησαν την ανάπτυξη της υγρασίας και στο ζωικό βασίλειο δημιουργήθηκαν νέες τάξεις. Η περιοχή της Βόρειας Ελλάδας, που ελάχιστες ομοιότητες είχε με τη σημερινή, θύμιζε ζούγκλα.

Τα παλαιότερα ευρήματα από άποψη ηλικίας έχουν βρεθεί στην περιοχή της Σουρωτής, κοντά στη Θεσσαλονίκη.

Πρόκειται για ζώα κάποιου πρωτόγονου είδους χοίρων, βοοειδών, αιλουροειδών.

Ελάφια, γαζέλες, αντιλόπες αλλά και καμηλοπαρδάλεις έτρεχαν ελεύθερα στα δάση των Σερρών, πριν από 3-5 εκατομμύρια χρόνια.

ΣΤΕΛΙΝΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΔΟΥ, *Μακεδονία της Κυριακής*, 15-12-2002

☛ Περιγράψτε όλοι μαζί ένα σαφάρι στη ζούγκλα της... Μακεδονίας 5 εκατομμύρια χρόνια πριν (υποθετικά, υπήρχε ο άνθρωπος τότε) και ίσως πέντε εκατομμύρια χρόνια μετά (υποθετικά, θα υπάρχει ο άνθρωπος ως τότε).

γ. Οι αλυκές της Μεσογείου

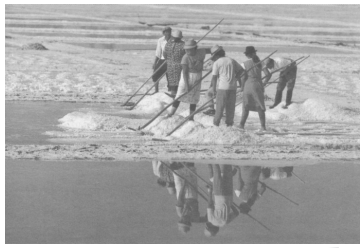

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

αδρανής, -ής, -ές = που δεν αντιδρά, δεν ενεργεί, δεν μπορεί να αλλάξει την κατάσταση στην οποία βρίσκεται χωρίς εξωτερική επίδραση (μάζα, αέρια)

εξατμίζω, -ομαι = προκαλώ την αλλαγή ενός υγρού σε αέριο (η βενζίνη εξατμίζεται, η κολόνια), (εξατμίστηκε ο ενθουσιασμός, ο έρωτας, οι ελπίδες) // η εξάτμιση (του νερού των θαλασσών, των λιμνών, των ποταμών) / η έξοδος των καυσαερίων / εξάρτημα οχήματος, σωλήνας, από όπου διαφεύγουν στην ατμόσφαιρα τα καυσαέρια που παράγει ένας κινητήρας (χάλασε η εξάτμιση του αυτοκινήτου)

συγκαταλέγω, -ομαι = κατατάσσω κάποιον ή κάτι σε ομοειδές σύνολο (συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων ποιητών, προσωπικοτήτων)

συλλέγω, -ομαι = μαζεύω, συγκεντρώνω (τα νερά της βροχής) / συγκεντρώνω στοιχεία, πληροφορίες (η αστυνομία για τον ύποπτο) / μαζεύω ομοειδή αντικείμενα

(αρχαία νομίσματα, γραμματόσημα) // η συλλογή, συλλέκτης, -τρια, συλλεκτικός, -ή, -ό (αντικείμενο)

υγροβιότοπος, ο = περιοχή κοντά σε λίμνη, ποτάμι ή θάλασσα, όπου υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη ορισμένων ζώων, πτηνών, εντόμων ή φυτών

Οι αλυκές, που είναι συνήθως παράκτιες και τεχνητές, είναι περιοχές όπου το θαλασσινό νερό εξατμίζεται με τη βοήθεια της ηλιακής θερμότητας και του ανέμου και τελικά δίνει το αλάτι, που συλλέγεται για οικιακή και βιομηχανική χρήση.
Στη Μεσόγειο λειτουργούν εκατοντάδες αλυκές. 170 περίπου είναι αναγνωρίσιμες έως σήμερα. 70 από αυτές λειτουργούν ακόμη, ενώ οι υπόλοιπες παραμένουν αδρανείς ή έχουν αλλάξει χρήση.

Στο παρελθόν, καθώς το αλάτι αποτελούσε αγαθό ζωτικής σημασίας, εξασφάλιζε πολιτική ισχύ σε όσους έλεγχαν την παραγωγή και εμπορία του στη Μεσόγειο, αλλά και στη Βόρεια Ευρώπη. Ο χαρακτηρισμός «*λευκός χρυσός*» αποδίδει την οικονομική σημασία του αλατιού. Επίσης οι «*Δρόμοι του αλατιού*», μέσω των οποίων διεξαγόταν το εμπόριο του πολύτιμου αυτού αγαθού, ήταν γνωστοί ακόμη από την εποχή του χαλκού.

Οι αλυκές συγκαταλέγονται μεταξύ των σημαντικότερων οικονομικών, μη ρυπαντικών δραστηριοτήτων στη λεκάνη της Μεσογείου. Χαρακτηρίζονται ως αξιόλογοι υγροβιότοποι και περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος από άποψη προστασίας της φύσης.

MedWet, περιοδική έκδοση, τεύχ. 15, Ιούλιος 2001

☛ Πού ωφελεί και πού βλάπτει το αλάτι;

☛ Σας αρέσουν τα αλμυρά; Πείτε και άλλες σημασίες του «αλμυρού».

δ. Η ανεκτίμητη αξία του δάσους

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

άρδευση, η = το πότισμα με κατάλληλο τρόπο καλλιεργημένων εκτάσεων // αρδεύω, -ομαι, αρδευτικός, -ή, -ό (έργα, νερό για αρδευτική χρήση)

δασοπονία, η = η συστηματική φροντίδα και εκμετάλλευση του δάσους

εκλείπω = (αόριστος: εξέλιπα) παύω να υπάρχω, χάνομαι (πολλά είδη ζώων έχουν εκλείψει, εξέλιπε ο κίνδυνος νέου σεισμού)

έπομαι = ακολουθώ, συμβαίνω ύστερα από κάτι άλλο (έπεται συνέχεια) // επόμενος, -η, -ο, επομένως = άρα, ως συμπέρασμα (Συνεχίζεται η απεργία στα τρένα. Επομένως το ταξίδι αναβάλλεται.)

οικοσύστημα, το = βασική οικολογική μονάδα, που αποτελείται από το φυσικό περιβάλλον και τους οργανισμούς (ζώα, φυτά) που ζουν σ' αυτό (προστασία, καταστροφή ενός οικοσυστήματος)

ορεινός, -ή, -ό = που αποτελείται από βουνά ή έχει πολλά βουνά (χώρα, περιοχή, έδαφος, τοπίο) ≠ πεδινός / που χαρακτηρίζει τα βουνά ή τις ορεινές περιοχές (κλίμα) = βουνίσιο / που βρίσκεται σε βουνό (χωριό) / που ζει σε ορεινές περιοχές (βλάστηση, πληθυσμός) / που αφορά τις ορεινές περιοχές (οικονομία)

πολυδιάστατος, -η, -ο = που έχει πολλές διαστάσεις, όψεις, που εκτείνεται σε πολλά επίπεδα και καλύπτει πολλές πλευρές, πολυεπίπεδος, πολύπλευρος ≠ μονοδιάστατος

Η 21η Μαρτίου έχει οριστεί να γιορτάζεται ως παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας από τη γενική συνέλευση του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), για να διακηρυχτεί σε όλες τις χώρες του πλανήτη η σπουδαιότητα του δάσους ως βασικού συντελεστή, που επηρεάζει άμεσα και έμμεσα την ποιότητα ζωής του ανθρώπου και ταυτόχρονα να δοθεί το μήνυμα της ανάγκης προστασίας του.

Πολυποίκιλη προσφορά

Το δάσος, εκτός από την προσφορά του σε προϊόντα, συμβάλλει στην αποθήκευση μεγάλων ποσοτήτων νερού, που τις προσφέρει διαχρονικά για ύδρευση και άρδευση, εξασφαλίζει τροφή και καταφύγιο για τα άγρια ζώα, καθώς και ένα σημαντικό μέρος τροφής των αγροτικών ζώων.

Η ξέφρενη πορεία της αποδάσωσης

Η σύγχρονη κοινωνία, στο βωμό της κακώς εννοούμενης ανάπτυξης, έχει αδιαφορήσει για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον. Καθημερινά τεράστιες εκτάσεις δασών εξαφανίζονται. Τα δάση, το πλέον σταθερό φυσικό οικοσύστημα, δέχονται καθημερινά τα χτυπήματα του άπληστου ανθρώπου, πράγμα που οδηγεί στην κατάρρευση της βιόσφαιρας. Πολιτισμοί λαών που διατάραξαν ανεπανόρθωτα το περιβάλλον τους, που κατέστρεψαν τα δάση τους, όπως οι Φοίνικες, οι Χαλδαίοι, οι Μίνωες, οι Μυκηναίοι, εξέλιπαν από την ιστορία. Τα δάση προϋπήρξαν του ανθρώπου, οι έρημοι έπονται.

Απαραίτητη η ευαισθητοποίηση του κόσμου

Έχοντας υπόψη τον πολυδιάστατο και πολυλειτουργικό ρόλο του δάσους, πρέπει να γίνει σε όλους συνείδηση η ανάγκη της αποτελεσματικής προστασίας των δασών. Έτσι:

- είναι ανάγκη η Πολιτεία να βοηθήσει στη βελτίωση του ενδιαφέροντος του πολίτη για τα δασικά οικοσυστήματα και τον ορεινό χώρο γενικότερα,
- με τη συστηματική περιβαλλοντική εκπαίδευση των πολιτών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, θα γίνει μεγαλύτερη αναγνώριση του κοινωνικοοικονομικού ρόλου του δάσους.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Σ. ΝΑΣΤΗΣ, καθηγητής Δασολογίας και Φυσικού περιβάλλοντος ΑΠΘ

Πανεπιστημιούπολη, περιοδική έκδοση του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τεύχ. 9, Μάρτιος 2002

☛ Πείτε τι μας προσφέρει το δάσος και προτείνετε τρόπους προστασίας των δασών.

Β. ΓΕΩΛΟΓΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

α. Σεισμοί

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ανθεκτικός, -ή, -ό = που έχει αντοχή, που αντέχει (οργανισμός) / για πράγματα που δε φθείρονται (το πλαστικό είναι ανθεκτικό υλικό) // η ανθεκτικότητα

αντίρρηση, η = έκφραση αντίθετης ή διαφορετικής γνώμης (έχω σοβαρές αντιρρήσεις) // ο αντιρρησίας (συνείδησης)

Εγκέλαδος, ο = γίγαντας ο οποίος, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, προκαλούσε εκρήξεις ηφαιστείων και τους σεισμούς

εκλύω, -ομαι = (αόριστος: εξέλυσα) απελευθερώνω, αποδεσμεύω ενέργεια ή ύλη και τη σκορπίζω στο περιβάλλον // η έκλυση (αερίων)

εύρος, το = πλάτος (του ποταμού), (των δραστηριοτήτων, γνώσεων) // ευρύς, -εία, -ύ, ευρέως

θεσμοθετώ, -ούμαι = καθιερώνω κάτι ως θεσμό, με την τυπική μορφή του νόμου // ο θεσμός = ομαδική ή ατομική ενέργεια, που με τα χρόνια παίρνει την τυπική μορφή νόμου (κοινωνικός, πολιτικός, της οικογένειας, του γάμου, της κοινωνικής ασφάλισης, οι κοινοβουλευτικοί θεσμοί)

καταλαμβάνω, -ομαι = γίνομαι κύριος μιας στρατιωτικής θέσης κατά τη διάρκεια πολέμου / μπαίνω σε ένα χώρο αυθαίρετα και αρνούμαι να φύγω απ' αυτόν (οι πολίτες κατέλαβαν το δημαρχείο) / παίρνω θέση, αξίωμα (τη θέση του διευθυντή, την πρώτη θέση στο διαγωνισμό) / καλύπτω έκταση, πιάνω (οι θεατές τις θέσεις τους) / κυριεύω (τον κατέλαβε απελπισία) // η κατάληψη, ο καταληψίας

νάρκη, η = επιβράδυνση των ζωτικών λειτουργιών του οργανισμού και παύση της κίνησης και των αισθήσεων σε ορισμένα ζώα (χειμέρια, θερινή) / βαθύς ύπνος που δύσκολα μπορείς να ξυπνήσεις / εκρηκτικός μηχανισμός που μπαίνει σε λειτουργία όταν περάσει επάνω από αυτόν όχημα ή άνθρωπος (ξηράς, θάλασσας)

παλίρροια, η = φυσικό φαινόμενο κατά το οποίο η στάθμη της θάλασσας ανεβαίνει και κατεβαίνει περιοδικά (καθημερινά) σε ορισμένους τόπους, οι δύο φάσεις της παλίρροιας είναι η *πλημμυρίδα* και η *άμπωτη* // παλιρροϊκός, -ή, -ό (κύμα, ρεύμα)

προαναγγέλλω, -ομαι = γνωστοποιώ κάτι εκ των προτέρων, πριν να συμβεί (προανήγγειλαν την άφιξη της διάσημης ηθοποιού) // η προαναγγελία = προειδοποίηση (θυελλωδών ανέμων από τη μετεωρολογική υπηρεσία)

πρόδρομος, ο = που το έργο του ή η δράση του προετοιμάζει: **α.** τη δράση άλλου προσώπου ή ομάδας (Ο Γκρέκο αναφέρεται ως ο πρόδρομος των ιμπρεσιονιστών), **β.** τη δημιουργία νέων γεγονότων, καταστάσεων ή εξελίξεων (οι φυσικοί φιλόσοφοι ήταν πρόδρομοι πολλών επιστημών) // πρόδρομος, -η, -ο (φαινόμενα)

στάβλος, ο = κτίσμα για στέγαση μεγάλων ζώων, αλόγων, βοδιών / πολύ βρόμικος χώρος

στάθμη, η = επίπεδο της επιφάνειας ενός υγρού που βρίσκεται σε κατάσταση ηρεμίας (της θάλασσας, του ποταμού, των υδάτων)

υλοποιώ, -ούμαι = κάνω πραγματικότητα μια σκέψη, μια απόφαση, ένα σχέδιο, πραγματοποιώ (τις υποσχέσεις μου) // η υλοποίηση

χρήζω = έχω ανάγκη από κάτι (το ζήτημα χρήζει μελέτης, τα κτίρια χρήζουν επισκευής)

Έκτη σε σεισμικότητα η Ελλάδα

Την έκτη θέση στην κλίμακα σεισμικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο καταλαμβάνει η Ελλάδα, με εύρος μεγεθών μεγαλύτερο ή ίσο με 5,5 βαθμούς της κλίμακας Ρίχτερ μέχρι 6,8 βαθμούς της ίδιας κλίμακας, και με ποσοστό 2% παγκόσμια, το οποίο θεωρείται μεγάλο, αν λάβουμε υπόψη μας τη μικρή έκταση της χώρας μας.

Πιο ψηλά στην κλίμακα σεισμικότητας από την Ελλάδα βρίσκονται η Ιαπωνία, το Περού, η Χιλή, όπου εκλύεται το 80% περίπου της κατ' έτος εκλυόμενης ενέργειας.

Τα παράξενα «σημάδια» που προειδοποιούν για την επίσκεψη των Ρίχτερ

Μυστηριώδεις μπάλες... φωτιάς στον ουρανό, ξαφνικές παλίρροιες, αδικαιολόγητες αλλαγές στη χημική σύσταση υδάτων, φίδια ξυπνούν από τη χειμέρια νάρκη τους και εγκαταλείπουν τις φωλιές τους, άλογα ψάχνουν τρομαγμένα έξοδο κινδύνου από τους στάβλους, ψάρια βγαίνουν στη στεριά. Και ύστερα η γη αρχίζει να τρέμει. Μήπως η φύση προαναγγέλλει με κάποιο τρόπο τις επισκέψεις του Εγκέλαδου;

Κάποιες φορές ναι, λένε οι επιστήμονες. Κανείς όμως δεν είναι σε θέση να απαντήσει «αν, πόσο και πώς» μπορεί να συνδέονται κάποιες φυσικές μεταβολές ή η ασυνήθιστη συμπεριφορά που δείχνουν κάποιες φορές τα ζώα με έναν επερ-

χόμενο δυνατό σεισμό. Υπάρχουν όμως και άλλες ενδείξεις, όπως για παράδειγμα οι χωροχρονικές αλλαγές στη σεισμικότητα (προσεισμοί) ή οι αυξομειώσεις στη στάθμη των υπόγειων υδάτων, τις οποίες πλέον η επιστημονική κοινότητα αποδέχεται χωρίς αντιρρήσεις ως πρόδρομα φαινόμενα ενός σεισμού.

Προληπτικές πολιτικές έναντι των σεισμών

Από το 1992 η Πολιτεία έχει θεσμοθετήσει και εφαρμόσει από το 1995 ένα νέο αντισεισμικό κανονισμό, τον οποίο έχει ενισχύσει με νέες ρυθμίσεις μέχρι και το 2000. Μπορεί, βεβαίως, να χρήζει βελτιώσεων, αλλά είναι γενικώς αποδεκτό από τον κόσμο των τεχνικών ότι τα κτίρια που κτίζονται με βάση αυτόν είναι δύο έως τέσσερις φορές πιο ανθεκτικά από τα παλαιότερα.

Υπάρχει ανάγκη όμως η Πολιτεία να προχωρήσει από τις «παθητικές» σε «ενεργητικές» πολιτικές. «Παθητικές» χαρακτηρίζονται αυτές που, ναι μεν προετοιμάζουν πριν από το φαινόμενο, εφαρμόζονται όμως μετά την εκδήλωση του σεισμού. Τα «ενεργητικά» μέτρα όχι μόνο σχεδιάζονται αλλά υλοποιούνται και πριν από το σεισμό (έλεγχος κτιρίων κτλ.).

Αποσπάσματα άρθρων από: *Μακεδονία της Κυριακής*, 10-11-2002,
ΜΑΡΟΥΛΑ ΠΛΗΚΑ, *Μακεδονία της Κυριακής*, 2-3-2003

☛ Έχετε βιώσει ποτέ σεισμό; Αν ναι, πείτε πώς νιώσατε.

☛ Γίνεται ένας μεγάλος σεισμός. Πώς αντιδράτε; Τι κάνετε;

☛ Γνωρίζετε πώς μπορούμε να προστατευτούμε από ένα σεισμό; Πείτε οδηγίες.

β. Ηφαίστεια

Η «δραστήρια» Αίτνα βρυχάται και απειλεί

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

βρυχώμαι = για άγριο ζώο (και ιδίως το λιοντάρι) βγάζω δυνατή κραυγή, μουγκρίζω / βγάζω ήχο όμοιο με μούγκρισμα άγριων θηρίων (τα κανόνια βρυχώνται) // ο βρυχηθμός

δόνηση, η = ταλάντωση (κίνηση) με μεγάλη συχνότητα (σεισμική) // δονώ, -ούμαι (δονούνται οι φωνητικές χορδές, δονείται η ατμόσφαιρα από τις φωνές του πλήθους, το πλήθος δονείται από ενθουσιασμό, η φωνή (η φωνή δονείται από συγκίνηση (= τρέμει)

ηφαίστειο, το = ρήγμα του στερεού φλοιού της γης, απ' όπου βγαίνουν καπνοί και λάβα (κρατήρας ηφαιστείου, ενεργό, σβησμένο ηφαίστειο) / γυναίκα εξαιρετικά θερμή // Ήφαιστος, ο = αρχαίος θεός της φωτιάς και του σιδήρου

Το πλέον ενεργό και υψηλό ηφαίστειο της Ευρώπης προκάλεσε τουλάχιστο 1.500 σεισμικές δονήσεις, ενώ ποτάμια λάβας απείλησαν χωριά και τουριστικά κέντρα της Σικελίας.

Η Αίτνα κατέχει το πιο μακροχρόνιο ρεκόρ ηφαιστειακής δραστηριότητας στην ιστορία. Η πρώτη έκρηξη της Αίτνας χρονολογείται γύρω στο 1500 π.Χ. και έκτοτε το ηφαίστειο έχει «βρυχηθεί» τουλάχιστον άλλες 190 φορές.

ΛΕΝΑ ΧΟΥΡΜΟΥΖΗ, *Μακεδονία της Κυριακής*, 29-7-2001

☛ Πείτε ποια αισθήματα σας προκαλεί ένα ηφαίστειο που «βρυχάται».

Ασκησεις

A *Ταιριάξτε τις λέξεις της πρώτης στήλης με τις λέξεις της δεύτερης, γράφοντας τον αριθμό από την πρώτη στήλη στο κουτάκι δίπλα στη σωστή λέξη της δεύτερης, για να έχετε νοηματικές φράσεις, όπως στο παράδειγμα.*

1	η σύσταση	νάρκη		1	συνθήκες	οικοσυστήματα	
2	εκλυόμενη	ύδατα		2	παράκτιες	πληροφοριών	
3	χειμέρια	του αλατιού		3	ηλιακή	σαβάνας ***– παράδειγμα***	1
4	αντισεισμικός	θαυμασμού		4	αρχείο	εξάτμισης	
5	υπόγεια	θερμοκρασία		5	λευκός	πτηνών	
6	πρόδρομα	ύαινας		6	ο ρόλος	περιοχές	
7	αντικείμενο	των υδάτων ***– παράδειγμα***	1	7	δασικά	σεισμικότητας	
8	Δρόμοι	φαινόμενα		8	κλίμακα	θερμότητα	
		ενέργεια				συλλογή	
		βοοειδή				χρυσός	
		κανονισμός				του δάσους	

B *Παρακάτω έχετε μικρά κείμενα, από τα οποία λείπουν κάποιες λέξεις. Αυτές βρίσκονται στους πίνακες που ακολουθούν μαζί με άλλες. Εσείς επιλέξτε την κατάλληλη, γράφοντας τον αριθμό της από το κείμενο δίπλα στη σωστή επιλογή, όπως στο παράδειγμα.*

- ✔ Τα ευρήματα των σπηλαίων, κυρίως ……**1**…… ζώων, υπήρξαν αντικείμενο έρευνας από ……**2**…… .
- ✔ ……**3**…… συνθήκες στον πλανήτη μας άλλαξαν τα τελευταία χρόνια. Έτσι έχουμε πιο έντονα καιρικά φαινόμενα.

- ✔ Η Βόρεια Ελλάδα, πριν από εκατομμύρια χρόνια, είχε τέτοια άγρια βλάστηση που έμοιαζε με ……**4**……
- ✔ Πολλές αλυκές στη Μεσόγειο είναι ……**5**……, παρόλο που η λειτουργία τους είναι οικονομικά συμφέρουσα.
- ✔ Το νερό από τον ποταμό Αλιάκμονα σιγά σιγά λιγοστεύει, εξαιτίας των ελάχιστων βροχοπτώσεων και της αλόγιστης ……**6**…… και ……**7**…… .
- ✔ Πολλά ζώα έχουν μια παράξενη αίσθηση και ……**8**…… την άφιξη ……**9**…… .

ενεργές	οστά – ***παράδειγμα***	**1**
αδρανείς	κεφαλές	
άχρηστες	πανίδα	

τους αρχαιολόγους		
τους παλαιοντολόγους		
τους ανθρωπολόγους		

ζούγκλα	ύδρευσης	
σαβάνα	λειψυδρίας	
έρημο	χρήσης	

Οι βιολογικές		
Οι οικολογικές		
Οι κλιματολογικές		

της πλημμύρας	προαναγγέλλουν	
του σεισμού	προλέγουν	
του ηφαιστείου	προδίδουν	

υγρασίας		
ξηρασίας		
άρδευσης		

Γ *Γράψτε τα συνώνυμα.*

1. Τα κόκαλα (του σώματος) = ……
2. Ακολουθεί (η συζήτηση) = ……
3. (Πολλά είδη πουλιών) έχουν χαθεί = ……
4. Η καλυτέρευση (του καιρού) = ……
5. Κυριεύω (μια χώρα) = ……
6. Άπληστος (άνθρωπος) = ……

Δ *Γράψτε τα αντίθετα – αντώνυμα.*

1.	συγκεκριμένος	≠	**6.**	μονοδιάστατος	≠ .....
2.	πραγματικός	≠	**7.**	άπληστος	≠ .....
3.	ανομοιότητες	≠	**8.**	πλημμυρίδα	≠ .....
4.	πεδινός	≠	**9.**	πανίδα	≠ .....
5.	βόρειος	≠	**10.**	ενδείξεις	≠ .....

Ε **α.** *Χωρίστε τις σύνθετες λέξεις του πρώτου πίνακα, όπως στο παράδειγμα.*
β. *Συνθέστε τις λέξεις του δεύτερου πίνακα, όπως στο παράδειγμα.*

α.	**1.** μεγαλόσωμος:	μεγάλος, -η, -ο + το σώμα	***– παράδειγμα***
	2. τετράποδο:	.....	
	3. πρωτόγονος:	.....	
	4. πρωτότυπος:	.....	
	5. πρότυπος:	.....	
	6. σύγχρονος:	.....	
	7. καταρρέω:	.....	
	8. ευαισθητοποιώ:	.....	

β.	**1.** δάσος + βίος (επίθετο):	δασόβιος ***– παράδειγμα***
	2. εκ + ατμός (ρήμα):	.....
	3. συν + λέγω (ρήμα):	.....
	4. ατμός + σφαίρα (ουσιαστικό):	.....
	5. άξιος + λόγος (επίθετο):	.....
	6. υγρός + βίος + τόπος (ουσιαστικό):	.....
	7. παρά + ακτή (επίθετο):	.....
	8. οίκος + σύστημα (ουσιαστικό):	.....

ΣΤ *Λύστε το σταυρόλεξο.*

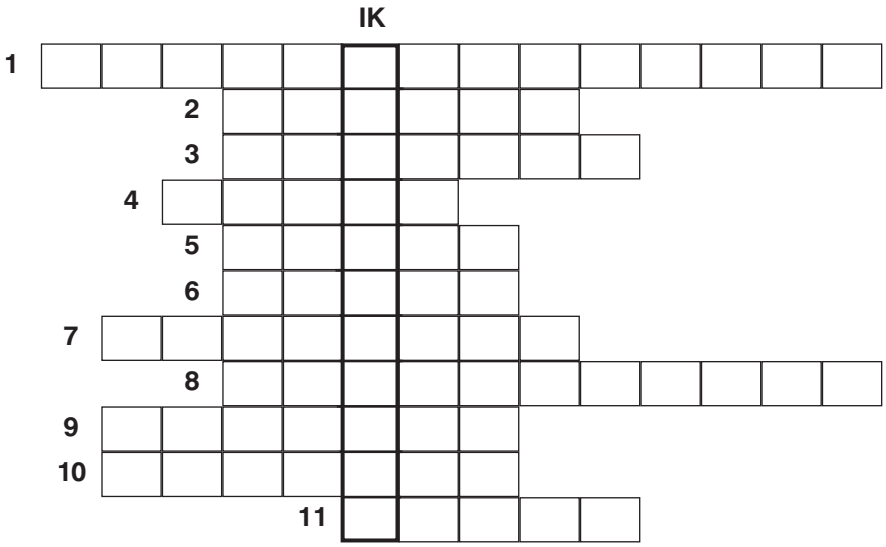

1. Επιστήμονας που ασχολείται με ό,τι διατηρήθηκε μέσα σε πετρώματα από παλιότερες γεωλογικές εποχές
2. Το γουρούνι
3. Λέμε πως είναι μαλλιαρός σαν...
4. Δείχνω εύνοια
5. Πολλά δέντρα μαζί
6. Σ' αυτό το μέρος γίνεται το αλάτι
7. Δε χορταίνει το μάτι του
8. Κυριεύω
9. Είναι καλύτερη από τη θεραπεία
10. Γίνονται πολλοί στην Ελλάδα, λιγότεροι, όμως, απ' ό,τι στην Ιαπωνία
11. Βρυχάται συχνά στη Σικελία

ΙΚ Βασική οικολογική μονάδα που αποτελείται από το φυσικό περιβάλλον και τους οργανισμούς

Κατανόηση προφορικού λόγου

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD μία εκπομπή για το φαινόμενο της υφαλμύρωσης, δηλαδή πώς το γλυκό νερό γίνεται γλυφό-υφάλμυρο. Καθώς ακούτε τη συζήτηση, επιλέγετε το σωστό σύμφωνα με όσα ακούτε, βάζοντας ένα ✔, όπως στο παράδειγμα.

1. Υφαλμύρωση του νερού είναι, όταν το γλυκό νερό

α	των ποταμών χύνεται στη θάλασσα και γίνεται αλμυρό.	
β	υδροφόρου ανακατεύεται με το αλμυρό θαλασσινό νερό μέσα στο έδαφος. – ***παράδειγμα***	✔
γ	έχει ίδια ποσότητα αλατιού με το θαλασσινό νερό.	

2. Το φαινόμενο της υφαλμύρωσης έχει ως αποτέλεσμα το γλυκό νερό

α	να γίνεται γλυφό.	
β	να γίνεται πολύ αλμυρό.	
γ	να είναι εύγευστο και υγιεινό.	

3. Τα αίτια που προκαλούν τη υφαλμύρωση είναι

α	η έλλειψη βροχών.	
β	η επάρκεια νερού.	
γ	η αύξηση των αποθεμάτων νερού.	

4. Τη μεγαλύτερη υφαλμύρωση νερού στη Μεσόγειο

α	έχουν οι ακτές της Αφρικής.	
β	έχουν τα Βαλκάνια.	
γ	έχει η Ελλάδα.	

5. Ο πρώτος λόγος στο πρόβλημα της υφαλμύρωσης στην Ελλάδα είναι

α	τα πολλά μικρά νησιά της που δεν έχουν νερό.	
β	το μεγάλο μήκος των ακτών της.	
γ	η μικρή έκταση της χώρας.	

6. Ο δεύτερος λόγος στο πρόβλημα της υφαλμύρωσης στην Ελλάδα είναι

α	η λειψυδρία από αιώνες πριν.	
β	ότι δε βρέχει τα τελευταία χρόνια.	
γ	ότι βρέχει μόνο κατά περιόδους.	

7. Οι περιοχές που υποφέρουν από τα υφάλμυρα νερά είναι οι ακτές

α	της Ηπείρου, της Δυτικής Μακεδονίας, της Θεσσαλίας και των βόρειων νησιών.	
β	του Ιονίου πελάγους και των Εφτανήσων.	
γ	της Πελοποννήσου, της Στερεάς Ελλάδας, της Μακεδονίας, της Θράκης και των νησιών.	

8. Τα όρια του θαλασσινού νερού βρίσκονται

α	στην παραλία.	
β	στην ενδοχώρα.	
γ	στις όχθες των ποταμών.	

9. Φτάνουμε στην υφαλμύρωση, όταν έχει λειψυδρία, γιατί

α	η στάθμη του γλυκού νερού ανεβαίνει.	
β	παίρνουμε γλυκό νερό από τις γεωτρήσεις.	
γ	το γλυκό νερό εισέρχεται στη θάλασσα.	

10. Ο πρώτος τρόπος αντιμετώπισης της υφαλμύρωσης είναι

α	να κάνουμε λιγότερες γεωτρήσεις και μόνο σε μεγάλη ανάγκη.	
β	να κάνουμε περισσότερες, αλλά πιο ρηχές γεωτρήσεις.	
γ	να μην κάνουμε καθόλου γεωτρήσεις, ακόμη και σε μεγάλη ανάγκη.	

11. Ο δεύτερος τρόπος αντιμετώπισης της υφαλμύρωσης είναι

α	να κάνουμε περισσότερες μελέτες, μήπως βρεθεί καμιά λύση.	
β	να εμπλουτίσουμε με τεχνητούς τρόπους το γλυκό υδροφόρο.	
γ	να αφαιρέσουμε με τεχνητούς τρόπους το αλάτι από το γλυφό νερό.	

Κατανόηση γραπτού λόγου

Διαβάστε προσεκτικά το κείμενο και συμπληρώστε τα κενά, γράφοντας δίπλα σε κάθε αριθμό το κατάλληλο γράμμα, αφού επιλέξετε τη σωστή λέξη από τον πίνακα που ακολουθεί, όπως στο παράδειγμα.

ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ, ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΣ ΣΠΑΝΙΑΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ

Ένα οδοιπορικό στο Δέλτα του Έβρου, 22 χιλιόμετρα από την Αλεξανδρούπολη, αποτελεί πάντοτε μια συγκλονιστική εμπειρία! Το ταξίδι είναι μαγευτικό, μια και ο επισκέπτης έχει συντροφιά κορμοράνους, ερωδιούς, πελεκάνους και θαλασσαε-

τούς. Η συνολική του (**1.β**.) είναι 500.000 στρέμματα, από τα οποία 100.000 ανήκουν στην Τουρκία.

Το ποτάμι, από τις (**2**……) και για αρκετά χιλιόμετρα, είναι αλμυρό και τα ρηχά νερά του εξασφαλίζουν τις ιδανικές συνθήκες πολλαπλασιασμού για θαλασσινά ψάρια, από κεφαλόπουλα μέχρι κουτσομούρες. Τα θρεπτικά υλικά του ευνοούν την ανάπτυξη μιας πλούσιας σε είδη (**3**……) και (**4**……). Η χλωρίδα της περιοχής περιλαμβάνει περισσότερα από 350 διαφορετικά είδη φυτών, ενώ στην πανίδα συγκαταλέγονται 304 είδη πουλιών, περισσότερα από 40 είδη θηλαστικών, 21 είδη ερπετών, αμφίβια αλλά και ψάρια του γλυκού και του αλμυρού νερού.

Για να μην αλλοιώνεται η χλωρίδα και η πανίδα, στο ύψος των Φερρών, υψώνεται (**5**.....) που δεν αφήνει τα αλμυρά νερά να φτάσουν μέχρι ψηλά στο ποτάμι και ταυτόχρονα χωρίζει τα ψάρια από τα πουλιά. Έτσι το φετίχ πολλών κυνηγών, η πάπια, παραμένει άπιαστο όνειρο για τους (**6**.....), που τη βλέπουν να πετάει στα γλυκά νερά της τουρκικής (**7**……), όπου ο Έβρος κατεβαίνει ορμητικός από τις πηγές του, στην οροσειρά Ρίλα της Βουλγαρίας, και, αφού περάσει από τη Νέα Βύσσα, εκβάλλει στο Θρακικό πέλαγος.

Η φυσική αυτή ελληνοτουρκική μεθοριακή γραμμή, στο σημείο που συναντάει τη θάλασσα, έχει πλάτος μόλις 40 μέτρων. Στο «στενό» αυτό, ελάχιστοι επισκέπτες καταφέρνουν να φτάσουν, καθώς (**8**……) είναι δύσκολη.

Επόμενος σταθμός, πιο δύσβατος από τον πρώτο, είναι το «Τσεκούρι». Πυκνές καλαμιές, όπου φωλιάζουν τα αηδόνια με το φωσφορούχο γαλαζοπράσινο (**9**……), μαστιγώνουν το πρόσωπο.

Υπάρχουν περί τις 150 καλύβες στην περιοχή, οι οποίες στήνονται από πρόχειρα υλικά, καθώς απαγορεύεται το χτίσιμο και οποιαδήποτε μόνιμη κατασκευή. Σ' αυτές κατοικούν κατά διαστήματα επαγγελματίες και ερασιτέχνες ψαράδες και κυνηγοί. Οι κατασκευές αυτές όμως αποτελούν «(**10**……) της έριδος» ανάμεσα στους οικολόγους και τους ντόπιους. Οι μεν υποστηρίζουν ότι (**11**……) το περιβάλλον και αποτελούν διαρκή κίνδυνο για την πανίδα του Δέλτα. Από την πλευρά τους οι ντόπιοι θεωρούν τις καλύβες «προκεχωρημένα φυλάκια» και δηλώνουν πρόθυμοι να υπόκεινται σε έλεγχο, ώστε να αποφεύγεται η ανεξέλεγκτη και παράνομη (**12**……).

Η πυκνή βλάστηση και η παρατήρηση ενός μικρού τσακαλιού που κατεβαίνει να σβήσει τη δίψα του, έστω και με αλμυρό νερό, είναι μαγευτικά. Ο ήλιος που σι-

γά σιγά αρχίζει να κατεβαίνει στο Θρακικό πέλαγος θυμίζει πως το βράδυ εκεί είναι δύσκολο και μερικές φορές επικίνδυνο.

Στο δρόμο της επιστροφής ο τόπος γεμίζει πλάβες (ειδικές βάρκες) που επιστρέφουν.

Ένα (**13**……) στο Δέλτα του Έβρου είναι μια υπέροχη εμπειρία.

1	α. έκφραση	β. έκταση **– *παράδειγμα***	γ. ένταξη
2	α. εκβολές	β. εισβολές	γ. προβολές
3	α. χλόη	β. χόρτα	γ. χλωρίδας
4	α. πανάδα	β. πανίδας	γ. πανί
5	α. τείχος	β. φράγμα	γ. τοίχος
6	α. αλλοδαπούς	β. ομογενείς	γ. ντόπιους
7	α. όχθης	β. παραλίας	γ. λιμανιού
8	α. η απόβαση	β. η πρόσβαση	γ. η κατάβαση
9	α. λέπι	β. ουρά	γ. φτέρωμα
10	α. το πορτοκάλι	β. το μήλον	γ. το αχλάδι
11	α. αλλοιώνουν	β. αλλοτριώνουν	γ. απαλλοτριώνουν
12	α. θήρα	β. αλιεία	γ. θύρα
13	α. οδοιπορικό	β. δρομολόγιο	γ. περιπολικό

Παραγωγή γραπτού λόγου

α. *Πήγατε σε ένα σπήλαιο πριν από λίγο καιρό. Γράφετε σε έναν / μία φίλο / -η σας τις εντυπώσεις σας και κάνετε μία περιγραφή του σπηλαίου. Επειδή σας άρεσε πολύ, τον / τη συμβουλεύετε με την πρώτη ευκαιρία να πάει να το επισκεφτεί. (200 λέξεις)*

β. *Πριν από πολλά χρόνια είχατε επισκεφτεί ένα δάσος πυκνό και καταπράσινο. Πριν από δυο τρία χρόνια ακούσατε ότι το μέρος κάηκε. Πήγατε ξανά να το δείτε και είδατε εκεί κτισμένες βίλες και ούτε ίχνος αναδάσωσης. Φεύγετε απελπισμένος και γράφετε μια επιστολή στο Δασαρχείο της περιοχής, εκφράζοντας την αγανάκτησή σας και κάποιες προτάσεις για την αναδάσωσή του. (200 λέξεις)*

ΕΒΔΟΜΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ρύπανση – Οικολογία

Α. ΡΥΠΑΝΣΗ

α. Ποια χημικά μάς απειλούν

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ανοσοποιητικός, -ή, -ό = που έχει ανοσία, δηλ. δεν προσβάλλεται από ασθένειες (σύστημα του ανθρώπου) // ανοσοποιώ, -ούμαι = προκαλώ ανοσία, η ανοσοποίηση

απόβλητα, τα = ουσίες που παράγονται κατά τη βιομηχανική επεξεργασία και αποβάλλονται από τις βιομηχανίες ως άχρηστες (βιομηχανικά) // απόβλητος, -η, -ο (έκφραση: οι απόβλητοι της κοινωνίας, οι παρίες), αποβάλλω, -ομαι

απολύμανση, η = η καταστροφή των νοσογόνων μικροβίων = αποστείρωση (χώρων, μηχανημάτων, εργαλείων) // απολυμαίνω, απολυμαντικός, -ή, -ό (κλίβανος)

διαρρέω, -ομαι = (αόριστος: διέρρευσα) για ποτάμι που περνά από κάπου (ο Πηνειός διαρρέει το θεσσαλικό κάμπο) / για υγρό ή αέριο που βρίσκει διέξοδο από έναν τεχνητό χώρο εξαιτίας βλάβης (δηλητηριώδη αέρια) / για κάτι μυστικό που γνωστοποιείται (απόρρητα έγγραφα) / παύω να ανήκω ή να επηρεάζομαι (από το κόμμα διέρρευσαν αρκετοί οπαδοί) // η διαρροή

επεξεργασία, η = πνευματική δημιουργία με χρήση επί μέρους στοιχείων (οικονομικού, εκπαιδευτικού, πολιτικού προγράμματος) / διόρθωση, τροποποίηση ενός έργου, μιας πνευματικής δημιουργίας, ώστε να πάρει τελική μορφή (τελική επεξεργασία ενός κειμένου) / εισαγωγή και μετατροπή στοιχείων στον Η/Υ / κατεργασία (των τροφών στο στομάχι, των λυμάτων, ψυχρή, θερμική)

κατείσδυση, η = η μετατόπιση προς τα κάτω, σε βάθος // (εισδύω = προχωρώ, μπαίνω μέσα και βαθιά), η είσδυση

καύσιμα, τα = υλικά που, όταν καίγονται, παράγουν ενέργεια, στερεά, π.χ. ξύλο, υγρά, π.χ. βενζίνη (πρατήριο υγρών καυσίμων) // η καύση

λίπασμα, το = κάθε ουσία που εμπλουτίζει το έδαφος που καλλιεργείται με συστατικά που αυξάνουν τη γονιμότητά του (φυσικό, χημικό)

μελάνι, το = η μελάνη, υγρό που το χρησιμοποιούν για να γράφουν (μπλε, κόκκινο) / σκουρόχρωμο υγρό που βγάζουν μερικά θαλασσινά

μετάλλαξη, η = ξαφνική αλλαγή ιδιότητας του οργανισμού, η οποία κατόπιν μεταβιβάζεται κληρονομικά, μεταλλαγή // μεταλλάσσω, -ομαι

στειρότητα, η = αδυναμία αναπαραγωγής για τον άνθρωπο και τα ζώα (ανδρική, γυναικεία, μόνιμη, προσωρινή), (αίτια, θεραπεία της στειρότητας) / έλλειψη δημιουργικότητας (πνευματική, καλλιτεχνική) // στειρώνω, -ομαι, η στείρωση, στειρωτικός, -ή, -ό

τοξικότητα, η = η ιδιότητα μιας ουσίας να ενεργεί ως δηλητήριο (αυξημένη) // τοξικός, -ή, -ό (φάρμακο, φαινόμενο, αέριο)

Μετά το Β′ Παγκόσμιο Πόλεμο εκατομμύρια χημικές ουσίες έχουν μπει στη ζωή μας και πολλές απ' αυτές εξακολουθούν να δολοφονούν εμάς και τον πλανήτη. Επικίνδυνες τοξικές ουσίες συνεχίζουν να συγκεντρώνονται στον ανθρώπινο οργανισμό και αυξάνουν τους κινδύνους για τις επόμενες γενιές. Για παράδειγμα:

Τα βαριά μέταλλα (υδράργυρος, μόλυβδος, κάδμιο) εξακολουθούν να ρυπαίνουν τα νερά, τα ποτάμια, τις θάλασσες. Η τοξικότητά τους δημιουργεί στους θαλάσσιους οργανισμούς νευροφυσιολογικές διαταραχές, καρκινογενέσεις, μεταλλάξεις.

Οι οργανοχλωρισμένες ενώσεις είναι σταθερές, τοξικές και βιοσυσσωρεύονται στους ζωντανούς οργανισμούς. Είναι πάνω από 11.000, δεν υπάρχουν στη φύση, και γι' αυτό λένε ότι «ο Θεός έκανε 102 στοιχεία και ο διάβολος μόνο ένα, το χλώριο».

Οι επιπτώσεις τους είναι βλάβες στο ανοσοποιητικό σύστημα, καρκινογενέσεις, στειρότητα κτλ.

Χρησιμοποιούνται στην παραγωγή φυτοφαρμάκων, πλαστικών, λεύκανση χαρτιού, απολύμανση νερού κτλ.

Τα χημικά λιπάσματα έχουν ως συνέπεια τη συνεχή αύξηση της συγκέντρωσης νιτρικών αλάτων στα υπόγεια νερά. Βρίσκονται ως πρόσθετα στα αλλαντικά. Η κατείσδυση του νερού που τα περιέχει διαρκεί αρκετά χρόνια, γι' αυτό σήμερα πίνουμε τα νιτρικά από τα λιπάσματα της δεκαετίας του '70.

Ακόμη, μεγάλο κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία αποτελούν τα χρησιμοποιημένα **ορυκτέλαια** (λάδια των αυτοκινήτων) είτε αν διαρρεύσουν είτε αν χρησιμοποιηθούν ως καύσιμο.

Μα και τα τοξικά **απόβλητα των ηλεκτρονικών υπολογιστών** είναι καρκινογόνα, καθώς σ' αυτά συναντώνται περισσότερες από 1.000 ενώσεις, όπως αυτές που βρίσκονται στα μελάνια των εκτυπωτών και στους καθοδικούς σωλήνες των οθονών. Οι ΗΠΑ «εξάγουν» αυτά τα απόβλητα σε χώρες όπως η Κίνα (η οποία έχει πλέον απαγορεύσει την εισαγωγή αυτών των αποβλήτων), η Ινδία και το Πακιστάν, όπου ολόκληρες περιοχές ζουν –και πεθαίνουν– από την επεξεργασία τους. Υπολογίζεται πως η αύξηση των ηλεκτρονικών αποβλήτων αγγίζει το 5% κάθε χρόνο.

Μακεδονία της Κυριακής, 9-3-2003 / *Η Καθημερινή*, 2-3-2003

☛ Πιστεύετε ότι η ατμόσφαιρα, το νερό, ο πλανήτης μας γενικά, είναι δηλητηριασμένα και το μέλλον διαγράφεται ιδιαίτερα δυσοίωνο.

☛ Πιστεύετε ότι η Γη μας θα βρει τρόπους να ξεπεράσει τη μόλυνση και ότι είναι υπερβολικά όσα λέγονται, ότι δηλαδή ο πλανήτης βρίσκεται στο σημείο μηδέν.

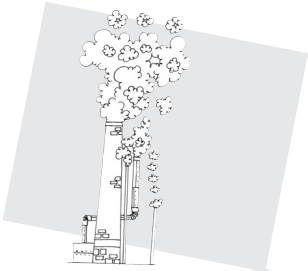

β. Απορρυπαντικό σχέδιο δράσης
Το φαινόμενο του θερμοκηπίου

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αναλαμβάνω = (αόριστος: ανέλαβα) δέχομαι να πραγματοποιήσω κάτι με τα δικά μου μέσα (τη συντήρηση της οικογένειας, την ευθύνη ή τη χρηματοδότηση έργου) / την προστασία κάποιου (εγώ θα αναλάβω τα παιδιά, τον ασθενή κτλ.) / την ευθύνη μιας πράξης ότι εγώ την έκανα, ότι είμαι ο δράστης (την ευθύνη δολοφονικής απόπειρας) / αρχίζω να εργάζομαι σε θέση για την οποία με έχουν εκλέξει (ο νέος διευθυντής αναλαμβάνει σήμερα τα καθήκοντά του) / συνέρχομαι, αποκτώ τις σωματικές ή ψυχικές δυνάμεις μου (ο ασθενής ανέλαβε γρήγορα) / Ο Χριστός αναλήφτηκε / παίρνω χρήματα από την τράπεζα // η ανάληψη

ανανεώσιμος, -η, -ο = που μπορεί να ανανεωθεί, να αλλάξει από παλιό σε καινού-

ριο (πηγές ενέργειας, π.χ. ο άνεμος, ο ήλιος) // ανανεώνω, -ομαι, η ανανέωση = αντικατάσταση κάτι παλιού με άλλο καινούριο (επίπλωσης, ρουχισμού), ριζική μεταβολή, αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός (της εκπαίδευσης), αναζωογόνηση σωματική ή ψυχική (του δέρματος, του οργανισμού), παράταση ισχύος (ενός συμβολαίου), ανανεωτής, -τρια, ανανεωτικός, -ή, -ό (πολιτική κίνηση, πνεύμα, προσπάθεια)

δέσμευση, η = ανάληψη ηθικής ή νομικής υποχρέωσης να κάνω κάτι (ηθική) / απαγόρευση της χρήσης κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις (κεφαλαίων, καταθέσεων, περιουσίας) // δεσμεύω, -ομαι, δεσμευτικός, -ή, -ό

διαρθρωτικός, -ή, -ό = που ανήκει ή αναφέρεται στη σύνδεση επί μέρους στοιχείων ενός ενιαίου συνόλου (σχέσεις, μεταβολές, αλλαγές) // η διάρθρωση

εκπέμπω, -ομαι = (αόριστος: εξέπεμψα) παράγω και αφήνω να διασκορπιστεί (ο ήλιος, θερμότητα) / στέλνω ηχητικά ή οπτικά μηνύματα (ο σταθμός εκπέμπει στα FM) / βγάζω προς τα έξω (ακτινοβολία, σεξουαλικότητα) // η εκπομπή (καυσαερίων, ρύπων, ραδιοφωνική, τηλεοπτική, μορφωτική, ενημερωτική, εβδομαδιαία), (η ακροαματικότητα μιας εκπομπής)

ευελπιστώ = ελπίζω ότι θα συμβεί κάτι καλό ή ευχάριστο (ότι όλα θα πάνε καλά, για το μέλλον)

οδυνηρός, -ή, -ό = επώδυνος, αυτός που προκαλεί έντονο πόνο (χωρισμός, εμπειρία, αναμνήσεις), (είναι οδυνηρό) // η οδύνη

περιορισμός, ο = ελάττωση, μείωση, μετριασμός (δαπανών, κατανάλωσης, παραγωγής, του ελεύθερου χρόνου, των ελευθεριών του ατόμου, της φωτιάς), έκφρ. είμαι υπό περιορισμό, κατ' οίκον περιορισμός, υπόκειμαι σε περιορισμούς // περιοριστικός, -ή, -ό, περιορίζω, -ομαι

συστατικό, το = καθεμιά από τις ουσίες από τις οποίες αποτελείται ένα προϊόν, φάρμακο, φαγητό κτλ. (τα συστατικά των μεταλλικών νερών έχουν θεραπευτικές ιδιότητες, το κύριο συστατικό του πουρέ είναι η πατάτα)

ταφή, η = τοποθέτηση νεκρού σώματος μέσα στη γη, ενταφιασμός

υδρογονάνθρακας, ο = γενική ονομασία που δίνεται στις οργανικές ενώσεις του άνθρακα με το υδρογόνο

φουγάρο, το = εγκατάσταση σε εργοστάσια ή πλοία για να φεύγει ο καπνός που παράγεται από την καύση κάποιου υλικού = τσιμινιέρα, καμινάδα, καπνοδόχος, έκφρ. καπνίζει σαν φουγάρο

— Τι θα γινόταν αν κάποιο πρωινό η ανθρωπότητα ξυπνούσε και δεν υπήρχε ηλεκτρική ενέργεια πουθενά, τα αυτοκίνητα δεν κινούνταν στους δρόμους, τα φουγάρα των εργοστασίων έπαυαν να βγάζουν καπνό, οι μηχανές στις βιομηχανίες σταματούσαν και κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα στον πλανήτη ήταν παρελθόν;
— Θα ήταν το ίδιο σαν να σταματούσε να υπάρχει ζωή, είναι η απάντηση.

Επειδή, λοιπόν, όσο υπάρχει ζωή, οι άνθρωποι θα ξυπνούν και θα πηγαίνουν στη δουλειά τους, θα εργάζονται και θα οδηγούν αυτοκίνητα, γι' αυτό και η λύση που θα αναζητηθεί για τους ρύπους που εκπέμπουν οι ανθρώπινες δραστηριότητες και επιβαρύνουν τη γη επιβάλλεται να είναι λιγότερο οδυνηρή, αλλά εξίσου δύσκολη και δαπανηρή.

Πρωτόκολλο του Κιότο

Στον αγώνα του περιορισμού του φαινομένου του θερμοκηπίου μπήκε ενεργά και η χώρα μας, από τη στιγμή που υπέγραψε το Πρωτόκολλο του Κιότο. Το διοξείδιο του άνθρακα, το υποξείδιο του αζώτου, το μεθάνιο και οι πάσης φύσεως υδρογονάνθρακες αποτελούν τα βασικά συστατικά του θερμοκηπίου.

Το εθνικό πρόγραμμα για τη μείωση των εκπομπών «*αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου*» έχει ήδη σχεδιαστεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος.

Περισσότεροι από 134 εκατομμύρια τόνοι αερίων μολύνουν κάθε χρόνο τον ελληνικό ουρανό. Οι επιστήμονες ευελπιστούν πως με τα 7,7 δις που θα διατεθούν από το Κοινοτικό Πλαίσιο θα καταπολεμήσουν το καταστροφικό φαινόμενο.

Η Ελλάδα, προωθώντας την ηλιακή και αιολική ενέργεια, την υγειονομική ταφή απορριμμάτων και τα «καθαρά» αυτοκίνητα, θα συμβάλει στο 8% της μείωσης των ρύπων, δέσμευση που έχει αναλάβει διεθνώς η Ε.Ε.

Πέντε βασικοί άξονες του εθνικού προγράμματος

- Η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ηλεκτροπαραγωγή με έμφαση στην αιολική ενέργεια
- Η περαιτέρω διείσδυση του φυσικού αερίου
- Η προώθηση εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα
- Η προώθηση αποδοτικών συσκευών στον οικιακό τομέα
- Η επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών στη γεωργία (βιολογικές καλλιέργειες) και σε συγκεκριμένους βιομηχανικούς κλάδους.

Έθνος της Κυριακής, 9-6-2002

☛ Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα «εκπονεί» ένα απορρυπαντικό σχέδιο δράσης, που το ανακοινώνει στην τάξη (υιοθέτηση καθημερινών συνηθειών ξεκινώντας από το σπίτι, την πολυκατοικία, τη γειτονιά / τιμωρίες για τους παραβάτες).

☛ Γίνεται η συνέλευση ιδιοκτητών της πολυκατοικίας σας. Εσείς θεωρείτε ότι είναι βασικό να συζητήσετε και να αποφασίσετε τι πρέπει όλοι μαζί να κάνετε, για να έχετε κοινόχρηστους χώρους φιλικούς προς το περιβάλλον.

☛ Γίνεται η συνέλευση των ιδιοκτητών της πολυκατοικίας σας. Εσείς δε συμφωνείτε με τις προτάσεις για κοινόχρηστους χώρους φιλικούς με το περιβάλλον, γιατί πιστεύετε πως αυτό είναι δουλειά της Πολιτείας να το πράξει. Διαφωνείτε με την πρόταση απορρύπανσης, λέγοντας ότι δεν υπάρχει τέτοιο πρόβλημα και ότι δε θέλετε να κάνετε δύσκολη τη ζωή σας με τα «πρέπει» και τα «μη».

Β. ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

α. Το Οικολογικό κίνημα

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο.

αδίστακτος, -η, -ο = αυτός που ενεργεί χωρίς κανέναν ηθικό δισταγμό ή φόβο ≠ διστακτικός, -ή, -ό = που είναι αβέβαιος, αν κάτι πρέπει να γίνει ή να ειπωθεί κτλ.

αλληλεπίδραση, η = αλληλοεπίδραση, αμοιβαία επίδραση προσώπων ή φαινομένων (μεταξύ κατακτημένων και κατακτητών, πολιτισμών που έρχονται σε επαφή) // επίδραση = ενέργεια, συνήθως αργή, που ασκείται πάνω σε κάτι ή κάποιον με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η διαμόρφωση, η λειτουργία, η συμπεριφορά του (υλική, πνευματική, ιδεολογική, ιδεών, φαρμάκου), (επιδράσεις του κλίματος στη χλωρίδα και την πανίδα)

αμφισβήτηση, η = βάσιμη αντίρρηση που προβάλλω για την αλήθεια ή την ορθότητα ενός πράγματος (των ειδήσεων, της κληρονομιάς, κοινωνικών, πολιτικών οικονομικών συστημάτων), έκφρ. είναι πέρα / έξω από κάθε αμφισβήτηση, η γενιά της αμφισβήτησης // αμφισβητώ, -ούμαι, αμφισβητήσιμος, -η, -ο, ο αμφισβητίας

αναρχία, η = έλλειψη τάξης που οφείλεται σε κακή λειτουργία ή ανυπαρξία ή έλλειψη συγκεκριμένων κανόνων για ορισμένο θέμα (ηθική, οικονομική, γλωσσική, οικοδομική) // άναρχος, -η, -ο = που δε γίνεται με βάση ορισμένες αρχές, κανόνες, όρους κτλ. (δόμηση), ο αναρχισμός = πολιτικοκοινωνική ιδεολογία που αρνείται κάθε καταναγκασμό του ατόμου από οποιαδήποτε εξουσία, αναρχικός, -ή, -ό = που έχει σχέση με τον αναρχισμό (σκέψη, ιδεολογία, θεωρίες, αρχές)

αντιδρώ = (αόριστος: αντέδρασα) ενεργώ και αυτή μου η ενέργεια έχει ως αιτία μια άλλη ενέργεια ή κατάσταση (το κοινό θετικά, το μωρό κλαίγοντας) / εναντιώνομαι σε κάτι που θεωρώ εχθρικό, δυσάρεστο κτλ // η αντίδραση, αντιδραστικός, -ή, -ό

αυθαίρετος, -η, -ο = για πράξη που το υποκείμενό της δεν παίρνει υπόψη του τη γνώμη, τη θέληση, τα δικαιώματα άλλων ή κάποιους νόμους, συνήθειες ή κανόνες (απόφαση, συμπέρασμα), το αυθαίρετο = κτίσμα που οικοδομήθηκε χωρίς άδεια των πολεοδομικών αρχών // αυθαιρετώ, η αυθαιρεσία

καταγγελία, η = η αναφορά στις αστυνομικές αρχές κάποιου, τον οποίο θεωρώ υπεύθυνο για μια παράνομη ή άδικη πράξη, κάνω μήνυση (εναντίον γιατρού για αμέλεια), (επώνυμη, ανώνυμη), (εναντίον της χρήσης πυρηνικών όπλων) // καταγγέλλω, -ομαι

συντονίζω, -ομαι = κατευθύνω διαφορετικές δραστηριότητες έτσι ώστε η μία να συμπληρώνει ή να συνεχίζει την άλλη (ένα έργο διάσωσης, το έργο των πυροσβεστών για να σβήσουν τη φωτιά), (δημοσιογράφοι συντονίζουν τη συζήτηση) // ο συντονισμός, συντονιστής, -στρια / συντονιστικός, -ή, -ό

Το 1980 εξαπλώνεται στη Δύση ένα μεγάλο κοινωνικό κίνημα, το οικολογικό, που, από ομάδα διαμαρτυρίας ή καταγγελίας, εξελίχτηκε ταχύτατα σε αξιοπρόσεκτη και ισχυρή πολιτική δύναμη.

Η οικολογία (οίκος-λόγος) αρχικά αποτέλεσε μέρος της φυσικής ιστορίας και κατόπιν εξελίχτηκε σε αυτόνομη επιστήμη, που έχει ως αντικείμενο τη μελέτη της αλληλεπίδρασης χώρου και ζωντανών οργανισμών (οικοσύστημα). Κατά συνέπεια, το αντικείμενο της οικολογίας είναι το περιβάλλον ως φυσικός χώρος και τα οικοσυστήματα που το συνθέτουν. Περιλαμβάνει επίσης τον κλάδο της Ανθρωπολογίας και έτσι μπορεί να ονομαστεί και Ανθρωποοικολογία.

«Οικολόγος», όμως, μπορεί να αυτοαποκληθεί ο καθένας ο οποίος, ξεκινώντας από μια βαθιά επίγνωση των συγκεκριμένων κινδύνων που απειλούν τη ζωή και το περιβάλλον, αντιδρά για την αποτροπή τους.

Τα κινήματα των οικολόγων συντονίζουν πλέον τη δράση τους και με το ειρηνιστικό κίνημα αλλά και με τα κινήματα αμφισβήτησης της νεολαίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Ελλάδας είναι: η καταστροφή των δασών, η εξαφάνιση της πανίδας, η καταστροφή της θαλάσσιας ζωής, η μόλυνση των ακτών, η ηχορύπανση, το νέφος των πόλεων, η πολεοδομική αναρχία, η αυθαίρετη δόμηση, η άναρχη εκβιομηχάνιση, η αδίστακτη κερδοσκοπία.

Υπάρχουν διάφορες οικολογικές οργανώσεις δράσης. Γνωστή είναι η Greenpeace σε διεθνές επίπεδο και η Ε.ΠΟΙ.ΖΩ. σε ελλαδικό.

- Πόσο απαραίτητο θεωρείτε πως είναι το οικολογικό κίνημα σήμερα;
- Εσείς είστε οικολόγος και «πόσο»;
- Ποιο από τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Ελλάδας θεωρείτε πιο σοβαρό;
- Ποια είναι η γνώμη σας για την οικολογική οργάνωση Greenpeace και τους ακτιβιστές;

β. WWF ΕΛΛΑΣ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αλιεία, η = το ψάρεμα // αλιεύω, -ομαι = ψαρεύω / ψάχνω επίμονα να βρω (ψηφοφόρους, ψήφους, λάθη), ο αλιέας = ο ψαράς, αλιευτικός, -ή, -ό (προϊόντα, σκάφη), το αλιευτικό = αλιευτικό σκάφος

αναπόσπαστος, -η, -ο = που δεν μπορούν ή δεν πρέπει να τον αποσπάσουν από το σύνολο στο οποίο ανήκει

αρπακτικός, -ή, -ό = που έχει την τάση να αρπάζει (πτηνά, διαθέσεις, βλέμμα), τα αρπακτικά = σαρκοβόρα πτηνά // η αρπακτικότητα

δελφίνι, το = θαλάσσιο κήτος που χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό ευφυΐας και γι' αυτό εξημερώνεται και εκπαιδεύεται (κολυμπάει σαν δελφίνι) / ονομασία ταχύπλοου επιβατικού σκάφους που κινείται στην επιφάνεια της θάλασσας

δίλημμα, το = δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται κάποιος, όταν πρέπει να διαλέξει ανάμεσα σε δύο διαφορετικά πράγματα (ηθικό), βρίσκομαι σε δίλημμα, φέρνω κάποιον σε δίλημμα

εκστρατεία, η = έξοδος του στρατού από τη χώρα σε άλλη για πολεμικούς σκοπούς (του Μ. Αλεξάνδρου, η Αργοναυτική), κρεβάτι εκστρατείας = ράντζο / δραστηριότητα για την επίτευξη κοινωνικού στόχου (= σταυροφορία, καμπάνια), (προεκλογική, για την προστασία του περιβάλλοντος)

έμπρακτα (εμπράκτως) = με πράξεις, με έργα // έμπρακτος, -η, -ο = που γίνεται με πράξη, με έργα (μεταμέλεια, μετάνοια, αγάπη, διαβεβαίωση, ενδιαφέρον)

λειψυδρία, η = ανεπάρκεια, έλλειψη νερού (λειψ + ύδωρ= νερό)

τσακάλι, το = σαρκοβόρο τετράποδο που συγγενεύει με το λύκο και που τρέφεται κυρίως με πτώματα (ουρλιάζει) / έξυπνος άνθρωπος

υφίσταμαι = υποβάλλομαι σε (δέχομαι) δυσάρεστες, αρνητικές επιπτώσεις (αποτελέσματα), (τις συνέπειες των πράξεών μου, διώξεις, πιέσεις), (έχει υποστεί καρδιακή προσβολή) / απρόσωπο: (δεν) υφίσταται (θέμα, ζήτημα, λόγος ανησυχίας) = (δεν) υπάρχει

φώκια, η = μεγαλόσωμα αμφίβιο θηλαστικό, με κοντό και γυαλιστερό, γκρίζο τρίχωμα / γυναίκα κοντή, χοντρή, δυσκίνητη, άσχημη (και κακιά, αντιπαθής)

Αποστολή του WWF Ελλάς είναι να διατηρήσει την πλούσια βιοποικιλότητα της Ελλάδας ως αναπόσπαστο στοιχείο της Μεσογείου, να εμποδίσει και μακροπρόθεσμα να αντιστρέψει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, στοχεύοντας στην αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης.

Το WWF ιδρύεται στις 11 Σεπτεμβρίου στη μικρή ελβετική πόλη Μορζ. Στόχος απλά να σώσει τη ζωή στη Γη.

Το WWF έχει τη βοήθεια 5.000.000 υποστηρικτών και ενός παγκόσμιου δικτύου, που δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 90 χώρες.

Σήμερα πάνω από 300 περιοχές σε όλο τον κόσμο είναι προστατευμένες, χάρη στο έργο της οργάνωσης.

Το Δάσος της Δαδιάς στο νομό Έβρου είναι μια χαρακτηριστική περίπτωση, όπου το WWF Ελλάς έχει έμπρακτα αποδείξει ότι το δίλημμα περιβάλλον ή ανάπτυξη δεν υφίσταται. Η όμορφη αυτή γωνιά της θρακικής γης αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια αρπακτικών πουλιών ολόκληρης της Ευρώπης.

Προγράμματα του WWF Ελλάς:

ΔΑΣΗ

- Προστασία και ανάπτυξη Δάσους Δαδιάς
- Προστασία και ανάπτυξη Β. Πίνδου
- Εκστρατεία «Δάση για πάντα» για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών
- Δημιουργία προστατευόμενων δασικών περιοχών

ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ

- Υποστήριξη Εταιρείας προστασίας Πρεσπών
- Βαλκανικό Πάρκο Πρέσπας
- Αξιολόγηση των υγρότοπων Ραμσάρ στην Ελλάδα
- Σύστημα παρακολούθησης της λίμνης Κερκίνης
- Επιπτώσεις από τη λειψυδρία (Κύπρος)
- Αποκατάσταση παρόχθιων δασών (Δούναβης)

ΘΑΛΑΣΣΑ / ΑΚΤΕΣ

- Διαχείριση παραλίας Σεκανίων (Ζάκυνθος)
- Πρόγραμμα για την παράκτια αλιεία στο Καστελόριζο

ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΑ ΕΙΔΗ

- Προστασία μεσογειακής φώκιας στη Ζάκυνθο
- Μελέτη και προστασία του δελφινιού
- Μελέτη και προστασία του τσακαλιού

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Παρατήρηση δασών
- Πρασινίζοντας τις αυλές των σχολείων

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

- Εκστρατεία για πράσινους Ολυμπιακούς
- Δημιουργία και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών
- Σχεδιασμός δράσεων οικοτουρισμού
- Κατάρτιση και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών
- Υποτροφίες για έρευνα σε θέματα προστασίας της φύσης
- Εκδόσεις

Απολογισμός Δράσεων του WWF Ελλάς για το 2001

☛ Θεωρείτε ότι το WWF προσφέρει ανεκτίμητες υπηρεσίες σε όλο τον κόσμο και πως αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση.

☛ Θεωρείτε πως το WWF Ελλάς προσφέρει πολλά για το περιβάλλον, ωστόσο

πιστεύετε πως μια γνήσια ελληνική, αντίστοιχη οργάνωση θα είχε καλύτερα αποτελέσματα.

γ. Μεταλλαγμένα προϊόντα

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

αρουραίος, ο = τρωκτικό θηλαστικό ζώο που συγγενεύει με τον ποντικό και που ζει στους αγρούς / άνθρωπος πονηρός και τιποτένιος

γονίδιο, το = βασική μονάδα της γενετικής που προσδιορίζει βιολογικά τις ιδιότητες του όντος // γονιδιακός, -ή, -ό

εγκυμονώ = (για γυναίκα ή θηλαστικό ζώο) έχω στο σώμα μου έμβρυο / έχω, κρύβω μέσα μου συνήθως κάτι κακό (η κατάσταση, η εγχείρηση εγκυμονεί κινδύνους) // έγκυος, η εγκυμοσύνη

επιφυλακτικός, -ή, -ό = που δεν εκδηλώνει σκέψεις ή συναισθήματα ούτε αποφασίζει ή διακινδυνεύει εύκολα // η επιφυλακτικότητα, η επιφύλαξη = δισταγμός, αμφιβολία, επιφυλάσσω, -ομαι = προετοιμάζω (επιφύλαξαν ενθουσιώδη υποδοχή στον πρόεδρο) / αποφεύγω να κάνω κάτι (επιφυλάσσομαι να απαντήσω), (το δικαστήριο επιφυλάσσεται να εκδώσει απόφαση)

σκορπιός, ο = μικρό αραχνοειδές, του οποίου η ουρά καταλήγει σε δηλητηριώδες κεντρί (δαγκάνει, τσιμπάει) / ονομασία αστερισμού / το όγδοο από τα 12 μέρη του ζωδιακού κύκλου

Αν υιοθετούσαμε τα μεταλλαγμένα τρόφιμα, το μενού στο τραπέζι μας πιθανόν να είχε τα εξής «εύγευστα» είδη:

- αρνάκι, γουρουνόπουλο, γάλα αγελάδας με ανθρώπινο γονίδιο
- κοτόπουλο με γονίδια μοσχαριού
- σπαράγγι με γονίδια αρουραίου
- ντομάτες με γονίδια ψαριού
- πατάτες με γονίδια σκορπιού
- λάχανο με γονίδια βακτηρίων.

Είναι όλα αυτά επικίνδυνα για την υγεία των ανθρώπων; Ουδείς είναι σε θέση να απαντήσει με βεβαιότητα, θετική ή αρνητική. Η επιστημονική κοινότητα στέκεται ιδιαιτέρως επιφυλακτική και υπογραμμίζει ότι οι γενετικώς τροποποιημένες τροφές ενδέχεται να εγκυμονούν κινδύνους. Ως πιθανότερες παρενέργειες καταγράφονται η πρόκληση αλλεργιών, η καταστολή της δράσης των αντιβιοτικών στον ανθρώπινο οργανισμό και στα ζώα, οι καρκινογενέσεις, η εμφάνιση νέων ιών κ.ά.

Από την αντίπερα όχθη, η ισχυρή βιομηχανία της βιοτεχνολογίας έχει ένα και μοναδικό επιχείρημα: «Τίποτε σχετικό δεν έχει αποδειχθεί».

Μη κυβερνητικές οργανώσεις των καταναλωτών και των οικολόγων τονίζουν την ανάγκη να προηγηθεί ένα μεγάλο διάστημα εργαστηριακών ερευνών σε πειραματόζωα και εθελοντές ανθρώπους, να ακολουθήσει μια πειραματική κυκλοφορία σε περιορισμένο πληθυσμό και μόνο αφού τα παραπάνω αποδειχθούν ακίνδυνα για τους ανθρώπους και το περιβάλλον, να προωθηθεί η κυκλοφορία των μεταλλαγμένων προϊόντων.

ΜΑΡΟΥΛΑ ΠΛΗΚΑ, *Μακεδονία της Κυριακής*, 20-10-2002

☛ Είστε κατά των μεταλλαγμένων προϊόντων και πιστεύετε ότι εγκυμονούν τρομερούς κινδύνους για την υγεία τη δική μας και των παιδιών μας, δηλαδή των επερχόμενων γενεών. Εσείς θεωρείτε πως μόνο τα γνήσια προϊόντα χωρίς λιπάσματα είναι υγιεινά.

☛ Είστε υπέρ των μεταλλαγμένων προϊόντων, καθώς έχετε εμπιστοσύνη στη βιοτεχνολογία. Πιθανά, στο μέλλον, με την εξέλιξή τους, να αποδειχθούν σωτήρια και για τη θεραπεία πολλών ασθενειών.

Ασκησεις

Α *Στην πρώτη στήλη είναι η ερμηνεία της λέξης. Στη δεύτερη στήλη γράψτε ποια λέξη αντιστοιχεί στην ερμηνεία, όπως στο παράδειγμα.*

1	Αυτά που όταν τα καίμε παράγουν ενέργεια, όπως το πετρέλαιο. – ***παράδειγμα***	**τα καύσιμα**
2	Αυτός που μπορεί να αλλάξει κι από παλιός να γίνει καινούριος.	
3	Η παραγωγή και η εξαπόλυση ενέργειας από μια πηγή, π.χ. της ραδιενέργειας.	
4	Κατασκευή από την οποία βγαίνει ο καπνός, όταν καίγεται κάτι.	
5	Δεν είμαι βέβαιος και δεν αποφασίζω αμέσως, αν πρέπει να κάνω κάτι.	
6	Το πλοίο που ψαρεύει.	
7	Τα πουλιά που αρπάζουν και τρώνε σάρκες.	
8	Όταν δε βρέχει πολύ και δεν υπάρχει νερό, τότε έχουμε:	
9	Ζώο αμφίβιο που με το όνομά του χαρακτηρίζουμε χλευαστικά μια χοντρή, δυσκίνητη γυναίκα.	
10	Όταν μια γυναίκα βρίσκεται σε ενδιαφέρουσα κατάσταση:	
11	Με το όνομα αυτού του θαλάσσιου κήτους χαρακτηρίζουμε κάποιον που κολυμπάει ωραία.	

Β *Συμπληρώστε τα κενά επιλέγοντας τη σωστή λέξη, όπως στο παράδειγμα.*

1. Το ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου σε πολλές νόσους εξασθενεί.
α. Το νοσηρό **β.** Το ανοσοποιητικό **γ.** Το νοσηλευτικό **– *παράδειγμα***

2. Τα τοξικά …… των εργοστασίων επιβαρύνουν τον πλανήτη μας.
α. λήμματα **β.** απόβλητα **γ.** απορρίμματα

3. Στα νοσοκομεία επιβλήθηκε …… εκ νέου όλων των εργαλείων μετά την εμφάνιση ενδονοσοκομειακών λοιμώξεων.
α. η απολύμανση **β.** ο καθαρισμός **γ.** η απομόνωση

4. Χθες το βράδυ, εξαιτίας βλάβης αγωγού, σημειώθηκε …… δηλητηριώδους αερίου σε εργοστασιακή μονάδα.
α. επιρροή **β.** διαρροή **γ.** καταρροή

5. Παρά τη σοβαρότητα της εγχείρησης, ο άρρωστος …… πολύ γρήγορα.
α. ανέλαβε **β.** κατέλαβε **γ.** επέβαλε

6. Όλοι …… ότι τα νέα μέτρα της κυβέρνησης θα λύσουν επιτέλους το πρόβλημα των χωματερών.
α. ευελπιστούμε **β.** απελπιζόμαστε **γ.** επιφυλασσόμαστε

7. Δε χωράει καμία …… ότι όλες οι περιβαλλοντολογικές οργανώσεις δίνουν τον καλύτερο εαυτό τους για τη σωτηρία του περιβάλλοντος.
α. η αμφιταλάντευση **β.** η αμφισημία **γ.** η αμφισβήτηση

8. Η …… δόμηση στις παραθαλάσσιες περιοχές κατέστρεψε την αισθητική του τοπίου των ακτών μας.
α. αυτόνομη **β.** αυθαίρετη **γ.** αυθεντική

9. …… προσπάθειες του κρατικού μηχανισμού μας, της τοπικής αυτοδιοίκησης και της πυροσβεστικής υπηρεσίας συντέλεσαν στην πυρόσβεση του δάσους μας.
α. Οι οργανωμένες **β.** Οι συντονισμένες **γ.** Οι περιορισμένες

10. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις …… έντονα στα νέα μέτρα της κυβέρνησης για το ασφαλιστικό.
α. αντέδρασαν **β.** επέδρασαν **γ.** έδρασαν

Γ *Ταιριάξτε την πρώτη με τη δεύτερη στήλη, γράφοντας τον κατάλληλο αριθμό της πρώτης στήλης στο κουτάκι της δεύτερης, ώστε να έχετε ολοκληρωμένες προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.*

1	Η ρύπανση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με τους ειδικούς, έχει	προκαλώντας μεταλλάξεις και συγγενείς ανωμαλίες.	
2	Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας για το περιβάλλον κρούει τον κώδωνα του κινδύνου	σε τεχνητό φως, όπως της τηλεόρασης.	
3	Οι χημικές ουσίες επιβαρύνουν την υγεία των παιδιών,	διατρέχουν τα παιδιά από τη μόλυνση του περιβάλλοντος.	
4	Φωτορύπανση σημαίνει η έκθεση του οργανισμού	μπήκε ενεργά στη ζωή μας.	
5	Ο καπνός του τσιγάρου, η φωτορύπανση και γενικότερα η περιβαλλοντική ρύπανση σχετίζονται	μεγαλύτερες επιπτώσεις στα παιδιά. – ***παράδειγμα***	1
6	Επειδή η σύγχρονη διατροφή μας εμπεριέχει πολλές χημικές ουσίες,	φιλικό για τις μελλοντικές γενιές.	
7	Απαιτείται συνεχής ενημέρωση του πολίτη για τους κινδύνους που	υγειονομική ταφή των απορριμμάτων.	
8	Στο χέρι μας είναι να φτιάξουμε ένα περιβάλλον	για τις συνέπειες της ρύπανσης στην υγεία των παιδιών.	
		συστατικά του θερμοκηπίου.	
		προκαλεί σοβαρά προβλήματα στην υγεία.	
		με διάφορες μορφές καρκίνου.	

Δ **α.** *Στον πίνακα **Α** συμπληρώστε το ουσιαστικό, όπως στο παράδειγμα.*
β. *Στον πίνακα **Β** συμπληρώστε το ρήμα, όπως στο παράδειγμα.*

Α

1	αλιεύω	η αλιεία
2	μεταλλάσσω	
3	αναλαμβάνω	
4	εκπέμπω	
5	ανανεώνω	
6	επεξεργάζομαι	
7	αμφισβητώ	
8	απολυμαίνω	
9	υποβαθμίζω	
10	επιφυλάσσω	

Β

1	η αντίδραση	αντιδρώ
2	τα απόβλητα	
3	η διαρροή	
4	η απόδοση	
5	η δέσμευση	
6	η αυθαιρεσία	
7	η καταγγελία	
8	ο συντονισμός	
9	ο υπολογισμός	
10	ο περιορισμός	

Ε ***Πόσο καλός / -ή οικολόγος είσαι;***
*Απαντήστε με ειλικρίνεια, κυκλώνοντας το **α** ή το **β** ανάλογα.*

1. **Όσο βουρτσίζεις τα δόντια σου...**
   - **α.** Κλείνεις πάντα τη βρύση.
   - **β.** Αφήνεις ανοιχτή τη βρύση να τρέχει, γιατί ο ήχος του νερού σε... εμπνέει!

2. **Πας για ψώνια. Τι παίρνεις μαζί σου;**
   - **α.** Χρήματα, μια πάνινη τσάντα και μια λίστα με ό,τι χρειάζεσαι (για να μην παρασυρθείς και αγοράσεις ό,τι βρεις μπροστά σου).
   - **β.** Μπόλικα χρήματα.

3. **Ώρα για φαγητό. Τι θα προτιμήσεις;**
   - **α.** Σπιτικό φαγητό. Μάλιστα προσέχεις να τρως φρούτα και λαχανικά της εποχής, γιατί δε χρειάζεται να μεταφερθούν από άλλες χώρες κι έτσι δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον.
   - **β.** Δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο από το γρήγορο, πρόχειρο φαγητό! Χάμπουργκερ με πατάτες είναι τα αγαπημένα σου – κι άλλωστε τρελαίνεσαι για όλες αυτές τις πολύχρωμες συσκευασίες!

4. **Ώρα να πλυθείς! Τι κάνεις;**
   - **α.** Ντους και, όση ώρα σαπουνίζεσαι, κλείνεις τη βρύση, γιατί έτσι δε σπαταλάς νερό.
   - **β.** Κάνεις μπάνιο γεμίζοντας τη μπανιέρα και μετά την αδειάζεις και ξεπλένεσαι με άφθονο νερό.

5. **Μέσα στο δωμάτιό σου έχει μαζευτεί μια στοίβα με άχρηστα χαρτιά και περιοδικά. Τι τα κάνεις;**
   - **α.** Τα πας στον κοντινότερο κάδο ανακύκλωσης.
   - **β.** Τα πετάς στα σκουπίδια. Πού να τρέχεις τώρα να βρεις ειδικό κάδο;...

6. **Έχετε την επέτειο του γάμου σας. Με τρόπο ζητάς από τον άντρα σου / τη γυναίκα σου να σου χαρίσει...**
   - **α.** Ένα ζεστό φιλί και μια θερμή αγκαλιά.
   - **β.** Ένα ακριβό, δερμάτινο παλτό ή ένα δερμάτινο σακάκι.

7. **Έχεις πάρτι**
   - **α.** Χρησιμοποιείς τα πιατικά σου και τα μαχαιροπίρουνά σου, ακόμα κι αν ζητήσεις από τους φίλους σου να σε βοηθήσουν με το πλύσιμό τους.
   - **β.** Χρησιμοποιείς πλαστικά πιάτα, ποτήρια, μαχαιροπίρουνα μιας χρήσης. Πού να κάθεσαι να πλένεις τόσα πιατικά!

8. **Είσαι στην παραλία και είσαι μανιώδης καπνιστής / -τρια**
   - **α.** Κουβαλάς πάντα σταχτοδοχείο μαζί σου και το αδειάζεις στον πλησιέστερο κάδο απορριμμάτων.
   - **β.** Σβήνεις τα τσιγάρα σου μέσα στην άμμο και τα παραχώνεις, για να μη σε δουν οι άλλοι.

9. Ελέγχεις το αυτοκίνητό σου συχνά για εκπομπή καυσαερίων;

α. Πολύ συχνά και παίρνεις κάρτα καυσαερίων.

β. Λες: Δε βαριέσαι, εμένα θα πιάσει ο τροχονόμος; Ε, κι αν με πιάσει, θα πληρώσω το πρόστιμο... κι όλα καλά!

10. Έχεις αυτοκίνητο και ποδήλατο. Τι προτιμάς, για να πας να πάρεις ψωμί από το φούρνο της γειτονιάς σου;

α. Το ποδήλατο. Είναι και μια καλή γυμναστική.

β. Φυσικά το αυτοκίνητο.

Μέτρησε τώρα πόσα «α» έχεις

8-10 α Μπράβο σου! Φαίνεται ότι προσπαθείς καθημερινά να κάνεις ό,τι περνά από το χέρι σου για να μην επιβαρύνεις το περιβάλλον, και τα καταφέρνεις θαυμάσια!

5-6 α Τα καταφέρνεις καλά! Υπάρχουν βέβαια και άλλα πράγματα που μπορείς να κάνεις και ήδη σκέφτεσαι σοβαρά να τα εφαρμόσεις. Βρίσκεσαι σε καλό δρόμο!

1-4 α Σε ενδιαφέρει το περιβάλλον, αλλά μέχρι τώρα δεν έχεις καταφέρει να αλλάξεις αρκετές συνήθειες που το επιβαρύνουν. Μήπως πρέπει να προσπαθήσεις περισσότερο;

0 α Ντροπή σου! Τι κληρονομιά θα αφήσεις στους απογόνους σου;

Το Πάντα, Τριμηνιαία έκδοση του WWF Ελλάς, τεύχ. 37, Ιανουάριος-Μάρτιος 2002

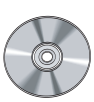

Κατανόηση προφορικού λόγου

*Θα ακούσετε στο CD δύο φορές μια ραδιοφωνική εκπομπή με θέμα τα βιολογικά προϊόντα. Καθώς ακούτε την εκπομπή, σημειώνετε σταυρό κάτω από το **ΝΑΙ**, δίπλα στην πρόταση που συμφωνεί με το κείμενο ή κάτω από το **ΟΧΙ**, δίπλα στην πρόταση που δε συμφωνεί, όπως στο παράδειγμα.*

	ΝΑΙ	**ΟΧΙ**
1. Η «Οικολογική Γεωργία» ασχολείται με τον τρόπο χρήσης χημικών συνθετικών ενώσεων και ουσιών στις γεωργικές καλλιέργειες. – ***παράδειγμα***		+
2. Με την εξέλιξη της βιολογικής γεωργίας πολλοί πιστεύουν πως η ανθρωπότητα δε θα πεινάσει ποτέ.		
3. Η βιολογική γεωργία σε όλο τον κόσμο έχει ραγδαία και σταθερή, ανοδική πορεία.		
4. Η καθιέρωση της βιολογικής γεωργίας οφείλεται στα περιβαλλοντικά προβλήματα και στην ανάγκη για καλύτερα ζωικά και φυτικά προϊόντα.		
5. Ένας από τους στόχους της βιολογικής γεωργίας είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.		
6. Άλλος στόχος της είναι να διαφυλάξει τις πηγές ενέργειας που δεν μπορούν να ανανεωθούν και τις πρώτες ύλες.		
7. Η βιολογική γεωργία έχει πολλούς και σημαντικούς σκοπούς, οι σπουδαιότεροι, όμως, από αυτούς είναι εφτά.		
8. Τα μειονεκτήματα των βιολογικών προϊόντων είναι ότι πολλές φορές είναι μικρότερα σε μέγεθος και όχι τόσο εμφανίσιμα, γιατί δε χρησιμοποιούνται στην καλλιέργειά τους τεχνητές ουσίες.		
9. Οι τεχνητές ουσίες που χρησιμοποιούνται στην καλλιέργεια των βιολογικών προϊόντων είναι τόσο εξελιγμένες που δε βλάπτουν ούτε τον οργανισμό μας ούτε το περιβάλλον.		
10. Τα βιολογικά προϊόντα είναι επίσημα ελεγμένα και για τη διάθεσή τους χρειάζεται επίσημη «πιστοποίηση».		
11. Ένα γεωργικό προϊόν, για να θεωρηθεί βιολογικό, πρέπει να περάσει από διάφορα στάδια, που διαρκούν μέχρι και πέντε χρόνια.		

Κατανοηση γραπτου λογου

Διαβάστε το παρακάτω κείμενο. Σ' αυτό υπάρχουν υπογραμμισμένες λέξεις με έναν αριθμό δίπλα. Στον πίνακα που ακολουθεί, υπάρχει η ερμηνεία των υπογραμμισμένων λέξεων. Βρείτε ποια είναι η σωστή ερμηνεία για κάθε υπογραμμισμένη λέξη και σημειώστε τον αριθμό της στον πίνακα, όπως στο παράδειγμα. Οι αριθμοί που πρέπει να σημειώσετε είναι ***δώδεκα (12)*** *χωρίς το παράδειγμα.*

Προστασία από τη ρύπανση

Τα εσωτερικά φυτά μπορεί να κάνουν περισσότερα πράγματα από το να διακοσμούν το περιβάλλον μας. Μπορούν στην πραγματικότητα να βοηθήσουν στο να καθαρίσουν το μολυσμένο περιβάλλον που αναπνέουμε (**1**) ***(παράδειγμα)*** μέσα στα σπίτια μας, τα γραφεία μας ή στα εργοστάσια.

Αυτά είναι πολύ ευχάριστα νέα για όσους ζουν σε μεγάλες μολυσμένες πόλεις, σε όσους τα σπίτια τους είναι σε κεντρικά σημεία (**2**) της πόλης με πολλή ρύπανση και σε όσους δουλεύουν στο κέντρο, σε γραφεία επιβαρυμένα (**3**) εκτός από τους καπνούς των τσιγάρων, και από τα καυσαέρια των δρόμων, από το νέφος, από τα φωτοτυπικά μηχανήματα, τα κομπιούτερ κτλ.

Τα εσωτερικά φυτά μπορούν να ελαττώσουν δραστικά (**4**) τα επίπεδα των τοξικών χημικών ουσιών στους χώρους που έχουν άσχημο εξαερισμό (**5**), σύμφωνα με τη ΝΑΣΑ. Τα εσωτερικά φυτά κάνουν τα ίδια πράγματα για τον αέρα με τα εξωτερικά. Απορροφούν (**6**) τις τοξικές ουσίες και το διοξείδιο του άνθρακα που υπάρχουν γύρω μας, υποβάλλουν (**7**) τα τοξικά σε φωτοσύνθεση και έπειτα απελευθερώνουν (**8**) οξυγόνο στον αέρα.

Τα φύλλα των φυτών, οι ρίζες και τα βακτηρίδια του εδάφους παίζουν ρόλο στη διαδικασία αυτή. Η ΝΑΣΑ συνιστά (**9**) να τοποθετούμε περίπου 15 φυτά σε περιοχές που ο αέρας κυκλοφορεί καλά για να καθαρίσουν, να φρεσκάρουν και να ανανεώσουν τον αέρα σε ένα σπίτι 550 περίπου τετραγωνικά μέτρα. Τα φυτά, που συνήθως συνιστώνται ότι πάνε καλά σε εσωτερικό περιβάλλον, είναι τα φυτά της αράχνης, τα κινέζικα αειθαλή, τα κρίνα της ειρήνης (peace lilies), οι χρυσαφένιοι πόθοι (golden pothos) και τα κλαίοντα σύκα (weeping figs).

Περισσότερο πράσινο

Δεν έχετε παρά να ξεκινήσετε τον εσωτερικό σας κήπο το συντομότερο δυνατό, για να αρχίσετε να παίρνετε ανάσες καθαρού αέρα. Στις ΗΠΑ από το 1990 κι ύστε-

ρα έχουν ξεκινήσει μεγάλες σταυροφορίες (**10**) για το φύτεμα δέντρων σε ολόκληρη τη χώρα και έτσι φυτεύονται εκατομμύρια δέντρα κάθε χρόνο, για να επαναφέρουν όσο γίνεται την οικολογική ισορροπία και να εξουδετερώσουν (**11**) ως ένα βαθμό τη ρύπανση του περιβάλλοντος. Τα δέντρα απορροφούν το διοξείδιο του άνθρακα, η στάθμη (**12**) του οποίου ανεβαίνει διαρκώς στον πλανήτη σε ολοένα και πιο ανησυχητικά επίπεδα, δημιουργώντας και επιτείνοντας (**13**) με το πέρασμα του χρόνου το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Αυτό πρέπει να γίνει συνείδηση όλων και στην Ελλάδα, μια και τα δάση μας καίγονται με γοργό ρυθμό και η δασοκάλυψη στη χώρα μας μειώνεται σε ανησυχητικό βαθμό.

Μακεδονία της Κυριακής, 18-5-2003

Απομάκρυνση αυτού που ήδη υπάρχει και εισροή καθαρού αέρα.	
Επίπεδο επιφάνειας ή ενός κοινωνικού συνόλου.	
Διευθετώ ένα χώρο έτσι ώστε να διαμορφωθεί ένα αρμονικό σύνολο.	
Μεθοδευμένη σειρά ενεργειών, που οδηγούν σε ορισμένο αποτέλεσμα.	
Δέχομαι κάτι και το αφομοιώνω.	
Για κάτι που ενεργεί αποτελεσματικά και γρήγορα.	
Ομαδική και επίπονη προσπάθεια για την πραγματοποίηση υψηλού στόχου.	
Αντικαθιστώ κάτι παλιό με καινούριο.	
Παίρνω οξυγόνο και αποβάλλω διοξείδιο του άνθρακα ***– παράδειγμα***	**1**

Αυξάνω την ένταση ή τη χρονική διάρκεια.	
Υποχρεώνω κάποιον να κάνει κάτι.	
Δημιουργώ ή προκαλώ εκ νέου μια κατάσταση που υπήρχε πιο πριν.	
Ό,τι νοείται ως χώρος ή διάσταση.	
Εκλύω, επιτρέπω να διαχέεται κάτι.	
Με τέτοιο τρόπο που κάτι χειροτερεύει.	
Κατάσταση υλικού σώματος που παραμένει στην ίδια θέση, αφού οι δυνάμεις που επιδρούν σ' αυτό εξουδετερώνονται αμοιβαία.	
Εκμηδενίζω τις αρνητικές συνέπειες.	
Υποδεικνύω τι πρέπει να κάνει κάποιος.	
Που εμπνέει ή προκαλεί ψυχική ταραχή, αγωνία ή φόβο.	

Παραγωγη γραπτου λογου

α. *Το παιδί σας σπουδάζει στο εξωτερικό. Εσείς, ένας «υπερπροστατευτικός μπαμπάς» / μία «υπερπροστατευτική μαμά», του / της γράφετε πόσο πρέπει να προσέχει τι τρώει, πώς να αποφεύγει μέρη όπου η ατμόσφαιρα είναι μολυσμένη κτλ. Τον / τη συμβουλεύετε επίσης πώς και γιατί πρέπει να σέβεται ο ίδιος / η ίδια το περιβάλλον. Γράψτε το γράμμα. (200 λέξεις)*

β. *Έχετε ευαισθητοποιηθεί με όλα όσα ακούτε για τη μόλυνση του περιβάλλοντος (ατμόσφαιρα, θάλασσα, γη) και ζητάτε να γίνετε μέλος μιας οικολογικής οργάνωσης, για να προσφέρετε τις υπηρεσίες σας και να προτείνετε κάποιες ιδέες. Γράψτε το γράμμα. (200 λέξεις)*

ΟΓΔΟΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Επιστήμη, Βιοτεχνολογία, Διάστημα

Α. ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ – Τα μυστήρια του χρόνου
Τι είναι ο χρόνος, ψευδαίσθηση ή κάτι μετρήσιμο;

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αντιύλη, η = ύλη που την αποτελούν σωματίδια με ηλεκτρονικά φορτία αντίθετα από αυτά της κανονικής ύλης

αποφεύγω = προσπαθώ να μην πλησιάσω κάποιον ή κάτι, αλλά να μείνω όσο το δυνατό πιο μακριά από αυτό (ν) (αλλάζω δρόμο για να τον αποφύγω) / προσπαθώ να μην κάνω κάτι που είναι δυσάρεστο για μένα (την πολλή δουλειά, τα έξοδα, το πολύ φαγητό), (αποφεύγω να μιλάω για κάτι) / ξεφεύγω, γλιτώνω (απέφυγα τη σύγκρουση, ο κίνδυνος αποφεύχθηκε) // η αποφυγή

εκθέτω, -ομαι και εκτίθεμαι (αόριστος: εξέθεσα, παθητ. εκτέθηκα και εξετέθη) = τοποθετώ κάτι κάπου για να το βλέπουν πολλοί άλλοι (σε μουσείο κτλ.) / περιγράφω ένα γεγονός, παρουσιάζω (τα γεγονότα, την άποψή μου γραπτώς ή προφορικώς, με συντομία, λεπτομερώς, αναλυτικώς) / κάνω κάποιον να γίνει αντικείμενο τιμωρίας ή περιφρόνησης (είπαν ψέματα για να μας εκθέσουν, φρόντισε να μην εκτεθείς απέναντι στους συναδέλφους σου) / βάζω σε κίνδυνο (τη ζωή μου) // η έκθεση, εκθεσιακός, -ή, -ό = ο σχετικός με εμπορικές, καλλιτεχνικές κτλ. εκθέσεις (χώρος), εκτεθειμένος, -η, -ο

εφευρέτης, -τρια = που κάνει μια νέα, πρωτότυπη δημιουργία ή μέθοδο (του τροχού, της τυπογραφίας, του τηλεφώνου), (Ο Γουτεμβέργιος είναι ο εφευρέτης της τυπογραφίας) // η εφεύρεση, εφευρετικός, -ή, -ό (νους, μυαλό)

θεμελιώδης, -ης, -ες = βασικός, ουσιώδης (αρχές, διατάξεις του συντάγματος, ζήτημα, πρόβλημα) // θεμελιώνω, το θεμέλιο, η θεμελίωση, ο θεμελιωτής

κακοτοπιά, η = δύσβατος και επικίνδυνος δρόμος / κατάσταση που πρέπει να αντιμετωπιστεί με πολλή προσοχή

κυλώ, -ιέμαι = για κάτι που κινείται προς τα εμπρός με περιστροφή γύρω απ' τον εαυτό του (η μπάλα κυλά, το νόμισμα κύλησε, ένας βράχος κυλά) / για υγρά που κινούνται σε μια επιφάνεια (ο ποταμός κυλά, δάκρυα κύλησαν από τα μάτια του) / για κάτι που έχει ροή που δεν διακόπτεται (ο χρόνος, ο καιρός κυλά)

προβλέπω, -ομαι = διακρίνω, νιώθω, μαντεύω κάτι πριν αυτό συμβεί (η Μετεωρολογική Υπηρεσία προβλέπει επιδείνωση του καιρού, οι οικονομολόγοι προβλέπουν μείωση του πληθωρισμού) / κανονίζω, ρυθμίζω κάτι εκ των προτέρων (ο κανονισμός της πολυκατοικίας προβλέπει χώρο στάθμευσης των αυτοκινήτων) / παίρνω τα μέτρα μου από νωρίς για ενδεχόμενη δυσάρεστη κατάσταση (είχαμε προβλέψει και αγοράσαμε πετρέλαιο και τώρα έχουμε θέρμανση) // η πρόβλεψη, προβλέψιμος, -η, -ο

προσδιορίζω, -ομαι = ορίζω κάτι ύστερα από μετρήσεις, ελέγχους, υπολογισμούς (το βάρος, το ύψος ενός σώματος) / καθορίζω (τα όρια, τα πλαίσια) // ο προσδιορισμός, προσδιοριστικός, -ή, -ό

ψευδαίσθηση, η = φανταστική παράσταση που σχηματίζεται στο μυαλό μας, που την αντιλαμβανόμαστε ως πραγματική (οπτική, ακουστική) / εκτίμηση ή αντίληψη πράγματος ή κατάστασης = αυταπάτη (ζει με ψευδαισθήσεις)

Ο Άγιος Αυγουστίνος έλεγε: «Όταν δε μου θέτουν το ερώτημα, γνωρίζω τι είναι ο χρόνος. Όταν μου το θέτουν, δε γνωρίζω πια». Ο Πασκάλ προσπαθούσε να αποφύγει τις κακοτοπιές: «Όλοι αντιλαμβάνονται τι εννοούμε μιλώντας για το χρόνο, οπότε δε χρειάζονται περισσότερες διευκρινίσεις». Ο Αϊνστάιν, σε μια συλλυπητήρια επιστολή του προς τη χήρα ενός φίλου του, σημείωνε: «Για μας τους φυσικούς, η διάκριση ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον δεν είναι παρά μια ψευδαίσθηση». Ήταν βέβαια ένας τρόπος να της ελαφρύνει τον πόνο. Αλλά αυτό δεν αλλάζει τη βασική διαπίστωση ότι όλοι οι φυσικοί και όλοι οι φιλόσοφοι παθιάζονταν ανέκαθεν με ένα ερώτημα: τι είναι ο χρόνος;

Εκείνος που εισήγαγε το χρόνο –τον περίφημο παράγοντα t– στη φυσική ήταν ο Γαλιλαίος το 1604 με το νόμο για την πτώση των σωμάτων. Μέχρι τότε το Σύμπαν ήταν ακίνητο, χωρίς ηλικία. Χάρη στο Γαλιλαίο ο χρόνος έγινε μια θεμελιώδης μαθηματική μονάδα, όπως η απόσταση, η μάζα και η ενέργεια. Όσο κι αν μετρήθηκε όμως στη συνέχεια με όλο και μεγαλύτερη ακρίβεια, όσο κι αν εισήχθη

σε όλων των ειδών τους υπολογισμούς, παραμένει αδύνατο να τον ορίσουμε. Όπως γράφει ο Γάλλος φυσικός Ετιέν Κλεν στο βιβλίο του «Οι τακτικές του χρόνου», μπορούμε μόνο να πούμε τι ΔΕΝ είναι ο χρόνος. Ένα σταματημένο ρολόι συνεχίζει να εκτίθεται στο χρόνο. Αν ο χρόνος κυλά σαν το ποτάμι, τι είναι αυτό που τον κάνει να κυλά; Και πώς γίνεται να είναι ακίνητες οι όχθες του; Πώς να μετρήσει κανείς την ταχύτητά του, αφού είμαστε αναγκασμένοι να την προσδιορίσουμε σε σχέση με το... χρόνο;

Σύμφωνα με τον Ετιέν Κλεν, η αρχή της αιτιότητας (που ορίζει ότι η αιτία προηγείται του αποτελέσματος) αποδίδει στο χρόνο μονή κατεύθυνση. Με βάση αυτή την αρχή προεβλέφθη άλλωστε η ύπαρξη των σωματιδίων αντιύλης, τα οποία στη συνέχεια ανιχνεύτηκαν με επιστημονικό τρόπο. Τι σημαίνει αυτό; Ότι είναι αδύνατο να ταξιδέψει κανείς στο χρόνο. Κάθε ελπίδα να δημιουργηθεί μια μέρα η περίφημη μηχανή του χρόνου είναι αβάσιμη. Στην περίπτωση αυτή θα την είχαμε ήδη δει, αφού οι μελλοντικοί εφευρέτες δε θα μπορούσαν βέβαια να αντισταθούν στον πειρασμό να τη χρησιμοποιήσουν για να μας επισκεφθούν...

Πότε ξεκίνησε ο χρόνος; Ξεκίνησε μαζί με το Σύμπαν ή προϋπήρχε; Τι υπήρχε πριν από το χρόνο; Τα ερωτήματα αυτά παραμένουν αναπάντητα. Αλλά ο συγγραφέας μάς καθησυχάζει. Μπορεί μια μέρα η επιστήμη να βρει τις απαντήσεις. Απλώς, θα χρειαστεί... χρόνος.

ΜΙΧΑΛΗ ΜΗΤΣΟΥ, *Τα Νέα,* «Σαββατοκύριακο», 1-2 Φεβρουαρίου 2003

- Τι σημαίνει για σας ο «χρόνος»;
- Πείτε πώς διαχειρίζονταν οι άνθρωποι το χρόνο τους στο παρελθόν και πώς τώρα.
- Εσείς έχετε... χρόνο; Προλαβαίνετε;
- Πόσο σας γοητεύει ένα «ταξίδι στο χρόνο»;

Β. ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

α. Ο νέος κόσμος που έρχεται

νευρώνας, ο = το νευρικό κύτταρο και οι αποφύσεις του

Έρχεται ο θρίαμβος της Νευροτεχνολογίας

Μια νέα επιστήμη, η νευροτεχνολογία, θα αρχίσει να αναπτύσσεται τα επόμενα δέκα χρόνια. Κι αυτό γιατί στον τομέα της νευρολογίας βλέπουμε να συναντιούνται τώρα δύο διαφορετικοί τομείς, αυτός της πληροφοριακής τεχνολογίας και αυτός της βιοτεχνολογίας. Ήδη ο Πίτερ Φρόμχερτς κατάφερε να μεγαλώσει τους νευρώνες σε ενιαίους κύκλους. Μπορεί αυτό να σας φαίνεται απλό ή ακαταλαβίστικο, ωστόσο αρκεί να σας πω ότι αυτή η ανακάλυψη ίσως βοηθήσει ανθρώπους με χρόνιο πρόβλημα παράλυσης να ξαναπερπατήσουν.

Η βοήθεια της πληροφορικής σε όλο αυτό το εγχείρημα είναι ιδιαίτερα σημαντική, αφού ο συνδυασμός των ευρημάτων και των διαφορετικών ερευνών γίνεται πιο άμεσος, πιο εύκολος, πιο χρήσιμος.

ΣΟΥΖΑΝ ΓΚΡΙΝΦΙΛΝΤ, καθηγήτρια φαρμακολογίας
στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, ειδική σε θέματα Νευρολογίας
Έθνος της Κυριακής, 5-1-2003

☛ Πείτε πιθανά επιτεύγματα της βιοτεχνολογίας στο μέλλον.

β. Η τεχνολογία του... κινητού

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

ανακρούω πρύμναν = στρέφω το πλοίο προς την αντίθετη κατεύθυνση και φεύγω, υποχωρώ από μια θέση ή άποψη

βίος αβίωτος = ζωή με ταλαιπωρίες, βάσανα, δυσκολίες

διακατέχω, -ομαι = με κυριεύουν έντονα συναισθήματα (με διακατέχει ο φόβος, η αγωνία, ο ενθουσιασμός, η εκδικητική μανία)

ειλικρίνεια, η = το να εκφράζει κάποιος ό,τι πραγματικά αισθάνεται ή σκέφτεται ≠ ανειλικρίνεια // ειλικρινής, -ής, -ές ≠ ανειλικρινής, -ής, -ές

εξ υμών = από σας

επανεντάσσω, -ομαι = βάζω κάποιον κάπου ξανά // η επανένταξη (των ναρκομανών / εγκληματιών στο κοινωνικό σύνολο)

κελί, το = πολύ μικρός και απομονωμένος χώρος στη φυλακή (σκοτεινό, υγρό) / καθένα από τα μικρά δωμάτια όπου μένουν οι μοναχοί στα μοναστήρια

μάταιος, -η, -ο = που δεν οδηγεί στο επιθυμητό αποτέλεσμα = ανώφελος (κόπος, προσπάθεια, ελπίδες) / που δεν έχει αξία ή μονιμότητα (κόσμος)

όντως = πραγματικά

Άλλοι είναι εξαρτημένοι απ' το τσιγάρο, άλλοι απ' το πιοτό, τα ναρκωτικά ή την τηλεόραση, εγώ είμαι εξαρτημένος από κάτι πολύ σκληρότερο: απ' το κινητό. Κι όχι μόνο εγώ, αλλά κι ο περισσότερος κόσμος, νομίζω, πια είναι αλκοολικός του κινητού – ταυτόχρονα κι επιπλέον έχω πάθει μαζί του το σύνδρομο του δεσμοφύλακα.

Ξέρετε, οι δεσμοφύλακες έχουν ένα σταθερό άγχος, μια μόνιμη αγωνία, μην ξεχάσουν κάπου τα κλειδιά των κελιών και ψάχνονται συνέχεια –εγώ έχω πάθει το ίδιο με το κινητό τηλέφωνο: δε μετακινούμαι ούτε από καρέκλα σε καρέκλα, πριν ψάξω να δω αν το έχω επάνω μου– κάποιοι βρήκαν άλλη λύση: το έχουν συνέχεια σε μια τσάντα ή στο σακάκι τους, μιλούν και το ξαναβάζουν κατευθείαν μέσα.

Όμως εγώ, που έχω χάσει στη ζωή μου εβδομήντα δύο ρολόγια χεριού (τα βγάζω μηχανικά και τα ξεχνάω οπουδήποτε), διακατέχομαι από το σύνδρομο απώλειας κινητού, που ίσως αποτελέσει μια νέα μορφή ψύχωσης στο μέλλον.

Φεύγοντας απ' το σπίτι, μόλις έχω βάλει το κινητό στην τσέπη και πάλι σε δύο λεπτά με πιάνει άγχος μήπως δεν το έχω πάρει, χτυπάω τις τσέπες μου σαν μανιακός που ψάχνει το πακέτο με τα τσιγάρα του, κοιτάζω μέσα στο αυτοκίνητο, στην τσάντα, και, αφού έχω βεβαιωθεί πως το έχω, πάλι σε δέκα λεπτά με ξαναπιάνει η ίδια αγωνία – μερικές φορές που όντως το ξέχασα, ενώ είχα κάνει τη μισή διαδρομή μέχρι τη δουλειά, ανέκρουσα πρύμναν αυτοκινήτου και γύρισα και το πήρα.

Είμαι εξαρτημένος και νομίζω μια σημαντική ανακάλυψη μελλοντικά θα είναι η μεθαδόνη του κινητού, δηλαδή κάποια ουσία ή κάποια συσκευή που θα μπορέσει να με επανεντάξει στο κοινωνικό σύνολο απεξαρτημένο απ' το κινητό, ένα φυσιολογικό κι αυτόνομο άνθρωπο.

Το χειρότερο σενάριο που σκέφτομαι τώρα είναι να μου αφαιρέσει κάποιος για μακρό διάστημα τρία πράγματα: το κινητό, το κομπιούτερ και το αυτοκίνητο. Τότε νομίζω πως θα πάψω να υπάρχω ως επιστήμων και άνθρωπος, θα πάψω να υφίσταμαι ως ένα σύγχρονο είδος, θα περιέλθω σε πλήρη αδυναμία να πράξω οτιδήποτε – θα γίνω ένας πραγματικά άχρηστος και μάταιος άνθρωπος. Τι να την κάνω τη ζωή χωρίς αυτές τις συσκευές; Βίος αβίωτος, κόλαση. Πραγματική, ολοκληρωτική αναπηρία. Αλλά νομίζω ότι στην ίδια κατάσταση δεν είμαι μόνο εγώ, αλλά και εξ υμών οι περισσότεροι. Είναι, θα έλεγα, κι αυτό μια παρηγοριά – μεταξύ εξαρτημένων ειλικρίνεια, τηλεφωνική βέβαια.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ, *Μακεδονία της Κυριακής*,
«Πανσέληνος», τεύχ. 171, 15-12-2002

☛ Πείτε πόσο εξαρτημένοι είστε εσείς από το κινητό σας τηλέφωνο. Θεωρείτε πως είναι μια «επανάσταση» της τεχνολογίας;

γ. Οικονομία – Ηλεκτρονικό εμπόριο

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

άβολα = χωρίς άνεση, ευκολία (≠ βολικά) // άβολος, -η, -ο (κάθισμα, κρεβάτι) ≠ αναπαυτικός

αλματώδης, -ης, -ες = για κάτι που εξελίσσεται με ταχύτατο ρυθμό, που κάνει άλματα = ραγδαίος (ανάπτυξη του τουρισμού, βελτίωση της υγείας, αύξηση των τιμών, πρόοδοι της τεχνολογίας) // αλματωδώς / το άλμα = πήδημα (εις μήκος, εις ύψος, επί κοντώ, τριπλούν), (της οικονομίας κτλ.)

αλυσίδα, η = σειρά από όμοια πράγματα σχετικά μεταξύ τους (καταστημάτων, ξενοδοχείων) / οι κρίκοι της αλυσίδας / κόσμημα (χρυσή, ασημένια), (κόπηκε η αλυσίδα μου) / του ποδηλάτου / δεσμά (έσπασε τις αλυσίδες και ελευθερώθηκε) // αλυσιδωτός, -ή, -ό

αμελητέος, -α, -ο = που είναι πολύ λίγος ή ασήμαντος, ώστε δεν τον παίρνουμε υπόψη (ποσό, δύναμη, επιρροή, ποσότητα)

αναδεικνύω, -ομαι = (αναδείχνω, -ομαι) τονίζω κάτι που δεν φαίνεται, έτσι ώστε να γίνει ευρύτερα γνωστό (ένα ρούχο αναδεικνύει την ομορφιά του / της) / εξέλιξη επιστημονική, κοινωνική ή καλλιτεχνική (αναδείχτηκε με την αξία του) / εκλέγω, διορίζω (οι εκλογές ανέδειξαν τους εξής βουλευτές) // η ανάδειξη

γκάμα, η = διαδοχή σύμφωνα με μια διαβάθμιση (χρωμάτων, συναισθημάτων, θεμάτων, προβλημάτων)

διακίνηση, η = μεταφορά οικονομικών αγαθών (πρώτων υλών, γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων, εφημερίδων και περιοδικών, κεφαλαίων), (κέντρο διακίνησης), (εμπορίου = η διεξαγωγή) / διάδοση και κυκλοφορία πνευματικών αγαθών (ιδεών) / μεταφορά επιβατών ή μετακίνηση ανθρώπων (των πολιτών από χώρα σε χώρα)

διείσδυση, η = το να εισχωρεί κάτι ή κάποιος κάπου (των στρατιωτών στο εχθρικό στρατόπεδο) / λαθραία είσοδος (κατασκόπων στις τάξεις του εχθρού), (οικονομική, πολιτιστική) / εμβάθυνση (στις σκέψεις και τις ιδέες κάποιου) // διεισδύω, διεισδυτικός, -ή, -ό (βλέμμα, ματιά, κριτική)

εκμεταλλεύομαι = χρησιμοποιώ για οικονομικό όφελος, κέρδος (τα κεφάλαια, τη δύναμη του νερού) / αξιοποιώ με τρόπο ωφέλιμο (ένα χώρο) / χρησιμοποιώ με τρόπο αντίθετο με τους ηθικούς κανόνες (τους εργάτες για πλουτισμό, την εμπιστοσύνη κάποιου για να τον εξαπατήσω) / χρησιμοποιώ (τις δυνατότητές μου για να πετύχω) / γίνομαι αντικείμενο εκμετάλλευσης = με εκμεταλλεύονται

εκρηκτικός, -ή, -ό = που μπορεί να προκαλεί κρότο με ισχυρά μηχανικά αποτελέσματα (μηχανισμός, κύμα, δύναμη) / που εκδηλώνεται με ξαφνικό, βίαιο τρόπο (γεγονότα, εξελίξεις, αλλαγές) / που προμηνύει βίαια γεγονότα (κατάσταση, ατμόσφαιρα, κλίμα) / άνθρωπος = πληθωρικός (ταλέντο, ομορφιά) // η εκρηκτικότητα, η έκρηξη, εκρήγνυμαι (αόρ: εξερράγην)

εύλογος, -η, -ο = για κάτι που θεωρείται λογικό, δικαιολογημένο (ερώτημα, αντιδράσεις)

καταξιωμένος, -η, -ο = που έχει αναγνωριστεί η αξία του και έχει το σεβασμό και την εκτίμηση του κόσμου (επιστήμονας) // καταξιώνω, -ομαι, η καταξίωση (η καταξίωσή του ως συγγραφέα...)

λανσάρω, -ομαι = παρουσιάζω, εισάγω, προβάλλω κάτι καινούριο, θέτω σε πρώτη χρήση (μια νέα μόδα, ένα καινούριο τραγούδι, ένα νέο χορό / ένα καινούριο προϊόν / μια καινούρια ιδέα / ένα νέο καλλιτέχνη)

λιανικός, -ή, -ό = που αναφέρεται σε εμπορεύματα που διατίθενται στον καταναλωτή σε σχετικά μικρές ποσότητες ≠ χοντρικός (πώληση, αγορά, εμπόριο, τιμή)

περιθώριο, το = η άγραφη λωρίδα στα άκρα της σελίδας (αριστερό, δεξί) / ελευθερία κίνησης, δραστηριότητας κτλ. (δεν υπάρχουν / έχω περιθώρια δράσης) / χρονικό περιθώριο (στενεύουν τα περιθώρια) / έξω ή γύρω από μια δραστηριότητα (στο περιθώριο της διάσκεψης συζητήθηκαν και τα θέματα...) / κοινωνικό περιθώριο // περιθωριακός, -ή, -ό (άτομα, συμπεριφορά)

πράπω, -ομαι = κάνω, ενεργώ, εκτελώ / κατά συνείδηση = σύμφωνα με τη συνείδησή μου / καλώς / κακώς, πράπω αναλόγως = ενεργώ σύμφωνα με τις περιστάσεις // τα πεπραγμένα = αυτά που έχουν πραχθεί / η πράξη / το πρακτέον = αυτό που πρέπει να γίνει

στοιχειώδης, -ης, -ες = που αποτελεί πρωταρχικό και απόλυτα αναγκαίο στοιχείο, αποτελεί τη λογική ή θεωρητική βάση στην οποία στηρίζεται κάτι (στοιχειώδεις γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, στοιχειώδης εκπαίδευση) / για κάτι που εμφανίζεται στον ελάχιστο αλλά απαραίτητο βαθμό (ανάγκες διαβίωσης, δικαιώματα του πολίτη, ευγένεια, γνώσεις αγγλικών) // στοιχειωδώς

συνδυασμός, ο = συνένωση ή συνύπαρξη στοιχείων όμοιων ή παρόμοιων έτσι ώστε να συμπληρώνει το ένα το άλλο (σωστής διατροφής και άθλησης) / αρμονική διευθέτηση πραγμάτων (παντελόνι και μπλούζα είναι πρακτικός συνδυασμός) / συσχετισμός για εξαγωγή συμπερασμάτων (όσα άκουσα, σε συνδυασμό με αυτά που ήξερα, με έπεισαν για την ενοχή του) / το σύνολο των υποψηφίων ενός κόμματος στις εκλογές (τα κόμματα ετοιμάζουν τους εκλογικούς συνδυασμούς τους) // συνδυαστικός, -ή, -ό (ικανότητα, φαντασία, ανάλυση), συνδυάζω, -ομαι

συνεπάγεται = κάτι έχει ως αποτέλεσμα (η κατασκευή ενός τέτοιου τεράστιου έργου συνεπάγεται τεράστια έξοδα)

΄Εως και 50% φτηνότερα μπορούν να βρουν οι καταναλωτές μια ευρεία γκάμα προϊόντων στο Διαδίκτυο, σε σχέση με τις τιμές των παραδοσιακών εμπορικών καταστημάτων. Οι χαμηλές τιμές, σε συνδυασμό με την ευκολία που χαρακτηρίζει τις online αγορές, εκτόξευσαν την αξία του ηλεκτρονικού εμπορίου διεθνώς στα 2,3 δις. δολάρια το 2002. Ωστόσο οι ΄Ελληνες καταναλωτές παραμένουν επιφυλακτικοί απέναντι στις δυνατότητες της νέας τεχνολογίας.

Με 422 ευρώ μπορεί κανείς να αγοράσει από τις προθήκες των ηλεκτρονικών καταστημάτων μια ψηφιακή κάμερα, την οποία θα βρει στους εμπορικούς δρόμους της πόλης να κοστίζει 750 ευρώ. Το ερώτημα που τίθεται είναι εύλογο: πότε συμφέρουν οι αγορές μέσω Internet και κατά πόσο είναι ασφαλείς;

Η διαφορά στις τιμές οφείλεται κυρίως στα μηδενικά έξοδα των εταιρειών που διαθέτουν ηλεκτρονικά τα προϊόντα τους. Οι σημαντικότερες διαφορές σημειώνονται στα ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά είδη οι τιμές των οποίων, σε επίσημα αναγνωρισμένα e-shops, είναι μέχρι και 50% καλύτερες ακόμα και από αυτές των αλυσίδων καταστημάτων.

Παράλληλα, εξαιτίας των αργών ρυθμών διείσδυσης της τεχνολογίας, τα πιο πρόσφατα μοντέλα που λανσάρουν οι εταιρείες παραγωγής εμφανίζονται με καθυστέρηση μηνών στην Ελλάδα, ενώ στο Διαδίκτυο οι πρώτες κυκλοφορίες διατίθενται αμέσως. Εδώ βέβαια θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι αγορές μέσω Internet επιβαρύνονται με έξοδα μεταφοράς, στις περισσότερες περιπτώσεις όμως είναι αμελητέα. Είναι επίσης εύλογο ότι ο «δικτυωμένος» αγοραστής θα πρέπει να περιμένει κάποιες ημέρες για να ολοκληρωθεί η παραγγελία του (περίπου τρεις εργάσιμες μέρες), ενώ η επιτάχυνση των διαδικασιών (παράδοση σε δύο εργάσιμες) στοιχίζει αναλόγως.

Είναι ασφαλές;

Παρ' όλ' αυτά, η καταναλωτική εμπιστοσύνη στις ηλεκτρονικές αγορές παραμένει μικρή, κυρίως επειδή στο Διαδίκτυο ο βαθμός εξαπάτησης είναι πολύ υψηλός. Η παράνομη διακίνηση προϊόντων αλλά και οι ψεύτικες εταιρείες είναι πράγματι φαινόμενα που ανθούν στον κυβερνοχώρο. Γι' αυτό και οι καταναλωτές θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί και να εμπιστεύονται μόνο επίσημα αναγνωρισμένες και καταξιωμένες στο χώρο του Διαδικτύου εταιρείες, ιδίως όταν πρόκειται να δώσουν στοιχεία των πιστωτικών τους καρτών.

Οι περισσότεροι καταναλωτές αισθάνονται ακόμα άβολα, όταν καλούνται να δώσουν τα στοιχεία της πιστωτικής τους κάρτας σε κάποιο ηλεκτρονικό κατάστημα.

Οι διεθνείς τάσεις

Όμως, παρά τα όποια προβλήματα και τις ανασφάλειες, οι ανταγωνιστικές τιμές είναι μόλις ένα από τα κομμάτια που συνθέτουν το παζλ της εκρηκτικής ανάπτυξης και των μεγάλων προοπτικών του ηλεκτρονικού εμπορίου. Κατ' αρχήν, η αλματώδης αύξηση των ανθρώπων που αποκτούν ηλεκτρονικό υπολογιστή συνεπάγεται αυτομάτως διεύρυνση της παγκόσμιας πελατειακής βάσης στην οποία απευθύνονται τα ηλεκτρονικά καταστήματα. Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ένας στους δέκα κατοίκους του πλανήτη, περίπου 655 εκατομμύρια άνθρωποι, διαθέτει ήδη ενεργή σύνδεση στο Διαδίκτυο, ενώ η ετήσια έκθεση για το ηλεκτρονικό εμπόριο υπολογίζει ότι η αξία του θα ξεπεράσει τα 3,9 δισ. δολάρια μέχρι το τέλος του 2003.

Όπως θα περίμενε κανείς, οι ΗΠΑ αναδεικνύονται πρωταθλήτριες στον αριθμό των χρηστών του Internet, ο οποίος φτάνει αισίως τα 143 εκατομμύρια ανθρώπους. Ακολουθεί η ταχύτερα αναπτυσσόμενη μεγάλη οικονομία στον κόσμο, η Κίνα, με 56,6 εκατομμύρια χρήστες. Στην Ευρώπη ένας στους τρεις κατοίκους της γηραιάς ηπείρου είναι επίσης δικτυωμένος.

Τεράστιες προοπτικές

Οι αγορές μέσω Internet έχουν, κατά πολλούς, δικαιολογημένα την τιμητική τους στο νέο «δικτυωμένο» κόσμο. Είναι εύκολες, άνετες και ασφαλείς –εφόσον τηρεί κανείς στοιχειώδεις κανόνες ασφαλείας– αλλά και φιλικότερες, πολλές φορές, για το πορτοφόλι του καταναλωτή. Μάλιστα, οι λάτρεις των δικτυωμένων αγορών δεν περιορίζονται πια στην παραγγελία βιβλίων και CD. Αγοράζουν ρούχα, τηλεοράσεις, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, είδη κηπουρικής, ακόμη και... πλυντήρια. Και η αγορά έχει τεράστια περιθώρια εξέλιξης. Ακόμη και μετά την εκρηκτική

άνοδο του 2002, οι αγορές μέσω Internet αντιστοιχούν μόλις στο 1,3% του συνόλου των λιανικών πωλήσεων στις ΗΠΑ, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόλις το 12,3% των εταιρειών εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που τους προσφέρει το Internet, για να πουλήσουν ηλεκτρονικώς τα προϊόντα τους.

Οι κλάδοι του τουρισμού, της παροχής οικονομικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών και των εκδόσεων κατέχουν τα πρωτεία μεταξύ των επιχειρήσεων που πωλούν τα προϊόντα τους και μέσω του Internet. Όσες επιχειρήσεις δεν πράττουν αναλόγως και επιμένουν στις παραδοσιακές τους δραστηριότητες, θεωρούν είτε ασύμφορη είτε ακατάλληλη για τα προϊόντα τους την πώληση μέσω Internet.

Των ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΡΗΣΤΙΔΗ, ΜΑΡΙΑΣ ΜΙΧΟΥ,
Μακεδονία της Κυριακής, 9-2-2003

☛ Τις περισσότερες αγορές σας τις κάνετε μέσω Διαδικτύου, γιατί έχει πολλά πλεονεκτήματα, τα οποία και αναφέρετε.

☛ Δεν ψωνίζετε σχεδόν ποτέ από τα e-shop, γιατί δεν τα εμπιστεύεστε αλλά και για άλλους λόγους, τους οποίους και αναφέρετε.

Γ. ΔΙΑΣΤΗΜΑ

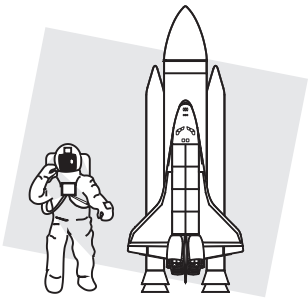

Μάθετε τις λέξεις, διαβάστε το κείμενο και...

ατραπός, η = δύσβατο μονοπάτι (της αρετής), (της οικονομικής ανάπτυξης)

δείγμα, το = μικρή ποσότητα ή μέρος ή κομμάτι ενός συνόλου, από το οποίο μπορούμε να σχηματίσουμε γνώμη για το σύνολο (καλλυντικών, ταλέντου, δουλειάς) / χαρακτηριστικό, αντιπροσωπευτικό δείγμα (του πληθυσμού, του εκλογικού σώματος) / αγάπης, φιλίας, καλής θέλησης

διάσπαρτος, -η, -ο = για σύνολο που τμήματά του υπάρχουν σε διάφορα σημεία (δέντρα στην πλαγιά του βουνού, θάλασσα διάσπαρτη από νησιά, ομιλία διάσπαρτη με παροιμίες)

συναρμολόγηση, η = σύνολο ενεργειών για την ένωση τμημάτων μιας σύνθετης κατασκευής = μοντάρισμα (μηχανής, αυτοκινήτου) // συναρμολογώ, -ούμαι

Θα κυνηγήσουμε ίχνη ζωής στον κόκκινο πλανήτη

Υπάρχει ζωή στον Άρη; Αυτό το ερώτημα θα απασχολήσει την ανθρωπότητα και τους επιστήμονες τα επόμενα χρόνια. Αν όλα πάνε καλά, θα μπορέσουμε να στείλουμε τα κατάλληλα μέσα, ώστε να πάρουμε δείγματα και να οδηγηθούμε σε νέες ατραπούς έρευνας. Αν αποδειχθεί ότι υπάρχει δείγμα ζωής στον Άρη, αυτό θα μας αποδείξει ότι η ζωή αναπτύσσεται όπου αυτή μπορεί και ότι στο σύμπαν μπορεί να είναι διάσπαρτη. Είμαι σίγουρος ότι θα στείλουμε κι άλλους ανθρώπους στη Σελήνη, όπου θα υπάρξει και μια βάση, η οποία θα προετοιμάζει και θα υποστηρίζει τα ταξίδια στον Άρη. Πάντως, όλα εξαρτώνται από τα κεφάλαια που θα ξοδευτούν στην αστρονομία.

Σερ ΠΑΤΡΙΚ ΜΟΥΡ, Αστρονόμος, *Έθνος της Κυριακής*, 5-1-2003

Για την ώρα, ένα διαστημόπλοιο ετοιμάζεται από τη ΝΑΣΑ για τον Ερμή. Η εκτόξευση θα γίνει στις 10 Μαρτίου του 2004. Έχουν ετοιμαστεί όλα τα υποσυστήματα και τώρα θα γίνουν η συναρμολόγηση και οι δοκιμές.

Ο Ερμής δεν έχει εξερευνηθεί μέχρι στιγμής και αυτό το διαστημόπλοιο θα γίνει ο δορυφόρος του πλανήτη. Θα μπει σε τροχιά τουλάχιστο για ένα χρόνο, για να κάνει μια γενική εξερεύνηση, χαρτογράφηση και έρευνα στην ατμόσφαιρα του Ερμή και τα συστατικά της.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΡΙΜΙΖΗΣ, διευθυντικό στέλεχος της ΝΑΣΑ σε διαστημικές αποστολές, *Έθνος της Κυριακής*, 5-1-2003

- Πείτε πόσο ενδιαφέρουσα βρίσκετε την εξερεύνηση του διαστήματος.
- Πιστεύετε στην ύπαρξη ζωής σε άλλους πλανήτες;
- Πώς φαντάζεστε μια επίσκεψη... εξωγήινων;
- Τεράστια ποσά δαπανώνται για την εξερεύνηση του διαστήματος. Πιστεύετε πως η εξερεύνηση του σύμπαντος είναι μέσα στις δραστηριότητες του ανθρώπου, και είστε υπέρμαχος.
- Δε συμφωνείτε με τα τεράστια ποσά που ξοδεύονται για την εξερεύνηση του διαστήματος, γιατί πιστεύετε πως θα έπρεπε να είχαν διατεθεί για την υγεία ή για άλλους σκοπούς, για να βοηθηθούν άνθρωποι που υποφέρουν σε όλο τον πλανήτη.

Ασκησεις

Α

α. *Γράψτε από ποιες λέξεις γίνονται οι παρακάτω σύνθετες λέξεις.*

η κακοτοπιά	κακός + τόπος – ***παράδειγμα***
η ψευδαίσθηση	
καταξιωμένος	
εύλογος	
υποστηρίζω	
η προσθήκη	

β. *Γράψτε ποιες λέξεις προκύπτουν από τη σύνθεση των λέξεων του πίνακα.*

περί + φήμη (επίθετο)	περίφημος – ***παράδειγμα***
αντί + αγωνιστικός (επίθετο)	
δεσμά + φύλακας (ουσιαστικό)	
αν + ειλικρινής (επίθετο)	
εκ + τιμώ (ουσιαστικό)	
αντι+ λαμβάνομαι (ουσιαστικό)	

Β

Διαγράψτε τη λέξη που δεν ταιριάζει, όπως στο παράδειγμα.

1. Ο λόγος του ήταν τόσο σαφής, ώστε δε χρειαζόταν περισσότερες...
α. εξηγήσεις **β.** διευκρινίσεις **γ.** ~~ψευδαισθήσεις~~ – ***παράδειγμα***

2. Εξέθεσε με κάθε λεπτομέρεια...
α. τις απόψεις του **β.** τις ιδέες του **γ.** τις διεισδύσεις του

3. Είναι δυνατό να προβλεφθεί;...
α. ο καιρός **β.** η αντιύλη **γ.** το μέλλον

4. Μπορούμε να προσδιορίσουμε...
α. τις αλυσίδες μας **β.** τα όριά μας **γ.** τις θέσεις μας

5. Η διακίνηση...
α. των ναρκωτικών **β.** των προϊόντων **γ.** των νευρώνων

6. Εκμεταλλεύτηκε...
α. την ευκαιρία **β.** την έκρηξη **γ.** τη δύναμή του

7. Πράττεις...
α. ακριβώς **β.** καλώς **γ.** κακώς

Γ **α.** *Γράψτε το ρήμα, όπως στο παράδειγμα.*

	ουσιαστικό	**ρήμα**
1	η συναρμολόγηση	συναρμολογώ **–** ***παράδειγμα***
2	ο συνδυασμός	
3	η πράξη	
4	η καταξίωση	
5	η έκρηξη	
6	η διεξαγωγή	
7	η διακίνηση	
8	η ανάδειξη	
9	η διαπίστωση	
10	η έκθεση	

β. *Γράψτε το ουσιατικό, όπως στο παράδειγμα.*

	επίθετο	**ουσιαστικό**
1	αλματώδης	το άλμα **–** ***παράδειγμα***
2	αλυσιδωτός	
3	διεισδυτικός	
4	ειλικρινής	
5	εφευρετικός	
6	θεμελιώδης	
7	μάταιος	
8	περιθωριακός	
9	προβλέψιμος	
10	προσδιοριστικός	

Δ *Από το παρακάτω κείμενο λείπουν έξι φράσεις, χωρίς το παράδειγμα. Διαλέξτε από τον πίνακα που ακολουθεί τις σωστές φράσεις, γράφοντας στο κενό το σωστό αριθμό, όπως στο παράδειγμα.*

Οι νέοι τρόποι παραγωγής κυττάρων

«Η έρευνα της κλωνοποίησης απέδειξε ότι οι πυρήνες ……**4**…… **(*παράδειγμα*)** απ' ό,τι εξαρχής θεωρούσαμε. Το γεγονός αυτό μπορεί να δημιουργήσει εντελώς νέους ……, που θα βοηθούσαν ασθενείς με διαβήτη και καρδιοπάθειες. Μέσα σε δέκα χρόνια ορισμένες …… θα έχουν ολοκληρωθεί, παρόλο που στον τομέα της έρευνας θα χρειαστεί πολύ περισσότερος χρόνος για …… . Μετά τη Ντόλι μου, οι μηχανισμοί κατανόησης …… πήραν μπροστά και ……, αν τελικά οι εξελίξεις των κλωνοποιημένων ζώων δεν καταλήξουν……»

ΙΑΝ ΓΟΥΙΛΜΟΥΤ, Επικεφαλής Γενετικής στο Ινστιτούτο Ρόσλιν, δημιουργός της Ντόλι,
Έθνος της Κυριακής, 5-1-2003

1	θα ήμουν πολύ απογοητευμένος
2	από τις θεραπείες
3	του ηλεκτρικού ρεύματος
4	των θηλαστικών είναι πολύ πιο εύπλαστοι ***– παράδειγμα***
5	καθώς λένε οι βιολόγοι
6	τρόπους παραγωγής νέων κυττάρων
7	της ανάπτυξης του κλώνου
8	είναι αντίθετοι με αυτή τη θεωρία
9	στην κλωνοποίηση του ανθρώπου
10	το τελικό «ραφινάρισμα».

Κατανόηση προφορικού λόγου

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD μια εκπομπή σχετικά με το διαχωρισμό της ημέρας, καθώς και τι γίνεται σχετικά με την εξερεύνηση του σύμπαντος. Καθώς ακούτε το κείμενο, σημειώνετε σταυρό ***(+)*** *κάτω από το* ***ΝΑΙ*** *δίπλα στην πρόταση που συμφωνεί με το κείμενο ή κάτω από το* ***ΟΧΙ*** *δίπλα στην πρόταση που δε συμφωνεί, όπως στο παράδειγμα. Οι σταυροί που πρέπει να σημειώσετε είναι* ***δώδεκα (12)****, χωρίς το παράδειγμα.*

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Η μέρα χωρίστηκε σε 24 ώρες από τους Βαβυλωνίους, απλά γιατί τους άρεζε αυτός ο αριθμός. – ***παράδειγμα***		+
2. Ο αριθμός 24 συνέπιπτε με τον αριθμό των επτά γαλαξιών του ουρανού.		
3. Οι πλανήτες που μπορούμε να δούμε με γυμνό μάτι είναι: ο Ερμής, η Αφροδίτη, ο Άρης, ο Δίας και ο Κρόνος.		
4. Ο χωρισμός της μέρας σε 24 ώρες προέρχεται από το δωδεκαδικό σύστημα των Βαβυλωνίων.		
5. Η ηλικία του σύμπαντος δεν είναι απόλυτα ακριβής. Οι επιστήμονες, όμως, συμπεραίνουν ότι είναι περίπου 13-14 δισεκατομμυρίων ετών.		
6. Η διάρκεια της μέρας βασίζεται στην κίνηση που κάνουν η Σελήνη και η Γη γύρω από τον ήλιο.		
7. Το διαστημικό τηλεσκόπιο «Χαμπλ» οδήγησε τους επιστήμονες στην ακριβή ημερομηνία της δημιουργίας του σύμπαντος.		
8. Το αν υπάρχουν άλλα όντα στο σύμπαν διερευνάται συνεχώς από τους επιστήμονες.		
9. Τα μέσα διερεύνησης ζωής στο σύμπαν είναι τα επίγεια συστήματα παρακολούθησης και τηλεπικοινωνιών, καθώς επίσης και τα διαστημόπλοια.		
10. Παρά το γεγονός ότι η Σελήνη διερευνάται εδώ και 30 χρόνια, δεν έχουμε ακόμη πλήρη στοιχεία.		
11. Τα πετρώματα που έφτασαν στη Σελήνη από συγκρούσεις της Γης με αστεροειδείς μπορεί να μας δώσουν πληροφορίες για τη σύνθεση του εδάφους και της ατμόσφαιρας κατά τα πρώτα χρόνια της δημιουργίας της Γης.		
12. Τα πετρώματα όμως αυτά από τη Σελήνη δεν είναι δυνατό να μας δώσουν κάποιες πληροφορίες για τη δημιουργία του ηλιακού μας συστήματος.		
13. Μετά από πολύχρονες προσπάθειες, οι επιστήμονες βρήκαν κάποιες αποδείξεις από πού προήλθε η ζωή στη Γη.		

Κατανοηση γραπτου λογου

*Το κείμενο είναι χωρισμένο σε παραγράφους. Στον πίνακα **Α** είναι η αρχή της παραγράφου και στον πίνακα **Β** το τέλος. Ταιριάξτε τις προτάσεις του πίνακα **Α** με τις προτάσεις του πίνακα **Β**, γράφοντας τον κατάλληλο αριθμό στον πίνακα **Β**, ώστε να έχετε ένα ολοκληρωμένο νόημα, όπως στο παράδειγμα. Οι σωστοί αριθμοί είναι **εννέα (9)** (από το 2 ως το 10), χωρίς το παράδειγμα.*

Α

1	**Έρχεται ο αιώνας της βιοτεχνολογίας** Ευλογία και κατάρα για τον άνθρωπο. Τέλεια σώματα, κατά παραγγελία μωρά, πάμφθηνα θαυματουργά βιοτεχνητά φάρμακα, μια εντυπωσιακή υπεραφθονία γενετικώς τροποποιημένων τροφών, **– *παράδειγμα***
2	Αυτά και άλλα υπόσχεται η βιοτεχνολογία. Με άλλα λόγια
3	Το ποιος θα είναι ο αντίκτυπος αυτής της κοσμογονίας πραγματεύεται ο γνωστός οικονομολόγος Τζέρεμι Ρίφκιν στο βιβλίο του «Ο αιώνας της βιοτεχνολογίας»,
4	Ταυτόχρονα, επιστήμονες προετοιμάζουν το βιολιθικό άνθρωπο, εφοδιασμένο με τεχνητή καρδιά, βιοτεχνητό ήπαρ, τεχνητό μάτι και βηματοδότη στον εγκέφαλο.
5	**Θα εξερευνήσουμε την... ψυχή και τα αισθήματά μας** «Θα μάθουμε περισσότερα για τα μέρη του εγκεφάλου που έχουν σχέση με μια ευρεία γκάμα ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Στοιχεία όπως η αξία της ομορφιάς ή του αισθήματος του θυμού ξέρουμε ότι υπάρχουν μέσα μας, κάπου είναι, εκτός αν πιστεύουμε στην “ψυχή”,
6	Ξέρουμε επίσης περισσότερα για τη γενετική σε σχέση με τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου. Νομίζω ότι είναι ώρα να ασχοληθούμε με αυτόν. Φυσικά όλα συνδέονται με ένα μαγικό τρόπο, η γενετική με τη νευρολογία, η νευρολογία με το μυαλό

7	**Εφιάλτης το κλίμα και η εξάντληση του νερού** «Το κυρίαρχο πλανητικό πρόβλημα είναι η αλλαγή του κλίματος καθώς και η τρύπα του όζοντος που συνδέεται εν μέρει μ' αυτήν. Το δεύτερο μεγάλο πλανητικό πρόβλημα είναι η έλλειψη νερού, που σε ορισμένες περιοχές παρουσιάζεται με μεγαλύτερη οξύτητα.
8	**Θα μπουν στο μικροσκόπιο όλες οι μορφές ζωής** «Ο οδηγός για την παραγωγή εκπομπών και ταινιών σε σχέση με τη φυσική ιστορία ήταν πάντα η τεχνολογία. Λέω ότι η τεχνολογία θα μας οδηγήσει και για τα επόμενα 10 χρόνια,
9	Τα επιτεύγματα της επιστήμης έχουν προχωρήσει τόσο που με ένα μικροσκοπικό φακό μπορεί κανείς να φέρει πολύ κοντά και με μεγάλη λεπτομέρεια τα... αποτυπώματα μιας μύγας και, εισάγοντας στοιχεία στον υπολογιστή,
10	Έτσι ελπίζω να ανοίξουμε επιτέλους το εξαιρετικά μεγάλο κεφάλαιο του ζωικού βασιλείου,

Β

	που μέχρι σήμερα παραμένει εντελώς άγνωστο για μας. Ελπίζω να ζω για να παρουσιάζω τις εξελίξεις». Σερ ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΑΤΕΝΜΠΟΡΟ, παραγωγός, σκηνοθέτης και παρουσιαστής για τη φύση στο BBC, για 50 χρόνια, *Έθνος της Κυριακής*, 5-1-2003
1	ώστε να χορτάσει ο κάθε πεινασμένος, γενετικής προέλευσης πηγές ενέργειας και πρώτες ύλες. ***– παράδειγμα***
	να τα συγκρίνει με τα αντίστοιχα ευρήματα μιας άλλης μύγας και να βλέπει ομοιότητες, διαφορές και άλλες διαφωτιστικές λεπτομέρειες.
	δεν πρόκειται να προκύψει λύση.
	και το μυαλό με την ψυχολογία, ωστόσο η ψυχολογία είναι ένας άγνωστος ακόμα για εμάς τομέας, που οφείλουμε να προσέξουμε περισσότερο». ΣΤΙΒΕΝ ΠΙΝΚΕΡ, Καθηγητής Ψυχολογίας στο MIT *Έθνος της Κυριακής*, 5-1-2003

	αλλά όλα δείχνουν πως θα στραφούμε στη μακροσκοπική πλευρά της φύσης.
	ενδέχεται οι αρμόδιοι να μη συμφωνήσουν.
	που σοκάρει με την αποκάλυψη του παιγνιδιού με τα γονίδια.
	αλλά δεν ξέρουμε ούτε κατά διάνοια πού, πώς και τι.
	Έναν άνθρωπο πολύ κοντά στον Ρόμποκοπ.
	μια δεύτερη γένεση του κόσμου με τη βοήθεια του διεθνούς εμπορίου.
	Κυρίως το πόσιμο νερό αρχίζει να σπανίζει και ελπίζουμε να μη δικαιωθούν οι δυσοίωνες προβλέψεις ότι μελλοντικά οι πόλεμοι θα γίνονται για το νερό». ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΡΕΜΛΗΣ, Προϊστάμενος Νομικής Υπηρεσίας στη Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης *Έθνος της Κυριακής*, 5-1-2003

Παραγωγή γραπτού λόγου

α. *Η γιαγιά σας δεν έχει καμία από τις μικροσυσκευές τελευταίας τεχνολογίας, π.χ. κινητό, και δε θέλει καμιά από αυτές τις «διαβολικές συσκευές», όπως τις λέει. Της γράφετε και προσπαθείτε να την πείσετε να χρησιμοποιεί κάποιες από αυτές, γιατί κάνουν τη ζωή πιο εύκολη. (200 λέξεις)*

β. *Φανταστείτε ότι είστε εφευρέτης και έχετε κάνει μια μηχανή τελευταίας τεχνολογίας. Γράψτε ένα γράμμα στο αρμόδιο γραφείο και ζητήστε να τη δοκιμάσουν και να κυκλοφορήσει στο εμπόριο. Φυσικά θα την περιγράψετε και θα πείτε για τη χρηστικότητά της. (200 λέξεις)*

ΕΝΑΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Από τον Όμηρο στη νεοελληνική λογοτεχνία

Α. ΟΜΗΡΟΣ

Διαβάστε το παρακάτω ανέκδοτο.

Μπαίνει κάποιος κύριος σ' ένα βιβλιοπωλείο και αρχίζει να εξετάζει με προσοχή τα βιβλία. Τέλος διαλέγει ένα:

— Είναι ωραίο; ρωτά το βιβλιοπώλη.
— Κύριέ μου, απαντά ο βιβλιοπώλης, είναι του Ομήρου!
— Ω!... Με συγχωρείτε απαντά ο κύριος. Νόμιζα ότι το είχατε για πούλημα.

☛ *Μήπως κι εσείς, σαν τον κύριο του ανέκδοτου, δεν ξέρετε ποιος είναι ο Όμηρος; Αν ξέρετε κάτι,*

☛ συζητήστε για τον Όμηρο και τα έργα του

☛ πείτε τι ξέρετε για την *Ιλιάδα* και την *Οδύσσεια*

☛ μιλήστε για την ελληνική μυθολογία και αναφερθείτε στο ελληνικό Δωδεκάθεο.

Αν όμως δεν ξέρετε τίποτε, μάθετε τις λέξεις και διαβάστε τα παρακάτω.

άλωση, η = κατάληψη οχυρωμένης πόλης από εχθρικά στρατεύματα (η άλωση της Κωνσταντινούπολης)

αφηγηματικός, -ή, -ό = που αναφέρεται στην αφήγηση, στην εξιστόρηση // αφηγούμαι = παρουσιάζω σε συνεχή λόγο (συνήθως προφορικό), κατά χρονική ή λογική σειρά, ό,τι άμεσα ή έμμεσα έπεσε στην αντίληψή μου ή αποτελεί σκέψεις ή συναισθήματά μου, διηγούμαι, εξιστορώ // η αφήγηση / το αφήγημα = γραπτό έντεχνο κείμενο που εξιστορεί μια κατάσταση ή ένα απλό γεγονός χωρίς να έχει πλοκή ή την υπόθεση ενός διηγήματος

ερίζω = μαλώνω // η έριδα / η Έρις: θεά που προκαλούσε φιλονικίες (το μήλον της Έριδος)

θνητός, -ή, -ό = που από τη φύση του είναι προορισμένος να πεθάνει ≠ αθάνατος, -η, -ο

μύθος, ο = φανταστική διήγηση συνήθως λαϊκής προέλευσης (για θεούς, ήρωες, τη δημιουργία και την εξέλιξη του κόσμου, για ζώα που μιλούν) που μεταδίδεται συνήθως προφορικά (μύθοι του Αισώπου) // η μυθολογία, μυθικός, -ή, -ό

περιπλάνηση, η = το να περιφέρεται κανείς εδώ κι εκεί χωρίς πορεία ή γιατί δε γνωρίζει το δρόμο // περιπλανιέμαι και περιπλανώμαι

έπος, το: μεγάλο αφηγηματικό ποίημα.

ηρωικό έπος, το: μεγάλο αφηγηματικό ποίημα που έχει ως θέμα τους μύθους των αρχαίων Ελλήνων για τους θεούς τους και τους ήρωές τους.

ελληνική μυθολογία, η: το σύνολο των μύθων και των παραδόσεων των αρχαίων Ελλήνων για τους θεούς τους, τους ήρωές τους και τους κοινούς θνητούς.

ελληνικό Δωδεκάθεο (ελληνικό Πάνθεο), το: οι δώδεκα θεοί των αρχαίων Ελλήνων που κατοικούσαν στον Όλυμπο. Αυτοί ήταν: Ο Δίας ή Ζευς (ο μεγαλύτερος θεός, πατέρας και βασιλιάς θεών και ανθρώπων), η Ήρα (νόμιμη σύζυγος του Δία, προστάτρια των παντρεμένων γυναικών και της μητρότητας, αλλά θεά εκδικητική), η Αθηνά (κόρη του Δία, θεά της σοφίας), ο Ποσειδώνας (θεός της θάλασσας), η Δήμητρα (θεά της καλλιεργημένης γης, της γεωργίας), ο Απόλλωνας (θεός της μουσικής), η Άρτεμη (θεά το κυνηγιού), ο Ερμής (αγγελιοφόρος των θεών), ο Άρης (θεός του πολέμου), η Αφροδίτη (θεά του έρωτα), ο Ήφαιστος (θεός της φωτιάς και άριστος τεχνίτης) και η Εστία (θεά της οικογενειακής εστίας, του σπιτιού).

Όμηρος, ο: τυφλός ποιητής από τη Σμύρνη ή τη Χίο (αν και άλλες πόλεις ερίζουν γι' αυτό το προνόμιο) έζησε το δεύτερο μισό του 8ου π.Χ. αιώνα. Σ' αυτόν αποδίδονται τα δύο έπη, η «Ιλιάδα» και η «Οδύσσεια».

Ιλιάδα, η: επικό ποίημα αποτελούμενο από 15.693 στίχους, όπου περιγράφεται ο Τρωικός πόλεμος, που η αφορμή του ήταν η αρπαγή της Ωραίας Ελένης, γυναίκας του βασιλιά της Σπάρτης, από τον Πάρη, γιο του βασιλιά της Τροίας.

Οδύσσεια, η: επικό ποίημα αποτελούμενο από 12.110 στίχους, όπου περιγράφονται, μετά την άλωση της Τροίας, οι περιπέτειες και η περιπλάνηση του Οδυσσέα, βασιλιά της Ιθάκης, για δέκα χρόνια, ώσπου να επιστρέψει στην πατρίδα του, στη γυναίκα του Πηνελόπη και το γιο του Τηλέμαχο.

Σταθμοί της περιπλάνησής του ήταν: η χώρα των Κικόνων (όπου κατοικούσε μια αφιλόξενη φυλή της Θράκης), το νησί των Λωτοφάγων (γεμάτο λωτούς-καρπούς που έφερναν τη λησμονιά), η χώρα των Κυκλώπων (εκεί ζούσαν μονόφθαλμοι, άγριοι γίγαντες), το νησί του Αιόλου (του θεού των ανέμων), το νησί των Λαιστρυγόνων (όπου ζούσαν άγριοι γίγαντες ανθρωποφάγοι), το νησί της Κίρκης (μάγισσας που μεταμόρφωσε τους συντρόφους του Οδυσσέα σε γουρούνια), ο Κάτω Κόσμος (ο Άδης, ο κόσμος των νεκρών), το νησί των Σειρήνων (τερατόμορφες κοπέλες που με το τραγούδι τους μάγευαν τους περαστικούς και τους σκότωναν), οι βράχοι της Σκύλλας και της Χάρυβδης (εκεί ήταν καθισμένα τα δύο αυτά τέρατα και όποιος περνούσε ανάμεσά τους δε γλίτωνε), το νησί του Ήλιου (όπου λάτρευαν τα βόδια), το νησί της Νύμφης Καλυψώς (όπου κράτησε τον Οδυσσέα παρά τη θέλησή του 7 χρόνια) και το νησί των Φαιάκων (όπου ο βασιλιάς, η βασίλισσα και η κόρη τους Ναυσικά βοήθησαν τον Οδυσσέα να γυρίσει στην Ιθάκη).

Οι δύο πρώτοι στίχοι της *Οδύσσειας* του Ομήρου από το πρωτότυπο

ὸΑΟ‰Ú· ÌÔÈ ÖÓÓÂ, MÔÜÛ· ÔÏ‡ÙÚÔÔÓ, ¬˜ Ì¿Ï· ÔÏÏa
Ï¿Á¯ıË, â Âd TÚÔ›Ë˜ îÂÚeÓ ÙÒÏ›ÂıÚÓÓ ö ÂÚÛÂØ

Οι ίδιοι στίχοι από τη μετάφραση του Δ. Μ. Μαρωνίτη

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε τους στίχους της Οδύσσειας *που ακολουθούν.*

ανιστορώ = εξιστορώ, διηγούμαι
Μούσα, η = η θεά Καλλιόπη, η Μούσα της επικής ποίησης. Ο Όμηρος εδώ επικαλείται τη Μούσα, για να μπορέσει να εξιστορήσει τα όσα συνέβησαν.
πατώ = κυριεύω
πέρατα του κόσμου = ακραία σημεία του κόσμου
πολύτροπος, -η, -ο = αυτός που σκέφτεται πολλούς τρόπους, πολυμήχανος, εφευρετικός, εύστροφος, πανούργος

Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο να μου ανιστορήσεις, που βρέθηκε
ως τα πέρατα του κόσμου να γυρνά, αφού της Τροίας πάτησε
το κάστρο το ιερό.

Β. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

α. Ποιητικός λόγος (ποίηση)

Είδη ποίησης:

1. **Έντεχνη ποίηση: *α. επική β. λυρική*** (που μιλάει ή τραγουδάει για τους πόνους και τις χαρές της ψυχής): *1. ερωτική, 2. οικογενειακή, 3. ελεγειακή* (πρόκειται για θρήνους που περιγράφουν τον ψυχικό σπαραγμό και την απελπισία), *4. φυσιολατρική, 5. πατριωτική*: *ο θούριος* (ενθουσιώδες πατριωτικό άσμα-τραγούδι), *ο ύμνος* (εκφράζει με επισημότητα υψηλά συναισθήματα θρησκευτικού, πατριωτικού ή κοινωνικού περιεχομένου), *η ωδή* (σύνθεση με επιβλητικό τόνο και μεγαλοπρέπεια), *ο παιάνας* (άσμα ευχαριστίας ή θριαμβευτικό, σαν τα σημερινά εμβατήρια), *6. θρησκευτική*, *7. φιλοσοφική*, *8. σατιρική* ***γ. δραματική:*** *αρχαία τραγωδία, σύγχρονο δράμα*, ***θεατρικά είδη****: 1. κωμωδία, 2. κομεντί* (μεικτή σύνθεση δράματος και κωμωδίας*), 3. μουσικό δράμα ή όπερα: ορατόριο* (με θρησκευτική υπόθεση) και *οπερέτα* (με κωμική υπόθεση), *μυστήριο* (θρησκευτικού περιεχομένου).
2. **Δημοτική ποίηση: *δημοτικά τραγούδια***: *επικά, λυρικά, δραματικά*
   α. διηγηματικά άσματα: *1. ακριτικά* (που μιλούν για τους Ακρίτες, τους φρουρούς των συνόρων του Βυζαντίου), *2. παραλογές* (διήγηση μιας ιστορίας αληθινής, πλαστής, μυθικής σε τόνο επικό ή δραματικό), *3. ριμάτες* (δίστιχα του ίδιου περιεχομένου με τις παραλογές) **β. λυρικά τραγούδια**: *1. ιστορικά, 2. κλέφτικα* (που αναφέρονταν στους αρματολούς και κλέφτες, δηλαδή στον άτακτο στρατό, στα σώματα αντίστασης επί Τουρκοκρατίας)*, 3. ερωτικά, 4. της ξενιτιάς, 5. μοιρολόγια* (που εκφράζουν τη θλίψη και τον πόνο για το θάνατο κάποιου)*, 6. γαμήλια ή νυφιάτικα, 7. νανουρίσματα, 8. θρησκευτικά-παιδικά (όπως τα κάλαντα), 9. εργατικά, 10. δίστιχα, 11. κοινωνικά, 12. καλλιτεχνικά, 13. παθητικά, 14. παρακλητικά-εγκωμιαστικά* (επαινετικά)*, 15. εύθυμα-αστεία.*

β. Πεζός λόγος (πεζογραφία)

Είδη πεζού λόγου:

1. **Διήγημα** (διήγηση σε μικρή έκταση, πραγματική ή φανταστική, γραμμένη με πληρότητα) *ερωτικό, πολεμικό, θαλασσινό, ιστορικό, φανταστικό κτλ*.
2. **Νουβέλα** (μεγάλο σε έκταση διήγημα) *ερωτική, κοινωνική, πολεμική, θαλασσινή, φανταστική κτλ.*
3. **Μυθιστόρημα** (εκτεταμένη διήγηση περιπετειών που αλληλοσυνδέονται και αφορούν τη ζωή ενός ή περισσότερων προσώπων) *ιστορικό, ερωτικό, κοινωνικό, ηθογραφικό, ψυχολογικό, ιδεαλιστικό, αστυνομικό, περιπετειών, φανταστικό* κτλ. **Ρομάντζο** (φτηνό, πρόχειρο μυθιστόρημα). **Μυθιστόρημα ποταμός** (πολύτομο μυθιστόρημα).
4. **Ιστορία, βιογραφία, απομνημονεύματα** (αναμνήσεις ιστορικών προσώπων).
5. Άλλα είδη: **παραμύθι** (μοιάζει με διήγημα φανταστικό για παιδιά), **μύθος**, **ευθυμογράφημα, χρονογράφημα** (σε εφημερίδες σχετικά με την καθημερινή ζωή), **επιστολογραφία**.
6. **Κριτική και μελέτη: δοκίμιο** (μικρό μελέτημα τεκμηριωμένο και πυκνά διατυπωμένο με περιεχόμενο φιλοσοφικό, ιστορικό, θεολογικό, φιλολογικό, κοινωνικό, ηθικό, επιστημονικό, τεχνοκριτικό), **πραγματεία** (αναφέρεται σε ορισμένο επιστημονικό αντικείμενο), **διατριβή ή μελέτη** (επιστημονική εργασία πλήρης από κάθε άποψη), **μονογραφία** (επιστημονική εξειδικευμένη μελέτη που εξαντλεί σε βάθος το θέμα).
7. **Ρητορικά είδη** (προφορικός και γραπτός λόγος): **λόγοι:** *πολιτικοί ή κοινοβουλευτικοί, δικανικοί ή δικαστικοί, πανηγυρικοί ή εθνικοί, εκκλησιαστικοί ή διδαχές*, **διάλεξη**, **επικήδειος.**

☛ Συζητήστε για τη λογοτεχνία της πατρίδας σας.

☛ Αναφέρετε έργα (ελληνικά ή ξένα) που διαβάσατε και σε ποιο είδος ανήκουν.

☛ Συζητήστε αν υπάρχουν τα ίδια είδη λογοτεχνίας στη γλώσσα σας.

Γ. ΠΟΙΗΣΗ

α. Δύο Έλληνες νομπελίστες ποιητές

Γιώργος Σεφέρης (1900-1971)

Γεννήθηκε στη Σμύρνη και πέθανε στην Αθήνα. Συνέβαλε στην ανανέωση της ελληνικής ποίησης. Τα θέματα των έργων του σχετίζονται με το δράμα του μικρασιατικού ελληνισμού, σύγχρονα γεγονότα πολιτικά και ιστορικά, δοσμένα με συμβολικό τρόπο. Το 1963 τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ της λογοτεχνίας. Ποιητικές συλλογές του: *Στροφή, Στέρνα, Μυθιστόρημα, Τετράδιο γυμνασμάτων, Ημερολόγιο καταστρώματος Α΄, Ημερολόγιο καταστρώματος Β΄, Κίχλη, Τρία κρυφά ποιήματα* και άλλα πεζά έργα και μεταφράσεις.

Από τη συλλογή «Μυθιστόρημα»

Στο ποίημα αυτό ο Σεφέρης αναφέρεται στη Μικρασιατική καταστροφή, παρουσιάζοντας συμβολικά μέσα από το μύθο τα σύγχρονα γεγονότα. Μας μεταφέρει σε μια ατμόσφαιρα αγωνίας, απελπισίας και ενός εφιάλτη. Επίσης, βλέπουμε τον ποιητή εδώ να διακατέχεται από μια αγωνία για το παρόν και το μέλλον της ελληνικής ζωής.

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε ένα απόσπασμα του ποιήματος.

κούφιος, -α, -ο = υπόκωφος, άδειος, κενός
πηγάδι, το = βαθύ και στενό όρυγμα απ' όπου πηγάζει νερό
στάνη, η = περιφραγμένος χώρος για φύλαξη ζώων (κυρίως αιγοπροβάτων), μαντρί
στεκάμενος, -η, -ο = στάσιμος, ακίνητος
στέρνα, η = χτιστή δεξαμενή νερού

Ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά
που έχουν σκεπή το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα.
Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές,
μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές, που ηχούν και που τις προσκυνούμε.
Ήχος στεκάμενος κούφιος, ίδιος με τη μοναξιά μας
ίδιος με την αγάπη μας, ίδιος με τα σώματά μας.
Μας φαίνεται παράξενο που κάποτε μπορέσαμε να χτίσουμε
τα σπίτια τα καλύβια και τις στάνες μας.
Κι οι γάμοι μας, τα δροσερά στεφάνια και τα δάχτυλα
γίνουνται αινίγματα ανεξήγητα για την ψυχή μας.
Πώς γεννηθήκαν πώς δυναμώσανε τα παιδιά μας;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ, *Ποιήματα*, 9η έκδοση, Ίκαρος, 1974

☛ Πείτε με δικά σας λόγια το ποίημα.

☛ Αναφέρετε σε ποια σημεία του ποιήματος διακρίνουμε την απελπισία και την αγωνία του ποιητή.

☛ Συζητήστε πώς βλέπει ο ποιητής τον τόπο του.

☛ Διαβάζοντας το ποίημα πείτε ποια συναισθήματα και ποιες εικόνες σάς δημιουργούνται.

Οδυσσέας Ελύτης (1911-1996)

αισιοδοξία, η = ψυχική διάθεση εκείνου που τα βλέπει όλα από την ευχάριστη πλευρά ≠ απαισιοδοξία // αισιοδοξώ / αισιόδοξος, -η, -ο

Γεννήθηκε στην Κρήτη. Ανανέωσε την ελληνική ποίηση με την πλούσια φαντασία του και την αισιοδοξία του. Η ποίησή του είναι χαρούμενη, λυρική, βασισμένη στην ελληνική παράδοση και τη φύση, πλημμυρισμένη από φως και Αιγαίο. Στα ποιήματά του εξυμνούνται και θαυμάζονται κυρίως: η θάλασσα, ο ουρανός, ο ήλιος και ο έρωτας. Το 1979 τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ της Λογοτεχνίας.

Ποιητικά του έργα: *Προσανατολισμοί, Ήλιος ο πρώτος, Άσμα ηρωικό και πένθιμο για το χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας, Άξιον Εστί, Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας, Τα ρω του έρωτα* κ.ά.

Από το «ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ»

Πηγές έμπνευσης του ποιητή για το έργο του «ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ» υπήρξε η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη. Χωρίζεται σε τρία μέρη: Γένεσις – Πάθη – Δοξαστικόν. Στοιχεία της ποιητικής του αυτής σύνθεσης είναι η φυσιολατρεία και η ελληνικότητα, τα οποία υμνούνται σ' όλο αυτό το αριστούργημα. Το έργο του αυτό μελοποιήθηκε από το μεγάλο Έλληνα μουσουργό Μίκη Θεοδωράκη.

(Ψαλμός δ')

ΕΝΑ το χελιδόνι ✻ κι η Άνοιξη ακριβή
Για να γυρίσει ο ήλιος ✻ θέλει δουλειά πολλή
Θέλει νεκροί χιλιάδες ✻ να 'ναι στους Τροχούς
Θέλει κι οι ζωντανοί ✻ να δίνουν το αίμα τους.

Θε μου Πρωτομάστορα ✻ μ' έχτισες μέσα στα βουνά
Θε μου Πρωτομάστορα ✻ μ' έκλεισες μες στη θάλασσα!

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, *Το Άξιον Εστί*, 8η έκδοση, Ίκαρος, 1974

1ος στίχος: χελιδόνι, το: αποδημητικό πουλί προάγγελος της άνοιξης στην Ελλάδα. (συμβολικά: ελπίδα για μια μεταφορική άνοιξη) *νόημα: λίγες οι ελπίδες κι η άνοιξη αργεί να εμφανιστεί* – **2ος στίχος:** *νόημα: για να έρθει η εαρινή ισημερία πρέπει να βάλουμε τα δυνατά μας, να μοχθήσουμε* – **3ος στίχος:** τροχός, ο: συμβολικά: ο Τροχός της Μοίρας, *νόημα: η μοίρα ζητάει πολλούς νεκρούς* – **4ος στίχος:** *νόημα: θέλει αρετή και τόλμη η ελευθερία* – **5ος στίχος:** Θε μου: Θεέ μου, Πρωτομάστορας, ο: Δημιουργός, *νόημα: «μ' έχτισες μέσα στα βουνά» συμβολικά το τοπίο της ελληνικής μοίρας και τη συγκεκριμένη ώρα του ποιητή στα ηπειρωτικά βουνά* – **6ος στίχος:** *νόημα: «μ' έκλεισες μες στη θάλασσα» συμβολικά με περιέβαλες με θάλασσα (Ελλάδα) και με φυλάκισες στη σαγήνη της θάλασσας (ποιητής)***;**

☛ Πείτε με δικά σας λόγια το περιεχόμενο του ποιήματος.

β. Άλλοι Έλληνες σημαντικοί ποιητές

Κωνσταντίνος Καβάφης (1863-1933)

Γεννήθηκε και πέθανε στην Αλεξάνδρεια. Η γλώσσα του είναι μείγμα δημοτικής και καθαρεύουσας. Τα θέματά του είναι παρμένα από τον κόσμο της εμπειρίας του και το ιστορικό παρελθόν. Κάθε ποίημά του αποτελεί και μια ολοκληρωμένη ποιητική μονάδα. Γνωστά ποιήματά του: η Πόλις, Θερμοπύλες, Κεριά, Τείχη, Όσο μπορείς, Τρώες κ.ά.

καταστάλαγμα, το = το κατακάθισμα στερεών ουσιών που είναι διαλυμένες σε υγρό / το τελικό αποτέλεσμα μιας διαδικασίας, κατάληξη σε μια απόφαση ύστερα από συζήτηση ή σκέψη (πείρας, σοφίας) // κατασταλάζω

Η Ιθάκη

Στο ποίημά του αυτό μας δίνει το καταστάλαγμα της φιλοσοφίας της ζωής, για όλους τους ανθρώπους της γης. Όταν ωριμάσει πια ο άνθρωπος, βλέπει πόσο μάταιοι ήταν οι κόποι του στη ζωή, και μόνο η πείρα που κερδίζει από τους αγώνες του δικαιώνει την προσπάθειά του.

Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους Λαιστρυγόνας και τους Κύκλωπας,
τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι,
τέτοια στον δρόμο σου ποτέ σου δεν θα βρεις,
αν μέν' η σκέψις σου υψηλή, αν εκλεκτή
συγκίνησις το πνεύμα και το σώμα σου αγγίζει.
...
Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξείδι.
Χωρίς αυτήν δεν θάβγαινες στον δρόμο.
Άλλα δεν έχει να σε δώσει πια.
Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δεν σε γέλασε.

Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες η Ιθάκες τι σημαίνουν.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, *Ποιήματα (1896-1918)*, Ίκαρος, 1963

- Πολλές λέξεις του ποιήματος ακολουθούν τους ορθογραφικούς κανόνες της καθαρεύουσας. Σημειώστε ποιες είναι και γράψτε τες στη δημοτική.
- Πείτε με δικά σας λόγια καθένα στίχο.
- Πείτε ποιος στίχος ή στροφή μάς δίνει το κεντρικό νόημα του ποιήματος και υπογραμμίστε τον / την.
- Βρείτε τους συμβολισμούς του ποιήματος.
- Συζητήστε για το κύριο και ουσιαστικό νόημα του ποιήματος.
- Υπογραμμίστε τα κύρια σημεία του ποιήματος και πείτε τα με δικά σας λόγια.
- Πείτε αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτή τη στάση ζωής.

Γιάννης Ρίτσος (1909-1990)

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε τη βιογραφία του Γ. Ρίτσου.

διαπραγματεύομαι = ασχολούμαι, αναλύω και παρουσιάζω με λεπτομέρειες ένα θέμα / συζητώ, συνεννοούμαι με σκοπό τη σύναψη μιας συμφωνίας (την τιμή ενός προϊόντος, σπιτιού) // η διαπραγμάτευση, διαπραγματευτικός, -ή, -ό, διαπραγματεύσιμος, -η, -ο

εξορία, η = απομάκρυνση από τον τόπο κατοικίας, που επιβάλλεται σε κάποιον με διοικητική ή δικαστική απόφαση (καταδικάστηκε σε εξορία) / τόπος απομακρυσμένος (ζει στην εξορία του Αδάμ) // εξορίζω, -ομαι, εξόριστος, -η, -ο

ρωμιοσύνη, η = ο νεότερος ελληνισμός σχετικά με τα παθήματά του, τους ηρωισμούς του, τους αγώνες του και τις ελπίδες του // Ρωμιός = Έλληνας

Γεννήθηκε στη Μονεμβασιά και άρχισε να γράφει ποιήματα από νεαρή ηλικία. Εξαιτίας της αριστερής του ιδεολογίας, ταλαιπωρήθηκε με εξορίες, φυλακίσεις και αρρώστιες. Τα θέματα που διαπραγματεύεται είναι αναμνήσεις από την επι-

καιρότητα, η ρωμιοσύνη, αλλά και κοινωνικά θέματα. Έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία. Πολλά ποιήματά του έχουν μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες. Ποιητικές συλλογές του: *Επιτάφιος, Η σονάτα του σεληνόφωτος, Ρωμιοσύνη κ.ά.* Το όλο έργο του εκδόθηκε σε τέσσερις τόμους με τον τίτλο *Ποιήματα.*

Επιτάφιος

Το ποίημα αυτό είναι ένα μοιρολόγι μιας μάνας για το σκοτωμένο γιο της.

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το απόσπασμα από το ποίημα.

γροικώ = ακούω
θωρώ = βλέπω, κοιτάζω
κρήνη, η = βρύση, φυσική πηγή νερού

Για μου, σπλάχνο των σπλάχνων μου, καρδούλα της καρδιάς μου,
πουλάκι της φτωχιάς αυλής, ανθέ της ερημιάς μου.

Πού πέταξε τ' αγόρι μου, πού πήγε, πού μ' αφήνει,
χωρίς πουλάκι το κλουβί, χωρίς νερό η κρήνη.

Πώς κλείσαν τα ματάκια σου και δε θωρείς που κλαίω
και δε σαλεύεις, δε γροικάς τα που πικρά σου λέω:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ, *Επιτάφιος*, 9η έκδοση, εκδ. Εγνατία, Θεσσαλονίκη, 1977

☛ Πείτε το ποίημα με δικά σας λόγια.

☛ Πείτε αν υπάρχουν παρομοιώσεις και αν ναι, ποιες.

☛ Συζητήστε για τη «μάνα».

Δ. ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Νίκος Καζαντζάκης (1884-1957)

Γεννημένος στην Κρήτη, πολυταξιδεμένος και πολυγραφότατος. Έγραψε ποιήματα, θεατρικά έργα, φιλοσοφικά δοκίμια, μυθιστορήματα, ταξιδιωτικές εντυπώσεις και μετέφρασε τον Όμηρο και άλλα έργα. Είναι παγκόσμια γνωστός, μια και τα έργα του μεταφράστηκαν σε πάρα πολλές γλώσσες. Πολύ γνωστά του έργα είναι: *Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά, Ο Χριστός ξανασταυρώνεται, ο Καπετάν Μιχάλης, Ο φτωχούλης του Θεού, Ο τελευταίος πειρασμός, Αναφορά στον Γκρέκο, Οι Αδερφοφάδες* και πολλά άλλα.

Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα.

δε μου καίγεται καρφί = αδιαφορώ τελείως για κάτι
κακαρώνω = πεθαίνω, ξεψυχώ
καμώνομαι = προσποιούμαι, υποκρίνομαι
κάνω κουμάντο = κουμαντάρω, καταφέρνω να τακτοποιήσω ή να ελέγξω κάτι
κουτεντές, ο = κουτός
μαθές= όπως καταλαβαίνεις, δηλαδή, λοιπόν
ξεκληρίζω, -ομαι = αφανίζω, κάνω να χαθεί ολοκληρωτικά και χωρίς απογόνους μια οικογένεια, μια γενιά ή ένα έθνος
ξεκοσκινίζω, -ομαι = ξεδιαλέγω
σηκώνεται η τρίχα μου = αισθάνομαι δυσαρέσκεια, τρόμο, φρίκη, αηδία
τέζα = ξαπλωμένος σε απόλυτη ακινησία
φουκαράς, ο = καημένος, αξιολύπητος άνθρωπος

Ο Ζορμπάς με κοίταξε και είπε.

– Έτσι γλίτωσα.

– Γλίτωσες από την πατρίδα;

– Ναι, από την πατρίδα, αποκρίθηκε ο Ζορμπάς με ήσυχη καθαρή φωνή.

Κι ύστερα από λίγο.

– Γλίτωσα από την πατρίδα, γλίτωσα από τους παπάδες, γλίτωσα από τα λεφτά, ξεκοσκινίζω. Όσο πάει και ξεκοσκινίζω, αλαφρώνω. Πώς να σου το πω. Λευτερώνομαι, γίνομαι άνθρωπος.

Τα μάτια του Ζορμπά έλαμπαν, το φαρδύ του στόμα γελούσε ευχαριστημένο. Ύστερα από λίγη σιωπή, πήρε πάλι φόρα, η καρδιά του ξεχείλιζε, δεν μπορούσε να την κάνει κουμάντο.

– Μια φορά έλεγα. Ετούτος είναι Τούρκος και Βούλγαρος, ετούτος Έλληνας. Έχω κάνει πράγματα για την πατρίδα, αφεντικό, που να σηκώνεται η τρίχα σου. Έσφαξα, έκλεψα, έκαψα χωριά, ατίμασα γυναίκες, ξεκλήρισα σπίτια. Γιατί; Γιατί λέει ήταν Βούλγαροι, Τούρκοι. Ου να χαθείς, παλιάνθρωπε, λέω συχνά στον εαυτό μου και τον μουντζώνω, ου να χαθείς, κουτεντέ! Έβαλα μαθές γνώση, κοιτάζω τώρα τους ανθρώπους και λέω. Ετούτος είναι καλός άνθρωπος, εκείνος κακός. Δεν πάει να 'ναι Βούλγαρος ή Ρωμιός; Το ίδιο μου κάνει, είναι καλός, είναι κακός; Αυτό μονάχα τώρα ρωτώ. Κι όσο γερνώ, ναι, μα το ψωμί που τρώγω, μου φαίνεται πως θ' αρχίσω κι αυτό να μην το ρωτώ. Μωρέ, δεν πάει να 'ναι καλός ή κακός! Όλους τους λυπούμαι, το σπλάχνο μου σκίζεται, όταν δω έναν άνθρωπο, κι ας καμώνομαι πως δε μου καίγεται καρφί. Να, λέω, κι ο φουκαράς ετούτος τρώει, πίνει, αγαπάει, φοβάται, έχει κι αυτός το θεό του και τον αντίθεό του, θα τα κακαρώσει κι αυτός και θα ξαπλωθεί τέζα στο χώμα, θα τον φάνε τα σκουλήκια. Ε, τον κακομοίρη! Αδέλφια είμαστε όλοι.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ, *Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* (με μικρές αλλαγές), εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα, 2001

☛ Συζητήστε για το απόσπασμα αυτό και για τη φιλοσοφία του Ζορμπά.

☛ Υπογραμμίστε την πρόταση που σας άρεσε πιο πολύ και πείτε γιατί σας άρεσε πιο πολύ από τις άλλες.

Ασκήσεις

Α *Στο πίνακα **Α** γράψτε δίπλα στην κάθε πρόταση που αναφέρεται σε πληροφορίες, χαρακτηριστικά ή ιδιότητες για τους δώδεκα θεούς (από τη μυθολογία), το αντίστοιχο όνομα. Στον πίνακα **Β** γράψτε δίπλα στον τίτλο κάθε έργου το συγγραφέα του, όπως στο παράδειγμα.*

Α

	πληροφορίες	**θεός**
1	γυναίκα του Δία – ***παράδειγμα***	Ήρα
2	θεά για τους ερωτευμένους	
3	ο ανώτερος θεός	
4	κυνηγούσε στα δάση	
5	αγαπούσε τη μουσική	
6	κυρίαρχος της θάλασσας	
7	θέα της γνώσης	
8	χαιρόταν, όταν γινόταν πόλεμος	
9	με τη φωτιά και το σίδηρο έκανε κατασκευές	
10	προστάτευε τους αγρότες	
11	μετέφερε τα μηνύματα των θεών	
12	προστάτευε την οικογένεια	

Β

	Τίτλος έργου	**Συγγραφέας/Ποιητής**
1	Η Πόλις – ***παράδειγμα***	Καβάφης
2	Ο Καπετάν Μιχάλης	
3	Ιλιάδα	
4	Μυθιστόρημα	
5	Στροφή	
6	Οδύσσεια	
7	Αναφορά στον Γκρέκο	
8	Τα ρω του έρωτα	
9	Ρωμιοσύνη	
10	Θερμοπύλες	
11	Άξιον Εστί	
12	Τρώες	

Β *Γράψτε στο κενό το σωστό όρο, όπως στο παράδειγμα.*

1. «Η θυσία του Αβραάμ» είναι ένα θεατρικό, ποιητικό, θρησκευτικό έργο: μυστήριο **– *παράδειγμα***
2. Τα κάλαντα των Χριστουγέννων είναι: ……
3. «Το Γεφύρι της Άρτας» είναι ένα δημοτικό ποίημα / τραγούδι, που διηγείται μια μυθική ιστορία-παράδοση σε δραματικό τόνο: …… ……
4. Ο Μακρυγιάννης έγραψε όλα όσα θυμόταν από τα ιστορικά γεγονότα της εποχής του: ……
5. Για να γίνει κάποιος διδάκτορας, πρέπει να γράψει μια πλήρη επιστημονική εργασία: ……
6. «Τα ψάθινα καπέλα» της Μαργαρίτας Λυμπεράκη είναι ένα μεγάλο σε έκταση βιβλίο με θέμα τις ερωτικές περιπέτειες των ηρώων: ……

7. «Στου Χατζηφράγκου», που είναι μια εκτεταμένη διήγηση, ο Κ. Πολίτης αναφέρεται στις αντιθέσεις της κοινωνίας και τις αδικίες της ζωής: .....
8. «Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι» είναι ένα φανταστικό διήγημα για παιδιά: .....
9. Ο Αίσωπος έγραψε φανταστικές ιστορίες με ζώα που μιλούν: .....
10. «Οι Πανθέοι» του Τ. Αθανασιάδη είναι ένα τρίτομο βιβλίο με διηγήσεις προσώπων που αλληλοσυνδέονται: .....

Γ *Γράψτε τα ρήματα και τις μετοχές ή τα επίθετα από τα παρακάτω ουσιαστικά.*

1. η αρπαγή: αρπάζω, αρπακτικός ***– παράδειγμα***
2. η πηγή: .....
3. η αφήγηση: .....
4. η πλημμύρα: .....
5. η ποίηση: .....
6. η μελοποίηση: .....
7. η απόδοση: .....
8. η διαπραγμάτευση: .....
9. η μετάφραση: .....
10. η ανανέωση: .....
11. το σύμβολο: .....
12. η ελευθερία: .....

Δ *Ταιριάξτε την πρώτη με τη δεύτερη στήλη γράφοντας τον κατάλληλο αριθμό στη δεύτερη στήλη, ώστε να έχετε ολοκληρωμένες προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.*

1	Πολλά ποιήματά του	πέθανε στην Αθήνα.	
2	Το όλο έργο του εκδόθηκε	δημοτικής και καθαρεύουσας.	
3	Τα μάτια του Ζορμπά έλαμπαν και	με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας.	
4	Γεννήθηκε στη Μικρά Ασία και	σε τρεις τόμους.	

5	Τα ποιήματά του εξυμνούν	μελοποιηθεί από το Μ. Θεοδωράκη.	
6	Τα θέματα των ποιημάτων του είναι	έχουν μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες. – ***παράδειγμα***	1
7	Η γλώσσα του είναι ένα μείγμα	για χάρη της Ωραίας Ελένης.	
8	Πολλά ποιήματά του έχουν	το μέτωπό του γελούσε ευτυχισμένο.	
9	Ο Τρωικός πόλεμος έγινε	τη θάλασσα, τον ουρανό και τον έρωτα.	
10	Το 1969 τιμήθηκε	παρμένα από το ιστορικό παρελθόν.	

Ε **α.** *Έχετε τρία ποιήματα που το καθένα έχει τρία τετράστιχα. Όμως οι στίχοι έχουν μπερδευτεί μεταξύ τους ανά στίχο. Από τον τίτλο του ποιήματος και το νόημα, προσπαθήστε να τους ξεμπερδέψετε, γράφοντας τον κάθε στίχο κάτω από τον τίτλο του ποιήματος στο οποίο ανήκει, όπως στο παράδειγμα του πρώτου στίχου.*

β. *Τώρα διαβάστε το καθένα από τα ποιήματα στην τάξη.*

1. **α.** Ήταν μια θεία θέληση **β.** Την είδα την Ξανθούλα, **γ.** Στο περιγιάλι το κρυφό **– *παράδειγμα***
2. **α.** κι άσπρο σαν περιστέρι **β.** κι ενός Αγίου τάμα, **γ.** την είδα ψες αργά,
3. **α.** που μπήκε στη βαρκούλα **β.** εμείς οι δυο να σμίξουμε **γ.** διψάσαμε το μεσημέρι·
4. **α.** μα το νερό γλυφό. **β.** να πάει στην ξενιτιά. **γ.** και να γενεί το θάμα.
5. **α.** Πάνω στην άμμο την ξανθή **β.** Όλος ο κόσμος ν' απορεί **γ.** Εφούσκωνε τ' αέρι
6. **α.** μωρέ τι να 'ναι τούτο **β.** λευκότατα πανιά, **γ.** γράψαμε τ' όνομά της·
7. **α.** ωραία που φύσηξεν ο μπάτης **β.** με το μπουζούκι να λαλεί **γ.** ωσάν το περιστέρι,
8. **α.** που απλώνει τα φτερά. **β.** και σβήστηκε η γραφή. **γ.** και το μικρό λαγούτο.
9. **α.** Τα 'δατε τα μάθατε **β.** Με τι καρδιά, με τι πνοή, **γ.** Δεν κλαίω τη βαρκούλα,
10. **α.** δεν κλαίω τα πανιά, **β.** μια αγάπη εγεννήθη **γ.** τι πόθους και τι πάθος
11. **α.** πήραμε τη ζωή μας· λάθος! **β.** μόν' κλαίω την Ξανθούλα, **γ.** άνθρωπος δεν την κατελεί

12. α. κι αλλάξαμε ζωή. **β.** κι ο Άδης ενικήθη **γ.** που πάει στην ξενιτιά.

α. *Η Ξανθούλα*, *Δ. Σολωμού Άπαντα*, Φιλολογική, 1962 (με αλλαγές στην ορθογραφία)

β. Οδ. Ελύτης, *Τα ρω του έρωτα*, 3η έκδοση, Ύψιλον/Βιβλία, 1986

γ. Γ. Σεφέρης, *Ποιήματα*, 9η έκδοση, Ίκαρος, 1974

Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ του Δ. Σολωμού	**ΤΑ 'ΔΑΤΕ ΤΑ ΜΑΘΑΤΕ του Οδ. Ελύτη**	**Η ΑΡΝΗΣΗ του Γ. Σεφέρη**
παράδειγμα		
1. **β.** Την είδα την Ξανθούλα,	**α.** Ήταν μια θεία θέληση	**γ.** Στο περιγιάλι το κρυφό
2.		
3.		
4.		
***	***	***
5.		
6.		
7.		
8.		
***	***	***
9.		
10.		
11.		
12.		

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Θα ακούσετε δύο φορές στο CD το ποίημα «Ο Γυρισμός του Ξενιτεμένου» του Γ. Σεφέρη από τη συλλογή του Ημερολόγιο Καταστρώματος Α'. *Καθώς ακούτε το ποίημα, στον πίνακα που ακολουθεί, σημειώστε ένα* ***σταυρό (+)*** *δίπλα στην πρόταση που συμφωνεί με όσα λέει το ποίημα, όπως στο παράδειγμα. Οι σταυροί που πρέπει να σημειώσετε είναι* ***δώδεκα (12),*** *χωρίς το παράδειγμα.*

1	Σε όλο το ποίημα ακούγονται δύο φωνές, δύο φίλων, του ξενιτεμένου (απαισιόδοξη φωνή) και του φίλου που παρέμεινε στην πατρίδα (αισιόδοξη φωνή). ***– παράδειγμα***	+
2	Οι δύο φωνές μπορεί να είναι ένας μονόλογος του ίδιου ανθρώπου, που επιστρέφει στην πατρίδα του και προσπαθεί να πείσει τον εαυτό του ότι όλα είναι καλά και ότι πρέπει να συνηθίσει και να προσαρμοστεί.	
3	Ο ξενιτεμένος εκεί που ζούσε δεν είχε πλάσει καμιά εικόνα στο μυαλό του για το πώς ήταν η πατρίδα του όλα τα χρόνια που έλειπε.	
4	Στην επιστροφή του ο ξενιτεμένος ψάχνει να βρει τον κήπο του, τα μεγάλα δέντρα, τους μεγάλους ίσκιους, τους λόφους, τις πλαγιές όπου έπαιζε, όταν ήταν παιδί.	
5	Ευτυχώς, όμως, τα βρίσκει όλα όπως τα είχε αφήσει, ούτε μικρότερα ούτε μεγαλύτερα.	
6	Η αισιόδοξη φωνή, αυτός που δεν ξενιτεύτηκε, προσπαθεί να πείσει τον ξενιτεμένο ότι μαζί θα πάνε βόλτα στα παλιά μονοπάτια, θα ξεκουραστούν στον πλάτανο και σιγά σιγά όλα θα τα συνηθίσει.	
7	Ο ξενιτεμένος ψάχνει να βρει το σπίτι του, που είχε ψηλά παράθυρα περιτριγυρισμένα με κισσό.	
8	Το σπίτι του του φαίνεται πολύ αλλαγμένο, αγνώριστο, φτωχικό και χαμηλό, σαν στάνη.	
9	Ακόμα και τους ανθρώπους τους βλέπει αλλαγμένους, γονατισμένους σαν να προσεύχονται.	
10	Η αισιόδοξη φωνή προσπαθεί να πείσει τον ξενιτεμένο ότι αυτό που βλέπει είναι το σπίτι του.	
11	Ακόμη λέει στον ξενιτεμένο ότι σε λίγο θα έρθουν οι φίλοι του και οι συγγενείς του για τα καλωσορίσματα.	
12	Επίσης του λέει, όμως, ότι δεν πρέπει να περιμένει να δει κανένα από τους φίλους που είχε στην ξενιτιά.	
13	Ο ξενιτεμένος δεν ακούει το φίλο του καθαρά. Τον ακούει σαν η φωνή του να έρχεται από πολύ μακριά.	

14	Τον βλέπει, όμως, με σηκωμένο το κεφάλι και σαν να ψηλώνει σιγά σιγά.	
15	Ο αισιόδοξος φίλος λέει στον ξενιτεμένο ότι φταίει η νοσταλγία που του δημιούργησε αυτή την εικόνα της πατρίδας του.	
16	Η εικόνα που ο ξενιτεμένος δημιούργησε στη φαντασία του είναι μια χώρα ανύπαρκτη, με νόμους και ανθρώπους εξωπραγματικούς.	
17	Στο τέλος χάνεται και η φωνή του φίλου του και όλα τα βλέπει άσχημα και να χαμηλώνουν.	
18	Ο φίλος τελικά πείθει τον ξενιτεμένο ότι εδώ σ' αυτή τη χώρα δεν υπάρχει τίποτε κακό, ούτε και θάνατος.	

Κατανόηση γραπτού λόγου

Από το παρακάτω απόσπασμα, από το βιβλίο του Ηλία Βενέζη Αιγαίο, *λείπουν κάποιες λέξεις / φράσεις. Διαβάστε προσεκτικά το κείμενο και από τον πίνακα που ακολουθεί, γράψτε τον αριθμό της κατάλληλης λέξης / φράσης που λείπει, μέσα στην παρένθεση, όπως στο παράδειγμα. Οι αριθμοί που πρέπει να γράψετε είναι* ***έντεκα (11)****, χωρίς το παράδειγμα.*

Οι γλάροι

Οι τελευταίοι σύντροφοι, που άλλαζε πότε πότε καμιά κουβέντα μαζί τους, ήταν ψαράδες, **(**.....**5**.....**)** ***(παράδειγμα)*** στο νησί του. Έμεναν εκεί στην ακρογιαλιά, (.....) το κύμα, και όταν οι άλλες κουβέντες τελείωναν, ερχόταν και η επίσημη ώρα για τα δυο παιδιά του.

— Ποιος το ξέρει, του έλεγαν οι ψαράδες, Μπορεί να ζούνε και να 'ρθουν, μπάρμπα Δημήτρη. Έτσι σαν τους γλάρους σου που γύρισαν.

Δε μιλούσε, δε σάλευε. Τα ήμερα μάτια του μένανε καρφωμένα στο βάθος της νύχτας.

— Ναι, μπάρμπα Δημήτρη, σαν τους γλάρους σου. Έτσι μπορούν να γυρίσουν και να 'ρθουν. Μην απελπίζεσαι.

— Και οι ψαράδες τότε (.....) στους γλάρους του γέρου.
— Αλήθεια, του έλεγαν, πώς μπόρεσες να τους μερώσεις, μπάρμπα Δημήτρη; Πουθενά δεν ακούστηκε να μερώνουν οι γλάροι...
— Έτσι είναι, παιδιά μου, μουρμούριζε αυτός. Όλα μερώνουν εδώ κάτω. Μονάχα (.....)
— Τον ρωτούσαν να τους πει πάλι την ιστορία με τους γλάρους, (.....), όπως την ήξεραν και όλοι όσοι κατοικούσαν στην αντικρινή στεριά: Τα είχε βρει μες στους βράχους, τα δύο μικρά γλαρόπουλα. Ήταν χειμώνας τότε, τα λυπήθηκε και τα έφερε στο καλύβι του, πλάι στο φάρο. Τα κράτησε και (.....). Μια μέρα του ήρθε η ιδέα να τους βγάλει από ένα όνομα.
— Ε, λοιπόν, εσένα (.....), είπε στο ένα πουλί. Κι εσένα να σε λέμε Αργύρη...
— Έτσι άρχισε να τα φωνάζει με τα ονόματα των παιδιών του. Και οι γλάροι σιγά σιγά τα συνήθισαν.
— Όταν μεγάλωσαν και ήρθε η άνοιξη, ένα πρωί σκέφτηκε, πως (.....). Αποφάσισε να τα αφήσει. Άνοιξε το μεγάλο κλουβί κι έπιασε πρώτα το ένα πουλί. Το κράτησε μέσα στα δυο του χέρια, το χάιδεψε. Αισθανόταν την καρδιά του να είναι πολύ ελαφρή.
— Άντε λοιπόν, Βασίλη, είπε στο πουλί, και άνοιξε τα χέρια του (.....).

Το πουλί πέταξε και έφυγε.

— Έβγαλε και το άλλο, το χάιδεψε σαν το πρώτο, και το άφησε κι αυτό. Όλα ήταν ήμερα εκείνη τη μέρα, και η νύχτα που ήρθε ήταν ήμερη. Μονάχα που αισθανόταν ακόμα (.....).

Το ίδιο βράδυ άκουσε στο μικρό παράθυρο της καλύβας ελαφρά χτυπήματα. Πλησίασε και κοίταξε. Δεν το πίστευε. Πετούσε (.....), σα να ήταν τα παιδιά του που γύριζαν.

Άνοιξε την πόρτα να μπουν μέσα οι γλάροι.

Από τότε αυτό γινόταν. Τα πουλιά έφευγαν το πρωί, ταξίδευαν ως τις αντικρινές στεριές της Ανατολής, (.....).

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ, *Αιγαίο*,
Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»,
Ι. Δ. Κολλάρου και ΣΙΑ, 1967

1	ο άνθρωπος
2	να σε λέμε Βασιλάκη
3	τα μεγάλωσε
4	όταν επιστρέψει
5	που άραζαν για λίγο **– *παράδειγμα***
6	μεγαλύτερη ερημιά
7	είχε δύο γιους
8	έφερναν την κουβέντα
9	και τα βράδια γύριζαν
10	όπου έρχονταν να σβήσει
11	από τη χαρά του
12	να το αφήσει να φύγει
13	ήταν σκλαβωμένα
14	είναι αμαρτία να έχει σκλαβωμένα τα πουλιά
15	μ’ όλο που την ήξεραν

Παραγωγη γραπτου λογου

α. *Διαβάσατε ένα βιβλίο που σας ενθουσίασε. Θέλετε να το διαβάσει και ο φίλος / η φίλη σας που μένει στο εξωτερικό. Του / της το στέλνετε και του / της λέτε με δικά σας λόγια τι σας άρεσε και γιατί ενθουσιαστήκατε με αυτό. Ακόμη του / της ζητάτε και τη δική του / της άποψη, αφού το διαβάσει. (200 λέξεις)*

β. *Ένα λογοτεχνικό περιοδικό ζητάει από τους αναγνώστες του μια κριτική ενός λογοτεχνικού έργου που έχουν διαβάσει πρόσφατα, με σκοπό να δημοσιεύσει την καλύτερη. Γράψτε μια κριτική για κάποιο βιβλίο που διαβάσατε. (200 λέξεις)*

ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Δημόσιος Βίος
Πολίτευμα, Εκλογές, Δικαιοσύνη

Α. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αμιγής, -ής, -ές = που δεν έχει, περιέχει ξένα στοιχεία, ανόθευτος, γνήσιος (αυτή η περιοχή κατοικείται από αμιγή ελληνικό πληθυσμό) // αμιγώς

δημοψήφισμα, το = θεσμός ο οποίος αποτελεί άμεσο τρόπο συμμετοχής του λαού στην άσκηση εξουσίας, που συνίσταται σε γενική ψηφοφορία για την έγκριση ή την απόρριψη κάποιου σημαντικού μέτρου που προτείνει η εκτελεστική εξουσία

έκτοτε = από τότε

κατάργηση, η = το σταμάτημα της ισχύος ενός νόμου ή θεσμού (της βασιλείας, των δασμών, ενός δικαιώματος, μιας υποχρέωσης) / διακοπή μιας δραστηριότητας ή ενός έργου (της διδασκαλίας των λατινικών στο γυμνάσιο) / αχρήστευση ή αφαίρεση κάποιου στοιχείου ή μέρους από ένα σύνολο (των μικρών λεωφορείων, της μαθητικής ποδιάς, του πολυτονικού συστήματος) // καταργώ, -ούμαι

κυρίαρχος, ο = που είναι ο ισχυρότερος, ο σημαντικότερος, που επικρατεί (κυρίαρχο πρόβλημα στην εποχή μας είναι...) / για ένα κράτος, οργανισμό ή σύνολο που δεν υπόκειται στην εξουσία άλλου (ο κυρίαρχος λαός) // κυριαρχώ, -ούμαι, η κυριαρχία, κυριαρχικός, -ή, -ό (σημασία, δικαιώματα)

μετέχω = (αόριστος: μετέσχον, -ες κτλ.) παίρνω μέρος σε κάτι, συμμετέχω

ταξινόμηση, η = η διαίρεση κατά κατηγορίες, η κατάταξη (των βιβλίων, του αρχειακού υλικού), (των ζώων / φυτών κατά είδη) // ταξινομώ, -ούμαι

Πολίτευμα είναι η οργανωμένη μορφή που παίρνει η πολιτεία / το κράτος. Οι βάσεις και ο τρόπος που οργανώνεται η πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή μιας χώρας αποτελούν το πολιτικό της σύστημα.

Ο Αριστοτέλης έκανε μια διάκριση των πολιτευμάτων στην αρχαιότητα, χωρίζοντάς τα σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: τη βασιλεία (μοναρχία), την αριστοκρατία και τη δημοκρατία (με αριθμητικό κριτήριο).

Έκτοτε έγιναν πολλές ταξινομήσεις πολιτευμάτων με διάφορα κριτήρια.

Με κριτήριο τον αριθμό των προσώπων που ασκούν την εξουσία και το βαθμό που ο λαός μετέχει ή δε μετέχει σ' αυτήν, τα πολιτεύματα διακρίνονται σε μοναρχικά, ολιγαρχικά και δημοκρατικά.

Μοναρχικό πολίτευμα: α. απόλυτη μοναρχία: σ' αυτήν ένα πρόσωπο με τίτλο του βασιλιά ή του αυτοκράτορα κυβερνάει ανεξέλεγκτα β. συνταγματική μοναρχία: όπου η εξουσία του μονάρχη περιορίζεται από ένα Σύνταγμα.

Ολιγαρχικό πολίτευμα: όπου η εξουσία ασκείται από ορισμένα πρόσωπα ή μια ομάδα, όπως η *δικτατορία* και τα *φασιστικά καθεστώτα* (που σήμερα δεν υπάρχουν αμιγή). Τα *κομμουνιστικά καθεστώτα ή λαϊκές δημοκρατίες* (όπως ονομάζονται) που παρουσιάζουν, όμως, διαφορές στην οργάνωση και στην πρακτική τους.

Δημοκρατικό πολίτευμα είναι εκείνο όπου κυρίαρχος είναι ο λαός και αυτός είναι η μόνη πηγή εξουσίας. Σ' αυτό ισχύει η αρχή της πλειοψηφίας, η λαϊκή κυριαρχία και το αντιπροσωπευτικό σύστημα.

Μορφές της Δημοκρατίας είναι η *Προεδρική Δημοκρατία,* η *Βασιλευόμενη Δημοκρατία* και η *Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.*

Το πολίτευμα της Ελλάδας, μετά την πτώση της δικτατορίας (Ιούλιος 1974) και την κατάργηση μετά από δημοψήφισμα (8-12-1974) της βασιλευόμενης μορφής του πολιτεύματος, από το 1974 ως σήμερα είναι *Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.*

Σύνταγμα είναι ο βασικός κανόνας δικαίου που εκφράζει την κυρίαρχη και πρωταρχική θέληση του λαού. Είναι ένας κανόνας δικαίου που καθορίζει τη μορφή και τη λειτουργία της πολιτείας, αλλά και τις σχέσεις του ατόμου και των κοινωνικών ομάδων με την κρατική εξουσία. Το Σύνταγμα το δημιουργεί ο λαός, που είναι πηγή της συντακτικής εξουσίας, διά μέσου των αντιπροσώπων που αυτός ψηφίζει. Περιέχει τις θεμελιώδεις ελευθερίες του ανθρώπου, δηλαδή τα ατομικά, κοινωνικά, πολιτικά δικαιώματα και υποχρεώσεις του.

Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος Γ΄ Γυμνασίου,
Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

☛ Πείτε ποιο είναι το πολίτευμα της πατρίδας σας.

☛ Πείτε τα υπέρ και τα κατά των διάφορων πολιτευμάτων. Ποιο θεωρείτε εσείς καλύτερο και ποιο χειρότερο και για ποιο λόγο.

☛ Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα σκέφτεται και αποφασίζει ένα πολίτευμα που κατά τη γνώμη της υπηρετεί καλύτερα τους πολίτες. Στο τέλος «βγαίνει» το καλύτερο από όλα τα προτεινόμενα.

Β. ΕΚΛΟΓΕΣ

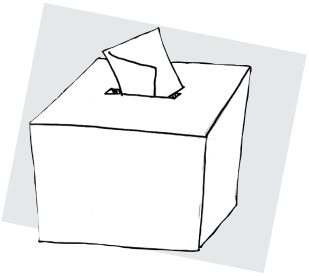

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

αναθέτω, -ομαι και ανατίθεμαι = δίνω εντολή ή συμφωνώ με κάποιον να αναλάβει την εκτέλεση ενός έργου (ο πρόεδρος του ανέθεσε τη διερεύνηση της υπόθεσης), (οι έρευνες για την ανεύρεση πετρελαίου ανατέθηκαν σε πολυεθνική εταιρεία), (του έχει ανατεθεί η ευθύνη της οικογένειας) // η ανάθεση (κατασκευής έργου), έκφρ. κατ' ανάθεση

αντιπροσωπεύω, -ομαι = βρίσκομαι και ενεργώ για λογαριασμό άλλου (ο πρεσβευτής αντιπροσωπεύει τη χώρα του) / εκφράζω, φανερώνω (πράξη / συμπεριφορά που αντιπροσωπεύει τα ήθη της εποχής) // αντιπρόσωπος, η αντιπροσωπεία = σύνολο ανθρώπων που αντιπροσωπεύουν άλλους (η ελληνική αντιπροσωπεία στη διάσκεψη κορυφής), οικονομική επιχείρηση που αντιπροσωπεύει μια άλλη (αυτοκινήτων), η αντιπροσώπευση (μιας χώρας στο εξωτερικό, του λαού στη βουλή, μιας οικονομικής επιχείρησης σε άλλη περιοχή), αντιπροσωπευτικός, -ή, -ό (έργο της δουλειάς του ζωγράφου, τύπος Έλληνα)

Εκλογικό σώμα και εκλογές

Το ανώτατο όργανο της πολιτείας είναι το εκλογικό σώμα, δηλαδή όσοι, σύμφωνα με το Σύνταγμα, έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν. Το εκλογικό σώμα εκλέγει με

καθολική, μυστική ψηφοφορία τους νομάρχες, δημάρχους και προέδρους κοινοτήτων και τα αντίστοιχα συμβούλια.

Οι πολίτες όλης της χώρας είναι υποχρεωμένοι να ψηφίζουν στις ***Βουλευτικές εκλογές*** (κάθε 4 χρόνια) από τις οποίες αναδεικνύεται *ο πρωθυπουργός* (ο οποίος είναι ο αρχηγός του κόμματος που πλειοψηφεί) και οι 300 *βουλευτές* από τους οποίους αποτελείται η *Βουλή (Κοινοβούλιο)*. Επίσης στις ***Νομαρχιακές*** και ***Δημοτικές εκλογές*** (κάθε 4 χρόνια) για την ανάδειξη του νομάρχη, του δημάρχου ή του προέδρου των κοινοτήτων.

Οι πολίτες της Ελλάδας, η οποία είναι κράτος μέλος της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκής Ένωσης) από το 1981, συμμετέχουν στις ***Ευρωεκλογές***, όπως και όλοι οι πολίτες των άλλων κρατών μελών της Ε.Ε.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται (κάθε 5 χρόνια) έμμεσα από το λαό, δηλαδή από τη Βουλή που τον αντιπροσωπεύει.

Η κυβέρνηση αποτελείται από τον **πρωθυπουργό,** τους **υπουργούς** και τους **υφυπουργούς** (υπουργικό συμβούλιο). Ο πρωθυπουργός είναι ο πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου και αυτός ορίζει τη σύνθεσή του.

Το σύνολο των υπηρεσιών ενός κλάδου, που οργανώνεται σε ένα συγκρότημα, είναι το **υπουργείο**. Η ευθύνη του κάθε υπουργείου ανατίθεται από τον πρωθυπουργό στους υπουργούς και υφυπουργούς.

Τα βασικά υπουργεία είναι τα εξής:

1. Προεδρίας της Δημοκρατίας,
2. Εξωτερικών,
3. Εθνικής Άμυνας,
4. Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών,
5. Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης,
6. Δικαιοσύνης,
7. Παιδείας και Θρησκευμάτων,
8. Γεωργίας,
9. Πολιτισμού / Υφυπουργείο: Νέας Γενιάς και Αθλητισμού,
10. Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΠΕΧΩΔΕ),
11. Ανάπτυξης (Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Τουρισμού),
12. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων,
13. Υγείας και Πρόνοιας,
14. Μεταφορών και Επικοινωνιών,
15. Δημόσιας Τάξης,

16. Εμπορικής Ναυτιλίας,
17. Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης,
18. Αιγαίου,
19. Μακεδονίας – Θράκης,
20. Επικρατείας

- Τι είναι η Ε.Ε. και ποιες αρχές έχει όσον αφορά το πολιτικό σύστημα κάθε χώρας-μέλους;
- Πώς βλέπετε την Ε.Ε. στο μέλλον και το ρόλο της σε παγκόσμιο επίπεδο;
- Πείτε το εκλογικό σύστημα της πατρίδας σας.
- Πιστεύετε πως οι εκλογές πρέπει να είναι υποχρεωτικές, γιατί είναι καθήκον των πολιτών να αναδεικνύουν την κυβέρνησή τους, άσχετα αν κανένα πολιτικό κόμμα δεν τους ικανοποιεί.
- Πιστεύετε ότι οι εκλογές πρέπει να είναι προαιρετικές και ο κάθε πολίτης να αποφασίζει ο ίδιος αν θα συμμετάσχει σ' αυτές.

Γ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

α. Δικαστήρια

Μάθετε τις λέξεις και διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί.

αναίρεση, η = ακύρωση, άρνηση, μη αποδοχή προηγούμενης δήλωσης ή λόγου / αντίκρουση μιας πράξης ως εσφαλμένης (μιας απόφασης) // αναιρώ, αναιρέσιμος, -η, -ο

απονομή, η = η προσφορά τιμητικής διάκρισης ή ηθικής παροχής ή τίτλου (βραβείου, διπλώματος) / χρηματικού επάθλου, μεταλλίου, παράσημου (τελετή απονομής βραβείων) // απονέμω, -ομαι (αόριστος: απένειμα)

διάταγμα, το = ονομασία διαταγών της εκτελεστικής εξουσίας (προεδρικό, νομοθετικό)

διώκω, -ομαι = εισάγω σε δίκη, ενάγω (αδίκημα που διώκεται αυτεπάγγελτα) / παίρνω μέτρα για να βλάψω υλικά ή ηθικά κάποιον (απαγορεύεται να διώκεται ένας πολίτης για τις ιδέες του) // η δίωξη (υπηρεσία δίωξης ναρκωτικών), ποινική / πειθαρχική δίωξη, διώκτης, -τρια (οι αστυνομικοί είναι διώκτες του εγκλήματος, ο Νέρων του χριστιανισμού)

παράλειψη, η = η μη αναφορά κάποιου ή σε κάτι συνειδητά ή ασυνείδητα (μικρή, μεγάλη, σοβαρή, ασυγχώρητη), (το ατύχημα οφείλεται σε παραλείψεις των μηχανικών) // παραλείπω, -ομαι (να αναφέρω το όνομά του, να ταχυδρομήσω το γράμμα = ξέχασα), (παρέλειψα να σας πω κάτι σημαντικό), (δεν παραλείπω να διαβάζω καθημερινά εφημερίδα), τα παραλειπόμενα = πλευρές γεγονότων που δε γίνονται δημόσια γνωστές το χρόνο που συμβαίνουν (της υπόθεσης, του συνεδρίου, της συνάντησης)

προσφυγή, η = ένδικο μέσο με το οποίο επιδιώκεται η ακύρωση ή η ανάκληση μιας δικαστικής πράξης (σε δικαστήριο) / αναζήτηση λύσης σε οξύ πρόβλημα κυρίως όταν άλλοι τρόποι δεν έχουν αποτέλεσμα (στη βία, στα όπλα, στις κάλπες, στις εκλογές) // προσφεύγω

συγκροτώ, -ούμαι = μαζεύω επί μέρους στοιχεία και σχηματίζω ένα ενιαίο σύνολο (μια επιτροπή) // η συγκρότηση (του στρατού, συλλόγου), (κοινωνική, πολιτική, οικονομική ενός κράτους), συγκροτημένος άνθρωπος = οργανωμένο μυαλό, το συγκρότημα = σύνολο ομοειδών πραγμάτων ή ομάδα (κτιριακό, σχολικό, ξενοδοχειακό, βιομηχανικό), (στερεοφωνικό), (καλλιτεχνικό, μουσικό, χορευτικό)

Τα Δικαστήρια είναι τα κρατικά όργανα που ασκούν τη δικαστική λειτουργία, δηλαδή την επίλυση των διαφορών που δημιουργούνται στην εφαρμογή των κανόνων του δικαίου. Οι λειτουργοί των δικαστηρίων είναι *οι δικαστές*. Επίσης, στην απονομή δικαιοσύνης, ειδική λειτουργία ασκεί ο *Εισαγγελέας* ή *Δημόσιος Κατήγορος*, ο οποίος αντιπροσωπεύει το δημόσιο συμφέρον.

Η δικαιοσύνη απονέμεται σε δύο βαθμούς. Έτσι έχουμε *πρωτοβάθμια* και *δευτεροβάθμια* δικαστήρια.

Τα δικαστήρια, ανάλογα με τις υποθέσεις που δικάζουν, χωρίζονται σε *πολιτικά*, *ποινικά, ειδικά* και *διοικητικά*.

Πολιτικά δικαστήρια: Δικάζουν αστικές διαφορές μεταξύ των ιδιωτών, π.χ. οικονομικού ή οικογενειακού χαρακτήρα. Για να δικάσουν μια διαφορά, πρέπει να το ζητήσει με έγγραφο, που λέγεται *αγωγή*, εκείνος που νομίζει ότι αδικήθηκε, δηλαδή ο *ενάγων.* Εκείνος εναντίον του οποίου γίνεται η αγωγή λέγεται *εναγόμενος*, ενώ και οι δύο μαζί *διάδικοι*. Η προσφυγή σε δευτεροβάθμιο δικαστήριο (*Εφετείο)* λέγεται *έφεση*.

1. *Πρωτοβάθμια*:
   α. ειρηνοδικείο **β**. πρωτοδικείο (μονομελές και τριμελές)
2. *Δευτεροβάθμια*:
   α. τριμελές πρωτοδικείο **β**. εφετείο

Ποινικά δικαστήρια: Δικάζουν πράξεις ή παραλείψεις που περιγράφονται στο νόμο ως αξιόποινες. Το έγγραφο με το οποίο γίνεται μια καταγγελία λέγεται *μήνυση.* Εκείνος που κάνει την καταγγελία *μηνυτής*, ενώ εκείνος εναντίον του οποίου στρέφεται η καταγγελία *κατηγορούμενος*.

1. *Πταισματοδικείο* (το *πταίσμα* είναι αδίκημα μικρής σημασίας)
2. *Πλημμελειοδικείο*:
   α. μονομελές **β**. τριμελές (το *πλημμέλημα* είναι σοβαρότερο αδίκημα από το πταίσμα)
3. *Ποινικό Εφετείο*:
   α. τριμελές **β.** πενταμελές
4. *Κακουργιοδικείο* (συγκροτείται από τρεις τακτικούς δικαστές και ενόρκους. Δικάζει *κακουργήματα*, δηλαδή εγκλήματα)

Ειδικά δικαστήρια

1. *Τακτικά και έκτακτα στρατοδικεία, ναυτοδικεία, αεροδικεία* (δικάζουν αδικήματα στρατιωτικών)
2. *Δικαστήρια των ανηλίκων* (δικάζουν παιδιά κάτω των 17 χρονών)
3. *Εκκλησιαστικά δικαστήρια* (δικάζουν κληρικούς για εκκλησιαστικά αδικήματα)

Ο **Άρειος Πάγος** είναι το ανώτατο δικαστήριο. Δικάζει τις αιτήσεις για αναίρεση των αποφάσεων πολιτικών ή ποινικών δικαστηρίων.

Διοικητικά δικαστήρια (δικάζουν διαφορές ανάμεσα στο κράτος και τον πολίτη)

1. *Συμβούλιο της Επικρατείας* επεξεργάζεται και κρίνει τα διατάγματα που συντάσσουν τα υπουργεία και εξετάζει προσφυγές υπαλλήλων για υπηρεσιακά θέματα
2. *Ελεγκτικό Συνέδριο* (διοικητική και δικαστική αρχή με κύριο έργο τον έλεγχο των κρατικών εξόδων)

3. *Φορολογικά δικαστήρια* (δικάζουν προσφυγές φορολογουμένων)
Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο το οποίο λειτουργεί και ως εκλογοδικείο

Από τη *Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο*,
Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, 1985

☛ Είναι σωστό, κατά τη γνώμη σας, το σωφρονιστικό σύστημα; Τι βελτιώσεις πρέπει να γίνουν;

☛ Φυλάκιση ή κοινωνική εργασία; Πείτε την άποψή σας.

β. Είναι δικομανείς οι Έλληνες;

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

το εξώδικο = γραπτή, εξώδικη πράξη (στέλνω εξώδικο σε κάποιον, ειδοποιώ κάποιον με εξώδικο), εξώδικος, -η, -ο = που δημιουργεί νομικό αποτέλεσμα χωρίς να έχει γίνει δίκη πριν (πρόσκληση, διαμαρτυρία)
ιλιγγιώδης, -ης, -ες = που είναι τόσο μεγάλος ώστε να προκαλεί ίλιγγο, ζάλη (ταχύτητα, ποσά, ύψη στις τιμές)

Διαβάστε τι λένε γνωστοί δικηγόροι από προσωπικές εμπειρίες:

- Ήρθε κάποιος στο γραφείο μου, ο οποίος τα είχε βάλει με τον πρωθυπουργό. Μου ζήτησε να συντάξω ένα εξώδικο και να το στείλω, στο οποίο έλεγε να του δώσει πίσω την ψήφο του. Όταν τον ρώτησα γιατί, μου είπε χαρακτηριστικά: «Θέλω να ξέρει ότι ούτε τον ψήφισα, αλλά ούτε και τον υποστηρίζω μετά την αύξηση που έκανε στα καύσιμα».
- Από την έντονη αντιδικία δύο συζύγων κινδύνεψε η ζωή μου. Είχα αναλάβει την υπεράσπιση της συζύγου. Πηγαίναμε με το αυτοκίνητό της –το οποίο ήταν παλιό αλλά και μικρό– στην πόλη όπου θα γινόταν το δικαστήριο. Ξαφνικά βλέπει το σύζυγό της να την προσπερνά με μια πολυτελή Μερσεντές. Αυτό ήταν, άρχισε να αναπτύσσει ιλιγγιώδη ταχύτητα, προκειμένου να τον προσπεράσει, ώστε να βρει κάποιον τροχονόμο, για να του πει ότι θέλει να του κάνει μήνυση, γιατί ήξερε πως ο πρώην σύζυγός της οδηγούσε χωρίς δίπλωμα.
- Μια κυρία ενοχλήθηκε, γιατί κάθε πρωί ξυπνούσε από το θόρυβο των μπου-

καλιών, τα οποία άφηνε έξω από το σπίτι της ένας γαλατάς, με αποτέλεσμα να καταθέσει μήνυση σε βάρος του για διατάραξη οικιακής ειρήνης.

- Γνωστή σύζυγος γιατρού ενοχλήθηκε από τα τσόκαρα της γειτόνισσας που έμενε στον επάνω όροφο και από το τίναγμα των ρούχων. Έτσι παίρνει ένα φλιτζάνι καφέ και το πετά προς τα πάνω, στα απλωμένα ρούχα. Η υπόθεση έφτασε στις αίθουσες των δικαστηρίων, αφού και οι δύο αλληλομηνύθηκαν.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΑΔΑΜΙΔΟΥ, *Θεσσαλονίκη*, Κυριακή 18-11-2001

☛ Η τάξη γίνεται ένα δικαστήριο. Να ορίσετε πρώτα τι «έγκλημα» έχει διαπράξει ο κατηγορούμενος. Τρεις είναι οι δικαστές, ένας ο εισαγγελέας, ένας η υπεράσπιση, ένας άλλος η πολιτική αγωγή, ένας είναι ο κατηγορούμενος και ένας ο κατήγορος ή το θύμα. Πέντε έξι είναι οι μάρτυρες κατηγορίας και υπεράσπισης. Οι υπόλοιποι είστε οι ένορκοι. Κάνετε μια δίκαιη δίκη και αποφασίστε την ποινή.

γ. Δίκες που συγκλόνισαν το πανελλήνιο τις τελευταίες δεκαετίες

χούντα, η = ομάδα συνήθως στρατιωτικών που καταλαμβάνει βίαια την πολιτική εξουσία και που τη διατηρεί με καταπιεστικά και τρομοκρατικά μέσα / περίοδος κατά την οποία κατέχει την εξουσία μια χούντα // χουντικός, -ή, -ό

Δίκη της Χούντας (28 Ιουλίου 1975)
Κατηγορούμενοι: Γ. Παπαδόπουλος, Ν. Μακαρέζος, Στ. Παττακός και άλλα οκτώ άτομα.
Το πενταμελές εφετείο καταδίκασε δις εις θάνατο τους αρχηγούς της χούντας. Η τότε κυβέρνηση, πριν ακόμη οι συνήγοροι υπεράσπισης κάνουν αίτηση χάριτος, δήλωσε ότι θα μετατρέψει την ποινή σε ισόβια δεσμά. Ο τότε πρωθυπουργός της Ελλάδας Κων. Καραμανλής δήλωσε: «Όταν λέμε ισόβια, εννοούμε ισόβια».

Δίκες βασανιστών και του Πολυτεχνείου

Μάθετε τις λέξεις
και διαβάστε το κείμενο.

συνεργός, ο / η = που συνεργάζεται μαζί με άλλον στην εκτέλεση αξιόποινης πράξης (ο αυτουργός και οι συνεργοί του εγκλήματος) // συνεργώ (αόρ.: συνήργησα), η συνέργεια (απλή, άμεση)

σφαγή, η = το να σκοτώσεις ένα πρόσωπο ή ζώο κόβοντας το λαιμό του με μαχαίρι (των αμνοεριφίων, βοοειδών) / θάνατος με μαχαίρι και γενικά με άγριο τρόπο (των νηπίων από τον Ηρώδη), (των στρατιωτών στη μάχη = με πολύ μεγάλες απώλειες), μεγάλη αποτυχία σε εξετάσεις (στα μαθηματικά έγινε σφαγή) // σφάζω, -ομαι ή σφαγιάζω, -ομαι, σφαγιασθείς = αυτός που έχει σφαγεί (οι σφαγιασθέντες στον πόλεμο), ο σφαγιασμός (άγρια σφαγή), το σφάγιο = ζώο που το έχουν σφάξει ή πρόκειται να το σφάξουν (έλεγχος των σφαγίων)

Πολλές ήταν οι δίκες που έγιναν για τους υπεύθυνους και τους συνεργούς της δικτατορίας. Αφορούν τους βασανιστές και υπεύθυνους του Πολυτεχνείου. Στις 7 Αυγούστου 1975 αρχίζει η δίκη των βασανιστών. Μετά από ένα μήνα βγαίνει η απόφαση για τέσσερις μόνο αξιωματικούς, που καταδικάστηκαν από 15 ως 25 χρόνια με δικαίωμα έφεσης.

Στις 13 Οκτωβρίου αρχίζει άλλη δίκη για τους βασανιστές της ΕΣΑ.

Στις 16 Οκτωβρίου αρχίζει στον Κορυδαλλό η δίκη για τη σφαγή του Πολυτεχνείου. Μετά από δυόμισι μήνες βγαίνει η απόφαση –αυστηρή απόφαση– 25 χρόνια στους υπεύθυνους Ιωαννίδη και Ζαγοριανάκο.

Δίκη της τρομοκρατικής οργάνωσης «17 Νοέμβρη»

επιβάλλω, -ομαι = υποχρεώνω κάποιον να δεχτεί κάτι δυσάρεστο ή ανεπιθύμητο (τη γνώμη, τις αποφάσεις, τους όρους μου), (την πειθαρχία, πρόστιμο, κυρώσεις, φόρους), (από το δικαστήριο επιβλήθηκε στον κατηγορούμενο η ποινή του θανάτου) / στους άλλους με την προσωπικότητά μου (ένας πολιτικός) / ελέγχω (πράξη, ενέργεια, καθήκον), νικώ, επιβάλλομαι στον εαυτό μου (η ομάδα επιβλήθηκε στην αντίπαλό της και νίκησε) / επιβάλλεται = πρέπει οπωσδήποτε να... (να γίνει αμέσως η εγχείρηση) // επιβεβλημένος, -η, -ο = που πρέπει οπωσδήποτε να γίνει, επιβλητικός, -ή, -ό = που προκαλεί το θαυμασμό των άλλων και επιβάλλεται (άνθρωπος, τελετή, θεατρική παράσταση, θέαμα, εμφάνιση, κτίριο)

Μετά τη σύλληψη δεκαεννέα μελών της οργάνωσης άρχισε στις 3 Μαρτίου 2003 η δίκη των τρομοκρατών και τελείωσε το Δεκέμβριο του 2003. Οι ποινές που επιβλήθηκαν ήταν αυστηρές (από 21 φορές ισόβια στον αρχηγό ως 13, 10, 6 φορές ισόβια αντίστοιχα στα μέλη, καθώς και πολλά χρόνια φυλάκιση και χρηματικά πρόστιμα). Αθωώθηκαν τέσσερις.

7 μέρες TV, Τρίτη, 27-5-2003

☛ Πείτε για μια δίκη που παρακολουθήσατε ή διαβάσατε ή ακούσατε.

Ασκήσεις

A *Ταιριάξτε την πρώτη με τη δεύτερη στήλη, ώστε οι φράσεις να είναι νοηματικά σωστές, γράφοντας τον κατάλληλο αριθμό, όπως στο παράδειγμα.*

α

1	απονέμω	καθηκόντων			
2	παράλειψη	έφεση			
3	δημόσιος	δίωξη			
4	πρωτοβάθμια	δικαιοσύνη ***– παράδειγμα***	**1**		
5	ποινική	επιδόματος			
6	κατάργηση	λαός			
7	κυρίαρχος	δικαστήρια			
		δίκες			
		κατήγορος			

β

1	δικαστικός	Επικρατείας			
2	Ελεγκτικό	το αρχείο			
3	Συμβούλιο	πράξη			
4	αξιόποινη	εκλογές			
5	επιβάλλω	συνέδριο			
6	ταξινομώ	του κράτους			
7	το σύνταγμα	δήμαρχος			
		αντιπρόσωπος ***– παράδειγμα***	**1**		
		πρόστιμο			

Β *Στην πρώτη στήλη υπάρχουν οι αρμοδιότητες του κάθε υπουργείου. Γράψτε στη δεύτερη στήλη το ανάλογο υπουργείο, όπως στο παράδειγμα.*

	Αρμοδιότητες	**Υπουργεία**
1	Ασχολείται με τις σχέσεις της Ελλάδας με τα άλλα κράτη. ***– παράδειγμα***	**Εξωτερικών**
2	Εποπτεύει τις νομαρχίες, την τοπική αυτοδιοίκηση, διενεργεί τις εκλογές.	
3	Ασκεί την εποπτεία του κράτους.	
4	Φροντίζει κυρίως για την καλή λειτουργία των δικαστηρίων.	
5	Φροντίζει για την ανάπτυξη της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας.	
6	Αρμόδιο για θέματα που αφορούν τη Μακεδονία και τη Θράκη.	

7	Φροντίζει και την οργάνωση της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και εποπτεύει τις εκκλησίες.	
8	Παρακολουθεί το εμπόριο, τη διαμόρφωση των τιμών και την ανάπτυξη του τουρισμού.	
9	Ασχολείται με την ανάπτυξη της καλλιτεχνικής ζωής του τόπου και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής του κληρονομιάς. Επίσης και με τα προβλήματα των νέων και τον αθλητισμό.	
10	Ασχολείται με όλα τα θέματα και προβλήματα της ναυτιλίας.	
11	Ασχολείται με τις εργασιακές σχέσεις, συνθήκες εργασίας και θέματα κοινωνικής ασφάλισης.	
12	Είναι αρμόδιο για θέματα υγείας και περίθαλψης.	
13	Σ' αυτό υπάγονται (ανήκουν) όλα τα μέσα μεταφορών και επικοινωνίας.	
14	Αντιμετωπίζει τα ζωτικά προβλήματα χώρου και περιβάλλοντος και τα δημόσια έργα.	
15	Ασχολείται με την οργάνωση, τον εξοπλισμό και την εποπτεία των Ενόπλων Δυνάμεων.	
16	Σ' αυτό υπάγονται όλες οι υπηρεσίες (π.χ. αστυνομία), που έργο τους είναι η εσωτερική ασφάλεια της χώρας.	
17	Ασχολείται με όλα τα μέσα ενημέρωσης των πολιτών.	
18	Αρμόδιο για θέματα που αφορούν τα νησιά του Αιγαίου.	
19	Καταρτίζει τον προϋπολογισμό, εισπράττει φόρους και διενεργεί πληρωμές. Συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα του κράτους.	

Γ *Συμπληρώστε τους παρακάτω πίνακες.*

α.

εκλογές	**για ανάδειξη**
1. νομαρχιακές	των νομαρχών **–** ***παράδειγμα***
2. βουλευτικές	
3. δημοτικές	
4. ευρωεκλογές	

β. Το υπουργικό συμβούλιο αποτελείται από:

1. τον πρωθυπουργό **–** ***παράδειγμα***

2. ……

3. ……

γ.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ
1. Πολιτικά: **–** ***παράδειγμα***
α. …… **β.** ……
2. ……
α. …… **β.** ……
γ. …… **δ.** ……
3. ……
4. ……
5. ……
6. ……

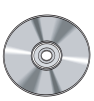

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

*Θα ακούσετε στο CD δύο φορές για τις αρχές της ψηφοφορίας στην Ελλάδα. Καθώς ακούτε το CD, στον πίνακα που ακολουθεί, σημειώστε ένα σταυρό **(+)** κάτω από το **ΝΑΙ** δίπλα στην πρόταση που συμφωνεί με όσα λέει το κείμενο ή κάτω από το **ΟΧΙ** δίπλα στην πρόταση που δε συμφωνεί με όσα λέει το κείμενο, όπως στο παράδειγμα. Οι σταυροί που πρέπει να σημειώσετε είναι **δώδεκα (12)**, χωρίς το παράδειγμα.*

		ΝΑΙ	**ΟΧΙ**
1.	Όλοι οι ενήλικες Έλληνες πολίτες έχουν δικαίωμα ψήφου, εκτός αν έχουν εξαιρεθεί από αυτό το δικαίωμα. – ***παράδειγμα***	+	
2.	Έλληνες πολίτες που δεν έχουν ελληνική καταγωγή δεν έχουν δικαίωμα ψήφου.		
3.	Η κάθε εκλογική περιφέρεια εκλέγει από δύο ως τέσσερις βουλευτές ανάλογα με τον πληθυσμό της.		
4.	Οι εκλογές γίνονται σε όλη την Ελλάδα την ίδια μέρα, αλλά οι Έλληνες στο εξωτερικό ψηφίζουν την άλλη μέρα.		
5.	Οι ψηφοφόροι ψηφίζουν σύμφωνα με τους εκλογικούς καταλόγους.		
6.	Υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή των εκλογών είναι οι δικαστικοί αντιπρόσωποι, η εφορευτική επιτροπή και οι εκπρόσωποι των κομμάτων.		
7.	Η ψηφοφορία είναι απόλυτα μυστική, γι' αυτό υπάρχουν και τα παραβάν.		
8.	Σήμερα οι εκλογείς ψηφίζουν με εκλογικά βιβλιάρια.		
9.	Τα ψηφοδέλτια είναι έντυπα, αλλά μερικά και χειρόγραφα.		
10.	Κάθε ψηφοφόρος ψηφίζει μόνο μία φορά.		
11.	Η ψηφοφορία γίνεται με εκλέκτορες.		
12.	Η ψηφοφορία αρχίζει στις εφτά το πρωί και οι κάλπες κλείνουν στις οκτώ το βράδυ.		
13.	Όλοι οι Έλληνες πολίτες είναι υποχρεωμένοι να ψηφίζουν, αλλιώς τιμωρούνται.		

Κατανοηση γραπτου λογου

Από το παρακάτω κείμενο λείπουν κάποιες λέξεις / φράσεις. Στη θέση τους υπάρχουν αριθμημένα κενά. Ακολουθεί ένας πίνακας με λέξεις / φράσεις. Διαβάστε το κείμενο και τις λέξεις / φράσεις και σημειώστε τον αριθμό του κενού στον πίνακα, δίπλα στις λέξεις / φράσεις που ταιριάζουν, όπως στο παράδειγμα. Οι λέξεις / φράσεις που λείπουν είναι ***δώδεκα (12)*** *(2-13), χωρίς το παράδειγμα.*

Το κακό αυγό

Ένας από τους σπουδαιότερους ρητοροδιδάσκαλους της αρχαιότητας ήταν ο Κόραξ. Ήταν Συρακόσιος, έζησε τον Ε′ αιώνα και θεωρείται ο δημιουργός της ρητορικής τέχνης. Από τους μαθητές του ζητούσε ……**1**……, γι' αυτό μόνο οι πάμπλουτοι Συρακόσιοι κατάφερναν να εγγράψουν τα παιδιά τους στη σχολή του.

Μια μέρα παρουσιάστηκε στο δάσκαλο ένας νέος, ……**2**…… περιουσίας, ο Τεισίας, και προσπάθησε να τον πείσει να του κάνει κάποια έκπτωση, γιατί, αν πλήρωνε το απαιτούμενο ποσό, θα έμενε ……**3**……, αλλά ο δάσκαλος έμενε αμετάπειστος. Τότε ο Τεισίας του έκανε αυτή την πρόταση: να πληρώσει όλο το ποσό ……**4**……, δηλαδή τη μέρα που θα αποδεικνυόταν πως έμαθε καλά τη ρητορική τέχνη, δηλαδή πως έγινε ……**5**…… και κέρδισε την πρώτη του δίκη. Άρεσε στον Κόρακα το παράξενο παζάρι και δέχτηκε. Άρχισαν τα μαθήματα και από την πρώτη στιγμή φάνηκε πως ο Τεισίας είχε ……**6**……, όπως άλλωστε το έδειξε και μετά, γιατί έγινε κι αυτός με τη σειρά του δάσκαλος της ρητορικής. Σαν τελείωσαν τα μαθήματα, ο Κόραξ τού είπε πως ήρθε ……**7**……, γιατί είχε εκτελέσει την υπόσχεσή του και ……**8**…… Ο Τεισίας απάντησε ότι δεν τον πληρώνει, αφού δεν είχε αποδειχτεί ακόμα με μια δίκη ……**9**…… Τότε ο Κόραξ τον μήνυσε στα δικαστήρια. Ο Τεισίας είπε στους δικαστές:

— Αν χάσω τη δίκη, ……**10**…… τον Κόρακα, αφού η συμφωνία ήταν να τον πληρώσω, αν κερδίσω την πρώτη μου δίκη. Αν την κερδίσω πάλι, δε θα πληρώσω, αφού ……**11**…… που μου ζητάει τα λεφτά.

Αντίθετα, είπε ο Κόραξ:

— Αν χάσω τη δίκη, θα έχει κερδίσει την πρώτη του δίκη ο Τεισίας, και πρέπει να με πληρώσει. Αν ……**12**……, θα υποχρεωθεί από το δικαστήριο να μου καταβάλει τα χρήματα.

Τι απόφαση να βγάλουν οι δικαστές; Έτσι, αντί για απόφαση, τους έδιωξαν και τους δύο, λέγοντας: ……**13**……

Δ. Μυράτ, Ξεφυλλίζοντας τα αρχαία κείμενα,
Από τη *Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο*,
Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

	ζητούσε ο Κόραξ
	την κερδίσω
1	αστρονομικά ποσά **– *παράδειγμα***
	στον Τεισία
	καλός δικηγόρος
	τη στιγμή της δίκης θα πληρωνόταν
	φιλόδοξος αλλά μέτριας
	η στιγμή να πληρωθεί
	δε θα πληρώσω
	κυριολεκτικά στο δρόμο
	θα έχει χάσει τη δίκη ο Κόραξ
	έγραψε ρητορικούς λόγους
	τον είχε κάνει τέλειο δικηγόρο
	ήταν πολύ ευχαριστημένος με το ποσό
	μετά το τέλος της διδασκαλίας
	μεγάλο ρητορικό ταλέντο
	Από κακό κόρακα, κακό αυγό.
	η αποτελεσματικότητα των μαθημάτων

Παραγωγή γραπτού λόγου

α. *Ήσασταν αυτόπτης μάρτυρας σε μια ένοπλη ληστεία. Σας φώναξαν στο δικαστήριο, όπου καταθέσατε. Γράφετε ένα γράμμα στο φίλο σας και του περιγράφετε πώς έγινε δίκη, ποιοι ήταν εκεί, τι ερωτήσεις σάς έκαναν οι συνήγοροι υπεράσπισης και πολιτικής αγωγής και ό,τι άλλο νομίζετε. (200 λέξεις)*

β. *Σύμφωνα με άρθρο του συντάγματος για τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα του πολίτη, που αναφέρει ότι «οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις», γράψτε τις απόψεις σας και για το αν αυτά ισχύουν ή όχι στην πραγματικότητα. (200 λέξεις)*

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Μορφολογία, σύνταξη ασκήσεις

Επανάληψη Α΄ & Β΄ Επιπέδου

ΑΡΘΡΑ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
οριστικό				**αόριστο**			**οριστικό**		
ον.	ο	η	το	ένας	μία (μια)	ένα	οι	οι	τα
Γεν.	του	της	του	ενός	μίας (μιας)	ενός	των	των	των
Αιτ.	το(ν)	τη(ν)	το	ένα(ν)	μία(ν)	(μια{ν}) ένα	τους	τις	τα
Κλ.	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αρσενικά

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ									
ο	γιατρ**-ός**	φίλ**-ος**	δι**ά**λογ**-ος**	χρήστ**-ης**	πωλητ**-ής**	αγών**-ας**	άντρ**-ας**	πί**ν**ακ**-ας**
του	γιατρ**-ού**	φίλ**-ου**	διαλ**ό**γ**-ου**	χρήστ**-η**	πωλητ**-ή**	αγών**-α**	άντρ**-α**	πίνακ**-α**
το(ν)	γιατρ**-ό**	φίλ**-ο**	διάλογ**-ο**	χρήστ**-η**	πωλητ**-ή**	αγών**-α**	άντρ**-α**	πίνακ**-α**
—	γιατρ**-έ**	φίλ**-ε**	διάλογ**-ε**	χρήστ**-η**	πωλητ**-ή**	αγών**-α**	άντρ**-α**	πίνακ**-α**

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ								
οι	γιατρ**-οί**	φίλ**-οι**	διάλογ**-οι**	χρήστ**-ες**	πωλητ**-ές**	αγών**-ες**	άντρ**-ες**	πίνακ**-ες**
των	γιατρ**-ών**	φίλ**-ων**	διαλ**ό**γ**-ων**	χρηστ**-ών**	πωλητ**-ών**	αγών**-ων**	αντρ**-ών**	πιν**ά**κ**-ων**
τους	γιατρ**-ούς**	φίλ**-ους**	διαλ**ό**γ**-ους**	χρήστ**-ες**	πωλητ**-ές**	αγών**-ες**	άντρ**-ες**	πίνακ**-ες**
—	γιατρ**-οί**	φίλ**-οι**	διάλογ**-οι**	χρήστ**-ες**	πωλητ**-ές**	αγών**-ες**	άντρ**-ες**	πίνακ**-ες**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ο	ψαρ-**άς**	μανάβ-**ης**	καναπ-**ές**	παππ-**ούς**	συγγεν-**ής**
του	ψαρ-**ά**	μανάβ-**η**	καναπ-**έ**	παππ-**ού**	συγγεν-**ή (-ούς)**
το(ν)	ψαρ-**ά**	μανάβ-**η**	καναπ-**έ**	παππ-**ού**	συγγεν-**ή**
	ψαρ-**ά**	μανάβ-**η**	καναπ-**έ**	παππ-**ού**	συγγεν-**ή**

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
οι	ψαρ-**άδες**	μανάβ-**ηδες**	καναπ-**έδες**	παππ-**ούδες**	συγγεν-**είς**
των	ψαρ-**άδων**	μανάβ-**ηδων**	καναπ-**έδων**	παππ-**ούδων**	συγγεν-**ών**
τους	ψαρ-**άδες**	μανάβ-**ηδες**	καναπ-**έδες**	παππ-**ούδες**	συγγεν-**είς**
	ψαρ-**άδες**	μανάβ-**ηδες**	καναπ-**έδες**	παππ-**ούδες**	συγγεν-**είς**

Θηλυκά

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
η	δουλει-**ά**	ώρ-**α**	**αί**θουσ-**α**	σελί**δ-α**	ευχ-**ή**	τέχν-**η**	ζάχαρ-**η**
της	δουλει-**άς**	ώρ-**ας**	αίθουσ-**ας**	σελίδ-**ας**	ευχ-**ής**	τέχν-**ης**	ζάχαρ-**ης**
τη(ν)	δουλει-**ά**	ώρ-**α**	αίθουσ-**α**	σελίδ-**α**	ευχ-**ή**	τέχν-**η**	ζάχαρ-**η**
	δουλει-**ά**	ώρ-**α**	αίθουσ-**α**	σελίδ-**α**	ευχ-**ή**	τέχν-**η**	ζάχαρ-**η**

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
οι	δουλει-**ές**	ώρ-**ες**	αίθουσ-**ες**	σελίδ-**ες**	ευχ-**ές**	τέχν-**ες**
των	δουλει-**ών**	ωρ-**ών**	αιθουσ-**ών**	σελίδ-**ων**	ευχ-**ών**	τεχν-**ών**
τις	δουλει-**ές**	ώρ-**ες**	αίθουσ-**ες**	σελίδ-**ες**	ευχ-**ές**	τέχν-**ες**
	δουλει-**ές**	ώρ-**ες**	αίθουσ-**ες**	σελίδ-**ες**	ευχ-**ές**	τέχν-**ες**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
η	θέσ-**η**	πρόσκλησ-**η**	οι	θέσ-**εις**	προσκλήσ-**εις**
της	θέσ-**ης** (**-εως**)	πρόσκλησ-**ης** (**-εως**)	των	θέσ-**εων**	προσκλήσ-**εων**
τη(ν)	θέσ-**η**	πρόσκλησ-**η**	τις	θέσ-**εις**	προσκλήσ-**εις**
	θέσ-**η**	πρόσκλησ-**η**		θέσ-**εις**	προσκλήσ-**εις**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
η	οδ-**ός**	επέτει-**ος**	μαμ-**ά**	αλεπ-**ού**	Μυρτ-**ώ**
της	οδ-**ού**	επετ**είου**	μαμ-**άς**	αλεπ-**ούς**	Μυρτ-**ώς**
τη(ν)	οδ-**ό**	επέτει-**ο**	μαμ-**ά**	αλεπ-**ού**	Μυρτ-**ώ**
	οδ-**ό**(-**έ**)	επέτει-**ε**	μαμ-**ά**	αλεπ-**ού**	Μυρτ-**ώ**

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
οι	οδ-**οί**	επέτει-**οι**	μαμ-**άδες**	αλεπ-**ούδες**
των	οδ-**ών**	επετ**εί**-**ων**	μαμ-**άδων**	αλεπ-**ούδων**
τις	οδ-**ούς**	επετ**εί**-**ους**	μαμ-**άδες**	αλεπ-**ούδες**
	οδ-**οί**	επέτει-**οι**	μαμ-**άδες**	αλεπ-**ούδες**

Ουδέτερα

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
το	παιδ-**ί**	σπίτ-**ι**	ρολό-**ι**	βουν-**ό**	βιβλί-**ο**	σίδερ-**ο**	θέατρ-**ο**
του	παιδ-**ιού**	σπιτ-**ιού**	ρολο**γ**-**ιού**	βουν-**ού**	βιβλί-**ου**	σίδερ-**ου**	θε**ά**τρ-**ου**
το	παιδ-**ί**	σπίτ-**ι**	ρολό-**ι**	βουν-**ό**	βιβλί-**ο**	σίδερ-**ο**	θέατρ-**ο**
	παιδ-**ί**	σπίτ-**ι**	ρολό-**ι**	βουν-**ό**	βιβλί-**ο**	σίδερ-**ο**	θέατρ-**ο**

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
τα	παιδ-**ιά**	σπίτ-**ια**	ρολό**γ**-**ια**	βουν-**ά**	βιβλί-**α**	σίδερ-**α**	θέατρ-**α**
των	παιδ-**ιών**	σπιτ-**ιών**	ρολο**γ**-**ιών**	βουν-**ών**	βιβλί-**ων**	**σί**δερ-**ων**	θε**ά**τρ-**ων**
τα	παιδ-**ιά**	σπίτ-**ια**	ρολό**γ**-**ια**	βουν-**ά**	βιβλί-**α**	σίδερ-**α**	θέατρ-**α**
	παιδ-**ιά**	σπίτ-**ια**	ρολό**γ**-**ια**	βουν-**ά**	βιβλί-**α**	σίδερ-**α**	θέατρ-**α**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
το	γράμ-**μα**	όνο-**μα**	τα	γράμ-**ματα**	ονό-**ματα**
του	γράμ-**ματος**	ονό-**ματος**	των	γραμ-**μάτων**	ονο-**μάτων**
το	γράμ-**μα**	όνο-**μα**	τα	γράμ-**ματα**	ονό-**ματα**
	γράμ-**μα**	όνο-**μα**		γράμ-**ματα**	ονό-**ματα**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
το	μέρ-**ος**	μέγεθ-**ος**	τα	μέρ-**η**	μεγέθ-**η**
του	μέρ-**ους**	μεγ**έ**θ-**ους**	των	μερ-**ών**	μεγεθ-**ών**
το	μέρ-**ος**	μέγεθ-**ος**	τα	μέρ-**η**	μεγέθ-**η**
	μέρ-**ος**	μέγεθ-**ος**		μέρ-**η**	μεγέθ-**η**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
το	κρέ-**ας**	γεγον-**ός**	προϊ-**όν**	τα	κρέ-**ατα**	γεγον-**ότα**	προϊ-**όντα**
του	κρέ-**ατος**	γεγον-**ότος**	προϊ-**όντος**	των	κρε-**άτων**	γεγον-**ότων**	προϊ-**όντων**
το	κρέ-**ας**	γεγον-**ός**	προϊ-**όν**	τα	κρέ-**ατα**	γεγον-**ότα**	προϊ-**όντα**
	κρέ-**ας**	γεγον-**ός**	προϊ-**όν**		κρέ-**ατα**	γεγον-**ότα**	προϊ-**όντα**

Υποκοριστικά

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
το	παιδ-**άκι**	τα	παιδ-**άκια**
του	----------	των	----------
το	παιδ-**άκι**	τα	παιδ-**άκια**
	παιδ-**άκι**		παιδ-**άκια**

Αρσενικά

-άκης		-άκος		-ούλης	
ο Γιώργος	ο Γιωργάκης	ο δρόμος	ο δρομάκος	ο αδελφός	ο αδελφούλης
ο Δημήτρης	ο Δημητράκης	ο κήπος	ο κηπάκος	ο νεαρός	ο νεαρούλης
ο Κώστας	ο Κωστάκης	ο ύπνος	ο υπνάκος	ο παππούς	ο παππούλης

Θηλυκά — Ουδέτερα

-ούλα		-ίτσα		-άκι	
η αδελφή	η αδελφούλα	η Ελένη	η Ελενίτσα	η εκκλησία	το εκκλησάκι
η Μαίρη	η Μαιρούλα	η καρέκλα	η καρεκλίτσα	η καρέκλα	το καρεκλάκι
η καρδιά	η καρδούλα	η τούρτα	η τουρτίτσα	η Λίζα	το Λιζάκι

- Έχουν δύο γένη στον πληθυντικό αριθμό (**αρσενικό** και **ουδέτερο**):
  ο **βράχος** ⇒ οι βράχοι – τα βράχια
  ο **δεσμός** ⇒ οι δεσμοί – τα δεσμά
  ο **καπνός** ⇒ οι καπνοί – τα καπνά
  ο **λαιμός** ⇒ οι λαιμοί – τα λαιμά
  ο **λόγος** ⇒ οι λόγοι – τα λόγια
- το **γάλα** του γάλατος και γάλα**κ**τος

Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
δυνατ-**ός**	δυνατ-**ή**	δυνατ-**ό**	δυνατ-**οί**	δυνατ-**ές**	δυνατ-**ά**
δυνατ-**ού**	δυνατ-**ής**	δυνατ-**ού**	δυνατ-**ών**	δυνατ-**ών**	δυνατ-**ών**
δυνατ-**ό**	δυνατ-**ή**	δυνατ-**ό**	δυνατ-**ούς**	δυνατ-**ές**	δυνατ-**ά**
δυνατ-**έ**	δυνατ-**ή**	δυνατ-**ό**	δυνατ-**οί**	δυνατ-**ές**	δυνατ-**ά**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
πλούσι-**ος**	πλούσι-**α**	πλούσι-**ο**	πλούσι-**οι**	πλούσι-**ες**	πλούσι-**α**
πλούσι-**ου**	πλούσι-**ας**	πλούσι-**ου**	πλούσι-**ων**	πλούσι-**ων**	πλούσι-**ων**
πλούσι-**ο**	πλούσι-**α**	πλούσι-**ο**	πλούσι-**ους**	πλούσι-**ες**	πλούσι-**α**
πλούσι-**ε**	πλούσι-**α**	πλούσι-**ο**	πλούσι-**οι**	πλούσι-**ες**	πλούσι-**α**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
γλυκ-**ός**	γλυκ-**ιά**	γλυκ-**ό**	γλυκ-**οί**	γλυκ-**ές**	γλυκ-**ά**
γλυκ-**ού**	γλυκ-**ιάς**	γλυκ-**ού**	γλυκ-**ών**	γλυκ-**ών**	γλυκ-**ών**
γλυκ-**ό**	γλυκ-**ιά**	γλυκ-**ό**	γλυκ-**ούς**	γλυκ-**ές**	γλυκ-**ά**
γλυκ-**έ**	γλυκ-**ιά**	γλυκ-**ό**	γλυκ-**οί**	γλυκ-**ές**	γλυκ-**ά**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
βαθ-**ύς**	βαθ-**ιά**	βαθ-**ύ**	βαθ-**ιοί**	βαθ-**ιές**	βαθ-**ιά**
βαθ-**ιού (-ύ)**	βαθ-**ιάς**	βαθ-**ιού**	βαθ-**ιών**	βαθ-**ιών**	βαθ-**ιών**
βαθ-**ύ**	βαθ-**ιά**	βαθ-**ύ**	βαθ-**ιούς**	βαθ-**ιές**	βαθ-**ιά**
βαθ-**ύ**	βαθ-**ιά**	βαθ-**ύ**	βαθ-**ιοί**	βαθ-**ιές**	βαθ-**ιά**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
θαλασσ-**ής**	θαλασσ-**ιά**	θαλασσ-**ί**	θαλασσ-**ιοί**	θαλασσι-**ές**	θαλασσ-**ιά**
(θαλασσ-**ιού**)	θαλασσ-**ιάς**	(θαλασσ-**ιού**)	θαλασσ-**ιών**	θαλασσ-**ιών**	θαλασσ-**ιών**
θαλασσ-**ή**	θαλασσ-**ιά**	θαλασσ-**ί**	θαλασσ-**ιούς**	θαλασσ-**ιές**	θαλασσ-**ιά**
θαλασσ-**ή**	θαλασσ-**ιά**	θαλασσ-**ί**	θαλασσ-**ιοί**	θαλασσ-**ιές**	θαλασσ-**ιά**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ζηλιάρ-**ης**	ζηλιάρ-**α**	ζηλιάρ-**ικο**	ζηλιάρ-**ηδες**	ζηλιάρ-**ες**	ζηλιάρ-**ικα**
ζηλιάρ-**η**	ζηλιάρ-**ας**	ζηλιάρ-**ικου**	ζηλιάρ-**ηδων**	----------	ζηλιάρ-**ικων**
ζηλιάρ-**η**	ζηλιάρ-**α**	ζηλιάρ-**ικο**	ζηλιάρ-**ηδες**	ζηλιάρ-**ες**	ζηλιάρ-**ικα**
ζηλιάρ-**η**	ζηλιάρ-**α**	ζηλιάρ-**ικο**	ζηλιάρ-**ηδες**	ζηλιάρ-**ες**	ζηλιάρ-**ικα**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
πολύς	πολλή	πολύ	πολλοί	πολλές	πολλά
----	πολλής	----	πολλών	πολλών	πολλών
πολύ	πολλή	πολύ	πολλούς	πολλές	πολλά
----	----	----	πολλοί	πολλές	πολλά

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός Σχετικός	Υπερθετικός Απόλυτος
έξυπν**-ος, -η, -ο**	πιο έξυπνος	ο πιο έξυπνος	(πάρα) πολύ έξυπνος
	πιο έξυπνη	η πιο έξυπνη	(πάρα) πολύ έξυπνη
	πιο έξυπνο	το πιο έξυπνο	(πάρα) πολύ έξυπνο
ωραί**-ος, -α, -ο**	πιο ωραίος	ο πιο ωραίος	(πάρα) πολύ ωραίος
	πιο ωραία	η πιο ωραία	(πάρα) πολύ ωραία
	πιο ωραίο	το πιο ωραίο	(πάρα) πολύ ωραίο
βαθ**-ύς, -ιά, -ύ**	πιο βαθύς	ο πιο βαθύς	(πάρα) πολύ βαθύς
	πιο βαθιά	η πιο βαθιά	(πάρα) πολύ βαθιά
	πιο βαθύ	το πιο βαθύ	(πάρα) πολύ βαθύ
τεμπέλ**-ης, -α, -ικο**	πιο τεμπέλης	ο πιο τεμπέλης	(πάρα) πολύ τεμπέλης
	πιο τεμπέλα	η πιο τεμπέλα	(πάρα) πολύ τεμπέλα
	πιο τεμπέλικο	το πιο τεμπέλικο	(πάρα) πολύ τεμπέλικο
χαρού**μενος, -η, -ο**	πιο χαρούμενος	ο πιο χαρούμενος	(πάρα) πολύ χαρούμενος
	πιο χαρούμενη	η πιο χαρούμενη	(πάρα) πολύ χαρούμενη
	πιο χαρούμενο	το πιο χαρούμενο	(πάρα) πολύ χαρούμενο

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ

από + αιτιατική π.χ. Ο Αντώνης είναι πιο έξυπνος **από τον Κωνσταντίνο**.

ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ

γενική π.χ. Ο Αντώνης είναι ο πιο έξυπνος μαθητής **της τάξης**.

σε + αιτιατική π.χ. Ο Αντώνης είναι ο πιο έξυπνος μαθητής **στην τάξη**.

από + όλους, **-ες**, **-α** π.χ. Ο Αντώνης είναι ο πιο έξυπνος μαθητής **από όλους**.

που + ρήμα π.χ. Ο Αντώνης είναι ο πιο έξυπνος μαθητής **που γνώρισα**.

Σύγκριση:

Η Ελένη είναι **λίγο πιο** ψηλή **από** τη Χριστίνα.

Η Γεωργία είναι **πολύ πιο** έξυπνη **από** την Ιφιγένεια.

Η Ελένη είναι **τόσο** ψηλή **όσο** και η Μαρία.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Προσωπικές

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	ΓΕΝΙΚΗ		ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	
εγώ	εμένα	μου	εμένα	με
εσύ	εσένα	σου	εσένα	σε
αυτός	–	του	αυτόν	τον
αυτή	–	της	αυτή(ν)	τη(ν)
αυτό	–	του	αυτό	το
εμείς	εμάς	μας	εμάς	μας
εσείς	εσάς	σας	εσάς	σας
αυτοί	–	τους	αυτούς	τους
αυτές	–	τους	αυτές	τις (τες)
αυτά	–	τους	αυτά	τα

Κτητικές:	μου, σου, του, της, του, μας, σας, τους, τους, τους
Ερωτηματικές:	ποιος, -α, -ο, πόσος, -η, -ο, τίνος, τι
Δεικτικές:	αυτός, -ή, -ό, εκείνος, -η, -ο, τέτοιος, -α, -ο, τόσος, -η, -ο
Αόριστες:	ένας – μία – ένα, κανένας – καμία – κανένα, μερικοί, -ές, -ά, άλλος, -η, -ο, κάτι, κάθε, κάποιος, -α, -ο, καθένας – καθεμία – καθένα, αρκετοί, -ές, -ά, τίποτε(α)
Αναφορικές:	που, όποιος, -α, -ο, όσος, -η, -ο, αυτός, -ή, -ό που, εκείνος, -η, -ο που, κάτι που
Οριστικές:	ίδιος, -α, -ο, μόνος, -η, -ο (μοναχός, -ή, -ό)

Ρ Η Μ Α Τ Α

Ενεργητική φωνή

α′ συζυγία

Οριστική			Υποτακτική Απλή	Προστακτική Απλή	
Ενεστώτας	Αόριστος	Μέλλοντας Απλός		Κατάφαση	Άρνηση
γράφ-**ω**	**έ**-γραψ-**α**	θα γράψ-**ω**	να γράψ-**ω**		
γράφ-**εις**	**έ**-γραψ-**ες**	θα γράψ-**εις**	να γράψ-**εις**	γράψ-**ε**	(να) μη(ν) γράψεις
γράφ-**ει**	**έ**-γραψ-**ε**	θα γράψ-**ει**	να γράψ-**ει**	ή να γράψεις	
γράφ-**ουμε**	γράψ-**αμε**	θα γράψ-**ουμε**	να γράψ-**ουμε**	γράψ-**τε**	(να) μη(ν) γράψετε
γράφ-**ετε**	γράψ-**ατε**	θα γράψ-**ετε**	να γράψ-**ετε**	ή να γράψετε	
γράφ-**ουν**	**έ**-γραψ-**αν**	θα γράψ-**ουν**	να γράψ-**ουν**		

β′ συζυγία

α′ τάξη

Οριστική			Υποτακτική Απλή
Ενεστώτας	Αόριστος	Μέλλοντας Απλός	
χαιρετ-**ώ (-άω)**	χαιρέτ-**ησ α**	θα χαιρετήσ-**ω**	να χαιρετήσ-**ω**
χαιρετ-**άς**	χαιρέτ-**ησ ες**	θα χαιρετήσ-**εις**	να χαιρετήσ-**εις**
χαιρετ-**ά (-άει)**	χαιρέτ-**ησ ε**	θα χαιρετήσ-**ει**	να χαιρετήσ-**ει**
χαιρετ-**άμε (-ούμε)**	χαιρετ-**ήσ αμε**	θα χαιρετήσ-**ουμε**	να χαιρετήσ-**ουμε**
χαιρετ-**άτε**	χαιρετ-**ήσ ατε**	θα χαιρετήσ-**ετε**	να χαιρετήσ-**ετε**
χαιρετ-**άνε (-ούν)**	χαιρέτ-**ησ αν**	θα χαιρετήσ-**ουν**	να χαιρετήσ-**ουν**

β′ τάξη

Οριστική			Υποτακτική Απλή
Ενεστώτας	Αόριστος	Μέλλοντας Απλός	
φιλοξεν-**ώ**	φιλοξέν-**ησ α**	θα φιλοξενήσ-**ω**	να φιλοξενήσ-**ω**
φιλοξεν-**είς**	φιλοξέν-**ησ ες**	θα φιλοξενήσ-**εις**	να φιλοξενήσ-**εις**
φιλοξεν-**εί**	φιλοξέν-**ησ ε**	θα φιλοξενήσ-**ει**	να φιλοξενήσ-**ει**
φιλοξεν-**ούμε**	φιλοξεν-**ήσ αμε**	θα φιλοξενήσ-**ουμε**	να φιλοξενήσ-**ουμε**
φιλοξεν-**είτε**	φιλοξεν-**ήσ ατε**	θα φιλοξενήσ-**ετε**	να φιλοξενήσ-**ετε**
φιλοξεν-**ούν**	φιλοξέν-**ησ αν**	θα φιλοξενήσ-**ουν**	να φιλοξενήσ-**ουν**

Προστακτική Απλή

Κατάφαση	Άρνηση	Κατάφαση	Άρνηση
χαιρέτησ**-ε**	(να) μη(ν) χαιρετήσεις	φιλοξένησ**-ε**	(να) μη(ν) φιλοξενήσεις
ή να χαιρετήσεις		ή να φιλοξενήσεις	
χαιρετήσ**-τε**	(να) μη(ν) χαιρετήσετε	φιλοξενήσ**-τε**	(να) μη(ν) φιλοξενήσετε
ή να χαιρετήσετε		ή να φιλοξενήσετε	

ΠΡΟΣΟΧΗ στον **ενεστώτα** των παρακάτω ρημάτων:

είμαι	πάω	ακούω	λέω	τρώω
είσαι	πας	ακούς	λες	τρως
είναι	πάει	ακούει	λέει	τρώει
είμαστε	πάμε	ακούμε	λέμε	τρώμε
είστε	πάτε	ακούτε	λέτε	τρώτε
είναι	πάνε	ακούν(ε)	λένε	τρώνε

Σχηματισμός αορίστου

α′ συζυγία

-νω, -ζω → **-σα** π.χ. κλείνω – έκλεισα, αρχίζω – άρχισα

-ζω, -κω, -γω, -χω, -σκω, -χνω, -γχω, -γγω, -ττω, -σσω → **-ξα** π.χ. αλλάζω – άλλαξα, πλέκω – έπλεξα, ανοίγω – άνοιξα, προσέχω – πρόσεξα, διδάσκω – δίδαξα, ψάχνω – έψαξα, ελέγχω – έλεγξα, σφίγγω – έσφιξα, κηρύττω – κήρυξα, αναπτύσσω – ανέ(ά)πτυξα

-πω, -βω, -φω, -πτω → **-ψα** π.χ. λείπω – έλειψα, ανάβω – άναψα, γράφω – έγραψα, καλύπτω – κάλυψα

-εύω → **-εψα** π.χ. χορεύω – χόρεψα, (παύω – έπαψα και έπαυσα)

β′ συζυγία

-ησ α → π.χ. (χτυπώ, -άς) χτύπησα, (οδηγώ, -είς) οδήγησα

-εσ α → π.χ. (μπορώ, -είς) μπόρεσα, (καλώ, -είς) κάλεσα

-ασ α → π.χ. (περνώ, -άς) πέρασα, (γελώ, -άς) γέλασα

-ηξ α → π.χ. (φυσώ, -άς) φύσηξα, (τραβώ, -άς) τράβηξα

-αξ α → π.χ. (κοιτώ, -άς) κοίταξα, (πετώ, -άς) πέταξα

Ενεργητική φωνή

α′ συζυγία

Οριστική			Υποτακτική	Προστακτική	
Παρατατικός		Μέλλοντας Συνεχής	Συνεχής	Συνεχής	
				Κατάφαση	**Άρνηση**
διάβαζ-**α**	**έ**-γραφ-**α**	θα γράφ-**ω**	να γράφ-**ω**		
διάβαζ-**ες**	**έ**-γραφ-**ες**	θα γράφ-**εις**	να γράφ-**εις**	γράφ-**ε**	(να) μη(ν)
διάβαζ-**ε**	**έ**-γραφ-**ε**	θα γράφ-**ει**	να γράφ-**ει**	ή να γράφεις	γράφεις
διαβάζ-**αμε**	γράφ-**αμε**	θα γράφ-**ουμε**	να γράφ-**ουμε**	γράφ-**ετε**	(να) μη(ν)
διαβάζ-**ατε**	γράφ-**ατε**	θα γράφ-**ετε**	να γράφ-**ετε**	ή να γράφετε	γράφετε
διάβαζ-**αν**	**έ**-γραφ-**αν**	θα γράφ-**ουν**	να γράφ-**ουν**		

β′ συζυγία

Οριστική

Παρατατικός		Μέλλοντας συνεχής	
α′ τάξη	**β′ τάξη**	**α′ τάξη**	**β′ τάξη**
αγαπ-**ούσ α**	πληροφορ-**ούσ α**	θα αγαπ-**ώ (-άω)**	θα πληροφορ-**ώ**
αγαπ-**ούσ ες**	πληροφορ-**ούσ ες**	θα αγαπ-**άς**	θα πληροφορ-**είς**
αγαπ-**ούσ ε**	πληροφορ-**ούσ ε**	θα αγαπ-**ά (-άει)**	θα πληροφορ-**εί**
αγαπ-**ούσ αμε**	πληροφορ-**ούσ αμε**	θα αγαπ-**άμε (-ούμε)**	θα πληροφορ-**ούμε**
αγαπ-**ούσ ατε**	πληροφορ-**ούσ ατε**	θα αγαπ-**άτε**	θα πληροφορ-**είτε**
αγαπ-**ούσ αν**	πληροφορ-**ούσ αν**	θα αγαπ-**άνε (-ούν)**	θα πληροφορ-**ούν**

ΠΡΟΣΟΧΗ στον παρατατικό των παρακάτω ρημάτων:

είμαι	**έχω**	**ξέρω**	**ακούω**	**λέω**	**υπάρχω**	**ζω**
ήμουν	είχα	ήξερα	άκουγα	έλεγα	υπήρχα	ζούσα
ήσουν	είχες	ήξερες	άκουγες	έλεγες	υπήρχες	ζούσες
ήταν	είχε	ήξερε	άκουγε	έλεγε	υπήρχε	ζούσε
ήμασταν	είχαμε	ξέραμε	ακούγαμε	λέγαμε	υπήρχαμε	ζούσαμε
ήσασταν	είχατε	ξέρατε	ακούγατε	λέγατε	υπήρχατε	ζούσατε
ήταν	είχαν	ήξεραν	άκουγαν	έλεγαν	υπήρχαν	ζούσαν
		↓		↓		
		θέλω		τρώω, καίω, κλαίω, φταίω		

Υποτακτική Συνεχής

α′ τάξη	**β′ τάξη**
να αγαπ**-ώ (-άω)**	να πληροφορ **-ώ**
να αγαπ**-άς**	να πληροφορ **-είς**
να αγαπ**-ά (-άει)**	να πληροφορ **-εί**
να αγαπ**-άμε (-ούμε)**	να πληροφορ **-ούμε**
να αγαπ**-άτε**	να πληροφορ **-είτε**
να αγαπ**-άνε (-ούν)**	να πληροφορ **-ούν**

Προστακτική Συνεχής

α′ τάξη		**β′ τάξη**	
Κατάφαση	**Άρνηση**	**Κατάφαση**	**Άρνηση**
αγάπ**-α**	(να) μην αγαπάς	----	(να) μην πληροφορείς
ή να αγαπάς		να πληροφορείς	
αγαπ**-άτε**	(να) μην αγαπάτε	πληροφορ**-είτε**	(να) μην πληροφορείτε
ή να αγαπάτε		ή να πληροφορείτε	

α′ συζυγία

Οριστική

Παρακείμενος		**Υπερσυντέλικος**		**Συντελεσμένος Μέλλοντας**	
έχω	γράψ**-ει**	είχα	γράψ**-ει**	θα έχω	γράψ**-ει**
έχεις	γράψ**-ει**	είχες	γράψ**-ει**	θα έχεις	γράψ**-ει**
έχει	γράψ**-ει**	είχε	γράψ**-ει**	θα έχει	γράψ**-ει**
έχουμε	γράψ**-ει**	είχαμε	γράψ**-ει**	θα έχουμε	γράψ**-ει**
έχετε	γράψ**-ει**	είχατε	γράψ**-ει**	θα έχετε	γράψ**-ει**
έχουν	γράψ**-ει**	είχαν	γράψ**-ει**	θα έχουν	γράψ**-ει**

β′ συζυγία

α′ & β′ τάξη

Οριστική

Παρακείμενος			**Υπερσυντέλικος**		
έχω	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**	είχα	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ-**ει**
έχεις	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ **-ει**	είχες	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ-**ει**
έχει	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ **-ει**	είχε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ-**ει**
έχουμε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ **-ει**	είχαμε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ-**ει**
έχετε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ **-ει**	είχατε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ-**ει**
έχουν	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ **-ει**	είχαν	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ-**ει**

Συντελεσμένος Μέλλοντας		
θα έχω	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**
θα έχεις	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**
θα έχει	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**
θα έχουμε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**
θα έχετε	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**
θα έχουν	αγαπήσ**-ει**	πληροφορήσ**-ει**

Μεσοπαθητική φωνή

Οριστική			
Ενεστώτας			
α′ συζυγία	**β′ συζυγία**		
	α′ τάξη	**β′ τάξη**	
έρχ**-ομαι**	αγαπ**-ιέμαι**	πληροφορ**-ούμαι**	κοιμ**-άμαι** (**-ούμαι**)
έρχ**-εσαι**	αγαπ**-ιέσαι**	πληροφορ**-είσαι**	κοιμ**-άσαι**
έρχ**-εται**	αγαπ**-ιέται**	πληροφορ**-είται**	κοιμ**-άται**
ερχ**-όμαστε**	αγαπ**-ιόμαστε**	πληροφορ**-ούμαστε**	κοιμ**-όμαστε** (**-ούμαστε**)
έρχ**-εστε**	αγαπ**-ιέστε**	πληροφορ**-είστε**	κοιμ**-άστε**
έρχ**-ονται**	αγαπ**-ιούνται**	πληροφορ**-ούνται**	κοιμ**-ούνται**

Παρατατικός
α′ συζυγία
ερχ**-όμουν**
ερχ**-όσουν**
ερχ**-όταν**
ερχ**-όμασταν**
ερχ**-όσασταν**
έρχ**-ονταν**

Μετατροπή από την ενεργητική στην παθητική φωνή

ενεργητική φωνή: **υποκείμενο** + **ρήμα** + **αντικείμενο**

Η Μαρία ~~ποτίζει~~ τον κήπο

παθητική φωνή: **υποκείμενο** + **ρήμα** + **ποιητικό αίτιο** (από + αιτιατική)

Ο κήπος ποτίζεται από τη Μαρία

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Τοπικά

πού, εδώ, εκεί, ανάμεσα, ανατολικά, δυτικά, βόρεια, νότια, απέναντι, αριστερά, δεξιά, γύρω, δίπλα, έξω, ίσια, κάπου, κάτω, κοντά, μακριά, μέσα, μπροστά, παντού, πάνω, πίσω, πλάι, πουθενά, χαμηλά, ψηλά

Χρονικά

πότε, τώρα, ακόμη(α), πάλι, ξανά, αμέσως, συχνά, συνήθως, πάντα, πρώτα, πριν, μετά, ύστερα, έπειτα, νωρίς, αργά, απόψε, σήμερα, αύριο, μεθαύριο, χθες, προχθές, πέρσι, πρόπερσι, φέτος, του χρόνου, ποτέ, τότε, κάποτε, πότε πότε, άλλοτε, κιόλας, πια

Τροπικά

πώς, όπως, έτσι, έτσι κι έτσι, σιγά, ακριβώς, μαζί, ευτυχώς, δυστυχώς, μόνο, επίσης, αλλιώς, ξαφνικά, κάπως έτσι

Ποσοτικά

πόσο, πολύ, λίγο, αρκετά, καθόλου, μόνο, όσο, τόσο, πιο, πάρα, πάνω κάτω, σχεδόν

Βεβαιωτικά-διστακτικά

ναι, μάλιστα, βέβαια, αλήθεια, ίσως, όχι, δε(ν), μη(ν), εντάξει, πια, πιθανό(ν)

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Απόλυτα

1-ένας, μία (μια), ένα, **2**-δύο (δυο), **3**-τρεις, τρεις, τρία, **4**-τέσσερις, -ις, -α, **5**-πέντε, **6**-έξι, **7**-επτά (εφτά), **8**-οκτώ (οχτώ), **9**-εννιά (εννέα), **10**-δέκα, **11**-έντεκα (ένδεκα), **12**-δώδεκα, **13**-δεκατρείς, -είς, -ία, **14**-δεκατέσσερις, -ις, -α, **15**-δεκαπέντε, **16**-δεκαέξι, **17**-δεκαεπτά (δεκαεφτά), **18**-δεκαοκτώ (δεκαοχτώ), **19**-δεκαεννιά (δεκαεννέα), **20**-είκοσι, **21**-είκοσι ένας, είκοσι μία, είκοσι ένα, **22**-είκοσι δύο, **30**-τριάντα, **40**-σαράντα, **50**-πενήντα, **60**-εξήντα, **70**-εβδομήντα, **80**-ογδόντα, **90**-ενενήντα, **100**-εκατό, **101**-εκατόν ένας, εκατόν μία, εκατόν ένα, **102**-εκατό δύο, **200**-διακόσιοι, -ες, -α, **300**-τριακόσιοι, -ες, -α, **400**-τετρακόσιοι, -ες, -α, **500**-πεντακόσιοι, -ες, -α, **600**-εξακόσιοι, -ες, -α, **700**-εφ(π)τακόσιοι, -ες, -α, **800**-οκ(χ)τακόσιοι, -ες, -α, **900**-εννιακόσιοι, -ες, -α, **1.000**-χίλιοι, χίλιες, χίλια, **2.000**-δύο χιλιάδες, **500.000**-πεντακόσιες χιλιάδες, **1.000.000**-ένα εκατομμύριο

Τακτικά

1ος πρώτος, **1η** πρώτη, **1ο** πρώτο, **2ος** δεύτερος, **2η** δεύτερη, **2ο** δεύτερο / τρίτος, -η, -ο, / τέταρτος, -η, -ο / πέμπτος, -η, -ο / έκτος, -η, -ο / έβδομος, -η, -ο / όγδοος, -η, -ο / ένατος, -η, -ο / δέκατος, -η, -ο / ενδέκατος, -η, -ο / δωδέκατος, -η, -ο / δέκατος τρίτος, -η, -ο / δέκατος τέταρτος, -η, -ο / δέκατος πέμπτος, -η, -ο / δέκατος έκτος, -η, -ο / δέκατος έβδομος, -η, -ο / δέκατος όγδοος, -η, -ο / δέκατος ένατος, -η, -ο / εικοστός, -ή, -ό / τριακοστός, -ή, -ό / τεσσαρακοστός, -ή, -ό / πεντηκοστός, -ή, -ό / εξηκοστός, -ή, -ό / εβδομηκοστός, -ή, -ό / ογδοηκοστός, -ή, -ό / ενενηκοστός, -ή, -ό / εκατοστός, -ή, -ό

Π Ρ Ο Θ Ε Σ Ε Ι Σ

από, με, παρά, αντί, χωρίς, δίχως

Σ Υ Ν Δ Ε Σ Μ Ο Ι

συμπλεκτικοί: και, ούτε... ούτε
αντιθετικοί: αλλά, όμως, μα, ενώ
διαχωριστικοί: ή... ή, είτε... είτε
χρονικοί: όταν, ενώ, καθώς, πριν, μόλις
αιτιολογικοί: γιατί, επειδή
τελικοί: να, για να
υποθετικοί: αν, εάν
ειδικοί: ότι, που, πως
επεξηγηματικός: δηλαδή
διστακτικοί: μη(ν), ίσως, μήπως

Σ Χ Η Μ Α Τ Ι Σ Μ Ο Σ Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

Π Α Ρ Α Γ Ω Γ Η

παράγωγα ρήματα

από ονόματα: π.χ. αρχή – αρχίζω

από άκλιτα: π.χ. συχνά – συχνάζω

παράγωγα ουσιαστικά

από ρήματα: π.χ. τραγουδώ – τραγουδιστής

τοπικά: π.χ. ο γαλατάς – το γαλατάδικο

εθνικά: π.χ. η Ευρώπη – Ευρωπαίος

επαγγελματικά: ο φούρνος – ο φούρναρης

από επίθετα: π.χ. καλός, -ή, -ό – η καλοσύνη

παράγωγα επίθετα

από ρήματα: π.χ. κλείνω – κλειστός, -ή, -ό

από ουσιαστικά (-ινος /-ικος /-ένιος): π.χ. το γυαλί – γυάλινος, -η, -ο, η Κυριακή – κυριακάτικος, -η, -ο, το ασήμι – ασημένιος, -α, -ο

από επιρρήματα: π.χ. σήμερα – σημερινός, -ή, -ό

παράγωγα επιρρήματα

από αντωνυμίες: π.χ. άλλος, -η, -ο – αλλού

από επίθετα σε -υς: π.χ. βαρύς – βαριά

Σ Υ Ν Θ Ε Σ Η

πρόθημα + θέμα + κατάληξη: π.χ. α-ξέχαστος, ξε-σκεπάζω

ουσιαστικό + ο + ουσιαστικό: π.χ. ανδρ-ό-γυνο

ουσιαστικό + ο + επίθετο: π.χ. ασπρ-ό-μαυρος

ρήμα + ο + ρήμα: μπαιν-ο-βγαίνω

επίρρημα + επίρρημα: π.χ. νοτιο-δυτικά

Φ Ω Ν Η Τ Ι Κ Η

Σ Υ Λ Λ Α Β Ι Σ Μ Ο Σ

- Ένα σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το ακόλουθο φωνήεν, π.χ. έ-χου-με.
- Δύο σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζονται με το ακόλουθο φωνήεν, όταν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη, π.χ. έ-**βγ**αλα (βγάζω).
  Αλλιώς χωρίζονται, π.χ. α**λ-λ**ά, πε**ρ-π**ατώ.
- Τρία ή περισσότερα σύμφωνα ανάμεσα σε φωνήεντα συλλαβίζονται με το ακόλουθο φωνήεν, όταν από τα δύο πρώτα τουλάχιστον αρχίζει ελληνική λέξη, π.χ. ά-**σπρ**ος (Σπύρος).
  Αλλιώς χωρίζονται, και το πρώτο από αυτά συλλαβίζεται με το προηγούμενο φωνήεν, π.χ. ά**ν-θρ**ωπος (θρανίο).

Τ Ε Λ Ι Κ Ο -ν

τον (άρθρο – αρσενικό) **την** (άρθρο) **έναν** (αριθμητικό) **τον** (αντωνυμία – αρσενικό) **την** (αντωνυμία) **δεν, μην**	Όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από **φωνήεν** ή από τα **σύμφωνα: κ, π, τ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ, ξ, ψ,** π.χ. τον άντρα, την Παναγία, έναν κύριο, την ξέρω, δεν μπορώ, μην τρέχεις. Η αντωνυμία **τον** διατηρεί πάντα το **ν,** π.χ. τον ξέρω, τον βλέπω.
το (άρθρο – αρσενικό) **τη** (άρθρο) **ένα** (αριθμητικό) **τη** (αντωνυμία) **δε**, **μη**	Όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από **τα σύμφωνα: γ, β, δ, χ, φ, θ, λ, μ, ν, ρ, σ, ζ,** π.χ. το χρόνο, τη βοήθεια, ένα μήνα, τη βλέπω, δε θέλω, μη φας.

Επαναληπτικές ασκήσεις

1 *Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.*

1. Ύστερα από πολλές . . . . . , ... κατέλαβαν και . . . . (η έφοδος, ο στρατιώτης, δύο, το ύψωμα)

2. Στο ζωολογικό . . . . . μας έχουμε μόνο . . . . . , ... , ... και μερικά άλλα ζώα. (ο κήπος, η πόλη, η αλεπού, η μαϊμού, ο χιμπατζής)

3. Πίνω τρεις . . . . . (ο καφές, η μέρα), αλλά δεν καπνίζω.

4. Μια ομάδα . . . . . ξεκίνησε κιόλας σε . . . . . που . . . . . τους αγνοείται. (ο άντρας, η διάσωση, το ίχνος, ο ορειβάτης, η τύχη)

5. Η εικόνα . . . . . , ... μας είναι μελανή. (η ομάδα, το ποδόσφαιρο, η χώρα)

6. . . . . . που έρχονταν ήταν προμηνύματα . . . . . που ακολούθησε. (η συμφορά, η δυστυχία)

7. . . . . . του θυμίζουν . . . . . (το χαρακτηριστικό, το πρόσωπο, ο Ιάπωνας)

8. Ύστερα από πολλές . . . . . , ... κατέληξε σε . . . . . να κατέβει σε 24ωρη . . . . . (η συζήτηση, το συμβούλιο, ο δάσκαλος, η απόφαση, η απεργία)

9. Οι μικρές . . . . . δεν έχουν ούτε . . . . . ούτε ανισόπεδες . . . . . (η πόλη, η λεωφόρος, η διάβαση)

10. Μπορείς να χαθείς σε . . . . . , αν δεν έχεις . . . . . (το μονοπάτι, το δάσος, ο χάρτης)

11. Ερεύνησα και έμαθα τα πάντα γι' αυτόν, για . . . . . του, ... του, ... του, ... του και γενικά ό,τι τον αφορά. (το παρελθόν, η οικογένεια, ο φίλος, το περιβάλλον)

12. Με . . . . . , που ήταν περίπου δέκα, έπεσε άπλετο φως σ' αυτή . . . . . (η κατάθεση, ο μάρτυρας, η υπόθεση)

13. Εσύ μόνο . . . . . είσαι. Έργα δε βλέπουμε από σένα. (ο λόγος)

14. . . . . . σου σε . . . . . σου! Γεμάτο . . . . . είναι . . . . . ! (ο νους, το πορτοφόλι, ο πορτοφολάς, το λεωφορείο)

15. Με το Θάνο μάς συνδέουν . . . . . μεγάλης φιλίας. Γνωριζόμαστε από . . . . . . (ο δεσμός, το παιδάκι)

16. . . . . . είναι . . . . . και . . . . . . (η Πρωτομαγιά, η γιορτή, το λουλούδι)

17. . . . . . της Ορθοδοξίας, που πέφτει . . . . . των νηστειών . . . . . , γιορτάζεται . . . . . . (η Κυριακή, πρώτος, η εβδομάδα, το Πάσχα, η αναστήλωση, η εικόνα)

18. Βλέποντας . . . . . στο πουκάμισό του ταράχτηκε, έχασε το χρώμα του. (ο λεκές, το αίμα)

19. Τα τινάγματα και . . . . . πάνω στον ανώμαλο . . . . . ήταν κάτι ανυπόφορο. (το ταρακούνημα, το αυτοκίνητο, ο δρόμος)

20. Η «Ημερησία» σας προσφέρει . . . . . τουριστικό . . . . . της Ελλάδας. Με αναλυτικούς . . . . . , ... και σωστές . . . . . (ένας, πολύτιμος, οδηγός, ο χάρτης, η διεύθυνση, η συμβουλή)

21. Μην ξεχάσεις να βάλεις κρέμα . . . . . στα μακαρόνια. (το γάλα)

22. . . . . . δεν είναι σωστή. (η αρίθμηση, η σελίδα, το βιβλίο)

23. . . . . . από τα τσιγάρα μού έκλεισαν . . . . . (ο καπνός, ο λαιμός)

24. Όλοι . . . . . μένουν στην πρωτεύουσα. (ο συγγενής, η Σμαρώ)

25. Το δικαστήριο τον καταδίκασε σε ισόβια . . . . . (ο δεσμός)

26. Χθες είδα το έργο «. . . . . του Μπράιτον». Μου άρεσε πολύ. (ο βράχος)

27. Ευτυχώς, τελείωσα γρήγορα τα ψώνια μου και σχετικά οικονομικά, γιατί πήγα στην αγορά του Ρέντη, όπου όλοι . . . . . , ... και . . . . . είναι συγκεντρωμένοι και οι τιμές, ιδιαίτερα . . . . . , ήταν πολύ καλές. (ο χασάπης, ο μανάβης, ο ψαράς, το κρέας)

28. Σε αρκετές περιοχές της χώρας καλλιεργούν . . . . . (ο καπνός)

29. Αγαπητοί . . . . . , θα παρακολουθήσετε αμοντάριστα πλάνα από τις ραγδαίες . . . . . (ο τηλεθεατής, η εξέλιξη, το γεγονός)

2 *Αλλάξτε στο θηλυκό αρχίζοντας την παρακάτω ιστορία με ένα γυναικείο όνομα και κάντε αλλαγές όπου χρειάζεται.*

Τον Εμμανουήλ Ρετσίνα, τον επονομαζόμενο Λούη, μια λέξη τον χαρακτηρίζει, ένα επίρρημα, το *σχεδόν*. Σχεδόν κοντός, σχεδόν άσχημος, σχεδόν ωραίος, σχεδόν τεμπέλης, σχεδόν άθεος.
Γενικά, δεν είναι πολύ καθαρός άντρας. Σχεδόν καθαρός, σχεδόν ηθικός, σχεδόν ανήθικος. Με μια λέξη πολύ αντιφατικός, πολύ σύνθετος. Σχεδόν εμπιστοσύνης. Σχεδόν εντάξει.
Πρέπει πρώτα να καταλάβεις τον τύπο του, γιατί το χαρακτήρα ενός τέτοιου ανθρώπου πολύ δύσκολο να τον πιάσεις. Αν έχει και χαρακτήρα. Με λίγα λόγια βίος και πολιτεία, ατελείωτος. Πώς γίνονται τα ποτάμια; Έτσι. Ξεκινάνε χιλιάδες ρυάκια και στο τέλος σου φτιάχνουν τον Ευρώτα. Ο Ευρώτας είναι ο Λούης.

Από το βιβλίο *Βαμμένα κόκκινα μαλλιά*
του Κώστα Μουρσελά (με μικρές αλλαγές), 13η έκδοση, Κέδρος, 1989

3 *Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.*

Ειδικό βούτυρο κατά της χοληστερόλης

Ποια άτομα μπορούν να χρησιμοποιούν το προϊόν αυτό;

- Άντρες, γυναίκες ακόμη και σε κατάσταση . . . . . (η εγκυμοσύνη), αλλά και παιδιά ακόμη και κάτω . . . . . (οκτώ, το έτος).
- Βεβαίως η κατανάλωση . . . . . (το προϊόν) που μειώνουν τη χοληστερόλη δεν είναι συνήθως προτεραιότητα. Η παράλληλη χορήγηση . . . . . (αυτός, το βούτυρο) με φάρμακα χρειάζεται . . . . . (η συμβουλή) . . . . . (ο γιατρός).
- Η κακή χοληστερόλη είναι βασικός παράγοντας . . . . . (ο κίνδυνος) για καρδιοπάθειες. Θα πρέπει όμως να καταναλώνεται σαν μέρος . . . . . (ένας, υγιεινός, η διατροφή), ... (πλούσιος) σε φρούτα και λαχανικά. Μάλιστα, η ποσότητα που πρέπει να καταναλώνουμε είναι τουλάχιστο 4-5 μερίδες . . . . . (το φρούτο) και . . . . . (το λαχανικό) την ημέρα.

- Εκτός από τη διατροφή, υπάρχουν και . . . . . (πολύς) άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν . . . . . (καλός, η λειτουργία, η καρδιά), όπως . . . . . (η υπέρταση), το κάπνισμα, ... (η παχυσαρκία), ... (η έλλειψη, η άσκηση) και το άγχος.
- Χρειάζονται 2.500 τόνοι . . . . . (φυτικός, το έλαιο) για την παραγωγή . . . . . (ένας, ο τόνος) φυτικής στερόλης. Πάντως, το μέσο κόστος . . . . . (ημερήσιος, η κατανάλωση) δεν ξεπερνά το κόστος . . . . . (η κατανάλωση) . . . . . (ένας, το μήλο).

4 *Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.*

α.

Με ελαιόλαδο

Τη φυτίνη με ελαιόλαδο παρουσίασε πρόσφατα η Ελαΐς.
. . . . . (νέος, το προϊόν) συνδυάζει . . . . . (ευεργετικός, οι ιδιότητες) . . . . . (το ελαιόλαδο) με . . . . . , ... (αγνός, φυτικός, το έλαιο) . . . . . (παραδοσιακός, νέος, η Φυτίνη).
Έχει . . . . . , ... (πλούσιος, μεστός, η γεύση) και φυσικό άρωμα, για να ταιριάζει με όλα σας τα φαγητά.
Κυκλοφορεί στα σούπερ μάρκετ σε συσκευασία των 800 γραμμαρίων.
Τιμή 4 ευρώ

β.

Εξαφανίζει τις δυσάρεστες οσμές

Το Airwick Decosphere είναι ένα νέο αποσμητικό . . . . . (ο χώρος) σε . . . . . (υγρός, η μορφή), που συνδυάζει . . . . . (μοντέρνος, η αισθητική) με το ξεχωριστό άρωμα, αποτελώντας ένα διακοσμητικό στολίδι.
Με ρυθμιζόμενη ένταση αρώματος εξαφανίζει . . . . . (δυσάρεστος, η οσμή) και δημιουργεί . . . . . (ένας, ευχάριστος, το περιβάλλον).

Κυκλοφορεί σε τρία . . . . . (το άρωμα): βανίλια, ανθισμένα κρίνα και άρωμα λεβάντας.
Τιμή 3,99 ευρώ

5 *Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.*

Πήγα . . . . . (μόνος) μου στην εκκλησία της Αγια-Σοφιάς της Θεσσαλονίκης. Τι ησυχία, τι γαλήνη που βασίλευε εκεί μέσα! Τι . . . . . (απόκοσμος) δροσιά και . . . . . (γλυκός) ημίφως κάτω απ' . . . . (μεγάλος, ο θόλος), πάνω σε . . . . . (γυμνός) πλακόστρωση, όπου τα βήματά μου με . . . . . (βαρύς) μπότες κάνανε . . . . (τέτοιος, βαθύς) ηχώ!
Κάνοντας ένα βήμα, περνώντας την πόρτα απ' . . . . . , (μικρός, το κηπάκι) βρέθηκα μέσα σ' . . . . . (ένας, άλλος) κόσμο, σαν κι εγώ ο ίδιος να μην ήμουν παρά ένα . . . . . (αργοπορημένος) κομμάτι της, που έφτανε επιτέλους για να σβήσει και να χαθεί ήρεμα μέσα σ' . . . . . (αυτός)!

Αυτές τις δυο μέρες, που έτσι άσκοπα περιπλανιόμαστε μες στη Θεσσαλονίκη, είχαμε δει . . . . . (αρκετός, τραγικός, το θέαμα). Σπίτια . . . . . (καταγκρεμισμένος), ... (βαθύς, ο λάκκος) από βόμβες, ... (άλλος) σπίτια που τους έλειπε . . . . . (όλος, η στέγη).

Από το βιβλίο *Το Πλατύ Ποτάμι* του Γιάννη Μπεράτη,
3η έκδοση, ανατύπωση, Ερμής, 1985

6 *Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση.*

Μην πετάτε τις αποδείξεις.
Μην ακούτε όσους προσπαθούν να σας πείσουν ότι το αφορολόγητο των οικογενειακών δαπανών δεν ισχύει.
Συγκεντρώστε τις αποδείξεις. Θα σας χρειαστούν.

- Θυμηθείτε ή μάθετε, όσοι δεν το γνωρίζετε, ότι το 30% .... (συνολικός, το ποσό, οι δαπάνες) που έχετε κάνει, δε φορολογείται. Για να αφαιρεθεί το ποσό αυτό από το φορολογητέο εισόδημά σας, πρέπει απαραιτήτως να προσκομίσετε αποδείξεις. Οι αποδείξεις άνω .... (30, το ευρώ), που έχουν εκδοθεί από ταμειακή μηχανή, πρέπει να αναγράφουν το ονοματεπώνυμό σας και να έχουν τη σφραγίδα ..... (το κατάστημα).
- Οικογενειακές δαπάνες θεωρούνται οι δαπάνες που έγιναν για την:
  αγορά, εγκατάσταση, επισκευή και συντήρηση
  .... (ηλεκτρικός, η συσκευή) και ..... (η μικροσυσκευή), ... (η συσκευή, το υγραέριο), ... (ηλεκτρονικός, η συσκευή), ... (το έπιπλο), ... (το φωτιστικό), ... (ο πίνακας, η ζωγραφική), ... (το είδος, οικιακός, η χρήση), ... (η κεραία, η τηλεόραση), ... (τουριστικός, το είδος) και .... (το είδος, λαϊκός, η τέχνη).
- *αγορά*
  .... (έτοιμος, το ένδυμα), ... (το υπόδημα), ... (η τσάντα), ... (το είδος, το ταξίδι), ... (δερμάτινος) και .... (αθλητικός, το είδος), ... (το ύφασμα), ... (λευκός, το είδος), ... (το κόσμημα), ... (το ωρολόγιο), ... (το είδος, η ραπτική) κτλ.
- *αγορά*
  ..... (το βιβλίο), ... (το περιοδικό), ... (η εφημερίδα), ... (σχολικός, το είδος), ... (το χαρτικό) κάθε ..... (το είδος), ... (το απορρυπαντικό), ... (το φάρμακο) και .... (φαρμακευτικός, το υλικό), φιλμ, ... (η κασέτα), ... (η βιντεοκασέτα), ... (ο δίσκος), ... (το παιχνίδι), ... (το λουλούδι).
- *επισκευή, συντήρηση, αγορά*
  ..... (το ανταλλακτικό) και ..... (το εξάρτημα) .... (ιδιωτικός, η χρήση, το αυτοκίνητο) και ..... (η μοτοσικλέτα).

- *δαπάνη για*
  νηπιαγωγεία, ... και . . . . . (βρεφονηπιακός, παιδικός, ο σταθμός).
- *Για δίδακτρα σε*
  ιδιωτικές, τεχνικές και επαγγελματικές σχολές, ωδεία, σχολές . . . . . (ο χορός), εργαστήρια . . . . . (ελεύθερος, οι σπουδές), γυμναστήρια κτλ.
- *δαπάνη που καταβάλλεται σε*
  κουρεία, κομμωτήρια, καθαριστήρια, κέντρα . . . . . (το αδυνάτισμα), ... (η ψυχολογία), ... (η λογοθεραπεία) καθώς και δαπάνη για ενοικίαση . . . . . (θερινός, η κατοικία) ή τη διαμονή σε παραθεριστικά κέντρα, κάμπινγκ και ξενοδοχεία γενικώς.

7 *Συμπληρώστε με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση.*

Ειρήνη

Τ’ όνειρο . . . . . είναι η ειρήνη. (το παιδί)
Τ’ όνειρο . . . . . είναι η ειρήνη. (η μάνα)
Τα λόγια . . . . . (η αγάπη) κάτω απ’ τα δέντρα είναι η ειρήνη.

. . . . . που γυρνάει τ’ απόβραδο μ’ ένα . . . . . χαμόγελο
στα μάτια (Ο πατέρας, φαρδύς)
μ’ ένα ζεμπίλι στα χέρια του . . . . . φρούτα (γεμάτος)
και οι σταγόνες . . . . . στο μέτωπό του (ο ιδρώτας)
είναι όπως οι σταγόνες . . . . . που παγώνει το νερό στο παράθυρο είναι η ειρήνη. (το σταμνί)

Η ειρήνη είναι τα σφιγμένα χέρια . . . . . . (οι άνθρωποι)
Είναι το ζεστό ψωμί στο τραπέζι . . . . . . (ο κόσμος)
Είναι το χαμόγελο της μάνας.
Μονάχα αυτό.
Τίποτ’ άλλο δεν είναι η ειρήνη.

Γ. Ρίτσος (απόσπασμα)

8 *Εμείς σας δίνουμε τους τίτλους άρθρων εφημερίδων. Εσείς γράψτε το άρθρο.*

1. **Κατανάλωση... θεάτρου**
   Πρωτότυπη παράσταση από τους μαθητές του 6ου Γυμνασίου
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

2. **Η καρδιά της πόλης κι η ομορφιά της τέχνης**
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

3. **Κέντρο κοινωνικής στήριξης από το δήμο**
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

9 *Συμπληρώστε το παρακάτω έντυπο και γράψτε κι εσείς ένα παρόμοιο*.

Αν θέλετε να λάβετε μέρος
σε ένα καινούριο, εντυπωσιακό,
πρωτότυπο, ευρηματικό,
διασκεδαστικό τηλεπαιχνίδι,
παρακαλούμε πολύ συμπληρώστε
παρακάτω τα στοιχεία σας

και στείλτε τα στη διεύθυνση:
STUDIO A.T.A.
Αρτέμιδος 1, 151 25,
Παράδεισος Αμαρουσίου

Ονοματεπώνυμο: .....
Διεύθυνση: ..... **Πόλη:** .....
Τηλ.: ..... **Ηλικία:** .....
Επάγγελμα: .....
Η αγαπημένη μου ταινία: .....
Το αγαπημένο μου φαγητό: .....
Η οικογένειά μου μένει: .....
Φανατικός θαυμαστής/-στρια του/της: .....
Η μεγαλύτερή μου επιθυμία είναι: .....
΄Εχω να δω πολύ καιρό και μου λείπει ο/η: .....
Πόσο χρόνο;: .....
Ενδιαφέροντα: .....
Η πιο τραγική στιγμή της ζωής μου: .....
Η πιο κωμική στιγμή της ζωής μου: .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10 *Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό βαθμό των επιθέτων που είναι στην παρένθεση.*

1. Κάθε Σάββατο βράδυ, με το νέο πρόγραμμα του σταθμού μας, θα βρίσκεστε σε . . . . . (όμορφος) μέρη της Ελλάδας.

2. Η Θεσσαλία είναι από . . . . . (πλούσιος) περιοχές της χώρας. Η περιοχή με . . . . . (ψηλός) βουνά είναι η Ήπειρος.

3. Ξεκινήστε τη μέρα σας με . . . . . (ευχάριστος) τρόπο. Ανοίξτε την τηλεόρασή σας και διασκεδάστε με . . . . . (διασκεδαστικός) μας πρόγραμμα. Καθημερινά θα σας δείχνουμε . . . . . (αστείος) στιγμές που τράβηξε ο φακός μας στους δρόμους της πόλης.

4. Θέλετε να γίνετε . . . . . (ελκυστικός) κοπέλα του γραφείου σας; Δεν έχετε παρά να «φορέσετε» δυο τρεις σταγόνες από το άρωμά μας και θα τραβάτε τους άλλους σαν... μαγνήτης.

5. Σύμφωνα με . . . . . (πρόσφατος) ανακοινώσεις του Υπουργείου Εργασίας, τρεις χιλιάδες . . . . . (νέος) θέσεις εργασίας θα καλύψουν πάγιες ανάγκες στη νησιωτική χώρα.

6. Πείτε μας ποια ήταν . . . . . (συγκινητικός) στιγμή της καριέρας σας. Και ποια . . . . . (δύσκολος) και . . . . . (ευχάριστος).

7. Τα ποσοστά επιτυχίας στις πανελλήνιες εξετάσεις είναι . . . . . (υψηλός) της τελευταίας πενταετίας. Δύο στους τρεις υποψηφίους περνάει σε κάποια σχολή προτίμησής του.

8. Ο Νίκος Γκάλης είναι . . . . . (γρήγορος) και . . . . . (εύστοχος) παίκτης όλων των εποχών. Πραγματικός ζογκλέρ κάτω από το καλάθι.

9. Το «Αμήν» είναι . . . . . (πρόσφατος) ταινία του Κώστα Γαβρά. Το «Ζ» . . . . . (πετυχημένος), που γνώρισε παγκόσμια επιτυχία.

10. Ο Θάνος Μικρούτσικος είναι από . . . . . (γνωστός) και . . . . . (αξιόλογος) συνθέτες μας.

11. – Κώστα, έρχεσαι με το Νίκο να πάμε να δούμε καμιά ταινία τρόμου; Τι ρωτάω, αφού ξέρω ότι είστε . . . . . (φοβητσιάρης) του κόσμου. Θα πάω μόνος.

11 *Ξαναγράψτε τις προτάσεις, χρησιμοποιώντας τις λέξεις* ***λίγο πιο... από, πολύ πιο... από, τόσο... όσο.***

1. Η ταινία ήταν διασκεδαστική. Όχι, όμως, έτσι όπως μου την περιέγραψες.
   Η ταινία δεν ήταν . . . . . .
2. Έχουν δύο γιους που είναι γκρινιάρηδες. Ο πρώτος όμως ξεπερνά λίγο στην γκρίνια το δεύτερο.
   Ο πρώτος τους γιος είναι . . . . . .
3. Ο ποταμός Αξιός έχει πολύ βαθιά νερά, όχι όμως ο Κηφισός.
   Ο Αξιός είναι . . . . . .
4. Ο δρόμος που μένω τώρα έχει μεγάλη κίνηση και φασαρία. Το ίδιο και ο δρόμος όπου έμενα παλιά.
   Ο δρόμος που μένω τώρα έχει . . . . . .
5. Παλιά, ο Κωνσταντίνος είχε οικονομική άνεση. Τα τελευταία χρόνια, όμως, δεν ξέρει τι έχει.
   Η οικονομική άνεση του Κωνσταντίνου τα τελευταία χρόνια είναι . . . . . .
   . . . . . .

12 *Να συμπληρώσετε με την κατάλληλη αντωνυμία*.

1. Εδώ και ένα μήνα η Κατερίνα . . . . . έχει πάρει το λεξικό μου κι ακόμα να . . . . . το επιστρέψει. . . . . νευριάζουν πολύ οι άνθρωποι που τόσο εύκολα . . . . . παίρνουν πράγματα και ξεχνούν να μου . . . . . επιστρέψουν. Θα . . . . . ζητήσω κι εγώ τη βιντεοκάμερά . . . . . και δε θα . . . . . την επιστρέψω μέχρι να . . . . . δώσει κι . . . . . το λεξικό μου.
2. . . . . είδες τον Πέτρο; Έφυγε ταξίδι στην Κρήτη, κρυφά, σαν τον κλέφτη, κι . . . . . δε . . . . . είπε τίποτα. . . . . περιμένω να γυρίσει και τότε θα δεις τι θα . . . . . πω. Αν δε . . . . . ζητήσει συγγνώμη, δεν πρόκειται να . . . . . ξαναμιλήσω.
3. Τον Αντώνη και τη Μαριάννα . . . . . είδα από μακριά. Έτρεξα κοντά . . . . . , ... αγκάλιασα και . . . . . φίλησα. . . . . , όμως, ... τίποτα. . . . . μίλησαν ψυχρά, σχεδόν σαν να μη . . . . . ήξεραν, σαν να μην ήμασταν χρόνια ολόκληρα κολλητοί.

4. Α – Τον Τζόνι Ντεπ . . . . . θεωρώ μεγάλο ταλέντο. Και η Τζένιφερ Λόπεζ . . . . . αρέσει πολύ. Είναι εκπληκτική.
Β – Κι . . . . . αρέσουν και οι δύο αυτοί καλλιτέχνες.

5. . . . . . ρωτάς ποιος είναι ο καλύτερος Έλληνας τραγουδιστής σήμερα; Ο Μάριος Φραγκούλης, φυσικά. Θέλει και ρώτημα;

6. Από την εφορία . . . . . ειδοποίησαν να περάσω μέσα στη βδομάδα για κάποια υπόθεσή μου. Τι να . . . . . θέλουν άραγε;

7. . . . . . πειράζεις, ρε Μάνο, γιατί ξέρεις πως, ό,τι και να . . . . . κάνεις, εγώ . . . . . αγαπώ και δε . . . . . παρεξηγώ.

8. . . . . . το έχω πει χίλιες φορές. Μη . . . . . λες ψέματα. Τα ψέματα . . . . . μισώ. Πες . . . . . την αλήθεια και πάρε την ψυχή μου.

9. Δεν . . . . . αγοράζω αυτά τα παπούτσια. Δε . . . . . αρέσει το χρώμα . . . . . , το σχέδιό . . . . . . Δεν είναι ωραία. Πάει και τελείωσε. Δεν . . . . . παίρνω.

10. . . . . . έστειλα τις διορθώσεις του βιβλίου χθες με κούριερ. Σήμερα θα . . . . . έχουν σίγουρα στα χέρια . . . . . .

11. Πού . . . . . βρήκες τον αναπτήρα μου; . . . . . είχα χαμένο εδώ και μέρες.

13 *Συμπληρώστε τα κενά με τις αντωνυμίες που είναι στο πλαίσιο. Ο αριθμός δίπλα στις αντωνυμίες δηλώνει πόσες φορές πρέπει να τις χρησιμοποιήσετε.*

α. που(2), άλλος, αρκετός, πόσος, κανείς(2), ίδιος(2), κάποιος

Α. —. . . . . CD έχεις για να φέρεις στο πάρτι . . . . . θα οργανώσουμε;

Β. —. . . . . εικοσαριά. Εσύ δεν έχεις καθόλου;

Α. —Έχω . . . . . , αλλά νομίζω ότι δεν είναι κατάλληλα για πάρτι. Μήπως ξέρεις . . . . . από την παρέα . . . . . να μπορεί να μας φέρει;

Β. —Τον Παύλο, αλλά επειδή ακούμε . . . . . μουσική, νομίζω ότι θα έχει . . . . . CD με τα δικά μου.

Α. —Καλά, τότε θα ζητήσω από . . . . . άλλο.

β. τι, αυτός, κάτι, κάτι που

Α. —Ξέρεις . . . . . ; Ο Νίκος έχει σχέσεις με τη Μυρτώ, το παλιό σου φλερτ.

Β. —Δε βαριέσαι! . . . . . με νοιάζει; Εγώ τέλειωσα πια με . . . . . . Είναι . . . . . δε με ενδιαφέρει πια.

γ. τίποτε, όσος(2), όποιος

. . . . . πήρατε αριθμό προτεραιότητας, να περιμένετε. . . . . δεν πρόλαβε, να φύγει και να ξανάρθει αύριο. Λυπούμαστε, αλλά δε γίνεται . . . . . , γιατί . . . . . ώρα και να περιμένετε, δε θα μπορέσουμε να σας εξυπηρετήσουμε, γιατί κλείνουμε στις 2 ακριβώς.

δ. μόνος, τόσος, εκείνος που, κάτι

. . . . . δεν καταλαβαίνω με σένα είναι πώς τα καταφέρνεις και κάθε φορά που μένεις . . . . . στο σπίτι όλο και . . . . . χαλάς. Μια τη βρύση, μια το ψυγείο. . . . . απροσεξία! Πρόσεχε λιγάκι!

14 *Συμπληρώστε με τα ρήματα που είναι στην παρένθεση.*

1. Α—Πόσο . . . . . (πουλώ) αυτό το πουλόβερ, Μαρία; Δεν υπάρχει τιμή επάνω.
   Β—Πώς! Υπάρχει. Πενήντα ευρώ.
   Α—Στο διπλανό μαγαζί το . . . . . (πουλώ) μόνο τριάντα.
2. Αυτό το φαγητό . . . . . (συνοδεύω) πάντα με κόκκινο κρασί.
3. Τα μάλλινα ρούχα δεν . . . . . (πλένω) ποτέ σε υψηλές θερμοκρασίες, γιατί χαλούν. Εγώ τα . . . . . (πλένω) πάντα με κρύο νερό, στο χέρι. Δεν τα . . . . . (βάζω) στο πλυντήριο ποτέ.
4. Α—Αυτά τα ρούχα είναι πολύ παλιά πια. Δε . . . . . (φορώ). Για πέταμα είναι.
   Β—Τόσο εύκολα . . . . . (πετώ) εσύ τα ρούχα σου; Εγώ τα παλιά τα ρούχα τα . . . . . (διορθώνω), τα . . . . . (ξαναράβω) και τα . . . . . (φορώ) στη δουλειά μου σαν καθημερινά.
5. Όσες ασκήσεις . . . . . (γράφω) στο σπίτι, ... (διορθώνω) στην τάξη την άλλη μέρα. Τις . . . . . (διορθώνω) οι μαθητές μαζί με το δάσκαλό τους.
6. Α—Αχ, Γιαννάκη, κάθε φορά που . . . . . (πλένω), ... (βρέχω). Γιατί δεν προσέχεις, παιδί μου;
   Β—Προσέχω, αλλά όταν . . . . . (πλένω) το πρόσωπό μου, ... (βρέχω) λίγο. Δεν ξέρω πώς.
7. Οι φωνές και τα τραγούδια τους . . . . . (ακούω) από μακριά.
8. Α—Αυτό το έργο είναι πολύ ανιαρό. Δε . . . . . (βλέπω). Εσύ πώς το . . . . . (βλέπω);

Β – Δεν το . . . . . (βλέπω). . . . . (κοιμάμαι) μπροστά στην τηλεόραση.

9. Α – Γιατί το . . . . . (στενοχωρώ) το παιδί;
Β – Αυτό το παιδί δε . . . . . (στενοχωρώ) με τίποτα. Αναίσθητο είναι.

10. Αυτές οι λέξεις δε . . . . . (χρησιμοποιώ) πια. Στη θέση τους . . . . . (λέω) άλλες πιο εύκολες.

11. Α – Τώρα τελευταία όλα τα πράγματά μου . . . . . (χάνω). Το ρολόι μου, το δαχτυλίδι μου, τα λεφτά μου, τα χαρτιά μου. Εσύ, πώς το . . . . . (εξηγώ) αυτό;
Β – Ή εσύ δεν προσέχεις και τα . . . . . (χάνω) ή κάποιος τα . . . . . (κλέβω). Αλλιώς δεν . . . . . (εξηγώ).

12. Τα άσχημα νέα . . . . . (μαθαίνω) πολύ γρήγορα, δυστυχώς.

13. Α – Κύριε, ... (εξυπηρετώ) από κανέναν;
Β – Όχι, δεσποινίς μου, δε με . . . . . (εξυπηρετώ) κανένας.

14. Τις γιορτές χιλιάδες κάρτες με ευχές . . . . . (στέλνω). Κι εγώ . . . . . (στέλνω) κάρτες στους συγγενείς και στους φίλους μου.

15 *Παρακάτω έχετε τίτλους άρθρων από εφημερίδα. Όμως, από κάποιο λάθος του τυπογραφείου, δε γράφτηκαν ορισμένες λέξεις. Αυτές σας τις δίνουμε στην παρένθεση να τις συμπληρώσετε εσείς.*

. . . . . **το καθεστώς**. (απειλώ, -ούμαι)
Επιτέλους, πού . . . . . **η χώρα;** (οδηγώ, -ούμαι)
. . . . . **νέες θέσεις εργασίας**. (δημιουργώ, -ούμαι)
Πώς . . . . . **τα αφορολόγητα**. (αξιοποιώ, -ούμαι)
. . . . . **όλοι να πληρώσουν τα... σπασμένα**. (καλώ, -ούμαι)
Τι . . . . . **πίσω από την επανάσταση του καπνού**. (κρύβω, -ομαι)
. . . . . **με μια απλή εξέταση αίματος**. (ελέγχω, -ομαι)
Πόσοι . . . . . **σε «άγνωστα» εργατικά ατυχήματα**. (σκοτώνω, -ομαι)
Η Δανία . . . . . **τις ανάγκες της**. (καλύπτω, -ομαι)
«. . . . . » **η μάχη,** . . . . . **οι τιμές**. (ανάβω, πέφτω)
Μια όπερα . . . . . **και μία** . . . . . . (πεθαίνω, γεννώ, -ιέμαι)

Το Υπουργείο Υγείας . . . . **Το κάπνισμα** . . . . **σοβαρά την υγεία**. (προειδοποιώ, -ούμαι, βλάπτω, -ομαι)

16 *Διαβάστε το παρακάτω κείμενο και συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις της στήλης δεξιά.*

Χθες . . . . . σινεμά να δω τον «Εξορκιστή». Ήξερα πως . . . . . εκπληκτικό έργο και πως άξιζε τον κόπο να πάω να το δω. . . . . . , όμως, τόσο κόσμο! . . . . . υπομονετικά στην ουρά μέχρι να ’ρθει η σειρά μου. . . . . εισιτήριο και . . . . . στην αίθουσα του κινηματογράφου. . . . . μπροστά, γιατί δυστυχώς δεν είχε άδειες θέσεις πίσω, όπου προτιμώ να κάθομαι. Λοιπόν, ... τα φώτα και το έργο . . . . . . Και μαζί και το μαρτύριό μου. Ακριβώς πίσω μου και σχεδόν δίπλα στο αυτί μου ένα ζευγάρι . . . . . ποπ κορν και . . . . . . Αν ήταν δυνατό! Ωχ, Θεέ μου! . . . . . , τους . . . . . , αλλά αυτοί τίποτα. Ένας κύριος δίπλα μου, ενοχλημένος και αυτός, τους . . . . . . «Τι θα γίνει, ρε παιδιά, δεν . . . . . κάπου αλλού να φάτε και να τα πείτε;» Και το θαύμα έγινε! Σταμάτησαν . . . . . Κι εγώ είδα ένα από τα πιο ωραία έργα του σινεμά.	τρώω (2) περιμένω σβήνω πηγαίνω (2) μπαίνω λέω συζητώ κάθομαι κοιτάζω βγάζω αρχίζω γυρίζω έχω είμαι

17 *Συμπληρώστε με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση*.

Α — Την περασμένη Κυριακή πήγα εκδρομή με τους φίλους μου.
Β — . . . . . (περνώ) καλά;
Α — Καθόλου. Όλα . . . . . (ξεκινώ) στραβά. Το αυτοκίνητο . . . . . (χαλώ) στο δρόμο και . . . . . (περιμένω) μια ώρα την Ελλάς Σέρβις. Μετά πήγαμε σ’ ένα χωριό για φαγητό. Ήταν όμως απαίσιο. Εγώ δεν . . . . . (τρώω) σχεδόν τίποτα. . . . . (τσιμπώ) μόνο λίγη σα-

λάτα και φέτα. Ένας από τους φίλους μάς . . . . . (κερνώ), γιατί είχε τα γενέθλιά του. Α, ... (ξεχνώ) να σου πω ότι, για . . . . . (φτάνω) στην ταβέρνα, ... (περπατώ) κανένα μισάωρο, γιατί ήταν έξω από το χωριό και δεν είχε δρόμο για ΙΧ. Την ώρα που . . . . . (τρώω), μου . . . . . (τηλεφωνώ) ο αδελφός μου και μου είπε πως ο πατέρας είχε ένα ατύχημα και ήταν στο νοσοκομείο. Αμέσως . . . . . (καλώ) ταξί, ... (περπατώ) πάλι με τα πόδια μέχρι το χωριό και . . . . . (φεύγω).

. . . . . (επιστρέφω) στο σπίτι αργά το βράδυ πολύ κουρασμένος. . . . . (φορώ) τις πιτζάμες μου και κοιμήθηκα αμέσως. Την άλλη μέρα . . . . . (αργώ) να πάω στο γραφείο και, φυσικά, ... (ξεχνώ) στο σπίτι τα ντοσιέ με τα συμβόλαια πελατών μου.

18 *Να κάνετε το ίδιο και με τις παρακάτω λέξεις.*

10 λόγοι για να ψηφίσουμε δήμαρχο το Βαγγέλη Χατζηπέτρο

1. Γιατί έχει συγκεκριμένη πρόταση και πρόγραμμα για την ανάπτυξη του νομού.
2. Γιατί . . . . . (πιστεύω) στο θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης.
3. Γιατί μπορεί . . . . . (ενώνω) και . . . . . (συνθέτω) κι αυτό θα κάνει ως δήμαρχος, αναπτύσσοντας συνεργασία με όλους τους φορείς της πόλης.
4. Γιατί επί 20 έτη . . . . . (δραστηριοποιούμαι) με συνέπεια στην Αυτοδιοίκηση.
5. Γιατί με το έργο του αποδεικνύει ότι κάνει πράξη όσα . . . . . (υπόσχομαι)
6. Γιατί ξέρει . . . . . (δουλεύω) μεθοδικά και χωρίς μεγάλα λόγια.
7. Γιατί πιστεύει στο διάλογο και . . . . . (σέβομαι) την αντίθετη άποψη.
8. Γιατί ξέρει . . . . . (τιμώ) την πολιτιστική παράδοση της πόλης μας με κάθε τρόπο.
9. Γιατί έχει ήδη αρχίσει και . . . . . (σταθεροποιώ) συνεργασίες με μεγαλουπόλεις της Ευρώπης και του Καναδά.
10. Γιατί έδωσε την υπόσχεση πως . . . . . (συνεχίζω) . . . . . (προ-

σφέρω) τις υπηρεσίες του στην πόλη μας με τον ίδιο ενθουσιασμό που . . . . . (δείχνω) ως τώρα.

Ο δήμαρχος υπόσχεται στους δημότες του ότι:

- . . . . . ανελλιπώς για τη συντήρηση των δρόμων. (φροντίζω)
- . . . . . με σεβασμό τα αιτήματά τους. (ακούω)
- . . . . . όσα από τα αιτήματά τους είναι εφικτά. (εκτελώ)
- . . . . . πάντα στο πλευρό όλων των συμπολιτών του. (είμαι)
- Τα απορριμματοφόρα . . . . . κάθε μέρα και . . . . . τα σκουπίδια. (περνώ, μαζεύω)
- Ειδικά μηχανήματα του Δήμου . . . . . τους κάδους απορριμμάτων δύο φορές την εβδομάδα. (πλένω)
- Οι οδοκαθαριστές . . . . . και . . . . . τους δρόμους καθημερινά. (σκουπίζω, καθαρίζω)
- Η Δημοτική Αστυνομία . . . . . και στα πιο απόμερα μέρη του Δήμου. (περιπολώ)

19 *Συμπληρώστε με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση.*

Πλάνο 6. Σκηνοθέτης και κινηματογραφικό πλάνο

«ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΠΟΥ ΑΓΑΠΗΣΑ»

Η διάρκειά του μπορεί να είναι μόλις λίγα δευτερόλεπτα, αλλά η προετοιμασία του . . . . . (κρατώ) ολόκληρες ώρες. Κάθε πλάνο έχει τη δική του ιστορία.

Θ. Αγγελόπουλος

«**Ο Θίασος**» με γύρω αστυνομικούς
Είναι δύσκολο . . . . . (διαλέγω) κανείς ένα και μοναδικό πλάνο. Υπάρχει στο «Θίασο» ένα πλάνο, εκείνο του χορού. Οι πρόβες του . . . . . (γίνομαι) παρουσία της αστυνομίας την περίοδο της χούντας. Και είναι χάρη στην ηρεμία που . . . . . (δείχνω) όλοι που δεν . . . . . (μπαίνω) στη φυλακή.
Ο ξενοδόχος, όπου . . . . . (μένω), ... (ακούω) τα τραγούδια

της ταινίας και . . . . . (καλώ) την αστυνομία, η οποία μας . . . . . (υποχρεώνω) να κάνουμε τις πρόβες μπροστά της.
Με το μουσικοσυνθέτη της ταινίας Λουκιανό Κηλαηδόνη . . . . . (καταφέρνω) . . . . . (αλλάζω) το κλίμα, ... (παίζω) σχεδόν μόνο τα τραγούδια της εθνικιστικής παράταξης και, όταν . . . . . (τελειώνω) η πρόβα, η αστυνομία . . . . . (φεύγω) νομίζοντας πως δεν . . . . . (υπάρχω) κανένας λόγος . . . . . (παραμένω).
Όμως η ψυχολογική πίεση . . . . . (δημιουργώ) τόσο μεγάλη ένταση που, νομίζω, πως ποτέ και εγώ και το συνεργείο δεν . . . . . (νιώθω) ως τότε.

από το περιοδικό «Ε» της *Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας*

20 *Να κάνετε το ίδιο και με τις παρακάτω λέξεις.*

Ήλιος
ο αγαπημένος... εχθρός μας

Για . . . . . (προστατεύω) το πρόσωπο και το σώμα σας από τα ηλιακά εγκαύματα, ... (ακολουθώ) τις συστάσεις της Αμερικανικής Δερματολογικής Εταιρείας για τη χρήση του αντηλιακού που σας . . . . . (παρουσιάζω) μέσα από το *Life-style.*

- . . . . . (χρησιμοποιώ) πάντα αντηλιακό με δείκτη προστασίας τουλάχιστο 15, ανάλογα με τον τύπο της επιδερμίδας σας και . . . . . την . . . . . (ταλαιπωρώ – άρνηση) κάτω από τον καυτό ήλιο.
- Το αντηλιακό πρέπει . . . . . το . . . . . (χρησιμοποιώ) σε καθημερινή βάση, ακόμα και μέσα στην πόλη, αν η έκθεση στον ήλιο . . . . . (ξεπερνώ) τα 20 λεπτά.
- Κατά την επάλειψη πρέπει . . . . . (δίνω) ιδιαίτερη προσοχή σε σημεία που δεν τα . . . . . (σκεπάζω) τα ρούχα.
- . . . . . (ανανεώνω) την επάλειψη στο πρόσωπο κάθε δυο ώρες.
- Για . . . . . (δείχνω) εντυπωσιακοί και υγιείς, ... (ακολουθώ) πάντα τις παραπάνω συμβουλές και . . . . . (αγοράζω) τα προϊόντα των καταστημάτων μας. Έτσι, το μαύρισμά σας . . . . . (κερδίζω) τις εντυπώσεις και εσείς . . . . . (νιώθω) όμορφοι και ελκυστικοί.
- Συμβουλή μας: Για . . . . . (έχω) τον ήλιο με το μέρος σας,

. . . . . (φροντίζω) πάντα το αντηλιακό να είναι πρόχειρο στην τσάντα σας.

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

21 *Να κάνετε το ίδιο και με τις παρακάτω λέξεις*.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

Κάνοντας μια νέα αρχή

Η νέα χρονιά . . . . . (ξεκινώ) και, ίσως, κάποιοι από σας . . . . . (κάνω) τον απολογισμό της προηγούμενης και . . . . . (παίρνω) κάποιες αποφάσεις. Τώρα είναι η ευκαιρία . . . . . (αποφασίζω) ορισμένες αλλαγές στη διατροφή σας, ώστε και την υγεία σας . . . . . (διαφυλάττω) και . . . . . (είμαι) σε άριστη φόρμα.

. . . . . (ακολουθώ), λοιπόν, τις παρακάτω συμβουλές:

- . . . . . (πίνω) οκτώ ποτήρια νερό την ημέρα.
- . . . . . (επιλέγω) μαύρο ψωμί, καφέ ρύζι και μακαρόνια. Είναι πολύ πιο υγιεινά από τα άσπρα.
- . . . . . (ελαττώνω) τις τροφές που περιέχουν λίπη και σίγουρα . . . . . (χάνω) κιλά χωρίς να το καταλάβετε.
- . . . . . (καταναλώνω) περισσότερα φρούτα και λαχανικά. Πέρα από τα θρεπτικά συστατικά που . . . . . (περιέχω), ... (παίζω) και αυτά σημαντικό ρόλο στην απώλεια βάρους.
- . . . . . (προσέχω) τις ποσότητες που καταναλώνετε. Μην . . . . . (τρώω) περισσότερο απ' ό,τι . . . . . (χρειάζομαι) ο οργανισμός σας.
- . . . . . (ελέγχω) καθημερινά τις θερμίδες που παίρνετε.
- . . . . . (τρώω) οπωσδήποτε δυο φορές την εβδομάδα ψάρι. Χάρη στα συστατικά που περιέχει, ... (μειώνω, -ομαι) ο κίνδυνος καρδιακών επεισοδίων.
- . . . . . (πίνω) μόνο ένα ποτό την ημέρα οι γυναίκες και δύο οι άντρες. . . . . (προτιμώ) το κόκκινο κρασί που έχει ευεργετικές ιδιότητες για την καρδιά.
- . . . . . (αποφεύγω) όσο περισσότερο μπορείτε τα γλυκά. Αυτά και παχαίνουν και δεν . . . . . (ωφελώ) πουθενά.

Συν Γυμναστική

- Η σωστή διατροφή έχει πάντα καλύτερα αποτελέσματα, όταν ..... (συνδυάζω, -ομαι) και με τακτική άσκηση. ..... (ξεκινώ) τώρα ένα πρόγραμμα γυμναστικής σε κάποιο γυμναστήριο ή στο σπίτι και ..... (προσπαθώ) να του είστε πιστοί. ..... (βρίσκω) και κάποιο φίλο ή φίλη να γυμνάζεται μαζί σας, θα είναι πιο εύκολο.

Αν ακολουθήσετε τις συμβουλές μας, ... (βλέπω) τα αποτελέσματα στο σώμα και στη διάθεσή σας πολύ σύντομα, μέσα σε λίγες εβδομάδες.

22 ***α.*** *Σήμερα έχετε πολλές δουλειές να κάνετε, αλλά είστε σίγουρη ότι θα τις έχετε τελειώσει ως τις 9 το βράδυ, που θα πάτε σε μια συναυλία. Γράψτε ποιες δουλειές θα έχετε τελειώσει ως εκείνη την ώρα, όπως στο παράδειγμα.*

1. ετοιμασία πρωινού: Θα έχω ετοιμάσει το πρωινό. ***– παράδειγμα***
2. πλύσιμο ρούχων: .....
3. άπλωμα ρούχων: .....
4. ψώνια από το σούπερ μάρκετ: .....
5. σκούπισμα του σπιτιού: .....
6. ξεσκόνισμα: .....
7. μαγείρεμα μεσημεριανού: .....
8. σιδέρωμα ρούχων: .....
9. αποστολή δέματος: .....
10. αγορά εισιτηρίων: .....

β. *Σήμερα είχατε πολλές δουλειές. Γράψτε ποιες δουλειές έχετε κάνει ως τώρα και ποιες όχι, όπως στο παράδειγμα.*

1. ετοιμασία πρωινού: Έχω ετοιμάσει το πρωινό. ***– παράδειγμα***
2. πλύσιμο ρούχων: .....
3. άπλωμα ρούχων: .....
4. ψώνια από το σούπερ μάρκετ: .....
5. σκούπισμα του σπιτιού: .....
6. ξεσκόνισμα: .....
7. μαγείρεμα μεσημεριανού: .....

αλλά

8. σιδέρωμα ρούχων: Δεν .....

9. αποστολή δέματος: . . . . . .
10. αγορά εισιτηρίων: . . . . . .

γ. *Την επόμενη μέρα λέτε σε μια φίλη / ένα φίλο σας ποιες δουλειές είχατε κάνει πριν πάτε στη συναυλία και ποιες όχι, όπως στο παράδειγμα.*

1. ετοιμασία πρωινού: Είχα ετοιμάσει το πρωινό. ***– παράδειγμα***
2. πλύσιμο ρούχων: . . . . . .
3. άπλωμα ρούχων: . . . . . .
4. ψώνια από το σούπερ μάρκετ: . . . . . .
5. σκούπισμα του σπιτιού: . . . . . .
6. ξεσκόνισμα: . . . . . .
7. μαγείρεμα μεσημεριανού: . . . . . .

αλλά

8. σιδέρωμα ρούχων: Δεν . . . . . .
9. αποστολή δέματος: . . . . . .
10. αγορά εισιτηρίων: . . . . . .

23 ***α.*** *Απαντήστε στην κάθε ερώτηση δίνοντας όσο το δυνατό περισσότερες απαντήσεις, και χρησιμοποιώντας όσο πιο πολλά* ***τοπικά επιρρήματα*** *μπορείτε, όπως στο παράδειγμα.*

1. Πού μένεις;
α. Εδώ κοντά. ***– παράδειγμα*** **β.** . . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . . .
ε. . . . . . .

2. Πού είναι το γυμναστήριο που πηγαίνεις;
α. . . . . . **β.** . . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . . .
ε. . . . . . .

β. *Να κάνετε το ίδιο με* ***χρονικά επιρρήματα****.*

1. Πότε θα πας να δεις τους γονείς σου;

α. . . . . . **β.** . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . .
ε. . . . . .

2. Κάθε πότε συναντάς την παρέα σου;

α. . . . . . **β.** . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . .
ε. . . . . .

γ. *Να κάνετε το ίδιο με* ***τροπικά επιρρήματα****.*

1. Πώς περνάς εδώ;

α. . . . . . **β.** . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . .
ε. . . . . .

2. Πώς τα βγάζεις πέρα με την ακρίβεια που υπάρχει;

α. . . . . . **β.** . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . .
ε. . . . . .

δ. *Να κάνετε το ίδιο με* ***ποσοτικά επιρρήματα****.*

1. Πόσο κοστίζει ένα αυτοκίνητο;

α. . . . . . **β.** . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . .
ε. . . . . .

2. Πόσο αδυνάτισες;

α. . . . . . **β.** . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . .
ε. . . . . .

ε. *Να κάντε το ίδιο με* ***βεβαιωτικά-διστακτικά επιρρήματα****.*

1. Υπάρχει μεγάλη ανεργία στη χώρα σου;

α. . . . . . **β.** . . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . . .
ε. . . . . . .

2. Είναι δύσκολο να μάθει κανείς κινέζικα;

α. . . . . . **β.** . . . . . .
γ. . . . . . **δ.** . . . . . .
ε. . . . . . .

24 *Γράψτε τα τακτικά ή τα απόλυτα αριθμητικά με λέξεις*.

1. Στο τηλεπαιχνίδι «Ο πιο αδύναμος κρίκος» παίζουν αρχικά . . . . . (9) παίκτες. Τελικά μένουν . . . . . (2). Από αυτούς . . . . . (1), δηλαδή ο πιο καλός, κερδίζει όλα τα χρήματα. . . . . (2) δεν κερδίζει τίποτα.

2. Ελάτε σ' εμάς χωρίς . . . . . (2) σκέψη. Γιατί εμείς είμαστε . . . . . (1) σε όλα. Στην ποιότητα, στις ιδέες, στις τιμές.

3. Στην ελληνική τηλεόραση, στη σειρά η «Λάμψη», έχουν παιχτεί . . . . (1.457) επεισόδια. Αυτά παίζονται εδώ και . . . . . (4) περίπου χρόνια. Δηλαδή, κάπου . . . . . (48) μήνες, ... (208) εβδομάδες, μ' άλλα λόγια . . . . (1.457)μέρες.

4.

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΛΕΝΕ ΠΑΝΤΑ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

. . . . . (1)

πανίσχυρος όμιλος πληροφορικής

. . . . . (22)

χρόνια πρωτοπορία

. . . . . (200)

μόνιμοι συνεργάτες

. . . . . (400)

συνεργάτες σε όλο τον κόσμο

. . . . . (1.040)

εργαζόμενοι
. . . . . (20.000)
επιχειρήσεις
. . . . . (5.995) ευρώ
έσοδα
. . . . . (2001)

Το Έθνος της Κυριακής, 20-10-2002

25 *Γράψτε τα τακτικά ή απόλυτα αριθμητικά με λέξεις.*

ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΑΓΓΕΛΙΩΝ (ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ*)

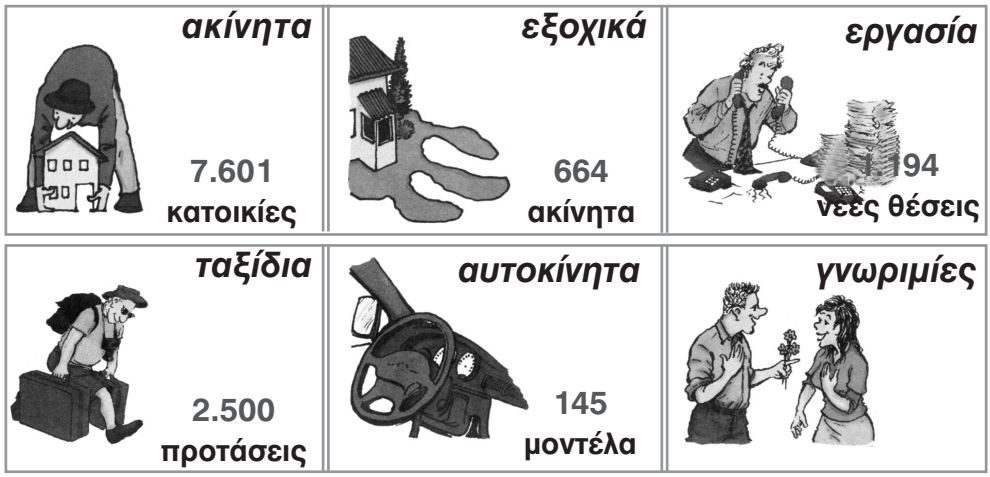

...και χιλιάδες ακόμη αγγελίες για μεγάλες ευκαιρίες
για την αγγελία σας καλέστε το
2310-560000. . . . . .

26 *Γράψτε τις προθέσεις.*

. . . . . το πρωί ο καιρός δεν ήταν καλός. Είχε μάλιστα αρχίσει να χιονίζει. Όμως, το . . . . . άλλο, έπρεπε να πάω . . . . . μια πόλη 500 χιλιόμετρα μακριά. Έτσι σκέφτηκα, ... να πάω . . . . . το αυτοκίνητό μου, να πάω . . . . . το τρένο, γιατί ξέρω ότι και . . . . . κακές καιρικές

συνθήκες, τα τρένα δε σταματούν. Πήγα στο σταθμό . . . . . να τηλεφωνήσω, αν υπήρχαν θέσεις. Φυσικά, την ώρα που το αποφάσισα, δεν υπήρχε τίποτε. Πού πας, καημένε, ... εισιτήριο; Έτσι, ... να πάω ταξίδι, γύρισα στο σπίτι και περίμενα να περάσει ο χιονιάς.

27 *Συμπληρώστε με τις κατάλληλες λέξεις από τη στήλη δεξιά. Οι αριθμοί στην παρένθεση δείχνουν πόσες φορές μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κάθε λέξη.*

ΠΑΙΔΙΑ ΟΛΟ ΜΑΤΙΑ

Τα παιδιά, ... μιλάνε, ... γράφουν, ... ζωγραφίζουν, εκφράζουν πάντα το δικό τους όραμα για έναν κόσμο γεμάτο φως.
Είναι όμως . . . . . κάτι παιδιά, που . . . . . να μιλήσουν μπορούν, ... να γράψουν, ... να ζωγραφίσουν. Σκελετωμένα καθώς είναι, από την πείνα και την εξαθλίωση, ... προσφυγάκια, κυνηγημένα πουλιά, σε κάποια από τις πολλές πολεμικές περιπέτειες, που εξακολουθούν πάντα να πληγώνουν την ανθρωπότητα, πότε εδώ, πότε εκεί, στην Αφρική, στην Ασία, στην Κεντρική και Νότια Αμερική, ... και εδώ στην Ευρώπη.
Το μόνο που μπορούν τα παιδιά αυτά είναι να δίνουν άθελά τους στόχο στις κάμερες της τηλεόρασης . . . . . στο φωτογράφο.
Αν, ... , δεν μπορούν πια να μιλάνε . . . . . να γράφουν . . . . . να ζωγραφίζουν, πόσα δε λένε, –και πώς τα λένε!– μ' αυτά τα βαθιά, πικραμένα, κατατρομαγμένα μάτια τους, τα μεγάλα αυτά μάτια τους, ολάνοιχτα αντίκρυ στην απανθρωπιά του κόσμου, έτσι όπως τον φτιάξαμε και τον καταντήσαμε εμείς οι άλλοι. Αυτά τα μάτια είναι σαν να λένε με τη δική τους φωνή: «Εσύ ο ίδιος τι κάνεις . . . . . αλλάξει ο κόσμος μας στο καλύτερο;»

Αντώνης Σαμαράκης

όμως

και

για να

ούτε (3)

αλλά

ή (4)

είτε (3)

28 ***α.*** *Γράψτε* ***τα ρήματα*** *από τις παρακάτω λέξεις.*

από ονόματα		**από άκλιτα**	
το νοίκι	→	παράμερα	→ .....
το βράδυ	→	άνω κάτω	→ .....
το όνειρο	→	μακριά	→ .....
το κλειδί	→	πλατιά	→ .....

β. *Γράψτε* ***τα ουσιαστικά*** *από τις παρακάτω λέξεις.*

από ρήματα		**τοπικά**	
φταίω	→	ο παλαιοπώλης	→ .....
χτίζω	→	ο κρεοπώλης	→ .....
συγγράφω	→	ο τυπογράφος	→ .....
φράζω	→	ο συμβολαιογράφος	→ .....

εθνικά		**επαγγελματικά**	
η Ευρώπη	→	το ταξί	→ .....
ο Καναδάς	→	ο αγρός	→ .....
η Ελλάδα	→	το κάστανο	→ .....
το Βέλγιο	→	ο καφές	→ .....

από επίθετα	
άδικος	→ .....
χαζός	→ .....
ωραίος	→ .....
κουτός	→ .....

γ. *Γράψτε* ***τα επίθετα*** *από τις παρακάτω λέξεις.*

από ρήματα		**από ουσιαστικά**	
ζεσταίνω	→	το φθινόπωρο	→ .....
αντιπαθώ	→	το κρύσταλλο	→ .....
καταναλώνω	→	το γυαλί	→ .....
εργάζομαι	→	το ασήμι	→ .....

από επιρρήματα	
πλάι	→ .....
τώρα	→ .....
μπροστά	→ .....
απόψε	→ .....

δ. *Γράψτε **τα επιρρήματα** από τις παρακάτω λέξεις.*

από επίθετα	
καλός	→ .....
ευγενικός	→ .....
όμορφος	→ .....
ίσιος	→ .....

ε. *Χωρίστε τις λέξεις.*

αδύναμος	→ α-δύναμος	ξεδιπλώνω	→ .....
ανέξοδος	→	ξεκαθαρίζω	→ .....
αδιάβαστος	→	ξεκουμπώνω	→ .....
αξύριστος	→	ξεκολλώ	→ .....

Ελληνορώσος	→ .....
Ελληνοαμερικανός	→ .....
Τουρκοκύπριος	→ .....
αναβοσβήνω	→ .....
πηγαινοέρχομαι	→ .....
ξημεροβραδιάζομαι	→ .....

29 *Συλλαβίστε τις παρακάτω λέξεις, βάζοντας παύλα (-) ανάμεσα στις συλλαβές.*

θάλασσα	.....	προβλέπω	.....
είμαστε	.....	ευτυχισμένος	.....
περίπτερο	.....	πραγματικότητα	.....
αστραφτερός	.....	θερμίδες	.....

30 *Συμπληρώστε το τελικό **ν**, όπου χρειάζεται.*

το_ κύριο
το_ δήμαρχο
δε_ μπορώ

μη_ βλέπεις
τη_ βρύση
δε_ θέλω

ένα_ άνθρωπο
το_ βρήκα τον αναπτήρα
τη_ κοιτάζω

Γ΄ Επίπεδο

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αρσενικά

-έας, -είς

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ο	συγγραφ-**έας**	***-έας***	οι	συγγραφ-**είς**	***-είς***
του	συγγραφ-**έα**	***-έα***	των	συγγραφ-**έων**	***-έων***
το(ν)	συγγραφ-**έα**	***-έα***	τους	συγγραφ-**είς**	***-είς***
	συγγραφ-**έα**	***-έα***		συγγραφ-**είς**	***-είς***

προβολέας, γραμματέας, κουρέας, φορέας κ.ά. **αλλά** γονιός και γονέας – γονείς

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.

1. Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα τελετών παρουσιάστηκαν έργα νέων . . . . . και βραβεύτηκε το καλύτερο. (ο συγγραφέας)
2. . . . . μου είναι . . . . . μου και . . . . . (ο γονιός, ο γονιός, ο παππούς, η γιαγιά)
3. Σύμφωνα με τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας, οι οδηγοί πρέπει να ανάβουν . . . . . του αυτοκινήτου τους μόνο σε περίπτωση ανάγκης. (ο προβολέας)
4. Παρόλο που ήθελε να δει αυτοπροσώπως το διευθυντή για να του καταθέσει το αίτημά του, μπόρεσε και είδε μόνο το γενικό . . . . . του τμήματος. (ο γραμματέας)
5. Τι ζητούν . . . . . της Βόρειας Ελλάδας από την κυβέρνηση. (ο φορέας)

Ουδέτερα

-ιμο, -ίματα

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
το	δέσ**-ιμο**	***-ιμο***	τα	δεσ**-ίματα**	***-ίματα***
του	δεσ**-ίματος**	***-ίματος***	των	δεσ**-ιμάτων**	***-ιμάτων***
το	δέσ**-ιμο**	***-ιμο***	τα	δεσ**-ίματα**	***-ίματα***
	δέσ**-ιμο**	***-ιμο***		δεσ**-ίματα**	***-ίματα***

-σιμο	**-ξιμο**	**-ψιμο**
από ρήματα που στον αόριστο έχουν **-σ-** π.χ. δένω, έδεσα – το δέ**σιμο** κλείνω, έκλεισα – το κλεί**σιμο** **αλλά** πλένω, έπλυνα – το πλύ**σιμο**	από ρήματα που στον αόριστο έχουν **-ξ-** π.χ. πλέκω, έπλεξα – το πλέ**ξιμο** ψάχνω, έψαξα – το ψά**ξιμο**	από ρήματα που στον αόριστο έχουν **-ψ-** π.χ. γράφω, έγραψα – το γρά**ψιμο** ράβω, έραψα – το ρά**ψιμο**

Άσκηση

α. *Στον πίνακα **Α** έχετε το ρήμα, εσείς γράψτε το ουσιαστικό. Στον πίνακα **Β** έχετε το ουσιαστικό, εσείς γράψτε το ρήμα.*

Α

Ρήμα	**Ουσιαστικό**
βάφω	το βάψιμο
παίζω	. . . . .
σβήνω	. . . . .
καίω	. . . . .
σκάβω	. . . . .
σφίγγω	. . . . .
πλένω	. . . . .
φταίω	. . . . .

Β

Ουσιαστικό	**Ρήμα**
το λούσιμο	λούζω
το τρέξιμο	. . . . .
το ντύσιμο	. . . . .
το δέσιμο	. . . . .
το ρίξιμο	. . . . .
το κόψιμο	. . . . .
το μπλέξιμο	. . . . .
το τάξιμο	. . . . .

β. *Συμπληρώστε τα κενά με ουσιαστικά από τον προηγούμενο πίνακα.*

1. Με όλα αυτά που κάνει είναι «τρελός για . . . . . ».
2. . . . . . δεν ήταν δικό σου. Έφταιγε ο άλλος και έπρεπε να πληρώσει.
3. . . . . . της βασιλόπιτας είναι πρωτοχρονιάτικο έθιμο.
4. Από . . . . . της φαίνεται ότι δεν έχει καλό γούστο.
5. Αποφεύγει τις κακές παρέες, γιατί δε θέλει . . . . . .
6. . . . . . των ρούχων, αν δεν έχεις πλυντήριο, είναι πολύ κουραστικό.

φως / **-αν** / **-εν** / **μηδέν** / **-ύ** / **δάκρυ**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
το	φως	συμβάν	παν	φωνήεν	μηδέν	οξύ	δάκρυ
του	φωτός	συμβάντος	παντός	φωνήεντος	μηδενός	οξέος	--
το	φως	συμβάν	παν	φωνήεν	μηδέν	οξύ	δάκρυ
	φως	συμβάν	παν	φωνήεν	μηδέν	οξύ	δάκρυ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
τα	φώτα	συμβάντα	πάντα	φωνήεντα	μηδενικά	οξέα	δάκρυα
των	φώτων	συμβάντων	πάντων	φωνη**έ**ντων	μηδενικών	οξέων	δακρ**ύ**ων
τα	φώτα	συμβάντα	πάντα	φωνήεντα	μηδενικά	οξέα	δάκρυα
	φώτα	συμβάντα	πάντα	φωνήεντα	μηδενικά	οξέα	δάκρυα

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τα παραπάνω ουσιαστικά.

1. . . . . . των τελευταίων ημερών με προβλημάτισαν.
2. Παριστάνει τον παντογνώστη, και δίνει συμβουλές για . . . . . .
3. Το ελληνικό αλφάβητο έχει εφτά . . . . . και δεκαεφτά σύμφωνα.

4. Ο Οδυσσέας, ύστερα από είκοσι χρόνια περιπλάνησης, μόλις συνάντησε τη γυναίκα του Πηνελόπη, έπεσε στην αγκαλιά της με . . . . . στα μάτια.
5. Ο αριθμός ένα εκατομμύριο έχει έξι . . . . . .
6. —Μήπως θυμάσαι ποιος είναι ο τύπος του νιτρικού . . . . . ; —Μπα, δεν έχω ιδέα από χημεία.
7. Με τη διακοπή της ΔΕΗ, όλα . . . . . της πόλης έσβησαν και απλώθηκε απόλυτο σκοτάδι.
8. —Ξέρεις ότι το λεμόνι περιέχει κιτρικό . . . . . ; —Ναι, το έχω ακουστά.

Ουσιαστικά με δύο γένη

ο σκύλος	–	**το** σκυλί
ο ποταμός	–	**το** ποτάμι
ο πλάτανος	–	**το** πλατάνι
ο τίγρης	–	**η** τίγρη
η γέφυρα	–	**το** γεφύρι

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τα παραπάνω ουσιαστικά.

1. Το γνωστό από τη δημώδη ποίηση «. . . . . της Άρτας» τη μέρα το έχτιζαν και τη νύχτα γκρεμιζόταν, γιατί ήταν στοιχειωμένο.
2. Το βιβλίο «Το πλατύ . . . . . » το έγραψε ο Γιάννης Μπεράτης.
3. Στο νησί Κως υπάρχει ο γνωστός . . . . . του Ιπποκράτη, πατέρα της ιατρικής.
4. Είναι τόσο κακότροπος, που ούτε «. . . . . δεμένο» δεν μπορεί να ζήσει μαζί του.
5. —Έχεις δει το έργο «. . . . . και Δράκος» του Ανγκ Λι; —Ναι, βέβαια. Ήταν καταπληκτικό.
6. . . . . είναι υπεραιωνόβια δέντρα.

Ουδέτερα ουσιαστικά μόνο στον πληθυντικό αριθμό

τα βαφτίσια	τα λεφτά	τα Πετράλωνα
τα γεράματα	τα λύτρα	τα πρόθυρα
τα γενέθλια	τα μάγια	τα ρέστα
τα Γιάννενα	τα μεσάνυχτα	οι Σέρρες
τα δίδακτρα	τα παρακάλια	τα υπάρχοντα
τα εγκαίνια	τα πεθερικά	τα χαιρετίσματα
τα κάλαντα	τα περίχωρα	τα Χριστούγεννα

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με λέξεις από τον παραπάνω πίνακα.

1. Τα Χριστούγεννα τα παιδιά λένε . . . . . από πόρτα σε πόρτα.
2. Οι απαγωγείς του παιδιού ζήτησαν . . . . . από τους γονείς του, για να το ελευθερώσουν.
3. Πούλησε όλα του . . . . . , για να ξεπληρώσει τα χρέη του.
4. Με όλα τα δυσάρεστα που του συνέβησαν στη ζωή, δεν άντεξε και βρίσκεται σε . . . . . της τρέλας.
5. Σε . . . . . το μωρό έκλαιγε συνέχεια και η νονά του δεν ήξερε τι να του κάνει για να ησυχάσει.
6. Οι κάτοικοι της πόλης αλλά και . . . . . πήραν μέρος στην πρωτοχρονιάτικη εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην κεντρική πλατεία της πόλης.
7. Τη βραδιά . . . . . της έκθεσης έκανε τέτοια κακοκαιρία που ελάχιστοι μπόρεσαν να πάνε.
8. Κάθε φορά που ακούω τους γονείς μου ή . . . . . μου να λένε την έκφραση «άσχημα . . . . . , παιδάκι μου» προσπαθώ να τους πείσω πως κάθε ηλικία έχει τις χαρές της.

Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

Αρσενικά

-ης, -ης, -ες

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
επιμελ-**ής**	*-ης*	επιμελ-**ής**	*-ης*	επιμελ-**ές**	*-ες*
επιμελ-**ή (-ούς)**	*-η (-ους)*	επιμελ-**ούς**	*-ους*	επιμελ-**ούς**	*-ους*
επιμελ-**ή**	*-η*	επιμελ-**ή**	*-η*	επιμελ-**ές**	*-ες*
επιμελ-**ή**	*-η*	επιμελ-**ή**	*-η*	επιμελ-**ές**	*-ες*

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
επιμελ-**είς**	*-εις*	επιμελ-**είς**	*-εις*	επιμελ-**ή**	*-η*
επιμελ-**ών**	*-ων*	επιμελ-**ών**	*-ων*	επιμελ-**ών**	*-ων*
επιμελ-**είς**	*-εις*	επιμελ-**είς**	*-εις*	επιμελ-**ή**	*-η*
επιμελ-**είς**	*-εις*	επιμελ-**είς**	*-εις*	επιμελ-**ή**	*-η*

ακριβής, συνεχής, διεθνής, ευγενής, επιεικής, θορυβώδης, χαώδης κ.ά.

Ασκησεις

Α **α.** *Γράψτε ή πείτε τι σημαίνουν οι παρακάτω λέξεις.*

αγενής / ακριβής / ανακριβής / ασθενής / υγιής / ασφαλής / ανασφαλής / ασταθής / δημοφιλής / διαφανής / αδιαφανής / διεθνής / δυσμενής / ευμενής / επαρκής / ανεπαρκής / ειλικρινής / ανειλικρινής / ελλιπής / επιμελής / αμελής / επικερδής / λεπτομερής / προσεχής / σαφής / ασαφής / συνεπής / ασυνεπής / συνεχής

επίσης:

ολιγομελής / πολυμελής / μονομελής / γλωσσομαθής / μονοετής – διετής – τριετής – τετραετής – πενταετής – δεκαετής – εικοσαετής

και

αγχώδης / θορυβώδης / ιδεώδης / περιπετειώδης / πλήρης / πυρετώδης / χαώδης

β. *Πείτε όλα τα παραπάνω στο ουδέτερο.*

Β *Ποια επίθετα από τα παραπάνω ταιριάζουν στις προτάσεις που ακολουθούν; Γράψτε όσα πιο πολλά σκεφτείτε.*

1. Το Πολυτεχνείο είναι . . . . . φοίτησης.
2. Οι καινούριοι μου υπάλληλοι είναι . . . . . .
3. Χθες είδαμε μια . . . . . ταινία.
4. Έχω όλα τα χαρακτηριστικά ενός . . . . . ανθρώπου.
5. Αυτό είναι ένα . . . . . πρόγραμμα ανάπτυξης.

Γ *Συμπληρώστε με το σωστό.*

1. Οι γιατροί του ΕΣΥ είναι . . . . . και αποκλειστικής απασχόλησης. (πλήρης)
2. Ο Πρόεδρος . . . . . Έκθεσης Θεσσαλονίκης έκανε δηλώσεις για την αναβάθμισή της. (διεθνής)
3. Είναι λάτρης . . . . . ταινιών. (περιπετειώδης)
4. Η Ειρήνη Παπά είναι ηθοποιός . . . . . φήμης. (διεθνής)
5. «. . . . . η χώρα από την τρομοκρατία», δηλώνει το Υπουργείο Εξωτερικών. (ασφαλής)

Δ *Στους παρακάτω τίτλους εφημερίδων συμπληρώστε και αυτά τα κενά με τις λέξεις από τη στήλη δεξιά.*

1. Στις διακοπές των Χριστουγέννων παρατηρήθηκε πληρότητα ξενοδοχείων 100% σε . . . . . προορισμούς. 2. Το σαμπουάν αυτό καταπολεμά τα 6 σημάδια που εμφανίζουν τα μη . . . . . μαλλιά. 3. Την ερχόμενη εβδομάδα θα οριστεί . . . . . ποσοστό της συμμετοχής του ΟΤΕ στην εταιρεία τηλεπικοινωνιών της Ρουμανίας. 4. Σε κρίση βρίσκονται . . . . . αερομεταφορές. 5. Οι συζητήσεις Πολιτείας ΓΣΕΕ κατέληξαν σε . . . . . αδιέξοδο.	ασθενής ακριβής αγχώδης διεθνής (2) πλήρης δημοφιλής

6. Η ΕΜΥ προβλέπει . . . . . ανέμους με σποραδικές βροχές. **7.** . . . . . η χρήση του φαρμάκου «ΒΙΟΠΡΑΝ» αποφάσισε η επιτροπή ελέγχου φαρμάκων. **8.** . . . . . άτομα πιο ευάλωτα σε κρυολογήματα σύμφωνα με έρευνα του ιατρικού συλλόγου. **9.** ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ: . . . . . τα μέτρα κατά της ανεργίας. **10.** . . . . . αύξηση λαθρομεταναστών παρατηρείται στις χώρες της Ε.Ε. **11.** . . . . . οι έλεγχοι στα τελωνεία – λήψη πρόσθετων μέτρων. **12.** . . . . . πρόγραμμα διάσωσης της Ολυμπιακής Αεροπορίας – κινητοποιήσεις εργαζομένων. **13.** . . . . . το ωράριο των καταστημάτων κατά τη διάρκεια των εορτών. **14.** Η συνεχιζόμενη μόλυνση του πλανήτη θέμα . . . . . διάσκεψης επιστημόνων. **15.** . . . . . οι προετοιμασίες ενόψει της Συνόδου κορυφής της Ε.Ε.	ανεπαρκής ασφαλής πυρετώδης ελλιπής συνεχής (2) υγιής τριετής

Ε *Χρησιμοποιήστε μία ή περισσότερες από τις λέξεις της άσκησης **Α** για να χαρακτηρίσετε τους συμμαθητές σας.*

Αρχαιόκλιτα σε -ύς, -εία, -ύ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ευθ-**ύς**	***-ύς***	ευθ-**εία**	***-εία***	ευθ-**ύ**	***-ύ***
ευθ-**έος (-ύ)**	***-έος (-ύ)***	ευθ-**είας**	***-είας***	ευθ-**έος (-ύ)**	***-έος (-ύ)***
ευθ-**ύ**	***-ύ***	ευθ-**εία**	***-εία***	ευθ-**ύ**	***-ύ***
ευθ-**ύ**	***-ύ***	ευθ-**εία**	***-εία***	ευθ-**ύ**	***-ύ***

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ευθ-**είς**	*-είς*	ευθ-**είες**	*-είες*	ευθ-**έα**	*-έα*
ευθ-**έων**	*-έων*	(ευθ-**ειών**)	*(-ειών)*	ευθ-**έων**	*-έων*
ευθ-**είς**	*-είς*	ευθ-**είες**	*-είες*	ευθ-**έα**	*-έα*
ευθ-**είς**	*-είς*	ευθ-**είες**	*-είες*	ευθ-**έα**	*-έα*

ταχύς, θρασύς, ευρύς, οξύς, δριμύς κ.ά.

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των παρακάτω επιθέτων.

ευθύς, ταχύς (2), θρασύς, ευρύς, οξύς (3), βραδύς (2), βαρύς

1. Στους αυτοκινητόδρομους η τελευταία αριστερή λωρίδα είναι . . . . . κυκλοφορίας.
2. Ο καημένος ο Κώστας έπαθε . . . . . έμφραγμα του μυοκαρδίου και βρίσκεται στην εντατική.
3. Τα προϊόντα . . . . . κατανάλωσης πρέπει να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις υψηλής ποιότητας.
4. Χωρίς χάρακα μου είναι αδύνατο να τραβήξω μια . . . . . γραμμή.
5. . . . . αμαξοστοιχία Αθηνών-Θεσσαλονίκης μάλλον «. . . . . » είναι! Κάνει δέκα ώρες και ατέλειωτες στάσεις.
6. . . . . ανθρώπους δεν είναι να τους δίνεις πολύ θάρρος, γιατί σου «ανεβαίνουν στο κεφάλι».
7. Μόνο όταν οι πόνοι έγιναν πολύ . . . . . , αποφάσισα να πάω στο γιατρό.
8. Μετά από έρευνες οι επιστήμονες διαπίστωσαν ότι με το νέο φάρμακο η νόσος έχει . . . . . εξέλιξη.
9. Όσοι εργάζονται σε βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα, δικαιούνται το επίδομα «. . . . . και ανθυγιεινών επαγγελμάτων».
10. Η Δημητρούλα είχε πόνους στην κοιλιά. Οι γιατροί διέγνωσαν . . . . . σκωληκοειδίτιδα και την έβαλαν αμέσως στο χειρουργείο.

-άς, -ού, -άδικο

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
υπναρ**-άς**	***-άς***	υπναρ**-ού**	***-ού***	υπναρ**-άδικο**	***-άδικο***
υπναρ**-ά**	***-ά***	υπναρ**-ούς**	***-ούς***	υπναρ**-άδικου**	***-άδικου***
υπναρ**-ά**	***-ά***	υπναρ**-ού**	***-ού***	υπναρ**-άδικο**	***-άδικο***
υπναρ**-ά**	***-ά***	υπναρ**-ού**	***-ού***	υπναρ**-άδικο**	***-άδικο***

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
υπναρ**-άδες**	***-άδες***	υπναρ**-ούδες**	***-ούδες***	υπναρ**-άδικα**	***-άδικα***
υπναρ**-άδων**	***-άδων***	υπναρ**-ούδων**	***-ούδων***	υπναρ**-άδικων**	***-άδικων***
υπναρ**-άδες**	***-άδες***	υπναρ**-ούδες**	***-ούδες***	υπναρ**-άδικα**	***-άδικα***
υπναρ**-άδες**	***-άδες***	υπναρ**-ούδες**	***-ούδες***	υπναρ**-άδικα**	***-άδικα***

φαγάς, φωνακλάς, κοιλαράς, γλωσσάς κ.ά.

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των παρακάτω επιθέτων.

πολυφαγάς, φωνακλάς, κοιλαράς, γλωσσάς, υπναράς, καλοφαγάς

1. — Είχες δίκιο που μου έλεγες ότι ο Αντώνης πάχυνε πολύ. Τι κοιλιά είναι αυτή που έκανε; Μου το έλεγες, αλλά δεν μπορούσα να τον φανταστώ έτσι . . . . Γιατί δεν κάνει λίγη δίαιτα;
   — Τι να τον κάνω; Δεν ακούει κανέναν. Βλέπεις δεν είναι μόνο . . . . . , είναι και . . . . . .
2. Χθες που πήγα στη λαϊκή, γύρισα με πονοκέφαλο. Τι . . . . . που είναι αυτοί οι μικροπωλητές!
3. Τι τραβάει η καημένη η Μαργαρίτα με τα παιδιά της! Ο μεγάλος της γιος τεμπέλης και . . . . . . Όλη τη μέρα την περνάει στο κρεβάτι. Οι μεσαίες κόρες της . . . . . . Μια κουβέντα λέει αυτή, δέκα οι κόρες της.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Μονολεκτικά

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός Σχετικός	Υπερθετικός Απόλυτος
έξυπν**-ος, -η, -ο**	εξυπν**-ότερος, -η, -ο**	**ο, η, το** εξυπν**-ότερος, -η, -ο**	εξυπν**-ότατος, -η, -ο**
ωραί**-ος, -α, -ο**	ωραι**-ότερος, -η, -ο**	**ο, η, το** ωραι**-ότερος, -η, -ο**	ωραι**-ότατος, -η, -ο**
βαθ**-ύς, -ιά, -ύ**	βαθ**-ύτερος, -η, -ο**	**ο, η, το** βαθ**-ύτερος, -η, -ο**	βαθ**-ύτατος, -η, -ο**
επιμελ**-ής, -ής, -ές**	επιμελ**-έστερος, -η, -ο**	**ο, η, το** επιμελ**-έστερος, -η, -ο**	επιμελ**-έστατος, -η, -ο**

ΠΡΟΣΟΧΗ: Τα αρχαιόκλιτα επίθετα σε **-ύς, -εία, -ύ** σχηματίζουν τα μονολεκτικά παραθετικά τους όπως το επίθετο **βαθύς, -ιά, -ύ.**

Ανώμαλα παραθετικά (μονολεκτικά)

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός Σχετικός	Υπερθετικός Απόλυτος
καλός, -ή, -ό	καλύτερος, -η, -ο	ο, η, το καλύτερος, -η, -ο	άριστος, -η, -ο
κακός, -ιά (-ή), -ό	χειρότερος, -η, -ο	ο, η, το χειρότερος, -η, -ο	χείριστος, -η, -ο και κάκιστος, -η, -ο
άσχημος, -η, -ο	χειρότερος, -η, -ο	ο, η, το χειρότερος, -η, -ο	χείριστος, -η, -ο
μεγάλος, -η, -ο	μεγαλύτερος, -η, -ο	ο, η, το μεγαλύτερος, -η, -ο	μέγιστος, -η, -ο
μικρός, -ή, -ό	μικρότερος, -η, -ο	ο, η, το μικρότερος, -η, -ο	ελάχιστος, -η, -ο
λίγος, -η, -ο	λιγότερος, -η, -ο	ο, η, το λιγότερος, -η, -ο	ελάχιστος, -η, -ο
πολύς, -λή, -ύ	περισσότερος, -η, -ο	ο, η, το περισσότερος, -η, -ο	πλείστος, -η, -ο
απλός, -ή, -ό	απλούστερος, -η, -ο	ο, η, το απλούστερος -η, -ο	απλούστατος, -η, -ο

Ελλειπτικά παραθετικά

Δεν έχουν θετικό βαθμό:

κάτω: κατώτερος, -η, -ο // ο, η, το κατώτερος, -η, -ο // κατώτατος, -η, -ο

άνω: ανώτερος, -η, -ο // ο, η, το ανώτερος, -η, -ο // ανώτατος, -η, -ο

άπω: απώτερος, -η, -ο // ο, η, το απώτερος, -η, -ο // απώτατος, -η, -ο

πλησίον: πλησιέστερος, -η, -ο // ο, η, το πλησιέστερος, -η, -ο

προτιμότερος, -η, -ο // ο, η, το προτιμότερος, -η, -ο
προγενέστερος, -η, -ο // ο, η, το προγενέστερος, -η, -ο
μεταγενέστερος, -η, -ο // ο, η, το μεταγενέστερος, -η, -ο

Συγκριτικός βαθμός

- **από + αιτιατική** π.χ. Ο Αντώνης είναι εξυπνότερος **από τον Κωνσταντίνο.**
- Ως δεύτερος όρος σύγκρισης χρησιμοποιείται και η γενική της προσωπικής αντωνυμίας. Π.χ. Ο άντρας της είναι μεγαλύτερός **της.**
- Με τις λέξεις **πολύ** και **ακόμη** δείχνουμε **επίταση** του συγκριτικού βαθμού
  π.χ. Ο άντρας της είναι **πολύ μεγαλύτερος** απ' αυτήν.
  Οι περσινές εξετάσεις ήταν δύσκολες. Οι φετινές, όμως, ήταν **ακόμη δυσκολότερες**.
- **λιγότερο + επίθετο // περισσότερο + επίθετο**
  π.χ. Η Μαργαρίτα είναι **λιγότερο έξυπνη** από την αδελφή της.
  Η Μαργαρίτα είναι **περισσότερο όμορφη** από την αδελφή της.

Σχετικός υπερθετικός βαθμός

- **γενική** π.χ. Ο Αντώνης είναι ο εξυπνότερος μαθητής **της τάξης**.
- **σε + αιτιατική** π.χ. Ο Αντώνης είναι ο εξυπνότερος μαθητής **στην τάξη**.
- **από + όλους** / **-ες** / **-α** π.χ. Ο Αντώνης είναι ο εξυπνότερος μαθητής **από όλους.**
- **που + ρήμα** π.χ. Ο Αντώνης είναι ο εξυπνότερος μαθητής **που γνώρισα.**
- **από ό,τι** π.χ. Ο Αντώνης είναι ο εξυπνότερος μαθητής **από ό,τι ξέρω.**

Απόλυτος Υπερθετικός βαθμός

- Σχηματίζεται επίσης προτάσσοντας στο θετικό βαθμό του επιθέτου τα εξής:
  ολο- π.χ. ολοκαίνουριος, ολόγυμνος, ολοζώντανος, ολόιδιος, ολοκάθαρος
  (προσοχή: γυμν**ός** αλλά ολ**ό**γυμνος κτλ.)
  κατα- π.χ. κατακόκκινος, κάτασπρος, κατάμαυρος, κατάξερος, κατάστεγνος
  θεο- π.χ. θεόκουφος, θεόκλειστος, θεότρελος, θεόρατος, θεοσκότεινος, θεόφτωχος
  (προσοχή: κουφ**ός** αλλά θε**ό**κουφος κτλ.)
  παν- / **παγ-** / **παμ-** π.χ. πανέξυπνος, πανέμορφος, πανάρχαιος, πανέτοιμος, πάνσοφος, πάγκαλος, πάμφτωχος, παμπάλαιος
  τρισ- π.χ. τρισάθλιος, τρισευτυχισμένος, τρισχαριτωμένος, τρισχειρότερος
  τετρα- π.χ. τετράπαχος, τετραπέρατος (προσοχή: παχ**ύς** αλλά τετράπαχ**ο**ς)
  πεντ- π.χ. πεντακάθαρος, πεντάμορφος, πεντανόστιμος
  εφτα- π.χ. εφτασφράγιστος, εφτάζυμος
- Με την επανάληψη του θετικού μπορεί να σχηματιστεί επίσης ο υπερθετικός βαθμός
  π.χ. **φρέσκα φρέσκα** ψάρια, **κρύα κρύα** μπίρα κτλ.

Παρατηρήσεις

- Τα μονολεκτικά παραθετικά των επιθέτων, έχουν:
  α. αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο,
  β. ενικό και πληθυντικό αριθμό,
  γ. όλες τις πτώσεις
- **ΠΡΟΣΟΧΗ:** ελαφρός και ελαφρύς / ελαφρύτερος και (ελαφρότερος) γλυκός / γλυκύτερος και (γλυκότερος), κοντός / κοντύτερος και (κοντότερος)
- Τα ομαλά και τα ανώμαλα επίθετα σχηματίζουν και περιφραστικά και μονολεκτικά τα παραθετικά τους
- **αλλά** σχηματίζονται **μόνο περιφραστικά**:
- τα επίθετα που δείχνουν **χρώμα**
  π.χ. κόκκινος / πιο κόκκινος / ο πιο κόκκινος / πολύ κόκκινος
- το επίθετο **κρύος, περίεργος, μοντέρνος** και συνήθως τα **πολυσύλλαβα**
  π.χ. κρύος / πιο κρύος / ο πιο κρύος / πάρα πολύ κρύος
- τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ης, -α, -ικο**
  π.χ. ζηλιάρης / πιο ζηλιάρης / ο πιο ζηλιάρης / πάρα πολύ ζηλιάρης
- οι μετοχές
  π.χ. χαρούμενος / πιο χαρούμενος / ο πιο χαρούμενος / πάρα πολύ χαρούμενος

Το επίθετο **γέρος**, (γριά, γέρικο) έχει τα εξής μονολεκτικά παραθετικά:
γέρος / γεροντότερος, -η, -ο / ο, η, το γεροντότερος, -η, -ο

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α *Συμπληρώστε με το σωστό*.

1. Λετίσια Κάστα: είναι . . . . . (ωραίος) γυναίκα στην Ευρώπη. Ίσως η Λετίσια Κάστα να είναι η Αφροδίτη, ... (όμορφος) των θεών, που κουράστηκε να κάνει παρέα με τους θεούς του Ολύμπου και αποφάσισε να ’ρθει στη γη.
2. . . . . (φθηνός) κατά δέκα έως και είκοσι λεπτά όλα τα ελληνικά φρούτα στο Μόναχο.

3. . . . . . (ακριβός) τώρα οι δόσεις των δανείων με ποσοστό έως και 1%. Φόβοι για άνοδο των τιμών.

4. Εμείς ξέρουμε από είδη υγιεινής.
54 καταστήματα συνεταιρισμών υδραυλικών
Γι' αυτό σας δίνουμε . . . . . (επώνυμος) μάρκες σε . . . . . (καλός) τιμές της αγοράς.
Οι ειδικοί έχουν για σας . . . . . (μεγάλος) ποικιλία σε . . . . . (οικονομικός) λύσεις απ' όλους.

5. Σταθερή τηλεφωνία ΤΗΛΕΝΕΤ
Χωρίς πάγιο, χωρίς τέλος κλήσης και με . . . . . (χαμηλός) χρεώσεις στην Ελλάδα.

6. Η μεγάλη στιγμή της ανδρικής μόδας. Τώρα ανδρική μόδα σε μεγάλα μεγέθη. . . . . (μεγάλος) κατάστημα της πόλης μας με . . . . . (μεγάλος) ποικιλία σε μπουφάν, παντελόνια, φόρμες, πουκάμισα, νεανικές προτάσεις σε . . . . . (μοντέρνος) σχέδια της αγοράς και σε μοναδική ποιότητα. Δεκτές και πιστωτικές κάρτες.

7. Ας μοιραστούμε μαζί . . . . . (ζεστός) σκέψεις μας. Εμείς φροντίζουμε για έναν κόσμο . . . . . (καλός) και . . . . . (όμορφος)!

8. Διασκέδαση για μικρούς και μεγάλους. Έχουμε τα παιχνίδια με . . . . . (μεγάλος) ζήτηση της αγοράς. Σας περιμένουμε.

9. Κέντρο Στήριξης Φυλακισμένων και Αποφυλακισμένων χρηστών της «Ιθάκης»
«Το μετά είναι . . . . . (δύσκολος) απ' όλα...»

10. Η «Κυράτσος Βιπ Καρς» επιλέγει για σας . . . . . (πολυτελής) αυτοκίνητα της αγοράς σε . . . . . (χαμηλός) τιμές. Με . . . . . (λίγος) χιλιόμετρα, σαν καινούρια.

11. . . . . . (οξύς) πρόβλημα αντιμετωπίζουν . . . . . (πολύς) από 3.000 επιχειρήσεις και ζητούν επειγόντως λύσεις.

12. Σύμφωνα με μελέτες που έγιναν πρόσφατα, παρατηρήθηκε ότι το πρόβλημα της ανεργίας στις ευρωπαϊκές χώρες γίνεται όλο και . . . . . (οξύς) χρόνο με το χρόνο.

13. Ο ποταμός έγινε . . . . . (βαθύς) κατά δύο μέτρα από τις τελευταίες βροχές.

14. Η έκθεση των πεπραγμένων του Διοικητικού Συμβουλίου αυτή τη φορά ήταν . . . . . (πλήρης) και . . . . . (εκτενής) από την προηγούμενη.

15. Σύμφωνα με τους ειδικούς της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, το ψύχος αυτού

του 10ήμερου ήταν . . . . . (δριμύς) των τελευταίων πενήντα χρόνων.

16. Οι γιατροί τού συνέστησαν η διατροφή του να περιέχει . . . . . (λίγος) αλάτι, κι αν είναι δυνατόν καθόλου.

17. Η χρόνια έκθεση του σώματος στον ήλιο χωρίς αντηλιακό κατά τις μεσημβρινές ώρες του καλοκαιριού μπορεί να προκαλέσει δερματικές παθήσεις και, σε . . . . . (κακός) περίπτωση, καρκίνο του δέρματος.

18. Το Υπουργείο Μεταφορών συμβουλεύει τους πολίτες να χρησιμοποιούν . . . . . (απλός) και . . . . . (φτηνός) τρόπο μεταφοράς, τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Β *Συμπληρώστε από τον πίνακα των λόγιων και ελλειπτικών παραθετικών.*

1. . . . . . σκοπός της ζωής του ήταν το χρήμα, χωρίς ποτέ να σκεφτεί ότι «το χρήμα δε φέρνει πάντα την ευτυχία».

2. Η απεργία είχε επιτυχία εκατό τοις εκατό. Συμμετείχαν όλοι, από . . . . . ως . . . . . υπάλληλο.

3. Αν χάσεις την ταυτότητά σου, τηλεφώνησε ή πάνε σε . . . . . αστυνομικό τμήμα και δήλωσέ το αμέσως.

4. Οι . . . . . εργαστηριακές και κλινικές έρευνες γιατρών και βιολόγων δεν έδιναν πολλά στοιχεία σχετικά με τη νόσο. Οι . . . . . σχεδόν έφτασαν στη διασάφηση και τον προσδιορισμό της νόσου.

Γ *Συμπληρώστε τα παραθετικά με το* ***πολύ ή ακόμη***.

1. Η δεύτερη κατάθεση του κατηγορουμένου ήταν . . . . . (σαφής) και . . . . . (πλήρης) από την πρώτη.

2. Στη χθεσινή συγκέντρωση είχε . . . . . (πολύς) κόσμο απ' ό,τι είχε στην προηγούμενη.

3. Η σημερινή ομιλία του ήταν . . . . . (σύντομος) απ' ό,τι περιμέναμε.

4. Η Κατερίνα είναι . . . . . (μικρός) μου.

5. Οι ασκήσεις του δεύτερου μαθήματος μου φάνηκαν απλές. Του τρίτου μού φαίνονται . . . . . (απλός).

Δ *Κάνετε σύγκριση χρησιμοποιώντας το **λιγότερο, περισσότερο**.*

1. Στις . . . . . αναπτυγμένες χώρες το φαινόμενο του αναλφαβητισμού δεν έχει εκλείψει ακόμη.
2. Ο διευθυντής μας είναι πάντα απαιτητικός. Σήμερα υπερέβαλε τον εαυτό του και ήταν . . . . . απαιτητικός, μέχρι υπερβολής.
3. Άλλη φορά να είσαι . . . . . ευγενικός. Η σημερινή συμπεριφορά σου ήταν τελείως απαράδεκτη.
4. Πρέπει να μάθεις να είσαι . . . . . αυστηρός με τα παιδιά. Με την πολλή αυστηρότητα μη νομίζεις ότι θα γίνουν καλύτερα.

Ε *Βρείτε και πείτε επίθετα με τα:*

ολο- / **κατα-** / **θεο-** / **παν-** / **παγ-** / **παμ-** / **τρισ-** / **τετρα-** / **πεντ-** / **εφτα-**

Α Ν Τ Ω Ν Υ Μ Ι Ε Σ

Προσωπικές

έμμεσο + άμεσο αντικείμενο (αδύνατοι τύποι) **+ρήμα** (σε όλους τους χρόνους)

π.χ. – Αγόρασες **για την κόρη σου το αυτοκίνητο** που ήθελε;
– Ναι, **της το αγόρασα** τελικά. / Θα **της το** αγοράσω.

αλλά στην **προστακτική** και στην **ενεργητική μετοχή**

ρήμα + έμμεσο αντικείμενο + άμεσο αντικείμενο (αδύνατοι τύποι)

π.χ. – Τι λες, να αγοράσω **αυτό το αυτοκίνητο για την κόρη μου**;
– Ναι, **αγόρασέ της το**, πολύ ωραίο είναι.
– Λέω να δώσω **τις ασκήσεις μου στις συμμαθήτριές μου**. Εσύ τι γνώμη έχεις;
– Νομίζω πως, **δίνοντάς τους τες** λυμένες, τους κάνεις κακό.

ΠΡΟΣΟΧΗ

στείλε μάς το – **στείλ' το μας** / δώσε μού τες – **δώσ' τες μου** / άφησέ μου τα – **άσ' τα μου**

Ρήματα που παίρνουν δύο αντικείμενα (άμεσο και έμμεσο):

αγοράζω, αρνούμαι, αφήνω, βάζω, βγάζω, βρίσκω, γνωρίζω, γράφω, δανείζω, δείχνω, διαβάζω, διδάσκω, διηγούμαι, δίνω, διορθώνω, δωρίζω, εξηγώ, εύχομαι, ζεσταίνω, ζητώ, κάνω, κόβω, κρατώ, κρύβω, λέω, μαζεύω, μαθαίνω, μιλώ, παίρνω, πηγαίνω, πλέκω, πουλώ, προσφέρω, ράβω, στέλνω, τηλεφωνώ, τρώω, υπόσχομαι, φέρνω, φορώ, φτιάχνω, χαρίζω, χρειάζομαι, χρωστώ κ.ά.

π.χ. Ζήτησα από **το διευθυντή μου αύξηση** κι αυτός **μου την** αρνήθηκε.

Πολλές φορές το ίδιο ρήμα είναι δυνατό να συντάσσεται **χωρίς αντικείμενο** (αμετάβατο), άλλοτε με **ένα αντικείμενο** (μεταβατικό) και άλλοτε με **δύο**, ανάλογα με τη σημασία που έχει κάθε φορά.

π.χ. το ρήμα **πηγαίνω**

α. χωρίς αντικείμενο: Πηγαίνω στην αγορά.

β. με ένα αντικείμενο: – Πού πας **το παιδί**; – **Το** πάω βόλτα.

γ. με δύο αντικείμενα: Χθες η γιαγιά σου ξέχασε τα γυαλιά της εδώ. Τώρα που βγαίνεις, πήγαινέ **της τα**, γιατί τα χρειάζεται.

ΠΡΟΣΟΧΗ στον τονισμό

Ο πατέρας του του πήρε καινούριο αυτοκίνητο. Ο πατέρας του πήρε καινούριο αυτοκίνητο. Ο πατέρας το**ύ** πήρε καινούριο αυτοκίνητο. Ο προϊστάμενος μ**ά**ς ευχήθηκε «καλή χρονιά».	αγόρασ**έ** μου το / αγοράζοντ**ά**ς τους το πάρε μο**ύ** το / πουλώντας το**ύ**ς τα πες μου το **και** Θα (να) **τους το** μάθω

ΠΡΟΣΟΧΗ

σε με	+	εμένα εσένα εμάς εσάς	→	σ' εμένα μ' εσένα εμάς εσάς	αλλά	για από	+	εμένα εσένα εμάς εσάς	→	για από	μένα σένα μας σας

σε με για από	+	αυτόν, αυτή, αυτό αυτούς, αυτές, αυτά	→	σ' αυτόν, αυτή, αυτό μ' αυτούς, αυτές, αυτά γι' απ'

Ασκησεις

Α *Συμπληρώστε με τις κατάλληλες αντωνυμίες.*

1. – Μήπως . . . . . πήρες το λεξικό μου;
– Όχι, δε . . . . . πήρα.
2. – Δεν έδωσες ακόμη στα παιδιά τις κασέτες που τους αγόρασες;
– Πώς, ... έδωσα.
3. – . . . . . έστειλε ο πατέρας σου την επιταγή που . . . . . στέλνει κάθε μήνα;
– Ναι, ... έστειλε χθες.
4. – Να . . . . . πάρω τη βιντεοκασέτα που ήθελες; Βγαίνω έξω.
– Ναι, παρ' . . . . . .
5. – Ποιος . . . . . έδωσε αυτούς τους γαλάζιους σάκους;
– . . . . . έδωσε ο Νίκος.
6. – Τι λες, να πω τα δυσάρεστα νέα στον παππού μου;
– Πες . . . . . , αλλά να ξέρεις ότι λέγοντάς . . . . . , θα τον στενοχωρήσεις πολύ.

Β *Γράψτε προτάσεις, βάζοντας το ρήμα στην* ***προστακτική*** *και αντικαθιστώντας τα ουσιαστικά με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας, όπως στο παράδειγμα.*

Προσφέρω / στην κοπέλα τα λουλούδια. *Πρόσφερέ της τα.* ***– παράδειγμα***

1. Αφήνω / για τα παιδιά τη βιντεοκάμερα. . . . . .
2. Πουλώ / το παλιό αυτοκίνητο στον Κωνσταντίνο. . . . . .
3. Λέω / το ανέκδοτο στους φίλους. . . . . .
4. Φιλώ / το παιδί για μένα. . . . . .
5. Δίνω στη Νεφέλη το βιβλίο. . . . . .

Γ *Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις, βάζοντας το ρήμα στην **ενεργητική μετοχή** και στη θέση των ουσιαστικών χρησιμοποιήστε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας, όπως στο παράδειγμα.*

Πολλά παιχνίδια αγόρασες για τα παιδιά. Δεν ξέρεις ότι αγοράζω / παιχνίδια για τα παιδιά κακομαθαίνουν; *... ότι **αγοράζοντάς τους τα** τα κακομαθαίνεις;*

1. Διηγήθηκα μια ιστορία στα παιδιά και λέω / την ιστορία στα παιδιά, αυτά αποκοιμήθηκαν.
   .....
2. Προχθές έγραψα γράμμα στον πιο αγαπητό φίλο των παιδικών μου χρόνων και γράφω / το γράμμα στο φίλο μου ξαναζωντάνεψαν παλιές αναμνήσεις.
   .....
3. Ο σύλλογός μας πρόσφερε στα παιδιά του ορφανοτροφείου δωράκια. Προσφέρω / τα δωράκια στα παιδιά όμως, διαπιστώσαμε ότι, εκτός από τα δώρα, έχουν ανάγκη περισσότερο από αγάπη και στοργή.
   .....
4. Η παρέα μού ζήτησε να τους φέρω καφέ και νερό. Φέρνω / στους φίλους τον καφέ και το νερό, σκόνταψα και μου έπεσαν όλα κάτω.
   .....
5. Η γιαγιά έδωσε την παλιά εικόνα της Παναγίας στη Μαρία. Δίνω / αυτή / αυτή, ήταν πολύ συγκινημένη.
   .....

Δ **α**. *Αντικαταστήστε το έμμεσο και άμεσο αντικείμενο (ουσιαστικά) με αντωνυμίες (αδύνατους τύπους), όπως στο παράδειγμα.*

Έφυγε, δίνοντας στον Πέτρο τη διεύθυνση.
*Έφυγε δίνοντάς του την. – **παράδειγμα***

1. Γράψε **τη διεύθυνσή σου σ' εμένα**.
   .....
2. Θα μάθω **στους μικρούς μαθητές το αλφάβητο**.
   .....

3. Να πάρεις **στο γιο σου μηχανάκι**.
. . . . . .
4. Δάνεισε **στην Αφροδίτη τα 1.000 ευρώ** που σου έδωσα, σε παρακαλώ.
. . . . . .
5. Πες και **στον Αλέξη τα νέα**.
. . . . . .

β. *Κάντε αρνητικές τις παραπάνω προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.*
Έφυγε μη δίνοντάς του τη. ***– παράδειγμα***

1. . . . . . .
2. . . . . . .
3. . . . . . .
4. . . . . . .
5. . . . . . .

Ε *Συμπληρώστε τα κενά με αντωνυμίες.*

1. — . . . . . επέστρεψε ο Χρίστος το κασετόφωνό σου;
— Όχι, δε . . . . . επέστρεψε ακόμη. Βέβαια, δεν . . . . . είδα καθόλου αυτές τις μέρες.
2. Γιατί δε . . . . . είπες τι σου συνέβη, Μαρίνα; Δε . . . . . έχεις εμπιστοσύνη, ε;
3. — Πηγαίνω στην αγορά. Τι . . . . . χρειάζεται, μαμά;
. . . . . δε . . . . . χρειάζεται τίποτα παιδί μου. Του πατέρα σου όμως . . . . . χρειάζονται καινούριες κάλτσες. Πάρ' . . . . . τρία ζευγάρια.
4. — Τι έχεις;
— . . . . . πονά ο λαιμός. Έχω κι έναν πονοκέφαλο!
5. Σοφία, ... παίρνεις μια εφημερίδα και το περιοδικό *Εγώ* από το περίπτερο, ... παρακαλώ;
6. — Πώς . . . . . φαίνονται τα ψώνια μας; . . . . . αρέσουν;
7. — Θυμάσαι; . . . . . είπα. Δεν . . . . . φάνηκε εντάξει αυτός ο άνθρωπος από την πρώτη φορά που . . . . . συνάντησα. Και να που είχα δίκιο.
8. Η Άννα και ο Νότης ψήλωσαν πολύ. Τίποτα δεν . . . . . κάνει. Πρέπει να . . . . . πάρω καινούρια ρούχα.

9. — Τι φαρδύ παντελόνι είναι αυτό, βρε παιδάκι μου! Καθόλου δε . . . . . πάει. Σαν κλόουν είσαι.
— Μα πού ζεις, μαμά; Δεν το ξέρεις ότι είναι της μόδας τα φαρδιά παντελόνια;

10. Όταν ήρθαν τα παιδιά, δεν είχα τίποτα. . . . . έκανα όμως στα γρήγορα μια ωραία ομελέτα που . . . . . άρεσε πολύ.

11. — Τι έγινε; . . . . . άρεσε «Ο άνθρωπος χωρίς παρελθόν»;
— Ναι, ... άρεσε πολύ.

12. — Οι γονείς του . . . . . αγαπούν πολύ τον Αντώνη, ε; Δεν . . . . . χαλούν ποτέ χατίρι.

13. — . . . . . τηλεφώνησε κανείς όσο έλειπα;
— Όχι, δε . . . . . τηλεφώνησε κανείς.

14. — Γιατί . . . . . μιλάς μ' αυτό τον τρόπο; . . . . . έχω μιλήσει εγώ έτσι ποτέ;
— Και βέβαια . . . . . έχεις μιλήσει.

ΣΤ **Μου** ή **με;** **Σου** ή **σε;**

Αγαπημένε μου φίλε, σ' ευχαριστώ που πάντα:

1. . . . . . προσφέρεις την πολύτιμη φιλία σου
2. . . . . . συγχωρείς, όταν κάνω λάθη
3. . . . . . τηλεφωνείς και . . . . . δείχνεις αδιάκοπα το ενδιαφέρον σου
4. . . . . . συναντάς και . . . . . βλέπεις χωρίς ποτέ να . . . . . ξεχνάς
5. . . . . . «ακούς», όταν . . . . . μιλάω για τα προβλήματά μου
6. . . . . . βοηθάς, όταν χρειάζομαι βοήθεια
7. . . . . . εύχεσαι από την καρδιά σου πάντα το καλύτερο
8. . . . . . δανείζεις προσωπικά σου αντικείμενα για να . . . . . εξυπηρετήσεις
9. . . . . . εξηγείς με υπομονή ό,τι δεν καταλαβαίνω
10. . . . . . αγκαλιάζεις και . . . . . φιλάς τρυφερά για να σε νιώθω κοντά μου
11. . . . . . υπόσχεσαι πως η φιλία μας θα είναι παντοτινή
12. . . . . . κάνεις να νιώθω ασφάλεια και σιγουριά
13. . . . . . σκέφτεσαι και . . . . . θεωρείς δικό σου άνθρωπο
14. . . . . . φροντίζεις και . . . . . περιποιείσαι, όταν αρρωσταίνω
15. . . . . . είσαι πιστός σε ιδιαίτερα δύσκολες στιγμές
16. . . . . . επιτρέπεις να . . . . . «ενοχλώ» σε ακατάλληλες ώρες

17. ..... ξεχωρίζεις από τους άλλους και ..... τοποθετείς σε ξεχωριστή θέση στη ζωή σου
18. ..... υποστηρίζεις, όταν ..... κατηγορούν
Δε ..... πρόδωσες ποτέ.
Κι εγώ από την πλευρά μου ..... υπόσχομαι πως θα είμαι για σένα ο καλύτερος φίλος του κόσμου. Και ..... ορκίζομαι πως δε θα αφήσω κανέναν και τίποτε να μπει ανάμεσά μας!!!

Ζ *Συμπληρώστε το σωστό.*

1. Ο Κώστας ..... γνωρίζει.
Ο Κώστας ..... γνωρίζει τους καινούριους φίλους του.
Ο Κώστας ..... γνωρίζει στους καινούριους φίλους του.
2. Ο Κώστας ..... ζητά, γιατί ..... θέλει για κάτι.
Ο Κώστας ..... ζητάει λίγο καφέ.
3. Ο Κώστας δε ..... αφήνει ποτέ μόνη.
Ο Κώστας ..... αφήνει να πάω όπου θέλω.
Ο Κώστας ..... αφήνει χρήματα κάθε πρωί για τα έξοδα του σπιτιού.
4. Ο Κώστας ..... φέρνει στο σπίτι με το αυτοκίνητό του.
Ο Κώστας ..... φέρνει δώρα.
5. Ο Κώστας ..... χρειάζεται.
Ο Κώστας ..... λέει πως ..... χρειάζεται ένα καινούριο ρολόι.
6. Ο Κώστας ..... έβαλε σ' ένα ταξί για να γυρίσω σπίτι.
Ο Κώστας ..... έβαλε ένα ωραίο τραγούδι στο CD.
7. Ο Κώστας ..... βρίσκει πάντα στο τηλέφωνο.
Ο Κώστας ..... βρίσκει λύσεις στα προβλήματά μου.
8. Ο Κώστας ..... παίρνει στο τηλέφωνο.
Ο Κώστας ..... παίρνει δώρα.
9. Ο Κώστας «..... πουλάει και ..... αγοράζει».
Ο Κώστας ..... πουλάει τις κασέτες του.
Ο Κώστας ..... αγόρασε μια κλειδοθήκη.
10. Ο Κώστας ..... διαβάζει σαν ανοιχτό βιβλίο.
Ο Κώστας ..... διαβάζει τα νέα στα αγγλικά από τους *TIMES*.
11. Ο Κώστας ..... έβαλε να καθίσω πλάι του.
Ο Κώστας ..... έβαλε χρήματα στο λογαριασμό μου.

12. Ο Κώστας . . . . . κάνει ευτυχισμένη.
Ο Κώστας «. . . . . κάνει τη ζωή ποδήλατο».
13. Ο Κώστας . . . . . τρώει με τα μάτια του.
Ο Κώστας . . . . . τρώει τη σαλάτα μου.

Αναφορικές

που

- με ρήματα που σημαίνουν **αντίληψη ή ψυχική κατάσταση**
  π.χ. Λυπάμαι που δεν μπόρεσα να έρθω.
- με προτάσεις που δηλώνουν **αιτία ή σκοπό**
  π.χ. Εγώ φταίω που χάλασε ο υπολογιστής.
- με τις λέξεις **τέτοιος**, **τόσος**, **έτσι**
  π.χ. Τέτοιος που είσαι, καλά να πάθεις!
  Έχει τόση δουλειά που δεν προλαβαίνει να κάνει τίποτε άλλο.
  Έτσι που φέρεσαι, θα χάσεις και τους λίγους φίλους που έχεις.
- **να + που + ρήμα**
  π.χ. Να που δεν ήρθε. Εγώ σου το είχα πει.

ο οποίος, η οποία, το οποίο

π.χ. Η κοπέλα, **η οποία** τηλεφώνησε, ήταν η φίλη μου **την οποία** συναντήσαμε χθες.
Η κοπέλα **που** τηλεφώνησε ήταν η φίλη μου **που** συναντήσαμε χθες.
Η κυρία, το σπίτι **της οποίας** αγόρασα, έφυγε στο εξωτερικό.
Η κυρία **που** το σπίτι **της** αγόρασα έφυγε στο εξωτερικό.

αλλά μόνο:

Το αεροπλάνο **με το οποίο** ταξίδευε ο φίλος μου έκανε αναγκαστική προσγείωση, λόγω βλάβης.

οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, οποιοδήποτε

π.χ. Οποιαδήποτε ώρα και να μου τηλεφωνήσεις θα είμαι στο σπίτι.

οσοσδήποτε, οσηδήποτε, οσοδήποτε

π.χ. Οσοιδήποτε έρθουν, θα χωρέσουν στην αίθουσα, γιατί είναι πολύ μεγάλη.

οτιδήποτε

π.χ. Οτιδήποτε της ζητήσουν τα παιδιά της, τους το κάνει.

Ασκησεις

A *Αντικαταστήστε το **που** με τις λέξεις **γιατί, επειδή, ότι, όπου**, όπως στο παράδειγμα.*

Βλέπεις που ανησυχούσες άδικα; Όλα πήγαν καλά.
Βλέπεις **ότι** ανησυχούσες ..... ***– παράδειγμα***

1. Δεν ακούς που σε φωνάζει η μητέρα σου; Μην κάνεις τον κουφό.
.....
2. Μη στενοχωριέσαι που δεν ήρθες. Δεν έχασες και τίποτε.
.....
3. Χαίρομαι που θα ταξιδέψουμε μαζί.
.....
4. Τι φταίω που δεν πήγαμε στη συναυλία; Ας μην αργούσες να ετοιμαστείς.
.....
5. Πήγαινε στο γραφείο του διευθυντή που σε θέλει.
.....
6. Ζω στην πόλη που μένουν και οι γονείς μου.
.....

B *Βάλτε ένα ✓ στις προτάσεις στις οποίες **δεν** μπορείτε να αντικαταστήσετε το **που** με το **οποίος.***

1	Έτσι που τα κατάφερες, δε θα γλιτώσεις την τιμωρία.	
2	Το αγοράκι που βλέπεις στη φωτογραφία είμαι εγώ πριν από τριάντα χρόνια.	
3	Να που πέρασε ο καιρός χωρίς να το καταλάβεις. Άδικα γκρίνιαζες.	
4	Με το που άνοιξα το βιβλίο πανικοβλήθηκα. Πώς θα τα μάθω όλα αυτά;	
5	– Πήρες την κάρτα που σου έστειλα από το εξωτερικό; – Ναι, μόλις χθες.	

6	—Σου αρέσει που ζούμε μαζί; —Ε, δεν είναι κι άσχημα.	
7	Μου άρεσε πολύ η ταινία που είδαμε χθες το βράδυ.	

Γ ***α.*** *Αντικαταστήστε το* ***που*** *με το* ***οποίος****, κάνοντας αλλαγές, όπου χρειάζονται, όπως στο παράδειγμα.*

Με τους φίλους μου, που μένουν στο εξωτερικό, επικοινωνούμε συνήθως με μηνύματα στο κινητό.
Με τους φίλους μου, οι οποίοι μένουν στο εξωτερικό, επικοινωνούμε...
– παράδειγμα

1. Οι φορολογούμενοι, που τα ονόματά τους αρχίζουν από Α ως Κ, πρέπει να προσέλθουν στην εφορία ως τις 31 Δεκεμβρίου.
. . . . . .
2. Η μητέρα, που το παιδί της έχει μαθησιακά προβλήματα, πρέπει να απευθυνθεί σε ειδικό.
. . . . . .
3. Επέστρεψα το βιβλίο που του έλειπαν κάποιες σελίδες, γιατί ήταν κακέκτυπο.
. . . . . .
4. Διαβάζετε πάντα την ημερομηνία λήξης που αναγράφεται στα προϊόντα που αγοράζετε.
. . . . . .
5. Το κατάστημα που αγόρασα τα παπούτσια είναι στο κέντρο.
. . . . . .

β. *Αντικαταστήστε το* ***οποίος*** *με το* ***που****, κάνοντας αλλαγές, όπου χρειάζονται.*

1. Η συνταγή της τούρτας, την οποία μου έδωσες, ήταν καταπληκτική.
. . . . . .
2. Ο υπάλληλος, στον οποίο απευθύνθηκα, δεν ήταν ο αρμόδιος.
. . . . . .
3. Οι αιτήσεις των υποψηφίων, των οποίων τα στοιχεία είναι ελλιπή, δε θα ληφθούν υπόψη.
. . . . . .

4. Ο τίτλος του βιβλίου, το οποίο διάβασα πρόσφατα, δεν ανταποκρινόταν στο περιεχόμενο.

. . . . . .

5. Στους ανθρώπους, τους οποίους δε γνωρίζεις καλά, μην ξανοίγεσαι τόσο εύκολα.

. . . . . .

Δ *Διαλέξτε και γράψτε το σωστό.*

1. Το σπίτι μου είναι ανοιχτό για σένα . . . . . ώρα και μέρα το θελήσεις.
α. οτιδήποτε
β. οποιαδήποτε
γ. οποιοδήποτε

2. . . . . . χρόνος μου έμεινε, θα τον αφιερώσω σε σένα.
α. Οσοσδήποτε
β. Οποιοδήποτε
γ. Οσοδήποτε

3. . . . . . μου ζητήσεις, είμαι στη διάθεσή σου.
α. Οσοδήποτε
β. Οτιδήποτε
γ. Οποιουσδήποτε

4. Να ξέρεις ότι, ... σου συμβεί, θα είμαι στο πλευρό σου.
α. οποιεσδήποτε
β. οσηδήποτε
γ. οτιδήποτε

5. Δεν πρέπει να απευθυνθείτε σε . . . . . , αλλά στον αρμόδιο υπάλληλο.
α. οποιονδήποτε
β. οσοδήποτε
γ. οτιδήποτε

Αόριστες

καταφατικές:

κάμποσος, -η, -ο, πας – πάσα – παν, ο / η / το δείνα, ο / η / το τάδε, κατιτί, καθετί, κάτι

π.χ. Στη συναυλία ήταν κάμποσοι από τους γνωστούς μας.
Αφού επιμένεις, θα σου πω την πάσα αλήθεια.
Δε μ' ενδιαφέρει τι λέει ο τάδε και ο δείνα.
Ήθελα να φάω κατιτί, αλλά δεν ξέρω τι.
Δεν είναι δυνατό να σου λέω καθετί που μου συμβαίνει.
Κάτι του συμβαίνει και είναι κακόκεφος.

ΠΡΟΣΟΧΗ: (κλίση) ο πας, του παντός, τον πάντα, πας
οι πάντες, των πάντων, τους πάντες, πάντες

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με αόριστες αντωνυμίες.

1. — Τι λες, θα πραγματοποιηθεί σήμερα η συνέλευση;
   — Κατά . . . . . πιθανότητα θα αναβληθεί πάλι.
2. Έζησε . . . . . χρόνια στο εξωτερικό, πρόσφατα όμως επέστρεψε στην Ελλάδα.
3. Πρέπει να αποφασίσουμε τελικά ότι . . . . . μέρα και . . . . . ώρα θα φύγουμε, για να ξέρω να ετοιμαστώ εγκαίρως.
4. — Λες να βρέξει;
   — Για . . . . . ενδεχόμενο πάρε την ομπρέλα μαζί σου.
5. Κάποια γριούλα χτύπησε την πόρτα, της έδωσα . . . . . και το τι ευχαριστίες άκουσα δε λέγεται.
6. . . . . στο πατρικό μου σπίτι μού θυμίζει τα παιδικά μου χρόνια.
7. Ο Κώστας . . . . . μου είπε να σου πω, αλλά ξέχασα τι.
8. — Έχεις καιρό να δεις το Γιάννη;
   — Μμ, πέρασε . . . . . καιρός, από τότε που τον είδα σε μια συναυλία.

Αυτοπαθείς

ο εαυτός / **του εαυτού** / **τον εαυτό μου, σου, του** κτλ.
π.χ. Να προσέχεις περισσότερο τον εαυτό σου.

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με αυτοπαθείς αντωνυμίες.

1. Είναι τόσο εγωιστής, που γι' αυτόν μόνο . . . . . υπάρχει.
2. Είναι πάντα ψύχραιμος και κύριος . . . . . .
3. Άλλαξα τόσο πολύ που δεν αναγνωρίζω πια . . . . . .
4. Προσέξτε, γιατί με τη συμπεριφορά σας μειώνετε . . . . . .
5. Με αυτά που άκουσα, έγινα έξαλλος, εκτός . . . . . .
6. Ήρθαν αφ' . . . . . , χωρίς ιδιαίτερη πρόσκληση.

ΡΗΜΑΤΑ

Μεσοπαθητική φωνή

Οριστική – Αόριστος

α' συζυγία

γράφτ-**ηκα**	***-ηκα***
γράφτ-**ηκες**	***-ηκες***
γράφτ-**ηκε**	***-ηκε***
γραφτ-**ήκαμε**	***-ήκαμε***
γραφτ-**ήκατε**	***-ήκατε***
γράφτ-**ηκαν**	***-ηκαν***

Σχηματισμός αορίστου α΄ συζυγίας

(-νω)	**-σα**	→	**-θηκα**	π.χ. (πληρώνω) πλήρωσα, πληρώθηκα
(-ζω, -θω)	**-σα**	→	**-στηκα**	π.χ. (χτενίζω) χτένισα, χτενίστηκα, (πείθω) έπεισα, πείστηκα
	-ξα	→	**-χτηκα**	π.χ. (διώχνω) έδιωξα, διώχτηκα
	-ψα	→	**-φτηκα**	π.χ. (βάφω) έβαψα, βάφτηκα
(-εύω)	**-εψα**	→	**-εύτηκα**	π.χ. (γιατρεύω) γιάτρεψα, γιατρεύτηκα

- Τα ρήματα σε **-/ι/ζω** που σχηματίζουν τον αόριστο της ενεργητικής φωνής σε **-σα**, σχηματίζουν τον αόριστο της παθητικής φωνής σε **-στηκα**, εκτός από το ρήμα **κερδίζω**, κέρδισα, κερδήθηκα**.**
- Τα ρήματα σε **-νω** που σχηματίζουν τον αόριστο της ενεργητικής φωνής σε **-σα,** σχηματίζουν τον αόριστο της παθητικής φωνής σε **-θηκα,** εκτός από τα ρήματα **κλείνω,** έκλεισα, κλεί**στηκα** – **πιάνω** έπιασα, πιά**στηκα** – **σβήνω,** έσβησα, σβή**στηκα.**

Παραδείγματα

Πλήρωσαν το λογαριασμό. – Ο λογαριασμός πληρώθηκε.
΄Επιασαν τον κλέφτη. – Ο κλέφτης πιάστηκε.
Ετοίμασα το φαγητό. – Το φαγητό ετοιμάστηκε.
Βάψαμε το σπίτι. – Το σπίτι βάφτηκε.
΄Εδιωξα τους αγνώστους. – Οι άγνωστοι διώχτηκαν.
΄Ελεγξα τα τιμολόγια. – Τα τιμολόγια ελέγχτηκαν.
Πάντρεψαν τα παιδιά τους. – Τα παιδιά τους παντρεύτηκαν.

Σημείωση: ο παθητικός αόριστος σε **-χτηκα, -στηκα, -φτηκα** και **-εύτηκα** πολλές φορές γράφεται ή λέγεται με **-χθηκα, -σθηκα, -φθηκα, -εύθηκα** (λόγια μορφή)
π.χ. ελέγχτηκα και ελέγχθηκα, εξαφανίστηκα και εξαφανίσθηκα, ανταμείφτηκα και ανταμείφθηκα, εμπιστεύτηκα και εμπιστεύθηκα

β′ συζυγία

α′ & β′ τάξη			
αγαπ-**ήθ ηκα**	τιμωρ-**ήθ ηκα**	***-ήθ ηκα***	
αγαπ-**ήθ ηκες**	τιμωρ-**ήθ ηκες**	***-ήθ ηκες***	Οι καταλήξεις του
αγαπ-**ήθ ηκε**	τιμωρ-**ήθ ηκε**	***-ήθ ηκε***	αορίστου στην α′ &
αγαπ-**ηθ ήκαμε**	τιμωρ-**ηθ ήκαμε**	***-ηθ ήκαμε***	β′ τάξη είναι κοινές.
αγαπ-**ηθ ήκατε**	τιμωρ-**ηθ ήκατε**	***-ηθ ήκατε***	
αγαπ-**ήθ ηκαν**	τιμωρ-**ήθ ηκαν**	***-ήθ ηκαν***	

Σχηματισμός αορίστου β′ συζυγίας

-ησ α	→	**-ήθ ηκα**	π.χ. (οδηγώ, -είς) οδήγησα, οδηγήθηκα κ.ά.
-εσ α	→	**-έθ ηκα**	π.χ. (αφαιρώ, -είς) αφαίρεσα, αφαιρέθηκα κ.ά.
	→	**-έστ ηκα**	π.χ. (εκτελώ, -είς) εκτέλεσα, εκτελέστηκα κ.ά.
-ασ α	→	**-άστ ηκα**	π.χ. (γελώ, -άς) γέλασα, γελάστηκα κ.ά.
-ηξ α	→	**-ήχτ ηκα**	π.χ. (τραβώ, -άς) τράβηξα, τραβήχτηκα κ.ά.
-αξ α	→	**-άχτ ηκα**	π.χ. (κοιτώ, -άς) κοίταξα, κοιτάχτηκα κ.ά.

Σημείωση: καλώ – καλέστηκα και **κλήθηκα**
προσκαλώ – προσκλήθηκα / προκαλώ – προκλήθηκα / (παρακαλώ – παρακλήθηκα)

Άρνηση: ***δε(ν)*** π.χ. Δε γράφτηκα ακόμα στο Πανεπιστήμιο.

Παραδείγματα

Οδήγησαν τον κλέφτη στη φυλακή. – Ο κλέφτης οδηγήθηκε στη φυλακή.
Αφαίρεσα το ΦΠΑ. – Ο ΦΠΑ αφαιρέθηκε.
Εκτέλεσαν τις διαταγές του λοχαγού τους. – Οι διαταγές εκτελέστηκαν.
Τράβηξαν φωτογραφίες. – Φωτογραφίες τραβήχτηκαν.
Αύξησαν την τιμή του πετρελαίου. – Η τιμή του πετρελαίου αυξήθηκε.

Ρήματα που παρουσιάζουν δυσκολίες στον παθητικό αόριστο

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
ακούω, -γομαι	ακούστηκα	αισθάνομαι	αισθάνθηκα
αυξάνω, -ομαι	αυξήθηκα	βιάζομαι	βιάστηκα
αφήνω, -ομαι	αφέθηκα	ντρέπομαι	ντράπηκα
βλέπω, -ομαι	ειδώθηκα	σκέφτομαι	σκέφτηκα
βρέχω, -ομαι	βράχηκα	υπόσχομαι	υποσχέθηκα
βρίσκω, -ομαι	βρέθηκα	φαίνομαι	φάνηκα
δίνω, -ομαι	δόθηκα	θυμάμαι	θυμήθηκα
ενδιαφέρω, -ομαι	ενδιαφέρθηκα	κοιμάμαι	κοιμήθηκα
επιστρέφω, -ομαι	επιστράφηκα	λυπάμαι	λυπήθηκα
ζεσταίνω, -ομαι	ζεστάθηκα	σέβομαι	σεβάστηκα
καίω, -γομαι	κάηκα	φοβάμαι	φοβήθηκα
κόβω, -ομαι	κόπηκα	και	
λέω, -γομαι	ειπώθηκα	εγγυώμαι	εγγυήθηκα
παίρνω, -ομαι	πάρθηκα		
πλένω, -ομαι	πλύθηκα		
προσφέρω, -ομαι	προσφέρθηκα		
στέλνω, -ομαι	στάλθηκα		
τρώω, -γομαι	φαγώθηκα		

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α **α.** *Γράψτε ή πείτε τα παρακάτω ρήματα **1**. στον ενεστώτα της παθητικής φωνής, **2**. στον αόριστο της ενεργητικής φωνής, **3**. στον αόριστο της παθητικής φωνής, όπως στο παράδειγμα.*

ανακοινώνω, ανακοινώνομαι, ανακοίνωσα, ανακοινώθηκα – ***παράδειγμα***

βελτιώνω, τραυματίζω, δυσκολεύω, αναπτύσσω, σημειώνω, αυξάνω, μειώνω, ελέγχω, προφυλάσσω, προσαρμόζω, επιστρέφω, εγγράφω, επιβάλλω, προσφέρω, δίνω, ανακαλύπτω, κόβω

φιλοξενώ, πραγματοποιώ, αξιοποιώ, ομαλοποιώ, δρομολογώ, αξιολογώ, ενοχλώ, παρατηρώ, προσκαλώ, εκτελώ, πετώ, προωθώ, αφαιρώ, βαστώ, κερνώ, κρεμώ, ξεχνώ, περνώ, φορώ, ρουφώ

β. *Γράψτε ή πείτε και τα παρακάτω ρήματα στον αόριστο της παθητικής φωνής.*

σκέφτομαι, αισθάνομαι, επισκέπτομαι, απευθύνομαι, φαίνομαι, ισχυρίζομαι, χρειάζομαι, μεταχειρίζομαι, στέκομαι
περιποιούμαι, βαριέμαι, αρνούμαι (-ιέμαι), ασχολούμαι, εγγυώμαι

Β *Συμπληρώστε με το σωστό τύπο του αορίστου*.

1. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
. . . . . *(μειώνω, -ομαι) κατά 53% τα θανατηφόρα ατυχήματα τον Οκτώβριο.*

- ✓ Μείωση κατά 53% . . . . . (καταγράφω, -ομαι) στα θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα που . . . . . (σημειώνω, -ομαι) το φετινό Οκτώβριο σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους. Τα θανατηφόρα ατυχήματα . . . . . (μειώνω, -ομαι) από 15 σε 7, ενώ τα σοβαρά ατυχήματα . . . . . (αυξάνω, -ομαι) από 10 τον περασμένο Οκτώβριο σε 15 φέτος, ενώ και τα ελαφρά σημείωσαν άνοδο από 66 σε 109. Συγκεκριμένα:
- ✓ . . . . . (παρατηρώ, -ούμαι) μείωση της τάξης του 24,35 % στα θανατηφόρα ατυχήματα. Δηλαδή, στο διάστημα Ιανουαρίου-Οκτωβρίου . . . . . (σκοτώνω, -ομαι) 87 άτομα αντί για 115 που είχαν χάσει τη ζωή τους το ίδιο διάστημα του περσινού έτους.
- ✓ Σταθερός παρέμεινε ο αριθμός των ατόμων που . . . . . (τραυματίζω, -ομαι) σοβαρά, ενώ μικρή μείωση . . . . . (παρατηρώ, -ούμαι) στους ελαφρά τραυματίες.
- ✓ Το φετινό Οκτώβριο . . . . . (βεβαιώνω, -ομαι) 3.214 παραβάσεις για υπερβολική ταχύτητα, ενώ . . . . . (ελέγχω, -ομαι), προκειμένου να διαπιστωθεί αν οδηγούσαν υπό την επήρεια αλκοόλ, 2.978 άτομα.

2. Σε φυλάκιση τριών χρόνων . . . . . (καταδικάζω, -ομαι) ο Κ. Χ. 26 ετών για ληστείες και αρπαγή τσαντών. Ο ίδιος . . . . . (ισχυρίζομαι) πως δεν είχε σκοπό να βλάψει τα θύματά του και ζήτησε συγγνώμη απ' όλους.

3. Λόγω του παγετού που επικράτησε στη χώρα, η αμαξοστοιχία που εκτελούσε το δρομολόγιο Πατρών – Καλαμάτας ..... (εκτροχιάζω, -ομαι) χωρίς, ευτυχώς, να υπάρξουν θύματα ή ζημίες.

4. ..... (ανακοινώνω, -ομαι) η συμφωνία με τη ΓΣΕΕ, στην οποία ..... (καθορίζω, -ομαι) το ακριβές ποσοστό των αυξήσεων στους εργαζόμενους κατά το τρέχον έτος.

5. Λόγω των εορτών, ... (επιστρέφω, -ομαι) στους παραβάτες οι πινακίδες κυκλοφορίας που τους είχαν αφαιρεθεί, αφού προηγουμένως ..... (καταβάλλω, -ομαι) τα πρόστιμα που έπρεπε να πληρωθούν.

6. Η εταιρεία μας ..... (ιδρύω, -ομαι) το 1870 και ..... (στεγάζω, -ομαι) σε δύο κεντρικά σημεία της πόλης μας. Και έως σήμερα παραμένει μια δυναμική παρουσία στο χώρο της γούνας.

7. Τα πρώτα γνωστά καφέ ..... (ταυτίζω, -ομαι) με το νεωτερισμό και την κουλτούρα. Η επιχείρηση μεγάλωσε και ..... (επεκτείνω, -ομαι) με μεγάλη επιτυχία και σε άλλους τομείς με κορυφαίο αυτόν του Catering.

8. Οι οικονομικές διαφορές που είχαν ..... (στέκομαι) αφορμή να ψυχρανθούν οι σχέσεις τους.

9. ..... (χρειάζομαι) 55 συνεργάτριες εταιρείες για την πραγματοποίηση αυτού του μεγάλου έργου.

Μέλλοντας Απλός

α΄ συζυγία			
θα γραφτ-**ώ**			***-ώ***
θα γραφτ-**είς**			***-είς***
θα γραφτ-**εί**	**θα**	**γραφτ**	***-εί***
θα γραφτ-**ούμε**		↓	***-ούμε***
θα γραφτ-**είτε**		θέμα αορίστου	***-είτε***
θα γραφτ-**ούν**			***-ούν***

β′ συζυγία
α′ & β′ τάξη

θα αγαπηθ-**ώ**	θα τιμωρηθ-**ώ**
θα αγαπηθ-**είς**	θα τιμωρηθ-**είς**
θα αγαπηθ-**εί**	θα τιμωρηθ-**εί**
θα αγαπηθ-**ούμε**	θα τιμωρηθ-**ούμε**
θα αγαπηθ-**είτε**	θα τιμωρηθ-**είτε**
θα αγαπηθ-**ούν**	θα τιμωρηθ-**ούν**

		-ώ
		-είς
θα	**αγαπηθ**	***-εί***
θα	**τιμωρηθ**	***-ούμε***
	↓	***-είτε***
	θέμα αορίστου	***-ούν***

Οι καταλήξεις του απλού μέλλοντα στην α′ & β′ τάξη είναι κοινές.

Προσοχή: βλέπω, είδα, ειδώθηκα, θα **ι**δωθώ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α **α.** *Γράψτε ή πείτε τα παρακάτω ρήματα **1**. στον ενεστώτα της παθητικής φωνής, **2**. στο μέλλοντα απλό της ενεργητικής φωνής και **3**. στο μέλλοντα απλό της παθητικής φωνής, όπως στο παράδειγμα.*

ανακοινώνω, θα ανακοινώσω, θα ανακοινωθώ – ***παράδειγμα***

βελτιώνω, τραυματίζω, δυσκολεύω, αναπτύσσω, σημειώνω, αυξάνω, μειώνω, ελέγχω, προφυλάσσω, προσαρμόζω, επιστρέφω, εγγράφω, επιβάλλω, προσφέρω, δίνω, ανακαλύπτω, κόβω
φιλοξενώ, πραγματοποιώ, αξιοποιώ, ομαλοποιώ, δρομολογώ, αξιολογώ, ενοχλώ, παρατηρώ, προσκαλώ, εκτελώ, πετώ, προωθώ, αφαιρώ, βαστώ, κερνώ, κρεμώ, ξεχνώ, περνώ, φορώ, ρουφώ

β. *Γράψτε ή πείτε τα παρακάτω ρήματα στο μέλλοντα απλό της παθητικής φωνής.*

σκέφτομαι, αισθάνομαι, επισκέπτομαι, απευθύνομαι, φαίνομαι, ισχυρίζομαι, χρειάζομαι, μεταχειρίζομαι, στέκομαι
περιποιούμαι, βαριέμαι, αρνούμαι, (-ιέμαι), ασχολούμαι, εγγυώμαι

Β *Συμπληρώστε με μέλλοντα απλό της παθητικής φωνής.*

1. Η «Αγροτική Εταιρεία» . . . . . (δυσκολεύω, -ομαι) πολύ να πληρώσει τα δάνεια που έχει πάρει από την τράπεζα.
2. Όταν . . . . . (χρειάζομαι) τη βοήθειά μας, εμείς είμαστε στη διάθεσή σας να σας την προσφέρουμε.
3. . . . . . (δίνω, -ομαι) αυξήσεις 3% σε όλους τους υπαλλήλους του Δήμου.
4. . . . . . (εξετάζω, -ομαι) οι άδειες παραμονής όλων των αλλοδαπών που χορηγήθηκαν κατά το διάστημα 1 με 31 Αυγούστου.
5. Υπολογίζεται πως τη φετινή χρονιά . . . . . (καταναλώνω, -ομαι) περισσότερα οικολογικά προϊόντα απ' ό,τι πέρσι.
6. Ύστερα από την ενημέρωση που έγινε στο κοινό, θεωρείται σχεδόν βέβαιο πως . . . . . (προσφέρω, -ομαι) ακόμη περισσότεροι εθελοντές για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.
7. Αν η απεργία των οδηγών φορτηγών . . . . . (συνεχίζω, -ομαι), είναι σίγουρο πως . . . . . (παρατηρώ, -ούμαι) ελλείψεις αγαθών στην αγορά.
8. Η Τροχαία προειδοποιεί πως . . . . . (επιβάλλω, -ομαι) αυστηρά πρόστιμα σε όσους δε φορούν ζώνες ασφαλείας.
9. Όσοι δεν καταβάλουν τα χρήματα ως το τέλος του μηνός, ... (τιμωρώ, -ούμαι) αυστηρά.
10. Στην Εστία Νέων . . . . . (φιλοξενώ, -ούμαι) η ομάδα των ομογενών Αυστραλών που . . . . . (επισκέπτομαι) την πόλη μας στις αρχές Αυγούστου.
11. Είναι βέβαιο πως την εβδομάδα αυτή . . . . . (πιέζω, -ομαι) τόσο από τους συγγενείς όσο και από τους συναδέλφους σας. Επίσης, ... (κουράζω, -ομαι) αρκετά αυτή την περίοδο.
12. Οι εργασίες για την κατασκευή της γέφυρας θα ξεκινήσουν το πρώτο εξάμηνο του 2003 και . . . . . (ολοκληρώνω, -ομαι) το 2005.
13. . . . . . (χρειάζομαι) υψηλός επαγγελματισμός και αποτελεσματικότητα, για να γίνει πραγματικότητα αυτό το κολοσσιαίο έργο που έχουμε αναλάβει.
14. Για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας, ... (δαπανώ, -ούμαι) τεράστια ποσά.

15. Η ΕΜΥ ανακοινώνει πως το επόμενο διήμερο ..... (σημειώνω, -ομαι) ασθενείς βροχές, ενώ η θερμοκρασία βαθμιαία ..... (αυξάνω, -ομαι) και θα φτάσει τους 25 βαθμούς Κελσίου.

Υποτακτική

Απλή (Αορίστου)

α′ συζυγία

να γραφτ**-ώ**		***-ώ***
να γραφτ**-είς**		***-είς***
να γραφτ**-εί**	**να γραφτ**	***-εί***
να γραφτ**-ούμε**	↓	***-ούμε***
να γραφτ**-είτε**	θέμα αορίστου	***-είτε***
να γραφτ**-ούν**		***-ούν***

β′ συζυγία

α′ τάξη	**β′ τάξη**		
να αγαπηθ**-ώ**	να τιμωρηθ**-ώ**		***-ώ***
να αγαπηθ**-είς**	να τιμωρηθ**-είς**		***-είς***
να αγαπηθ**-εί**	να τιμωρηθ**-εί**	**να αγαπηθ**	***-εί***
να αγαπηθ**-ούμε**	να τιμωρηθ**-ούμε**	**να τιμωρηθ**	***-ούμε***
να αγαπηθ**-είτε**	να τιμωρηθ**-είτε**	↓	***-είτε***
να αγαπηθ**-ούν**	να τιμωρηθ**-ούν**	θέμα αορίστου	***-ούν***

Οι καταλήξεις της απλής υποτακτικής στην α′ & β′ τάξη είναι κοινές.

Χρήση υποτακτικής

το + υποτακτική (συνεχής ή απλή)

π.χ. **Το να οργανωθούν** όλες αυτές οι εκδηλώσεις από ένα μόνο άτομο είναι αδύνατο.

Η οργάνωση όλ**ων** αυτ**ών των** εκδηλώσ**εων** από ένα μόνο άτομο είναι αδύνατη.

Άσκηση

Συμπληρώστε με απλή υποτακτική της παθητικής φωνής.

1. Το ΙΚΑ αντικαθιστά τα ένσημά σας με ηλεκτρονικό τρόπο. Φυλάξτε, όμως, τα παλιά σας ένσημα μέχρι ..... σας ..... (ζητώ, -ιέμαι).
2. Το ερώτημα που μένει ..... (απαντώ, -ιέμαι) είναι τι θα πράξουν τα μέλη της εταιρείας τώρα.
3. Όταν αγοράζετε ένα προϊόν SONY, αποκτάτε μια ειλικρινή σχέση διάρκειας. Τα εξουσιοδοτημένα SONY services είναι εδώ για ..... σας ..... (εγγυώμαι) υψηλή ποιότητα τεχνολογίας και ολοκληρωμένη εξυπηρέτηση από την εταιρεία, που σέβεται πραγματικά τους πελάτες της.
4. Από την Τροχαία έγιναν εντατικοί έλεγχοι, προκειμένου ..... (διαπιστώνω, -ομαι) αν τηρείται ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας, με σκοπό ..... (μειώνω, -ομαι) τα τροχαία δυστυχήματα.
5. Στις ειδικές θήκες που κατασκευάστηκαν από την εταιρεία, μπορούν ..... (αποθηκεύω, -ομαι) 50, 75 και 120 πούρα. Αξίζει τον κόπο για κάθε ενδιαφερόμενο ..... (επισκέπτομαι) τα καταστήματά μας και να θαυμάσει τα υψηλής αισθητικής κουτιά πούρων.
6. Ο Όσκαρ Ουάιλντ έλεγε πως ο καλύτερος τρόπος για να γλιτώσεις από έναν πειρασμό είναι ..... του ..... (παραδίνω, -ομαι).
7. Οι Μόντι Πάιθονς και ο Τέρι Γκίλιαμ ασχολούνται με διαχρονικά προβλήματα: Ποιος είμαι; Πού πάω; Γιατί βρέθηκα εδώ; Τι θα μου συμβεί αύριο; Τι φαγητό να φάω; Το τελευταίο επείγει ..... (απαντώ, -ιέμαι). Κι εμείς σας συστήνουμε τα καλύτερα εστιατόρια της πόλης.
8. Ένας πολύ ικανός σεφ ανέλαβε ..... (επιμελούμαι) το μενού της ξεχωριστής βραδιάς.
9. Για ..... (υλοποιώ, -ούμαι) αυτό το πρόγραμμα, χρειάστηκαν 4.000 τόνοι υλικών και 300.000 ώρες εργασίας.
10. Για ..... (αντιμετωπίζω, -ομαι) η μόλυνση του περιβάλλοντος, η κυβέρνηση αποφάσισε τη λήψη μέτρων.
11. Το Σαββατοκύριακο ενδέχεται ..... (εκδηλώνω, -ομαι) σποραδικές καταιγίδες στα βόρεια της χώρας.

Προστακτική

Απλή (Αορίστου)

α′ συζυγία		**Άρνηση**
γράψ**-ου** ή να γραφτείς	**γράψ** ***-ου*** ↓ θέμα αορίστου ενεργητικής φωνής	(να) μη(ν) γραφτείς
γραφτ**-είτε** ή να γραφτείτε	**γραφτ** ***-είτε*** ↓ θέμα αορίστου παθητικής φωνής	(να) μη(ν) γραφτείτε

β′ συζυγία

α′ τάξη	**β′ τάξη**		**Άρνηση**
αγαπή**σ-ου** ή να αγαπηθείς	τιμωρή**σ-ου** ή να τιμωρηθείς	**αγαπήσ** ***-ου*** **τιμωρήσ** ↓ θέμα αορίστου ενεργητικής φωνής	(να) μην αγαπηθείς (να) μην τιμωρηθείς
αγαπη**θ-είτε** ή να αγαπηθείτε	τιμωρη**θ-είτε** ή να τιμωρηθείτε	**αγαπηθ** ***-είτε*** **τιμωρηθ** ↓ θέμα αορίστου παθητικής φωνής	(να) μην αγαπηθείτε (να) μην τιμωρηθείτε

Προσοχή στην προστακτική των παρακάτω ρημάτων:
σηκώνομαι: σήκω, σηκωθείτε, **σκέφτομαι**: σκέψου, σκεφτείτε, **επισκέπτομαι**: επισκέψου, επισκεφτείτε, **ισχυρίζομαι**: ισχυρίσου, ισχυριστείτε, **μεταχειρίζομαι**: μεταχειρίσου, μεταχειριστείτε, **στέκομαι**: στάσου, σταθείτε, **πλένομαι**: πλύσου, πλυθείτε
και
περιποιούμαι: περιποιήσου, περιποιηθείτε, **αρνούμαι**: αρνήσου, αρνηθείτε, **εγγυώμαι**: εγγυήσου, εγγυηθείτε, **ασχολούμαι**: ασχολήσου, ασχοληθείτε

Άσκηση

Συμπληρώστε με απλή προστακτική της παθητικής φωνής.

1. Στο «Μπιγκ Μαν» οι άνδρες «μεγάλων» απαιτήσεων μπορούν να βρουν τα πάντα σε μοντέρνα σχέδια και μοναδική ποιότητα. Μην περιμένετε! . . . . . (επισκέπτομαι) μας ή παραγγείλετε τηλεφωνικώς και καταστρώστε μεγάλα σχέδια για το ντύσιμό σας!
2. Το Υπουργείο Ανάπτυξης συμβουλεύει τους πολίτες: «. . . . . (προφυλάσσω, -ομαι) από τις απάτες στο πετρέλαιο θέρμανσης».
3. . . . . (μοιράζω, -ομαι) μαζί μας σκέψεις αγάπης! Στείλτε τα μηνύματά σας με τη «Vodafone».
4. Η εταιρεία μας σας προσφέρει πολυθρόνες γραφείου με μοντέρνα σχέδια και σύγχρονη τεχνική. . . . . (βυθίζω, -ομαι) στα αναπαυτικά καθίσματα. . . . . (αισθάνομαι) ασφάλεια και σιγουριά. Χαλαρώστε και . . . . . (σκέφτομαι) ήρεμα τις λύσεις στα προβλήματα εργασίας που σας απασχολούν.
5. Για να δημιουργήσετε μια υπηρεσία ηλεκτρονικής πώλησης
   - καθορίστε την τράπεζα που θα εξυπηρετεί τις δικτυακές συναλλαγές σας και . . . . . (συνεργάζομαι) μαζί της,
   - . . . . . (εγγράφω, -ομαι) σε μια υπηρεσία που εκτελεί ηλεκτρονικές πληρωμές,
   - . . . . . (ωφελώ, -ούμαι) κι εσείς από τη σύγχρονη τεχνολογία και . . . . . (προσαρμόζω, -ομαι) στις νέες προκλήσεις του εμπορίου με το Ίντερνετ.
6. Φίλοι μας, οι εκλογές πλησιάζουν. Εμείς σας προσφέρουμε τις ηλεκτρονικές μας υπηρεσίες για ασφαλή και γρήγορα αποτελέσματα. . . . . (ενημερώνω, -ομαι) on line στη διεύθυνση www.e.go.gr. Μια διεύθυνση για όλες τις απαντήσεις.
7. Έχετε πρόβλημα με τα υδραυλικά ή τα ηλεκτρολογικά του σπιτιού σας; Θέλετε εγκατάσταση καλοριφέρ, φυσικού αερίου; . . . . . (απευθύνω, -ομαι) σ' εμάς. Ταχεία εξυπηρέτηση, ευκολίες πληρωμής.
8. Έχετε πάρει πολλά κιλά; Κανένα πρόβλημα. . . . . (ετοιμάζω, -ομαι) ψυχολογικά, και . . . . . (ελευθερώνω, -ομαι) από το άγχος των περιτ-

τών κιλών. Πρώτ' απ' όλα . . . . . (σέβομαι) τον εαυτό σας και δώστε του αυτά που του αξίζουν. Αποτελέσματα σε λίγες μόνο εβδομάδες. Στα WEIGHT FREE είμαστε όλοι πρόθυμοι να σας βοηθήσουμε.

9. Το ζώδιό μου με συμβουλεύει σήμερα: «. . . . . » (κινώ, -ούμαι) με ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα και . . . . . (επωφελούμαι) από τις συγκυρίες των ημερών αυτών.

10. Σοκολάτα. Ποιος μπορεί να αντισταθεί στον πειρασμό; Εγκαταλείψτε, λοιπόν, κι εσείς κάθε ελπίδα αντίστασης και . . . . . (αφήνω, -ομαι) στα θέλγητρά της. Μην της . . . . . (αντιστέκομαι), γιατί στο τέλος θα χάσετε το παιχνίδι.

11. Ανοίξτε το σπίτι σας και . . . . . (περιποιούμαι) τους καλεσμένους σας, κάνοντάς τους να νιώσουν ξεχωριστοί. . . . . (εμπιστεύομαι) τη μαγείρισσα των «Επιλογών» για μια ξεχωριστή βραδιά.

12. Αυτές τις γιορτινές μέρες . . . . . (μοιράζω, -ομαι) μαζί μας μοναδικές στιγμές. . . . . (εύχομαι) στους δικούς σας στο καλύτερο περιβάλλον και κάντε το με την καρδιά σας. Μοναδικά ρεβεγιόν στο «Μακεδονία Παλλάς».

13. Κάντε όνειρα και . . . . . (στηρίζω, -ομαι) σε μας να σας τα πραγματοποιήσουμε.

14. . . . . . (προστατεύω, -ομαι) από τον ήλιο με τα αντηλιακά της «ΗΛΙΟΣ» που κυκλοφορούν για όλους τους τύπους δέρματος.

15. Σας παρακαλώ, κύριε! Μη φωνάζετε. . . . . (συγκρατώ, -ιέμαι) και ας μιλήσουμε ήρεμα σαν πολιτισμένοι άνθρωποι.

16. . . . . . (βασίζω, -ομαι) σε μένα. Μη φοβάσαι. Εγώ είμαι εδώ.

17. Φίλη αναγνώστρια του περιοδικού μας, ... (ασχολούμαι – άρνηση) με την προετοιμασία ενός επίσημου γεύματος. . . . . (πληροφορώ, -ούμαι) από τη στήλη μας για τα καλύτερα catering. Όλα θα γίνουν τέλεια την ώρα που τα θέλεις. Εσύ μόνο . . . . . (ντύνω, -ομαι), ... (ετοιμάζω, -ομαι) και . . . . . (παρουσιάζω, -ομαι) στους καλεσμένους σου ξεκούραστη και φρέσκια.

Παρακείμενος

α΄ συζυγία

έχω	γραφτ-**εί**
έχεις	γραφτ-**εί**
έχει	γραφτ-**εί**
έχουμε	γραφτ-**εί**
έχετε	γραφτ-**εί**
έχουν	γραφτ-**εί**

έχω	**γραφτ**	*-εί*
	↓	
	θέμα	
	αορίστου	

β΄ συζυγία

	α΄ τάξη	**β΄ τάξη**
έχω	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
έχεις	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
έχει	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
έχουμε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
έχετε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
έχουν	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**

έχω	**αγαπηθ / τιμωρηθ**	*-εί*
	↓	
	θέμα	
	αορίστου	

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α *Γράψτε ή πείτε τα παρακάτω ρήματα **1.** στον αόριστο της παθητικής φωνής, **2.** στον παρακείμενο της παθητικής φωνής, όπως στο παράδειγμα.*

ανακοινώνω, ανακοινώθηκα, έχω ανακοινωθεί – *παράδειγμα*

βελτιώνω, τραυματίζω, δυσκολεύω, αναπτύσσω, σημειώνω, αυξάνω, μειώνω, ελέγχω, προφυλάσσω, προσαρμόζω, επιστρέφω, εγγράφω, επιβάλλω, προσφέρω, δίνω, ανακαλύπτω, κόβω

φιλοξενώ, πραγματοποιώ, αξιοποιώ, ομαλοποιώ, δρομολογώ, αξιολογώ, ενοχλώ, παρατηρώ, προσκαλώ, εκτελώ, πετώ, προωθώ, αφαιρώ, βαστώ, κερνώ, κρεμώ, ξεχνώ, περνώ, φορώ, ρουφώ

σκέφτομαι, αισθάνομαι, επισκέπτομαι, απευθύνομαι, φαίνομαι, ισχυρίζομαι, χρειάζομαι, μεταχειρίζομαι
περιποιούμαι, βαριέμαι, αρνούμαι (-ιέμαι), ασχολούμαι, εγγυώμαι

B *Συμπληρώστε με παρακείμενο της παθητικής φωνής.*

1. Εκατομμύρια κάτοικοι . . . . . (μετακινώ, -ούμαι) από τα χωριά στις πόλεις μετά τον πόλεμο.
2. *Μαθήματα κλασικής ομοιοπαθητικής ιατρικής*
   Αρχίζει αύριο το διεθνές εκπαιδευτικό πρόγραμμα 500 ωρών (5 εξάμηνα) κυρίως στην πρακτική εφαρμογή της κλασικής ομοιοπαθητικής, όπως . . . . . (διδάσκω, -ομαι) στους ξένους γιατρούς από το γνωστό και βραβευμένο με το Εναλλακτικό Νόμπελ για την Υγεία το 1996 καθηγητή κ. Βυθούλκα.
3. . . . . (δρομολογώ, -ούμαι) όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση του προγράμματος που θα αλλάξει τη μορφή της πόλης.
4. . . . . (απαιτώ, -ούμαι) πάρα πολλές ώρες δουλειάς από έμπειρους αρχιτέκτονες για το σχεδιασμό αυτού του κτιρίου.
5. Όλοι οι πρώην συνεργάτες του . . . . . (εγγυώμαι) για την αξιοπιστία του.
6. Με το φακό του διάσημου φωτογράφου . . . . . (αιχμαλωτίζω, -ομαι) στιγμές ανθρώπινου πόνου αλλά και ομορφιάς.
7. Τα τελευταία χρόνια . . . . . (παρατηρώ, -ούμαι) μεγάλες κλιματολογικές αλλαγές στον πλανήτη μας.
8. Σοβαρά προβλήματα . . . . . (προκαλώ, -ούμαι) από την απεργία των εργαζομένων στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
9. Ύστερα από τις τελευταίες εξελίξεις, ... (ανατρέπω, -ομαι) όλα τα δεδομένα που είχαμε ως σήμερα.
10. Χιλιάδες διαδηλωτές . . . . . (συγκεντρώνω, -ομαι) έξω από το Υπουργείο Εργασίας και απαιτούν συνάντηση με τον υπουργό.
11. Μεγάλες ταραχές . . . . . (προκαλώ, -ούμαι) στους δρόμους γύρω από το στάδιο, καθώς οργισμένοι οπαδοί του Ολυμπιακού σπάζουν βιτρίνες καταστημάτων και προκαλούν ζημιές στα σταθμευμένα αυτοκίνητα.
12. Έως αυτή τη στιγμή . . . . . (καταμετρώ, -ιέμαι) περίπου το 12% του συνόλου των ψήφων.

13. Από τις πρόσφατες χιονοπτώσεις . . . . . (αποκλείω, -ομαι) εκατοντάδες χωριά της ηπειρωτικής Ελλάδας.

14. . . . . . (εξοφλώ, -ούμαι) όλοι οι λογαριασμοί του τελευταίου δεκαημέρου, από τη Γραμματεία του Συλλόγου.

Υπερσυντέλικος

α΄ συζυγία

είχα	γραφτ-**εί**
είχες	γραφτ-**εί**
είχε	γραφτ-**εί**
είχαμε	γραφτ-**εί**
είχατε	γραφτ-**εί**
είχαν	γραφτ-**εί**

είχα	**γραφτ**	***-εί***
	↓	
	θέμα	
	αορίστου	

β΄ συζυγία

	α΄ τάξη	**β΄ τάξη**
είχα	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
είχες	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
είχε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
είχαμε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
είχατε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
είχαν	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**

είχα	**αγαπηθ / τιμωρηθ**	***-εί***
	↓	
	θέμα	
	αορίστου	

Άσκηση

Συμπληρώστε με υπερσυντέλικο της παθητικής φωνής.

1. Από το Υπουργείο Εξωτερικών ανακοινώνεται πως όλες οι άδειες παραμονής που . . . . . (αφαιρώ, -ούμαι) με το τέλος του έτους, θα επιστραφούν στους κατόχους τους, αφού πρώτα ελεγχθούν και ανανεωθούν.

2. Όλοι οι κάτοικοι της περιοχής . . . . . (ενημερώνω, -ομαι) για πιθανό σεισμό και παρέμειναν έξω από τα σπίτια τους.

3. Μαρία, θυμάσαι αν ..... (πληρώνω, -ομαι) και η τελευταία δόση των διδάκτρων, όταν ήρθε η εφορία;

4. Και βέβαια έχω προϋπηρεσία. Πριν έρθω εδώ, ... (εργάζομαι) στην επιχείρηση ενός συγγενή μου έξι χρόνια.

5. Δρακόντεια μέτρα ..... (λαμβάνω, -ομαι) από τις αρχές, όταν το αεροσκάφος του Αμερικανού Προέδρου προσγειώθηκε στο «Ελευθέριος Βενιζέλος». ..... (απαγορεύω, -ομαι) η στάθμευση των αυτοκινήτων κατά μήκος των δρόμων απ' όπου πέρασε το προεδρικό αυτοκίνητο και η συνοδεία του και ..... (ελέγχω, -ομαι) εξονυχιστικά όλα τα πιθανά σημεία για βόμβες με ειδικά εκπαιδευμένους σκύλους.

6. Τα πράγματα άλλαξαν στο σπιτικό τους. Οι αδερφές του και ο μεγάλος αδερφός του ..... (διορίζω, -ομαι) σε διάφορα θέατρα της Γερμανίας και η μητέρα του αποφάσισε να φύγει από τη Δρέσδη για να είναι κοντά τους. Όταν αυτή έφυγε, ο ίδιος ..... ήδη ..... (τακτοποιώ, -ούμαι) ως οικότροφος σε μια φιλική οικογένεια.

7. ..... (ακούω, -γομαι) πολλά και διάφορα γι' αυτόν, πριν έρθει στην ομάδα. Και μάλιστα πως, σε κάποια φάση, ... (μπλέκω, -ομαι) με ναρκωτικά. Δε γνωρίζουμε βέβαια τι ακριβώς ..... (συμβαίνει), αλλά είναι γεγονός πως υπήρξε άψογος όσο χρόνο έπαιξε στην ομάδα.

8. Ο αντιπρόεδρος της εταιρείας δήλωσε ότι πρώτος αυτός ..... (ειδοποιώ, -ούμαι) πως η γενική συνέλευση ..... (ορίζω, -ομαι) για την επόμενη εβδομάδα.

Συντελεσμένος Μέλλοντας

α' συζυγία

θα έχω	γραφτ-**εί**
θα έχεις	γραφτ-**εί**
θα έχει	γραφτ-**εί**
θα έχουμε	γραφτ-**εί**
θα έχετε	γραφτ-**εί**
θα έχουν	γραφτ-**εί**

θα έχω	**γραφτ**	***-εί***
	↓	
	θέμα	
	αορίστου	

β΄ συζυγία

	α΄ τάξη	**β΄ τάξη**
θα έχω	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
θα έχεις	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
θα έχει	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
θα έχουμε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
θα έχετε	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**
θα έχουν	αγαπηθ-**εί**	τιμωρηθ-**εί**

θα έχω	**αγαπηθ / τιμωρηθ**	***-εί***
	↓	
	θέμα	
	αορίστου	

Άσκηση

Συμπληρώστε με μέλλοντα συντελεσμένο της παθητικής φωνής.

1. Η κυβέρνηση υποστηρίζει πως ως το τέλος της τετραετίας
- ..... (φαίνομαι) τα αποτελέσματα της χρηματοδότησης όλων των μεγάλων έργων
- ..... (ολοκληρώνω, -ομαι) τα ολυμπιακά έργα
- ..... (αντιμετωπίζω, -ομαι) όλες οι δυσκολίες στην οικονομία
- ..... (λύνω, -ομαι) σε μεγάλο βαθμό προβλήματα σε τομείς της Γεωργίας και της Βιομηχανίας
- ..... (αξιοποιώ, -ούμαι) όλες οι δυνατότητες που προσφέρονται από πόρους της Ε.Ε.
- ..... (ακούω, -γομαι) όλες οι προτάσεις των διάφορων κομματικών οργανώσεων και ..... (αξιολογώ, -ούμαι) ανάλογα, ώστε να οδηγήσουν το κόμμα σε ασφαλή νίκη. Ακόμα
- ..... (ομαλοποιώ, -ούμαι) οι διαφορές στους μισθούς και τις συντάξεις των εργαζομένων και ..... (δρομολογώ, -ούμαι) όλες οι απαραίτητες ενέργειες για να μειωθεί σημαντικά η ανεργία
- και ..... (φαίνομαι) τα οφέλη για την κυβέρνηση από την πετυχημένη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων.

2. Από το Υπουργείο Γεωργίας ανακοινώνεται πως ως το τέλος Νοεμβρίου

. . . . . (πληρώνω, -ομαι) όλοι οι βαμβακοπαραγωγοί και . . . . . (αποζημιώνω, -ομαι), όσοι αγρότες έπαθαν καταστροφές από τις πλημμύρες του περασμένου Μαΐου.

Παρατατικός

α′ συζυγία

γραφ-**όμουν**		***-όμουν***
γραφ-**όσουν**	**γραφ**	***-όσουν***
γραφ-**όταν**	↓	***-όταν***
γραφ-**όμασταν**	θέμα	***-όμασταν***
γραφ-**όσασταν**	ενεστώτα	***-όσασταν***
γράφ-**ονταν**		***-ονταν***

β′ συζυγία

α′ τάξη

αγαπ-**ιόμουν**		***-ιόμουν***
αγαπ-**ιόσουν**		***-ιόσουν***
αγαπ-**ιόταν**	**αγαπ**	***-ιόταν***
αγαπ-**ιόμασταν**	↓	***-ιόμασταν***
αγαπ-**ιόσασταν**	θέμα	***-ιόσασταν***
αγαπ-**ιόνταν (-ιούνταν)**	ενεστώτα	***-ιόνταν (-ιούνταν)***

β′ τάξη

τιμωρ-**ούμουν**		***-ούμουν***
τιμωρ-**ούσουν**		***-ούσουν***
τιμωρ-**ούνταν**	**τιμωρ**	***-ούνταν***
τιμωρ-**ούμασταν**	↓	***-ούμασταν***
τιμωρ-**ούσασταν**	θέμα	***-ούσασταν***
τιμωρ-**ούνταν**	ενεστώτα	***-ούνταν***

ΠΡΟΣΟΧΗ στα παρακάτω ρήματα:
(αρνούμαι) αρνούμουν και αρνιόμουν, (εξυπηρετούμαι) εξυπηρετούμουν και εξυπηρετιόμουν / (ικανοποιούμαι) ικανοποιούμουν και ικανοποιόμουν / (διηγούμαι) διηγούμουν και διηγιόμουν / (εξαρτώμαι) εξαρτιόμουν

Άσκηση

Συμπληρώστε με παρατατικό της παθητικής φωνής.

1. Από τις αρχές του 20ού αιώνα ο Απόστολος Βιλδιρίδης ήρθε από την Κωνσταντινούπολη, φέρνοντας μαζί του τα πρώτα κοσμήματα του οίκου του που ..... (κατασκευάζω, -ομαι) στα εργαστήρια της οικογένειας. Και καθώς η επιχείρηση ..... (αναπτύσσω, -ομαι), ... (επεκτείνω, -ομαι) σε νέα σημεία πωλήσεων στη Θεσσαλονίκη, την Αθήνα, τον Πειραιά.
2. Ο Γιώργος Τόττης από το 1946 ανέπτυσσε το επιχειρηματικό του δαιμόνιο, τότε που ..... (ασχολούμαι) με το εμπόριο δερμάτων και υποδημάτων.
3. Από το 1962 στα γνωστά καφέ σύχναζαν όλοι οι επώνυμοι της πόλης, αλλά και όσοι την ..... (επισκέπτομαι) για οποιοδήποτε λόγο.
4. Κατά καιρούς ..... (ακούω, -γομαι) διάφορα γι' αυτήν, τίποτα όμως δεν αποδείχτηκε ποτέ.
5. Καθώς οι δύο πολιτικοί ..... (εύχομαι) ο ένας στον άλλο «Ευτυχές το Νέον Έτος», μπουκάλια σαμπάνιας ..... (ανοίγω, -ομαι) μέσα σε μια γιορταστική ατμόσφαιρα.
6. Την ώρα που το μικρό αγοράκι ..... (έρχομαι) στον κόσμο, κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί ότι ..... (γεννώ, -ιέμαι) ένας από τους μεγαλύτερους μελλοντικούς πιανίστες του κόσμου.
7. Κάθε φορά που άκουγε τη μουσική του Βέμπερ, ... (ενθουσιάζω, -ομαι) τόσο πολύ που ..... (αγωνίζομαι) να βρει τις νότες στο πιάνο. Ένιωθε μια βαθύτατη έλξη προς την κλασική μουσική και συχνά ..... (αναρωτιέμαι) ποιον δρόμο έπρεπε να ακολουθήσει, για να φτάσει εκεί που ..... (ονειρεύομαι).
8. Καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου οι μάχες ..... (μαίνομαι) στις πρώτες γραμμές. Χιλιάδες στρατιώτες ..... (αγωνίζομαι) και από τις δύο πλευρές. Στη θέση αυτών που ..... (σκοτώνω, -ομαι), ... (προωθώ, -ούμαι) άλλοι και άλλοι και άλλοι. Η απόβαση στο νησί του Ειρηνικού ήταν από τις πιο αιματηρές στη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

9. Τα φώτα της πόλης . . . . . (αχνοφαίνομαι) μέσα στην ομίχλη σαν φάροι ελπίδας διάσπαρτοι στη θάλασσα. Πλησιάζοντας, όλοι . . . . . (εύχομαι) να ήταν γι' αυτούς ένα φιλόξενο λιμάνι-καταφύγιο στη βασανισμένη ζωή τους.

Μέλλοντας Συνεχής

α′ συζυγία

θα γράφ-**ομαι**			***-ομαι***
θα γράφ-**εσαι**			***-εσαι***
θα γράφ-**εται**	**θα**	**γραφ**	***-εται***
θα γραφ-**όμαστε**		↓	***-όμαστε***
θα γράφ-**εστε**		θέμα	***-εστε***
θα γράφ-**ονται**		ενεστώτα	***-ονται***

β′ συζυγία

α′ τάξη

θα αγαπ-**ιέμαι**			***-ιέμαι***
θα αγαπ-**ιέσαι**			***-ιέσαι***
θα αγαπ-**ιέται**	**θα**	**αγαπ**	***-ιέται***
θα αγαπ-**ιόμαστε**		↓	***-ιόμαστε***
θα αγαπ-**ιέστε**		θέμα	***-ιέστε***
θα αγαπ-**ιούνται**		ενεστώτα	***-ιούνται***

β′ τάξη

θα τιμωρ-**ούμαι**			***-ούμαι***
θα τιμωρ-**είσαι**			***-είσαι***
θα τιμωρ-**είται**	**θα**	**τιμωρ**	***-είται***
θα τιμωρ-**ούμαστε**		↓	***-ούμαστε***
θα τιμωρ-**είστε**		θέμα	***-είστε***
θα τιμωρ-**ούνται**		ενεστώτα	***-ούνται***

Άσκηση

Συμπληρώστε με συνεχή μέλλοντα της παθητικής φωνής.

1. Για καλύτερη λειτουργία του Κέντρου Υγείας μας έχουν αποφασιστεί τα εξής:
- **α.** Το οικονομικό τμήμα διαχωρίζεται από το διοικητικό. Στο οικονομικό τμήμα ..... (απασχολώ, -ούμαι) όλοι οι οικονομικοί σύμβουλοι.
- **β.** Όλοι οι εργαζόμενοι ..... (προσέρχομαι) στο ωράριό τους που θα εξασφαλίζει 24ωρη λειτουργία του Κέντρου.
- **γ.** Κάθε Δευτέρα πρωί ..... (ορίζω, -ομαι) προσωπικό εφημερίας για το Σαββατοκύριακο.
- **δ.** Οι κάρτες πελατών με το ιστορικό τους ..... (περνώ, -ιέμαι) στο κομπιούτερ καθημερινά και ..... (ελέγχω, -ομαι) ανά δεκαήμερο.
- **ε.** Τα αποτελέσματα των εξετάσεων των ασθενών ..... (ανακοινώνω, -ομαι) στους ενδιαφερόμενους το ταχύτερο δυνατό. Σε περίπτωση δυσάρεστων και σοβαρών περιπτώσεων ..... (καλώ, -ούμαι) οι ασθενείς με συνοδό απαραιτήτως για ιδιαίτερη ενημέρωση και συνομιλία με τον ειδικό ή τους ειδικούς γιατρούς.
- **στ.** Τα διάφορα έντυπα ..... (συμπληρώνω, -ομαι) μηχανογραφικά, ποτέ χειρόγραφα, για πληρέστερη και άμεση ενημέρωση του γραφείου κινήσεως.
- **ζ.** Οι πελάτες-ασθενείς ..... (αντιμετωπίζω, -ομαι) με ευγένεια και διάθεση άμεσης εξυπηρέτησης. Θα είστε μαζί τους φιλικοί, συνεργάσιμοι και υπομονετικοί.

2. Η νέα νομάρχης, στο λόγο που εκφώνησε όταν ανέλαβε τα καθήκοντά της, είπε: «Από τώρα και στο εξής θα είμαστε 24 ώρες το 24ωρο στη διάθεση του πολίτη. Στη Νομαρχία ..... (δέχομαι) τους πολίτες και το πρωί και το απόγευμα. Λύσεις στα προβλήματά τους ..... (προτείνω, -ομαι) από όλους τους συνεργάτες μου και οι αποφάσεις ..... (λαμβάνω, -ομαι) συλλογικά και γρήγορα. Οι πολίτες δε ..... (ταλαιπωρώ, -ούμαι) πια περιμένοντας σε ατελείωτες ουρές, αλλά ..... (εξυπηρετώ, -ούμαι) το ταχύτερο δυνατό, αυθημερόν. Όλοι ..... (εργάζομαι) σκληρά, γιατί είναι καθήκον μας να το πράξουμε. Και όλοι ..... (κρίνω, -ομαι) καθημερινά για το έργο μας από τους πολίτες».

Υποτακτική

Συνεχής (Ενεστώτα)

α′ συζυγία

να γράφ**-ομαι**			***-ομαι***
να γράφ**-εσαι**	**να**	**γραφ**	***-εσαι***
να γράφ**-εται**		↓	***-εται***
να γραφ**-όμαστε**		θέμα	***-όμαστε***
να γράφ**-εστε**		ενεστώτα	***-εστε***
να γράφ**-ονται**			***-ονται***

β′ συζυγία

α′ τάξη

να αγαπ**-ιέμαι**			***-ιέμαι***
να αγαπ**-ιέσαι**			***-ιέσαι***
να αγαπ**-ιέται**	**να**	**αγαπ**	***-ιέται***
να αγαπ**-ιόμαστε**		↓	***-ιόμαστε***
να αγαπ**-ιέστε**		θέμα	***-ιέστε***
να αγαπ**-ιούνται**		ενεστώτα	***-ιούνται***

β′ τάξη

να τιμωρ**-ούμαι**			***-ούμαι***
να τιμωρ**-είσαι**			***-είσαι***
να τιμωρ**-είται**	**να**	**τιμωρ**	***-είται***
να τιμωρ**-ούμαστε**		↓	***-ούμαστε***
να τιμωρ**-είστε**		θέμα	***-είστε***
να τιμωρ**-ούνται**		ενεστώτα	***-ούνται***

Άσκηση

Συμπληρώστε με συνεχή υποτακτική της παθητικής φωνής.

1. Ίδια προϊόντα, άλλες τιμές. Προσέξτε τα λεπτά και βάλτε το συμφέρον σας μπροστά. Η αξία του ευρώ είναι μεγάλη. Αρκεί στις καθημερινές συναλλαγές μας ..... (συγκρίνω, -ομαι) οι τιμές και ..... (επιλέγω, -ομαι) τα προϊόντα, δίνοντας στα λεπτά τη σημασία που τους αξίζει. Με το ευρώ στα χέρια μας και οι τιμές της αγοράς μπορούν ..... (επηρεάζω, -ομαι) σημαντικά και εμείς ..... (ωφελώ, -ούμαι) οικονομικά αλλά και ποιοτικά, καθώς οι επιλογές μας πρέπει ..... (κατευθύνω, -ομαι) και προς την πλευρά του «καλού» προϊόντος. .... (επηρεάζω, -ομαι – άρνηση) από τις αντιδράσεις της στιγμής των άλλων ή ακόμη και τις δικές σας. Πάντα ..... (σκέφτομαι), όταν ψωνίζετε ακόμη και το πιο φτηνό προϊόν. Και ..... (προετοιμάζω, -ομαι) για όλες τις παγίδες που μπορεί ..... (κρύβω, -ομαι) πίσω από μια τιμή «ανεβασμένη». *Γιατί τώρα πια τα λεπτά είναι λεφτά.*
2. Ο σύμβουλος επικοινωνίας μού είπε ακριβώς τα εξής: «Να είστε πολύ προσεκτικός. Οι προτάσεις που πρέπει ..... (δέχομαι) να είναι λίγες. Πρώτα ..... (σκέφτομαι) όλα τα οφέλη που θα έχετε. Είναι φυσικά προτιμότερο ..... (συνεργάζομαι) με άτομα που πιστεύετε ότι είναι πολύ πιθανό ..... (αποδεικνύω, -ομαι) πολύ χρήσιμα για την καριέρα σας.
3. Προσφέρουμε γούνες σε χαμηλές τιμές, γιατί στόχος μας είναι ..... (ζεσταίνω, -ομαι) οι συμπολίτες μας.
4. Ο νόμος το λέει καθαρά: πρέπει ..... (τιμωρώ, -ούμαι) αυστηρά όσοι τρέχουν με υπερβολική ταχύτητα για .... (σκοτώνω, -ομαι – άρνηση) τόσοι άνθρωποι στους δρόμους.
5. Εμείς στην εταιρεία μας πάντα προσπαθούμε ..... (βελτιώνω, -ομαι) η ποιότητα των προϊόντων μας, χωρίς ..... (αυξάνω, -ομαι) η τιμή τους.

Προστακτική

Συνεχής (Ενεστώτα)

α′ συζυγία

		Άρνηση
(εσύ)	να γράφεσαι	(να) μη(ν) γράφεσαι
(εσείς)	να γράφεστε	(να) μη(ν) γράφεστε

β′ συζυγία

α′ τάξη		**β′ τάξη**	
	Άρνηση		**Άρνηση**
να αγαπιέσαι	(να) μην αγαπιέσαι	να τιμωρείσαι	(να) μην τιμωρείσαι
να αγαπιέστε	(να) μην αγαπιέστε	να τιμωρείστε	(να) μην τιμωρείστε

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α *Γράψτε ή πείτε τα παρακάτω ρήματα **α**. στη συνεχή προστακτική, **β**. στη συνεχή προστακτική – άρνηση, όπως στο παράδειγμα.*

εργάζομαι: να εργάζεσαι – να εργάζεστε / να μην εργάζεσαι, να μην εργάζεστε – *παράδειγμα*

αισθάνομαι, αρνούμαι, ασχολούμαι, βαριέμαι, δέχομαι, εκνευρίζομαι, εργάζομαι, ετοιμάζομαι, εύχομαι, θυμάμαι, κάθομαι, ντύνομαι, ξυρίζομαι, περιποιούμαι, πλένομαι, σέβομαι, σηκώνομαι, στενοχωριέμαι, συνεννοούμαι, χαίρομαι, χασμουριέμαι, χτενίζομαι

Β

α. *Πείτε ή γράψτε στο / στη φίλο / -η σας τι να κάνει ή να μην κάνει κάθε πρωί για να μην αργεί στη δουλειά του / της.*
π.χ. Να σηκώνεσαι νωρίτερα, να ξυρίζεσαι αποβραδίς, …

β. *Συμβουλεύστε το / τη φίλο / -η σας τι να κάνει ή να μην κάνει πάντα ή συχνά για να τα πηγαίνει καλύτερα με το / τη σύντροφό του / της.*

γ. *Πείτε σε ένα φίλο συνάδελφό σας πώς να φέρεται κάθε μέρα στο γραφείο, στους συναδέλφους του ή στους προϊσταμένους του, για να αναπτύξει καλές σχέσεις μαζί τους.*

Δυνητική

θα + παρατατικός

Ενεργητική φωνή		
α΄ συζυγία	**β΄ συζυγία**	
	α΄ τάξη	**β΄ τάξη**
θα έγραφα	θα αγαπούσα	θα τιμωρούσα

Παθητική φωνή		
α΄ συζυγία	**β΄ συζυγία**	
	α΄ τάξη	**β΄ τάξη**
θα γραφόμουν	θα αγαπιόμουν	θα τιμωρούμουν

Η **δυνητική** δείχνει:

- μελλοντική πράξη στο παρελθόν

τον είδα την Τρίτη **θα πήγαινε την Τετάρτη**

παρελθόν	**μέλλον**	**παρόν**

π.χ. Την Τρίτη το πρωί είδα τον Πέτρο και μου είπε πως την Τετάρτη **θα πήγαινε** να δει το έργο «Ο Πιανίστας». Δεν τον ξαναείδα από προχθές και δεν ξέρω τι έκανε τελικά.

- το απραγματοποίητο στο παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον

π.χ. Θα το αγόραζα αυτό το αυτοκίνητο, αλλά δε μου έφτασαν τα λεφτά.
δε μου φτάνουν τα λεφτά.
δε θα μου φτάσουν τα λεφτά.

- το πιθανό στο παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον
  π.χ. – Ειδοποιήθηκαν τα μέλη της επιτροπής για τη συνεδρίαση;
  – Ο γραμματέας είπε πως θα τους ειδοποιούσε. (χθες, σήμερα, αύριο)

Άρνηση: ***δε(ν)*** π.χ. Δε θα έμενα στο σπίτι, αλλά μου τηλεφώνησε η Ελένη ότι θα έρθει και έτσι έμεινα.

Ασκησεις

A *Συμπληρώστε με δυνητική.*

1. Όταν τηλεφωνηθήκαμε με τη Λίνα χθες το πρωί, μου είπε πως το απόγευμα . . . . . (επισκέπτομαι) το μουσείο της πόλης και το βράδυ θα είχε συνάντηση με τον πρόεδρο. Δεν ξέρω όμως τι έγινε τελικά, γιατί δε μιλήσαμε.
2. — Τι έγινε, κάνατε τελικά την εκδρομή σας; Περάσατε καλά;
   — Όπως ξέρεις, τα είχαμε σχεδιάσει όλα και βέβαια . . . . . (πηγαίνω). Αλλά μας τα χάλασε ο καιρός. Δεν είδες τι γινόταν; Πού να ξεκινήσουμε!
3. — Έλα, βρε Ντίνο, κι εσύ. Ωραία θα περάσουμε. Η ταβέρνα είναι πολύ καλή, ήσυχη, ωραίο φαγητό... και δε θ' αργήσουμε. Το πολύ σε δυο ωρίτσες θα είμαστε πίσω.
   — Αχ, ρε Μάρθα! Το ξέρεις πόσο θέλω να 'ρθω. Σίγουρα . . . . . (έρχομαι) χωρίς δεύτερη κουβέντα, έλα όμως που πρέπει αύριο το πρωί να παραδώσω τα αποτελέσματα της στατιστικής. Δεν ξέρεις πόση δουλειά με περιμένει όλο το βράδυ! Ο Νίκος δε θα 'ρθει;
   — Είπε πως . . . . . (έρχομαι) κατευθείαν στην ταβέρνα, αλλά τον ξέρεις τώρα το Νίκο. Ποτέ δεν είσαι σίγουρος τι θα κάνει.
4. — Λοιπόν, όλοι αύριο στο γραφείο στις οκτώ ακριβώς το βράδυ. Να κάνουμε έναν απολογισμό όλης της εβδομάδας.
   — Δε γίνεται να το αναβάλουμε για μεθαύριο;
   — . . . . . το . . . . . (αναβάλλω, -ομαι), αλλά έχω εντολή από τα κεντρικά. Δε χωράει αναβολή, δυστυχώς!

5. Το παλιό σπιτάκι του παππού στη Χαλκιδική . . . . . (κατοικώ, -ούμαι), αλλά χρειάζεται επισκευές και για την ώρα δε διαθέτω τόσα λεφτά.

6. — Βρήκε ο Αλέξανδρος σπίτι;
— Ναι, βρήκε. Μάλιστα χθες το απόγευμα μου είπε πως . . . . . (υπογράφω, -ομαι) με τον ιδιοκτήτη το συμφωνητικό και . . . . . του . . . . . (δίνω, -ομαι) και δύο ενοίκια εγγύηση.

7. — Τι, έχεις σκοπό ν' αγοράσεις όλα αυτά τα ρούχα;
— . . . . . τα . . . . . (αγοράζω, -ομαι), αλλά δε μου φτάνουν τα λεφτά.
— Ευτυχώς, γιατί αλλιώς . . . . . (παθαίνω) έμφραγμα ο Βασίλης.

Β *Να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις με δυνητική, όπως στο παράδειγμα.*

Είδες την καινούρια εκπομπή που σου είπα;
Θα την έβλεπα, αλλά το ξέχασα. ***– παράδειγμα***

1. Ενδιαφέρεσαι για τον Τάκη;
. . . . . .

2. Θα του παραπονεθείς για τη συμπεριφορά του ή το ξέχασες κιόλας;
. . . . . .

3. Έκλεισες θέσεις για τον κινηματογράφο;
. . . . . .

4. Πού είναι η Έφη; Το έγραψε το κείμενο που της έδωσα;
. . . . . .

5. Θα ντυθείς, Μαρία, να φύγουμε, ναι ή όχι;
. . . . . .

6. Το ζέστανες το φαγητό; Θα φάμε; Πεινάω σαν λύκος.
. . . . . .

7. Συναντηθήκατε με τον προϊστάμενό σου; Σου έκανε την πρόταση;
. . . . . .

Γ *Αλλάξτε τις παρακάτω προτάσεις στη δυνητική και συμπληρώστε τες, όπως στο παράδειγμα.*

Το Σάββατο το βράδυ ήμουν έτοιμος να πάω στο πάρτι της Αθηνάς.
Το Σάββατο το βράδυ θα πήγαινα στο πάρτι της Αθηνάς, αλλά μου τηλεφώνησε η αδελφή της και μου είπε ότι αναβάλλεται, γιατί αρρώστησε ξαφνικά η Αθηνά.
– παράδειγμα

1. Το αεροπλάνο αναχωρεί σε δεκαπέντε λεπτά.
   .....
2. Είχα σκοπό να γράψω το κείμενο στο κομπιούτερ.
   .....
3. Άνοιξα την τηλεόραση να δω το αγαπημένο μου τηλεπαιχνίδι.
   .....
4. Ήμουν έτοιμος να τηλεφωνήσω στο Σταύρο.
   .....
5. Η συνάντηση προγραμματίστηκε για τις οκτώ το πρωί.
   .....
6. Δέχομαι να συνεργαστώ μαζί σας.
   .....
7. Έβγαλα το σκύλο μου βόλτα.
   .....

Ευχετική ενεργητικής φωνής

α′ συζυγία	**β′ συζυγία**	
	α′ τάξη	**β′ τάξη**
να έγραφα	να αγαπούσα	να τιμωρούσα

Ευχετική παθητικής φωνής

α′ συζυγία	**β′ συζυγία**	
	α′ τάξη	**β′ τάξη**
να γραφόμουν	να αγαπιόμουν	να τιμωρούμουν

μακάρι **αχ και ας...** (χωρίς **να**) **τι καλά** **καλύτερα** **προτιμότερο** **θα ήθελα** **θα προτιμούσα** **θα μου άρεζε**	+ **να** +	**υπερσυντέλικος**	*ευχή για κάτι που δεν έγινε στο παρελθόν* Μακάρι να είχα πάει στην Αμερική το περασμένο καλοκαίρι.
		παρατατικός	**α.** *ευχή για κάτι που δεν έγινε στο παρελθόν* **β.** *ευχή για κάτι που είναι δύσκολο να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον* Μακάρι να πήγαινα στην Αμερική το περασμένο καλοκαίρι. Μακάρι να άρχιζαν οι διακοπές μου σήμερα / αύριο.
		αόριστος παρακείμενος	**α.** *ευχή για κάτι που πιθανό να έγινε στο κοντινό παρελθόν* **β.** *ευχή για κάτι που πιθανό να έγινε στο παρόν* Μακάρι να πήρε (ή να έχει πάρει) το γράμμα μου.
		υποτακτική (συνεχής ή απλή)	*ευχή για κάτι που πιθανό να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον* Μακάρι να τον δω σήμερα /αύριο.

Άρνηση: ***μη(ν)*** π.χ. Μακάρι να μην τελείωναν οι διακοπές μου ποτέ.

Άσκηση

Συμπληρώστε το σωστό.

α. *Ευχή που δεν έγινε στο παρελθόν.*

1. Το μετάνιωσε που σπούδασε γιατρός. Μου είπε πως θα ήθελε ..... (σπουδάζω) δημοσιογράφος. Αλλά... τώρα είναι αργά.
2. Αυτό το βιβλίο δε μου άρεσε καθόλου. Προτιμότερο ..... (αγοράζω, -ομαι) εκείνο που μου είχε προτείνει ο βιβλιοπώλης.
3. Πολλά προβλήματα έχει η Μαρίνα με το γάμο της. Σκέφτομαι πως θα ήταν

προτιμότερο ..... (χωρίζω) και ..... (παίρνω) διαζύγιο, όταν ακόμη δεν είχε παιδιά.

4. Καλύτερα ..... (βλέπω, -ομαι) το «Χάρι Πότερ», παρά αυτή τη βλακεία που είδαμε τώρα.

5. — Βρήκε ο Αλέξανδρος σπίτι;
— Μπα... Μακάρι ..... (βρίσκω, -ομαι) και ..... (τακτοποιώ, -ούμαι). Αλλά ακόμα τίποτε.

β. *Ευχή που είναι δύσκολο να γίνει στο παρόν ή μέλλον.*

1. — Πολύ θα ήθελα ..... (βρίσκω, -ομαι) τώρα σε μια ωραία ταβερνούλα με τα παιδιά, ... (τρώω, -γομαι) κανένα φρέσκο ψαράκι, ... (ακούω, -γομαι) ωραία μουσική, ε; Τι λες;
— Ξέρω κι εγώ; Δύσκολο το βλέπω να τους μαζέψουμε όλους τώρα. Ας τηλεφωνήσουμε όμως και βλέπουμε...

2. — Αχ και ..... (ανακοινώνω, -ομαι) σήμερα τα αποτελέσματα, ... (διαβάζω, -ομαι) πως πέρασα... τι ευτυχισμένη θα ήμουν! Γίνονται όμως θαύματα...
— Δεν το ξέρεις. Από κει που δεν το περιμένεις μπορεί και να περάσεις. Λίγο ακόμη υπομονή και... δεν ξέρεις τι γίνεται καμιά φορά.

3. — Αχ και ..... (έρχομαι) μαζί σας διακοπές! Πώς να ’ρθω όμως που δε δικαιούμαι άδεια φέτος!
— Ζήτα από το διευθυντή σου. Πού το ξέρεις, μπορεί και να σου δώσει.

4. — Τη λυπάμαι την καημένη την Αθηνά. Όλο τους άλλους σκέφτεται. Ας ..... (σκέφτομαι) και τον εαυτό της καμιά φορά.

5. — Τι έγινε, τον πήραν στη δουλειά το Μιχάλη;
— Μακάρι ..... τον ..... (παίρνω, -ομαι). Αλλά δεν έχει όλα τα προσόντα...
– Έλα, μην κακομελετάς. Δεν το ξέρεις τι μπορεί να γίνει!

γ. *Ευχή που πιθανό να έγινε πρόσφατα.*

1. — Είχες νέα από τους γονείς σου; Είναι καλύτερα τώρα;
— Σήμερα δεν πήρα τηλέφωνο, αλλά χθες που πήρα, ήταν καλύτερα. Μακάρι οι άνθρωποι ..... (γίνομαι) εντελώς καλά.

2. Τι καλά ..... (βγαίνω) τα αποτελέσματα των αναλύσεων της Χρυσούλας και ..... (είμαι) όλα καλά! Θα της τηλεφωνήσω να μάθω μήπως βγήκαν.

3. Ποπό βροχή! Μακάρι . . . . . (φτάνω) τα παιδιά στο σπίτι, να μην είναι έξω με τέτοιο καιρό!
4. Σκέφτομαι πως θα μου άρεζε πολύ . . . . . μου . . . . . (παίρνω, -ομαι) για τη γιορτή μου ένα ασημένιο βραχιόλι ή ασημένια σκουλαρίκια ή... κάτι προσωπικό. Όλο πετσέτες και μαξιλαροθήκες μου παίρνουν. Για να δούμε τώρα που θα 'ρθουν τι θα μου φέρουν.
5. Μακάρι . . . . . μου . . . . . (ελέγχω, -ομαι) τα βιβλία και . . . . . μη μου . . . . . (βρίσκω, -ομαι) τίποτα. Δεν μπορώ να πληρώνω πάλι πρόστιμα.

δ. *Ευχή για κάτι που πιθανό να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον.*

1. Τι καλά . . . . . (έρχομαι) σήμερα οι παραγγελίες μου! Θα πάρω τηλέφωνο να δω, αν τις έχουν στείλει.
2. — Θα προτιμούσα πρώτα . . . . . (κάνω) μια βόλτα στην αγορά, ... (συγκρίνω, -ομαι) τις τιμές και μετά . . . . . (αποφασίζω, -ομαι) από πού θα ψωνίσουμε.
   — Εντάξει, κατεβαίνουμε σήμερα, βλέπουμε... και αύριο ψωνίζουμε.
3. Αχ και . . . . . (περνώ) τις φετινές διακοπές μας στην Πάρο! Δεν έχω πάει ποτέ στην Πάρο και μου είπαν ότι είναι πανέμορφη.
4. Θα προτιμούσα η κόρη μου, αντί για μπουζούκι που θέλει, ... (μαθαίνω) κιθάρα. Τι το θέλει τώρα το μπουζούκι;
5. Τι καλά . . . . (μπορώ, αγοράζω) εκείνο το εξοχικό στη Χαλκιδική! Να δούμε ως το τέλος του χρόνου πόσα λεφτά θα έχουμε μαζέψει. Μπορεί με δόσεις να καταφέρουμε να το πάρουμε.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Θυμηθείτε:

Α.

αν + όλοι οι χρόνοι – θα + όλοι οι χρόνοι και οι εγκλίσεις

το πραγματικό στο παρόν και στο μέλλον

Ασκησεις

A *Συμπληρώστε το σωστό.*

1. Αν ..... (βάζω) δέκα κιλά, πώς είναι δυνατό να τα χάσεις σε δυο βδομάδες; Αν όμως ..... (γράφω, -ομαι) στο γυμναστήριο πριν από δυο μήνες, σίγουρα ως τώρα ..... τα ..... (χάνω, -ομαι)
2. Αν ..... (αισθάνομαι) άσχημα, βγες λίγο έξω.
3. Αν ..... (βγαίνω), πάρε μου το περιοδικό *Γυναίκα.*
4. Αν θέλετε να κάνετε κάποια αγοραπωλησία, ... (αναβάλλω, -ομαι) τη για την επόμενη εβδομάδα.
5. Αν δεν ..... (εμπιστεύομαι) ορισμένα άτομα, αποφεύγετε να κάνετε συμφωνίες μαζί τους.
6. Αν αισθάνεστε μοναξιά, μην ..... (αφήνω, -ομαι) στην κατάθλιψη, αντίθετα ..... (δραστηριοποιώ, -ούμαι), μέχρις ότου την ξεπεράσετε.
7. Αν δεν ..... (ενημερώνω, -ομαι) όλο αυτό το διάστημα, πώς θέλεις τώρα να προτείνεις λύσεις;
8. Αν δε ..... (γυμνάζω, -ομαι) όλο το χειμώνα, πώς θέλεις τώρα να είσαι κομψή και ωραία με το μαγιό;
9. Αν σου ορκιστώ πως λέω την αλήθεια, ... με .....; (πιστεύω)
10. Αν διαθέτετε έστω και λίγο χρόνο για τον εαυτό σας και την ψυχική σας ηρεμία, ... (πετώ, -ιέμαι) ως το κέντρο μας «Ψυχική Υγεία και Ποιότητα Ζωής» και ..... (συμβουλεύω, -ομαι) μας για όποιο θέμα σας απασχολεί και δε βρίσκετε λύσεις. Ειδικευμένοι ψυχολόγοι είναι πρόθυμοι να σας συμπαρασταθούν.

B *Διαβάστε πρώτα τις λέξεις και μετά το ποίημα, υπογραμμίζοντας τις υποθετικές προτάσεις.*

πεύκο, το = είδος κωνοφόρου δέντρου με βελονοειδή φύλλα
χαμόδεντρο, το = χαμηλό δέντρο
ρυάκι, το = μικρό αυλάκι νερού συνήθως από φυσική πηγή

όχθη, η = καθεμιά από τις δύο λωρίδες ξηράς που περιορίζουν από δεξιά και αριστερά τη ροή νερού
θάμνος, ο = φυτό μικρού ύψους με κλαδιά που φυτρώνουν από το έδαφος
χλόη, η = τρυφερό, καταπράσινο χορτάρι που σκεπάζει τη γη, ιδιαίτερα την άνοιξη = γρασίδι
παρυφή, η = η άκρη κάθε πράγματος, ιδίως μιας έκτασης
δρυς, η = η βελανιδιά
φιλύρα, η = η φλαμουριά
πλήρωμα, το = προσωπικό πλοίου, αεροπλάνου, διαστημόπλοιου
μονοπάτι, το = πολύ στενός, συνήθως ανώμαλος, δρόμος στο ύπαιθρο

Αν...
Αν δεν μπορείς να είσαι πεύκο στην κορφή του λόφου,
χαμόδεντρο να γίνεις στην κοιλάδα – μα να γίνεις
το πιο όμορφο χαμόδεντρο στου ρυακιού την όχθη.
Γίνε ένας θάμνος, αν δεν μπορείς δέντρο να είσαι.
Κι αν δεν μπορείς να είσαι θάμνος, γίνε χλόη,
κι ομόρφαινε τις παρυφές του δρόμου.

Αν δεν μπορείς να είσαι δρυς, γίνε μικρή φιλύρα –
αλλά η ομορφότερη κοντά στη λίμνη.

Να γίνουμε όλοι καπετάνιοι δεν μπορούμε,
χρειάζεται και πλήρωμα, έχει δουλειά για όλους.
Άφθονες οι δουλειές, μεγάλες και μικρές,
και πρέπει ο καθένας μας ό,τι μπορεί να κάνει.

Αν δεν μπορείς να είσαι λεωφόρος, γίνε μονοπάτι,
αν δεν μπορείς να είσαι ο ήλιος, γίνε αστέρι
από το μέγεθος ούτε κερδίζεις ούτε χάνεις.
Να είσαι ο κ α λ ύ τ ε ρ ο ς σ' αυτό που είσαι.

Ντάγκλας Μάλοχ

Από το βιβλίο του Ντέιλ Καρνέγκι *Πώς να χαρείτε τη ζωή σας*

Β.
αν + υπερσυντέλικος – θα + υπερσυντέλικος
παρατατικός παρατατικός

α. το απραγματοποίητο ή η απλή σκέψη στο παρελθόν
π.χ. Αν είχες πατήσει (πατούσες) φρένο πάνω στον πάγο, σίγουρα θα είχαμε σκοτωθεί (θα σκοτωνόμασταν) όλοι.

β. το απραγματοποίητο ή η απλή σκέψη στο παρόν
π.χ. Αν ερχόσουν κι εσύ μαζί μας τώρα, θα είχαμε έκπτωση στο εισιτήριο.

γ. το απραγματοποίητο ή απλή σκέψη στο μέλλον
Αύριο ξεκινώ το φράχτη. Αν με βοηθούσες κι εσύ λίγο, θα τον τελείωνα σε λίγες μέρες. Τι λες, θα δώσεις ένα χεράκι;

Ασκησεις

Α *Συμπληρώστε με το απραγματοποίητο ή την απλή σκέψη.*

1. Θα με άκουγες, αν σε ..... (μαλώνω); Σίγουρα όχι. Μάλλον το αντίθετο ..... (κάνω).
2. Αν έβρισκα το ίδιο φόρεμα, πάλι ..... το ..... (αγοράζω, -ομαι). Τόσο πολύ μου αρέσει.
3. Αν ..... (πραγματοποιώ, -ούμαι) η συνάντηση αυτή το Σεπτέμβριο, δε θα ήμουν τώρα υποχρεωμένος να τρέχω στην άκρη του κόσμου.
4. Θυμάσαι εκείνο το αεροπορικό δυστύχημα που σκοτώθηκαν όλοι εκείνοι οι γιατροί; Αν ..... (ελέγχω, -ομαι) προσεκτικά το ελικόπτερο, τίποτα δε θα είχε συμβεί.
5. — Όλα αυτά τα ρούχα θα τα πας στο καθαριστήριο; Γιατί δεν τα σιδερώνεις εσύ;
— ..... τα ..... (σιδερώνω, -ομαι), αν δεν είχε χαλάσει το σίδερο.
6. Αν εμένα μου είχε συμπεριφερθεί με τέτοιο τρόπο, ... τον ..... (τιμωρώ, -ούμαι) πολύ αυστηρά.
7. Αν είχες ξεκινήσει καλά, ... (κερδίζω, -ομαι) τον αγώνα.

8. Αν είχες υπολογίσει σωστά την απόσταση, ... (λύνω, -ομαι) την άσκηση.
9. Αν δεν ήμουν τόσο κουρασμένος, ... (έρχομαι) μαζί σας.
10. Αν ήσουν κι εσύ στο γήπεδο, τα ίδια ..... (κάνω).
11. Θα την καθάριζα την ηλεκτρική κουζίνα, αν ..... (βρίσκω, -ομαι) το κατάλληλο απορρυπαντικό.
12. Αν είχα έρθει μαζί σας στο κλαμπ, πώς ..... (ξυπνώ) πρωί πρωί να πάω ταξίδι;
13. Θα έπιανα πολύ μεγάλο ρεκόρ, αν ..... (προπονώ, -ούμαι) σωστά.
14. Όλοι θα τον βοηθούσαμε, αν ..... (καταλαβαίνω) ότι χρειάζεται βοήθεια.
15. Αν είχα τα κατάλληλα εργαλεία, ... τον ..... (διορθώνω, -ομαι) τον υπολογιστή.

Β *Σχηματίστε υποθετικές προτάσεις, γράφοντας δίπλα στην κατάλληλη πρόταση της δεύτερης στήλης το σωστό αριθμό από την αντίστοιχη πρόταση της πρώτης στήλης.*

1	Αν είχε λίγο μυαλό,	εσύ δε θα με άκουγες. Πάλι το δικό σου θα έκανες.	
2	Αν δεν ήταν τόσο ακριβή η μπλούζα,	θα καιγόταν το πελεκούδι.	
3	Αν είχα ανάγκη από λεφτά,	θα έλυνες το οικονομικό πρόβλημα της ζωής σου μια για πάντα.	
4	Ακόμη κι αν σου έλεγα τη γνώμη μου,	δε θα είχε μείνει τίποτα όρθιο.	
5	Αν οι οδηγοί δεν έτρεχαν με τέτοια ταχύτητα,	δε θα ήταν τώρα αδέκαρος, άστεγος και άνεργος.	
6	Αν περιποιόσουν το δέρμα σου με την κατάλληλη κρέμα μετά το ξύρισμα,	και λιγότερα λεφτά θα είχες ξοδέψει και θα είχες πάρει και ένα DVD δώρο.	
7	Αν είχες επωφεληθεί των προσφορών μας,	πάλι από σένα θα δανειζόμουν.	

8	Αν βρισκόταν και ο Θάνος εδώ,	δε θα σκοτωνόταν κανένας.	
9	Αν δεν είχαν κτιστεί τα κτίρια με τον αντισεισμικό κώδικα,	σίγουρα θα την έπαιρνα, γιατί μου άρεσε πολύ.	
10	Αν είχες δεχτεί την πρότασή μου,	δε θα είχες τώρα αυτά τα χάλια.	

Γ *Ποιο είναι το σωστό; Διαλέξτε και κυκλώστε.*

1. **Α** – Όλοι τη χαιρετήσαμε τη Δανάη, εσύ γιατί δεν τη χαιρέτησες;
Β – .....
α. Θα τη χαιρετούσα, αν δεν την ήξερα.
β. Θα τη χαιρετούσα, αν με είχε χαιρετήσει κι αυτή.
γ. Θα τη χαιρετούσα, αν της είχα τηλεφωνήσει.

2. **Α** – Γιατί δεν τα έπλυνες τα πιάτα;
Β – Θα τα έπλενα, ...
α. αν δεν ήμουν αδιάθετος.
β. αν είχα ένα λάστιχο.
γ. αν είχα αγοράσει το πλυντήριο.

3. Θα περνούσα στις εξετάσεις, αν .....
α. δεν ήμουν καλά.
β. είχα διαβάσει.
γ. είχα φίλο τον καθηγητή.

4. Θα είχα γράψει κι εγώ ένα μυθιστόρημα, αν .....
α. είχα φίλο εκδότη.
β. ήξερα ότι θα το διάβαζες.
γ. ήμουν συγγραφέας.

5. Αν είχαν πιάσει τους κλέφτες, ...
α. τώρα δε θα γελούσαμε.
β. τώρα δε θα κλειδώναμε.

γ. τώρα δε θα αστειευόμασταν.

6. **Α** – Γιατί δεν το έραψες το κουμπί;
Β – Θα το έραβα, ...
α. αν έβλεπα.
β. αν είχα βελόνα και κλωστή.
γ. αν είχα κουμπί.

7. **Α** – Ακόμη δεν το έστειλες το δέμα!
Β – Θα το είχα στείλει, ...
α. αν είχα πάει στη ΔΕΗ.
β. αν είχα πάει στο ταχυδρομείο.
γ. αν είχα πάει στο ληξιαρχείο.

8. **Α** – Γιατί τρως όρθιος; Δεν κάθεσαι να φας σαν άνθρωπος;
Β – Θα καθόμουν, ...
α. αν δεν πεινούσα τόσο πολύ.
β. αν μου άρεζε το φαγητό.
γ. αν δεν ήμουν τόσο βιαστικός.

9. Κι εγώ θα αγόραζα μια βίλα στη Ρόδο, ...
α. αν πουλούσαν βίλες.
β. αν είχα καιρό.
γ. αν μου είχε πέσει το λαχείο.

10. Θα ερχόμουν για κάμπινγκ μαζί σας, ...
α. αν είχα φωτογραφική μηχανή.
β. αν είχα αγοράσει την κατάλληλη στολή.
γ. αν δε φοβόμουν τόσο τα φίδια.

Δ *Κυκλώστε το λάθος.*

1. Αν με είχαν καλέσει στη δεξίωση,
α. θα αγόραζα καινούρια ρούχα.

β. θα μαγείρευα εγώ το φαγητό.
γ. θα είχα ντυθεί τέλεια.

2. Αν είχαμε πάει σε μπαράκι,
α. θα πίναμε σφηνάκια μαζί.
β. θα ακούγαμε μουσική.
γ. θα τρώγαμε πίτσα.

3. Αν είχα λεφτά,
α. θα τα ξόδευα.
β. θα τα έτρωγα.
γ. θα τα έπινα.

4. Αν είχαμε πάει στην Αθήνα,
α. θα βλέπαμε το Λούβρο.
β. θα βλέπαμε το μετρό.
γ. θα βλέπαμε το καινούριο αεροδρόμιο.

5. Αν ο παππούς αγόραζε ακουστικά,
α. θα επικοινωνούσαμε καλά.
β. θα έτρωγε πιο καλά.
γ. θα άκουγε πιο καλά.

6. Αν είχα κι εγώ ένα τέτοιο καταπληκτικό αυτοκίνητο,
α. θα είχα επιτυχίες στα κορίτσια.
β. θα έτρεχα με διακόσια την ώρα.
γ. θα έμενα στο σπίτι.

7. Αν είχαμε πάει διακοπές στην Ελλάδα,
α. σίγουρα θα είχαμε περάσει αξέχαστα.
β. σίγουρα θα κολυμπούσαμε σε πεντακάθαρες θάλασσες.
γ. σίγουρα θα είχαμε μείνει στη Γένοβα.

Ε *Τελειώστε τις προτάσεις με το απραγματοποίητο ή την απλή σκέψη.*

1. Θα του τηλεφωνούσα, αν
. . . . . .
2. Αν ερχόσουν μαζί μας,
. . . . . .
3. Αν με είχες ακούσει,
. . . . . .
4. Αν είχα βρει τον κλέφτη μέσα στο σπίτι,
. . . . . .
5. Δε θα είχα αργήσει, αν . . . . . .
6. Θα σου είχα μαγειρέψει το αγαπημένο σου φαγητό, αν
. . . . . .
7. Εγώ, αν είχα πρόβλημα με την καρδιά μου,
. . . . . .
8. Αν είχα τα δικά σου προσόντα,
. . . . . .
9. Αν μπορούσα, ...
10. Θα τον είχα καλέσει στο πάρτι μου, αν
. . . . . .

ΣΤ *Απαντήστε με το απραγματοποίητο ή την απλή σκέψη για το παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον.*

1. **Α** – Αναρωτιέμαι, θα μου δάνειζες το αυτοκίνητό σου, αν σου το ζητούσα;
Β – . . . . . .
2. **Α** – Αν αποφάσιζα να πουλήσω το σκάφος μου, πόσα λεφτά νομίζεις ότι θα έπιανε;
Β – . . . . . .
3. **Α** – Αν αδιαφορούσα για σένα, θα υπέφερες;
Β – . . . . . .
4. **Α** – Ποιον θα παντρευόσουν, αν δεν είχες παντρευτεί εμένα;
Β – . . . . . .

5. **Α** – Τι θα τα έκανες τα λεφτά σου, αν δε σε είχα συμβουλέψει εγώ;
Β – . . . . . .
6. **Α** – Εσύ, θα μου δάνειζες ένα εκατομμύριο δολάρια, αν από αυτά εξαρτιόταν η ζωή μου;
Β – . . . . . .
7. **Α** – Θα ερχόσουν μαζί μου στην άκρη του κόσμου, αν σου το ζητούσα;
Β – . . . . . .
8. **Α** – Πώς θα γύριζες πίσω, αν δε με είχες συναντήσει;
Β – . . . . . .
9. **Α** – Τι θα έλεγες στους δικούς σου, αν είχες αποτύχει;
Β – . . . . . .
10. **Α** – Άραγε, θα με είχες συγχωρήσει, αν σου είχα πει όλη την αλήθεια;
Β – . . . . . .

Μετοχή ενεργητικής φωνής

α′ συζυγία	**β′ συζυγία** **α′ τάξη & β′ τάξη**
γράφ ***-οντας***	**αγαπ / τιμωρ** ***-ώντας***
↓	↓
θέμα ενεστώτα	θέμα ενεστώτα

Η **μετοχή** δείχνει μια πράξη στο παρελθόν, παρόν ή μέλλον και συμφωνεί χρονικά με το ρήμα της πρότασης.

- Έχει θέση **επιρρήματος** στην πρόταση.
- Έχει συνήθως το ίδιο υποκείμενο με το ρήμα.
- Μπορεί να πάρει και αντικείμενο.

Μπορεί να είναι:

α. **τροπική,** δηλ. να εξηγεί με ποιο τρόπο κάνει κάτι το υποκείμενο (πώς το κάνει) π.χ. Διαβάζει ακούγοντας μουσική.

β. **χρονική,** δηλ. να εξηγεί πότε κάνει κάτι το υποκείμενο π.χ. Τον είδα γυρίζοντας στο σπίτι.

γ. **αιτιολογική,** δηλ. να εξηγεί γιατί, για ποιο λόγο, κάνει κάτι το υποκείμενο π.χ. Μην έχοντας τι να κάνει, είδε τηλεόραση.

δ. **υποθετική,** δηλ. να εξηγεί αν κάνει κάτι το υποκείμενο π.χ. Μην κάνοντας περιττά έξοδα, θα μπορέσεις να αγοράσεις ένα μικρό αυτοκίνητο.

Οι αδύνατοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας (άμεσο και έμμεσο) μπαίνουν **μετά** τη μετοχή
π.χ. Κυνηγώντας **τον**, ακούγοντ**ά**ς **τους**, δίνοντάς **του το**

Άρνηση: ***μη(ν)*** π.χ. Μην έχοντας τι να κάνει, άνοιξε την τηλεόραση.

Ασκήσεις

A *Έχετε τις μετοχές. Γράψτε το ρήμα.*

1. Εκπαιδεύοντας τη Ρίτα: .....
2. Δημιουργώντας μια όαση πρασίνου: .....
3. Πετώντας ψηλά μ' ένα αερόστατο: .....
4. Κυνηγώντας το όνειρο: .....
5. Αναζητώντας το χαμένο παράδεισο: .....

B *Έχετε το ρήμα. Γράψτε τη μετοχή και ολοκληρώστε την καινούρια πρόταση, όπως στο παράδειγμα.*

Παρακολουθώ το δελτίο ειδήσεων: *Παρακολουθώντας το δελτίο ειδήσεων, έμαθα τα νέα.* ***– παράδειγμα***

1. Ξεχνώ το πορτοφόλι μου στο κατάστημα:
   .....
2. Ακούω το θόρυβο του αυτοκινήτου:
   .....
3. Συμπληρώνω το ερωτηματολόγιο:
   .....
4. Περιμένω τον Κώστα να 'ρθει:
   .....
5. Αλλάζω τσάντα:
   .....

Γ *Αλλάξτε το ρήμα που πρέπει σε μετοχή, όπως στο παράδειγμα.*

Μόλις μου μίλησε, κατάλαβα ότι ήταν ξένος.
Μιλώντας μου, κατάλαβα ότι ήταν ξένος. ***– παράδειγμα***

1. Τελειώσαμε τη συζήτηση και υπογράψαμε τα συμβόλαια.
. . . . . .
2. Επειδή έπλυνα αμέσως στο χέρι το μπλουζάκι, καθάρισαν οι λεκέδες.
. . . . . .
3. Αν με ακούσεις προσεκτικά, θα καταλάβεις τι ακριβώς θέλω να σου πω.
. . . . . .
4. Βρήκε το χαμένο της βραχιόλι, καθώς έψαχνε στο παλιό ντουλάπι.
. . . . . .
5. Συνάντησε τη φίλη της, καθώς έφευγε από τη δουλειά.
. . . . . .

Δ *Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις με μετοχές, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, όπως στο παράδειγμα.*

Με την κουβέντα πέρασε η ώρα χωρίς να το καταλάβουμε.
Κουβεντιάζοντας πέρασε η ώρα χωρίς να το καταλάβουμε. ***– παράδειγμα***

1. Με το κάπνισμα κάνεις κακό στην υγεία σου.
. . . . . .
2. Οι Έλληνες γλεντούν με το φαγητό, το ποτό, το τραγούδι και το χορό.
. . . . . .
3. Θα επικοινωνούμε με τα παιδιά με το τηλέφωνο, εντάξει;
. . . . . .
4. Πήρε τα δώρα του και πετούσε απ' τη χαρά του.
. . . . . .
5. Βρήκε τη βιβλιογραφία που ήθελε με πολύ ψάξιμο στο Internet.
. . . . . .

Μετοχή παθητικού παρακειμένου

α΄ συζυγία		β΄ συζυγία	
		α΄ τάξη	β΄ τάξη
δε**μένος, -η, -ο**	***-μένος***	αγαπ**ημένος, -η, -ο** / τιμωρ**ημένος, -η, -ο**	**-ημένος, -η, -ο**

- Η μετοχή έχει θέση **επιθέτου** στην πρόταση. Έχει γένη, αριθμούς και πτώσεις και κλίνεται όπως ένα επίθετο.
- Σχηματίζει παραθετικά περιφραστικά.

Σχηματισμός μετοχής α΄ συζυγίας

-θηκα	→	**-μένος, -η, -ο**	π.χ. πληρώνω, -ομαι / πλήρωσα / πληρώθηκα / πληρωμένος
-στηκα	→	**-σμένος, -η, -ο**	π.χ. λούζω, -ομαι / έλουσα / λούστηκα / λουσμένος
-χτηκα	→	**-γμένος, -η, -ο**	π.χ. ανοίγω, -ομαι / άνοιξα / ανοίχτηκα / ανοιγμένος
-φτηκα	→	**-μμένος, -η, -ο**	π.χ. βάφω, -ομαι / έβαψα / βάφτηκα / βαμμένος
-εύτηκα	→	**-εμένος, -η, -ο**	π.χ. παντρεύω, -ομαι / πάντρεψα / παντρεύτηκα / παντρεμένος

Σχηματισμός μετοχής β΄ συζυγίας

-ήθηκα	→	**-ημένος, -η, -ο**	π.χ. αγαπώ, -ιέμαι / αγάπησα / αγαπήθηκα / αγαπημένος
-έθηκα	→	**-εμένος, -η, -ο**	π.χ. συγχωρώ, -ούμαι / συγχώρεσα / συγχωρέθηκα / συγχωρεμένος
-έστηκα	→	**-εσμένος, -η, -ο**	π.χ. καλώ, -ούμαι / κάλεσα / καλέστηκα / καλεσμένος
-άστηκα	→	**-ασμένος, -η, -ο**	π.χ. γελώ, -ιέμαι / γέλασα / γελάστηκα / γελασμένος
-ήχτηκα	→	**-ηγμένος, -η, -ο**	π.χ. τραβώ, -ιέμαι / τράβηξα / τραβήχτηκα / τραβηγμένος
-άχτηκα	→	**-αγμένος, -η, -ο**	π.χ. κοιτώ, -ιέμαι / κοίταξα / κοιτάχτηκα / κοιταγμένος

Παθητική μετοχή από ενεργητικά ρήματα που δεν έχουν παθητική φωνή

αδυνατίζω – αδυνατισμένος
αγανακτώ – αγανακτισμένος
ακουμπώ – ακουμπισμένος
ανεβαίνω – ανεβασμένος
ανθίζω – ανθισμένος
απορώ – απορημένος
αργοπορώ – αργοπορημένος
κιτρινίζω – κιτρινισμένος
κρυώνω – κρυωμένος
λαχανιάζω – λαχανιασμένος
μεθώ – μεθυσμένος
νυστάζω – νυσταγμένος
ξενυχτώ – ξενυχτισμένος
παγώνω – παγωμένος

αρρωσταίνω – αρρωστημένος	πεθαίνω – πεθαμένος
γερνώ – γερασμένος	πεινώ – πεινασμένος
δακρύζω – δακρυσμένος	πετυχαίνω – πετυχημένος
διψώ – διψασμένος	πέφτω – πεσμένος
δυστυχώ – δυστυχισμένος	πονώ – πονεμένος
θυμώνω – θυμωμένος	συννεφιάζω – συννεφιασμένος
κατεβαίνω – κατεβασμένος	τελειώνω – τελειωμένος
	τρομάζω – τρομαγμένος

Ανώμαλες μετοχές

απομακρύνω, -ομαι	απομακρυσμένος	κοιμάμαι	κοιμισμένος
αυξάνω, -ομαι	αυξημένος	λέω, -γομαι	ειπωμένος
αφαιρώ, -ούμαι	αφηρημένος	μαθαίνω, -ομαι	μαθημένος
αφήνω, -ομαι	αφημένος	μολύνω, -ομαι	μολυσμένος
βρέχω, -ομαι	βρε(γ)μένος	πετώ, -ιέμαι	πεταμένος
δίνω, -ομαι	δοσμένος	πλένω, -ομαι	πλυμένος
κάθομαι	καθισμένος	στέλνω, -ομαι	σταλμένος
καίω, -γομαι	καμένος	τρώω, -γομαι	φαγωμένος
κλαίω, -γομαι	κλαμένος	φοβάμαι	φοβισμένος
καταστρέφω, -ομαι	κατεστραμμένος		

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α *Τελειώστε τις προτάσεις με τις κατάλληλες μετοχές, όπως στο παράδειγμα.*

Προετοιμάστηκα καλά για το διαγωνισμό του ΑΣΕΠ. Πήγα καλά *προετοιμασμένος*. ***– παράδειγμα***

1. Το συνέδριο οργανώθηκε από ειδική υπηρεσία. Ήταν άριστα . . . . . .
2. Κουραστήκαμε πολύ μετά από τόσες ώρες εργασίας. Γυρίσαμε στα σπίτια μας πολύ . . . . . .
3. Η πόλη στολίστηκε με πολύχρωμα φωτάκια. Ήταν πολύ όμορφα . . . . . .

4. Όλοι οι λογαριασμοί πληρώθηκαν χθες. Τα πάντα είναι . . . . . .
5. Αυτό το κεφάλαιο το διδαχτήκαμε την προηγούμενη εβδομάδα. Σίγουρα είναι . . . . . .
6. Γελιέσαι αν νομίζεις πως όλα είναι τόσο εύκολα στη ζωή. Είσαι πολύ . . . . . .
7. Όλα τα ρούχα σου έχουν πλυθεί και σιδερωθεί. Μη στενοχωριέσαι. Είναι όλα . . . . . και . . . . . .
8. Άργησε πολύ να έρθει στη συγκέντρωση. Ήρθε πολύ . . . . . .
9. Άνθισαν όλα τα λουλούδια στις γλάστρες. Είναι όλα . . . . . .
10. Ξαγρύπνησα για να τελειώσω τα σχέδια. Πήγα στο γραφείο . . . . . .
11. Αφαιρούμαι συχνά την ώρα του μαθήματος. Συχνά είμαι . . . . . .
12. Ο Θεός σε έστειλε να με βοηθήσεις. Είσαι από το Θεό . . . . . .

Β *Παρακάτω έχετε τίτλους από εφημερίδες και περιοδικά. Από κάποιο λάθος του τυπογραφείου λείπουν οι μετοχές. Εμείς σας δίνουμε τα ρήματα, εσείς σχηματίστε τις μετοχές και με αυτές συμπληρώστε τα κενά στους κατάλληλους τίτλους.*

1. Το . . . . . γόητρο του δημιουργού 2. . . . . πολυκαταστήματα ηλεκτρικών ειδών 3. Μοντέρνοι χώροι . . . . . με έμφαση στη λεπτομέρεια 4. ΑΓΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ: . . . . . ζήτηση, ... προσφορά 5. . . . . ο πρωθυπουργός με την αύξηση της ανεργίας 6. Η BMW σας προσφέρει μία ακόμη καινούρια υπηρεσία με την προϋπόθεση ενός . . . . . ραντεβού 7. Αχιλλέας Καράς: . . . . . με το βόλεϊ 8. . . . . ο καιρός την Πρωτοχρονιά 9. QMS: ο έγχρωμος εκτυπωτής με . . . . . κάρτα δικτύου 10. ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΕΔΡΟΣ: κατοικίες . . . . . από τα καλύτερα φυσικά υλικά	σχεδιάζω, -ομαι προβληματίζω, -ομαι χάνω, -ομαι κολλώ, -ιέμαι βελτιώνω, -ομαι κατασκευάζω, -ομαι μειώνω, -ομαι αυξάνω, -ομαι επιλέγω, -ομαι προγραμματίζω, -ομαι ενσωματώνω, -ομαι

Μετοχή παθητικού ενεστώτα

α′ συζυγία: θέμα ενεστώτα + -όμενος, -η, -ο
β′ συζυγία: θέμα ενεστώτα + -ούμενος, -η, -ο

	-όμενος		**-ούμενος**
αναμένομαι	αναμενόμενος, -η, -ο	κατηγορούμαι	κατηγορούμενος
ενδιαφέρομαι	ενδιαφερόμενος, -η, -ο	φιλοξενούμαι	φιλοξενούμενος
εργάζομαι	εργαζόμενος, -η, -ο	φορολογούμαι	φορολογούμενος
εισάγομαι	εισαγόμενος, -η, -ο	χαίρομαι	χαρούμενος
		αλλά: τιμώ	τιμ**ώ**μενος

-άμενος

τρέμω – τρεμάμενος, -η, -ο
υφίσταμαι – υφιστάμενος, -η, -ο
προΐσταμαι – προϊστάμενος

Η μετοχή του παθητικού ενεστώτα έχει θέση επιθέτου αλλά και ουσιαστικού στην πρόταση
π.χ. τα εργαζόμενα νιάτα γιορτάζουν (επίθετο)
οι εργαζόμενοι έκαναν στάση εργασίας (ουσιαστικό)

Άσκηση

Τα τεχνικά προβλήματα του τυπογραφείου συνεχίζονται. Πάλι λείπουν οι μετοχές από τους τίτλους των εφημερίδων. Έχετε τα ρήματα. Σχηματίστε τις μετοχές και συμπληρώστε τες στους κατάλληλους τίτλους.

1. Από τις ..... χώρες θα προέλθει το 97% του νέου εργατικού δυναμικού την επόμενη δεκαετία. **2.** Παιχνιδούπολη: Παιχνίδια ..... και .... **3.** ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΑΣΕΠ: Δόθηκε παράταση μισής ώρας στους	

4. ΜΑΖΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ: στο δρόμο 24 εκατομμύρια ..... το 2002 σε αερομεταφορές, εταιρείες υψηλής τεχνολογίας και τράπεζες.

5. ΕΙΔΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ: Το ..... καθεστώς

6. ΙΚΑ: Κατοχυρώνει ηλεκτρονικά την ασφαλιστική σας ιστορία. Ήδη έχουν αποσταλεί επιστολές σε ..... σε οικοδομοτεχνικά έργα. Για όσους έχουν σύζυγο και ..... παιδιά κάτω των 18 ετών, η θεώρηση των βιβλιαρίων θα γίνεται αυτομάτως από τις υπηρεσίες του ΙΚΑ.

7. Κάθισμα συνεργασίας ΑΝΕΤΟΝ. Η ..... τιμή δεν περιλαμβάνει ΦΠΑ.

8. Το Άσυλο του παιδιού σάς εύχεται ..... γιορτές.

9. Δάνεια: Οι τράπεζες υποχρεούνται να ενημερώνουν τους δανειολήπτες για:
- το χρόνο έναρξης των δανείων ..... και της πληροφόρησης για ..... περίοδο χάριτος.
- τις σχετικές επιβαρύνσεις προς τους .....

10. Τα σύγχρονα αυτοκίνητα διαθέτουν και ..... κάθισμα.

11. Οι τράπεζες περιμένουν σήμα από την Ευρώπη για τα δάνεια: Άλλοθι ..... κέρδη για μειωμένα επιτόκια.

προστατεύω, -ομαι
συναρμολογώ, -ούμαι
τηλεκατευθύνω, -ομαι
θερμαίνω, -ομαι
υφίσταμαι
απασχολώ, -ούμαι
συμπεριλαμβάνω, -ομαι
αναπτύσσω, -ομαι
χαίρομαι
εξετάζω, -ομαι
εργάζομαι
αναγράφω, -ομαι
ενδέχεται
αυξάνω, -ομαι
δανειοδοτώ, -ούμαι

Ιστορικός Ενεστώτας

Αντί για **αόριστο** ενεργητικής ή παθητικής φωνής χρησιμοποιούμε **ενεστώτα** για να δώσουμε μεγαλύτερη ζωντάνια και παραστατικότητα στην αφήγηση.

Άσκηση

Από τα ρήματα που είναι στον αόριστο, αλλάξτε όσα μπορούν να αντικατασταθούν με ιστορικό ενεστώτα.

1. Χθες είχα τα γενέθλιά μου. Ως τις οκτώ το βράδυ κανένας δεν τα είχε θυμηθεί. Ούτε ένα τηλέφωνο, ούτε ένα «να τα εκατοστίσεις». Ήταν περασμένες οκτώ κι ενώ εγώ έβλεπα τις ειδήσεις στην τηλεόραση, χτύπησε το κουδούνι της εξώπορτας. Πήγα και την άνοιξα. Και τι είδα! Όλοι οι συνάδελφοί μου παρουσιάστηκαν μπροστά μου, κρατώντας μια ωραία τούρτα και πολλά πολλά λουλούδια. Τι ωραία έκπληξη!
2. Την περασμένη εβδομάδα πήγα στην τράπεζα, για να εξαργυρώσω μια επιταγή. Κι ως συνήθως περίμενα αρκετή ώρα. Ξαφνικά, κι ενώ περίμενα αμέριμνη, μπήκε ένας κουκουλοφόρος κρατώντας ένα πιστόλι. Μας διέταξε να κάνουμε στην άκρη και προχώρησε προς τα ταμεία. Εμείς υπακούσαμε φοβισμένοι. Πλησίασε έναν ταμία και με την απειλή του όπλου τον διέταξε να αδειάσει όλα τα χρήματα από το ταμείο του και να τα βάλει μέσα σε μια τσάντα. Ο υπάλληλος αναγκάστηκε να υπακούσει. Πήρε όσα χρήματα είχε το ταμείο του και τα έβαλε μέσα στην τσάντα του ληστή. Αυτός την άρπαξε και εξαφανίστηκε τρέχοντας, χωρίς να προλάβει κανένας να αντιδράσει.

ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

Η «φωνή» τους και η «διάθεσή» τους

Φωνή → οι καταλήξεις

Διάθεση → η σημασία / η έννοια

Διάθεση

α. ενεργητική (ενεργητικά ρήματα)

το υποκείμενο ενεργεί

π.χ. Τρέχω. / Φιλοξενώ το φίλο μου. / Μοίρασα δώρα.

1. *μεταβατικά* (παίρνουν αντικείμενο) π.χ. έσπασα ένα ποτήρι
2. *αμετάβατα* (δεν παίρνουν αντικείμενο) π.χ. τρέχω, χαμογελώ, περπατώ

β. παθητική (παθητικά ρήματα)
το υποκείμενο παθαίνει, δηλαδή δέχεται μια ενέργεια από άλλον
π.χ. Λύθηκε το πρόβλημα. / Απονεμήθηκε δικαιοσύνη. / Παίχτηκε καλό παιχνίδι.
αλλά και: Το χιόνι έλιωσε από τη ζέστη.

γ. μέση (μέσα ρήματα)
το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια επιστρέφει σ' αυτό
π.χ. Βλέπω τον εαυτό μου / ετοιμάζομαι / γυμνάζομαι.

1. *μέσα αυτοπαθή*
   π.χ. Η Αθηνά ντύνεται, χτενίζεται, βάφεται. / Ο Φοίβος ξυρίζεται, ξεκουράζεται.
2. *μέσα πλάγια*
   π.χ. Ράβω ένα κοστούμι (ο ράφτης μου το ράβει). / Κόβω τα μαλλιά μου (η κομμώτρια μου τα κόβει).
3. *μέσα αλληλοπαθή* (ενεργητικής ή παθητικής φωνής) με δύο ή περισσότερα υποκείμενα των οποίων η ενέργεια μεταβιβάζεται από το ένα στο άλλο
   π.χ. Γνωριζόμαστε καλά. / Αγαπιούνται πολύ. / Μοιράστηκαν τα κέρδη. / Εκτιμούν ο ένας τον άλλο. / Χώρισαν πριν από λίγο καιρό. / Αλληλοβοηθιόμαστε.

δ. ουδέτερη (ουδέτερα ρήματα)
το υποκείμενο βρίσκεται σε μια κατάσταση
π.χ. πεινώ, διψώ, κάθομαι, βρίσκομαι, υπάρχω κτλ.
Το μωρό κοιμάται. / Ο Παύλος κάθεται. / Φαίνεται ότι θα χιονίσει σήμερα. / Ζεσταίνομαι πολύ.

Φωνή

α. ενεργητική (συνήθως ρήματα με διάθεση ενεργητική ή ουδέτερη) (-ω, -ώ)
π.χ. Ο πρωθυπουργός έκανε δηλώσεις στην τηλεόραση. / Ποιος θα πληρώσει το λογαριασμό; / Πεινώ πολύ.

β. παθητική (συνήθως ρήματα με διάθεση παθητική ή μέση ή ουδέτερη) (-ομαι, -ιέμαι, -ούμαι, -άμαι)
π.χ. Δημιουργήθηκε μεγάλος θόρυβος από τα κανάλια γι' αυτό το θέμα. (ενεργ.: Τα κανάλια δημιούργησαν μεγάλο θόρυβο γι' αυτό το θέμα.) / Γυμνάζεται τακτικά. / Κοιμάται ακόμη.

Αποθετικά ρήματα

Αποθετικά είναι τα ρήματα που **δεν** έχουν **καταλήξεις ενεργητικής φωνής.**
Ως προς τη **διάθεση** μπορεί να είναι:
1. ενεργητικά: π.χ. διηγούμαι **2**. μέσα: π.χ. αναρωτιέμαι **3**. ουδέτερα: π.χ. βαριέμαι
π.χ. Χρειάζομαι καινούριο λεξικό. / Εργάστηκε 35 χρόνια στην Εφορία. / Μας διηγήθηκε το έργο που είχε δει. / Σας εύχομαι χρόνια πολλά.

αισθάνομαι, αναρωτιέμαι, αρνούμαι (-ιέμαι), ασχολούμαι, βαριέμαι, γίνομαι, δέχομαι, διηγούμαι, εργάζομαι, έρχομαι, εύχομαι, θυμάμαι, ισχυρίζομαι, κάθομαι, μεταχειρίζομαι, μιμούμαι, ντρέπομαι, ονειρεύομαι, παραπονιέμαι**,** περιποιούμαι, προφασίζομαι, σέβομαι, σκέφτομαι, συνεννοούμαι, φέρομαι, φοβάμαι, φτερνίζομαι, χασμουριέμαι, χρειάζομαι κ.ά.

Προσέξτε:

1. Η μητέρα **περιποιείται** τα παιδιά της. Τα παιδιά **δέχονται περιποιήσεις** από τη μητέρα τους.
2. Ο υπουργός **δέχτηκε** το δήμαρχο. Ο δήμαρχος **έγινε δεκτός** από τον υπουργό.
3. Ο Γιώργος **αντιλήφτηκε** το διαρρήκτη. Ο διαρρήκτης **έγινε αντιληπτός** από το Γιώργο.
4. Το αφεντικό του τον **εκμεταλλεύεται**. (Αυτός) **γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης** από το αφεντικό του.

Άσκηση

Πείτε τη φωνή και τη διάθεση των παρακάτω ρημάτων:

λούζομαι, αγαπιούνται, τρέχω, μεταχειρίζομαι, αλληλοκοιτάζονται, κοιμάται, παίζουν

Ρήματα σε -αίνω

ενεστώτας	αόριστος ενεργητικής	αόριστος παθητικής
ανασαίνω	ανάσ**ανα**	.....
απολυμαίνω	απολύμανα	απολυμάνθηκα
γλυκαίνω	γλύκανα	γλυκάθηκα
ζεσταίνω	ζέστανα	ζεστάθηκα
μαραίνω	μάρανα	μαράθηκα
ξεθυμαίνω	ξεθύμανα	.....
ξεραίνω	ξέρανα	ξεράθηκα
πεθαίνω	πέθανα	.....
πικραίνω	πίκρανα	πικράθηκα
σημαίνω	σήμανα	.....
συμπεραίνω	συμπέρανα	.....
τρελαίνω	τρέλανα	τρελάθηκα
υφαίνω	ύφανα	υφάνθηκα
ψυχραίνω	ψύχρανα	ψυχράθηκα
ακριβαίνω	ακρίβ**υνα**	.....
βαραίνω	βάρυνα	.....
κονταίνω	κόντυνα	.....
λεπταίνω	λέπτυνα	.....
(ξε) μακραίνω	(ξε)μάκρυνα	.....
ομορφαίνω	ομόρφυνα	.....
μικραίνω	μίκρυνα	
φτωχαίνω	φτώχυνα	.....
προφταίνω	πρόφτ**ασα**	.....
σωπαίνω	σώπασα	.....
χορταίνω	χόρτασα	.....
ανασταίνω	ανάστ**ησα**	αναστήθηκα
αρρωσταίνω	αρρώστησα	.....
εγκατασταίνω	εγκατάστησα	εγκαταστάθηκα
παρασταίνω	παράστησα	.....
συσταίνω	σύστησα	συστήθηκα

ανεβαίνω	ανέβηκα
κατεβαίνω	κατέβηκα
βγαίνω	βγήκα
μπαίνω	μπήκα
καταλαβαίνω	κατάλαβα
λαβαίνω	έλαβα

μαθαίνω	έμαθα
παθαίνω	έπαθα
παίρνω	πήρα
πηγαίνω	πήγα
πετυχαίνω	πέτυχα
τυχαίνω	έτυχα

αλλά

δένω

πλένω

μένω

περιμένω

Ασκησεις

A *Συμπληρώστε με τα κατάλληλα ρήματα από τον παραπάνω πίνακα.*

1. το σπίτι . . . . . / . . . . . / . . . . . .
2. τα λουλούδια . . . . . / . . . . . .
3. τα ρούχα μας . . . . . / . . . . . / . . . . . .
4. ο καιρός . . . . . / . . . . . / . . . . . .
5. το νοσοκομείο . . . . . .
6. τα είδη / αγαθά . . . . . .
7. οι κουβέρτες . . . . . .
8. τα παιδιά . . . . . / . . . . . / . . . . . .
9. Μ' αυτά που μου είπε . . . . . / . . . . . .
10. Η Μαρία . . . . . / . . . . . / . . . . . .

B *Συμπληρώστε τους παρακάτω πίνακες.*

ουσιαστικό	**ρήμα**
η ανάσα	
η απολύμανση	
η γλύκα	
η πίκρα	
η ακρίβεια	
η φτώχεια	
η σιωπή	
η εγκατάσταση	
η σύσταση	
το πάθημα	

ρήμα	**ουσιαστικό**
ψυχραίνω	
ζεσταίνω	
βαραίνω	
ομορφαίνω	
ανασταίνω	
αρρωσταίνω	
παρασταίνω	
πετυχαίνω	
τυχαίνω	
μαθαίνω	

Ε Π Ι Ρ Ρ Η Μ Α Τ Α

Τοπικά	αλλού, όπου, οπουδήποτε, μεταξύ, πέρα
Χρονικά	εγκαίρως, ήδη, κάπου κάπου, όποτε, οποτεδήποτε, τότε που
Τροπικά	εξής, κάπως, όπως, καθώς, σαν, ως, ίσια, ίσα ίσα, χωριστά, μεμιάς, ιδίως, κυρίως, ειδεμή, τυχόν, εντελώς, προπάντων
Ποσοτικά	μάλλον, κάμποσο, μόνο, τουλάχιστον, περίπου, διόλου, εξίσου, οσοδήποτε
Βεβαιωτικά, διστακτικά, αρνητικά	τάχα, δήθεν, άραγε, όντως, όχι βέβαια, σωστά

Ασκησεις

Α *Συμπληρώστε τα κενά με **τοπικά** επιρρήματα από τον παραπάνω πίνακα.*

1. Μην κοιτάς ..... Κοίταζε εμένα που σου μιλώ.
2. — Χρειάζομαι διακοπές και ξεκούραση.
   — Πού σκέφτεσαι να πας;
   — ..... αρκεί να έχει ησυχία.
3. ..... πάω, εσένα συναντώ μπροστά μου. Τι σύμπτωση!
4. Η χιλιομετρική απόσταση ..... των δύο χωριών είναι πολύ μικρή, ο δρόμος, όμως, είναι τόσο άσχημος που θέλεις πολλή ώρα για να φτάσεις.
5. Κάνε λίγο πιο ..... να καθίσω κι εγώ, έπιασες όλο τον καναπέ.

Β *Συμπληρώστε τα κενά με **χρονικά** επιρρήματα από τον παραπάνω πίνακα.*

1. ..... αποφασίσω να πάω στη Χαλκιδική για μπάνιο, όλο ο καιρός χαλάει. Τι αναποδιά κι αυτή!
2. Φρόντισε να είσαι ..... στη συνεδρίαση αυτή τη φορά. Όλο καθυστερημένος έρχεσαι.

3. — Θυμάσαι, ... ήμασταν φοιτητές, τι πλάκες κάναμε;
— Λες να μη θυμάμαι; Ξεχνιούνται εκείνα τα χρόνια;
4. — Έλα, κάθισε να φάμε.
— Ευχαριστώ, έχω ..... φάει.
5. Παίρνε κι εσύ ..... κανένα τηλέφωνο, όλο εγώ σου τηλεφωνώ.

Γ *Συμπληρώστε τα κενά με **τροπικά** επιρρήματα από τον παραπάνω πίνακα.*

1. ..... έμαθα, δε σκοπεύεις να σπουδάσεις, αλλά να δουλέψεις στο μαγαζί του πατέρα σου.
2. Ο Ορέστης και η Μαρίνα πήγαν ..... διακοπές. Λες να χώρισαν;
3. Την ώρα που γινόταν ο σεισμός, όλοι πετάχτηκαν ..... επάνω κι έτρεξαν προς την έξοδο.
4. — Πώς σας είναι αυτά τα παπούτσια;
— Καλά, ... στα πόδια μου.
5. Αν είναι να έρθεις για βοήθεια, έλα νωρίς. ..... μην έρθεις καθόλου.

Δ *Συμπληρώστε τα κενά με **ποσοτικά** επιρρήματα από τον παραπάνω πίνακα.*

1. Το καινούριο μου διαμέρισμα είναι ..... φωτεινό με το προηγούμενο.
2. Για να μην μπορέσει να λύσει την άσκηση ούτε ο Κώστας, ... ήταν πολύ δύσκολη.
3. Αυτά τα αυτοκίνητα που κοιτάζεις θα κοστίζουν ..... 3.000 ευρώ περισσότερο απ' ό,τι υπολόγιζες, για να μην πω και παραπάνω.
4. Δε μ' ενδιαφέρει ....., αν έρθει η Μαργαρίτα μαζί μας ή δεν έρθει.
5. Θέλω ..... μισή ώρα με το αυτοκίνητο για να πάω στη δουλειά μου.

Ε *Συμπληρώστε τα κενά με **βεβαιωτικά, διστακτικά, αρνητικά** επιρρήματα από τον παραπάνω πίνακα.*

1. — Έπρεπε να προσέξεις λίγο τη διατροφή σου και να μην παχύνεις τόσο.
— ....., δίκιο έχεις. Τώρα όμως θα κάνω αυστηρή δίαιτα.

2. — ..... θα κατέβει ο πληθωρισμός φέτος, να φτιάξουν λίγο τα οικονομικά μας;
— ..... . Πότε κατέβηκε για να κατέβει και φέτος;

3. — Όλο δικαιολογίες μού είσαι. Μας αποφεύγεις συστηματικά. Τη μια είσαι ..... άρρωστος, την άλλη ..... έχεις δουλειές. Αυτά μην τα λες σε μένα που σε ξέρω καλά. Κάτι άλλο σου συμβαίνει.
— ..... Καλά το κατάλαβες. Αλλά πώς να σου το πω ότι δεν έχω όρεξη για τίποτε με τα οικογενειακά προβλήματα που έχω;

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΠΙΘΕΤΑ

Επίθετο	**Επίρρημα**		
	Θετικός	**Συγκριτικός** / **Υπερθετικός Σχετικός**	**Υπερθετικός Απόλυτος**
όμορφος	όμορφα	ομορφότερα / πιο όμορφα	ομορφότατα / πολύ όμορφα
ωραίος	ωραία	ωραιότερα / πιο ωραία	ωραιότατα / πολύ ωραία
βαθύς	βαθιά	βαθύτερα / πιο βαθιά	βαθύτατα / πολύ βαθιά
ακριβής	ακριβώς	ακριβέστερα	ακριβέστατα
ζηλιάρης	ζηλιάρικα	πιο ζηλιάρικα	πολύ ζηλιάρικα

- Τα επίθετα-**χρώματα** δε σχηματίζουν επιρρήματα.
- **Κρύος, περίεργος** και **πολυσύλλαβα** έχουν μόνο περιφραστικά παραθετικά επιρρημάτων.
- Ο απόλυτος υπερθετικός σχηματίζεται επίσης προτάσσοντας στο θετικό βαθμό τα εξής: **ολο-, παν-, κατα-, θεο-, τρισ-, πεντ-**
  π.χ. ολοκάθαρα, πανέμορφα, κατακάθαρα, θεοσκότεινα, τρισευτυχισμένα, πεντανόστιμα

Ανώμαλα παραθετικά επιρρημάτων

Επίθετο	**Επίρρημα**		
	Θετικός	**Συγκριτικός / Υπερθετικός Σχετικός**	**Υπερθετικός Απόλυτος**
κοντός	κοντά	κοντύτερα / πιο κοντά	πολύ κοντά
γλυκός	γλυκά	γλυκύτερα / πιο γλυκά	γλυκύτατα / πολύ γλυκά
καλός	καλά	καλύτερα / πιο καλά	άριστα (κάλλιστα) / πολύ καλά
κακός	κακώς	χειρότερα	κάκιστα (χείριστα)
άσχημος	άσχημα	χειρότερα / πιο άσχημα	(χείριστα) / πολύ άσχημα
απλός	απλά / απλώς	απλούστερα / πιο απλά	απλούστατα / πολύ απλά
λίγος	λίγ**ο**	λιγότερ**ο** / πιο λίγο	ελάχιστα / πολύ λίγο
πολύς	πολύ	περισσότερ**ο** / πιο πολύ	πάρα πολύ
	νωρίς	νωρίτερα / πιο νωρίς	πολύ νωρίς
	σιγά	σιγότερα / πιο σιγά	πολύ σιγά

Θετικός: Συνήθως ξυπνά νωρίς.
Συγκριτικός / **Υπερθετικός Σχετικός:** Σήμερα ξύπνησε νωρίτερα (πιο νωρίς) από χθες.
Υπερθετικός Απόλυτος: Πάντα ξυπνώ πολύ νωρίς. / Πάντα ξυπνώ νωρίς νωρίς (με επανάληψη).

Σύγκριση:
Καλύτερα να βλέπω τηλεόραση **παρά** να ακούω ραδιόφωνο.
Προτιμώ να βλέπω τηλεόραση **παρά** να ακούω ραδιόφωνο.
Μου είναι **πιο ευχάριστο** να βλέπω τηλεόραση **παρά** να ακούω ραδιόφωνο.
Από το να ακούω ραδιόφωνο **προτιμώ** να βλέπω τηλεόραση.

ΑΣΚΗΣΗ

α. *Συμπληρώστε δίπλα στο ρήμα όσα περισσότερα επιρρήματα (που γίνονται από επίθετα) ταιριάζουν, όπως στο παράδειγμα.*

τραγουδώ: ωραία / γλυκά / δυνατά / όμορφα / ωραιότατα... ***– παράδειγμα***

1. μιλάει: .....
2. μένουμε: .....
3. έρχομαι: .....
4. κολυμπώ: .....
5. σκέφτεσαι: .....

β. *Κάνετε το ίδιο συγκρίνοντας τον εαυτό σας με κάποιον άλλο ή όλους τους άλλους, όπως στο παράδειγμα.*

τραγουδώ: ωραιότερα / γλυκύτερα από την Ελένη
ωραιότερα / γλυκύτερα από όλους στη χορωδία ***– παράδειγμα***

1. μιλά: .....
2. μένεις: .....
3. έρχομαι: .....
4. κολυμπώ: .....
5. ξυπνώ: .....

γ. *Χωριστείτε σε ζευγάρια και προσπαθήστε να κάνετε διαλόγους, χρησιμοποιώντας προτάσεις, όπως των δύο παραπάνω ασκήσεων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όποιο ρήμα και επίρρημα θέλετε, αρκεί ο διάλογος να είναι έξυπνος και με χιούμορ.*

Π Ρ Ο Θ Ε Σ Ε Ι Σ

Μονοσύλλαβες: προς, εις κτλ.
Δισύλλαβες: εκτός, κατά κτλ.
Απαρχαιωμένες: διά, εκ / εξ, εν, επί, προ, υπέρ, υπό, περί κτλ.

Σύνταξη των προθέσεων

για, από + ονομαστική: όταν σημαίνουν αφετηρία, κατάσταση ή αποτέλεσμα: Από μικρός έδειχνε ότι θα γίνει αθλητής. / Ο κ. Μακρής δεν είναι κατάλληλος για διευθυντής.
από + αιτιατική ύλη ή περιεχόμενο: Η τσάντα μου αυτή είναι από γνήσιο δέρμα. αιτία: Πονάει το στομάχι του από το πολύ φαγητό.
με + αιτιατική ποιητικό αίτιο: Όλο το αεροδρόμιο ήταν σκεπασμένο με ομίχλη. σκορ αγώνων: Κέρδισαν στο μπάσκετ με δύο πόντους διαφορά.
παρά προσέγγιση: Παραλίγο να πέσω. εναντιότητα: Έγινε πιλότος παρά τις αντιρρήσεις των γονιών του. + ρήμα, β′ όρος σύγκρισης: Καλύτερα να πάω να δω τους γονείς μου παρά να τους τηλεφωνήσω. ύστερα από άρνηση = εξαίρεση: Στο γάμο τους δεν ήταν κανείς άλλος παρά μόνο οι γονείς της νύφης και του γαμπρού. + επίρρημα: Παρακάτω θα βρείτε ένα μεγάλο σούπερ μάρκετ. + ρήμα = υπερβολή: Παρακουράστηκα σήμερα.
κατά + αιτιατική συμφωνία: Κατά την άποψή μου, αυτό δεν είναι σωστό. κατεύθυνση: Πήγε κατά την παραλία. προσέγγιση τοπικά ή χρονικά: Θα είμαι εκεί κατά τις έξι η ώρα. **+γενική** = εναντίον: Είναι κατά του γάμου.
υπέρ **+γενική** Είναι υπέρ της προστασίας των δασών.
προ **+γενική** προ Χριστού (π.Χ.), προ μεσημβρίας (π.μ.), προ ολίγου, προπάντων

Ασκησεις

Α *Συμπληρώστε τη σωστή πρόθεση.*

1. ..... την ταπεινή μου γνώμη η ομιλία του ήταν χωρίς ουσία και περιεχόμενο.
2. Έγραψα μια αίτηση και την απηύθυνα ..... το διευθυντή της εταιρείας.
3. Στη διαδήλωση, ... από τους εργαζομένους, συμμετείχε και ομάδα αναρχικών, γι' αυτό έγιναν και τα έκτροπα.
4. — Πολύ ιδιότροπη και παράξενη έγινε η κυρία Μερόπη τώρα που γέρασε.
— Μπα, έτσι ήταν ..... νέα.
5. Νομίζω πως ο Βασίλης, με την ευφράδεια και τις γνώσεις που έχει, κάνει ..... δικηγόρος.
6. Από τις πλημμύρες κατέρρευσε ολόκληρη οικοδομή, λες και ήταν φτιαγμένη ..... χαρτί.
7. Λόγω των πλημμυρών, όλα τα χωράφια γύρω από το ποτάμι καλύφτηκαν ..... νερό.
8. ..... τις απεγνωσμένες προσπάθειες του συνηγόρου του, ο κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος.
9. Οι εντατικές επιστημονικές έρευνες σίγουρα κάποια στιγμή θα οδηγήσουν στην ανακάλυψη του φαρμάκου ..... του καρκίνου.
10. Προτιμότερο να είσαι φτωχός και τίμιος ..... πλούσιος και ανέντιμος.
11. Εντάξει, είπαμε να μαζευτούμε ..... τις έξι, όχι όμως στις οκτώ.
12. Αν και η ομιλία του φαινόταν ότι θα ήταν ενδιαφέρουσα, δεν ήρθε πολύς κόσμος ..... μόνο οι στενοί του συνεργάτες.
13. ..... έφαγα σήμερα και δεν μπορώ να χωνέψω.
14. — Μήπως είδες προς τα πού πήγε η Κατερίνα; Την έχασα.
— Νομίζω ..... το κυλικείο.
15. Αυτά που είπε ο αυτόπτης μάρτυς στο δικαστήριο ήταν όλα ..... του κατηγορουμένου. Έτσι εξηγείται και η αθώωσή του.
16. — Πότε είδες τελευταία την Αντιγόνη;

— ..... ολίγου ήταν εδώ.

17. Πρώτη φορά είδα το Νίκο ..... εαυτού. Έβριζε, φώναζε. Πρέπει να ήταν πολύ θυμωμένος.

18. Πέθανε ..... φυσικό θάνατο σε βαθιά γεράματα.

B *Συμπληρώστε με απαρχαιωμένες προθέσεις.*

1. Σου το λέω άπαξ ..... παντός. Δεν πρόκειται να το επαναλάβω.

2. — Τον ξέρεις τον καινούριο διευθυντή;
— Μπα, μόνο ..... όψεως.

3. Αυτά που σου λέω στα λέω ..... πείρας. Δεν τα διάβασα σε κανένα βιβλίο.

4. Μη μου τα λες με όλες τις λεπτομέρειες. Πες τα μου ..... συντομία.

5. Δυστυχώς στο τροχαίο δυστύχημα που έγινε τα ξημερώματα ο οδηγός εξέπνευσε ..... τόπου.

6. Να ζητήσεις τον πρόεδρο του συλλόγου ..... ονόματός μου.

7. Το συμβάν έγινε ..... πέντε ημερών.

8. Οδηγούσε ..... την επήρεια αλκοόλ και προκάλεσε το ατύχημα.

9. Ελάτε ..... του θέματος και σταματήστε να μιλάτε ..... ανέμων και υδάτων.

10. ..... γνώσει μου έγινε ό,τι έγινε.

Σ Υ Ν Δ Ε Σ Μ Ο Ι

αντιθετικοί: αν και, μόνο, παρά, ωστόσο
χρονικοί: αφού, αφότου, άμα, όποτε, προτού, σαν, ώσπου
αιτιολογικοί: αφού, διότι
συμπερασματικοί: άρα, επομένως, που, ώστε

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τους συνδέσμους από τον πίνακα.

Α — Μπορώ να δω τον κύριο διευθυντή;

Β — Είναι σε σύσκεψη αυτή τη στιγμή. Μπορείτε, όμως, να περιμένετε ..... να τελειώσει.

Α — Θα περιμένω πολλή ώρα;

Β — ..... έχουν αρκετά θέματα για συζήτηση, πιστεύω πως θα τελειώσουν γρήγορα. ....., όμως, τελειώσουν, μπορώ να τον ειδοποιήσω ότι τον περιμένετε. Αν πάλι δεν μπορείτε να περιμένετε, ελάτε ξανά ..... μπορείτε, ... πρώτα κλείσετε τηλεφωνικώς ραντεβού, ... να είστε σίγουρος ότι θα τον δείτε.

Α — Μμ, καλύτερα να φύγω ..... να περιμένω, ... έχω κι άλλες δουλειές.

ΜΟΡΙΑ

ας

προτροπή: Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν. // αδιαφορία: Ας φύγει, δε με νοιάζει. // ευχή: Ας περάσω στις εξετάσεις!

για

προτρεπτικό: Για έλα να τα πούμε!

μα

όρκος: Μα το Θεό, δεν ξέρω τίποτε.

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τα μόρια από τον παραπάνω πίνακα.

1. – ..... πες μου, πού γύριζες τέτοια ώρα;
– Πουθενά, στο σπίτι της Αντιγόνης διαβάζαμε. Δε με πιστεύεις; Να σου ορκίζομαι. ..... την Παναγία.

2. – Οι εξετάσεις πλησιάζουν. Καιρός για διάβασμα. Φτάνουν τα μπαράκια και οι βόλτες. ..... στρωθούμε, παιδιά, μήπως και περάσουμε κανένα μάθημα.
– Εγώ δεν έχω όρεξη για διάβασμα. ..... μην περάσω κανένα μάθημα. Υπάρχει και η άλλη εξεταστική.
– ..... στάσου, τι θα πουν οι γονείς σου;
– Δε μ' ενδιαφέρει. ..... πουν ό,τι θέλουν. Εγώ πάντως δεν έχω όρεξη για διάβασμα.

Α Ρ Ι Θ Μ Η Τ Ι Κ Α

Απόλυτα		**Τακτικά**	
1.000.000	ένα εκατομμύριο	100ός, 100ή, 100ό	εκατοστός, -ή, -ό
2.000.000	δύο εκατομμύρια	200ός, -ή, -ό	διακοσιοστός, -ή, -ό
3.000.000	τρία εκατομμύρια	300ός, -ή, -ό	τριακοσιοστός, -ή, -ό
10.000.000	δέκα εκατομμύρια	400ός, -ή, -ό	τετρακοσιοστός, -ή, -ό
20.000.000	είκοσι εκατομμύρια	500ός, -ή, -ό	πεντακοσιοστός, -ή, -ό
100.000.000	εκατό εκατομμύρια	600ός, -ή, -ό	εξακοσιοστός, -ή, -ό
200.000.000	διακόσια εκατομμύρια	700ός, -ή, -ό	επτακοσιοστός, -ή, -ό
1.000.000.000	ένα δισεκατομμύριο	800ός, -ή, -ό	οκτακοσιοστός, -ή, -ό
		900ός, -ή, -ό	εννιακοσιοστός, -ή, -ό
		1.000ός, -ή, -ό	χιλιοστός, -ή, -ό

Πολλαπλασιαστικά	Αναλογικά
σε **-πλός, -πλή, -πλό** απλός, -ή, -ό / διπλός, -ή, -ό / τριπλός, -ή, -ό / τετραπλός, -ή, -ό / πενταπλός, -ή, -ό / εξαπλός, -ή, -ό Φανερώνουν από πόσα μέρη απαρτίζεται κάτι, π.χ. Έφαγε διπλή μερίδα φαγητό.	σε **-πλάσιος, -πλάσια, -πλάσιο** διπλάσιος, -α, -ο / τριπλάσιος, -α, -ο τετραπλάσιος, -α, -ο / πενταπλάσιος, -α, -ο / δεκαπλάσιος, -α, -ο / εικοσαπλάσιος, -α, -ο / εκατονταπλάσιος, -α, -ο πολλαπλάσιος, -α, -ο Φανερώνουν πόσες φορές ένα ποσό είναι μεγαλύτερο από ένα άλλο, π.χ. Το διαμέρισμά μου είναι τριπλάσιο από το δικό του.

Αριθμητικές πράξεις	
η πρόσθεση + → συν, και = → ίσον 4 + 5 = ⑨ → το άθροισμα	**ο πολλαπλασιασμός** × ή · → επί 3 × 3 = ⑨ ή 3 · 3 = ⑨ → το γινόμενο
η αφαίρεση – → μείον, πλην 6 – 2 = ④ → το υπόλοιπο	**η διαίρεση** : → διά 18 : 2 = ⑨ → το πηλίκο
το ποσοστό % → τοις εκατό (στα εκατό) 5% → πέντε τοις εκατό ‰ → τοις χιλίοις (στα χίλια) 1‰ → ένα τοις χιλίοις	**το κλάσμα** 1/2 → ένα δεύτερο – 4/8 τέσσερα όγδοα **ο δεκαδικός** 1,2 → ένα και δύο δέκατα (ένα κόμμα δύο) 1,24 → ένα και είκοσι τέσσερα εκατοστά 1,245 → ένα και διακόσια σαράντα πέντε χιλιοστά

Ασκησεις

A *Γράψτε ή πείτε:*

1. 45 + 23 = 68 .....
2. 40 – 13 = 27 .....
3. 4 × 9 = 36 .....
4. 20 : 4 = 5 .....
5. 8% .....
6. 10‰ .....
7. 2/8 .....
8. 5,4 .....
9. 7,45 .....
10. 6,555 .....

B *Συμπληρώστε τα αριθμητικά.*

1. Η πρωτεύουσά μας, μια πόλη ..... (3.000.000) κατοίκων που ήταν πριν από μερικά χρόνια και σήμερα ο αριθμός του πληθυσμού της έχει γίνει ..... (2), επόμενο είναι να παρουσιάζει κυκλοφοριακά προβλήματα.
2. Θεωρείται ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους, μια και η περιουσία του υπολογίζεται ότι υπερβαίνει ..... (4.000.000.000) ευρώ.
3. Τρώγε, τρώγε, έγινε ..... (3) απ' ό,τι ήταν.
4. Στον πίνακα ..... (500) επιτυχόντων κατείχε ..... (341) θέση.
5. Το γραφείο του είναι ..... (4) σε μέγεθος από το δικό μου, αλλά δεν έχει ούτε τη μισή δουλειά.
6. Το αγώνισμα, που οι αθλητές κάνουν ..... (3) άλματα και ύστερα πηδούν όσο πιο μακριά μπορούν, λέγεται ..... (3)· και η δόκιμη ονομασία του είναι «άλμα εις τριπλούν».
7. Στις ελεύθερες κοπέλες πολλοί συνηθίζουν να λένε την ευχή «και του χρόνου ..... (2)».

8. Στο μπαράκι που πήγαμε, ο Νίκος ήπιε . . . . . (10) . . . . . (2) ουίσκι, και, όπως καταλαβαίνετε, τον πήγαμε σηκωτό στο σπίτι.

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

παπαπά, αλίμονο, είθε, εύγε, α μπα, ζήτω, θάρρος, φρίκη, έλεος, υπομονή, τέλος πάντων, διάβολε, πολύχρονος

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά.

1. Για τη γιορτή σου σου εύχομαι . . . . . και πάντα χαρούμενος κι ευτυχισμένος.
2. — Θέλεις λίγο γλυκό ακόμη;
— . . . . . , όχι άλλο. Έσκασα. Έφαγα ήδη τρία κομμάτια.
3. — Θα ’ρθεις μαζί μας στο μπαράκι;
— . . . . . , λέω να πάω για ύπνο.
— Μα θα περάσουμε ωραία. Θα είναι και η Καίτη εκεί.
— . . . . . , με πείσατε, θα έρθω.
4. Μολυσμένες θάλασσες, νέφος, οικολογικές καταστροφές. . . . . ! Πού οδηγείται ο πλανήτης μας;
5. Πολύ φοβισμένο σε βλέπω. . . . . ! Δεν ήρθε και η συντέλεια του κόσμου.
6. . . . . . ! Μην απελπίζεσαι. Όλα θα στρώσουν σιγά σιγά κάποια στιγμή.
7. . . . . . , παιδάκι μου. Έτσι πάντα επιτυχίες να ακούω για σένα.
8. — . . . . . , πού έχασα το πορτοφόλι μου;
— Ε, μη λες τέτοια λόγια.
9. . . . . . να εκπληρωθούν όλες σου οι επιθυμίες.
10. . . . . . ! Μη με βασανίζεις με τη ζήλια σου. Δεν αντέχω άλλο.

Σ Χ Η Μ Α Τ Ι Σ Μ Ο Σ Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

<u>παράγωγα ουσιαστικά</u>

υποκοριστικά:

θηλυκά σε -ούδα π.χ. η κοπέλα – η κοπελούδα

ουδέτερα σε -ούδι, -ουδάκι π.χ. ο άγγελος – το αγγελούδι – το αγγελουδάκι

μεγεθυντικά:

αρσενικά σε -αρος π.χ. ο εγωιστής – ο εγωίσταρος

θηλυκά σε -αρα π.χ. η κοπέλα – η κοπελάρα

<u>παράγωγα επίθετα</u>

π.χ. γλυκός – γλυκούτσικος

Άσκηση

α. *Συμπληρώστε τα κενά με τα υποκοριστικά παράγωγα από τα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση.*

1. Δεν είσαι πια στην πρώτη δημοτικού. Μεγάλωσες. Μη φέρεσαι σαν .... (ο μαθητής)
2. Το Πάσχα η νονά του Δημητράκη μαζί με τη λαμπάδα του του χάρισε κι ένα σοκολατένιο ..... . (ο λαγός)
3. Μέλη του φιλοζωικού συλλόγου περιέθαλψαν ένα πληγωμένο ..... που βρήκαν στο δάσος. (η αρκούδα)

β. *Συμπληρώστε τα κενά με τα μεγεθυντικά παράγωγα από τα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση.*

1. Καθώς περπατούσα, ξαφνικά, πετάχτηκε μπροστά μου ένας ..... και κατατρόμαξα. (ο σκύλος)
2. Πεινούσα τόσο πολύ που έφαγα μια ..... ψωμί με βούτυρο και μέλι. (η φέτα)

3. Στην αυλή του σπιτιού μας κυκλοφορούν κάτι . . . . . , που όταν τους βλέπεις σε πιάνει τρόμος. (ο ποντικός)
4. Η Πηνελόπη, τώρα που μεγάλωσε, έγινε μια . . . . . ! (η γυναίκα)

γ. *Συμπληρώστε τα κενά με τα παράγωγα από τα επίθετα που είναι στην παρένθεση.*

1. — Πώς σου φάνηκε το έργο που είδες;
— Μμ, ... (καλός)
2. Για βάλε θερμόμετρο. . . . . μου φαίνεσαι. (ζεστός)
3. — Τρώγεται το ψωμί; Λίγο μπαγιάτικο μου φαίνεται.
— Ε, ... είναι, τρώγεται. (μαλακός)
4. Χαριτωμένο το μωράκι της Κατερίνας, αλλά λίγο . . . . . . (χοντρός)

Σύνθετα και παρασύνθετα ρήματα στον παρατατικό και αόριστο (εσωτερική αύξηση)

Τα **σύνθετα και παρασύνθετα** ρήματα με μόρια (προθέσεις της αρχαίας ελληνικής και της καθαρεύουσας, όπως π.χ. συν, εν, εκ ή εξ, ανά, παρά, υπό κτλ.) στον αόριστο και παρατατικό της ενεργητικής φωνής παίρνουν αύξηση (εσωτερική) μετά το μόριο, όταν τονίζεται, με ορισμένες αλλαγές, π.χ.

α. (σύνθετα) υπογράφω – υπέγραφα – υπέγραψα / αναβάλλω – ανέβαλλα – ανέβαλα / συμπίπτω – συνέπιπτα – συνέπεσα **αλλά** υπογράψαμε, υπογράφαμε, αναβάλαμε κτλ.
β. (παρασύνθετα) προδιαγράφω – προδιέγραφα – προδιέγραψα / προκαταβάλλω – προκατέβαλλα – προκατέβαλα – αλλά προδιαγράφαμε, προκαταβάλαμε κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ: εκ, εμ, συμ + σύμφωνο // εξ, εν, συν + φωνήεν

Άσκηση

Γράψτε τον παρατατικό και τον αόριστο των παρακάτω ρημάτων.

Ενεστώτας		Παρατατικός	Αόριστος
διαγράφω	→	διέγραφα	διέγραψα
αμφιβάλλω	→	.....	.....
συμβαίνει	→	.....	.....
υποφέρω	→	.....	.....
συλλαμβάνω	→	.....	.....
παραθέτω	→	.....	.....
εγκρίνω	→	.....	.....
προβλέπω	→	.....	.....
περιγράφω	→	.....	.....
υπερέχω	→	.....	.....

Φ Ω Ν Η Τ Ι Κ Η

Συλλαβισμός
Τα συμπλέγματα **μπ, ντ, γκ, γγ** χωρίζονται, εκτός αν προηγείται άλλο σύμφωνο π.χ. αγ-καλιά αλλά μπαρ-μπούνι
Τα δίψηφα **μπ, ντ, γκ** δε χωρίζονται στο συλλαβισμό π.χ. μπα-μπάς
Συμφωνικά συμπλέγματα: σχ / σκ
π.χ. σχάρα / σκάρα
Παράλληλοι φωνητικοί τύποι:
π.χ. ζημιά / ζημία, θείος / θειος, γενεά / γενιά
Σημασιολογικά ζεύγη:
π.χ. δουλειά / δουλεία

Ασκησεις

Α *Συλλαβίστε τις παρακάτω λέξεις.*

1. αγγελιοφόρος: .....
2. μπουμπούκι: .....
3. πεντακοσάρικο: .....
4. κάγκελο: .....
5. Πέμπτη: .....
6. νταντά: .....
7. ξεμπλέκω: .....
8. καβουρντίζω: .....
9. ντόμπρος: .....
10. μάγκας: .....

Β *Ξαναγράψτε τις παρακάτω λέξεις με το συμφωνικό σύμπλεγμα **σχ**.*

1. σκολειό /.....
2. άσκημος /.....
3. μοσκοβολώ /.....
4. σκίζω /.....
5. σκοινί /.....
6. σκόλασε /.....

Γ *Βρείτε και γράψτε τους παράλληλους φωνητικούς τύπους.*

1. εκκλησιά /.....
2. εννέα /.....
3. δύο /.....
4. μία /.....
5. θεία /.....
6. καμία /.....

Δ *Γράψτε προτάσεις με τα παρακάτω σημασιολογικά ζεύγη.*

δουλειά / δουλεία
Σήμερα είχαμε πολλή δουλειά στο γραφείο.
Για την κατάργηση της δουλείας έγιναν πολλοί αγώνες. ***– παράδειγμα***

1. γωνιά / γωνία (γεωμετρία)
. . . . . .
. . . . . .

2. στοιχειό / στοιχείο
. . . . . .
. . . . . .

3. χωριό / χωρίο
. . . . . .
. . . . . .

4. τραπέζι / τραπέζιο (γεωμετρία)
. . . . . .
. . . . . .

5. βίος / βιος
. . . . . .
. . . . . .

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Συμπληρώστε με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση.

α. Η κουκουβάγια και η πέρδικα

Μια μέρα ..... (μαζεύω, -ομαι) όλα τα πουλιά και συμφώνησαν να βάλουν τα παιδιά τους στο σχολείο να μάθουν γράμματα. Βρήκαν και το δάσκαλο και τον διόρισαν. Άνοιξε το σχολείο και πήγαν τα παιδιά τους και τα έγραψαν.

΄Υστερα από λίγες μέρες μερικά παιδιά πήγαν στο σχολείο και δεν ήξεραν το μάθημά τους. Ο δάσκαλος τα άφησε νηστικά το μεσημέρι.

Μέσα στα παιδιά που ..... (μένω) τιμωρία ήταν και το παιδί της κουκουβάγιας.

Η κουκουβάγια, άμα είδε πως σχόλασαν τα παιδιά το μεσημέρι και το μωρό της δε σχόλασε, πήρε λίγο ψωμί και πήγε στο σχολείο .... (αυτό, αυτό, δίνω). Καθώς πήγαινε, την έφτασε η πέρδικα. ..... (μένω) κι εκείνης το μωρό νηστεία και πήγαινε να του δώσει λίγο ψωμί. Λέγει ..... (η κουκουβάγια):

— Να χαρείς τα μάτια σου, γειτόνισσα, έχω πολλή δουλειά και σε παρακαλώ δώσε και ..... (το μωρό) μου το φαΐ του.

— Το παίρνω, γειτόνισσα, λέγει η κουκουβάγια, αλλά δεν ξέρω το μωρό σου ποιο είναι.

— Ω, λέγει η πέρδικα, όσο γι' αυτό, είναι πολύ εύκολο να το βρεις. Το μωρό μου είναι ..... (όμορφος) μωρό του σχολείου!

Η κουκουβάγια πήγε στο σχολείο. Παρακάλεσε το δάσκαλο κι αυτός ..... (δέχομαι) να δώσει το ψωμί του μωρού της. ΄Υστερα του είπε να την αφήσει να δει όλα τα παιδιά. Κοίταξε καλά καλά, δε βρήκε το μωρό της πέρδικας. Γύρισε πίσω, επήγε και βρήκε την πέρδικα και της έδωσε το ψωμί και της λέει:

— Τι .... (εσύ, κάνω)! Κοίταξα μια ώρα και δεν το βρήκα το μωρό σου, γιατί μες στο σχολείο δεν ήταν ..... (όμορφος) μωρό απ' το δικό μου!

Λαϊκό παραμύθι

β. Τελευταία έχω μεγάλη γκαντεμιά με τα αεροπλάνα. Φέτος το καλοκαίρι πηγαίναμε Μυτιλήνη με τη γυναίκα μου, που μου λέει: «Δεν παίρνουμε μαζί μας μέσα στο αεροπλάνο τις αποσκευές, μην τυχόν κι αυτοί τις στείλουν κατά λάθος στην Καζαμπλάνκα;». Είχε πάει πριν από λίγο καιρό αεροπλανικώς στα Γιάννενα και στείλανε κατά λάθος τις βαλίτσες της στο Μαρόκο.

Άσε, λέω, είναι βαριές, έχω και σύνδρομο πέμπτου σπονδύλου, μη με πιάσει καμιά μέση και βγαίνω κουβάρι στην παραλία. Οπότε τις φορτώνουμε και περιμένουμε ..... (κατεβαίνω) να τις πάρουμε. Αλλά, αντί για Μυτιλήνη, οι βαλίτσες ταξίδεψαν στη Ρόδο, όπου ήμασταν διακοπές την προηγούμενη χρονιά, οπότε ..... (τρελαίνω, -ομαι), γιατί είχαμε από μαγιό μέχρι οδοντόβουρτσες, πουκάμισα, βιβλία, Μίκι Μάους, ασπιρίνες, ψαλίδια, ... (το παν). Και πάμε στο σπίτι που είχαμε νοικιάσει και περιμέναμε σαν τις λεχώνες να επανακάμψουν οι βαλίτσες από το τουρ στο Αιγαίο – ευτυχώς κατέπλευσαν την άλλη μέρα, αλλά από τότε προτιμώ να παίρνω μαζί μου ελάχιστα πράγματα και να έχω το κεφάλι μου ήσυχο, αφού η βαλίτσα είναι ακριβώς από πάνω μου στη θήκη, μέσα στο χώρο των επιβατών.

Πριν από τρεις μήνες ..... (πηγαίνω) στη Ρόδο, σ' ένα συνέδριο ..... (ο συγγραφέας) και το αεροπλάνο χάλασε – ευτυχώς πριν ..... (απογειώνω, -ομαι). Μας κατέβασαν κι αρχίσαμε να περιμένουμε να το φτιάξουν οι μηχανικοί, που δεν ..... (αποδείχνω, -ομαι) ..... (ταχύς, -εία, -ύ) του κεραυνού: οχτώ ώρες αναμονή – κόντεψα να γίνω μητέρα ..... (περιμένω) τόσες ώρες στο αεροδρόμιο να φτιάξουν το ρημάδι, να φέρουν κάποιο ανταλλακτικό από την Αθήνα (αντί να βάλουν άλλο αεροπλάνο), κι όταν έφτασα στο νησί των Ιπποτών, ταλαίπωρος ως ιππότης της Ελεεινής Τραπέζης, η πρώτη μέρα του συνεδρίου ..... (τελειώνω) – πάλι καλά που ..... (προλαβαίνω) τους συνέδρους στις βραδινές ρετσίνες.

Προ ημερών ..... (πετώ, -ιέμαι) από Αθήνα για Θεσσαλονίκη, ... (περνώ, -ιέμαι) πέντε λεπτά από την απογείωση, ... (περνώ, -ιέμαι) πάνω από την Εύβοια και ..... (σκέφτομαι) τη Χαλκίδα, έπαιζα στο μυαλό μου μπιρίμπα με το Σκαρίμπα, όταν ακούμε αίφνης την όχι απόλυτα ψύχραιμη φωνή του πιλότου ..... (λέω) πως επιστρέφουμε κατεπειγόντως στο αεροδρόμιο των Αθηνών, γιατί πρέπει για κάτι να μας τσεκάρουν – άφησε θολή την αιτία της ξαφνικής μεταστροφής. Αλλά, ... (λέω, -γομαι) τα ίδια σχεδόν στα αγγλικά, είπε πως υπάρχει τηλεφώνημα που υποστηρίζει ότι ..... (τοποθετώ, -ούμαι) βόμβα στο αεροπλάνο. Είπε την αλήθεια στα εγ-

γλέζικα, ίσως γιατί ..... (σκέφτομαι) πως οι Εγγλέζοι είναι ψύχραιμοι, ενώ εμείς οι Έλληνες, αεί παίδες, μπορεί να αρχίζαμε ..... (τσιρίζω) για πάντα – αλλά τι χαμός έγινε μετά, θα το πω στο επόμενο τεύχος.
(Συνεχίζεται)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ, *Μακεδονία*, «Πανσέληνος», 19-1-2003

γ. Γιώργος Μαρίνος

..... (μιλώ, -ιέμαι), ... (φωτογραφίζω, -ομαι), ... (παίζω), ... (δοξάζω, -ομαι), ... (κερδίζω, -ομαι) το δικαίωμα να είναι αυτός που είναι, ... (χρειάζομαι, άρνηση) ..... (δικαιολογώ, -ούμαι), ... (απολογούμαι), ... (επιδιώκω, -ομαι) τίποτα ..... (πολύ) από αυτό που θέλει και είναι.

Μόνο που στη συνέντευξή του στις «Επιλογές» επιστρέφει, προκειμένου να ξεκαθαρίσει κάποιες λεπτομέρειες που ..... (αυτός) αφορούν.

Μακεδονία της Κυριακής, «Επιλογές του μήνα»

δ. Η λογική του παραλόγου

Η ψυχολόγος κα Αγνή Μαριακάκη εξηγεί ότι το κάπνισμα είναι μια από ..... (δύσκολος) συνήθειες για να κόψει κανείς. Το τσιγάρο, με την πάροδο του χρόνου, γίνεται κομμάτι της ζωής του καπνιστή. Θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίσουμε φυσική προέκταση ..... (ο εαυτός μου), αφού αποτελεί μέρος της καθημερινής του ζωής και των κινήσεών του. Ο καπνιστής ..... (σκέφτομαι), μιλάει, χειρονομεί, χαλαρώνει, ... (εκτονώνω, -ομαι) με το τσιγάρο. Παρ' όλ' αυτά, υπάρχουν τρόποι ..... (κόβω, -ομαι) αυτή η βλαβερή συνήθεια, με βήματα απλά, όχι όμως εύκολα, αφού ..... (χρειάζομαι) ο καπνιστής να πάει κόντρα σε μια ισχυρή ευχαρίστηση.

Όπως υποστηρίζει η κα Μαριακάκη, είναι σημαντικό να πάρετε την απόφαση να κόψετε το τσιγάρο και κατόπιν ..... (αποδεσμεύω, -ομαι). Βάλτε μια ημερομηνία εκκίνησης και φροντίστε να απομακρύνετε τα αποθέματα τσιγάρων και αναπτήρων στο σπίτι ή στο γραφείο, γιατί, αν βρείτε έστω και ένα, μη ..... (φαντάζω, -ομαι) ότι ..... (αντιστέκομαι) στον πειρασμό, σίγουρα θα το καπνίσετε. Ενημερώστε τους φίλους και την οικογένειά σας ότι κόβετε το κάπνισμα και ότι περιμένετε την υποστήριξή τους. ..... (προετοιμάζω, -ομαι) ψυχολογικά, σίγουρα οι πρώτες δέκα μέρες θα είναι δύσκολες.

Ίσως, νιώσετε πονοκεφάλους και εκνευρισμό, είναι τα συμπτώματα της στέρησης. Για να τα αντιμετωπίσετε, μπορείτε να πίνετε πολύ νερό και να τρώτε φρούτα. Επίσης, μην ξεχνάτε να παίρνετε βαθιές ανάσες και να κρατάτε ..... (ο εαυτός μου) ..... (απασχολώ, -ούμαι). Φροντίστε να απασχολείτε συνεχώς τα χέρια σας. Αυτό είναι ..... (δύσκολος) κομμάτι. Έχετε στα χέρια διαρκώς ένα στιλό, ένα κομπολόι, ώστε να εκτονώσετε την ανάγκη σας για την κίνηση του τσιγάρου.

- Αντιμετωπίστε τον εαυτό σας ως μη καπνιστή, έστω κι αν αυτό σημαίνει να ζητάτε τραπέζι στον αντίστοιχο χώρο κάποιου εστιατορίου.
- Δείξτε επιμονή και θέληση, ακόμα κι όταν η αποχή από το τσιγάρο γίνεται αφόρητη. ..... (σκέφτομαι) ότι κάθε μέρα που περνάει χωρίς τσιγάρο είναι μια προσωπική σας νίκη.
  Εάν δεν τα καταφέρατε, μην .... (αυτό, βάζω, -ομαι) κάτω. Μην απορρίψετε την ιδέα τελείως, προσπαθήστε πάλι ..... (αργά).
- Στο διάστημα όμως που θα ακολουθήσει, προστατεύστε τον οργανισμό σας όσο το δυνατό από τις βλαβερές συνέπειες του καπνού. Περιορίστε τον αριθμό των τσιγάρων, επιλέξτε ..... (ελαφρύς) τσιγάρα, χρησιμοποιήστε εξαρτήματα που φιλτράρουν τον καπνό ή δοκιμάστε το βιολογικό φίλτρο. Το βιολογικό φίλτρο δε διαφέρει από τα κοινά φίλτρα, γιατί, λόγω της ειδικής σύνθεσής του, παρακρατεί στο σώμα του, εκτός από την πίσσα και τη νικοτίνη, ένα μεγάλο μέρος από τις βλαπτικές αέριες ουσίες που περιέχονται στον ..... (εισπνέω) καπνό.
  Από αυτή την άποψη, το βιολογικό φίλτρο λειτουργεί σαν ένας «προστατευτικός εξωτερικός πνεύμονας», ... (προλαμβάνω, -ομαι) τον πολλαπλασιασμό των ελεύθερων ριζών και οξειδίων μέσα στον ανθρώπινο πνεύμονα. Έτσι, ... (προστατεύω, -ομαι) περισσότερο ο ίδιος ο καπνιστής αλλά και το περιβάλλον του από την επίδραση του καπνού. Βεβαίως, ... (πολύς) προστασία δε σημαίνει ..... (ασφαλής) κάπνισμα. Το βιολογικό φίλτρο είναι ένα ακόμα σημαντικό βήμα για μεγαλύτερη προστασία από μια, ούτως ή άλλως, ... (επιβλαβής) συνήθεια.

Ελευθεροτυπία, «Έψιλον», 15-12-2002

ε. Αν η Microsoft κατασκεύαζε αυτοκίνητα

Το διαβάσαμε στο «Auto Day» και μας άρεσε τόσο πολύ, που θέλουμε .... (αυτό, μοιράζω, -ομαι) μαζί σας.

Πριν από λίγες ημέρες, το αφεντικό της Microsoft Μπιλ Γκέιτς, κατά την παρουσίαση κάποιου νέου προγράμματος της εταιρείας του, δήλωσε ότι αν η General Motors είχε κάνει τόσο γρήγορα τεχνολογικά βήματα όπως η Microsoft, τα αυτοκίνητά της ..... (στοιχίζω) μόλις ένα δολάριο. Η απάντηση εκ μέρους της GM ήταν άμεση και πραγματικά εκπληκτική. Απολαύστε την.

Αν η General Motors είχε αναπτύξει την τεχνολογία της όπως η Microsoft, τα αυτοκίνητα που ..... (οδηγώ, -ούμαι) θα είχαν τις εξής ιδιότητες:

- Το αυτοκίνητό σας ..... (παθαίνω) ατυχήματα δύο φορές την ημέρα χωρίς κάποια προφανή αιτία.
- Κάθε φορά που οι άσπρες γραμμές του δρόμου ..... (ξαναβάφω, -ομαι), θα έπρεπε να αγοράζετε καινούριο αυτοκίνητο.
- Περιστασιακά, το αυτοκίνητο ..... (ξεφεύγω) από την πορεία του, χωρίς να γνωρίζετε το λόγο. Εσείς θα έπρεπε απλώς ..... (αποδέχομαι) το γεγονός, να σταματήσετε επιτόπου, να ξεκινήσετε ξανά και να συνεχίσετε την πορεία σας.
- Κάποιες φορές, κατά τη διάρκεια ιδιαίτερων ελιγμών, όπως για παράδειγμα μια κλειστή αριστερή στροφή, το αμάξι σας ..... (συνεχίζω, -ομαι) όλο ευθεία και έπειτα ..... (αρνιέμαι) να ξεκινήσει πάλι. Για να το αντιμετωπίσετε αυτό, θα έπρεπε να προχωρήσετε σε ολική αλλαγή και επανεγκατάσταση της μηχανής.
- Τα αυτοκίνητα δε .... (εσείς, παραδίνω, -ομαι) παρά μόνο με ένα κάθισμα, διότι θα έπρεπε να διαλέξετε ανάμεσα στο CAR 95 και στο CARNT. Κάθε κάθισμα επιπλέον ..... (απαιτώ, -ούμαι) ειδική παραγγελία από τη μονάδα παραγωγής.
- Η Apple ..... (αναπτύσσω, -ομαι) αυτοκίνητα που θα λειτουργούσαν με ηλεκτρική ενέργεια, πιο αξιόπιστα, πέντε φορές πιο γρήγορα και δύο φορές πιο ελαφρά, αλλά δεν ..... (μπορώ) να κυκλοφορήσουν παρά μόνο στο 5% των δρόμων.
- Οι ενδείξεις θερμοκρασίας των λαδιών και της μπαταρίας ..... (αντικατασταίνω, -ομαι) από τη γενική ένδειξη: «Τεχνική βλάβη».

- Τα καθίσματα ..... (απαιτώ) από κάθε επιβάτη να έχει το ίδιο ύψος και το ίδιο βάρος.
- Ο αερόσακος, πριν ανοίξει, ... (ρωτώ, -ιέμαι): «Θέλετε οπωσδήποτε το άνοιγμα;».
- Περιστασιακά, οι έξοδοι αυτοκινήτου ..... (μπλοκάρω). Εσείς δε ..... (μπορώ) να τις ξανανοίξετε, παρά μόνο κάνοντας ένα κόλπο, για παράδειγμα θα έπρεπε συγχρόνως να τραβήξετε το χερούλι της πόρτας, να γυρίσετε το κλειδί και με το άλλο χέρι να αρπάξετε την κεραία του ραδιοφώνου.
- Η General Motors .... (εσείς, υποχρεώνω, -ομαι) να αγοράζετε με κάθε αυτοκίνητο ένα πακέτο οδικές κάρτες Deluxe της εταιρείας Rand McNally (θυγατρική της General Motors) ακόμα κι αν εσείς δεν ..... (θέλω) ούτε ..... (έχω) ανάγκη αυτές τις κάρτες. Σε περίπτωση που δεν αγοράζατε αυτά τα έξτρα, το αυτοκίνητό σας ..... (τρέχω) 50% πιο αργά (ή πιο γρήγορα). Εξαιτίας αυτού, η Rand McNally ..... (σύρω, -ομαι) στα δικαστήρια.
- Κάθε φορά που η General Motors θα έβγαζε ένα καινούριο μοντέλο, κάθε οδηγός ..... (πρέπει) να μάθει ξανά να οδηγεί, γιατί καμιά εντολή δε ..... (λειτουργώ) όπως στα προηγούμενα μοντέλα.
- Τέλος, θα έπρεπε να πατήσετε το κουμπί «Έναρξη» για να... σταματήσει η μηχανή.

Μακεδονία της Κυριακής, 22-12-2002

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Λύσεις των ασκήσεων

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α **α.** οι αναλογίες του σώματος / ζητιάνος της αγάπης σου / ευλογία Θεού / καταφύγιο άγριων ζώων / αιχμάλωτος πολέμου / εκτίμηση της κατάστασης / εθελοντική εργασία / η δημοσίευση των ειδήσεων / η εμφάνιση φιλμ / στεγαστικό δάνειο / δομικά υλικά / προστατευτικό χώρισμα / ενεργειακές πηγές

β. τρομακτικός θόρυβος / ο βιασμός της θέλησης / η διεκδίκηση δικαιωμάτων / το φως της δημοσιότητας / βραχυπρόθεσμο δάνειο / συμμέτοχος στα κέρδη / απογραφή του πληθυσμού / συσσίτιο γερόντων / δημοτικές αρχές / ενεργό ηφαίστειο

Β **α.** συλλαμβάνω – ελευθερώνω / υγιής – ασθενής / ομοφυλόφιλος – ετεροφυλόφιλος / αναλφάβητος – εγγράμματος / αιχμάλωτος – ελεύθερος / προστατευτικός – απροστάτευτος / η διέξοδος – το αδιέξοδο

β. προέρχομαι – κατάγομαι / δομώ – χτίζω / ισχυρίζομαι – υποστηρίζω / χορηγώ – παρέχω / ενεργητικότητα – δραστηριότητα / προκύπτει – συμπεραίνεται / σιτίζω – τρέφω / τρομακτικός – φοβερός

Γ 2. στεγαστικά, 3. η σύλληψη, 4. απογραφή, 5. δημοτικό, 6. τη σίτιση, 7. άπορους, 8. στέγης, 9. άστεγους

Δ 1. ΑΚΡΑΙΕΣ, 2. ΕΠΙΝΙΚΙΑ, 3. ΡΑΜΦΟΣ, 4. ΒΡΑΧΥΣ, 5. ΛΙΤΟΣ, 6. ΒΕΒΗΛΩΝΩ, 7. ΑΝΑΓΩ, 8. ΣΚΑΩ, ΙΚ. ΑΝΑΒΙΩΝΩ

Ε 1. τροχάδην, 2. την τιμητική μου, 3. ο κατακλυσμός, 4. παραλλαγή, 5. πόδας, 6. ακραία, 7. πρωτοστάτης, 8. ρήση, 9. ανταμοιβή

ΣΤ βίος – αναβιώνω / νικώ – τα επινίκια / θεός – το πάνθεον / αλλάζω – η παραλλαγή / κλίνω – συγκλίνω / λαμβάνω – εύληπτος / δέχομαι – η εκδοχή / ουρανός – μεσουρανώ / σήμα – επίσημος

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Δημ. 1 – Αγαπητοί μας φίλοι, κοντά μας σήμερα έχουμε τον κ. Μακρή, μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης για τη βοήθεια των λαών του Τρίτου Κόσμου.

Δημ. 2 – Σήμερα θα μιλήσουμε για την κατάσταση που επικρατεί στις χώρες κυρίως της Νότιας Αφρικής. Είναι, κύριε Μακρή, τόσο δύσκολα τα πράγματα εκεί όσο ακούμε;

Μ. – Και χειρότερα. Σκεφτείτε ότι σήμερα, τον 21ο αιώνα, στον πλανήτη Γη, περίπου 815 εκατομμύρια άνθρωποι υποφέρουν από την πείνα, την ίδια ακριβώς στιγμή που άλλα 300 περίπου εκατομμύρια υποφέρουν από παχυσαρκία.

Δημ. 1 – Πώς είναι δυνατό, κύριε Μακρή, να υποφέρουν από πείνα άνθρωποι που οι χώρες τους διαθέτουν πλούσια αποθέματα πρώτων υλών;

Μ. – Και οι οποίες έχουν τεράστια εξωτερικά χρέη, αυτό μην το ξεχνάτε.

Δημ. 2 – Τι στοιχεία έχετε να μας παρουσιάσετε, κύριε Μακρή;

Μ. – Στον αναπτυσσόμενο κόσμο ένας στους πέντε ανθρώπους πάσχει από χρόνιο υποσιτισμό, συνολικά δηλαδή 777 εκατομμύρια άνθρωποι.

Δημ. 2 – Χρόνιος υποσιτισμός, δηλαδή, μονίμως δεν έχουν να φάνε κανονικό φαγητό.

Μ. – Ακριβώς. Για να καταλάβετε το μέγεθος της τραγωδίας, ένας άνθρωπος πεθαίνει κάθε τέσσερα λεπτά ως άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα υποσιτισμού, ενώ το 55% των 12 εκατομμυρίων θανάτων παιδιών ετησίως έχουν σχέση με τον υποσιτισμό.

Δημ. 1 – Είναι πράγματι τραγικοί οι αριθμοί. Μιλάνε από μόνοι τους.

Μ. – Και ας μην ξεχνάμε και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν σ' αυτές τις χώρες, οι οποίες, βεβαίως, ενοχοποιούνται σε αρκετά μεγάλο βαθμό γι' αυτή την κατάσταση.

Δημ. 2 – Πείτε μας ακριβώς τι συμβαίνει, κύριε Μακρή.

Μ. – Από τον Οκτώβριο του 1999 ως τον Ιούνιο του 2001, 22 χώρες είχαν ξηρασίες, 17 είχαν πλημμύρες και τυφώνες.

Δημ. 1 – Και από τη στιγμή που δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές αντιμετώπισής τους, είναι φυσικό να δημιουργούν τεράστια προβλήματα.

Δημ. 2 – Συν οι πόλεμοι και οι εμφύλιες συγκρούσεις που είναι, δυστυχώς, συνηθισμένες εκεί.

Μ. – Ακριβώς. Μέσα στο 2000, 22 συνολικά χώρες αντιμετωπίζουν ακραία καιρικά φαινόμενα και πολέμους.

Δημ. 1 – Με την έλλειψη νερού τι γίνεται;

Μ. – Τρομερό πρόβλημα. Σκεφτείτε πως περίπου 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι, δηλαδή το 1/6 του παγκόσμιου πληθυσμού, δεν έχουν πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό, δεν έχουν καθαρό νερό να πιουν. Τι πίνουν; Βρώμικο, μολυσμένο νερό.

Δημ. 1 – Και να πώς εξαπλώνονται οι ασθένειες.

Μ. – Ακριβώς. Τα στοιχεία μου λένε πως από τα 14,4 εκατομμύρια των ατόμων που απειλούνται με λιμό στη Νότια Αφρική, τα 5,9 είναι και ασθενείς του AIDS. Στη Ζάμπια το προσδόκιμο ζωής έχει πέσει κάτω από 40 χρόνια.

Δημ. 2 – Αναρωτιέμαι, θα γίνει ποτέ τίποτα γι' αυτούς τους ανθρώπους; Γιατί οι ... μεγάλοι πρέπει να τους σκεφτούν, να πάρουν κάποια μέτρα βραχυπρόθεσμα κατ' αρχήν, και, βεβαίως, μακροπρόθεσμα.

Μ. – Δεν ξέρω, φίλοι μου. Εγώ πάντως είμαι απαισιόδοξος. Και να σας πω αμέσως γιατί. Κοιτάξτε τους γείτονές μας. Όλες οι βαλκανικές χώρες υποφέρουν, καθώς το μεγαλύτερο σήμερα πρόβλημά τους είναι η ανεργία.

Δημ. 1 – Και στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης να πάμε, μήπως τα πράγματα είναι καλύτερα;

Μ. – Εκεί υπολογίζεται ότι ένας άνθρωπος πεθαίνει από φυματίωση κάθε 25 λεπτά. Και εκατομμύρια είναι οι οικογένειες που συντηρούνται αποκλειστικά από το συνάλλαγμα που στέλνουν τα μέλη τους που έχουν πάει μετανάστες σε αναπτυγμένες χώρες, κυρίως της Δυτικής Ευρώπης, στις ΗΠΑ και την Αυστραλία.

21ος αιώνας – 2. 300 εκατομμύρια υποφέρουν από παχυσαρκία
Αναπτυσσόμενες – Χώρες της Ν. Αφρικής – 1. χρόνιος υποσιτισμός / 2. πεθαίνει ένας άνθρωπος κάθε 4 λεπτά / 3. 12 εκατομμύρια θάνατοι / 4. έλλειψη καθαρού πόσιμου νερού / 5. ασθένειες – AIDS
Αιτίες της εξαθλίωσης – 1. καιρικές συνθήκες / 2. απουσία υποδομών / 3. τεράστια εξωτερικά χρέη / 4. πόλεμοι
Βαλκανικές χώρες – μεγάλη ανεργία
Χώρες της πρώην ΕΣΣΔ – 1. ένας θάνατος κάθε 25 λεπτά από φυματίωση / 2. συντήρηση εκατομμυρίων οικογενειών από συνάλλαγμα μεταναστών συγγενών τους

Κατανόηση γραπτού λόγου

Πείνα και ομάδες πολιτών 10 / Ακριβής υπολογισμός του παγκόσμιου πληθυσμού 3 / Οι προβλέψεις για τη γεννητικότητα καταρρίπτονται 8 / Προσδιορισμός της «φτώχειας» στις ΗΠΑ 13 / Ο αριθμός των κατοίκων του πλανήτη μας σήμερα 4 / ΗΠΑ και τρόφιμα 9 / Αίτια της μείωσης του πληθυσμού της Γης 5 / Πρόβλεψη για το AIDS 6 / Σημαντική μείωση του πληθυσμού στον πλανήτη 7 / Πλούτος και φτώχεια: έννοιες σχετικές 12 / Επίσημες εκτιμήσεις για τον παγκόσμιο πληθυσμό σε μερικά χρόνια από τώρα 2 / Εισοδήματα και πάγιες δαπάνες των Αμερικανών 11

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α επιδημία άτυπης πνευμονίας / πρόσβαση στο Διαδίκτυο / διανύει το 21ο έτος της ηλικίας του / συναφείς επιστήμες / ένταξη στο κοινωνικό σύνολο / επέκταση σχεδίου πόλεως / μεσολάβηση των συγγενών / κατάρτιση εκπαιδευόμενων / πληθώρα γνώσεων

Β ρεαλιστικός – πραγματικός / μεσολαβώ – παρεμβαίνω / γλιτώνω – σώζω / πληθώρα – αφθονία / διαπρέπω – διακρίνομαι / εφικτός – κατορθωτός / οφείλω – χρωστώ / επεκτείνω – εξαπλώνω / ο διδασκόμενος – ο μαθητής

Γ προσθέτω – αφαιρώ / εφικτός – ανέφικτος / ισορροπημένος – ανισόρροπος / επιτυγχάνω – αποτυγχάνω / θετικός – αρνητικός / αναπτυγμένος – υπανάπτυκτος / υπεύθυνος – ανεύθυνος / συναφής – άσχετος / επιτάχυνση – επιβράδυνση

Δ 2 β, 3 α, 4 β, 5 α, 6 γ, 7 β, 8 α, 9 γ, 10 α, 11 γ, 12 β, 13 α, 14 β, 15 α, 16 γ, 17 α

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Χτίζοντας μια επαγγελματική πορεία

Αναζητείτε την πρώτη σας εργασία ή επιθυμείτε αλλαγή της εργασιακής πορείας; Ο σχεδιασμός της επαγγελματικής σταδιοδρομίας δεν είναι ένα γεγονός που πρέπει κανείς να το αφήνει στην τύχη ή να ασχολείται με αυτόν, αν του συμβεί πρώτα μια επαγγελματική αποτυχία. Αντιμετωπίστε την αγορά εργασίας με επαγγελματισμό και μη μένετε αδρανείς μπροστά στις εξελίξεις, ακόμα κι αν θεωρητικά δεν έχετε κάποιο σοβαρό λόγο αλλαγής της εργασίας σας.

Τα σημερινά δεδομένα της αγοράς εργασίας –παγκοσμιοποίηση, ενεργειακή κρίση, εξαγορές και συγχωνεύσεις, μεγαλύτερες απαιτήσεις εργοδοτών σε ανθρώπινο δυναμικό– απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό της επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

Σύμφωνα με έρευνες, οι βασικότερες κινήσεις σχεδιασμού επαγγελματικής πορείας είναι οι ακόλουθες:

1. Ο Τύπος και το Διαδίκτυο πρέπει να γίνουν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς σας, ώστε να είστε ενήμεροι για τις τάσεις της αγοράς και των επιχειρήσεων. Όταν για παράδειγμα ξεσπά μια παγκόσμια κρίση λόγω πολέμου, είναι μάταιο να επικεντρώσετε την προσοχή σας στον τουρισμό ή στον αεροπορικό ή άλλο τομέα που φαίνεται ότι θα δοκιμαστεί. ***– παράδειγμα***
2. Με τον ίδιο τρόπο, οι ελληνικές και ξένες εφημερίδες και η ανάγνωση των σελίδων που προωθούν την απασχόληση είναι ένας καλός δείκτης για το ποια επαγγέλματα και ποια προσόντα ζητούνται περισσότερο. Μάλιστα, αυτό πρέπει να αρχίσει να γίνεται από τα φοιτητικά χρόνια. Γιατί θα ήταν ανώφελο να σπουδάσει κάποιος και να κάνει μεταπτυχιακό στην αεροναυπηγική, αν δεν είναι διατεθειμένος να ζήσει για πάντα στη Φλόριντα!
3. Όταν όλοι στοχεύουν να εργαστούν στις δέκα μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες, εσείς αναζητήστε υγιείς ελληνικές εταιρείες με προδιαγραφές. Μην αποκλείετε μικρές ή που δεν τις ξέρετε. Σ' αυτές θα έχετε διευρυμένα καθήκοντα και θα μάθετε περισσότερα απ' ό,τι σε μια πολυεθνική που θα ζητά από σας εξειδίκευση σε ένα αντικείμενο.
4. Τα στελέχη που σήμερα δε γνωρίζουν χειρισμό ηλεκτρονικού υπολογιστή και αγγλικά θεωρούνται οι αγράμματοι του μέλλοντος. Όσοι αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις, έχουν το πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων και εξασφαλί-

ζουν τους μέλλον τους. Ειδικά μεταπτυχιακά, ξένες γλώσσες εμπλουτίζουν το οπλοστάσιο των γνώσεών σας.

5. Είναι αποδεδειγμένο ότι ευκαιρίες υπάρχουν και αυτές τις εκμεταλλεύονται πάντα όσοι είναι κοινωνικοί, διατηρούν ένα δίκτυο επαφών και φροντίζουν πάντα να το διευρύνουν.
6. Η διαφήμιση ακολουθεί όλα τα προϊόντα, όσο γνωστά κι αν είναι. Το σημαντικότερο προϊόν που θα κληθείτε να διαφημίσετε είναι ο εαυτός σας. Φροντίστε ό,τι στοιχεία παρουσιάζετε να είναι άρτια και επαγγελματικά δοσμένα. Η εικόνα σας και η φήμη σας πάντα προηγούνται μιας συνάντησης κι αν δεν είναι σωστά προετοιμασμένα, δε θα σας ανοίξουν όσες πόρτες περιμένατε.
7. Η συνέντευξη αποτελεί τη βασική μέθοδο επιλογής προσωπικού. Ο βαθμός δυσκολίας της θα αυξάνεται όσο μεγαλώνει η εμπειρία σας. Είναι το σημείο όπου καίγονται οι περισσότεροι υποψήφιοι, οι οποίοι αδυνατούν να πείσουν τους μελλοντικούς εργοδότες τους για την προσωπικότητά τους.
8. Η βελτίωση της επαγγελματικής σας κατάστασης είναι συνδεδεμένη με την ικανότητά σας να διαπραγματεύεστε τις απολαβές σας, τις καλύτερες εργασιακές συνθήκες και γενικά όσα μπορούν να κάνουν καλύτερη τη ζωή σας.
9. Είναι πρωταρχικής σημασίας, όταν καλείται κάποιος να παραχωρήσει την εργασιακή του δύναμη, να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από μια τέτοια σχέση. Ο επαγγελματικός κόσμος πολύ συχνά δε διακρίνεται για την ηθική και όταν οι εργοδότες σας διαπιστώσουν ότι δε γνωρίζετε τα δικαιώματά σας, ευκολότερα και για περισσότερο χρόνο θα μπορούν να σας εκμεταλλεύονται. Η γνώση είναι δύναμη.
10. Οι επαγγελματικοί σας στόχοι δεν πρέπει να είναι εκτός πραγματικότητας. Όταν στερείστε βασικών προσόντων ή εμπειρίας, δεν πρέπει να στοχεύετε σε μια υψηλή θέση πολυεθνικής. Πρωταρχικός στόχος είναι η απόκτηση εμπειρίας και μεσοπρόθεσμος ή μακροπρόθεσμος, η επιθυμία σας να εργαστείτε σε συγκεκριμένους χώρους ή εταιρείες.

Μακεδονία της Κυριακής, 20-4-2003

10 Ιεράρχηση... / 2 Έρευνα επαγγελμάτων... / 8 Ικανότητα στις διαπραγματεύσεις... / 4 Πολλές και εξειδικευμένες... / 5 Κοινωνικές επαφές και... / 9 Γνώση των δικαιωμάτων και... / 3 Συστηματική αναζήτηση... / 7 Γνώση της διαδικασίας... / 6 Προβάλετε ή...

Κατανόηση γραπτού λόγου

Περιεχόμενο του προσχεδίου 3 / Χρόνος σπουδών 7 / Τίτλοι σπουδών 10 / Σκοπός των προγραμμάτων της ΔΒΕ 5 / Εναλλακτική πρόταση παρακολούθησης των προγραμμάτων της ΔΒΕ 8 / Αβέβαιο το μέλλον του προσχεδίου για τη ΔΒΕ 2 / Σε ποιους απευθύνεται η ΔΒΕ 4 / Διαπανεπιστημιακές ρυθμίσεις 11 / Τρόπος εισαγωγής των υποψήφιων εκπαιδευομένων στη ΔΒΕ 9 / Φορείς υλοποίησής τους 6

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α 2. Επιβάλλονται κυρώσεις – στους φοροφυγάδες / 3. Η μετάδοση – της επιδημίας... / 4. Παραμένει ασύλληπτος ο δράστης – του εγκλήματος / 5. Με ανακούφισε από τον πονοκέφαλο – το παυσίπονο... / 6. Είχε μεγάλη επιτυχία... — μόδας / 7. Ένα φιλικό μου ζευγάρι υιοθέτησε – ένα αγοράκι / 8. Πέτυχε μεταξύ των πρώτων – στις εξετάσεις / 9. Ήταν αναμενόμενη η κήρυξη – του πολέμου / 10. Ήταν τόσο ευτελές – το ποσό, που...

Β **α.** 2.υποδούλωση – ελευθερία / 3. φθορά – αφθαρσία / 4. υποβαθμίζω – αναβαθμίζω / 5. προσιτός – απρόσιτος / 6. πτωτικός – ανοδικός / 7. κόπωση – ξεκούραση / 8. μείωση – αύξηση / 9. επικύρωση – ακύρωση / 10. έννομος – παράνομος

β. 2. πάθηση – αρρώστια / 3. απώλεια – χάσιμο / 4. πλασματική – εικονική / 5. διατεθειμένος – πρόθυμος / 6. έννομος – νόμιμος / 7. υποκινώ – παροτρύνω / 8. χώνεψη – πέψη / 9. ώθηση – σπρώξιμο

Γ 2. που δεν αλλάζει (κατάσταση), 3. οι ειδήσεις είναι ακριβείς, 4. όλα είναι ακριβά, 5. κριτική-ερμηνευτική άποψη, 6. εκπαιδευτικό ίδρυμα, 7. ο υπήκοος του κράτους, 8. αυτός που πουλάει, 9. αυτό που προτείνω, γραμμ. σύνολο λέξεων που εκφράζουν ένα νόημα, 10. η διάθεση (θέληση, σκοπός), (γραμμ. άκλιτο μέ-

ρος του λόγου), 11. η γυναίκα που δεν απατά το σύζυγό της, 12. όταν πιστεύουμε στο Θεό, 13. αυτός που γνωρίζουμε, 14. μυαλωμένος, 15. μπερδεμένος, όχι απλός, 16. με πολλές πλευρές

Δ 2. η γυναίκα που εργάζεται – η μέρα που εργαζόμαστε (όχι αργία), 3. το διαμέρισμα που είναι σε καλή κατάσταση – το κτίριο που πρέπει να διατηρηθεί για πολιτιστικούς λόγους, 4. η κοινωνία που καταναλώνει πολλά – τα είδη που μπορούν να καταναλωθούν, 5. το φιλμ που έχει εμφανιστεί για να γίνει φωτογραφία – κοπέλα που έχει ωραία εμφάνιση, 6. ο οικισμός που ήδη κατοικείται – το σπίτι που είναι σε κατάσταση να κατοικηθεί, 7. αυτός που μπορεί να εξαιρεθεί – αυτός που πρέπει να εξαιρεθεί

Ε 2. από πριν, 3. μετά, ύστερα, 4. απρόοπτα, ξαφνικά, 5. από δεξιά, 6. από πείρα, 7. από το (ίδιο) αίμα, 8. από την όψη, μόνο τον έχω δει χωρίς να του μιλήσω, 9. με βάση την πρώτη εντύπωση, 10. έχω ακουστά, 11. από μένα, 12. από μένα, 13. όπως προκύπτει από τα πράγματα (την κατάσταση), 14. από τον ουρανό, 15. από την αρχή, 16. σε ίσο, σε ίδιο βαθμό με τους άλλους, 17. λόγω, 18. άλλωστε

ΣΤ Β, Β, Α, Α, Α, Β, Α, Β, Β, Α, Α, Β, Β, Α, Β, Β, Α

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οδηγός επιβίωσης για καλούς... οδηγούς

Χρήσιμες συμβουλές από την Ελληνική Καταναλωτική Οργάνωση για όλες τις εποχές. Ναι, στο τιμόνι, αλλά με προϋποθέσεις

ΠΡΩΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Ο τρόπος οδήγησης παίζει καθοριστικό ρόλο. Το απότομο φρενάρισμα πρέπει να αποφεύγεται, το ίδιο και το απότομο πάτημα στο γκάζι. Είναι προτιμότερο να οδηγούμε αργά, αποφεύγοντας τα μποτιλιαρίσματα και διατηρώντας σταθερή ταχύτητα σε μεγάλες αποστάσεις. Η βενζίνη που καταναλώνουμε στην περίπτωση αυτή είναι κατά 10% λιγότερη.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Για να εξοικονομήσουμε έως και τρία ευρώ την ώρα, πρέπει να οδηγούμε κοντά ή και κάτω από το κανονικό όριο ταχύτητας του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.) στους ανοικτούς δρόμους. Όταν πλησιάζουμε σε μεγάλη κατηφόρα ή βλέπουμε από μακριά τον κόκκινο σηματοδότη, είναι καλό να αφήνουμε το αυτοκίνητο να κυλήσει ομαλά.

ΤΡΙΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Δεν είναι σωστό να περιμένουμε να πλησιάσει η ένδειξη του στροφόμετρου στο κόκκινο για να αλλάξουμε ταχύτητα. Είναι καλό να αλλάζουμε ταχύτητες από πριν. Υψηλές στροφές κινητήρα σημαίνει υψηλή κατανάλωση. Σε ανοικτό δρόμο χρησιμοποιούμε την πέμπτη ταχύτητα.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Στα σύγχρονα αυτοκίνητα η μηχανή, ως γνωστόν, δε χρειάζεται ζέσταμα. Το μόνο που «επιτυγχάνεται», όταν αυτό γίνεται, είναι άσκοπη κατανάλωση καυσίμων και επιβάρυνση της ατμόσφαιρας. Όσοι έχουν αυτοκίνητο παλιάς τεχνολογίας, όταν το ζεσταίνουν, δε χρειάζεται να το «μαρσάρουν». Είναι καλό να ξεκινούν μαλακά. Τα αυτοκίνητα αυτά εξοικονομούν ενέργεια, όταν ζεσταίνονται εν κινήσει.

ΠΕΜΠΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να αμελούμε τη σωστή συντήρηση του αυτοκινήτου μας. Τα καλά φουσκωμένα λάστιχα στο μικρότερο δυνατό μέγεθος που προτείνει ο κατασκευαστής, η τακτική αλλαγή λαδιών και φίλτρων, ο έλεγχος της μηχανής είναι απαραίτητα, για να έχει το αυτοκίνητό μας τη μέγιστη δυνατή απόδοση, επιβαρύνοντας όσο το δυνατό λιγότερο το περιβάλλον, αλλά και την τσέπη μας. Βέβαια, όλα αυτά χρησιμεύουν πρωτίστως σε κάτι πολύ σημαντικότερο: στην ασφάλεια και την προστασία της ζωής μας στην άσφαλτο!

ΕΚΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Δεν πρέπει να φορτώνουμε υπερβολικά το αυτοκίνητο. Πρέπει να αποφεύγουμε να τοποθετούμε ογκώδεις αποσκευές στη σκάρα, διότι έχουν επίπτωση στην αεροδυναμική του αυτοκινήτου. Καλό είναι να προτιμούμε τον εσωτερικό αποθηκευτικό χώρο (πορτ μπαγκάζ). Και σε αυτή την περίπτωση, ωστόσο, δεν πρέπει να το παρακάνουμε. Το φορτωμένο αυτοκίνητο καταναλώνει περισσότερη βενζίνη.

ΕΒΔΟΜΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Αν μας αρέσει η οικονομία, οφείλουμε να οργανώνουμε τις διαδρομές μας. Αν

συνδυάζουμε τις διάφορες υποχρεώσεις μας, γλιτώνουμε περιττές μετακινήσεις.

ΟΓΔΟΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Όσοι από σας διαθέτετε δύο αυτοκίνητα, είναι προτιμότερο να επιλέγετε για τις καθημερινές μετακινήσεις σας αυτό με το μικρότερο κυβισμό. Μια πολύ έξυπνη κίνηση είναι η χρήση ενός αυτοκινήτου στο δρόμο προς την εργασία μεταξύ συναδέλφων.

ΕΝΑΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να διστάζουμε να χρησιμοποιούμε τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Αξίζει να σκεφτούμε τα μποτιλιαρίσματα που θα γλιτώναμε, αν δεν χρησιμοποιούσαμε όλοι τα αυτοκίνητά μας για τη μετακίνηση προς το γραφείο.

ΔΕΚΑΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Έχουμε αποφασίσει να αγοράσουμε αυτοκίνητο; Ας προτιμήσουμε ένα οικονομικό μοντέλο.

Θεσσαλονίκη, 6-10-2001

2 α, 3 γ, 4 α, 5 β, 6 γ, 7 α, 8 γ, 9 α, 10 β

Κατανόηση γραπτού λόγου

3 τη μείωση της αξίας κάποιου, το διασυρμό / 6 ανάμειξη από ανάρμοστη περιέργεια και χωρίς λεπτότητα και σεβασμό / 9 τα άτομα που παίρνουν μέρος / 2 που λέγονται για να παρασύρουν κάποιους σε εσφαλμένα συμπεράσματα και να τους ξεγελάσουν / 7 μεγάλης απελπισίας ή έντονης δυσαρέσκειας / 5 χωρίς να τους το επιτρέψουν / 11 θύματος κάτω των 18 χρονών / 4 άσχημες μεροληπτικές κρίσεις και συμπεριφορές / 10 που υποψιάζονται ότι προκάλεσε δυστύχημα / 8 φανερώνει από πού έχει πάρει — αντλήσει τις πληροφορίες του

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α **α.** 2. επιπόλαιη απόφαση / 3. ερείπια σπιτιών / 4. αίσθημα ευφορίας / 5. αποστειρωμένη γάζα / 6. μακάβρια σκηνή / 7. σύνδρομο στέρησης / 8. αναστολή εργασιών / 9. οξεία δηλητηρίαση / 10. ψυχική διαταραχή

β. 2. μετάγγιση αίματος / 3. ανάπλαση περιοχής / 4. επαγγελματική αποκατάσταση / 5. αποκατάσταση της βλάβης / 6. νευρικός κλονισμός / 7. ο θεσμός της οικογένειας / 8. επανένταξη χρηστών / 9. κατάχρηση εξουσίας / 10. έξαρση της εγκληματικότητας

Β 1. η λησμονιά, 2. η διακοπή, 3. η χωρητικότητα, 4. η συνήθεια, 5. η αναδημιουργία, αναμόρφωση

Γ 1. απαράδεκτος 2. ο εξοπλισμός 3. επιπόλαιος 4. η ήττα 5. η απεξάρτηση

Δ 2. αφαίρεση όπλων, 3. χωρίς ιδιαίτερη σκέψη, 4. κατεστραμμένος, 5. περιμένω με λαχτάρα..., 6. δεν έχω κάτι που..., 7. ψάχνω να βρω, 8.αγωνίζομαι να επικρατήσω..., 9. επανέρχομαι στην..., 10. μεγάλη αύξηση

Ε 1. υπερβολική χρήση μιας ουσίας, 2. χρησιμοποιώ μια ουσία γιατί πιστεύω ότι θα μου λύσει τα προβλήματά μου, 3. συμβάλλουν, βοηθούν, 4. ορισμένη ποσότητα ουσιών ή φαρμάκων, 5. σωληνοειδές όργανο για ενέσεις, 6. που χρησιμοποιείται και από άλλους, 7. παίρνω μέτρα για να εξαλείψω κάτι, 8. μελλοντική δυνατότητα, 9. σκληρός, χωρίς επιείκεια, δύσκολος, 10. επέκταση, διάδοση

ΣΤ η επαγγελία / το ερείπιο / η εξάρτηση / ο εθισμός / η αναστολή / η διαταραχή – η διατάραξη / η αποστείρωση / η παρασκευή / η μετάδοση / η έλλειψη / ο ανταγωνισμός / η ωραιοποίηση / η ισχυροποίηση / η αξιοποίηση

Ζ 1. διαταραχή, 2. Η διατάραξη, 3. διαταραχές, 4. τη διατάραξη, 5. διατάραξη

Η 2. με ψυχρή λογική, έχοντας συνείδηση, 3. περιληπτικά, με λίγα λόγια, 4. στο μεταξύ, 5. στο όνομα του νόμου, 6. γνωρίζοντας, 7. μη γνωρίζοντας, 8. μερικώς, 9. παρ' όλα αυτά, 10. σε ενέργεια, δραστηριότητα, 11. σε αποστρατεία, 12. σε χρήση, 13. όταν έρθει η ώρα / ο καιρός, 14. συνολικά, 15. αστραπιαία, υπερβολικά γρήγορα, 16. στην ανάγκη, 17. περιμένοντας, 18. σε αντίθεση (με), 19. όπως και να είναι, 20. πρώτα πρώτα, πριν από όλα

Θ 2. να «παραμορφώνει»..., 3. κέντρα αποτοξίνωσης..., 4. από τα σχολεία..., 5. με πολιτιστικά και..., 6. τις σπείρες..., 7. άγχος κτλ.)..., 8. με την πραγματικότητα

Κατανόηση προφορικού λόγου

Πώς να κερδίσετε το «παιχνίδι» της ζωής

Υπάρχει τρόπος να αποφύγουμε όλες τις δυσκολίες που θα συναντήσουμε στη ζωή μας και να αντιμετωπίσουμε όλα τα κοινωνικά προβλήματα της ζωής. Ακούστε κάποιες σκέψεις, ιδέες ή προτάσεις απλών ανθρώπων.

Πώς θα βρείτε το στόχο σας στη ζωή

Πιο εύκολα απ' ό,τι φαντάζεστε. Αναρωτηθείτε: «Τι ζητάω; Τι με κάνει ευτυχισμένο / -η;».

- *Σχέσεις:* Δεν αναζητώ το άπιαστο όνειρο. Θέλω να συνδυάσω έναν αληθινό έρωτα με την καθημερινή ζωή.
- *Οικογένεια:* Θέλω να αποκτήσω οικογένεια και παιδιά. Πρέπει να αρχίσω να μαθαίνω από τώρα να αναλαμβάνω ευθύνες.
- *Δουλειά:* Θέλω αναγνώριση. Για να τα καταφέρω, παρακολουθώ σεμινάρια επιμόρφωσης.
- *Υγεία:* Θέλω να τρέφομαι με τρόπο λογικό, να διατηρώ τη φόρμα μου και να συνεχίσω να αθλούμαι ως τα 60 και.
- *Ελεύθερες ώρες:* Θέλω να ασχοληθώ με τη ζωγραφική και τον αθλητισμό, να απολαύσω τα όμορφα πράγματα της ζωής. Θέλω να παθιαστώ με κάτι...

Τα συστατικά της επιτυχίας

- **Η αισιοδοξία:** Είναι δύσκολο να βρει κανείς το δρόμο του μέσα στις μαύρες σκέψεις.

- **Ο ενθουσιασμός:** Η χαρά και το πάθος παρασύρουν και τους άλλους και μας βοηθούν να νικούμε τα εμπόδια.
- **Η τύχη:** Ευνοεί αυτούς που την προκαλούν! Ο καθένας μας είναι κύριος του πεπρωμένου του.
- **Τα σφάλματα:** Οι χαμένοι δεν κάνουν λιγότερα λάθη σε σχέση με κείνους που πετυχαίνουν, αλλά προσπαθούν να κατανοήσουν τους λόγους για να προοδεύσουν και να τα πάνε καλύτερα την επόμενη φορά.

Επτά χρυσοί κανόνες

1. Κάθε εμπόδιο για καλό. Κάνετε πίσω, όταν χρειάζεται να τολμήσετε να αλλάξετε τρόπο ζωής.
2. Μην εγκαταλείψετε τον αγώνα με την πρώτη δυσκολία. Μάθετε να ονειρεύεστε, αυτό θα σας βοηθήσει να αντέξετε.
3. Κάνετε θυσίες για να προχωρήσετε. Περισσότερη δουλειά, ίσως ένα χρόνο με μειωμένες αποδοχές, αξίζει τον κόπο...
4. Προγραμματίζετε σε τρεις φάσεις: βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, και προχωρείτε βήμα βήμα.
5. Μην αμφιβάλλετε για τις ικανότητές σας. Κοιτάζοντας πίσω θα παρατηρήσετε ότι είστε ικανός / -ή για πολύ περισσότερα πράγματα απ' ό,τι φαντάζεστε.
6. Ο δρόμος αυτός δεν είναι μοναχικός. Μοιραστείτε τον με ανθρώπους, ικανούς να σας δημιουργήσουν κίνητρα και να σας συμβουλέψουν.
7. Επιβεβαιώνετε, κάθε τόσο, αν ο στόχος είναι πάντα σωστός. Αν αμφιβάλλετε, αλλάξτε πορεία.

Οικογένεια: απόκτηση οικογένειας και ανάληψη ευθυνών / **Δουλειά**: αναγνώριση παρακολουθώντας σεμινάρια / **Υγεία**: με καλή διατροφή και άθληση / **Ελεύθερες ώρες**: ζωγραφική, αθλητισμός και πάθος

Τα συστατικά της επιτυχίας: αισιοδοξία, ενθουσιασμός, τύχη, σφάλματα

Επτά χρυσοί κανόνες: 1. Κάθε εμπόδιο για καλό. / 2. Μην εγκαταλείψετε τον αγώνα με την πρώτη δυσκολία. / 3. Κάνετε θυσίες για να προχωρήσετε. / 4. Προγραμματίζετε σε φάσεις. / 5. Μην αμφιβάλλετε για τις ικανότητές σας. / 6. Μοιραστείτε το δρόμο σας με ικανούς ανθρώπους. / 7. Επιβεβαιώνετε συχνά αν ο στόχος είναι πάντα σωστός.

Κατανόηση γραπτού λόγου

12 Προϋποθέσεις για την αποφυγή... / 10 Επιφυλάξεις στη... / 11 Κέντρα απεξάρτησης και «καθαρές»... / 7 Κέντρα απεξάρτησης και τοπική... / 2 Αντιδράσεις στη δημιουργία... / 8 Επίσημοι φορείς – Κέντρα απεξάρτησης στη... / 9 Κέντρα απεξάρτησης και περιβάλλον / 5 Προγράμματα των υπηρεσιών... / 6 Στόχοι των κέντρων και... / 3 Οι υπηρεσίες στήριξης... / 4 Ένταξη εξαρτημένου...

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α 2 γ, 3 δ, 4 α, 5 β, 6 δ, 7 γ, 8 α, 9 γ, 10 α

Β 2 . εξωγενής, 3. αντιφλεγμονώδης, 4. ευαισθησία, 5. διακριτικός, 6. ιάσιμος, 7. ανώδυνος, 8. ενδείκνυμαι, 9. καταστέλλω, 10. ασφαλής, 11. εξαφανίζομαι

Γ 1. για φάγωμα, 2. να διακρίνω, 3. κεφαλαλγίες, 4. θεραπεύσιμες, 5. κοιλιακοί πόνοι, 6. έξη, 7. έχω να λαβαίνω, 8. ξεκούραση, 9. ενδείκνυται

Δ 2. υιοθέτησε τη μέθοδο... 3. υπάρχει τεράστια διαφορά... 4. τα δραστικά μέτρα... 5. μόνο με ιατρική συνταγή. 6. θέαμα που είδε... 7. οφείλεται στη... 8. να αποφεύγει...

Ε 1, 6, 11, 8, 10, 9, 2, 7, 3, 5

Κατανόηση προφορικού λόγου

Τι προβλέπει η εγκύκλιος

Η ειδική εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας απαγορεύει το κάπνισμα και επιβάλλει τη δημιουργία μικρού καπνιστηρίου σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο:

- στις δημόσιες υπηρεσίες και στις υπηρεσίες που εποπτεύονται ή επιχορηγούνται από το κράτος
- σε οργανισμούς και άλλα ιδρύματα
- σε χώρους εργασίας ιδιωτικών φορέων
- σε χώρους μακράς αναμονής του κοινού
- σε όλες τις μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας (νοσοκομεία, ιδιωτικές κλινικές, κέντρα υγείας, ιατρεία, φαρμακεία κ.λπ.)
- στους χώρους όπου παρέχεται εκπαίδευση (σχολεία όλων των βαθμίδων, δημόσια και ιδιωτικά καθώς και φροντιστήρια)
- σε όλα τα μέσα μαζικής μεταφοράς, λεωφορεία (ΚΤΕΛ, αστικά, τουριστικά και άλλα), ταξί, μετρό, τρένα, πλοία και αεροπλάνα

Σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (εστιατόρια, ταβέρνες, καφετέριες κ.λπ.) υποχρεούνται να καθορίσουν χώρο που θα καταλαμβάνει περίπου πάνω από το μισό της αίθουσας για τους μη καπνίζοντες. Στον υπόλοιπο χώρο όπου θα επιτραπεί το κάπνισμα, θα πρέπει να τοποθετηθεί πινακίδα με την ένδειξη «Μόνο εδώ επιτρέπεται το κάπνισμα».

Κυρώσεις – Πρόστιμα

Εάν δεν τηρηθούν οι προβλεπόμενες διατάξεις, για τους παραβάτες προβλέπονται ακόμη και ποινές φυλάκισης έως τριών μηνών, χρηματικά πρόστιμα, τα οποία διπλασιάζονται εάν υπάρχει και ιστορικό μη συμμόρφωσης στα νέα μέτρα. Την επιβολή προστίμων θα κάνουν οι υγειονομικές και αστυνομικές αρχές.

Τι λένε οι επιστήμονες

Θετικά για την πρόληψη του καπνίσματος χαρακτήρισαν τα μέτρα του Υπουργείου Υγείας οι επιστήμονες. Και προσθέτουν:

«Οι κύριες αιτίες θανάτου στο δυτικό κόσμο είναι καρδιαγγειακά, εγκεφαλικό, καρκίνος και τροχαία. Τα πρώτα τρία ως κύρια αιτία έχουν το κάπνισμα».

Οι παθητικοί καπνιστές είναι κατά κύριο λόγο τα παιδιά και οι εργαζόμενοι που απασχολούνται σε χώρους εργασίας, όπου επιτρέπεται το κάπνισμα, άρα είναι αναγκασμένοι να συμβιώνουν με καπνιστές. Οι επιπτώσεις που έχει στη συμπτω-

ματολογία τους το παθητικό κάπνισμα είναι πολύ μεγάλες, παρόλο που οι ίδιοι δεν καπνίζουν.

Εμφανίζουν δύσπνοια τις βραδινές ώρες, ρινίτιδες, πρόβλημα στο λάρυγγα και υψηλότερο επίπεδο κοτινίνης, που είναι παράγωγο της νικοτίνης, στο αίμα.

Ένα μεγάλο ποσοστό των επιπτώσεων στην υγεία οφείλεται στο κάπνισμα. Ο μέσος όρος της ζωής των καπνιστών ελαττώνεται κατά οκτώ χρόνια. Πεντακόσια εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο πεθαίνουν από τσιγάρο μέσα σ' ένα χρόνο, ενώ αντιστοιχεί ένας θάνατος το λεπτό από κάπνισμα.

Στην Ελλάδα το 40% των ενηλίκων είναι καπνιστές. Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια έχουμε υψηλό ποσοστό καπνιστών στους εφήβους. Ενώ πριν από δέκα χρόνια ήταν το 20%, τώρα το ποσοστό αγγίζει το 30 με 35%. Στις γυναίκες, ενώ παλιότερα ήταν κάτω από το 20%, τώρα το ποσοστό αγγίζει το 30-35 %, πράγμα που σημαίνει πως σε λίγα χρόνια θα έχουμε πάρα πολύ αυξημένο ποσοστό καρκίνου του πνεύμονα.

Μακεδονία της Κυριακής, 15-9-2002

3, 5, 6, 10, 11, 15 χωρίς σταυρό

Κατανόηση γραπτού λόγου

ΝΑΙ 3, 4, 7, 8, 11 // ΟΧΙ 1 (παράδειγμα), 2, 5, 6, 9, 10

ΕΚΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α 2. εκλυόμενη – ενέργεια, 3. χειμέρια – νάρκη, 4. αντισεισμικός – κανονισμός, 5. υπόγεια – ύδατα, 6. πρόδρομα – φαινόμενα, 7. αντικείμενο – θαυμασμού, 8. Δρόμοι – του αλατιού

2. παράκτιες – περιοχές, 3. ηλιακή – θερμότητα, 4. αρχείο – πληροφοριών, 5. λευκός – χρυσός, 6. ο ρόλος – του δάσους, 7. δασικά – οικοσυστήματα, 8. κλίμακα – σεισμικότητας

Β 2 παλαιοντολόγους, 3 Οι κλιματολογικές, 4 ζούγκλα, 5 αδρανείς, 6 ύδρευσης, 7 άρδευσης, 8 προαναγγέλλουν, 9 του σεισμού

Γ 1. Τα οστά, 2. Έπεται, 3. έχουν εκλείψει, 4. Η βελτίωση, 5. Καταλαμβάνω, 6. Αχόρταγος

Δ 1. αόριστος, 2. φανταστικός, 3. ομοιότητες, 4. ορεινός, 5. νότιος, 6. πολυδιάστατος, 7. ολιγαρκής, 8. άμπωτη, 9. χλωρίδα, 10. αντενδείξεις

Ε **α.** 2. τέσσερις + πόδια, 3. πρώτος + γόνος, 4. πρώτος + τύπος, 5. προ + τύπος, 6. συν + χρόνος, 7. κατά + ρέω, 8. ευ + αισθητός + ποιώ

β. 2. εξατμίζω, 3. συλλέγω, 4. ατμόσφαιρα, 5. αξιόλογος, 6. υγροβιότοπος, 7. παράκτιος, 8. οικοσύστημα

ΣΤ 1 ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΟΣ, 2 ΧΟΙΡΟΣ, 3 ΑΡΚΟΥΔΑ, 4 ΕΥΝΟΩ, 5 ΔΑΣΟΣ, 6 ΑΛΥΚΗ, 7 ΑΠΛΗΣΤΟΣ, 8 ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΩ, 9 ΠΡΟΛΗΨΗ, 10 ΣΕΙΣΜΟΙ, 11 ΑΙΤΝΑ,
ΙΚ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ

Κατανόηση προφορικού λόγου

Αγαπητοί μας ακροατές, στη σημερινή μας εκπομπή θα ασχοληθούμε με ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολλές περιοχές της πατρίδας μας, την **υφαλμύρωση** των υδάτων. Μαζί μας είναι ο γνωστός γεωλόγος κ. Μιχάλης Κράτσας που έχει ασχοληθεί μ' αυτό το πρόβλημα επί σειρά ετών.

Δημ.: *Πείτε μας, κύριε Κράτσα, τι είναι το φαινόμενο της υφαλμύρωσης των υδάτων;*

Κράτσ.: Όταν το νερό ενός γλυκού υδροφόρου αναμειγνύεται με το θαλασσινό νερό μέσα στο έδαφος, το φαινόμενο αυτό λέγεται υφαλμύρωση. Άμεσο αποτέλεσμα αυτού του φαινομένου είναι η ποιότητα νερού του γλυκού υδροφόρου να υποβαθμίζεται αισθητά, αφού ανακατεύεται με το αλμυρό νερό και έτσι το νερό «γλυφίζει», δηλαδή είναι ελαφρά αλμυρό.

Δημ.: *Ποια είναι η κυριότερη αιτία της υφαλμύρωσης;*

Κράτσ.: Η λειψυδρία. Όταν δηλαδή για μεγάλο χρονικό διάστημα υπάρχει ανομ-

βρία, δηλαδή δε βρέχει καθόλου, δημιουργούνται προβλήματα επάρκειας νερού. Και καθώς οι ανάγκες ύδρευσης και άρδευσης ολοένα αυξάνονται, τα αποθέματα του νερού μειώνονται.

Δημ.: *Ποια είναι η έκταση του προβλήματος στην Ελλάδα;*

Κράτσ.: Η Ελλάδα είναι κράτος που πλήττεται περισσότερο από τα άλλα κράτη της Μεσογείου από την υφαλμύρωση. Αυτό συμβαίνει διότι:

- η Ελλάδα έχει πολύ μεγάλο μήκος ακτογραμμών
- η λειψυδρία έχει πλήξει σημαντικά την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Το πρόβλημα των υφάλμυρων υδροφόρων πλήττει εδώ και πολλά χρόνια πολλές παράκτιες περιοχές της Πελοποννήσου, της Στερεάς Ελλάδας, της Μακεδονίας και της Θράκης και βέβαια σχεδόν όλη τη νησιωτική Ελλάδα.

Δημ.: *Γλυκά, υφάλμυρα, αλμυρά νερά. Πώς χωρίζονται κάτω από το έδαφος;*

Κράτσ.: Όλοι μας καταλαβαίνουμε ως όριο του θαλασσινού νερού την ακτογραμμή, την παραλία με πιο απλά λόγια. Το θαλασσινό νερό «σταματάει» στην ακτογραμμή και δεν εισχωρεί μέσα στο έδαφος, προς την ενδοχώρα, το εσωτερικό. Από την ακτογραμμή και προς την ενδοχώρα, ακριβώς στο επίπεδο του θαλασσινού νερού, υπάρχει ένα άλλο νερό, το γλυκό νερό, που είναι μέσα στο γλυκό, όπως λέμε, υδροφόρο.

Δημ.: *Πώς φτάνουμε στην υφαλμύρωση;*

Κράτσ.: Όταν έχουμε λειψυδρία, για να καλυφθεί η έλλειψη νερού, γίνονται γεωτρήσεις. Δηλαδή ανοίγεται κάθετα μια τρύπα μέσα στη γη σε μεγάλο βάθος με σκοπό να «βγάλουμε» νερό για να πιούμε ή να ποτίσουμε τα χωράφια μας. Όταν βγάλουμε πολύ μεγάλες ποσότητες νερού, το επίπεδο του γλυκού υδροφόρου χαμηλώνει, ενώ το αλμυρό νερό εισέρχεται στο γλυκό υδροφόρο, τα δύο νερά ανακατεύονται και το «καινούριο» πλέον νερό είναι άχρηστο καθώς ούτε πίνεται ούτε αρδεύεται.

Δημ.: *Υπάρχουν τρόποι αντιμετώπισης της υφαλμύρωσης;*

Κράτσ.: Βεβαίως. Πρώτα απ' όλα πρέπει να περιορίσουμε τις γεωτρήσεις. Να γίνονται με μεγάλη προσοχή και ύστερα από μελέτη και μεγάλη ανάγκη. Ένας τεχνητός τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος είναι να εμπλουτίσουμε το γλυκό υδροφόρο με γλυκό νερό, κάτι που γίνεται ήδη σε πολλές περιοχές της Πελοποννήσου.

2 α, 3 α, 4 γ, 5 β, 6 β, 7 γ, 8 α, 9 β, 10 α, 11 β

Κατανόηση γραπτού λόγου

2 α, 3 γ, 4 β, 5 β, 6 γ, 7 α, 8 β, 9 γ, 10 β, 11 α, 12 α, 13 α

ΕΒΔΟΜΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α 2 ανανεώσιμος, 3 η εκπομπή, 4 το φουγάρο, 5 διστάζω, 6 το αλιευτικό, 7 αρπακτικά, 8 λειψυδρία, 9 η φώκια, 10 εγκυμονεί / είναι έγκυος, 11 το δελφίνι

Β 2 β, 3 α, 4 β, 5 α, 6 α, 7 γ, 8 β, 9 β, 10 α

Γ 2 για τις συνέπειες της... 3 προκαλώντας μεταλλάξεις... 4 σε τεχνητό φως, ... 5 με διάφορες... 6 προκαλεί σοβαρά... 7 διατρέχουν τα παιδιά από... 8 φιλικό...

Δ **α.** 2 η μετάλλαξη, 3 η ανάληψη, 4 η εκπομπή, 5 η ανανέωση, 6 η επεξεργασία, 7 η αμφισβήτηση, 8 η απολύμανση, 9 η υποβάθμιση, 10 η επιφύλαξη

β. 2 αποβάλλω, 3 διαρρέω, 4 αποδίδω, 5 δεσμεύω, 6 αυθαιρετώ, 7 καταγγέλλω, 8 συντονίζω, 9 υπολογίζω, 10 περιορίζω

Κατανόηση προφορικού λόγου

Δημ.: Αγαπητοί μας φίλοι, στη σημερινή μας εκπομπή «εμείς και το περιβάλλον», θα ασχοληθούμε με ένα ιδιαίτερα επίκαιρο όσο και σοβαρό θέμα, «τις βιολογικές καλλιέργειες».

Κοντά μας έχουμε τον κύριο Αλεξίου, βιολόγο με ειδίκευση στις βιολογικές καλλιέργειες και την κυρία Δάρα η οποία διατηρεί κατάστημα με βιολογικά προϊόντα. Πείτε μας κύριε Αλεξίου, κατ' αρχήν τι εννοούμε με τον όρο «Οικολογική Γεωργία».

Αλεξ.: Η «Οικολογική Γεωργία» είναι η ομπρέλα όλων των μορφών παραγωγής γεωργικών προϊόντων με μεθόδους που αποκλείουν τη χρήση κάθε μορφής χημικών συνθετικών ενώσεων και ουσιών. Στη χώρα μας χρησιμοποιείται ο όρος «Βιολογική Γεωργία» από το 1990.

Δημ.: Συχνά ακούγεται ότι η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας θα οδηγήσει στην έλλειψη τροφών και σε μεγαλύτερη πείνα τον κόσμο, γιατί ο πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά και οι ανάγκες σε τρόφιμα θα γίνουν πολύ μεγαλύτερες.

Αλεξ.: Σε πολλές χώρες, και κυρίως στην Ε.Ε. και τη Βόρειο Αμερική, η εξέλιξη τη βιολογικής γεωργίας ακολουθεί περιόδους άλλοτε με ταχύτερη και άλλοτε με βραδύτερη ανοδική πορεία. Η καθιέρωση της βιολογικής γεωργίας και ειδικότερα η ανοδική της πορεία δεν έχει επιβληθεί από την ανάγκη να περιορισθεί η υπερπαραγωγή, αλλά εδράζεται σε υπαρκτά περιβαλλοντικά προβλήματα, καθώς επίσης και στην ανάγκη για μια ποιοτική αναβάθμιση των παραγόμενων προϊόντων φυτικής και ζωικής παραγωγής. Οι μέθοδοι της βιολογικής γεωργίας στοχεύουν στην προστασία της φύσης και του τοπίου, στη διατήρηση της λειτουργίας των οικοσυστημάτων και τη διαφύλαξη των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πρώτων υλών. Έτσι η βιολογική γεωργία αποσκοπεί: πρώτο, στη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων, δεύτερο, στη μείωση της ρύπανσης των φυσικών πόρων (δηλαδή έδαφος και νερό), τρίτο, στην εξοικονόμηση ενέργειας, τέταρτο, στην αναβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων και πέμπτο, στην οικονομική βιωσιμότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Δημ.: Εσείς, κυρία Δάρα, διατηρείτε κατάστημα με βιολογικά προϊόντα. Πείτε μας, κατ' αρχήν, διαφέρουν τα βιολογικά προϊόντα από τα άλλα που τρώμε;

Δάρα: Ναι... έχουν καλύτερη γεύση παρόλο που μερικές φορές υστερούν σε μέγεθος και εμφάνιση. Εξάλλου, τα τέλεια σχήματα, τα μεγάλα μεγέθη και τα ζωηρά χρώματα είναι συνήθως αποτέλεσμα τεχνητών ουσιών που χρησιμοποιήθηκαν και που είναι επιβλαβείς για τον οργανισμό μας και το περιβάλλον. Πρέπει εδώ να σας πω ότι όλα τα βιολογικά προϊόντα

φέρουν απαραιτήτως πάνω στην ετικέτα τους τη σφραγίδα πιστοποίησης ενός από τους τρεις οργανισμούς ελέγχου και πιστοποίησης που λειτουργούν με έγκριση του αρμόδιου Υπουργείου Γεωργίας.

Δημ.: Πώς είναι δυνατό να ελεγχθεί ο παραγωγός;

Δάρα: Όταν ένας παραγωγός αρχίζει να ασχολείται με βιολογικές καλλιέργειες, περνάει πρώτα ένα μεταβατικό στάδιο δύο χρόνων, κατά το οποίο τα προϊόντα που παράγονται αναγράφουν στην ετικέτα τους «μεταβατικό στάδιο». Από τον τρίτο χρόνο θεωρούνται τα προϊόντα αυτά βιολογικά.

Δημ.: Κύριε Αλεξίου. Γιατί υπάρχει αυτό το μεταβατικό στάδιο;

Αλεξ.: Για να καθαριστεί το χωράφι από τα χημικά και να επανέλθει η οικολογική ισορροπία που διαταράχθηκε. Φυσικά στο διάστημα αυτό υπάρχει μια μείωση της παραγωγής κατά 10%, η οποία όμως ξεπερνιέται αργότερα.

Ο έλεγχος που διενεργούν οι οργανισμοί γίνεται τόσο στο χωράφι (για τυχόν χρήση χημικών λιπασμάτων) όσο και στο ίδιο το προϊόν.

Δάρα.: Να προσθέσω εδώ ότι άρχισαν να ελέγχονται και τα καταστήματα που πουλούν βιολογικά προϊόντα.

Δημ.: Σας ευχαριστώ πολύ για την τόσο χρήσιμη συζήτησή μας.

« *ΔΗΩ*» Περιοδικό για την οικολογική γεωργία, τεύχ. 20,
Μακεδονία της Κυριακής, «Επιλογές», 10/11-12/2001

ΝΑΙ: 4, 5, 6, 8, 10 // ΟΧΙ: 2, 3, 7, 9, 11

Κατανόηση γραπτού λόγου

Ό,τι νοείται... 2 / Με τέτοιο... 3 / Για κάτι που... 4 / Απομάκρυνση... 5 / Δέχομαι κάτι... 6 / Υποχρεώνω... 7 / Εκλύω... 8 / Υποδεικνύω... 9 / Ομαδική και... 10 / Εκμηδενίζω... 11 / Επίπεδο... 12 / Αυξάνω την... 13

ΟΓΔΟΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκησεις

Α **α.** 2 ψεύδος + αίσθηση, 3 κατά + αξιώνω, -ομαι, 4 ευ + λόγος, 5 υπό + στηρίζω, 6 προς + θήκη

β. 2 ανταγωνιστικός, 3 δεσμοφύλακας, 4 ανειλικρινής, 5 εκτίμηση, 6 αντίληψη

Β 2 γ, 3 β, 4 α, 5 γ, 6 β, 7 α

Γ **α.** 2 συνδυάζω, 3 πράττω, 4 καταξιώνω, 5 εκρήγνυμαι, 6 διεξάγω, 7 διακινώ, 8 αναδεικνύω, 9 διαπιστώνω, 10 εκθέτω

β. 2 η αλυσίδα, 3 η διείσδυση, 4 η ειλικρίνεια, 5 η εφεύρεση, 6 το θεμέλιο, 7 η ματαιότητα, 8 το περιθώριο, 9 η πρόβλεψη, 10 ο προσδιορισμός

Δ 6, 2, 10, 7, 1, 9

Κατανοηση προφορικου λογου

Διαχωρισμός

Ο διαχωρισμός της ημέρας σε 24 ώρες οφείλεται στους Βαβυλωνίους, γιατί ο αριθμός 24 τους άρεσε πάρα πολύ, αφού ήταν ένας όμορφος αριθμός, που μπορούσε να διαιρεθεί ακριβώς με άλλους αριθμούς: 1, 2, 3, 4, 6, 8 και 12. Εμφανώς ήταν ένας μαγικός αριθμός, που συνέπιπτε με το συνολικό αριθμό των 7 πλανητών αστέρων του ουρανού: του Ήλιου, της Σελήνης και των ορατών με γυμνό μάτι (πραγματικών) πλανητών Ερμή, Αφροδίτης, Άρη, Δία και Κρόνου.

Η υποδιαίρεση, λοιπόν, της ημέρας σε ώρες (όπως και οι ημέρες της εβδομάδας που πήραν τις ονομασίες τους από τους 7 ορατούς με γυμνό μάτι πλανήτες) είναι ένα ανθρώπινο κατασκεύασμα, που έχει τις ρίζες του στο δωδεκαδικό σύστημα των Χαλδαίων.

Φυσικά η διάρκεια αυτής της ημέρας δεν είναι καθόλου αυθαίρετη και βασίζεται στην καθημερινή φαινόμενη κίνηση που κάνει ο Ήλιος από την Ανατολή προς τη Δύση και είναι αποτέλεσμα της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της.

Η εξερεύνηση του σύμπαντος

Τα τελευταία χρόνια γίνεται συστηματική προσπάθεια να εντοπιστεί η ακριβής ηλικία του σύμπαντος. Η επιστημονική κοινότητα έχει καταλήξει ότι το σύμπαν είναι δώδεκα έως δεκαπέντε δισεκατομμυρίων ετών. Νέα ευρήματα από το διαστημικό τηλεσκόπιο «Χαμπλ» το 2002 οδήγησαν τους επιστήμονες στο συμπέρασμα ότι η ηλικία του Σύμπαντος είναι κάπου ανάμεσα στα δεκατρία και δεκατέσσερα δισεκατομμύρια έτη. Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι σύντομα θα καταφέρουν να δώσουν πιο ακριβή ημερομηνία, αν όχι την απολύτως ακριβή.

Έχουμε παρέα στο σύμπαν; Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, συνεχίζεται η αναζήτηση να βρούμε την ύπαρξη και άλλων κατοίκων του Γαλαξία ή του σύμπαντος. Επίγεια δίκτυα παρακολούθησης και τηλεπικοινωνιών αναζητούν κάποια ίχνη νοήμονος ζωής, αλλά και διαστημικά σκάφη που κουβαλούν μαζί τους διάφορα σουβενίρ από τη Γη και τους ανθρώπους θα συνεχίσουν να ψάχνουν τον Ε.Τ.

Παρά το γεγονός ότι η Σελήνη εδώ και περίπου 30 χρόνια έχει γίνει αντικείμενο εξονυχιστικής εξερεύνησης, εξακολουθεί να διατηρεί ορισμένα καλά κρυμμένα μυστικά και μυστήρια. Οι επιστήμονες θα προσπαθήσουν να εντοπίσουν γήινα πετρώματα στη Σελήνη, τα οποία έφθασαν εκεί μετά από συγκρούσεις της νεαρής Γης με αστεροειδείς. Η μελέτη αυτών των πετρωμάτων θα δώσει στους επιστήμονες σημαντικές και άγνωστες πληροφορίες για τη σύνθεση του εδάφους, αλλά και της ατμόσφαιρας της Γης κατά τα πρώτα χρόνια της δημιουργίας της. Τα πετρώματα αυτά μπορεί να αποκαλύψουν πληροφορίες για τη δημιουργία ολόκληρου του ηλιακού μας συστήματος. Βεβαίως συνεχίζεται και η προσπάθεια ανακάλυψης από πού προήλθε η ζωή στη Γη. Θεωρίες υπάρχουν πολλές. Αποδείξεις μέχρι στιγμής... καμία.

ΝΑΙ: 3, 5, 8, 9, 10, 11 // ΟΧΙ: 2, 4, 6, 7, 12,13

Κατανόηση γραπτού λόγου

10 που μέχρι σήμερα παραμένει εντελώς άγνωστο... / 9 να τα συγκρίνει με τα αντίστοιχα ευρήματα / 6 και το μυαλό με την ψυχολογία... / 8 αλλά όλα δείχνουν πως... / 3 που σοκάρει με την... / 5 αλλά δεν ξέρουμε... / 4 Έναν άνθρωπο... / 2 μια δεύτερη γένεση... / 7 Κυρίως το πόσιμο νερό αρχίζει...

ΕΝΑΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκήσεις

Α **Α.** 2 Αφροδίτη, 3 Δίας, 4 Άρτεμη, 5 Απόλλωνας, 6 Ποσειδώνας, 7 Αθηνά, 8 Άρης, 9 Ήφαιστος, 10 Δήμητρα, 11 Ερμής, 12 Εστία / **Β.** 2 Καζαντζάκης, 3 Όμηρος, 4 Σεφέρης, 5 Σεφέρης, 6 Όμηρος, 7 Καζαντζάκης, 8 Ελύτης, 9 Ρίτσος, 10 Καβάφης, 11 Ελύτης, 12 Καβάφης

Β 2. δημοτικά λυρικά τραγούδια, θρησκευτικά-παιδικά, 3. παραλογή, 4. απομνημονεύματα, 5. διατριβή, 6. ερωτικό μυθιστόρημα, 7. κοινωνικό μυθιστόρημα, 8. παραμύθι, 9. μύθοι, 10. μυθιστόρημα-ποταμός

Γ 2. πηγάζω, πηγαίος, 3. αφηγούμαι, αφηγηματικός, 4. πλημμυρίζω, πλημμυρισμένος, 5. ποιώ, ποιητικός, 6. μελοποιώ, μελοποιημένος, 7. αποδίδω, αποδοτικός, 8. διαπραγματεύομαι, διαπραγματευτικός (-σιμος), 9. μεταφράζω, μεταφραστικός, 10. ανανεώνω, ανανεωτικός, 11. συμβολίζω, συμβολικός, 12. ελευθερώνω, ελεύθερος

Δ 2. σε τρεις τόμους, 3. το μέτωπό του..., 4. πέθανε στην..., 5. τη θάλασσα, ... 6. παρμένα από..., 7. δημοτικής και..., 8. μελοποιηθεί από..., 9. για χάρη της..., 10. με το βραβείο...

Ε Η Ξανθούλα: 1 β, 2 γ, 3 α, 4 β, 5 γ, 6 β, 7 γ, 8 α, 9 γ, 10 α, 11 β, 12 γ
Τα ’δατε τα μάθατε: 1 α, 2 β, 3 β, 4 γ, 5 β, 6 α, 7 β, 8 γ, 9 α, 10 β, 11 γ, 12 β
Η Άρνηση: 1 γ, 2 α, 3 γ, 4 α, 5 α, 6 γ, 7 α, 8 β, 9 β, 10 γ, 11 α, 12 α

Κατανόηση προφορικού λόγου

— Παλιέ μου φίλε τι γυρεύεις;
χρόνια ξενιτεμένος ήρθες
με εικόνες που έχεις αναθρέψει
κάτω από ξένους ουρανούς
μακριά απ’ τον τόπο το δικό σου.

— Γυρεύω τον παλιό μου κήπο·
τα δέντρα μού έρχουνται ως τη μέση
κι οι λόφοι μοιάζουν με πεζούλια
κι όμως σαν ήμουνα παιδί
έπαιζα πάνω στο χορτάρι
κάτω από τους μεγάλους ίσκιους
κι έτρεχα πάνω σε πλαγιές
ώρα πολλή λαχανιασμένος.

— Παλιέ μου φίλε ξεκουράσου
σιγά-σιγά θα συνηθίσεις·
θ’ ανηφορίσουμε μαζί
στα γνώριμά σου μονοπάτια
θα ξαποστάσουμε μαζί
κάτω απ’ το θόλο των πλατάνων
σιγά-σιγά θα ’ρθουν κοντά σου
το περιβόλι κι οι πλαγιές σου.

— Γυρεύω το παλιό μου σπίτι
με τ’ αψηλά τα παραθύρια
σκοτεινιασμένα απ’ τον κισσό
γυρεύω την αρχαία κολόνα
που κοίταζε ο θαλασσινός.
Πώς θες να μπω σ’ αυτή τη στάνη;
οι στέγες μου έρχουνται ως τους
ώμους κι όσο μακριά και να κοιτάξω
βλέπω γονατιστούς ανθρώπους
λες κάνουνε την προσευχή τους.

— Παλιέ μου φίλε δε μ’ ακούς;
σιγά-σιγά θα συνηθίσεις
το σπίτι σου είναι αυτό που βλέπεις
κι αυτή την πόρτα θα χτυπήσουν
σε λίγο οι φίλοι κι οι δικοί σου
γλυκά να σε καλωσορίσουν.

— Γιατί είναι απόμακρη η φωνή σου;
σήκωσε λίγο το κεφάλι
να καταλάβω τι μου λες
όσο μιλάς τ’ ανάστημά σου
ολοένα πάει και λιγοστεύει
λες και βυθίζεσαι στο χώμα.

— Παλιέ μου φίλε συλλογίσου
σιγά-σιγά θα συνηθίσεις
η νοσταλγία σού έχει πλάσει
μια χώρα ανύπαρχτη με νόμους
έξω απ’ τη γης κι απ’ τους ανθρώπους.

— Πια δεν ακούω τσιμουδιά
βούλιαξε κι ο στερνός μου φίλος
παράξενο πώς χαμηλώνουν
όλα τριγύρω κάθε τόσο
εδώ διαβαίνουν και θερίζουν
χιλιάδες άρματα δρεπανηφόρα.

Γ. Σεφέρης, Αθήνα, άνοιξη ’38
Ποιήματα, 9η έκδοση
Ίκαρος, 1974

3, 5, 12, 14, 18 χωρίς σταυρό

Κατανοηση γραπτου λογου

10 , 8, 1, 15, 3, 2, 14, 12, 6, 11, 9

ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασκησεις

A **α.** 2. καθηκόντων, 3. κατήγορος, 4. δικαστήρια, 5. δίωξη, 6. επιδόματος, 7. λαός

β. 2. Συνέδριο, 3. Επικρατείας, 4. πράξη, 5. πρόστιμο, 6. το αρχείο, 7. του κράτους

B 2 Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, 3 Προεδρίας της Δημοκρατίας, 4 Δικαιοσύνης, 5 Γεωργίας, 6 Μακεδονίας-Θράκης, 7 Παιδείας και Θρησκευμάτων, 8 Ανάπτυξης (Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Τουρισμού), 9 Πολιτισμού (Υφυπουργείο Νέας Γενιάς και Αθλητισμού), 10 Εμπορικής Ναυτιλίας, 11 Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, 12 Υγείας και Πρόνοιας, 13 Μεταφορών και Επικοινωνιών, 14 Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, 15 Εθνικής Άμυνας, 16 Δημόσιας Τάξης, 17 Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, 18 Αιγαίου, 19 Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

Γ **α.** 2. του πρωθυπουργού και των βουλευτών, 3. του δημάρχου ή του προέδρου των κοινοτήτων, 4. των ευρωβουλευτών

β. 2. τους υπουργούς, 3. τους υφυπουργούς

γ. 1. α. Πρωτοβάθμια, β. δευτεροβάθμια, 2. Ποινικά, α. Πταισματοδικείο, β. Πλημμελειοδικείο, γ. Ποινικό εφετείο, δ. Κακουργιοδικείο, 5. Ειδικά Δικαστήρια, 4. Άρειος Πάγος, 5. Διοικητικά Δικαστήρια, 6. Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι αρχές για την ψήφο και την ψηφοφορία

Το κράτος διαιρείται σε εκλογικές περιφέρειες και η καθεμία εκλέγει ορισμένο αριθμό βουλευτών ανάλογα με τον πληθυσμό της. Οι εκλογικές περιφέρειες διαιρούνται σε εκλογικά τμήματα και υπεύθυνοι για τη σωστή διεξαγωγή των εκλογών είναι: ο δικαστικός αντιπρόσωπος, μια εφορευτική επιτροπή και οι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων.

Οι Έλληνες πολίτες ψηφίζουν με βάση τους εκλογικούς καταλόγους που έχουν συνταχτεί από το κράτος, επιδεικνύοντας μόνο την αστυνομική τους ταυτότητα. (Παλιότερα ψήφιζαν με εκλογικά βιβλιάρια.)

Η ψηφοφορία αρχίζει με την ανατολή του ήλιου και τελειώνει με τη δύση του ήλιου. Κατόπιν ανοίγονται οι κάλπες και γίνεται η καταμέτρηση των ψηφοδελτίων.

Σύμφωνα με το σύνταγμα, οι αρχές για την ψήφο και ψηφοφορία είναι οι εξής:

α. Η αρχή της *καθολικής ψηφοφορίας*, που σημαίνει ότι όλοι οι Έλληνες πολίτες έχουν δικαίωμα ψήφου ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, την περιουσιακή ή μορφωτική τους κατάσταση. Δικαίωμα ψήφου έχουν όσοι έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, άντρες και γυναίκες. Εξαιρούνται όσοι έχουν στερηθεί το δικαίωμα ψήφου με δικαστική απόφαση.

β. Η αρχή της *ισότητας της ψήφου*. Κάθε πολίτης έχει μια μόνο ψήφο και οι ψήφοι όλων είναι νομικά ισοδύναμες.

γ. Η αρχή της *άμεσης ψηφοφορίας*. Οι εκλογείς εκλέγουν άμεσα τους αντιπροσώπους τους και όχι έμμεσα, δηλαδή με εκλέκτορες.

δ. Η αρχή της *ταυτόχρονης ψηφοφορίας*. Οι εκλογές διενεργούνται την ίδια μέρα σε όλο το κράτος.

ε. Η αρχή της *μυστικής ψηφοφορίας*. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να γνωρίζει το

περιεχόμενο της ψήφου του πολίτη. Η μυστική ψηφοφορία εξασφαλίζεται με ειδική διαρρύθμιση στα εκλογικά κέντρα, όπου ο εκλογέας, αθέατος πίσω από ειδικό παραπέτασμα (παραβάν), κλείνει το ψηφοδέλτιο σε ειδικό φάκελο μόνος του. Τα ψηφοδέλτια είναι έντυπα και χωρίς διακριτικά σημάδια, για να μην αποκαλύπτουν τη μυστικότητα της ψήφου. Σ' αυτά αναγράφονται τα ονόματα των υποψηφίων του συνδυασμού που καταρτίζει κάθε κόμμα σε κάθε εκλογική περιφέρεια.

στ. Τέλος, η αρχή της *υποχρεωτικής ψηφοφορίας* όλων των μελών του εκλογικού σώματος, ώστε με τη συμμετοχή όλων ή των περισσότερων πολιτών να εκφράζεται η λαϊκή θέληση. Προβλέπονται κυρώσεις για όσους αδικαιολόγητα απέχουν από τις εκλογές.

Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, 1985

ΝΑΙ: 4, 5, 6, 7, 10, 13 ΟΧΙ: 2, 3, 4, 8, 9, 11, 12

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

4. μετά το τέλος της διδασκαλίας / 12. την κερδίσω / 5. καλός δικηγόρος / 2. φιλόδοξος αλλά μέτριας... / 7. η στιγμή να πληρωθεί / 10. δε θα πληρώσω / 3. κυριολεκτικά στο δρόμο / 11. θα έχει χάσει τη δίκη... / 8. τον είχε κάνει τέλειο δικηγόρο/ 6. μεγάλο ρητορικό... / 13. Από κακό... / 9. η αποτελεσματικότητα...

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ – ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Επανάληψη Α΄ & Β΄ Επιπέδου

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1

1. εφόδους, οι στρατιώτες, τα δύο υψώματα, 2. κήπο της πόλης, αλεπούδες, μαϊμούδες, χιμπατζήδες, 3. καφέδες τη μέρα, 4. αντρών διάσωσης, στα ίχνη των ορειβατών, η τύχη, 5. των ομάδων (του) ποδοσφαίρου της χώρας, 6. Οι συμφορές, της δυστυχίας, 7. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου, Ιάπωνα, 8. συζητήσεις, το συμβούλιο των δασκάλων, στην απόφαση, απεργία, 9. πόλεις, λεωφόρους, διαβάσεις, 10. στα μονοπάτια του δάσους, χάρτη, 11. το παρελθόν, την οικογένειά, τους φίλους, το περιβάλλον, 12. την κατάθεση των μαρτύρων, την υπόθεση, 13. λόγια, 14. Το νου, στο πορτοφόλι, πορτοφολάδες, τα λεωφορεία, 15. δεσμοί, παιδάκια, 16. Η Πρωτομαγιά, γιορτή, των λουλουδιών, 17. Την Κυριακή, την πρώτη εβδομάδα, του Πάσχα, η αναστήλωση των εικόνων, 18. (τους) λεκέδες αίματος, 19. τα ταρακουνήματα του αυτοκινήτου, δρόμο, 20. έναν, πολύτιμο, οδηγό, χάρτες, διευθύνσεις, συμβουλές, 21. γάλακτος, 22. Η αρίθμηση των σελίδων του βιβλίου, 23. Οι καπνοί, το λαιμό, 24. οι συγγενείς της Σμαρώς, 25. δεσμά, 26. Ο βράχος, 27. οι χασάπηδες, οι μανάβηδες, οι ψαράδες, των κρεάτων, 28. καπνά, 29. τηλεθεατές, εξελίξεις των γεγονότων.

2

Την Ελεονόρα Ρετσίνα, την επονομαζόμενη Νόρα, τη χαρακτηρίζει... κοντή, ...άσχημη, ...ωραία, ...τεμπέλα, άθεη... καθαρή γυναίκα... καθαρή, ηθική, ανήθικη... αντιφατική, σύνθετη... τον τύπο της... ατελείωτη... η Νόρα

3

- εγκυμοσύνης, των οκτώ ετών
- των προϊόντων, αυτού του βουτύρου, τη συμβουλή, (του) γιατρού
- κινδύνου, μιας υγιεινής διατροφής, πλούσιας, φρούτων, λαχανικών

- πολλοί, την καλή λειτουργία της καρδιάς, η υπέρταση, η παχυσαρκία, η έλλειψη άσκησης
- φυτικών ελαίων, ενός τόνου, της ημερήσιας κατανάλωσης, της κατανάλωσης ενός μήλου

4

α. Το νέο προϊόν, τις ευεργετικές ιδιότητες, του ελαιόλαδου, τα αγνά, φυτικά έλαια, της παραδοσιακής νέας Φυτίνης, πλούσια, μεστή γεύση

β. χώρου, υγρή μορφή, τη μοντέρνα αισθητική, τις δυσάρεστες οσμές, ένα ευχάριστο περιβάλλον, αρώματα

5

μόνος, απόκοσμη, γλυκό, το μεγάλο θόλο, στη γυμνή, τις βαριές, τέτοια βαθιά, το μικρό κηπάκι, έναν άλλο, αργοπορημένο, αυτήν / αρκετά, τραγικά θεάματα, καταγκρεμισμένα, βαθιούς λάκκους, άλλα, όλη η στέγη

6

- του συνολικού ποσού των δαπανών, των τριάντα ευρώ, του καταστήματος
- ηλεκτρικών συσκευών, μικροσυσκευών, συσκευών υγραερίου, ηλεκτρονικών συσκευών, επίπλων, φωτιστικών, πινάκων ζωγραφικής, ειδών οικιακής χρήσης, κεραιών τηλεοράσεων, τουριστικών ειδών, ειδών λαϊκής τέχνης
- έτοιμων ενδυμάτων, υποδημάτων, τσαντών, ειδών ταξιδίου, δερμάτινων, αθλητικών ειδών, υφασμάτων, λευκών ειδών, κοσμημάτων, ωρολογίων, ειδών ραπτικής
- βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων, σχολικών ειδών, χαρτικών, είδους, απορρυπαντικών, φαρμάκων, φαρμακευτικού υλικού, κασετών, βιντεοκασετών, δίσκων, παιχνιδιών, λουλουδιών
- ανταλλακτικών, εξαρτημάτων, ιδιωτικής χρήσης αυτοκινήτων, μοτοσικλετών
- βρεφονηπιακούς, παιδικούς σταθμούς
- χορού, ελευθέρων σπουδών
- αδυνατίσματος, ψυχολογίας, λογοθεραπείας, θερινών κατοικιών (θερινής κατοικίας)

7

του παιδιού, της μάνας, της αγάπης, Ο πατέρας, φαρδύ, γεμάτο, του ιδρώτα, του σταμνιού, των ανθρώπων, του κόσμου

10

1. στα πιο όμορφα, 2. τις πιο πλούσιες, τα πιο ψηλά, 3. (τον πιο) ευχάριστο, το διασκεδαστικό, τις πιο αστείες, 4. η πιο ελκυστική, 5. τις (πιο) πρόσφατες, νέες, 6. η πιο συγκινητική, η πιο δύσκολη, η πιο ευχάριστη, 7. τα πιο υψηλά, 8. ο πιο γρήγορος, ο πιο εύστοχος, 9. η πιο πρόσφατη, η πιο πετυχημένη, 10. τους πιο γνωστούς, τους πιο αξιόλογους, 11. οι πιο φοβητσιάρηδες

11

1. τόσο διασκεδαστική όσο μου την περιέγραψες, 2. λίγο πιο γκρινιάρης από το δεύτερο, 3. πολύ πιο βαθύς από τον Κηφισό, 4. τόσο μεγάλη κίνηση και φασαρία όσο και ο δρόμος που έμενα παλιά, 5. πολύ πιο μεγάλη από ό,τι ήταν παλιά

12

1. μού, μου, Με, μου, τα, της, της, της, μου, αυτή, 2. Τον, εμένα, μου, Τον, του, μου, του, 3. τους, τους, τους, τους, Αυτοί, εμένα, Μου, με, 4. τον, μου, εμένα, μου, 5. Με, 6. με, με, 7. Με, μου, σε, σε, 8. Σου, μου, τα, μου, 9. τα, μου, τους, τους, τα, 10. Τους, τις, τους, 11. τον, Τον

13

α. Πόσα, που, Καμιά, αρκετά, κανέναν άλλο, που, την ίδια, τα ίδια, κάποιον, β. κάτι, Τι, αυτά, κάτι που, γ. Όσοι, Όποιος, τίποτε, όση, δ. Εκείνο που, μόνος / -η, κάτι, Τόση

14

1. πουλιέται, πουλούν, 2. συνοδεύεται, 3. πλένονται, πλένω, βάζω, 4. φοριούνται, πετάς, διορθώνω, ξαναράβω, φορώ, 5. γράφονται, διορθώνονται, διορθώνουν, 6. πλένεσαι, βρέχεσαι, πλένω, βρέχομαι, 7. ακούγονται, 8. βλέπεται, βλέπεις, βλέ-

πω, Κοιμάμαι, 9. στενοχωρείς, στενοχωριέται, 10. χρησιμοποιούνται, λέγονται, 11. χάνονται, εξηγείς, χάνεις, κλέβει, εξηγείται, 12. μαθαίνονται, 13. εξυπηρετείστε, εξυπηρετεί, 14. στέλνονται, στέλνω

15

Απειλείται, οδηγείται, Δημιουργούνται, αξιοποιούνται, Καλούνται, κρύβεται, Ελέγχεται, σκοτώνονται, καλύπτει, Ανάβει, πέφτουν, πεθαίνει, γεννιέται, προειδοποιεί, βλάπτει

16

πήγα, ήταν, Είχε, Περίμενα, Έβγαλα, μπήκα, Κάθισα, έσβησαν, άρχισε, έτρωγε, συζητούσε, Γύρισα, κοίταξα, είπε, πάτε, να τρώνε

17

Περάσατε, ξεκίνησαν, χάλασε, περιμέναμε, έφαγα, Τσίμπησα, κέρασε, ξέχασα, να φτάσουμε, περπατήσαμε, τρώγαμε, τηλεφώνησε, κάλεσα, περπάτησα, έφυγα, Επέστρεψα, Φόρεσα, άργησα, ξέχασα

18

2. πιστεύει, 3. να ενώνει, να συνθέτει, 4. δραστηριοποιείται, 5. υπόσχεται, 6. να δουλεύει, 7. σέβεται, 8. να τιμά, 9. σταθεροποιεί, 10. θα συνεχίσει, να προσφέρει, έχει δείξει

- Θα φροντίζει
- Θα ακούει
- Θα εκτελεί
- Θα είναι
- θα περνούν, θα μαζεύουν
- θα πλένουν
- θα σκουπίζουν, θα καθαρίζουν
- θα περιπολεί

19

κράτησε, να διαλέξει, έγιναν, έδειξαν, μπήκαμε, μέναμε, άκουσε, κάλεσε, υποχρέωσε, καταφέραμε να αλλάξουμε, να παίξουμε, τελείωσε, έφυγε, υπήρχε, να παραμείνει, δημιούργησε, είχαμε νιώσει

20

να προστατέψετε, ακολουθήστε, παρουσιάζει

- Χρησιμοποιείτε, μην, ταλαιπωρείτε
- να, χρησιμοποιείτε, ξεπερνάει
- να δίνετε, σκεπάζουν
- Να ανανεώνετε
- να δείχνετε, ακολουθείτε, αγοράζετε, θα κερδίζει, θα νιώθετε
- να έχετε, να φροντίζετε (φροντίστε)

21

ξεκίνησε, έχετε κάνει, έχετε πάρει, να αποφασίσετε, να διαφυλάξετε, να είστε, Ακολουθήστε

- Πίνετε
- Επιλέγετε
- Ελαττώστε, θα χάσετε
- Καταναλώνετε, περιέχουν, παίζουν
- Προσέχετε, τρώτε, χρειάζεται
- Ελέγχετε
- Τρώτε, μειώνεται
- Πίνετε, Προτιμάτε
- Αποφεύγετε, ωφελούν
- συνδυάζεται, Ξεκινήστε, προσπαθήστε, Βρείτε, θα δείτε

22

α. 2. Θα έχω πλύνει τα ρούχα, 3. Θα έχω απλώσει τα ρούχα, 4. Θα έχω ψωνίσει από το σούπερ μάρκετ, 5. Θα έχω σκουπίσει το σπίτι, 6. Θα έχω ξεσκονίσει, 7.

Θα έχω μαγειρέψει μεσημεριανό, 8. Θα έχω σιδερώσει τα ρούχα, 9. Θα έχω στείλει το δέμα, 10. Θα έχω αγοράσει εισιτήρια

β. 2. Έχω πλύνει τα ρούχα, 3. Έχω απλώσει τα ρούχα, 4. Έχω ψωνίσει από το σούπερ μάρκετ, 5. Έχω σκουπίσει το σπίτι, 6. Έχω ξεσκονίσει, 7. Έχω μαγειρέψει μεσημεριανό, 8. Δεν έχω σιδερώσει τα ρούχα, 9. Δεν έχω στείλει το δέμα, 10. Δεν έχω αγοράσει εισιτήρια

γ. 2. Είχα πλύνει τα ρούχα, 3. Είχα απλώσει τα ρούχα, 4. Είχα ψωνίσει από το σούπερ μάρκετ, 5. Είχα σκουπίσει το σπίτι, 6. Είχα ξεσκονίσει, 7. Είχα μαγειρέψει μεσημεριανό, 8. Δεν είχα σιδερώσει τα ρούχα, 9. Δεν είχα στείλει το δέμα, 10. Δεν είχα αγοράσει εισιτήρια

23

(οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές)

α. 1. β. Δίπλα στο γήπεδο, γ. Ανάμεσα στο γήπεδο και το αεροδρόμιο, δ. Ίσια μπροστά σου, ε. Κάπου στα δυτικά της πόλης

2. α. Κοντά στο πάρκο, β. Πλάι στην εκκλησία, γ. Πίσω από το σταθμό, δ. Απέναντι από το σπίτι μου, ε. Κοντά στο σπίτι μου

β. 1. α. Αύριο, β. Αμέσως μετά το μάθημα, γ. Νωρίς το απόγευμα, δ. Απόψε, ε. Μεθαύριο

2. α. Κάθε μέρα, β. Συνήθως τα Σαββατοκύριακα, γ. Πότε πότε, δ. Πολύ συχνά, ε. Συχνά

γ. 1. α. Έτσι κι έτσι, β. Ευτυχώς καλά, γ. Δυστυχώς άσχημα, δ. Όπως τα ξέρεις, ε. Έτσι όπως τα περίμενα

2. α. Δυστυχώς δύσκολα, β. Ευτυχώς τα καταφέρνω, γ. Όπως όλοι, δ. Ακριβώς όπως κι εσύ, ε. Έτσι κι έτσι

δ. 1. α. Πολύ ακριβά, β. Λίγο πιο φτηνά από πέρσι, γ. Σχεδόν όπως και πέρσι, δ. Σχεδόν τζάμπα!, ε. Πάνω κάτω 14.000 ευρώ

2. α. Σχεδόν τρία κιλά, 2. Λίγο, γ. Μόνο ένα κιλό, δ. Καθόλου, ε. Πάρα πολύ

ε. 1. α. Βέβαια, β. Όχι, γ. Πιθανόν, δ. Ίσως, ε. Ναι

2. α. Ναι, β. Πάρα πολύ, γ. Βέβαια, δ. Όχι, ε. Πιθανόν

24

1. εννέα, δύο, ο πρώτος, Ο δεύτερος, 2. δεύτερη, πρώτοι, 3. χίλια τετρακόσια πε-

νήντα επτά, τέσσερα, σαράντα οκτώ, διακόσιες οκτώ, χίλιες τετρακόσιες πενήντα επτά, 4. Ένας, είκοσι δύο, διακόσιοι, τετρακόσιοι, χίλιοι σαράντα, είκοσι χιλιάδες, πέντε χιλιάδες εννιακόσια ενενήντα πέντε, το δύο χιλιάδες ένα

25

επτά χιλιάδες εξακόσιες μία, εξακόσια εξήντα τέσσερα, χίλιες εκατόν ενενήντα τέσσερις, δύο χιλιάδες πεντακόσιες (δυόμισι χιλιάδες), εκατόν σαράντα πέντε, δύο τριακόσια δέκα-πεντακόσιες εξήντα χιλιάδες

26

Από, δίχως, σε, αντί, με, με, με, χωρίς, χωρίς, αντί

27

είτε, είτε, είτε, και, ούτε, ούτε, ούτε, ή, αλλά, ή, όμως, ή, ή, για να

28

α. νοικιάζω, βραδιάζει, ονειρεύομαι, κλειδώνω
παραμερίζω, ανακατεύω, μακραίνω, πλαταίνω

β. το φταίξιμο, το χτίσιμο, η συγγραφή / ο συγγραφέας, το φράξιμο
το παλαιοπωλείο, το κρεοπωλείο, το τυπογραφείο, το συμβολαιογραφείο
ο Ευρωπαίος, ο Καναδός, ο Έλληνας, ο Βέλγος
ο ταξιτζής, ο αγρότης, ο καστανάς, ο καφετζής
η αδικία, η χαζομάρα, η ωραιότητα, η κουταμάρα

γ. ζεστός, αντιπαθητικός, καταναλωτικός, εργατικός
φθινοπωρινός, κρυστάλλινος, γυάλινος, ασημένιος
πλαϊνός, τωρινός, μπροστινός, αποψινός

δ. καλά, ευγενικά, όμορφα, ίσια

ε. αν-έξοδος, α-διάβαστος, α-ξύριστος
ξε-διπλώνω, ξε-καθαρίζω, ξε-κουμπώνω, ξε-κολλώ
Ελλην-ο-ρώσος, Ελλην-ο-αμερικανός, Τουρκ-ο-κύπριος
αναβ-ο-σβήνω, πηγαιν-ο-έρχομαι, ξημερ-ο-βραδιάζομαι

29

θά-λασ-σα, εί-μα-στε, πε-ρί-πτε-ρο, α-στρα-φτε-ρός, προ-βλέ-πω, ευ-τυ-χι-σμέ-νος, πραγ-μα-τι-κό-τη-τα, θερ-μί-δες

30

τον κύριο, το δήμαρχο, δεν μπορώ, μη βλέπεις, τη βρύση, δε θέλω, έναν άνθρω-πο, τον βρήκα, την κοιτάζω

Γ΄ Επιπέδο

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αρσενικά (-έας, -είς)

1. συγγραφέων, 2. Οι γονείς των γονιών, οι παππούδες, οι γιαγιάδες, 3. τους προβολείς, 4. γραμματέα, 5. οι φορείς

Ουδέτερα

(-ιμο, -ίματα)

α. **Α** το παίξιμο, το σβήσιμο, το κάψιμο, το σκάψιμο, το σφίξιμο, το πλύσιμο, το φταίξιμο

Β τρέχω, ντύνω, δένω, ρίχνω, κόβω, μπλέκω, τάζω

β. 1. δέσιμο, 2. Το φταίξιμο, 3. Το κόψιμο, 4. το ντύσιμό, 5. μπλεξίματα, 6. Το πλύσιμο

φως / -αν / -εν / μηδέν / -ύ / δάκρυ

1. Τα συμβάντα, **2.** τα πάντα, **3.** φωνήεντα, **4.** δάκρυα, **5.** μηδενικά, **6.** οξέος, **7.** τα φώτα, **8.** οξύ

Ουσιαστικά με δύο γένη

1. γεφύρι, **2.** ποτάμι, **3.** πλάτανος, **4.** σκυλί, **5.** Τίγρης, **6.** Τα πλατάνια

Ουδέτερα μόνο στον πληθυντικό

1. τα κάλαντα, **2.** λύτρα, **3.** τα υπάρχοντα, **4.** στα πρόθυρα, **5.** Στα βαφτίσια, **6.** των περιχώρων, **7.** των εγκαινίων, **8.** τα πεθερικά μου, τα γεράματα

ΕΠΙΘΕΤΑ

(-ης, -ης, -ες)

Α

α. **αγενής**: που δεν είναι ευγενικός / **ακριβής**: που γίνεται με ακρίβεια, που είναι στην ώρα του στα ραντεβού του κτλ. / **ανακριβής**: που δεν είναι ακριβής / **ασθενής**: άρρωστος, που δεν είναι δυνατός / **υγιής:** που είναι γερός / **ασφαλής**: που παρέχει σιγουριά / **ανασφαλής**: που δεν είναι ασφαλής / **ασταθής**: όχι σταθερός, άστατος / **δημοφιλής**: αγαπητός στο λαό / **διαφανής**: που επιτρέπει τη δίοδο του φωτός / **αδιαφανής**: που δεν είναι διαφανής / **διεθνής**: που ανήκει ή αναφέρεται σε όλα τα έθνη, παγκόσμιος / **δυσμενής**: εχθρικός, που δημιουργεί δύσκολες ή άσχημες συνθήκες / **ευμενής**: ευνοϊκός / **επαρκής**: όσο χρειάζεται, αρκετός / **ανεπαρκής**: που δεν είναι αρκετός / **ειλικρινής**: που λέει την αλήθεια / **ανειλικρινής**: που δε λέει την αλήθεια / **ελλιπής**: που δεν είναι ολοκληρωμένος, λειψός / **επιμελής**: που δείχνει ιδιαίτερη φροντίδα / **αμελής**: που δεν είναι επιμελής / **επικερδής**: που επιφέρει κέρδος / **λεπτομερής**: που αναφέρεται σε κάθε λεπτομέρεια / **προσεχής**: επόμενος / **σαφής**: ξεκάθαρος, που εννοείται εύκολα / **ασαφής**: που δεν είναι σαφής / **συνεπής**: πιστός στα λόγια του ή τις ιδέες του / **ασυνεπής**: που δεν είναι συνεπής / **συνεχής**: που γίνεται συνέχεια χωρίς διακοπή

- **ολιγομελής**: που αποτελείται από λίγα μέλη / **πολυμελής**: που αποτελείται από πολλά μέλη / **μονομελής**: που αποτελείται από ένα μέλος / **γλωσσομαθής**: που γνωρίζει πολλές γλώσσες / **μονοετής – διετής – τριετής – τετραετής – πενταετής – δεκαετής – εικοσαετής**: που διαρκεί 1 – 2 – 3 – 4 – 5 –10 – 20 χρόνια αντίστοιχα
- **αγχώδης**: που έχει άγχος / **θορυβώδης**: που προκαλεί θόρυβο / **ιδεώδης**: ιδανικός / **περιπετειώδης**: γεμάτος περιπέτειες / **πλήρης**: γεμάτος / **πυρετώδης**: που γίνεται με μεγάλη ένταση / **χαώδης**: που βρίσκεται σε μεγάλη σύγχυση και αταξία

β. αγενές / ακριβές / ανακριβές / ασθενές / υγιές / ασφαλές / ανασφαλές / ασταθές / δημοφιλές / διαφανές / αδιαφανές / διεθνές / δυσμενές / ευμενές / επαρκές / ανεπαρκές / ειλικρινές / ανειλικρινές / ελλιπές / επιμελές / αμελές / επικερδές / λεπτομερές / προσεχές / σαφές / ασαφές / συνεπές / ασυνεπές / συνεχές

ολιγομελές / πολυμελές / μονομελές / γλωσσομαθές / μονοετές – διετές – τριετές – τετραετές – πενταετές – δεκαετές – εικοσαετές
αγχώδες / θορυβώδες / ιδεώδες / περιπετειώδες / πλήρες / πυρετώδες / χαώδες

Β

1. πενταετούς, 2. συνεπείς, 3. περιπετειώδη, 4. αγχώδους, 5. πενταετές

Γ

1. πλήρους, 2. της Διεθνούς, 3. των περιπετειωδών, 4. διεθνούς, 5. Ασφαλής

Δ

1. στους δημοφιλείς, 2. υγιή, 3. το ακριβές, 4. οι διεθνείς, 5. πλήρες, 6. ασθενείς, 7. Ασφαλής, 8. Τα αγχώδη, 9. ελλιπή, 10. Συνεχής, 11. Ανεπαρκείς, 12. Τριετές, 13. Συνεχές, 14. διεθνούς, 15. Πυρετώδεις

(-ύς, -εία, -ύ)

1. ταχείας, 2. οξύ, 3. ευρείας, 4. ευθεία, 5. Η ταχεία, βραδεία, 6. Τους θρασείς, 7. οξείς, 8. βραδεία, 9. βαρέων, 10. οξεία

(-άς, -ού, -άδικο)

1. κοιλαρά, πολυφαγάς, καλοφαγάς, 2. φωνακλάδες, 3. υπναράς, γλωσσούδες

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Α

1. η ωραιότερη, η ομορφότερη, 2. Φθηνότερα, 3. Ακριβότερες, 4. τις πιο επώνυμες, στις καλύτερες, τη μεγαλύτερη, στις πιο οικονομικές, 5. τις χαμηλότερες, 6. Το μεγαλύτερο, τη μεγαλύτερη, στα πιο μοντέρνα, 7. τις πιο ζεστές, καλύτερο, ομορφότερο, 8. τη μεγαλύτερη, 9. το δυσκολότερο, 10. τα πολυτελέστερα, στις

χαμηλότερες, ελάχιστα, 11. Οξύτατο, περισσότερες, 12. οξύτερο, 13. βαθύτερος, 14. πληρέστερη, εκτενέστερη, 15. το δριμύτερο, 16. ελάχιστο, 17. στη χειρότερη, 18. τον απλούστερο, φτηνότερο

Β

1. Απώτερος, 2. τον ανώτερο, τον κατώτερο, 3. στο πλησιέστερο, 4. προγενέστερες, μεταγενέστερες

Γ

1. πολύ (ακόμη) σαφέστερη, πολύ (ακόμη) πληρέστερη, 2. πολύ (ακόμη) περισσότερο, 3. πολύ συντομότερη, 4. πολύ μικρότερή, 5. (πολύ) ακόμη απλούστερες

Δ

1. λιγότερο, 2. περισσότερο, 3. περισσότερο, 4. λιγότερο

Ε

ολοφάνερος / κατακίτρινος / θεόστραβος / πανάσχημος / παγκόσμιος / παμπόνηρος / τρισένδοξος / τετράπαχος / πεντάρφανος / εφτάψυχος

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Προσωπικές

Α

1. μου, σου το, 2. τους τις, 3. Σου, σου, μου την, 4. σου, τη μου, 5. σου, Μου τους, 6. του τα, του τα

Β

1. Άφησέ τους την, 2. Πούλησέ του το, 3. Πες τους το, 4. Φίλησέ μου το, 5. Δώσε τής το

Γ

1. λέγοντάς τους την, 2. γράφοντάς του το, 3. Προσφέροντάς τους τα, 4. Φέρνοντάς τους τα, 5. Δίνοντάς της την

Δ

α.1. Γράψε μού την (Γράψ' την μου), 2. Θα τους το μάθω, 3. Να του το πάρεις, 4. Δάνεισέ της τα, 5. Πες του τα

β.1. (Να) μη μου τη γράψεις, 2. (Να) μην τους το μάθεις, 3. (Να) μην του το πάρεις, 4. (Να) μην της τα δανείσεις, 5. (Να) μην του τα πεις

Ε

1. Σου το, μου το, τον, 2. μου, μου, 3. σου, Εμένα, μου, του, του, 4. Μου, 5. μου, σε, 6. σου, Σου, 7. Εγώ σου το, μου, τον, 8. τους, τους, 9. σου, 10. Τους, τους, 11. Σου, μου, 12. τον, του, 13. Μου, σου, 14. μου, Σου, μου

ΣΤ

1. μου, 2. με, 3. μου, μου, 4. με, με, με, 5. με, σου, 6. με, 7. μου, 8. μου, με, 9. μου, 10. με, με, 11. μου, 12. με, 13. με, με, 14. με, με, 15. μου, 16. μου, σε, 17. με, με, 18. με, με/με/σου, σου

Ζ

1. με, μου, με, 2. με, με, μου, 3. με, με, μου, 4. με, μου, 5. με, μου, μου, 6. με, μου, 7. με, μου, 8. με, μου, 9. με, με, μου, μου, 10. με, μου, 11. με, μου, 12. με, μου, 13. με, μού

Αναφορικές

Α

1. ότι, 2. επειδή (γιατί), 3. γιατί (επειδή), 4. επειδή, 5. γιατί (επειδή), 6. όπου

Β

1. ✓, 3. ✓, 4. ✓, 6. ✓

Γ

α. 1. των οποίων τα ονόματα αρχίζουν..., 2. της οποίας το παιδί έχει..., 3. από το οποίο έλειπαν..., 4. η οποία, 5. από το οποίο

β. 1. που, 2. που, 3. που τα στοιχεία τους, 4. που, 5. που

Δ

1. β, **2.** α, **3.** β, **4.** γ, **5.** α

Αόριστες

1. πάσα, 2. κάμποσα, 3. την τάδε, την τάδε, 4. παν, 5. κατιτί, 6. Καθετί, 7. κάτι, 8. κάμποσος

Αυτοπαθείς

1. ο εαυτός του, 2. του εαυτού του, 3. τον εαυτό μου, 4. τον εαυτό σας, 5. εαυτού, 6. εαυτού τους

ΡΗΜΑΤΑ

Μεσοπαθητική φωνή

Αόριστος

Α

α. βελτιώνω, βελτιώνομαι, βελτίωσα, βελτιώθηκα // τραυματίζω, τραυματίζομαι, τραυμάτισα, τραυματίστηκα // δυσκολεύω, δυσκολεύομαι, δυσκόλεψα, δυσκολεύτηκα // αναπτύσσω, αναπτύσσομαι, ανέπτυξα, αναπτύχτηκα // σημειώνω, σημειώνομαι, σημείωσα, σημειώθηκα // αυξάνω, αυξάνομαι, αύξησα, αυξήθηκα // μειώνω, μειώνομαι, μείωσα, μειώθηκα // ελέγχω, ελέγχομαι, έλεγξα, ελέγχτηκα // προφυλάσσω, προφυλάσσομαι, προφύλαξα, προφυλάχτηκα // προσαρμόζω, προσαρμόζομαι, προσάρμοσα, προσαρμόστηκα // επιστρέφω, επιστρέφομαι, επέστρεψα, επιστράφηκα // εγγράφω, εγγράφομαι, ενέγραψα, εγγράφηκα // επιβάλλω, επιβάλλομαι, επέβαλα, επιβλήθηκα // προσφέρω, προσφέρομαι, πρόσφερα, προσφέρθηκα // δίνω, δίνομαι, έδωσα, δόθηκα // ανακαλύπτω, ανακαλύπτομαι, ανακάλυψα, ανακαλύφτηκα // κόβω, κόβομαι, έκοψα, κόπηκα

φιλοξενώ, φιλοξενούμαι, φιλοξένησα, φιλοξενήθηκα // πραγματοποιώ, πραγματοποιούμαι, πραγματοποίησα, πραγματοποιήθηκα // αξιοποιώ, αξιοποιούμαι, αξιοποίησα, αξιοποιήθηκα // ομαλοποιώ, ομαλοποιούμαι, ομαλοποίησα, ομαλοποιήθηκα // δρομολογώ, δρομολογούμαι, δρομολόγησα, δρομολογήθηκα // αξιολογώ, αξιολογούμαι, αξιολόγησα, αξιολογήθηκα // ενοχλώ, ενοχλούμαι, ενόχλησα, ενοχλήθηκα // παρατηρώ, παρατηρούμαι, παρατήρησα, παρατηρήθηκα // προσκαλώ, προσκαλούμαι, προσκάλεσα, προσκλήθηκα (προσκαλέστηκα) // εκτελώ, εκτελούμαι, εκτέλεσα, εκτελέστηκα // πετώ, πετιέμαι, πέταξα, πετάχτηκα // προωθώ, προωθούμαι, προώθησα, προωθήθηκα // αφαιρώ, αφαιρούμαι, αφαίρεσα, αφαιρέθηκα // βαστώ, βαστιέμαι, βάσταξα (βάστηξα), βαστάχτηκα (βαστήχτηκα) // κερνώ, κερνιέμαι, κέρασα, κεράστηκα // κρεμώ, κρεμιέμαι, κρέμασα, κρεμάστηκα // ξεχνώ, ξεχνιέμαι, ξέχασα, ξεχάστηκα // περνώ, περνιέμαι, πέρασα, περάστηκα // φορώ, φοριέμαι, φόρεσα, φορέθηκα // ρουφώ, ρουφιέμαι, ρούφηξα, ρουφήχτηκα

β. σκέφτομαι, σκέφτηκα // αισθάνομαι, αισθάνθηκα // επισκέπτομαι, επισκέφτηκα // απευθύνομαι, απευθύνθηκα // φαίνομαι, φάνηκα // ισχυρίζομαι, ισχυρίστηκα // χρειάζομαι, χρειάστηκα // μεταχειρίζομαι, μεταχειρίστηκα // στέκομαι, στάθηκα
περιποιούμαι, περιποιήθηκα // βαριέμαι, βαρέθηκα // αρνούμαι (-ιέμαι), αρνήθηκα // ασχολούμαι, ασχολήθηκα // εγγυώμαι, εγγυήθηκα

Β

1. Μειώθηκαν, καταγράφηκε, σημειώθηκαν, μειώθηκαν, αυξήθηκαν, Παρατηρήθηκε, σκοτώθηκαν, τραυματίστηκαν, παρατηρήθηκε, βεβαιώθηκαν, ελέγχτηκαν, 2. καταδικάστηκε, ισχυρίστηκε, 3. εκτροχιάστηκε, 4. Ανακοινώθηκε, καθορίστηκε, 5. επιστράφηκαν, καταβλήθηκαν, 6. ιδρύθηκε, στεγάστηκε, 7. ταυτίστηκαν, επεκτάθηκε, 8. στάθηκαν, 9. Χρειάστηκαν

Μέλλοντας Απλός

Α

(Για τον ενεστώτα της ενεργητικής και παθητικής φωνής βλ. στις λύσεις **Α. α.** και **β.** του αορίστου)

α. θα βελτιώσω, θα βελτιωθώ // θα τραυματίσω, θα τραυματιστώ // θα δυσκολέψω, θα δυσκολευτώ // θα αναπτύξω, θα αναπτυχτώ // θα σημειώσω, θα σημειωθώ // θα αυξήσω, θα αυξηθώ // θα μειώσω, θα μειωθώ // θα ελέγξω, θα ελεγχτώ // θα προφυλάξω, θα προφυλαχτώ // θα προσαρμόσω, θα προσαρμοστώ // θα επιστρέψω, θα επιστραφώ // θα εγγράψω, θα εγγραφώ // θα επιβάλω, θα επιβληθώ // θα προσφέρω, θα προσφερθώ // θα δώσω, θα δοθώ // θα ανακαλύψω, θα ανακαλυφτώ // θα κόψω, θα κοπώ
θα φιλοξενήσω, θα φιλοξενηθώ // θα πραγματοποιήσω, θα πραγματοποιηθώ // θα αξιοποιήσω, θα αξιοποιηθώ // θα ομαλοποιήσω, θα ομαλοποιηθώ // θα δρομολογήσω, θα δρομολογηθώ // θα αξιολογήσω, θα αξιολογηθώ // θα ενοχλήσω, θα ενοχληθώ // θα παρατηρήσω, θα παρατηρηθώ // θα προσκαλέσω, θα προσκληθώ (θα προσκαλεστώ) // θα εκτελέσω, θα εκτελεστώ // θα πετάξω, θα πεταχτώ // θα προωθήσω, θα προωθηθώ // θα αφαιρέσω, θα αφαιρεθώ // θα βαστήξω (θα βαστάξω), θα βαστηχτώ (θα βασταχτώ) // θα κεράσω, θα κερα-

στώ // θα κρεμάσω, θα κρεμαστώ // θα ξεχάσω, θα ξεχαστώ // θα περάσω, θα περαστώ // θα φορέσω, θα φορεθώ // θα ρουφήξω, θα ρουφηχτώ

β. θα σκεφτώ // θα αισθανθώ // θα επισκεφτώ // θα απευθυνθώ // θα φανώ // θα ισχυριστώ // θα χρειαστώ // θα μεταχειριστώ // θα σταθώ
θα περιποιηθώ // θα βαρεθώ // θα αρνηθώ // θα ασχοληθώ // θα εγγυηθώ

Β

1. θα δυσκολευτεί, 2. (θα) χρειαστείτε, 3. Θα δοθούν, 4. Θα εξεταστούν, 5. θα καταναλωθούν, 6. θα προσφερθούν, 7. συνεχιστεί, θα παρατηρηθούν, 8. θα επιβληθούν, 9. θα τιμωρηθούν, 10. θα φιλοξενηθεί, θα επισκεφτεί, 11. θα πιεστείτε, θα κουραστείτε, 12. θα ολοκληρωθούν, 13. Θα χρειαστεί, 14. θα δαπανηθούν, 15. θα σημειωθούν, θα αυξηθεί

Υποτακτική Απλή (Αορίστου)

1. να ζητηθούν, 2. να απαντηθεί, 3. να εγγυηθούν, 4. να διαπιστωθεί, να μειωθούν, 5. να αποθηκευτούν, να επισκεφτεί, 6.να παραδοθείς, 7. να απαντηθεί, 8. να επιμεληθεί, 9. να υλοποιηθεί, 10. να αντιμετωπιστεί, 11. να εκδηλωθούν

Προστακτική Απλή (Αορίστου)

1. Επισκεφτείτε, 2. Προφυλαχτείτε, 3. Μοιραστείτε, 4. Βυθιστείτε, Αισθανθείτε, σκεφτείτε, 5. συνεργαστείτε, εγγραφείτε, ωφεληθείτε, προσαρμοστείτε, 6. Ενημερωθείτε, 7. Απευθυνθείτε, 8. Ετοιμαστείτε, ελευθερωθείτε, σεβαστείτε, 9. Κινήσου, επωφελήσου, 10. αφεθείτε, αντισταθείτε, 11. περιποιηθείτε, Εμπιστευθείτε, 12. μοιραστείτε, Ευχηθείτε, 13. στηριχτείτε, 14. Προστατευθείτε, 15. Συγκρατηθείτε, 16. Βασίσου, 17. μην ασχοληθείς, Πληροφορήσου, ντύσου, ετοιμάσου, παρουσιάσου

Παρακείμενος

Α

1. βελτιώθηκα, έχω βελτιωθεί // τραυματίστηκα, έχω τραυματιστεί // δυσκολεύτηκα, έχω δυσκολευτεί // αναπτύχτ(θ)ηκα, έχω αναπτυχθεί // σημειώθηκα, έχω σημειωθεί // αυξήθηκα, έχω αυξηθεί // μειώθηκα, έχω μειωθεί // ελέγχτ(θ)ηκα, έχω ελεγχθεί // προφυλάχτ(θ)ηκα, έχω προφυλαχθεί // προσαρμόστ(θ)ηκα, έχω προσαρμοστεί // επιστράφηκα, έχω επιστραφεί // εγγράφηκα, έχω εγγραφεί // επιβλήθηκα, έχω επιβληθεί //προσφέρθηκα, έχω προσφερθεί // δόθηκα, έχω δοθεί // ανακαλύφτ(θ)ηκα, έχω ανακαλυφθεί // κόπηκα, έχω κοπεί
φιλοξενήθηκα, έχω φιλοξενηθεί // πραγματοποιήθηκα, έχω πραγματοποιηθεί // αξιοποιήθηκα, έχω αξιοποιηθεί // ομαλοποιήθηκα, έχω ομαλοποιηθεί // δρομολογήθηκα, έχω δρομολογηθεί // αξιολογήθηκα, έχω αξιολογηθεί // ενοχλήθηκα, έχω ενοχληθεί // παρατηρήθηκα, έχω παρατηρηθεί // προσκλήθηκα (προσκαλέστηκα), έχω προσκληθεί (προσκαλεστεί) // εκτελέστηκα, έχω εκτελεστεί //πετάχτηκα, έχω πεταχτεί // προωθήθηκα, έχω προωθηθεί // αφαιρέθηκα, έχω αφαιρεθεί // βαστά(ή)χτηκα, έχω βασταχτεί (βαστηχτεί) // κεράστηκα, έχω κεραστεί // κρεμάστηκα, έχω κρεμαστεί // ξεχάστηκα, έχω ξεχαστεί // περάστηκα, έχω περαστεί // φορέθηκα, έχω φορεθεί // ρουφήχτηκα, έχω ρουφηχτεί

β. σκέφτηκα, έχω σκεφτεί // αισθάνθηκα, έχω αισθανθεί // επισκέφτηκα, έχω επισκεφτεί // απευθύνθηκα, έχω απευθυνθεί // φάνηκα, έχω φανεί // ισχυρίστηκα, έχω ισχυριστεί // χρειάστηκα, έχω χρειαστεί // μεταχειρίστηκα, έχω μεταχειριστεί, // περιποιήθηκα, έχω περιποιηθεί // βαρέθηκα, έχω βαρεθεί // αρνήθηκα, έχω αρνηθεί // ασχολήθηκα, έχω ασχοληθεί // εγγυήθηκα, έχω εγγυηθεί

Β

1. έχουν μετακινηθεί, 2. έχει διδαχτεί, 3. Έχουν δρομολογηθεί, 4. Έχουν απαιτηθεί, 5. έχουν εγγυηθεί, 6. έχουν αιχμαλωτισθεί, 7. έχουν παρατηρηθεί, 8. έχουν προκληθεί, 9. έχουν ανατραπεί, 10. έχουν συγκεντρωθεί, 11. έχουν προκληθεί, 12. έχει καταμετρηθεί, 13. έχει αποκλειστεί, 14. Έχουν εξοφληθεί

Υπερσυντέλικος

1. είχαν αφαιρεθεί, 2. είχαν ενημερωθεί, 3. είχε πληρωθεί, 4. είχα εργαστεί, 5. είχαν ληφθεί, Είχε απαγορευτεί, είχαν ελεγχθεί, 6. είχαν διοριστεί, είχε τακτοποιηθεί, 7. Είχαν ακουστεί, είχε μπλεχτεί, είχε συμβεί, 8. είχε ειδοποιηθεί, είχε οριστεί.

Συντελεσμένος Μέλλοντας

1. θα έχουν φανεί, θα έχουν ολοκληρωθεί, θα έχουν αντιμετωπιστεί, θα έχουν λυθεί, θα έχουν αξιοποιηθεί, θα έχουν ακουστεί, θα έχουν αξιολογηθεί, θα έχουν ομαλοποιηθεί, θα έχουν δρομολογηθεί, θα έχουν φανεί
2. θα έχουν πληρωθεί, θα έχουν αποζημιωθεί

Παρατατικός

1. κατασκευάζονταν (είχαν κατασκευαστεί), αναπτυσσόταν, επεκτεινόταν, 2. ασχολούνταν, 3. επισκέπτονταν, 4. ακούγονταν, 5. εύχονταν, ανοίγονταν, 6. ερχόταν, γεννιόταν, 7. ενθουσιαζόταν, αγωνιζόταν, αναρωτιόταν, ονειρευόταν, 8. μαίνονταν, αγωνίζονταν, σκοτώνονταν, προωθούνταν 9. αχνοφαίνονταν, εύχονταν

Μέλλοντας Συνεχής

1. α. θα απασχολούνται, β. θα προσέρχονται, γ. θα ορίζεται, δ. θα περνιούνται, θα ελέγχονται, ε. θα ανακοινώνονται, θα καλούνται, στ. θα συμπληρώνονται, ζ. θα αντιμετωπίζονται
2. θα δεχόμαστε, θα προτείνονται, θα λαμβάνονται, θα ταλαιπωρούνται, θα εξυπηρετούνται, θα εργαζόμαστε, θα κρινόμαστε

Υποτακτική Συνεχής

1. να συγκρίνονται, να επιλέγονται, να επηρεάζονται, να ωφελούμαστε, να κατευθύνονται, Να μην επηρεάζεστε, να σκέφτεστε, να προετοιμάζεστε, να κρύβονται,

2. να δέχεστε, να σκέφτεστε, να συνεργάζεστε, να αποδεικνύονται, 3. να ζεσταίνονται, 4. να τιμωρούνται, να μη σκοτώνονται, 5. να βελτιώνεται, να αυξάνεται

Προστακτική Συνεχής

Α. να (μην) αισθάνεσαι, να (μην) αισθάνεστε // να (μην) αρνείσαι, να (μην) αρνείστε // να (μην) ασχολείσαι, να (μην) ασχολείστε // να (μη) βαριέσαι, να (μη) βαριέστε // να (μη) δέχεσαι, να (μη) δέχεστε // να (μην) εκνευρίζεσαι, να (μην) εκνευρίζεστε // να (μην) εργάζεσαι, να (μην) εργάζεστε // να (μην) ετοιμάζεσαι, να (μην) ετοιμάζεστε // να (μην) εύχεσαι, να (μην) εύχεστε // να (μη) θυμάσαι, να (μη) θυμάστε // να (μην) κάθεσαι, να (μην) κάθεστε // να (μην) ντύνεσαι, να (μην) ντύνεστε // να (μην) ξυρίζεσαι, να (μην) ξυρίζεστε // να (μην) περιποιείσαι, να (μην) περιποιείστε // να (μην) πλένεσαι, να (μην) πλένεστε // να (μη) σέβεσαι, να (μη) σέβεστε // να (μη) σηκώνεσαι, να (μη) σηκώνεστε // να (μη) στενοχωριέσαι, να (μη) στενοχωριέστε // να (μη) συνεννοείσαι, να (μη) συνεννοείστε // να (μη) χαίρεσαι, να (μη) χαίρεστε // να (μη) χασμουριέσαι, να (μη) χασμουριέστε // να (μη) χτενίζεσαι, να (μη) χτενίζεστε

Δυνητική

Α

1. θα επισκεπτόταν, 2. θα πηγαίναμε, 3. θα ερχόμουν, θα ερχόταν, 4. Θα αναβάλλαμε, 5. θα κατοικούνταν, 6. θα υπέγραφε, θα έδινε, 7. Θα αγόραζα, θα πάθαινε

Β

(οι λύσεις είναι ενδεικτικές)

1. Θα ενδιαφερόμουν, αλλά αυτός δε μου δίνει σημασία., 2. Θα του παραπονιόμουν, δεν το ξέχασα, αλλά περιμένω την κατάλληλη στιγμή., 3. Θα έκλεινα, αλλά δυστυχώς δε βρήκα καιρό., 4. Είπε ότι θα το έγραφε. Πιστεύω ότι το έκανε. Είναι πάντα συνεπής., 5. Θα ντυνόμουν, αλλά έχω τέτοιο πονοκέφαλο που δεν έχω διάθεση για τίποτε., 6. Θα το ζέσταινα, αλλά μ' έπιασε στην κουβέντα η γειτόνισσα και καθυστέρησα. Σε πέντε λεπτά, όμως, θα είναι έτοιμο., 7. Συναντηθήκαμε και

σίγουρα θα μου έκανε την πρόταση, αλλά ήταν και άλλοι παρόντες και νομίζω ότι θα μου την κάνει την επόμενη φορά που θα συναντηθούμε.

Γ

(οι λύσεις είναι ενδεικτικές)

1. Το αεροπλάνο θα αναχωρούσε σε δεκαπέντε λεπτά, αλλά ξαφνικά επιδεινώθηκε ο καιρός και είχαμε μεγάλη καθυστέρηση., 2. Θα έγραφα το κείμενο στο κομπιούτερ, αλλά δε βρήκα καιρό., 3. Θα άνοιγα την τηλεόραση να δω το αγαπημένο μου τηλεπαιχνίδι, αλλά εκείνη την ώρα ήρθε ο τεχνικός για το καλοριφέρ και με απασχόλησε., 4. Θα τηλεφωνούσα στο Σταύρο, αλλά εκείνη την ώρα χτύπησε η πόρτα και ήταν ο ασφαλιστής., 5. Η συνάντηση θα προγραμματιζόταν για τις οκτώ το πρωί, αλλά έλειπαν πολλοί και δεν έχω ιδέα πότε θα πραγματοποιηθεί., 6. Θα δεχόμουν να συνεργαστώ μαζί σας, αλλά μόνο με κάποιους όρους., 7. Θα έβγαζα το σκύλο μου βόλτα, άλλα έβρεχε τόσο πολύ που ήταν αδύνατο να βγούμε έξω.

Ευχετική

α. 1. να είχε σπουδάσει, 2. να είχα αγοράσει, 3. να είχε χωρίσει, να είχε πάρει, 4. να είχαμε δει, 5. να είχε βρει, να είχε τακτοποιηθεί

β. 1. να βρισκόμασταν, να τρώγαμε, να ακούγαμε, 2. να ανακοινώνονταν, να διάβαζα, 3. να ερχόμουν, 4. σκεφτόταν, 5. να έπαιρναν

γ. 1. να έχουν γίνει (να έγιναν), 2. να βγήκαν (να έχουν βγει), να είναι, 3. να έχουν φτάσει (να έφτασαν), 4. να πήραν (να έχουν πάρει), 5. να έλεγξαν (να έχουν ελέγξει), να βρήκαν (να έχουν βρει)

δ. 1. να έρθουν, 2. να κάνουμε, να συγκρίνουμε, να αποφασίσουμε, 3. να περάσουμε, 4. να μάθει, 5. να μπορέσουμε, να αγοράσουμε

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α.

Α

1. έχεις βάλει (έβαλες), είχες γραφτεί, θα είχες χάσει, 2. αισθανθείς (αισθάνεσαι), 3. βγεις, 4. αναβάλετέ, 5. εμπιστεύεστε, 6. αφήνεστε (αφεθείτε), δραστηριοποιηθείτε, 7. ενημερώνεσαι (έχεις ενημερωθεί), 8. γυμναζόσουν, 9. θα πιστέψεις, 10. πεταχτείτε, συμβουλευτείτε

Β

Αν δεν μπορείς να είσαι πεύκο... χαμόδεντρο να γίνεις. // Γίνε ένας θάμνος, αν δεν μπορείς δέντρο να είσαι. // Κι αν δεν μπορείς να είσαι θάμνος, γίνε χλόη... // Αν δεν μπορείς να είσαι δρυς, γίνε μικρή φιλύρα / Αν δεν μπορείς να είσαι λεωφόρος, γίνε μονοπάτι // αν δεν μπορείς να είσαι ο ήλιος, γίνε αστέρι

Β.

Α

1. μάλωνα (είχα μαλώσει), θα έκανες (θα είχες κάνει), 2. θα αγόραζα, 3. πραγματοποιούνταν (είχε πραγματοποιηθεί), 4. είχε ελεγχθεί, 5. Θα σιδέρωνα, 6. θα τιμωρούσα, 7. θα κέρδιζες, 8. θα είχες λύσει (έλυνες), 9. θα ερχόμουν, 10. θα έκανες, 11. έβρισκα (είχα βρει), 12. θα ξυπνούσα, 13. προπονιόμουν (είχα προπονηθεί), 14. καταλαβαίναμε (είχαμε καταλάβει), 15. θα διόρθωνα

Β

4, 8, 10, 9, 1, 7, 3, 5, 2, 6

Γ

1. β, **2.** α, **3.** β, **4.** γ, **5.** β, **6.** β, **7.** β, **8.** γ, **9.** γ, **10.** γ

Δ

1. β, **2.** γ, **3.** γ, **4.** α, **5.** β, **6.** γ, **7.** γ

Ε

(οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές)

1. δεν είχε τελειώσει η μπαταρία στο κινητό μου, 2. θα περνούσαμε πολύ ωραία, 3. δε θα πάθαινες όσα έπαθες, 4. θα λιποθυμούσα, 5. είχα ξυπνήσει νωρίτερα, 6. είχα γυρίσει νωρίτερα από τη δουλειά μου, 7. θα πήγαινα αμέσως στο νοσοκομείο, 8. τώρα θα ήμουν διευθυντής, 9. θα σε βοηθούσα, 10. δεν ήμουν θυμωμένη μαζί του

ΣΤ

(οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές)

1. Και βέβαια θα σου το δάνειζα, 2. Δε νομίζω ότι θα έπιανε πολλά, γιατί είναι παλιό, 3. Θέλει και ρώτημα; Σίγουρα θα υπέφερα, 4. Θα παντρευόμουν τον Τζόρτζ Κλούνεϊ, 5. Θα τα έτρωγα στο καζίνο, 6. Αν είχα τόσα, σίγουρα θα σου δάνειζα, 7. Ούτε ως τη στάση δε θα ερχόμουν, 8. Απλούστατα, θα έπαιρνα ταξί, 9.Θα έβρισκα μια αληθοφανή δικαιολογία, 10. Θα εξαρτιόταν από τη διάθεση της στιγμής. Μπορεί ναι, μπορεί και όχι.

Μετοχή ενεργητικής φωνής

Α

1. εκπαιδεύω, 2. δημιουργώ, 3. πετώ, 4. κυνηγώ, 5. αναζητώ

Β

(οι λύσεις είναι ενδεικτικές)

1. Ξεχνώντας το πορτοφόλι μου στο κατάστημα, δεν είχα λεφτά να πληρώσω το ταξί, 2. Ακούγοντας το θόρυβο του αυτοκινήτου, κατάλαβα πως είχε κάποια βλάβη στη μηχανή, 3. Συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο, κατάλαβα πως δύσκολα θα έβρισκα δουλειά, 4. Περιμένοντας τον Κώστα να ’ρθει, έβλεπα τηλεόραση, 5. Αλλάζοντας τσάντα, δεν πήρα τα κλειδιά μου

Γ

1. Τελειώνοντας τη συζήτηση, υπογράψαμε τα συμβόλαια, 2. Πλένοντας αμέσως στο χέρι το μπλουζάκι, καθάρισαν οι λεκέδες, 3. Ακούγοντάς με προσεκτικά, θα καταλάβεις τι ακριβώς θέλω να σου πω, 4. Βρήκε το χαμένο της βραχιόλι, ψάχνοντας στο παλιό ντουλάπι, 5. Συνάντησε τη φίλη της φεύγοντας από τη δουλειά.

Δ

1. Καπνίζοντας, 2. τρώγοντας, πίνοντας, τραγουδώντας, χορεύοντας, 3. τηλεφωνώντας τους, 4. πετώντας, 5.ψάχνοντας πολύ

Μετοχή παθητικού παρακείμενου

Α

1. οργανωμένο, 2. κουρασμένοι, 3. στολισμένη, 4. πληρωμένα, 5. διδαγμένο, 6. γελασμένος, 7. πλυμένα, σιδερωμένα, 8. αργοπορημένος, 9. ανθισμένα, 10. ξαγρυπνισμένος, 11. αφηρημένος, 12. σταλμένος

Β

1. χαμένο, 2. Επιλεγμένα, 3. σχεδιασμένοι, 4. μειωμένη, αυξημένη, 5. Προβληματισμένος, 6. προγραμματισμένου, 7. κολλημένος, 8. Βελτιωμένος, 9. ενσωματωμένη, 10. κατασκευασμένες

Μετοχή παθητικού ενεστώτα

1. αναπτυσσόμενες, 2. συναρμολογούμενα, τηλεκατευθυνόμενα, 3. εξεταζόμενους, 4. εργαζόμενοι, 5. υφιστάμενο, 6. απασχολούμενους, προστατευόμενα, 7. αναγραφόμενη, 8. χαρούμενες, 9. συμπεριλαμβανομένης, ενδεχόμενη, δανειοδοτούμενους, 10. θερμαινόμενο, 11. τα αυξανόμενα

Ιστορικός Ενεστώτας

1. ...**χτυπά** το κουδούνι... **Πάω**... την **ανοίγω**... τι **βλέπω**... **παρουσιάζονται** μπροστά μου..., 2. **μπαίνει** ένας κουκουλοφόρος ...Μας **διατάζει**... και **προχωρεί**... Εμείς **υπακούμε**... **Πλησιάζει** έναν ταμία... τον **διατάζει**... Ο υπάλληλος **αναγκάζεται**... **Παίρνει**... **έχει**... τα **βάζει**... την **αρπάζει** και **εξαφανίζεται**

Διάθεση

λούζομαι: μέσο, αγαπιούνται: μέσο αλληλοπαθές, τρέχω: ενεργητικό, μεταχειρίζομαι: ενεργητικό (αποθετικό), αλληλοκοιτάζονται: μέσο αλληλοπαθές, κοιμάται: ουδέτερο, παίζουν: ενεργητικό

Ρήματα σε -αίνω

A

1. ζεσταίνεται / απολυμαίνεται / ακριβαίνει, 2. ξεραίνονται / μαραίνονται, 3. πλένονται / ακριβαίνουν / μικραίνουν, 4. ψυχραίνει / ζεσταίνει / γλυκαίνει, 5. απολυμαίνεται, 6. ακριβαίνουν, 7. ζεσταίνουν, 8. ομορφαίνουν / καταλαβαίνουν / αρρωσταίνουν, 9. τρελάθηκα / πικράθηκα, 10. σώπασε / κατάλαβε / ομόρφυνε

B

ανασαίνω, απολυμαίνω, γλυκαίνω, πικραίνω, ακριβαίνω, φτωχαίνω, σωπαίνω, εγκατασταίνω, συσταίνω, παθαίνω // η ψύχρα, η ζέστη, το βάρος, η ομορφιά, η ανάσταση, η αρρώστια, η παράσταση, η επιτυχία, η τύχη, η μάθηση / το μάθημα

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

A

1. αλλού, 2. Οπουδήποτε, 3. Όπου, 4. μεταξύ, 5. πέρα

Β

1. Όποτε, 2. εγκαίρως, 3. τότε που, 4. ήδη, 5. κάπου κάπου

Γ

1. Όπως, 2. χωριστά, 3. μεμιάς, 4. ίσα ίσα, 5. Ειδεμή

Δ

1. εξίσου, 2. μάλλον, 3. τουλάχιστον, 4. διόλου, 5. περίπου

Ε

1. Όντως, 2. Άραγε, Όχι βέβαια, 3. τάχα, δήθεν, Σωστά

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΠΙΘΕΤΑ

α. (οι λύσεις είναι ενδεικτικές)
1. ευγενικά, σωστά, απλά / ευγενέστατα, απλούστατα, 2. κοντά, μακριά / πολύ κοντά, πολύ μακριά, 3. συχνά, σπάνια / συχνότατα, σπανιότατα, 4. γρήγορα, ωραία / πολύ γρήγορα, ωραιότατα, 5. έξυπνα, σωστά / εξυπνότατα

β. 1. καλύτερα από τη μεγάλη αδελφή της / από όλα τα αδέλφια της, 2. μακρύτερα από μένα / από όλους μας, 3. συχνότερα από σένα στον παππού / από όλους σας στον παππού, 4. γρηγορότερα από τον Περικλή / από όλη την ομάδα, 5. (πολύ) νωρίς / νωρίτερα απ' όλους

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Α

1. Κατά, 2. προς, 3. εκτός, 4. από, 5. για, 6. από, 7. με (από), 8. Παρά, 9. κατά, 10. παρά, 11. κατά, 12. παρά, 13. Παρα-, 14. προς (κατά), 15. υπέρ, 16. προ, 17. εκτός, 18. από

Β

1. διά, 2. εξ, 3. εκ, 4. εν, 5. επί, 6. εξ, 7. προ, 8. υπό, 9. επί, περί, 10. Εν

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ώσπου, Αν και, Προτού, όποτε, αφού, ώστε, παρά, διότι

ΜΟΡΙΑ

1. Για, Μα, **2.** Ας, Ας, Για, Ας

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Α

1. σαράντα πέντε και είκοσι τρία ίσον εξήντα οκτώ, 2. σαράντα πλην (μείον) δεκατρία ίσον είκοσι επτά, 3. τέσσερα επί εννιά ίσον τριάντα έξι, 4. είκοσι διά τέσσερα ίσον πέντε, 5. οκτώ τοις εκατό, 6. δέκα τοις χιλίοις, 7. δύο όγδοα, 8. πέντε κόμμα τέσσερα (πέντε και τέσσερα δέκατα), 9. επτά κόμμα σαράντα πέντε (επτά και σαράντα πέντε εκατοστά), 10. έξι κόμμα πεντακόσια πενήντα πέντε (έξι και πεντακόσια πενήντα πέντε χιλιοστά)

Β

1. τριών εκατομμυρίων, διπλάσιος, 2. τα τέσσερα δισεκατομμύρια, 3. τριπλάσιος, 4. των πεντακοσίων, την τριακοσιοστή τεσσαρακοστή πρώτη, 5. τετραπλάσιο, 6. τρία, τριπλό, 7. διπλή, 8. δέκα διπλά

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

1. πολύχρονος, 2. Παπαπά, 3. Α μπα, Τέλος πάντων, 4. Φρίκη, 5. Θάρρος, 6. Υπομονή, 7. Εύγε, 8. Διάβολε, 9. Είθε, 10. Έλεος

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ

α. 1. μαθητούδι, 2. λαγουδάκι, 3. αρκουδάκι
β. 1. σκύλαρος, 2. φετάρα, 3. ποντίκαροι, 4. γυναικάρα
γ. 1. καλούτσικο, 2. Ζεστούτσικος, 3. μαλακούτσικο, 5. χοντρούτσικο

ΣΥΝΘΕΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

αμφέβαλλα — αμφέβαλα, συνέβαινε — συνέβη, υπέφερα, συνελάμβανα — συνέλαβα, παρέθετα — παρέθεσα, ενέκρινα, προέβλεπα — προείδα, περιέγραφα — περιέγραψα, υπερείχα

ΦΩΝΗΤΙΚΗ

Α

1. αγ-γε-λι-ο-φό-ρος, 2. μπου-μπού-κι, 3. πεν-τα-κο-σά-ρι-κο, 4. κάγ-κε-λο, 5. Πέμπτη, 6. ντα-ντά, 7. ξε-μπλέ-κω, 8. κα-βουρ-ντί-ζω, 9. ντό-μπρος, 10. μάγ-κας

Β

1. σχολείο, 2. άσχημος, 3. μοσχοβολώ, 4. σχίζω, 5. σχοινί, 6. σχόλασε

Γ

1. εκκλησία, 2. εννιά, 3. δυο, 4. μια, 5. θεια, 6. καμιά

Δ

(Οι λύσεις είναι ενδεικτικές)
1. Κάθισε στη γωνιά σου και μη μιλάς. / Πόσες μοίρες έχει η ορθή γωνία;, 2. Στον

παλιό πύργο κάθε βράδυ έβγαινε το στοιχειό. / Τα στοιχεία της φύσης, 3. Το χωριό του παππού μου / Χωρίο από το Ευαγγέλιο, 4. Το τραπέζι της κουζίνας / Το τραπέζιο είναι γεωμετρικό σχήμα. 5. Ο βίος των Αγίων Πατέρων της Εκκλησίας / Έφαγε όλο το βιος του στα χαρτιά.

Επαναληπτικές ασκήσεις

α. μαζεύτηκαν, είχαν μείνει, να του το δώσει, Είχε μείνει, της κουκουβάγιας, του μωρού, το ομορφότερο, δέχτηκε, να σου κάνω, ομορφότερο

β. κατεβαίνοντας, τρελαθήκαμε, τα πάντα, πήγαινα, συγγραφέων, απογειωθούμε, αποδείχτηκαν, ταχύτεροι, περιμένοντας, είχε τελειώσει, πρόλαβα, πετούσα, είχαν περάσει, περνούσαμε, σκεφτόμουν, να λέει, λέγοντας, είχε τοποθετηθεί, σκέφτηκε (είχε σκεφτεί), να τσιρίζουμε

γ. Έχει μιλήσει, έχει φωτογραφηθεί, έχει παίξει, έχει δοξαστεί, έχει κερδίσει, να μη χρειάζεται, να δικαιολογείται, να απολογείται, να επιδιώκει, περισσότερο, τον

δ. τις δυσκολότερες, του εαυτού του, σκέφτεται, εκτονώνεται, να κοπεί, χρειάζεται, να αποδεσμευτείτε, φανταστείτε, θα αντισταθείτε, Προετοιμαστείτε, τον εαυτό σας, απασχολημένο, το δυσκολότερο, Σκεφτείτε, το βάλετε, αργότερα, ελαφρύτερα, εισπνεόμενο, προλαμβάνοντας, προστατεύεται, περισσότερη, ασφαλέστερο, επιβλαβή

ε. να το μοιραστούμε, θα στοίχιζαν, θα οδηγούσατε, θα πάθαινε, θα ξαναβάφονταν, θα ξέφευγε, να αποδεχτείτε, θα συνέχιζε, θα αρνιόταν, θα σας παραδίνονταν, θα απαιτούσε, θα ανέπτυσσε, θα μπορούσαν, θα αντικατασταίνονταν, θα απαιτούσαν, θα ρωτούσε, θα μπλόκαραν, θα μπορούσατε, θα σας υποχρέωνε, (θα) θέλατε, είχατε, θα έτρεχε, θα συρόταν, θα έπρεπε, θα λειτουργούσε

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Ο αριθμός δίπλα σε κάθε λέξη παραπέμπει στην ενότητα στην οποία για πρώτη φορά δίνονται ερμηνείες, παράγωγα, σύνθετα, αντίθετα, συνώνυμα, εκφράσεις της λέξης, άσχετα αν κάποιες απ' αυτές τις λέξεις υπάρχουν σε κείμενα προηγούμενων ενοτήτων.

Α

άβολα **8**
αγοραφοβικός, -ή, -ό **5**
αγχωμένος, -η, -ο **2**
αγωγή, η **5**
αδίστακτος, -η, -ο **7**
αδρανής, -ής, -ές **6**
αιλουροειδές, το **6**
αισιοδοξία, η **9**
αιχμαλωσία, η **1**
ακραίος, -α, -ο **1**
αλιεία, η **7**
αλληλεπίδραση, η **7**
αλματώδης, -ης, -ες **8**
αλυσίδα, η **8**
άλωση, η **9**
αμείλικτος, -η, -ο **4**
αμελητέος, -α, -ο **8**
αμιγής, -ής, -ές **10**
αμφισβήτηση, η **7**
αναβιώνω **1**
ανάγω, -ομαι **1**
αναδεικνύω, -ομαι **8**
αναθέτω, -ομαι και ανατίθεμαι **10**
αναίρεση, η **10**
ανακαίνιση, η **5**
ανακουφίζω, -ομαι **3**
ανακρούω πρύμναν **8**
αναλαμβάνω **7**
αναλογία, η **1**
αναλφάβητος, -η, -ο **1**
ανανεώσιμος, -η, -ο **7**
ανάπαυση, η **5**
αναπηρία, η **5**
ανάπλαση, η **4**
αναπόσπαστος, -η, -ο **7**
αναπτυξιακός, -ή, -ό **2**
αναρχία, η **7**
αναστολή, η **4**
ανθεκτικός, -ή, -ό **6**
ανιστορώ **9**
ανοσοποιητικός, -ή, -ό **7**
ανταμοιβή, η **1**
ανταποκρίνομαι **5**
αντιδρώ **7**
αντιμετώπιση, η **1**
αντιπροσωπεύω **10**
αντιρεαλιστικός, -ή, -ό **2**
αντίρρηση, η **6**
αντιστρόφως **5**
αντιύλη, η **8**
αντιφλεγμονώδης, -ης, -ες **5**
ανώδυνος, -η, -ο **5**
απαραβίαστο, το **3**
άπειρο, το **3**
αποβλέπω **3**
απόβλητα, τα **7**
απογραφή, η **1**
αποδίδω, -ομαι **2**
αποκαθιστώ, αποκαθίσταμαι (αποκατασταίνω, -ομαι) **4**
αποκαλύπτω, -ομαι **5**
αποκλείω, -ομαι **5**
απολύμανση, η **5**
απονομή, η **10**
απόσπαση, η **3**

αποστειρωμένος, -η, -ο **4**
αποτρέπω, -ομαι **4**
αποφεύγω **8**
απώλεια, η **3**
άρδευση, η **6**
αρκούδα, η **6**
αρουραίος, ο **7**
αρπακτικός, -ή, -ό **7**
ασθματικός, -ή, -ό **5**
ατραπός, η **8**
αυθαίρετος, -η, -ο **7**
αφή, η **5**
αφηγηματικός, -ή, -ό **9**
αφοπλισμός, ο **4**

Β

βαρήκοος, -η, -ο **2**
βεβήλωση, η **1**
βιασμός, ο **1**
βίος αβίωτος **8**
βοοειδή, τα **6**
βουλιμικός, -ή, -ό **5**
βραχυπρόθεσμος, -η, -ο **1**
βρυχώμαι **6**
βρώση, η **5**

Γ

γαλήνη, η **5**
γαστρεντερικός, -ή, -ό **5**
γκάμα, η **8**
γλιτώνω **2**
γνωστικός, -ή, -ό **2**
γονίδιο, το **7**
γονικός, -ή, -ό **2**
γροικώ **9**

Δ

δασοπονία, η **6**
δείγμα, το **8**
δελφίνι, το **7**
δεοντολογία, η **3**
δερματίτιδα, η **5**
δέσμευση, η **7**
δηλητηρίαση, η **4**
δημοσιότητα, η **1**
δημοτικές αρχές, οι **1**
δημοψήφισμα, το **10**
διαδήλωση, η **1**
διαδικασία, η **2**
διαθέτω, -ομαι και διατίθεμαι **3**
διακατέχω, -ομαι **8**
διακίνηση, η **8**
διακρίνω, -ομαι **5**
διαλογισμός, ο **5**
διαμαρτυρία, η **1**
διανύω, -ομαι **2**
διαπιστώνω, -ομαι **5**
διαπραγματεύομαι **9**
διαπρέπω **2**
διαρθρωτικός, -ή, -ό **7**
διαρρέω, -ομαι **7**
διάσπαρτος, -η, -ο **8**
διάταγμα, το **10**
διαταραχή, η **4**
διατεθειμένος, -η, -ο **3**
διείσδυση, η **8**
διεκδικώ **1**
διεξάγω, -ομαι **3**
διευκρίνιση, η **2**
δίλημμα, το **7**
διογκώνω, -ομαι **3**
διώκω, -ομαι **10**
δοκιμασία, η **2**
δομώ, -ούμαι **1**
δόνηση, η **6**
δραστηριοποιώ, -ούμαι **1**
δρω **3**
δυσλεξικός, -ή, -ό **5**

Ε

έγκειται **5**
Εγκέλαδος, ο **6**
εγκυμονώ **7**
εθελοντικός, -ή, -ό **1**
ειλικρίνεια, η **8**
εκ ή εξ **3**
εκδήλωση, η **5**
εκδοχή, η **1**
εκεχειρία, η **1**
εκθέτω, -ομαι και
εκτίθεμαι **8**
έκκληση, η **3**
έκκριση, η **4**
εκλείπω **6**
εκλύω, -ομαι **6**
εκμεταλλεύομαι **8**
εκπέμπω, -ομαι **7**
εκρηκτικός, -ή, -ό **8**
εκστρατεία, η **7**
εκτιμώ, -ιέμαι / -ούμαι (-ώμαι) **1**
εκτοξεύω, -ομαι **5**
έκτοτε **10**
ελάφι, το **6**
εμβοή, η **5**
έμπρακτα **7**
εμφανίζομαι **1**
ενδείκνυμαι **5**
ενδόμυχος, -η, -ο **2**
ενεργός, -ή, -ό **1**
ενιαίος, -α, -ο **5**
ενισχύω, -ομαι **5**
έννομος, -η, -ο **3**
εντάσσω, -ομαι **2**
εντοπίζω, -ομαι **5**
εξ υμών **8**
εξαντλώ, -ούμαι **5**
έξαρση, η **4**
εξατμίζω, -ομαι **6**
έξη, η **5**
εξορία, η **9**
εξυμνώ, -ούμαι **3**
εξωγενής, -ής, -ές **5**
εξώδικο, το **10**
επαγγελία, η **4**
επανεντάσσω, -ομαι **8**
επεκτείνω, -ομαι **2**
επέμβαση, η **5**
επενδυτικός, -ή, -ό **3**
επεξεργασία, η **7**
επί τροχάδην **1**
επιβάλλω, -ομαι **10**
επίδειξη, η **3**
επιδημία, η **2**
επικαιρότητα, η **1**
επικείμενος, -η, -ο **3**
επινίκια, τα **1**
επιπολαιότητα, η **4**
επίσπευση, η **5**
επιτάχυνση, η **2**
επιτυχία, η **2**
επιφυλακτικός, -ή, -ό **7**
έπομαι **6**
έπος, το **9**
ερέθισμα, το **2**
ερειπωμένος, -η, -ο **4**
ερίζω **9**
εστιάζω, -ομαι **5**
ευαισθησία, η **5**
ευελπιστώ **7**
εύληπτος, -η, -ο **1**
ευλογημένος, -η, -ο **1**
εύλογος, -η, -ο **8**
ευνοώ, -ούμαι **6**
εύπορος, -η, -ο **1**
εύρος, το **6**
ευτελής, -ής, -ές **3**
ευφορία, η **4**
ευφραντικός, -ή, -ό **4**

εφευρέτης, ο **8**
εφικτός, -ή, -ό **2**
εφόδιο, το **2**
έχω την τιμητική μου **1**

Ζ

ζητιανεύω **1**

Η

ηφαίστειο, το **6**

Θ

θεμελιώδης, -ης, -ες **8**
θεσμοθετώ, -ούμαι **6**
θνητός, -ή, -ό **9**
θωρώ **9**

Ι

ίαση, η **5**
ιλιγγιώδης, -ης, -ες **10**
ισχυρίζομαι **1**

Κ

καίγεται καρφί **9**
κακαρώνω **9**
κακοτοπιά, η **8**
καμώνομαι **9**
κάνω κουμάντο **9**
κατά πόδας **1**
καταγγελία, η **7**
καταγράφω, -ομαι **1**
κατάθλιψη, η **2**
κατακλυσμός, ο **1**
καταλαμβάνω, -ομαι **6**
καταλήγω **2**
κατανέμω, -ομαι **3**
καταξιωμένος, -η, -ο **8**
κατάργηση, η **10**
καταρράκτης, ο **5**
καταρρέω **5**
κατάρτιση, η **2**
καταστάλαγμα, το **9**
κατασταλτικός, -ή, -ό **5**
καταφύγιο, το **1**
κατείσδυση, η **7**
καύσιμα, τα **7**
κελί, το **8**
κεφαλαλγία, η **5**
κήρυκας, ο **3**
κλειστοφοβικός, -ή, -ό **5**
κλονισμός, ο **4**
κόπωση, η **3**
κουμπαράς, ο **1**
κουτεντές, ο **9**
κούφιος, -α, -ο **9**
κρήνη, η **9**
κυλώ, -ιέμαι **8**
κυρίαρχος, ο **10**
κυρωτικός, -ή, -ό **3**

Λ

λαμβάνω, -ομαι **5**
λανσάρω, -ομαι **8**
λειψυδρία, η **7**
λεμφοκύτταρο, το **4**
λήθη, η **4**
λιανικός, -ή, -ό **8**
λίπασμα, το **7**
λιτός, -ή, -ό **1**

Μ

μαθές **9**
μακάβριος, -α, -ο **4**
μάστιγα, η **3**
μάταιος, -η, -ο **8**
μείγμα, το **9**
μελάνι, το **7**
μεσολάβηση, η **2**
μεσουρανώ **1**
μετάγγιση, η **4**

μετάδοση, η **3**
μετάλλαξη, η **7**
μετέχω **10**
μηχανογραφικό δελτίο, το **2**
μονοσήμαντα **5**
Μούσα, η **9**
μύθος, ο **9**

Ν

νάρκη, η **6**
νευρώνας, ο **8**
νοσώ **5**

Ξ

ξεκληρίζω, -ομαι **9**
ξεκοσκινίζω **9**
ξυλοδαρμός, ο **1**

Ο

οδυνηρός, -ή, -ό **7**
οικοσύστημα, το **6**
όντως **8**
ορεινός, -ή, -ό **6**
ορυκτός, -ή, -ό **5**

Π

παθών, -ούσα, -όν **3**
παλαιοντολόγος, ο **6**
παλίρροια, η **6**
πάνθεον, το **1**
παραβαίνω **3**
παραδέχομαι **1**
παράλειψη, η **10**
παραλλαγή, η **1**
παρασκεύασμα, το **5**
παρατηρώ, -ούμαι **1**
παρενέργεια, η **5**
παρέχω, -ομαι **2**
πατώ **9**
πεδίο, το **2**
πέρατα του κόσμου, τα **9**
περιεκτικότητα, η **4**
περιέρχομαι σε μια κατάσταση **1**
περιθώριο, το **8**
περιορισμός, ο **7**
περιπλάνηση, η **9**
πηγάδι, το **9**
πικέτα, η **1**
πλασματικός, -ή, -ό **3**
πληθώρα, η **2**
ποικίλος, -η, -ο **3**
πόλος, ο **6**
πολυδιάστατος, -η, -ο **6**
πολυπραγμοσύνη, η **2**
πολύτροπος, -η, -ο **9**
πράττω, -ομαι **8**
προαναγγέλλω, -ομαι **6**
προβλέπω, -ομαι **8**
πρόδρομος, ο **6**
προκύπτει **1**
προοπτική, η **2**
πρόσβαση, η **2**
προσδιορίζω, -ομαι **8**
προσδοκία, η **4**
προσέλκυση, η **3**
προσιτός, -ή, -ό **3**
προστατεύω, -ομαι **1**
προσθέτω, -ομαι και προστίθεμαι **2**
προσφυγή, η **10**
προσωρινά **5**
προώθηση, η **3**
πρωτόγονος, -η, -ο **5**
πρωτοστατώ **1**
πτωτικός, -ή, -ό **3**

Ρ

ραγδαίος, -α, -ο **5**
ράμφος, το **1**
ρήση, η **1**

ρυπογόνος, -α, -ο **5**
ρωμιοσύνη, η **9**

Σ

σαβάνα, η **6**
σάλιο, το **4**
σηκώνεται η τρίχα μου **9**
σηματοδότηση, η **1**
σκάω μύτη **1**
σκορπιός, ο **7**
στάβλος, ο **6**
στάθμη, η **6**
στάνη, η **9**
στέγη, η **1**
στειρότητα, η **7**
στεκάμενος, -η, -ο **9**
στέρηση, η **4**
στεριά, η **1**
στέρνα, η **9**
στοιχειοθετώ, -ούμαι **1**
στοιχειώδης, -ης, -ες **8**
στρατηγική, η **1**
στυλώνω, -ομαι **3**
συγκαταλέγω, -ομαι **6**
συγκεκριμένος, -η, -ο **6**
συγκλίνω **1**
συγκροτώ, -ούμαι **10**
σύγχυση, η **3**
συλλαμβάνω, -ομαι **1**
συλλέγω, -ομαι **6**
συμβάλλω, -ομαι **5**
συμμετοχή, η **1**
συναρμολόγηση, η **8**
συναφής, -ής, -ές **2**
συνδράμω **3**
σύνδρομο, το **4**
συνδυασμός, ο **8**
συνειδητοποιώ, -ούμαι **3**
συνεπάγεται **8**
συνεργός, ο **10**
συνετός, -ή, -ό **4**
σύνθημα, το **1**
συνιστώ **3**
συντελεστής, ο **3**
συντονίζω, -ομαι **7**
σύριγγα, η **4**
συσσίτιο, το **1**
συστατικό, το **7**
συχνότητα, η **1**
σφαγή, η **10**
σχολαστικά **3**

Τ

ταξινόμηση, η **10**
ταφή, η **7**
τέζα **9**
τοξικότητα, η **7**
τρομακτικός, -ή, -ό **1**
τροπικός, -ή, -ό **3**
τσακάλι, το **7**

Υ

ύαινα, η **6**
υγροβιότοπος, ο **6**
υδρογονάνθρακας, ο **7**
υδροφοβικός, -ή, -ό **5**
υιοθετώ, -ούμαι **3**
υλοποιώ, -ούμαι **6**
υπέρογκος, -η, -ο **5**
υποβαθμίζω, -ομαι **3**
υποδομή, η **2**
υποδούλωση, η **3**
υποκινώ, -ούμαι **3**
ύποπτος, ο **3**
υποσιτισμένος, -η, -ο **1**
υποστηρίζω, -ομαι **1**
υποχωρώ **3**
υφίσταμαι **7**
υψοφοβικός, -ή, -ό **5**

Φ

φαρυγγίτιδα, η **5**
φθείρω, -ομαι **3**
φουγάρο, το **7**
φουκαράς, ο **9**
φώκια, η **7**

Χ

χαβαλέ **1**
χοίρος, ο **6**
χορηγώ, -ούμαι **1**
χούντα, η **10**
χρήζω **6**
χώνεψη (χώνευση), η **3**

Ψ

ψευδαίσθηση, η **8**

Ω

ώθηση, η **3**

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Σειρά Επαγγελματική Κατάρτιση

Θανασης Καραλης
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΞΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παναγιωτα Σ. Χατζηπαντελη
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Μανολης Ι. Λαμαζακης, Ιωαννα Γ. Καραμανλιδου
ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Παναγιωτης Εμμανουηλιδης, Ελλη Πετριδου-Εμμανουηλιδου
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΓΙΑ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΥΣ ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΑ)

Δημητρης Χασαπης
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Χρηστος Θ. Μαλλιαρος
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΡΥΠΑΝΣΗ – ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΡΡΥΠΑΝΣΗΣ

Αγγελος Φ. Βαθης
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Νικος Σαραφοπουλος
ΟΔΗΓΟΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ελενη Δεμιρη-Προδρομιδου, Ρουλα Καμαριανου-Βασιλειου
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΥΣ
Α΄ ΕΠΙΠΕΔΟ «...ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ»

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΥΣ
Β΄ ΕΠΙΠΕΔΟ «...ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ»

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΥΣ
Γ΄ ΕΠΙΠΕΔΟ «...ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ»